

KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜRK MEDENİ HUKUKU'NA GÖRE TÜRKİYE'DE SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİ

ÖNDER EGE

DANIŞMAN: PROF. DR. HASAN ERMAN

DOKTORA TEZİ

İSTANBUL, KASIM, 2020

TÜRK MEDENİ HUKUKU'NA GÖRE TÜRKİYE'DE SPOR
KULÜBÜ DERNEKLERİ

ÖNDER EGE

DANIŞMAN: PROF. DR. HASAN ERMAN

DOKTORA TEZİ

Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Doktora Programı'nda Doktora derecesi için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne Teslim edilmiştir.

İSTANBUL, OCAK, 2021

Ben, ÖNDER EGE;

Hazırladığım bu Doktora Tezinin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.

ÖNDER EGE

21.01.2021

KABUL VE ONAY

ÖNDER EGE tarafından hazırlanan **TÜRK MEDENİ HUKUKU'NA GÖRE TÜRKİYE'DE SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİ** başlıklı bu çalışma **21.01.2021** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan ERMAN (Danışman)	Kadir Has Üniversitesi	İMZA
Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ	İstanbul Üniversitesi	İMZA
Prof. Dr. Emrehan İNAL	İstanbul Üniversitesi	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Özge UZUN KAZMACI	Kadir Has Üniversitesi	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYAR	Kadir Has Üniversitesi	İMZA

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İMZA
Müdür
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
ONAY TARİHİ: / /

İçindekiler

ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
TEŞEKKÜR	xiii
KISALTMALAR CETVELİ	xiv
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

GENEL OLARAK SPOR, SPOR HUKUKU VE SPORUN ÖRGÜTLENMESİ

A. GENEL OLARAK SPOR	3
1. Dünden Bugüne Sporun Gelişimi	3
2. Sporun Amacı	11
3. Genel Olarak Spor Hakkı	12
4. Spor Hakkının Özellikleri	13
5. Spor Hakkının Kamusal Sınırları	15
6. Sanal Spor (E-Spor) Kavramı	18
B. SPOR HUKUKU	20
1. Genel Olarak	20
2. Lex Sportiva Kavramı	23
3. Spor Hukukunun Kaynakları	25
4. Türk Spor Hukukunda “Spor Kulüpleri Kanunu” Tartışması	27
5. Türk Spor Hukuku Mevzuatı	31
C. TÜRKİYE’DE SPORUN ÖRGÜTLENMESİ	33
1. Genel Olarak	33
2. Tarihçe	35
3. Türkiye’de Sporun Devletçe Örgütlenmesi	39
4. Spor Federasyonları	45
5. Türkiye Futbol Federasyonu	49
D. ÇEŞİTLİ HUKUK SİSTEMLERİNDE SPORUN ÖRGÜTLENMESİ VE SPOR KULÜPLERİ	56
1. Genel Olarak Avrupa’da Sporun Örgütlenmesi	56

2. Çeşitli Hukuk Sistemlerinde Spor Kulüplerinin Yapısı	59
a. Genel olarak	59
b. Almanya	63
c. İtalya.....	68
d. İspanya	74
e. İsviçre.....	78
f. İngiltere	82

II. BÖLÜM

GÖNÜLLÜ SPOR BİRLİKLERİ VE GENEL OLARAK SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİ

A. GÖNÜLLÜ SPOR BİRLİKLERİ.....	88
1. Genel Olarak.....	88
2. Tarihçe	90
3. Spor Kulübü Olarak Şirket	93
a. Genel olarak	93
b. Spor kulübü şirketleri.....	95
c. Türkiye’de sportif anonim şirketlerin halka arzı.....	100
d. Vergi hukuku açısından spor kulübü şirketleri	104
e. Türkiye’de sportif şirketlerin temel sorunları	106
4. Spor Vakıfları	109
a. Genel olarak	109
b. Türkiye’de spor vakıfları.....	114
5. Genel Olarak Dernek ve Spor Kulübü Derneği.....	118
a. Dernek kavramı.....	118
b. Dernek kurma özgürlüğü.....	122
c. Derneklerin çeşitleri	126
aa. Genel olarak	126
bb. Ticari işletme işleten dernekler	127
cc. Üst kuruluşlar (dernek birlikleri).....	128
d. Spor kulübü dernekleri	129
aa. Genel olarak	129
bb. Kamu yararına çalışan dernekler ve spor kulübü dernekleri.....	132

cc. Vergi hukuku açısından spor kulübü dernekleri.....	139
e. Sporun gerçek kişi sùjelerinden biri olarak sporcular ve profesyonel sporcu sözleşmeleri.....	143
aa. Sporcular	143
bb. Sporcu sözleşmeleri.....	146
B. TÜRK MEDENİ HUKUKU'NA GÖRE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİNİN UNSURLARI VE TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI	153
1. Spor Kulübü Derneğinin Unsurları	153
a. Genel olarak	153
b. Spor kulübü derneklerinde amaç unsuru.....	153
aa. Spor kulübü derneklerinde amaç ile bağıllık ve ultra vires İlkesi	158
bb. Spor kulübü derneğinin amacının değiştirilmesi.....	163
2. Spor Kulübü Derneğinin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması	166
a. Genel olarak	166
b. Kuruluş hazırlıkları ve kurucular	167
c. Kuruluş işleminin hukuki niteliği.....	169
d. Spor kulübünün tüzüğü	171
e. Kuruluş başvurusu ve tüzel kişiliğın kazanılması.....	173
C. DERNEĞİN SPOR KULÜBÜ OLARAK TESCİLİ.....	179
1. Tescil Başvurusu ve Spor Kulüplerinin Türleri	179
2. Tescil İşlemleri İçin Kulüpler Tarafından Hazırlanması Gereken Belgeler.....	181
3. Tescile İlişkin Özel Durumlar	183
a. Spor kulüplerinin isim alması	183
b. Spor kulüplerinin forma rengi belirlemesi	185
c. Spor dalı seçimi ve ihtisas spor kulüpleri	185
4. Tescilde Yapılan Değişiklikler	186
a. Genel olarak	186
b. Gençlik faaliyeti türü, spor dalı iptali veya ilavesi için gerekli belgeler ..	186
c. İsim değişikliği için gerekli belgeler.....	187
d. Renk ve ayırıcı işaret değişikliği için gerekli belgeler.....	187
e. Tüzük değişikliği için gerekli belgeler.....	187
f. Değişiklik başvurularının incelenmesi usulü	187
5. Vilayeti (İli) Değişen Kulüpler.....	188

6. Spor Kulüplerinin Tescillerinin İptali	189
---	-----

III. BÖLÜM

SPOR KULÜPLERİNDE ÜYELİK, ÖRGÜTLENME VE SONA ERME

A. SPOR KULÜBÜ ÜYELİĞİ.....	191
1. Genel Olarak.....	191
2. Spor Kulübü Üyesi Olma Ehliyeti.....	192
3. Spor Kulübü Üyeliğinin Kazanılması	193
4. Spor Kulübüne Üye Olma İşleminin Hukuki Niteliği.....	198
5. Spor Kulüplerinde Fahri (Onursal) Üyelik.....	199
6. Spor Kulübü Üyeliğine Bağlı Haklar	200
a. Genel olarak	200
b. Eşitlik ilkesi.....	201
c. Katılma hakları.....	202
d. Yararlanma hakları.....	203
e. Korunma (azınlık) hakları	204
7. Üyenin Yükümlülükleri.....	206
a. Genel olarak	206
b. Aidat ödeme yükümlülüğü.....	207
c. Kulüp kurallarına uyma ve sadakat yükümlülüğü	208
d. Yükümlülük ihlalinin sonuçları	209
8. Üyelik Sınıfının Sona Ermesi	210
a. Genel olarak	210
b. Üyelik sözleşmesinin geçersizliği	211
c. Üyelik sınıfının kendiliğinden sona ermesi.....	212
d. Kulüp üyeliğinden ayrılma (istifa).....	213
e. Kulüp üyeliğinden ihraç (çıkartılma)	215
aa. Genel olarak	215
bb. Yetkili organ.....	216
cc. Üyeliğin ihraç kararı ile sona ermesi.....	217
dd. İhraç nedenleri ve üyenin itiraz hakkı	219
ee. Üyelikten ihraç (çıkarma) kararına itiraz usulü.....	221
f. Üyelik sınıfının sona ermesinin sonuçları	222

B. SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİNİN HAK VE FİİL EHLİYETİ	223
1. Spor Kulübü Derneklerinin Hak Ehliyeti	223
a. Genel olarak	223
b. Spor kulübü derneklerinin hak ehliyetinin kapsamı	224
c. Spor kulübü derneklerinin kişilik haklarının korunması ve manevi..... tazminat talebi hakkı	226
2. Spor Kulüplerinin Taraf ve Dava Ehliyeti	232
3. Spor Kulüplerinde Organ Kavramı ve Fiil Ehliyeti	233
a. Genel olarak medeni hukuk tüzel kişilerinde organ kavramı.....	233
b. Spor kulüplerinde fiil ehliyetinin başlangıcı ve fiil ehliyetsizliği.....	235
c. Spor kulüplerinin fiil ehliyetinin kapsamı (TMK m. 50/ f. 2)	236
d. Spor kulüplerinde yardımcı kişilerin ve sporcuların durumu	237
e. Spor kulübü derneklerinde haksız fiil sorumluluğu.....	241
C. SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİ'NİN ORGANLARI	246
1. Genel Olarak.....	246
2. Genel Kurul	246
a. Genel kurulun görev ve yetkileri.....	246
b. Genel kurul toplantısı.....	250
aa. Genel olarak	250
bb. Olağan genel kurul toplantısı.....	251
cc. Olağanüstü genel kurul toplantısı.....	253
dd. Toplantıya davet ve usulü.....	254
ee. Toplantı yeter sayısı ve toplantı yeri	257
ff. Genel kurulun gündemi ve genel kurul toplantısının icrası.....	258
gg. Karar yeter sayısı ve genel kurul kararı.....	262
c. Genel kurul kararlarına itiraz	263
2. Yönetim Kurulu.....	265
a. Genel olarak	265
b. Spor kulüplerinde yönetim kurulu	266
c. Yönetim kurulunun görev ve yetkileri	269
d. Yönetim kurulunun kararları.....	273
e. Spor kulüplerinde yönetim kurulunun sorumluluğu	273

aa. Genel olarak	273
bb. Spor kulüplerinde yönetim kurulunun sorumluluğu kavramı	274
cc. Yönetim kurulunun kulübe karşı sorumluluğu.....	275
dd. Yönetim kurulunun üçüncü kişilere karşı sorumluluğu	280
ee. Yönetim kurulunun TMK m. 50/2 hükmüne göre sorumluluğu	281
ff. Yönetim kurulunun TMK m. 50/3 hükmüne göre sorumluluğu	284
gg. Yönetim kurulu üyelerinin yardımcı kişilerin fiilinden sorumluluğu .	286
f. Yönetim kurulu üyelerinin TTK hükümlerine göre sorumluluğu.....	289
g. Spor kulüplerinde yönetim kurulunun ibrası.....	293
h. Yönetim kurulunun sona ermesi	300
3. Denetleme (Denetim) Kurulu	301
a. Oluşumu	301
b. Görev ve yetkileri.....	303
4. Seçimlik (İhtiyari) Organlar	308
a. Genel olarak	308
b. Seçimlik organların türleri	309
D. SPOR KULÜPLERİNİN YÜRÜTME BİRİMLERİ, FAALİYETLERİ VE ÜST KURULUŞLAR	311
1. Genel Olarak.....	311
2. Yürütme Birimi Görevlileri ve Görevleri.....	311
3. Spor Kulüplerinin Faaliyetleri.....	313
a. Genel olarak	313
b. Spor kulüplerinin uluslararası faaliyetleri	315
c. Spor kulüplerinin şube açması	317
d. Spor kulüplerinin üst kuruluş oluşturması	320
E. SPOR KULÜPLERİNE YARDIM EDİLMESİ VE MALİ İŞLEMLER ..	321
1. Spor Kulüplerine Devlet Tarafından Yardım Edilmesi.....	321
2. Bağışlar, Yardımlar Ve Spor Kulüplerinin Gayrimenkul Tasarrufları.....	324
3. Spor Kulüplerinin Faaliyetlerinden Kaynaklanan Gelirleri	328
4. Spor Kulüplerinin Giderleri.....	335
5. Spor Kulübü Derneklerinin Tutmak Zorunda Oldukları Defterler	337
6. Gelir ve Giderlerin Deftere İşlenmesi	339

F. SPOR KULÜPLERİNİN DENETİMİ VE SONA ERMESİ	341
1. Spor Kulüplerinin Denetimi	341
2. Spor Kulüplerinin Sona Ermesi	345
a. Genel olarak	345
b. Spor kulübünün kendiliğinden sona ermesi (infisah).....	347
c. Genel kurul kararı ile fesih.....	350
d. Mahkeme kararı ile fesih.....	351
e. Spor kulübünün idari kararlarla faaliyetten alıkonması	355
3. Sona Ermenin Sonuçları	356
a. Genel olarak	356
b. Tasfiye.....	357
c. Tahsis (özüleme)	359
SONUÇ	362
KAYNAKÇA	370
ÖZGEÇMİŞ	395

ÖZET

EGE, ÖNDER. TÜRK MEDENİ HUKUKUNA GÖRE TÜRKİYE’DE SPOR
KULÜBÜ DERNEKLERİ, DOKTORA TEZİ, İstanbul, 2021.

21. yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız bu dönemde spor, kişisel eğlence ve boş vakitleri değerlendirme fonksiyonunu yerine getirmesi yanında, sosyal ve iktisadi işlevlere de sahip olan çok yönlü bir faaliyet alanı haline gelmiştir. Spor hukuku ise pek çok hukuk disiplini bağlantılıdır. Bazı ile görüşlere göre küresel ölçekteki kurum ve kuralları ile spor hukuku bağımsız bir hukuk disiplindir. Kanaatimizce ise spor hukuku henüz bağımsız bir hukuk disiplini değildir ancak bu yönde ilerlemektedir. Türkiye’de, spor kulüplerinin Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu hükümlerine tabi olmaları eleştirilmekte ve ayrı bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu bazı görüşlerce dile getirilmektedir. Bu doğrultuda, uzun süredir üzerinde çalışılan ama taslaktan öteye gidemeyen “Spor Kulüpleri Kanunu” üzerinde de görüş birliği sağlanmış değildir. Bu çalışmada spor kulüplerinin, Türkiye’de kural olarak dernek statüsünde kurulmaları ve faaliyet göstermelerinden yola çıkarak, medeni hukuk ve spor hukuku sınırları içinde tüzel kişiliklerini ayrıntılı olarak incelemek suretiyle yapısal özelliklerini mercek altına almaya ve tartışmaya gayret ettik. Kanaatimizce profesyonel spor kulüplerinin ideal amaç esasında değil iktisadi amaç esasında örgütlenmeleri ve medeni hukuk alanından çıkmaları, amatör spor kulüplerinin ise dernek olarak tüzel kişiliklerini devam ettirmeleri halinde pek çok hukuki sorun aşılmış olacaktır. Bu arada dernekler hukukunun bürokrasiyi arttıran düzenlemeleri yerine, serbest kuruluş sisteminin uygulandığı ve Anayasa’da belirtilen sınırlar dâhilinde sivil toplumu güçlendiren düzenlemeler üzerinde tartışılmalıdır. Kanaatimizce yakın gelecekte medeni hukukun kuralları ile uyumlu bir modern spor kulüpleri kavramının geliştirilmesi mümkündür. Ancak, bu konudaki akademik çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Medeni Hukuk, Spor Kulübü, Spor Hukuku, Dernekler Kanunu, LexSportiva.

ABSTRACT

In this period, in which we live the first quarter of the 21st century, sports has become a versatile field of activity that has social and economic functions as well as performing the function of evaluating personal entertainment and leisure. Sports law is linked to many legal disciplines. According to some opinions, the institutions and rules on a global scale and sports law is an independent legal discipline. In our opinion, sports law is not an independent legal discipline yet, but it is moving in this direction. In Turkey, the Civil Code and is criticized by sports clubs be subject to the provisions of the Law on Associations and voiced some opinions by separate legislation was needed. Accordingly, there is no consensus on the “Sports Clubs Law”, which has been studied for a long time but cannot go beyond the draft. In this study, sports clubs, the status as an association rule in Turkey Based on the establishment and operate, the structural properties and by examining in detail the legal personality of civil law and sports law limits to get under the spotlight and we have endeavored to debate. As far as possible, the subject of sports clubs has been handled as a whole and efforts have been made to offer legal solutions. In our opinion, many legal problems will be overcome if professional sports clubs are organized on the basis of economic purpose rather than ideal purpose and exit from the field of civil law, and amateur sports clubs continue their legal personality as an association. In the meantime, rather than the regulations of the law of associations that increase bureaucracy, it should be discussed on the regulations that empower the civil society within the limits set out in the Constitution and where the free organization system is implemented. In our opinion, it is possible to develop a concept of modern sports clubs in line with the rules of civil law in the near future. However, academic studies on this subject need to be continued.

Keywords: CivilLaw, SportsClub, Sports Law, Law of Associations, LexSportiva.

TEŐEKKÖR

Tez konusunu belirlerken tarafımı yönlendiren ve Tez çalışmam sırasında, kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile her zaman yol gösterici olarak desteklerini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hasan ERMAN'a, aynı zamanda Tez İzleme Kurulunda da yer alan Sayın Prof. Dr. Emrehan İNAL ile Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYAR'a ilgi, görüş, eleştiri ve önerileri için sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca Doktora Jürisinde yer alan diğer hocalarım Sayın Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ'a ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Özge UZUN-KAZMACI'ya uyarı ve katkıları için teşekkürlerimi sunuyorum.

Önder EGE

21.01.2021

KISALTMALAR CETVELİ

AAD	: Avrupa Adalet Divanı
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADO	: Asociacion de Deportes Olimpicos-Olimpiyat Sporları Derneği)
Age	: Adı geçen eser
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
ANY	: Anayasa
Art.	: Article
ASKK	: Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu
AŞ	: Anonim Şirket
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAL	: Bölgesel amatör Lig
BGB	: Almanya Medeni Kanunu
BİST	: Borsa İstanbul
BJK	: Beşiktaş Jimnastik Kulübü
Bkz	: Bakınız
BOA	: British Olympic Association
BP	: British Pound (İngiliz Sterlini)
BTGM	: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
C.	: Cilt
CAS	: Court of Arbitration for Sport
CASC	: Community Amateur Sports Club
CEV	: Confédération européenne de volley-ball
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CIC	: Community Interest Company

CONI	: Comitato Olimpico Nazionale Italiano
CSD	: Consejo Superior de Deportes-Yüksek Spor Konseyi
Der. K.	: Dernekler Kanunu
Der. Y.	: Dernekler Yönetmeliği
DFB	: Deutscher Fußball-Bund
DK	: Denetleme Kurulu
DOSB	: Deutscher Olympic Sport Bund
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DW	: Deutsche Welle
E.	: Esas
eBK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
eDer. K.	: Eski Dernekler Kanunu
ECJ	: European Court of Justice.
EHF	: European Handball Federation
eMK	: Eski Medeni Kanun
eSpor	: Elektronik Spor
ETS	: The Association of European Team Sports
eTTK	: Eski Türk Ticaret Kanunu
EU	: European Union
EÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f	: Fıkra
FATF	: Financial Action Task Force
FB	: Fenerbahçe Spor Kulübü
FC	: Football Club
FIBA	: Fédération Internationale de Basketball Association
FIFA	: Federation Internationale de Football Association
FIGC	: Federazione Italiana del Gioco del Calcio
FILA	: Fédération Internationale des Lutttes Associées
FOSPO	: İsviçre Federal Spor Ajansı
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GK	: Genel Kurul
GS	: Galatasaray Spor Kulübü

GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
GSHK	: Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu
GSKY	: Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
IAAF	: International Association of Athletics Federations
IIHF	: International Ice Hockey Federation
IOC	: International Olympic Committee
IPC	: International Paralympic Committee
ISF	: International Sports Federations
ISLJ	: International Sports Law Journal
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra İflas Kanunu
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İSK	: İspanya Spor Kanunu
İÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
JK	: Jimnastik kulübü
K	: Kanun
K	: Karar
KBV	: Kulüpleri Birliği Vakfı
KDV	: Katma Değer Vergisi
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KHAS Ü.	: Kadir Has Üniversitesi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülü
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu

L	: Law
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
Ltd	: Limited
JK	: Jimnastik Kulübü
MİY	: Mersin İdman Yurdu
m	: Madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MS	: Milattan Sonra
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
MÜHF	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
N.	: Number (Kenar numarası)
NCAA	: National Collegiate Athletic Association
Ör.	: Örnek veya Örneğin
PLC	: Public Limited Company
PFSTT	: Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı
Rev	: Review
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
SGM	: Spor Genel Müdürlüğü
SHGM	: Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü
SK	: Sayılı Kanun
SK	: Spor Kulübü
SpA	: Sport e Salute
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SSD	: Società Sportiva Dilettantistica (Amatör Spor Derneği)
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TASKK	: Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TFEU	: Treaty on the Functioning of the European Union
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TFF-YK	: Türkiye Futbol Federasyonu-Yönetim Kurulu
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİY	: Tarsus İdman Yurdu
TJK	: Türkiye Jokey Kulübü
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TS	: Trabzonspor Futbol Kulübü
TSK	: Türk Spor Kurumu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TVF	: Türkiye Voleybol Federasyonu
TVK	: Türk Vatandaşlığı Kanunu
UÇK	: TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu
UEFA	: Union of European Football Associations
UK	: United Kingdom
UOK	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
UPK	: Uluslararası Paralimpik Komite
USA	: United States of America
Ü.	: Üniversite
v.	: versus
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
VK	: Vakıflar Kanunu
vol.	: Volume

VUK	: Vergi Usul Kanunu
WADA	: World Anti-Doping Agency
WCA	: World Championships in Athletics
Y.	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBGK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
YK	: Yönetim Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
ZGB	: Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

GİRİŞ

Türkiye’de spor kulübü dernekleri başka bir ifade ile spor kulüpleri, başta profesyonel futbol olmak üzere hemen her spor dalında varlıklarını yaygın olarak sürdürmektedirler. Bu spor kulüplerinin büyük çoğunluğu dernekler hukukuna tabi olup dernek vasfındadırlar. Dernekler ise ideal veya manevi amaç ile kurulan ve faaliyet gösteren medeni hukuk tüzel kişileridir. Büyük rakamların telaffuz edildiği bir endüstri içinde yer alan ve güçlü bir lobi gücü olan spor kulüplerinin dernek olarak yönetilmesi Türkiye’de spor camiası tarafından her zaman tartışılan bir husus olmuştur. Bu nedenle tez içeriğinde kısa da olsa yer vereceğimiz spor yönetimine yönelik tartışmalar ile sporun pratiğindeki bazı gözlemlerin de etkisi ile spor kulübü derneklerinin hukuki yapısının sportif amaçlarına nasıl etki ettiğinin medeni hukuk açısından incelenmesi gerektiği düşüncesi ile bu doktora tezi meydana getirilmeye çalışılmıştır.

Spor kulüpleri ile ilgili uluslararası ve ulusal akademik literatürde pek çok çalışma yapılmıştır. Türkiye’de de özellikle spor hukukuna yönelik bilimsel makalelerin giderek arttığı gözlemlenmektedir. Ancak medeni hukuk ve dernekler hukuku açısından, spor kulüplerinin yapısını incelemeyi amaçlayan bazı makaleler olmakla birlikte tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu konudaki akademik çalışmalar tespit edebildiğimiz kadarı ile genellikle spor hukukunu bir bütün olarak inceleyen veya tahkim yargılamasını inceleyen monografik eserler olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada sporun yargısı kapsam dışında bırakılarak medeni hukuk ve spor hukuku sınırları içinde spor kulüplerinin, tüzel kişiliklerini ayrıntılı olarak incelemek suretiyle yapısal özelliklerini mercek altına almaya ve tartışmaya gayret edildi. Mümkün olduğunca spor kulüpleri konusu bir bütün olarak ele alınmış ve sadece olan değil, olması gereken hukuk üzerinde de durulmuştur.

Spor Kulübü Dernekleri, kavram ve uygulama açısından oldukça geniş bir hukuk alanı ile irtibatlıdır. Bu nedenle tezin bazı sınırlarının olması gereği hâsıl olmuştur. Örneğin tez muhtevasında tahkim ve spor yargısına değinilmemiş, vakıf, şirket gibi kavramlara ise ana hatlarıyla yer verilmiştir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu m. 14 ile 3289 sayılı Spor Genel Hizmetleri Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 20

hükümlerine istinaden düzenlenen Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği'nde (GSKY) düzenlenmeyen hususlar ile ilgili doğrudan Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu hükümleri uygulanacağından, tekrara yol açmamak kaygısıyla, dernekler bölümü kısa tutulmuş, alelade dernekler ile aynı kurallara tabi ve benzer özelliklerde olan tüzel kişiliğin kazanılması ve sona ermesi, amaç, üyelik ve organlar gibi kavramlar, spor kulüpleri bölümünde incelenmiştir.

Tez giriş ve sonuç bölümleri hariç olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak spor, spor hakkı, spor hukuku, sporun örgütlenmesi ve gönüllü spor birlikleri kavramları üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde ayrıca farklı ülkelerdeki çeşitli hukuk sistemleri açısından da sporun örgütlenmesi ile spor kulüpleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise tüzel kişiler ana hatları ile ele alınmış, devamında dernek ve spor kulübü derneği kavramları incelenmiştir. Spor kulübü derneklerinin kuruluş süreci ve tüzel kişilik kazanmaları ile amaçları bu bölümün diğer konuları olmuşlardır. Üçüncü bölüm spor kulübü derneklerinde üyelik, organlar ve sona erme konularını içermektedir. Giriş bölümünde tez konusunun genel olarak sunumu ve araştırma planına değinilirken, sonuç bölümünde ise spor kulübü derneklerine yönelik bazı hukuki tespit ve önerilerimiz yer almıştır. Tez konusu ele alınırken uygulamaya yönelik örnekler ile yargı kararlarına da yer vermeye gayret edilmiştir.

I. BÖLÜM

GENEL OLARAK SPOR, SPOR HUKUKU VE SPORUN ÖRGÜTLENMESİ

A. GENEL OLARAK SPOR

1. Dünden Bugüne Sporun Gelişimi

Günlük yaşamda kullanılan spor sözcüğü, etimolojik olarak aslında İngilizce kökenli bir sözcüktür. İngilizce “Sport” sözcüğü, eski Fransızca’da kullanılan ve oyalanma, eğlenme, oyun anlamına gelen “desport” sözcüğünden türetilmiştir¹.

Sporun ne zaman başladığını kimse söyleyemez. İnsan var olduğundan itibaren bilerek ya da bilmeyerek sporun içinde olmuştur. Mağara devrinde insanlık yaşamak için sürekli doğa ile mücadele içindeydi. Bu nedenle insan vücudunu kuvvetlendirmek ve çevikleştirmek zorunda kalmıştır. Bu durum, spor olarak tanımlanmasa da sportmen bir vücut yapısını doğurmuştur².

Arkeolojik kanıtlar, top oyunlarının eski insanlar arasında Çinliler ve Aztekler kadar farklı toplumlarda yaygın olduğunu da gösteriyor. Top oyunları, Japon futbol oyunu “kemari” gibi rekabetçi olmayan ritüel performanslardan ziyade yarışmalar olsaydı, o zaman en titiz şekilde tanımlanmış anlamda sporlardı. Sadece yarışma oldukları varsayamayacağı, Yunan ve Roma antik çağının sunduğu kanıtlardan açıkça anlaşılıyor ki bu, top oyunlarının, MS II. yüzyılda Yunan hekim Galen tarafından sağlık için önerilenler gibi çoğunlukla eğlenceli oyunlar olduğunu gösteriyor³.

Tarihte, özellikle meydan savaşlarının yapıldığı dönemlerde savaşa hazırlık amacı ile askerler antrenmanlar yaparak formlarını korurlardı. Bu dönemlerde icra edilen sporu,

---

¹ ÇAĞLAYAN, Ramazan, Spor Hukuku, Asil Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 12; VOIGT, Dieter, Spor Sosyolojisi, çev. Ayşe Atalay, Alkım Kitapevi, İstanbul, 1998, s. 86.

² ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan, Spor Hukuku, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2017, s. 31; SUNAY, Hakan; Türk Spor Politikasına Analitik Bir Bakış, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C:1, S:1, 2003, s. 39-40.

³ www.britannica.com/sports/erişim tarihi:30.08.2020.

“savaşçıyı hazır tutmayı amaçlayan mücadele esaslı, disiplinli ve müşterek bir bedeni faaliyet” olarak tanımlamak mümkündür⁴.

Tarihsel süreçte insanlık zorlukları aşmak için iş ve güç birliği yapmayı öğrenmiş, ortak ihtiyaçlarını birlikler oluşturarak gidermeyi amaçlamıştır⁵. Birlikler insanın ortak bir amaç için müşterek faaliyet gösterebilme yeteneğini arttırmıştır. Böylelikle sportif faaliyetler, gruplar veya takım halinde icra edilen ve belirli kuralları olan olgular haline gelmiştir. Dünya tarihinde yarışmalı ve takım halinde sporun öncüsü olarak kabul edilebilecek, “savaş arabası yarışı” (chariot racing), antik dünyada, özellikle Roma ve İstanbul’da iki, dört veya altı atlı takımların çektiği küçük, iki tekerlekli araçlar arasında popüler bir yarışma şekliydi. Bir araba yarışının ilk tasviri Homeros’un İlyada, XXIII. Kitabında Patroclus’un cenazesine ilişkin anlatımında geçer⁶. Bu tür yarışlar, eski Olimpiyat Oyunlarının ve Yunan dini festivalleriyle ilişkili diğer oyunların önemli bir özelliğiydi. Bunlar, Circus Maximus’ta gerçekleşen Roma halk oyunlarının (ludi publici) ana olaylarıydı⁷. Roma’daki en eski savaş arabası yarışlarının, dini ritüel bağlamında Roma’nın kuruluşundaki Vallis Murcia’da gerçekleştiği söylenmektedir⁸.

Roma İmparatorluğu hâkimiyeti altındaki topraklarda savaş arabası ekipleri, her biri farklı bir yüklenici birliği tarafından desteklenen ve yönetilen her biri farklı bir renkle ayırt edilen dört ana grup halinde organize edilmekteydi. Bu grupların renkleri; “kırmızı”, “beyaz”, “mavi” ve “yeşil” idi⁹. Daha sonraki dönemlerde Hıristiyanlaşmadan sonra Roma İmparatorluğunda bu gruplar siyasi ve dini

⁴ YAZICI, Ahmet Gökhan, Toplumsal Dinamizm ve Spor, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (Teke), Sayı: 3/1, 2014, s. 396.

⁵ ERKAL, Mustafa / GÜVEN, Özbay/ AYAN, Dursun: Sosyolojik Açından Spor, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1998, s.184.

⁶ www.britannica.com/sports/chariot-racing/erişim tarihi:29.08.2020.

⁷ Ludi Publici (Latince: Halka açık oyunlar): Esas olarak araba yarışlarından ve çeşitli tiyatro gösterilerinden oluşan, genellikle bir tanrının onuruna düzenli aralıklarla düzenlenen eski Roma gösterileridir. Bkz. www.britannica.com/sports/ludi-publici/erişim tarihi: 16.11.2020; Roma İmparatorluğu döneminde, Circus Maximus ve sirkler, hizmet ettikleri farklı işlevler ve içlerinde sahnelenen çeşitli programlar nedeniyle genellikle en doğru şekilde performans alanları olarak tanımlanır. Bazı sirk oyunları (ludi cirenses), ludi Romani, ludi Apollinares, ludi Ceriales, ludi Megalenses ve ludi Florales dâhil olmak üzere, devlet dininin (ludi publici) merkezi olan festivallerin mihenk taşları olarak her yıl düzenlenirdi. Askeri zaferler, tapınak adakları, imparatorların doğum günleri ve cenazeleri ve hükümet jübileleri gibi büyük devlet etkinlikleriyle bağlantılı olarak diğer oyunlar (ludi votivi) yapılırdı. Sirkte düzenlenen oyunlar, savaş arabası yarışlarının yanı sıra gladyatör dövüşleri, hayvan avları, halka açık infazlar, sahte savaşlar ve paramiliter geçit törenleri gibi diğer tür gösterileri içeriyordu. Bkz. BELL, Sinclair, Roman Chariot Racing-Charioteers, Factions, Spectators, In book: Sport and Spectacle in Greek and Roman Antiquity (Editors: P. Christesen and D. Kyle), Published by Wiley-Blackwell, 2014, s. 493

⁸ Vallis Murcia (Murcia Vadisi): Roma yakınlarındaki Palatine ve Aventine tepeleri arasındaki vadinin adıdır; BELL, s. 493.

⁹ www.britannica.com/sports/chariot-racing/erişim tarihi:29.08.2020.

tartışmalarda rol oynadılar. Örneğin, Jüstinyen yönetiminde maviler Ortodoksluk ile yeşiller ise Monofizitizm ile özdeşleştirildi¹⁰.

Fatih Sultan Mehmet'in 1453 yılında şehri fethine kadarki adıyla Konstantinopolis'te bir zamanlar aynen günümüzdeki futbol şampiyonalarına ya da Formula 1 yarışlarına benzeyen muhteşem yarışmaların yapıldığını bilen çok azdır. Yüzlerce yıl sarayın ve halkın en büyük eğlencesi olan bu yarışlara katılan takımlar aynen günümüzdeki Galatasaray-Fenerbahçe-Beşiktaş takımları gibi büyük taraftar kitlesine sahiptiler ve yarış günleri şehirde hayat tümüyle dururdu. Başkent'in en önemli iki takımının adları ise "Maviler" ve "Yeşiller" idi¹¹.

İstanbul'da Bizans dönemi boyunca "*Konstantinopolis Hipodromu*", araba yarışları için kullanılan bir arena olmuştur¹². İstanbul'da Osmanlı'nın At Meydanı adını verdiği hipodrom, Bizans döneminde tıpkı Roma'daki gibi tutkuyla takip edilen araba yarışlarına sahne olurdu. Yarış günleri şehirde hayat neredeyse dururdu¹³. Bugün, hipodromun bulunduğu yerde Sultanahmet Meydanı bulunmaktadır ve orijinal yapının birkaç parçası ayakta kalmıştır. İlk olarak Roma imparatoru "*Septimius Severus*" döneminde MS III. yüzyılın başlarında inşa edilen yapı, MS IV. yüzyılda imparator "*I. Konstantin*" tarafından daha görkemli hale getirildi. Hipodrom ayrıca geçit törenleri, halka açık infazlar ve imparatorun düşmanlarının alenen utandırılması gibi diğer halka açık etkinlikler için de kullanıldı. Milattan sonra XIII. yüzyılın başlarındaki Dördüncü

---

¹⁰ www.britannica.com/sports/chariot-racing/erişim tarihi:29.08.2020; Monofizitizm, Hazreti İsa'nın MS. 451 yılında Kalkedon (Kadıköy) Konsülü'nde kabul edilen iki tabiattan oluştuğu, ilahi ve insan yerine, yalnızca bir tanrısal tabiata sahip olduğunu iddia etmekteydi. Kıpti ve Etiyopya kiliseleri, Kalkedon'da yapılan tanımlamaya katılmayı reddettiler ve hala monofizit kiliseler olarak bilinmektedirler. www.episcopalchurch.org/library/glossary/monophysitism/erişim tarihi: 29.08.2020.

¹¹ HÜR, Ayşe, At Meydanında Büyük Kapışma, Konstantinopolis Hipodromunda Araba Yarışları, Atlas Tarih Dergisi, İstanbul, S. 35, Ağustos-Eylül, 2015, s. 43.

¹² Hipodrom kelimesi Yunan suaygırları, atları ve yollarından (Yunanca'da yollara "dromos" adı verilir) gelir. Bu nedenle bazen Türkçede "At Meydanı" olarak anılır. At yarışı ve araba yarışı antik dünyada popüler eğlencelerdi ve hipodromlar Helenistik, Roma ve Bizans dönemindeki şehirlerin ortak özellikleriydi (Anadolu'dakiler de dâhil olmak üzere). Hipodrom, Osmanlı döneminde Sultan III. Ahmed'in oğullarının cömert ve günler süren sünnet töreni gibi çeşitli vesilelerle kullanıldı. Osmanlı minyatür resimlerinde Hipodrom, koltukları ve anıtları hala sağlam olarak gösterilir. Yapılar artık mevcut olmasa da, bugünkü Sultanahmet Meydanı büyük ölçüde şimdi yok olan hipodromun zemin planını ve boyutlarını yansıtmaktadır. Bizans döneminde İstanbul'daki diğer şehirlerdeki spor faaliyetleri ile hipodrom hakkındaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. BASSETT- GUBERTI, Sarah, The Antiquities in the Hippodrome of Constantinople, Dumbarton Oaks Papers, Vol. 45, published by Dumbarton Oaks, Trustees for Harvard University, 1991, ss. 87-96; SCHRODT, Barbara, Sports of the Byzantine Empire, Journal of Sport History, Vol. 8, No. 3, published by University of Illinois Press, Winter, 1981, ss. 40-59.

¹³ HÜR, s. 42.

Haçlı Seferi'nin ardından, Hipodrom kullanımdan çıktı ve muhteşem anıtları ve sanat eserleri yağmalandı¹⁴.

Ortaçağ Avrupası kentlerinin halkları, aristokrasiyi oyun oynarken izleyebilirlerdi. Ancak turnuvalara katılmalarına izin verilmezdi. Turnuvalar, ortaçağ şövalyesinin kıskançlıkla korunan ayrıcalıklarıydı ve avlanma birlikte en sevdiği eğlenceydi. Kompozit¹⁵ yayın büyük bir güce sahip olduğu Osmanlı İmparatorluğunda, okçular mesafe için yarışlardı. Geniş bir kültürel zemine sahip Türk okçuluğu, Anadolu'ya okçulukla yoğrulmuş bir yaşam biçimi getirirken, şüphesiz ki kendi yazılı kaynaklarını da oluşturmuştur¹⁶. İstanbul'un Okmeydanı'nda (Ok Tarlası)¹⁷ rekor, III. Selim'in okunun 884 metreden fazla uçuşuyla 1798'de kırıldı¹⁸.

Modern sporların gelişimi XVII. yüzyılın sonlarında İngiltere'de başlamış, spor rekoru kavramının da ilk kez orada ortaya çıkması uygun olmuştur. Restorasyon sırasında ve XVIII. yüzyıl boyunca Püritenlerin kınadığı ve yeraltına sürdüğü sopa dövüşü ve boğa güreşi gibi geleneksel oyunlar, 1787 yılında kurulmuş olan Marylebone Cricket Club önderliğinde gelişen kriket gibi organize oyunlara yol açtı. Bu değişikliklerin arkasında yeni bir rasyonelleştirilmiş rekabet anlayışı yatıyordu¹⁹.

---

¹⁴ CARTWRIGHT, Mark, The Hippodrome of Constantinople, published on 28 November 2017/www.ancient.eu/article/1158/the-hippodrome-of-constantinople/erişim tarihi: 29.08.2020; İstanbul'daki bu efsanevi hipodrom, Roma İmparatorluğu'nun başka yerlerinde görülen kıvrımlı uçlu tipik uzun dikdörtgen şeklindeydi. Yaklaşık 400 metre (1300 fit) uzunluğunda ve 200 metre genişliğindeydi. Pistin bir turu yaklaşık 300 metre (1000 fit) ölçülürdü. Tarihçiler oturma kapasitesi konusunda anlaşamıyorlar ve tahminler 30.000 ila 60.000 kişi arasında değişiyor. VIP'lerin ön sıralarda mermer koltukları vardı, diğer herkes ahşap banklarla idare ediyordu, ancak seyyar satıcılardan minder kiralanabiliyordu. Oturma katmanları, raydan 12 metre (40 fit) yüksekte yükseldi ve ondan bir hendekle ayrıldı. Anıtsal giriş kapısı Carceres, yaldızlı bronz bir araba grubu ile kaplıydı. 1204 yılında, Konstantinopolis yağmalandığında Dördüncü Haçlı Seferi sırasında bu heykelin dört atı yağmalandı. Muhtemelen bugün hala ikamet ettikleri Venedik'e, San Marco Katedrali'ne götürülenler bu dört at heykelidir. Bkz. CARTWRIGHT age, www.ancient.eu/article/1158/the-hippodrome-of-constantinople/erişim tarihi: 29.08.2020.

¹⁵ Kompozit: Birbirine karışmayan iki veya daha fazla katının bileşimiyle oluşan katı malzemelere "kompozit malzeme" adı verilir.

¹⁶ MS. 1208 yılında yaşanan Haçlı Seferi'nde Haçlılara karşı muhabere ederken şehit olan Selçuklu emiri Tülü Bey'in yazdığı, "Hülasa fi ilm-i remy" Kıpçak Türkçesi ile yazılmış bilinen ilk Türkçe okçuluk kaynağıdır. Bkz. USLU, Yaşar Burak, Osmanlı'nın keskin Nişancıları Kemankeşler, Atlas Tarih dergisi, S. 36, Ekim-Kasım, İstanbul, 2015, s. 36.

¹⁷ Bilinen en meşhur Osmanlı dönemine ait ok meydanı İstanbul'daki Okmeydanı'dır. Bu araziye fetihten hemen sonra *Fatih Sultan Mehmet* bedelinin iki katı fiyat vererek satın almış ve okçuların idman yapması ve yarışması için vakfetmişti. Bkz. USLU, s. 37.

¹⁸ www.britannica.com/sports/erişim tarihi:31.08.2020.

¹⁹ www.britannica.com/sports/erişim tarihi:30.08.2020.

Özellikle sanayileşme ile birlikte giderek artan makineleşme süreci, insanların yaptıkları işleri makinelerin yapması, insanlara daha çok boş zaman yaratmaya başlamıştır. Bu boş zamanları değerlendirmek için sporun insan yaşamındaki yeri giderek artmıştır²⁰.

XIX. ve XX. yüzyıllarda modern sporların ortaya çıkışı ve yaygınlaşması, açıkça daha büyük küreselleşme sürecinin bir parçasıdır. Modern sporlar dünyada süretle yaygınlaşırken, Osmanlı devletinde XIX. yüzyılın son çeyreğinde oluşmaya başlayan modern sportif yapılar, eski kurumların yeni koşullara uyarlanmasının “örgütsel” ürünleri değil, eskiyle hiç ilgileri bulunmayan ve Tanzimat Batıcılığından kaynaklanan tepeden inme “yönetimsel” düzenlemelerdir²¹. Bu dönemde Harbiye ve askerî idadilere gerekli spor aletleri ve tesisleri yaptırılmak suretiyle jimnastik dersinin konulmasını Moda, Elpis, Imogene ve Kadıköy kulüplerinin bir araya gelerek İstanbul Futbol Birliği’ni kurmalarına bağlayan 1863-1903 döneminde, beden eğitimiyle sporun tarihleri iç içe geçmiş, buna bağlı olarak da “spor” biçimsel eğitim düzeniyle bütünleşmiş durumdadır²².

İkinci Dünya Savaşı öncesinde spor, uluslararası özel organizasyonlar görünümünde sosyal hayatın içinde yer alıyordu. Sonraki yıllardan itibaren ise “hükümetler harici uluslararası organizasyonlar” (International Non-governmental Organization) olarak nitelendirilen ve sporu yöneten kuruluşlar (IOC, FILA, FIFA, FIBA vb.) spor dünyasında hâkimiyet kurmuşlardır²³. Özellikle IOC ile tezahür eden Olimpik Hareket (Olympic Movement) ulusal hukuklardan ve ülkelerden ayrı olarak geliştirdiği uluslararası kurallar ile “sui generis” bir spor hukuku sistemini özellikle XX. yy son çeyreğinden itibaren büyütülmüştür²⁴.

Sporun küreselleşmesi, ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarının oluşturulması, bireysel ve takım sporları için kuralların ve düzenlemelerin standardizasyonu ve dünya çapında kabul edilmesi, düzenli olarak planlanan uluslararası yarışmaların geliştirilmesi

---

²⁰ AYAR, Ahmet, Spor Kulübü Derneklerinin Medeni Hukuk Açısından Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Mehmet Akad’a Armağan, edt. Bihterin Vural Dinçkol, Nihat Bulut, vd., Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 975 (Spor Kulübü Dernekleri).

²¹ FİŞEK, Kurthan, Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya’da ve Türkiye’de Spor Yönetimi, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1983, s. 260 (Spor Yönetimi).

²² FİŞEK, s. 260 (Spor Yönetimi).

²³ ERTEN, Rifat, “Türk Sporunun Yapısal Düzeni”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1-2, 2006, s. 118 (Yapısal Düzen); FİŞEK, s. 162 (Spor Yönetimi).

²⁴ NAFZIGER, James, A., R., International Sports Law: A Replay of Characteristics and Trends, The American Journal of International Law, Cambridge University Press, Vol. 86, No. 3, July, 1992, s. 492.

Olimpiyat Oyunları ve dünyanın her köşesinden sporcuları dâhil etmeyi amaçlayan çeşitli dünya şampiyonaları gibi özel yarışmaların kurulması ile karakterize edilmiştir²⁵. Modern yaşamda spor genel olarak, “bir bireyin veya takımın eğlence için bir başkasına veya başkalarına karşı rekabet ettiği fiziksel efor ve beceri içeren bir etkinlik” veya “önceden belirlenmiş kurallara göre, genellikle rekabete dayalı yarışma veya eğlence amaçlı bireysel veya takım halinde yapılan fiziksel veya zihinsel aktivite”, olarak tanımlanmaktadır²⁶. Spor amatör veya profesyonel olarak yapılabilir. Amatör sporun öneminin bilinmesi, sporu vatandaşlara yaklaştırma fikri ile uyumludur. Finansal açıdan bakıldığında en genel itibari amatör-profesyonel spor ayrımı; amatör spor faaliyetleri bir çeşit finansal destek ile organize olabılırken, profesyonel sporun şartlar oluştuğunda başlı başına iktisadi kaynak yaratma ve gelir elde etme özelliği vardır. Profesyonel sporların yapılmasından amaç özellikle futbol, boks, basketbol gibi, sporcuların, kulübün veya organizatörlerin para kazanmasıdır. Profesyonel sporlara para kazanmak için yapılan “gösteri” demek yanlış olacaktır²⁷. Türkiye’de profesyonel futbol kulüpleri, kâr amacı gütmeyen örgütlerden olan spor kulübü dernekleri ve son zamanlarda AŞ olarak iki farklı hukuki statüde karşımıza çıkmaktadır²⁸.

XXI. yy ilk çeyreğini yaşadığımız bu dönemde spor, kişisel eğlence ve boş vakitleri değerlendirme fonksiyonunu yerine getirmenin ötesinde, yapanlar, seyredenler, yöneten ve yönetilenler gibi katılımcıları ile sosyal ve iktisadi işlemlere de sahip olan çok yönlü bir faaliyet olmuştur²⁹. Hatta, *Casini*’nin dediği gibi “spor küresel bir fenomen haline gelmiştir”³⁰.

Toplumsal yaşamın vazgeçilmezlerinden sporun gerçek kişi sùjeleri, sporcular, çalıştırıcılar, yöneticiler, hakemler, gözlemciler, menajerler ve taraftarlardır. Tüzel kişi sùjelerinin başında spor kulüpleri gelmektedir³¹. Türkiye’de spor kulüpleri, genellikle

²⁵ www.britannica.com/sports/erişim tarihi:30.08.2020.

²⁶ Sporun farklı tanımları için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 31; AYAR, s. 976 (Spor Kulübü Dernekleri); FİŞEK, 1983, s. 35 (Spor Yönetimi); ERTEN, Rıfat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 11 (Özel Hukukta Spor); BOZKURT, Nart Murat, Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Milletlerarası Tahkim Yoluyla Çözümü, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009, s. 3; GÜLŞEN, Recep, Spor Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 3-4.

²⁷ GENÇ, s. 47 (Beşiktaş).

²⁸ GENÇ, s. 48 (Beşiktaş).

²⁹ ERTEN, s. 118 (Yapısal Düzen).

³⁰ CASINI, Lorenzo, Il Diritto Globale Dello Sport, Giuffré Editore, 2010, s. 1.

³¹ İngilizce’de kulüp (club) kelimesi, “düzenli olarak toplanan ve paylaşılan etkinliklere katılan, ortak bir amacı veya ilgisi olan insanların örgütlenmesi”, olarak tanımlanır. www.dictionary.cambridge.org/dictionary/english/club/ erişim tarihi: 06. 06. 2020.

dernek statüsünde olup, medeni hukukun bir parçası olan dernekler hukuku alanı içindedirler. Bu nedenle spor kulüpleri, hukuken “spor kulübü dernekleri” olarak adlandırılırlar. Diğer tüzel kişi sùjeleri federasyonlar, konfederasyonlar, uluslararası spor örgütleridir³².

Türk spor yapılanmasında, 3813 SK m. 24/3 hükmü uyarınca spor kulübü derneklerinin futbol şubeleri profesyonel olabilmekte ve bu profesyonel şubeler şirketleşebilmektedir. Vakıf olarak teşekkül etmiş bir spor kulübünün kurulması ise Türk hukukundaki yerleşik anlayışa göre, mevzuatta bu yönde bir hüküm bulunmaması nedeniyle yasal olarak mümkün değildir³³.

Ayrıca, 2009 tarihli TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı, m. 2/c hükmüne göre Kulüp; “Futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekleri veya şirketleri ifade eder” ifadesi ile vakıfların futbol kulübü olarak tesciline olanak vermemektedir.

Sporun bir dalı olan futbol, ister amatör, ister profesyonel düzlemde olsun, günümüzün tartışmasız en popüler sporudur. Özellikle profesyonellikle beraber futbol süratle bir endüstri haline gelmiştir. Günümüzde futbol, FIFA, UEFA gibi konfederasyon ve federasyonları, Dünya Kupası ve Şampiyonlar Ligi gibi ulusal veya kulüpler düzeydeki organizasyonları, Premier League, La Liga gibi ulusal ligleriyle, Real Madrid ve Liverpool gibi kulüpleriyle, geçmişten günümüze Pele, Maradona, Zidane, Messi ve C. Ronaldo gibi yıldız sporcularıyla, TV, müsabaka ve müşterek bahis gelirleriyle maddi

---

³² GENÇ, Durmuş Ali, Spor Hukuku, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998, s. 39 vd (Spor Hukuku).

³³ Kulüp kelimesi, kanunlarla belirtilen hükümlere ve kurulan, belirli bir tüzüğü ve yönetmeliğı bulunan, insanların görüşmek, konuşmak ve spor yapmak gibi amaçlarla toplandıkları yerler şeklinde tanımlanabilir. Bundan hareket ederek de spor kulübü kavramını, belirli kurallara (kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, sözleşmelere vb) göre kurulan, üyelerinin her birinin yetki ve sorumlulukları (üye, başkan, yönetim kurulu üyesi, denetçi gibi) belli olan, gerek amatör gerekse profesyonel spor branşlarıyla topluma hizmet veren, her yaş grubunun spor yapabileceğı tesis, araç ve gereçlere sahip olan yüksek performans sporcularının yetiştirilmesini de amaçlayan özel hukuk kuruluşları olarak tanımlanabilir. Spor kulüpleri üyelerinin bir veya birden fazla spor dalında faaliyet göstermesi ve onların bu konuda desteklenmesi amacıyla kurulmuş kulüplerdir. Futbol kulüpleri de, üyelerinin futbol sporu yapmalarını sağlamak ve onları desteklemek bunun dışında, kendilerine üye olmayan profesyonel futbolcuların, bu spor dalında kulübün yararına olmak üzere faaliyet gösterip kazanç elde etmeleri amacıyla dernek şeklinde kurulan spor örgütleridir. Futbol kulüpleri, spor organizasyonu bakımından toplumumuzda da önemli bir yer tutan pahalı çalışmalar yapan örgütlerdendir. Futbol kulüplerine, profesyonel futbol takımlarını şirketleştirebilme olanağı da sağladığından, Türkiye’de futbol kulüplerinin Medeni Hukuk içindeki Dernekler Kanunu gereğince kurulan dernek hükmündeki futbol kulüpleri ve Türk Ticaret Kanunu gereğince kurulan şirket şeklindeki futbol kulüpleri olmak üzere, iki farklı tüzel kişiliğe sahip oldukları söylenebilir. Dernekler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olmalarına rağmen, şirketler tamamen kâr elde etme ve bunu ortakları arasında paylaşırma amacına yönelik tüzel kişilerdir. Dernekler Kanunu’na göre kurulmuş spor kulüplerinin, derneklerden farklılık taşıyan yönleri bulunmaktadır. Bkz. GENÇ, Durmuş Ali, Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi Beşiktaş Örneğı, Ankara 1999, s. 27 (Beşiktaş).

olarak pek çok devletten daha güçlü ve etkin bir konumdadır. Dünyanın büyük bir kısmında tabiri caiz ise sadece futbol ile yatıp kalkan insanlar vardır. Bu arada ABD ve Kanada gibi bazı ülkelerde futboldan ziyade Basketbol, Amerikan Futbolu ve Beysbol gibi spor dallarının daha popüler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

İngiliz gazeteci *Kuper*, 1990'lı yıllarda futbolun izini dünyanın çeşitli kıtalarında yer alan 22 ülkeyi gezerek sürmüştü. Bu geziden çıkardığı sonuç ise, “futbolun dünyadaki en popüler şey” olduğudur. *Kuper*'in futbol sporuna yönelik çeşitli anekdotlarını futbolun yerküredeki gücünü yansıtmak bakımından kayda değer buluyoruz. Bir rivayete göre, parası olan bir Napoli'li önce kendine yiyecek bir şeyler alır sonra futbol maçına gider ve bunlardan parası artarsa kendisine kalacak bir yer ararmış. Brezilya'da ise en küçük köyde bile kilise ve futbol sahası mutlaka olmuştur. Hatta kilise olmasa dahi futbol sahası mutlaka olmuştur³⁴. Futbol bu gün milyarlarca insan için önemlidir. Futbol, savaşlar çıkarabilir, devrimler yapılmasına vesile olabilir. Mafyayı, diktatörleri etkiler ve ilgilerini çeker. Örneğin 1970 yılında Brezilya milli takımı Dünya Futbol Şampiyonası şampiyonluk kupasını kaldırınca, iktidarın en az iki yıl daha ülkeyi yönetmesini sağladığı rivayet olunur. Dolayısı ile futbol bir oyun olmaktan çıkmıştır. “Futbol asla sadece futbol değildir”³⁵.

Son yıllarda dünya genelinde spor organizasyonlarında önemli bir ticarileşme görülmektedir. Bugünün spor yıldızları, seleflerinin hayal edebileceğinden fazlasını kazanmaktadırlar. 1960'larda Jimmy Greaves ve Dennis Law gibi yıldız oyuncuların haftada 20000 sterlin (BP-British Pound) civarında kazandıkları futbolda, zamanımızın en iyi oyuncularından biri olan Zlatan Ibrahimovich Inter-Milan spor kulübünde oynadığı dönemde haftada yaklaşık 170000 sterlin kazanmaktaydı³⁶.

Bugün birçok spor dalında dolaşan muazzam para artışı ticarileşmede büyümeye yol açmıştır. Sporun ticarileşmesinin başladığı Amerika Birleşik Devletleri'nde ve sonraki yıllarda Avrupa'da spordaki gelişmeler sporcu, çalıştırıcı, masör, taraftar gibi klasik bazı spor faaliyeti sükeleri yanında oyuncu ajanları, temsilci veya menajer adı verilen mesleklerin de doğmasına neden olmuştur. Özellikle Avrupa'da ve Türkiye'de üst düzey profesyonel sporda son 20 yıldır bir sporcu temsilcisinin veya menajerin şu ya da

³⁴ KUPER, Simon, Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, çev. Sinan Gürtunca, İthaki Yayınları, 2003, İstanbul, s. 33.

³⁵ KUPER, s. 34.

³⁶ VAN DER MEIJ, Ronny-V., Players' Agents and the Regulatory Framework on Corruption in International Sports Law, The International Law Journal, 2009/1-2, s. 43.

bu şekilde dâhil olmadığı bir transfer hikâyesi görmek mümkün değildir³⁷. Dolayısı ile spor endüstrisi geliştikçe, beraberinde onunla bağlantılı kavram, kurum, organizasyon ve sùjeler de gelişmektedir. Bu giderek güçlenen kavramlar arasında ne yazık ki yolsuzluk da (Corruption) bulunmaktadır³⁸.

2. Sporun Amacı

Sporun farklı tanımları olduğundan bahisle, amacı da süreç içinde değişik kavramlar ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Bir görüşe göre, sporun özünde oyun, oynaşma isteği yatmaktadır³⁹. İlk kez XVIII. yüzyılda Alman filozof *Friedrich von Schiller*'in ele aldığı, daha sonraları *Herbert Marcuse* gibi XX. yüzyıl filozoflarının dahi üzerinde kafa yorduğu ve insan güdüleri içinde saydığı oyun kavramı, sporun çıkış noktası olmuştur⁴⁰. *Schiller* oyun kavramı için şöyle demiştir, “insan sadece tam anlamıyla insan olduğu yerde oynar ve sadece tam oynadığı yerde insan olur”⁴¹.

Spor, gündelik ve gündelik yollarla her türlü fiziksel aktivite anlamına gelmekte olup organize katılım, fiziksel uygunluk ve zihinsel refahı ifade etmeyi veya geliştirmeyi, sosyal ilişkiler kurmayı veya her düzeyde rekabette sonuçlar elde etmeyi amaçlamaktadır⁴².

Şüphesiz ki bu gün spor oyun kavramını çoktan geride bırakmış ve kurumsallaşmış, kitleleşmiş ve mesleki bir boyut almıştır⁴³. Böylelikle önceki bölümde üzerinde durduğumuz sporun tanımlarından yola çıkarak, “yarışma amacı, toplum sağlığı amacı, rehabilitasyon amacı ve eğitim öğretim amacı”, olarak sporun dört temel amacın varlığından bahsedilebilir. Ancak yükselen profesyonellik eğilimi ile birlikte, “temaşa (estetik), ekonomi ve politika” terimlerinin de sporun bir parçası haline

---

³⁷ VAN DER MEIJ, s. 43.

³⁸ VAN DER MEIJ, s. 43.

³⁹ FİŞEK, s. 35 (Spor Yönetimi).

⁴⁰ FİŞEK, s. 35 (Spor Yönetimi).

⁴¹ Bkz. *Friedrich von Schiller*: “Der Mensch spielt nur, wo er in voller Bedeutung des Wortes Mensch ist, und er ist nur da ganz Mensch, wo er spielt”. Briefe über die ästhetische Erziehung des Menschen-İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar.

⁴² COALTER, Fred, The Social Benefits of Sport, An Overview to Inform the Community Planning Process, Sportscotland Research Report no. 98, vol. 1, January, 2005, s. 5.

⁴³ FİŞEK, s. 39 (Spor Yönetimi).

geldikleri görülmekte⁴⁴. Sporun sosyal yaşamdaki öneminin artmasında spor kulüplerinin katkısının önemli seviyede olduğu kanaatindeyiz⁴⁵.

3. Genel Olarak Spor Hakkı

Batı'da gerçekleşen, Reform, Rönesans ve Sanayi Devrimi süreçleri sonrasında oluşan sosyal ve iktisadi sistem, beraberinde yeni hukuki müesseseleri de getirmiştir. Böylelikle, XIX. yüz yılda hukuk doktrini, gerçek kişiler dışında, bazı grupların da hakkın öznesi kabul edilmesi gerektiği görüşünü benimsedi. Bugün modern hukuk, gerçek kişiler ile birlikte tüzel kişilerin varlığını tartışmasız olarak kabul etmektedir⁴⁶.

Hukuk, kişilerin toplumsal ilişkilerini düzenler ve bireylerin toplumsal davranışlarını kontrol eder⁴⁷. Hukuk kurallarının, diğer sosyal kurallardan farklı olarak, “düzenleyici” ve “kontrol edici” fonksiyonu söz konusudur. Hukuk, diğer bir sosyal kural olan etikten bu iki temel özelliği bakımından ayrılır⁴⁸.

Bilindiği üzere hukuk, kamu hukuku ve özel hukuk olarak en genel anlamda iki bölüme ayrılmaktadır⁴⁹. Spor kulübü derneklerinin dâhil olduğu hukuku kurallarını muhteva

⁴⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 32; AYAR, s. 975-976 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁴⁵ DEVECİOĞLU, Sebahattin/ÇOBAN, Bilal/KARAKAYA, Yunus Emre, Spor Kulüplerinin Yönetim Modellerinin Değerlendirilmesi, Dumlupınar Üniversitesi Dergisi, S. 31, Aralık, 2011, s. 53.

⁴⁶ GÜRİZ, Adnan, Hukuk Başlangıcı, AÜHF Yayınları, Ankara, 1987, s. 138; KÖSE, Murtaza, İslam Hukuku ve Modern Hukuka Göre Tüzel Kişilik, EKEV Akademi Dergisi, C. 1, S. 2, Mayıs, 1998, s. 222.

⁴⁷ Hukuk, Arapçadan dilimize girmiş bir kelimedir. NİŞANYAN, Sevan, Sözcüklerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü, Adam Yayınları, İstanbul, 2002, s.185; Yazılı veya sözlü olsun hukuk kurallarını, örf ve adet, görgü ve nezaket kuralları gibi diğerlerinden ayıran en önemli özellik devletin yaptırım gücüne dayanmasıdır. Ancak bazı kuralların yaptırım içermediği halde, hukuk kuralı olarak kabul edildiği de görülmektedir. Hukuk kuralı ve hukuk normu arasındaki fark ve ayrıntılı açıklama için bkz. UZUN, Ertuğrul, Hukuk Metodolojisinin Sorunları, Nora Yayınları, İstanbul, 2017, s. 21-22. Örneğin tamamlayıcı hukuk kuralları bu niteliktedirler. Günümüzde doktrindeki yaygın görüşe göre, hukuk ile ilgili üç fonksiyondan bahsetmek mümkündür; “Etik” yani adaletin gerçekleşmesi, “Sosyal Olgü” yani pratik yararın gerçekleşmesi ve “Norm” yani hukukun düzen fonksiyonunun gerçekleşmesidir. Hukuk uygulamasının sağlıklı bir sonuca ulaşması, bu üç fonksiyon arasında dengeli bir ilişki ortaya konulabilmesi ile bağlantılıdır. UZUN, s. 21-22.

⁴⁸ ANTALYA, Gökhan, Hukuk Bilimine Katkı Olarak Hukuk Teorisi ve Hukuk Metodolojisi, C. I, Hukuk Teorisi, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 141.

⁴⁹ OĞUZOĞLU, H. Cahit, Medeni Hukuk I, Giriş-Başlangıç-Şahsın Hukuku, AÜHF Yayınları, Ankara, 1949, s. 29; VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku: Başlangıç ve Şahsın Hukuku, Cilt. I, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1956, s. 18; KÖPRÜLÜ, Bülent, Medeni Hukuk, Genel Prensipler, Kişinin Hukuku, Aile Hukuku (1-3. Kitaplar), İÜHF Yayınları, İstanbul, 1970-1971, s. 16.

eden medeni hukuk disiplini, özel hukukun en önemli bölümü olarak nitelendirilir⁵⁰. Medeni hukukun temel metni ise, Medeni Kanundur (İng., civil code, Fr., code civil)⁵¹. Genel itibari ile bir hakkın tanımını şöyle yapmak mümkündür; “kişilerin hukuk düzeni tarafından korunan menfaatlerine ve hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkilere hak denir”⁵². Dolayısı ile hak, hukuk düzeninin koruduğu bir menfaat olduğuna göre, spor hakkının ihlâl edilmesi halinde hukuki müeyyidelerin uygulanması da hukukun gereğidir⁵³. Spor hakkı, özel olarak düzenlenmiş bir hak şeklinde olmadan genel kişilik hakkının bir bölümü veya türü olarak medeni hukuk tarafından kabul edilmektedir⁵⁴. Kişilik hakkı da bir mutlak hak olduğu için onu ihlal eden herkese karşı ileri sürülebilir⁵⁵. Ancak “dürüstlük” ve “iyiniyet” kavramları genel olarak hak ve spor hakkı kavramları için birer sınırdırlar.⁵⁶

4. Spor Hakkının Özellikleri

Hak, hukuk düzeninin koruduğu bir menfaat olduğuna göre, spor hakkının ihlâl edilmesi halinde hukuki müeyyidelerin uygulanması da hukukun gereğidir⁵⁷. Spor hakkı, özel olarak düzenlenmiş bir hak şeklinde olmadan genel kişilik hakkının bir bölümü veya

⁵⁰ KAYIHAN, Şaban/ÜNLÜTEPE, Mustafa, Medeni Hukuk Bilgisi, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 12; ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitapevi, Ankara, 2009, s. 56 (Temel Kavramlar).

⁵¹ Hukukun kaynaklarını gösteren şema için bkz. KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 15; Türkiye’de Medeni Kanun (TMK); Kişiler Hukuku (m. 8-117), Aile Hukuku (m. 118-494), Miras Hukuku (m. 495-682 ve Eşya Hukuku (683-1027) bölümlerinden oluşur. Borçlar kanunu (TBK) ise, aynı kanunun m. 544 hükmünde belirtildiği gibi, TMK için tamamlayıcı parça (mütemmim cüz) özelliğindeki bir kanun metnidir. Bkz. ÖZTAN, s. 57 (Temel Kavramlar).

⁵² Doktrindeki hak kavramının tanımları için bkz. OĞUZOĞLU, s. 18; VELİDEDEOĞLU, s. 42; KÖPRÜLÜ, s. 11; ÖZTAN, s. 62 (Temel Kavramlar); KILIÇOĞLU, Ahmet, Medeni Hukuk, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara, 2019, s. 49 (Medeni Hukuk); ZEYTİN, Zafer/ERGÜN, Ömer, Türk Medeni Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 64; ERMAN, s. 85.

⁵³ Kişilik hakkı olarak spor hakkı kavramı ve bu hakkın korunması için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 66 vd.

⁵⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 65.

⁵⁵ Bkz. HATEMİ, Hüseyin, Gerçek Kişiler Hukuku: Kısa Ders Kitabı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 59 (Gerçek Kişiler); ERTAŞ/PETEK, s. 65.

⁵⁶ GÖKTÜRK, Hüseyin Avni, Türk Medeni Hukuku, Birinci Kitap, Şahsın Hukuku (Kişiler Hukuku), AÜHF Yayınları, Ankara, 1954, s. 94; ERMAN, Hasan, Medeni Hukuk Dersleri, Başlangıç Bölümü, Der Yayınları, İstanbul, 2014, s.103; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 101 vd.; ANTALYA, Gökhan/TOPUZ, Murat, Medeni Hukuka Giriş, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015, 324-325; EDİS, Seyfullah, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, AÜHF Yayınları, Ankara, 1983, s. 256-257; KAVAK, Yağın, Medeni Hukukta Dürüstlük Kuralı ve İyiniyetin Korunması, Legal Yayınları, İstanbul, 2019, s. 27 vd.

⁵⁷ Kişilik hakkı olarak spor hakkı kavramı ve bu hakkın korunması için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 66 vd.

türü olarak medeni hukuk tarafından kabul edilmektedir⁵⁸. Kişilik, bir kişinin hak ve fiil ehliyetinin yanı sıra, fiziki ve manevi varlığının bütünüdür ve kişilik hakkı kişiliği oluşturan değerlerin tümü üzerindeki hakkıdır⁵⁹. Kişilik hakkı bir mutlak hak olduğu için onu ihlal eden herkese karşı ileri sürülebilir⁶⁰.

Kişilik hakkı olarak kabul edilen spor hakkı, başta 1982 Anayasası olmak üzere diğer kanunlarda da doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine yer bulmaktadır⁶¹. Örneğin, ANY m. 17 hükmündeki, “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir”, düzenlemesinden yola çıkarak özellikle “kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı” ile spor kavramı arasında bir irtibat kurulduğunda, sporun Anayasa ile güvence altına alınan bir hak olarak değerlendirilmesi imkân dâhilinde olmaktadır⁶². Bunun yanında, ANY m. 59 hükmü ise, “Sporun geliştirilmesi ve tahkim” başlığını taşımamaktadır. Söz konusu maddede, “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder” ve “Devlet başarılı sporcuyu korur” hükümleri yer almaktadır. Ancak, 1982 Anayasası’nda spor, temel Anayasal hak ve özgürlükler arasında sayılmamıştır. Buna rağmen *Ertaş/Petek*’ e göre, ANY, m. 5, 17, 33, 42, 58 ve 59 hükümleri dikkate alındığında, spor bir anayasal haktır⁶³. Bunların yanında özellikle spor aynı zamanda profesyonel olarak bir çalışma hakkı olarak da kabul edilmektedir. Bu hak, çalışma hürriyeti ile ilgili ANY m. 48 hükmünden kaynaklanmaktadır⁶⁴. Spor bu bakımdan İş Hukukunun da konusunu oluşturmaktadır. Ancak, 4857 sayılı İş K. m. 4/g hükmüyle sporcular İş Kanunu kapsamı dışında tutulmuştur.

Spor hakkının genel amacı, kişinin bedenî ve zihnî yeteneklerini korumak, geliştirmek ve boş zamanlarını bu şekilde değerlendirmesini sağlamaktır. Spor hakkının bu

---

⁵⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 65.

⁵⁹ KILIÇOĞLU, Ahmet, Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, AÜHF Yayınları, Ankara, 1982, s. 5 (Şeref ve Haysiyet); HELVACI, Serap, Gerçek Kişiler, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 105.

⁶⁰ Bkz. HATEMİ, s. 59 (Gerçek Kişiler).

⁶¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ERTAŞ/PETEK, s 63 vd.

⁶² ERTAŞ/PETEK, s. 64; AKYILDIZ, Ali, Sporun Hukuku ve Yargısı, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (editör: Tacar Çağlar), Ankara, 2013, s. 62-63; DOĞU, Hakkı Mert, Spor ve Spor Hukukunda Kadının Yeri, TBB Dergisi 2017 (özel sayı), s. 315-316; AYAR, s. 976 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁶³ ERTAŞ/PETEK, s. 52.

⁶⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 111; AYAR, s. 976 (Spor Kulübü Dernekleri).

amaçların dışında başkalarına zarar vermek amacıyla kullanılması ise, TMK m. 2 hükmüne aykırı, dolayısı ile hukuk düzeni tarafından korunmayan bir fiil olacaktır⁶⁵.

Spor hakkı, medeni hukuk bakımından ise, bir kişilik hakkı olduğundan dolayı, mevcudiyeti TMK m. 23, m. 24 ve m. 25 hükümlerinde vücut bulur. Sporcu ve antrenör sözleşmeleri veya reklam sözleşmeleri gibi, pek çok sözleşmede Türk Borçlar Kanunu (TBK) ilgili hükümleri de somut olayın gereklerine göre, spor hakkı ile irtibat halinde olabilmektedir⁶⁶. Spor hakkı, sağ olarak doğmak ile başlar ölüm ile sona erer ve tekelci bir haktır. Dolayısı ile başkası tarafından kullanılamaz ve mutlak haklar arasında yer aldığı için bir başkasına devredilmesi veya değerinin para ile ölçülmesi de söz konusu olmaz⁶⁷. Spor hakkı ile ilgili Anayasa Hukuku ve Medeni Hukuk dışında, pek çok hukuk disiplininde düzenlemelere rastlamak mümkündür⁶⁸.

5. Spor Hakkının Kamusal Sınırları

Temel hak ve özgürlükler, kişinin kendisini devlete karşı özgürlük içinde geliştirmesini sağlamak için tanınmıştır. Özgür insanlardan oluşan toplumların millî bağımsızlıklarını ortadan kaldırmak mümkün olmadığından, kişilere temel hak ve özgürlükleri tanımak, aynı zamanda devletin de yararınadır kanaatindeyiz. Kişilerin spor alanında geniş bir özgürlüğe sahip olması, iyi sporcuların yetişmesi ve devletin uluslararası spor karşılaşmalarında bu yolla kendini ifade edebilmesi için gereklidir. Hiçbir hak mutlak ve sınırsız olmadığı gibi, Anayasa'da garanti altına alınmış spor hakkının da mutlak ve sınırsız olması düşünülemez⁶⁹. Dolayısı ile Türkiye'deki spor yönetimi ile beraber spor hakkı da hukuk düzeni tarafından tanınan tüm diğer haklar gibi yargısal denetime tabidir.

Örneğin, Yargıtay Genel Kurulu'yla Anayasa Mahkemesi'nin spor yükümlülüğü ve kulüplere üyelik konularına doğrudan etki yaptıklarını, iş mahkemeleriyle Yargıtay hukuk dairelerinin de sporda sosyal güvenlik anlayışını biçimlendirdiklerini

---

⁶⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 65.

⁶⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 65; DOĞU, s. 317; BOZKURT, s. 10-11.

⁶⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 67; AKYILDIZ, s. 62-63.

⁶⁸ EKŞİ, Nuray, Spor Tahkim Hukuku, Beta Basım Yayınları, İstanbul, 2015, s. 20 vd.

⁶⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 58.

söyleyebiliriz. O halde, sporu doğrudan ya da dolaylı etkileyen çeşitli düzenlemelerin çelişmesi nedeniyle, yargının yorumu ve kararlarının belirleyici olacağı şüphesizdir⁷⁰.

Öte yandan, 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu m. 4 hükmü ile getirilen “beden terbiyesi mükellefiyeti” ve buna uymayanlara uygulanacak ceza yaptırımları konusunda Yargıtay İkinci Ceza Dairesi tarafından 1941 yılında verilmiş olan üç adet karar ile 1943 tarihli kararları arasında meydana gelen çelişkinin giderilmesi için Yargıtay Genel Kurulunun almış olduğu 18.4.1945 tarihli, 1945/29 E-1945/8 K. sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı yüksek yargı organlarının spora yönelik ilk belirleyici ve yönlendirici tutumu olarak kabul edilmektedir⁷¹.

Anayasa m.14 hükmünde yer alan temel hak ve özgürlüklerin, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, insan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılmasını yasaklamaktadır⁷². Anayasa m.13 hükmünde ise, temel hak ve özgürlüklerin nasıl ve hangi sebeplerle sınırlanabileceği hakkında genel bir hüküm konulmuştur. Buna göre; Temel hak ve özgürlükler ancak kanunla sınırlanabilir; tüzükle, yönetmelikle veya idarî işlemlerle sınırlanamaz. Sadece kanunla yapılacak bu sınırlamaların; Temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmaması, yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak yapılması, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olması, hiçbir şekilde demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gereklidir⁷³.

Spor hakkı kamusal sınırlar bakımından, ancak bir kanunla ve Anayasa'da belirtilen nedenlere dayanılarak Anayasa'nın özüne ve ruhuna aykırı olmayacak şekilde sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, hiçbir surette demokratik ve laik bir devletin düzeninin

---

⁷⁰ FİŞEK, s. 326-327 (Spor Yönetimi).

⁷¹ FİŞEK, s. 326-327 (Spor Yönetimi).

⁷² ERTAŞ/PETEK, s. 59.

⁷³ ERTAŞ/PETEK, s. 59.

asgari müştereklerine aykırı olamaz. Spor yapma hakkının tamamen veya kısmen yasaklanması ANY m. 17 hükmünde belirtilen istisnai hallerde söz konusu olabilir⁷⁴.

Türkiye’de spor hakkı, ancak bir kanunla ve Anayasa’da belirtilen nedenlere dayanılarak sınırlanabileceğine göre, sportif bir faaliyet veya örgütlenme, kişi özgürlüklerini ihlal, devleti parçalamak, genel ahlâk düzenini bozmak gibi kanunun suç olarak tanımladığı bir fiil oluşturursa, bunun sınırları ve cezaî yaptırımları Türk Ceza Kanunu’na göre belirlenecektir⁷⁵. Sportif örgütlenme özgürlüğünün sınırları ise 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun m. 30 hükmünde düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, spor hakkının sınırlarını veya kullanılması koşullarını belirleyen özel bir Spor Kanunu mevcut değildir⁷⁶.

Spor bir hak ise, kişinin spor yapma konusundaki menfaatinin herkese karşı korunması gerekir. Bu bakımdan spor hakkı, sadece belirli kişilere karşı korunan nispi (şahsî, kişisel) haklar içerisinde yer alamaz; bu hak, herkese karşı korunduğu için mutlak haklar içerisinde yer almalıdır.

Daha önce de belirtildiği üzere, mutlak haklar; aynı haklar, fikri haklar ve kişilik hakkı olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Spor hakkının konusu ne bir eşya, ne de fikir mahsulü (gayri maddi) bir nesnedir; bu bakımdan spor hakkı, mutlak hak türlerinden ne bir aynı hak, ne de bir hak olabilir. Spor hakkının konusu, kişinin kendi öz varlığıdır⁷⁷. Anayasa Hukuku açısından bu hak, temelini Anayasa’nın m. 17. hükmündeki “kişinin kendi maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme “ hakkında bulmaktadır. Bu sebeple spor hakkı, bağımsız bir konusu olan bir Özel Hukuk hakkı olmayıp, kişisel varlıklar üzerindeki özel kişilik hakkının bir türüdür⁷⁸.

Spor bir hak ise, kişinin spor yapma konusundaki menfaatinin herkese karşı korunması gerekir. Bu bakımdan spor hakkı, sadece belirli kişilere karşı korunan nispi (şahsî, kişisel) haklar içerisinde yer alamaz; bu hak, herkese karşı korunduğu için mutlak haklar içerisinde yer almalıdır⁷⁹.

---

⁷⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 60; ÇAĞLAYAN, s. 15; AYANOĞLU, Taner, The Scope and Limits of the Right to Sport in Turkish Law, Annales de la Faculté de Droit d’Istanbul, S. 68, 2020, s. 9.

⁷⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 60; AYANOĞLU, s. 9-10.

⁷⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 61.

⁷⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 61

⁷⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 61.

⁷⁹ Türk hukukunda sporun, hem Anayasa’da temel bir hak olarak devlete karşı korunmuş ve devletin himayesine bırakılmış olduğu, hem de özel hukuk bakımından kişilik hakkı kapsamı içinde, diğer şahıslara karşı sübjektif bir hak olarak tanınmış ve korunmuş olduğu anlaşılmaktadır. Sporla ilgili tüm uyumsuzluklarda, bu iki tespitten hareket etmek gerekmektedir. Devlet ve kamu tüzel kişileriyle ilişkide,

6. Sanal Spor (E-Spor) Kavramı

Pek çok kişi tarafından sporun geleceği açısından sanal spor oyunlarının giderek daha çok önem kazandığı dile getirilmektedir. Sanal bahis oyunlarında yasal ve yasa dışı olarak çok büyük rakamlar kazanılmakta ya da kaybedilmektedir. Bu nedenle spor literatürü ve endüstrisi içinde spor olarak kabul edilip edilmemesi tartışmalı olan e-spor (elektronik spor) kavramı dünyadaki son gelişmeler çerçevesinde üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır⁸⁰.

Bu çerçevede, Gençlik ve Spor Bakanlığı, dünyada ve Türkiye’de özellikle çocuklar ve gençler arasında hızla yayılan ve büyük bir sektör halini alan e-spor konusunu tüm ayrıntılarıyla masaya yatırarak, bir “e-spor raporu” hazırlamıştır. Haziran 2018 de yayınlanan bu raporda e-spor şöyle tanımlanmaktadır:⁸¹

“Belirli bir amacı olan ve organize bir formatta yani bir turnuva veya ligde birbirleri ile yarışan oyuncular veya takımlar arasında açık bir ayrımı olan profesyonel düzeyde rekabetçi oyundur”.

E-spor (e-spor), “sporun birincil yönlerinin elektronik sistemler tarafından kolaylaştırıldığı bir spor türüdür”⁸². Geçmişte atari oyunu olarak adlandırılan bu etkinliklerden biri, 1972 yılında düzenlenen, ödül içeren ilk e-Spor etkinliği olan “*Uzay*

---

kamu hukuku hükümleri (Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri) spor hakkına uygulanır. Gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileriyle olan ilişkilerde ise, özel hukuk hükümleri (Türk Medenî Kanunu ve Borçlar Kanunu’nun ilgili hükümleri ile özel hukuka dair sair mevzuat) uyumsuzlukların çözümünde genel itibari ile çerçeve hükümlerini oluşturmaktadır. Bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 67

⁸⁰ Elektronik spor (eSpor) kavramı, tanımı, tarihçesi ve özellikleri ile ilgili çeşitli açıklama ve görüşler için bkz. ÜÇÜNCÜOĞLU, Mertkan/ ÇAKIR, Veli Ozan, Modern Spor Kulüplerinin Espor Faaliyetlerine İlgili Gösterme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma, İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD), S. 4 (2), 2017, s. 35-36-37; Elektronik spor sektörünün günümüzdeki en önemli iki turnuvası konumunda olan “The International” ve” League of Legends Dünya Şampiyonası” sahip oldukları ödül havuzları ile birçok modern spor organizasyonunu geride bıraktı. Dota 2 adlı oyunun oynandığı The International isimli turnuva 2016 yılında 20,7 milyon ABD dolarlık ödül havuzuyla eSpor tarihinde bir rekora imza atarken kazanan takım olan Wings Gaming yaklaşık 9.1 milyon ABD dolarlık bir ödülün sahibi oldu. eSpor turnuvalarında ödül havuzlarının büyük bir kısmını oyun tutkunları oluşturmaktadır. Oyun ile ilgili ürünlerin satışının ardından elde edilen gelirin belli bir kısmı direkt olarak ödül havuzuna aktarılmaktadır. Bu aynı zamanda sektörün büyüyen ekonomisi içerisinde eSpor tutkunlarının satın alma gücünün ne kadar önemli bir yer tuttuğunu da göstermektedir. Bkz. ÜÇÜNCÜOĞLU/ÇAKIR, s. 40.

⁸¹ ÇAKMAK, Gökhan, Dünyada ve Türkiye’de E-Spor Ekonomisi, Spor Bilimlerinde Güncel Konular ve Araştırmalar, Bölüm: 5, Editörler: Elif Karagün ve Ozan Yılmaz, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya, 2020, s. 59.

⁸² HAMARI, Juho/ SJÖBLOM, Max, What is eSports and why do people watch it? Internet Research Vol. 27, No. 2, Tampere University of Technology, Finland, 2017, s. 211.

Savaşı” yarışmasıydı. Bu alandaki ikinci kilometre taşı etkinlik ise, 28 Ekim 1981 tarihinde düzenlenen Seattle merkezli turnuva oyunları olarak görülebilir⁸³.

Daha pratik terimlerle, elektronik sporlar genellikle farklı ligler ve turnuvalar tarafından koordine edilmektedir. Bu aktiviteler oyuncuların geleneksel olarak çeşitli ticari kuruluşlar tarafından desteklenen takımlara veya diğer “spor” kuruluşlarına ait olduğu (profesyonel ve amatör) genellikle rekabetçi video oyunlarından oluşmaktadır⁸⁴. Son yıllarda, elektronik sporlar çevrimiçi oyunların ve yayın teknolojilerinin en hızlı büyüyen yeni medya biçimlerinden biri haline geldi. 2013 yılında 70 milyondan fazla kişinin e-Spor yarışmalarını izlediği tahmin edilmektedir⁸⁵.

Son yıllarda elektronik sporlar (eSporlar) alanında muazzam bir büyüme gözlemlenmektedir. Örneğin, pazar araştırmacısı Newzoo'ya göre, küresel e-spor gelirleri 2019 yılına göre %15 oranında artış göstererek, 2020 yılında ilk kez 1 milyar ABD dolarını aşmıştır. Üstelik bu hesabın içinde yayın platformu gelirleri yer almamaktadır. 2020 yılında 385,1 milyon dolarlık toplam gelirle Çin, gelir bakımından en büyük Pazar olmuştur. Çin’i 252,8 milyon dolarlık toplam gelirle Kuzey Amerika kıtası takip etmiştir. Bu rakam, 2018 yılında 750 milyon ABD doları, 2019 yılında 900 milyon ABD doları civarında olmuştur⁸⁶.

Bu arada her ne kadar e-spor gelirlerinde sürekli bir artış olsa da, Covid 19 salgını dolayısı ile 2020 yılındaki artış beklenenden daha az bir oranda seyretmiştir. Şöyle ki, dünyanın birçok ülkesinde COVID-19 politikalarının uygulamaya konmasıyla, yüz yüze e-spor etkinlikleri ve e-spor salonlarıyla bağlantılı bir dizi gelir getirecek faktörler zorunlu olarak sonlanmıştır. Diğer yandan ise, küresel çaptaki spor turnuvası ve lig organizatörleri, medya ve sponsorlar, COVID-19 politikalarını bu tür etkinlikleri büyük ölçüde kısıtlayarak çok kısa bir süre içinde Covid 19 şartlarına uyum sağlamak zorunda kaldılar. Bu da çevrimiçi spor oyunlarına ilgiyi arttırdı. Böylece e-spor şirketleri büyük reklam ve piar kampanyalarının da etkisiyle giderek daha çok gündeme gelmeye başladı. E-spor şirketlerinin piar kampanyalarının son örneklerinden biri de, eski

---

⁸³ OLSEN, Anders Hval, The Evolution of Esports, Master in Science (MScs.) at Coventry University, Handed in 16 August 2015, s. 35

⁸⁴ HAMARI/SJÖBLOM, s. 211.

⁸⁵ HAMARI/SJÖBLOM, s. 211.

⁸⁶ www.venturebeat.com/2020/02/25/newzoo-global-esports-will-top-1-billion-in-2020-with-china-as-the-top-market/ erişim tarihi: 20.01.2021.

futbolcu İngiliz vatandaşı David Beckham'ın Guild e-sports şirketinin yüzü olmak için neredeyse 20 milyon dolarlık bir anlaşma imzalamasıdır⁸⁷.

Türkiye'de Merkez Danışma Kurulu'nun 22.03.2018 tarihli toplantısında alınan karara istinaden 24.08.2018 tarih ve 277144 sayılı Bakanlık Makamı onayı ile SHGM'ye bağlı olarak Türkiye e-Spor Federasyonu Başkanlığı kurulmuş, Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanlığı Seçim Yönetmeliği hükümlerine göre 15.05.2018 tarihinde ilk Olağan Genel Kurul gerçekleştirilmiştir⁸⁸. 3289 GSHK m. 18/1 hükmüne göre, bir veya daha fazla spor dalı, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanır. Amatör federasyonların adedi ile profesyonel dallar, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tespit olunur.

Türkiye'de e-spor ekonomisi dünyadaki örneklerinde olduğu gibi sürekli büyümektedir. 2016 yılında Türkiye, yaklaşık 685 milyon dolarlık Pazar hacmi ile dünya genelinde 16. sıradaydı⁸⁹.

E-spor Asya Olimpiyat Komitesi tarafından spor oyunu olarak kabul edilmiştir. Bunun neticesinde e-spor 2022 Asya Oyunları kapsamına alınmıştır. Ancak Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) e-spor oyunlarını spor olarak kabul etmemektedir. Dolayısı e-spor olimpiyat oyunları yarışma programına alınmamaktadır⁹⁰.

B. SPOR HUKUKU

1. Genel Olarak

Spor özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren aynı zamanda bir iktisadi (ekonomik) sektör olarak da ağırlık kazanmaya başladı. Bu dönemlerde spor, Olimpiyat Oyunları ve FIFA Dünya Kupası gibi organizasyonlarla büyük bir kitleselleşmeye ve uluslararası rekabete ulaştı. Avrupa başta olmak üzere tüm yerkürede popüler olan ve iktisadi olarak güçlenen bir sektörün süreç içinde kurallarının oluşması kaçınılmazdı ve son 40-50 yıl içinde AB'nin spora olan ilgisi sürekli artmış ve önemli hukuki metinler

⁸⁷ www.esportsobserver.com/erişim tarihi: 20. 01. 2021.

⁸⁸ www.tesfed.gov.tr/Sayfalar/erişim tarihi: 30.08.2020.

⁸⁹ ÇAKMAK, s. 65.

⁹⁰ ÇAKMAK, s. 60.

oluşturulmuştur⁹¹. Böylelikle, özellikle yakın geçmişteki 2000 tarihli “Nice Deklarasyonu”, 2007 tarihli “White Paper on Sport” ve 2009 tarihli “Lisbon Antlaşması” gibi AB düzenlemeleri (EU regulations) ile veya yargı kararları neticesinde, örneğin, “Bosman Kararı”⁹² gibi bağımsız, özerk, kendine özgü bir yapıya sahip (sui generis), hatta bünyesinde yargı yetkisini kullanan bazı kurumlar barındıran spor hukuku bu günkü seviyesine ulaştı⁹³.

Spor hukuku oldukça yeni ve gelişimini sürdüren bir hukuk dalı olduğundan dolayı da, medeni hukuk, ceza hukuku veya anayasa hukuku gibi kendine özgü kuralları bulunan belli bir mevzuatı bulunmamaktadır. Bu nedenle, mevzuatta bulunan Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, talimat gibi çeşitli düzenlemelerle sporla ilgili kurallar oluşturulmakta ve sporun faaliyeti, çeşitli hukuk disiplinleriyle irtibatlı olarak yürütülmektedir⁹⁴. Hatta spor hukuku o kadar çeşitli hukuk dalları ile irtibatlıdır ki bu bakımdan hukuk dalları arasında müstesna bir pozisyonadadır demek yanlış olmayacaktır⁹⁵.

Spor Hukukunun karma ve kendine özgü yapısı dolayısı ile pek çok farklı tanımına rastlamak mümkündür. O halde, en basit tanımla spor hukuku; Sporun gerçek ve tüzel kişilerden oluşan özneleri (süjeleri) arasındaki, yani sporcular, taraftarlar, teknik

---

⁹¹ PIJETLOVIC, Katarina, EU sports law: a uniform algorithm for regulatory rules, The International Sports Law Journal, Published by Springer Nature and Asser Press, V. 17, 2017, s. 86 (EU Sports Law).

⁹² Nice Deklarasyonu ve Lisbon Antlaşması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. CHALMERS, Damian/ DAVIES, Gareth/ MONTI, Giorgio, European Union Law: Cases and Materials, Cambridge University Press, Published by New York, USA, 2010, s. 34-38; “White Paper on Sport” için bkz. WEATHERILL, Stephen, Principles and Practice in EU Sports Law, Oxford University Press, UK, 2017, s. 140-141; Bosman davası için bkz. ECJ (AAD), Case C-415/93, Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman; ECJ'nin *Bosman Case (Bosman Davası)* yargılaması sonunda verdiği karar AB içindeki profesyonel sporlar üzerinde son derece önemli bir etki yaptı. *Bosman* davası ile ilgili karar Avrupa'daki kulüp futbolunun mevcut transfer kurallarının elden geçirilmesine yol açtı. *Bosman* sonrası dönem, AB içinde profesyonel sporcuların önemli bir transfer akışına tanık olduğundan, sadece futbol değil bir bütün olarak tüm profesyonel sporlar üzerinde bir etkiye sahip oldu. Bkz. UK Essays. Analysis of the Bosman Case [Internet], November 2018. [Accessed 23 May 2020]; Available from: www.ukessays.com/essays/sports/bosman-case.php?vref=1; *Bosman* davası ve kararının ayrıntılı bir analizi için bkz. WEATHERILL, Stephen, European Sports Law, Collected Papers, Published by Asser Press, the Hague, the Netherlands, 2014, ss. 101-103.

⁹³ GÜRTEN, Kadir/ERENEL, Ege, Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S.1, 2012, s. 298.

⁹⁴ ERTEN, s. 55 (Özel Hukukta Spor); ÇAĞLAYAN, s. 19; BOZKURT, s. 8; KARAOĞLU, Ercan, Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar, Tarafları ve İhtilafların Spor Hukuku Mevzuatı Çerçevesinde Çözümü, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 5

⁹⁵ EKŞİ, s. 5.

adamlar, menejerler, kulüpler, şirketler, yayıncı kuruluşlar, sponsorlar, uluslararası spor kuruluşları ve devletler ile olan ilişkileri düzenleyen bir hukuk dalıdır⁹⁶.

Bir görüşe göre spor hukuku dar ve geniş anlamda olarak iki farklı şekilde tanımlanabilir. Şöyle ki; dar anlamda spor hukuku sportif faaliyetleri düzenler, spor dünyasını yönetir, spor yarışmalarının ve kuruluşlarının kurumsallığını sağlar. Geniş anlamda spor hukuku ise spordan ötürü oluşan ilişkileri ve bu ilişkilerde rol alan gerçek ve tüzel, kamu ve özel kişilerinin karşılaştıkları durumları düzenler ve sorunlara çözüm arar⁹⁷.

Global (küresel) hukuk nispeten yeni bir kavramdır ve diğer hukuk biçimleriyle, özellikle de uluslararası örgütler tarafından uygulanan hukukla yakinen irtibatlıdır. 1995 yılında Avrupa Adalet Divanı'nın "Bosman Davası" hakkındaki kararı spor hukuku için bir dönüm noktası olmuştur. Bu karar, AB Hukukunun spor kuralları üzerindeki üstünlüğünü ve belirleyiciliğini neredeyse mutlaklaştırmıştır⁹⁸.

Spor hukuku, yerel ve küresel ölçekte, kurumsal organizasyonlardan usul ve yargı sistemlerine, rekabetin düzenlenmesinden radyo ve televizyon yayın haklarının ticarileştirilmesine, iş uyuşmazlıklarından insan haklarının korunmasına kadar pek çok alan ile etkileşim halindedir. Öte yandan günümüzde ulusal sportif mevzuatlar, IOC Anayasası niteliğindeki ve "Temel İlkeler" olarak ilan edilen "Olimpiyat Şartı" hükümlerine atıfta bulunmaktadır⁹⁹.

Karma bir yapısı olan "Spor Hukuku" disiplini hem özel hukuk hem de kamu hukuku ile ilgili hükümler ihtiva eder. Spor hukuku bu özelliği ile de hukuk disiplinlerinin bazen çoğul bir yapı taşımasına iyi bir örnek oluşturmaktadır¹⁰⁰.

Spor hukukunun bağımsız bir hukuk dalı olup olmadığı sürekli tartışılan bir husustur. Genel bir bakış açısı ile bakıldığında tahkim kurulları, CAS gibi yargı kuruluşlarıyla,

---

⁹⁶ Doktrindeki tanımlar ve ayrıntılı bilgi için bkz. EKŞİ, s. 6; ÇAĞLAYAN, s. 17; ERTAŞ/PETEK, s. 39-40; GENÇ, s. 61 (Spor Hukuku) BOZKURT, s. 7.

⁹⁷ ERKİNER, Kısmet, Türkiye'de Spor Hukukunun Oluşumu, İstanbul Barosu Dergisi, Spor Hukuk Özel Sayısı, Özel Sayı:3, Mayıs 2007, s.18. Doktrindeki diğer tanımlar için bkz. USLU, Ferhat, Spor Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 3; GERÇEKER, Hasan, Spor Hukuku, Spor Tahkim Kurulları-Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 17-18.

⁹⁸ DOMINGO, Rafael, "The Crisis of International Law", Vanderbilt Journal of Transnational Law, Vanderbilt Law School, Nashville, Tennessee, USA, 2009, s.154.

⁹⁹ SIMMANK, Fabian, Sports Global Law-Racing Against the Clock, Competing for a Comprehensive Understanding, E-Pública Revista Electrónica De Direito Público, Vol. II, No. 2, Julho, Lisboa, 2015, s. 191.

¹⁰⁰ GÜRTEN/ERENEL, s. 300.

“Sportif düzen”, bağımsız bir hukuk düzeni olma yolunda ilerlemektedir¹⁰¹. Spor hukuku sınırlar ötesi yapısıyla, spor faaliyetlerinin ve endüstrisinin hukuksal düzenleme ihtiyaçlarına küresel boyutta cevap vermeyi amaçlamaktadır¹⁰².

Uluslararası bir organizasyon haline gelen ve Dünya’daki pek çok devletten daha güçlü bir iktisadi ve kurumsal yapıya ulaşan spor dünyası, büyük ölçüde kendi bağımsız ve bazılarının ifade ettiği gibi, kendine özgü bir küresel spor hukuku” sistemini tesis etmeyi amaçlamaktadır¹⁰³.

2. Lex Sportiva Kavramı

Doktrindeki bazı görüşler, uluslararası spor hukukunu, en az iki ülkeyi ilgilendiren hukuki ilişkiler ve spora uygulanan uluslararası ilkelerden meydana geldiği belirtirken, küresel spor hukukunun ulusları aşan yapılar tarafından tesis edildiğine ve bağımsız bir hukuk düzeni olduğuna dikkat çekmektedir¹⁰⁴. Küresel spor hukuku kuralları, devletlerden bağımsız sportif kuruluşlar tarafından hazırlanmış ve uluslararası kuruluşların yetkisinin sözleşmeyle tanınması üzerine küresel ölçekte bağlayıcı hale gelmişlerdir¹⁰⁵. Bu yeni küresel hukuk sistemine “lex sportiva” adı verilmiştir¹⁰⁶. Lex Sportiva, teriminin belirli bir kabul gördüğü de aşikârdır¹⁰⁷.

Lex sportiva kavramının, milletler arası kurallardan oluşan “küresel spor hukuku” ile ulusal hukuk kurallarından oluşan “ulusal (milli) spor hukuku” üzerinde tarif edildiğini

---

¹⁰¹ ERTAŞ/PETEK, s. 38.

¹⁰² GÜRTEN/ERENEL, s. 301; GENÇ, s. 16-17 (Spor Hukuku).

¹⁰³ GÜRTEN/ERENEL, s. 301; SIECKMAN, Robert C., R., What is Sports Law? A Reassessment of Content and Terminology in Lex Sportiva: What is Sports Law? (edt), Robert C., R., Sieckman-Janwilliem, Soek, Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Hague, Netherlands, 2012, s. 360-361.

¹⁰⁴ FOSTER, Ken, Is there a Global Sports Law? In Lex Sportiva: What is Sports Law, (edt) Robert C., R. Sieckman- Janwilliem Soek Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012, s. 37; TEUBNER, Günther (edt), Global Law Without a State, “Global Bukowina: Legal Pluralism in the World Society”, Gunther Teubner, Aldershot, by Dartmouth Publishing Group, USA, 1997, s. 15; Benzer görüş için bkz. NAFZIGER, James, A., R./ The Future of International Sports Law, 42 Willamette Law Review, Salem, Oregon, USA, 2006, s. 861, ss. 861-876; Lex sportiva kavramı ile uluslararası hukuk kavramlarını, hukuk felsefesi açısından tartışan ilginç bir makale için bkz. DUVAL, Antoine, What Lex Sportiva Tells You about Transnational Law? Asser Research Paper, TMC, Asser Institute, Netherlands, 2019-02, ss. 1-25.

¹⁰⁵ FOSTER, s. 37-38 (Global Sports Law).

¹⁰⁶ FOSTER, s. 43-44 (Global Sports Law).

¹⁰⁷ Spor hukukunu bağımsız bir hukuk dalı olup olmadığı konusundaki doktrindeki tartışmalar ve farklı görüşler için bkz. JONES, L., Karen, Foundations of the United States Sports Law Model: Structure and Key Issues, ISLJ/3-4, 2011, s. 144; EKŞİ, s. 48-51; FİŞEK, s. 158 ila 172 (Spor Yönetimi); NAFZIGER, s. 875 (Sports Law).

ifade edilmektedir¹⁰⁸. *Foster*, *lex sportiva* kavramının çeşitli hukuk konseptlerini kapsadığını ve federasyonlar tarafından oluşturulan kuralların dar anlamda *lex sportiva*, bu kuralların uygulanmasına yönelik genel ilkelerin ise geniş anlamda *lex sportiva* kavramı olarak kabul edilebileceğini, *lex sportiva* uygulamalarının federasyonlar tarafından oluşturulan kural ve uygulamalara göre biraz daha düzenli kurallar içerdiğine dikkat çekmiştir¹⁰⁹. *Casini* ise “*lex sportiva*” ile “küresel hukuk” kavramlarının aynı anlama geldiğini ve küresel spor hukukunun heterojen bir dal olduğunu belirtmiştir¹¹⁰.

Lex sportiva dışında oyun kuralları anlamına gelen “*lex ludica*” teriminin de spor hukuku içinde kullanıldığı görülmektedir¹¹¹. Kanaatimiz odur ki “oyun kuralları” spor hukukunun şemsiyesi altındadır ancak ayrı bir alt disiplin teşkil etmemektedir. Örneğin bir spor müsabakasında oyun kuralı ihlali nedeniyle sporcuya verilen disiplin cezası, spor hukukunun içinde plan bir uygulama olup, oyun kuralı olmadan zaten spor hukuku kavramından bahsedilemeyeceği de aşikâr olduğuna göre, spor hukuku içinde farklı bir oyun kavramı yaratmaya gerek olmadığı kanaatindeyiz¹¹².

Uluslararası spor kurumları ulusal federasyon kuruluşların bir araya gelmesi ile oluşmuşlardır. Ulusal federasyon ve kuruluşlar ise yönetim yerlerinin bulunduğu yerin hukukuna tabidirler. Örneğin TFF veya TMOK Türkiye, CONI ise İtalya mevzuatına tabidir. Spor kulüpleri bakımından da esas olan ulusal mevzuattır. Hatta uluslararası bir yargı mercii olan CAS dahi *lex sportiva* kurallarına göre değil İsviçre tahkim usul ve kurallarına göre yargılama gerçekleştirir¹¹³. *Nafziger* *lex sportiva* kurallarının ilk etapta CAS kural ve kararları ile oluştuğunu, ancak CAS yargı merciiinin İsviçre tahkim hukukuna dâhil olduğuna dikkat çekmiştir¹¹⁴. Doktrindeki bir görüşe göre, uluslararası

---

¹⁰⁸ EKŞİ, s. 14.

¹⁰⁹ FOSTER, Ken, *Lex Sportiva and Lex Ludica: The Court of Arbitration for Sport's Jurisprudence*, in *Lex Sportiva in Lex Sportiva: What is Sports Law*, (edt) Robert C.,R. Sieckman- Janwilliem Soek Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012, s. 125 (*Lex Sportiva*).

¹¹⁰ CASINI, Lorenzo, *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration of Sport*, in *Lex Sportiva: What is Sports Law*, (edt) Robert C. R. Sieckman- Janwilliem Soek, Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012, s. 151.

¹¹¹ FOSTER, s. 41-42 (*Global Sports Law*).

¹¹² Benzer doğrultudaki görüş için bkz. EKŞİ, s. 15.

¹¹³ EKŞİ, s. 11.

¹¹⁴ NAFZIGER, James, A., R., *Lex Sportiva in Lex Sportiva: What is Sports Law*, (edt) Robert C.,R. Sieckman- Janwilliem Soek Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012, s. 55 (*Lex Sportiva*).

spor mevzuatı bir “oldu-bittidir”¹¹⁵. Bu görüşe göre, uluslararası spor mevzuatı deyimi yerine, “hükümetlerarası olmayan uluslararası spor örgütleri” deyimi de kullanılabilir¹¹⁶.

3. Spor Hukukunun Kaynakları

Spor hukukunun kaynakları en genel yaklaşımla, uluslararası antlaşmalar, uluslararası spor teşkilatları ve federasyonlarının düzenlemeleri, ulusal mevzuatlar, ulusal spor federasyonlarının düzenlemeleri ile yargı kararları ve doktrindir¹¹⁷.

Spor hukukunun kaynakları yazılı kaynaklar olup, küresel spor hukuku, uluslararası hukuktan bağımsız bir disiplin kabul edildiğine göre, kanaatimizce uluslararası teşekkül ve federasyonların kuralları ile uluslararası yargı mercilerinin kararlarını birincil kaynak, ulusal mevzuat, federasyonların kuralları ve ulusal yargı kararlarını ikincil kaynak olarak tasnif edebiliriz. Spor hukukunun kaynakları amatör spor ve profesyonel spor bakımından farklı organizasyonlara yönelik olabilirler. Örneğin, Amatör spor dalları bakımından spor hukukunun birincil kaynakları olarak, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Olimpik Şartı, uluslararası spor federasyonlarının Statüleri ve çıkardıkları talimatlar sayılabilir. İkincil kaynaklar ise, ulusal olimpiyat komiteleri ile ulusal spor federasyonlarının tüzük ve talimatlarıdır¹¹⁸.

Spor hukuku kuralları, özel hukuk kişileri tarafından üretilmiş olup, kural olarak devletlerin coğrafi sınırlarından ayrı uygulandığı kabul edilmektedir. Dolayısı ile küresel hukuk, “sınırlar ötesi hukuk”, “transnational law” vs. olarak da isimlendirilmektedir¹¹⁹.

Bu “sınırlar ötesi”, kanaatimizce uluslararası olmanın tipik bir örneği beyzbol sporudur. Bir zamanlar sadece Amerika Birleşik Devletleri’nin bir eğlencesi olarak görülüyordu. Ancak zaman içinde Beyzbol küreselleşti. Şimdi Japonya, Tayvan, Güney Kore, Dominik Cumhuriyeti, Meksika, Nikaragua, Panama, Küba ve Venezuela gibi ülkelerde

---

¹¹⁵ FİŞEK, s. 162 (Spor Yönetimi).

¹¹⁶ FİŞEK, s. 162 (Spor Yönetimi).

¹¹⁷ EKŞİ, s. 51.

¹¹⁸ CASINI, Lorenzo, The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration on Sport, German Law Journal (GLJ), Vol. 12, No. 05, 2011, s.1317-1340; KÖSE, Alpay Hüseyin, Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, KHAS Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s. 28.

¹¹⁹ CASINI, s. 1317-1340; NAFZIGER, s. 861-862 (Sports Law); KÖSE, Alpay Hüseyin, Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, KHAS Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s. 28.

bir spor dalı olarak kendi kurum ve kurallarını ulusal ve uluslararası boyutta oluşturmuş durumdadır¹²⁰.

Spor hukukunun birincil ve ikincil kaynakları dışında, Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Kodu ve kararları ile Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) Kodu ve uygulamaları diğer kaynaklar arasında sayılabilir¹²¹.

WADA, kamu-özel karma yönetim organıdır. Resmi olarak bir İsviçre vakfıdır, ancak yürütme organları eşit derecede kamu yetkilileri ve Spor Yönetim Organları (SGB) temsilcilerinden oluşur. WADA, 1998 yılında “Tour de France” yarışını gölgede bırakan büyük doping skandalına yanıt olarak kuruldu¹²². Asıl amacı “uluslararası sporda doping ile mücadeleyi teşvik etmek ve koordine etmek” idi. Belirli bir küresel organizasyon fikri Şubat 1999’da Lozan’da Sporda Doping Konulu Dünya Konferansı’nda sunuldu. Birkaç ay sonra, 10 Kasım 1999 tarihinde WADA kurulmuştur¹²³.

Özellikle son dönemlerde spora dair mahkeme ve hakem kararları giderek ağırlık kazanmaktadır. Sözleşmeler ile ilgili problemler ise genel olarak mahkeme kararları ile çözülmekte olup, Türkiye’de futbolda TFF Talimatı m.56 ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı m.2 hükümleri ile UÇK tarafından futbola dair sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların karara bağlanması hususu düzenlenmiştir¹²⁴.

Spor hukukunun ikincil kaynakları ulusal kuruluşlar ve her ülkenin kendi mevzuatı olduğunu yukarıda belirtmiştik. Spor hukukunun birincil kaynaklarının ikincil kaynaklar ile karşılıklı uyumu, spor hukukunun bağımsız bir disiplin olması gerektiğini savunan görüşlerin güçlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

---

¹²⁰ NAFZIGER, s. 862 (Sports Law).

¹²¹ www.docs.neu.edu.tr/staff/deniz.erdag/spor_hukuku/erişim_tarihi:29.10.2018.

¹²² 1998 Fransa Bisiklet Turu Marco Pantani tarafından kazanılmıştı. Ancak Pantani ve yarışmanın ikincisi Jan Ullrich tarafından yüksek miktarda doping kullandığı tespit edildi. Bu büyük organizasyonda yaygın bir şekilde kullanıldığı tespit edilen dopingin varlığı, polis baskınları, tutuklamalar ve protestolar 1998 yılını spor tarihinde her daim hatırlanacak bir uluslararası skandal yılı haline getirmiştir. www.cbc.ca/sports/1998-tour-de-france-champion-used-banned-blood-booster/erişim_tarihi:30.05.2020.

¹²³ www.wada-ama.org/en/who-we-are/a-brief-history-of-anti-doping/erişim_tarihi:26.05.2020.

¹²⁴ EKŞİ, s. 59.

Uluslararası spor hukuku kurallarının bağlayıcı olup olmadığı tartışmalı bir konudur¹²⁵. Öte yandan, spor hukuku pek çok hukuk disiplini ile irtibat halindedir ve bu durum karmaşık bir hukuk alanı olması sonucunu doğurmaktadır. Bu karmaşıklık, sporun gerek yönetim yapısı, gerek ise yargı mevzuatı açısından spor hukukunun bağımsızlığını tartışılır kılmaktadır¹²⁶. Kanaatimiz odur ki, bu gün itibari ile bağımsız bir spor hukuku disiplininden bahsedebilmek için kat edilecek daha çok mesafe olduğu aşikârdır.

4. Türk Spor Hukukunda “Spor Kulüpleri Kanunu” Tartışması

Türk spor hukukunda uzun süreden beri tartışılan bir konu, bağımsız bir spor kanunu veya spor kulüpleri kanununa ihtiyaç duyulduğu yönündeki görüşlerin varlığıdır. Genel itibari ile oldukça dağınık olan hali hazırdaki Türk spor mevzuatında talimat ile getirilen kuralların değiştirilmesi kolay olduğundan, uygulamada kanun veya kanunlar yerine talimatlar ile yetinme ve düzenleme yapma tercih edilmektedir. Uygulamada spor federasyonları tarafından kabul edilen ve uygulanan talimatların özerk veya bağımsız bir karar alma sürecinin sonucu olduğu hususu tartışmalıdır¹²⁷. Bu konuda

¹²⁵ Uluslararası spor hukuku kurallarının bağlayıcılığı konusunda doktrindeki tartışmalar için bkz. AYBAY, Rona, Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri, TBB Dergisi, Ankara, S. 70, 2007, s. 211; EKŞİ, s. 60; FİŞEK, s. 160 (Spor Yönetimi); KÖSE, s. 32; AVCI, Mustafa / GÜMÜŞ, Volga Yılmaz, Avrupa Futbol Mevzuatının Bazı Temel Metinleri (UEFA Mevzuatı), Legal Yayınları, İstanbul, 2015, s. 13-14; PIJETLOVIC, Katarina, Breakaway Leagues and Governance Issues in European Football, in EU Sports Law and Breakaway Leagues in Football. ASSER International Sports Law Series. TMC. Asser Press, The Hague, 2015, ss. 47-98 (Breakaway Leagues); SZYMANSKI, Stefan Insolvency in English Professional Football, Irrational Exuberance or Negative Shocks? International Association of Sports Economists, Working Paper Series, Paper No. 12-02, 2012 www.collegeholycross.edu/RePEc/spe/Szymanski_Insolvency.pdf/erişim tarihi: 05.09.2020; CAS ile ilgili ayrıntılı mevzuat, bilgi ve açıklamalar için bkz. ERKİNER, Kısmet, Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi, C.A.S., Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2006.

¹²⁶ Spor hukukunun bağımsız bir hukuk alanı olup olmadığı ile ilgili çeşitli görüş ve tartışmalar için bkz. LINDHOLM, Johan, When sports is the most important utterly non-important thing in the World, The International Sports Law Journal, Published by Springer Nature and Asser Press, V. 20, 2020, s.2; FOSTER, Ken, Global Sports Law Revisited, Entertainment and Sports Law Journal, V. 17/4, Published by University of Westminster Press, London, UK, 2019, s. 11 of 14 (Sports Law); GREENFIELD, Steve/ JAMES, Mark/ OSBORN, Guy, Ken Foster and the Development of UK Sports Law: A Reflective Interview, Entertainment and Sports Law Journal, Vol. 17/2, 2019, ss. 1-3; PAPALOUKAS, Marios, Policy, European Sports Law and Lex Sportiva (March 11, 2009), s. 10, Presented at the 14th World I.A.S.L. Congress, 27-29 November 2008. Available at SSRN. www.ssrn.com/erişim tarihi: 30.05.2020; Jus Komün-Ortak Hukuk kavramı için bkz. BELLOMO, Manlio, The Common Legal Past of Europe, 1000-1800: 4 (Studies in Mediaeval & Early Modern Canon Law), Lydia G. Cochrane (Translator), Catholic University of America Press, Washington, DC, USA, 1995, s. (X) 10.

¹²⁷ 2019 yılında Başakşehir Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenen bir çalıştayda spor ve spor hukukunun sorunları ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve bir rapor haline getirilmiştir. Bu çalıştayda yer alan çeşitli alt komisyonlardan olan Spor Yönetimi ve Federasyonlar Komisyonu çalışmalarına katkı sağlayan katılımcılar tarafından spor federasyonlarının sorunları genel itibari ile tespit edilmeye

kamuoyundaki genel kanaat siyasi iradenin doğrudan ya da dolaylı etkisinin olduğu yönündedir. Bu tartışmalar çerçevesinde doktrindeki bir görüşe göre temel bir spor kanununun olması, en azından uygulamaya yönelik bir standart sağlanmasına olumlu katkı sağlayacaktır¹²⁸.

Mart 2011 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu da temel bir spor kanununa ihtiyaç duyulduğu düşüncesinin giderek taraftar kazandığına dikkat çekmişti¹²⁹. TFF tarafından düzenlenen ve 13.01.2020 tarihinden itibaren başlayarak beş gün devam eden Spor Kulüpleri ve Federasyonlar Çalıştayı'nda TFF başkanı tarafından da yeni ve ayrı bir yasaya ihtiyaç duyulduğuna şu ifadeler ile dikkat çekilmiştir¹³⁰. "... Spor kulüplerimizin yeni bir yasaya ihtiyacı olduğu apaçık ortada. Burada bunları tartışacağız ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'mize, önümüzdeki günlerde çıkması beklenen yasayla ilgili önemli dokümanları kendilerine sunmuş olacağız".

çalışılmıştır. Buna göre, federasyon yapılanmasının genel sorunları şöyledir: "Maddi sorunlar; Eğitim sistemimizin elit sporcuyla yeterince desteklememesi; Tesislerin bazı spor dallarında yetersiz olması, Akademik işbirliğinin zayıf olması; Temsil konusunda yeterli kriterlere (kıstaslara) sahip yöneticilerin az olması; Federasyon seçimlerinde oy kullanacak delege sistemi sorunları; Sporcu takip sistemi yeterli değil, performans ve sağlık bilgileri açısından veri tabanı bulunmalı; İdari, mali ve sportif problemler var. Mevzuat düzenlemelerinde spor hukuku devreye girmeli, genel hukuk bu yapıyı yönetmekte yetersiz kalıyor. Federasyonlarda ara kurullar çalışmıyor (eğitim – teknik – danışma kurulları gibi), yönetim sorunu var paydaşların yer alması gerekiyor. Mali konularda sıkı denetim olmalı ama geniş yetki verilmelidir". Bkz. MİLLİ SPOR POLİTİKASI ÇALIŞTAYI RAPORU, Başakşehir Belediyesi, Milli Mücadelenin 100. Yılında Milli Spor Politikası Çalıştayı, İstanbul, 16.12.2019, s. 27. Çalıştayda uygulamada yaşanan federasyonlar üzerindeki yerel veya genel politik etkiler ile federasyonlar bakımından özerklik veya bağımsızlık gibi kavramların adeta şekli birer kavram olarak kaldıkları hususlarının sorun olarak görülmemesi kanaatimiz odur ki spor yönetimine yönelik gerçekçi ve sonuç odaklı çözüm önerileri açısından önemli bir eksiklik olmuştur. Aynı çalıştayda paylaşılan şu tespitlere ise katılmamak mümkün değildir. "Spor dalında herkes belirli kriterler de sporun yönetiminde söz sahibi olabilmelidir Seçme hakkı daha genele yayılmalı. Sistem olarak özerklik kuvvetlendirilmelidir. Federasyonlarda bağımsız denetçi kullanılabilir. Hem denetlenen hem sistemini kurmuş federasyon çok işlevsel olacaktır. Böyle bir yapının kaçınılmaz sonucu başarı olacaktır". Bkz. MİLLİ SPOR POLİTİKASI ÇALIŞTAYI RAPORU, s. 27; Spor kulüpleri kanunu ile ilgili ayrıntılı görüş ve eleştiriler için bkz. İMAMOĞLU, Mehmet, Spor Kulüpleri Kanunu Çalışmasına Yönelik Görüşler, Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Kitabı 1, (editörler: Serhat Özdenk-Ozan Yılmaz), Çizgi Kitabevi Yayınları, İstanbul, Ekim, 2019, ss. 139-150.

¹²⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 47-48.

¹²⁹ Spor kulüplerinin faaliyetlerini 23.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine tabi olarak sürdürmeleri, sporun paydaşları tarafından genellikle eleştirilmekte ve bu eleştiriler bir yandan özellikle profesyonel spor kulüplerinin şirketleşmesi yönündeki görüşlerle desteklenmekte, diğer yandan da Spor Kulüpleri Yasası şeklinde bir yasa hazırlanarak kulüplerin özel bir yapıda düzenlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bkz. TBMM, Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, Mart, 2011, s. 60.

¹³⁰ www.tff.org/erişim tarihi: 17.10.2020.

Ancak spor kanunu veya spor kulüpleri kanunu yürürlüğe girse dahi gerek spor yönetimi, gerek ise spor kulüpleri bakımından tek başına sorunları çözecek değildir. Spor kulüplerinin ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir¹³¹. Spor Kanunu'nda spor kulüplerinin hukuki statüsü ile hak ve fiil ehliyetleri gibi hususlar güncel sorunlara çare olacak şekilde düzenlenmelidir. Kamuoyunda tartışılan kanun taslağında spor kulüplerinin şirket statüsü yanında halen dernek statüsünde olabilecekleri anlaşılmaktadır¹³². Kanaatimizce bir medeni hukuk tüzel kişiliği olan ve

¹³¹ TBMM Araştırma Komisyonu'na sunulan bir raporda spor kulüplerinin sorunlarına yönelik şu genel tespitler yer almıştır: "1990'lardan sonra giderek parasallaşmış ticarileşen ve bunun sonucunda da endüstriyel bir karaktere bürünen futbol doğal olarak Türk futbolunda da yapısal dönüşümlere yol açtı. Bu, doğal olarak bazı sorunları da zaman içinde beraberinde getirdi. Bu sorunları ana başlıklarıyla ele alırsak; kontrolsüz transfer/personel harcamaları, yetersiz kulüp tesisleri, kulüplerin artan borçları, stadyumlarımızın eksiklikleri, kurumsal yönetim yetersizliği, sportif altyapıların eksiklikleri, yanlış şirketleşme ve halka arzın yarattığı sorunlar, örgütlenme sorunları (yetersiz kalan Dernekler Kanunu) konuları karşımıza çıkıyor". Bkz. AKŞAR, Tuğrul, Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'na "Spor Kulüplerinin Mali ve Yönetişim Sorunları ve Bunlara İlişkin Çözüm Önerileri" Hakkında Rapor, Ankara, 08.03.2011, s. 7; Spor kulüplerine yönelik bir diğer etkinlik olan ve TMOK-Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu'nun düzenlediği 26.01.2013 tarihli 'Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu'nda spor kulüplerinin yeniden yapılandırılması çalışmaları ile kulüplerin güncel sorunları, denetimi ve yöneticilerin konumu ele alınmıştır. Spor Genel Müdürlüğü Baş Hukuk Müşaviri *Zübeyir Aydın* bu Sempozyumun birinci oturumunda uygulamaya ve mevzuata yönelik pek çok tespitlerin yanı sıra şu önemli hususları ifade etmiştir: "...Benim şahsi kanaatim, her iki branşın da aynı kanun içerisinde olmasıdır. Profesyonel spor branşları ile amatör spor branşlarının aynı kanun içerisinde olmasında hem parlamentonun iş hacmi hem de bu işle uğraşan kişilerin her iki konudaki düzenlemeyi de aynı kanun içerisinde bulmasında büyük bir fayda var. Profesyonel sporun izlenebilirliği, mali kaynakları, dünya ekonomisindeki yeri göz önünde bulundurulduğunda herkesi meşgul eden bir sektördür. Dolayısı ile profesyonel spor branşlarının hangi statüde olması büyük bir önem arz etmektedir. Spor kulüpleri kanunu hükümlerine göre mi, dernekler kanunu hükümlerine göre mi kurulsun? Yoksa Ticaret Kanunu hükümlerine göre mi kurulsun? Dünyadaki örneklerine baktığımızda birçok ülkede futbolun profesyonel branşı şirket şeklinde kuruluyor..." Bkz. TMOK, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar – V. Sempozyumu, Spor Kulüplerinin Yeniden Yapılandırılması, İstanbul, 16.01.2019, s. 9.

¹³² 2013 tarihli kanun tasarısının maddeleri incelendiğinde spor kulüplerinin hukuki yapısının dernek tüzel kişiliği olarak tahayyül edildiği izlenimi edinilmektedir. Örneğin, Bkz. Spor Kulüpleri Kanun Tasarısı m. 3-d) Spor Kulübü: Spor müsabaka ve yarışmaları ile bunların hazırlık ve eğitim çalışmalarında bulunmak amacıyla Teşkilata tescilini yaptırmış, tüzel kişiliğe sahip, spor federasyonu ve/veya il müdürlükleri faaliyetlerine katılan kuruluşları; m.3/ e) Spor Anonim Şirketi: Spor müsabaka ve yarışmaları ile bunların hazırlık ve eğitim çalışmalarında bulunmak amacıyla 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kurulan ve Teşkilata tescilini yaptırmış ve spor federasyonlarının faaliyetlerine katılan şirketi... İfade eder; Spor Kulüpleri Kanun Tasarısı m. 4-(1) Fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişiler, önceden izin almaksızın kulüp kurma hakkına sahiptir. Kurucular, kuruluş bildirimini, tüzük ve eklerini merkezlerinin bulunduğu yerin il müdürlüklerine vermek suretiyle tüzel kişilik kazanırlar ve tescil ile teşkilata katılırlar. (2) 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulan anonim şirketleri il müdürlüklerine tescil ile spor anonim şirketi vasfını kazanırlar. (3) İl müdürlüklerinde kulüplerin ve spor anonim şirketlerinin kayıt olacağı kütükler oluşturulur. (4) Spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri, faaliyette bulunacakları spor dallarında spor federasyonlarına taahhüt edecekleri spor dallarına göre kayıtlarını yaptırmak için başvururlar. (5) Kulüpler, genel kurula iştirak eden üyelerin 3/4'ünün kararı ile kulüp merkezinin bulunduğu ildeki bir başka kulüple birleşebilir. (6) Ulusal spor federasyonlarının belirlediği kriterler çerçevesinde, faaliyet gösterdikleri spor dallarından bir veya birkaçına ait varlıklarını, kulüp merkezindeki ilde bulunan bir başka kulübe devredebilir. (7) Aynı il

ideal bir amaç için faaliyet gösteren dernek yapısı ile büyük rakamlara hükmeden profesyonel spor kulüplerinin yönetilmeye çalışılması sorunların devamı anlamına gelmektedir¹³³. Bu arada, pratik bir çözüm olarak, futbol kulüpleri ile diğer spor kulüpleri için ayrı hukuki düzenlemeler yapılması da bir alternatif olarak tartışılabilir.

Günümüz itibari ile 2010 ve 2013 yıllarındaki taslakların ardından uzun bir süre sonra gündeme gelen spor kulüplerinin statüsündeki değişiklik taleplerine istinaden, futbol kulüplerinde köklü değişiklikler öngören ‘Spor Kulüpleri ve Federasyonları Kanun Teklifi’nin son şeklini almaya başladığı spor kamuoyunda dile getirilmektedir¹³⁴. Bir haber sitesinin belirttiğine göre 2020 yılı itibari ile spor kanunu taslağında kulüpler bakımından şu özellikler öne çıkmaktadır: Kanun taslağında, spor kulüplerine yönelik üç farklı yapılanma öngörülmüştür. Bunlar; “Dernek Statüsünde Spor Kulübü”, “Sportif AŞ” ve “Dernek Yönetiminde Sportif AŞ” olarak adlandırılmışlardır. Kulüpler ile ilgili dış denetim faaliyetlerini Gençlik ve Spor Bakanlığı koordine edecektir. Spor kulüplerinin başkan ve yöneticilerine kendi dönemindeki harcamalardan ve borçlanmalardan doğrudan sorumluluk prensibi getirilecek. Kulüpler Spor Bakanlığı’na bağlanacak ve sportif tahkime yönelik kurallar yeni bir anlayış ile oluşturulacaktır”¹³⁵.

---

veya başka bir ilde, aynı adla veya ayırt edilemeyecek benzer bir adla veya yanıltıcı biçimde maruf kulüpleri çağrıştıracak bir ad ve amblem ile kulüp kurulamaz. (8) Kuruluş bildiriminin ve tüzüğü içeriği, gerekli belgelerin nelerden ibaret olduğu başvuru şekli ve yapılacak işlemler yönetmelikte gösterilir. (9) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarının spor hizmet ve faaliyetlerine katılabilmeleri için tüzel kişiliğe sahip olmayan okul spor kulüpleri kurulabilir. Okul spor kulüplerinin kuruluş ve çalışma usul ve esasları çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir; Spor Kulüpleri Kanun Tasarısı m. 6- (1) Kulüplerin zorunlu organları; genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu ve disiplin kuruludur. (2) Kulüpler; eğitim, sağlık, sicil, halkla ilişkiler ve benzeri amaçlarına uygun başka organlar veya yan kurullar oluşturabilirler. Ancak, bu organlara ve kurullara; zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez. (3) Genel kurulca yapılan seçimi izleyen altmış gün içinde, yönetim kurulu tarafından, yönetim, denetleme ve disiplin kurulları ile varsa diğer organlara seçilen asıl ve yedek üyeler, il müdürlüğüne bildirilir.

¹³³ Bkz. Kulüpler Birliği Vakfı ve Göztepe SK başkanı *Mehmet Sepil*’in ulusal bir gazetede çıkan açıklaması: “Dernek sisteminin çalışmadığı belli. En iyi örnekleri de üç İstanbul takımı. Borçları 2 milyar Dolar. Esasen hepsi teknik olarak iflasta”. Cumhuriyet gazetesi spor sayfası, 16.10.2020, Cuma, s. 15.

¹³⁴ KASAPOĞLU, Mehmet Muharrem (Gençlik ve Spor Bakanı), Sporda Devrim Yaptık! “...Ülkemizde kulüp yapıları, eşine pek az rastlanır bir çeşitlilik gösteriyor. Dernek, anonim şirket, müessesese, branş (dal-kol) ve belediye kulüplerimiz var. Bu durum, yasal anlamda sorunları da beraberinde getiriyor. Uzunca bir süredir üzerinde çalıştığımız yasa teklifinin önümüzdeki dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne gelmesini bekliyoruz. Elbette yasal düzenlemeler problemlerin çözümü için ilk adımlardır. Bu çözümleri sürekli kılacak olanlar, spor kulüplerimizdir. Kulüplerimizin, içinde buldukları bu girdaptan çıkmaları için herkes elini taşın altına koymalıdır...”. Bkz. Fotomac gazetesinde *Burcu Eken* tarafından spor bakanı ile gerçekleştirilen. 13 Ekim 2020 tarihli röportaj. www.fotomac.com.tr/futbol/2020/10/13/spor-bakani-mehmet-muharrem-kasapoglu-sporda-devrim-yaptik/erişim-tarihi: 25.10.2020.

¹³⁵ www.rhaajans.com/haber/spor-kulupleri-kanun-teklifi-meclise-geliyorartik-dernek-statusunde-olamayacaklar/erişim-tarihi: 25.10.2020.

Spor kanunu hazırlanması çalışmalarına “Kulüpler Birliği Vakfı” da dâhil olmuş ve bu yönde “Spor Kulüpleri ve Federasyonları Yasası Çalışma Grubu” oluşturulmuştur¹³⁶.

5. Türk Spor Hukuku Mevzuatı

Yukarıda belirttiğimiz üzere müstakil bir spor kanununa sahip olmayan Türk spor mevzuatı, kanun, tüzük ve yönetmeliklerde yer alan dağınık ve çeşitli hükümlerden oluşmaktadır. Spor türlerinin çeşitliliği, özellikleri ile ihtiyaçlarının farklı olması, sporun tamamını aynı şemsiye altına alacak temel bir kanunun hazırlanmasını zorlaştırmaktadır¹³⁷. Ancak bu ülkeleri politikaları ile de ilgili bir olgudur ve farklılıklar gösterebilir. Örneğin, Almanya ve Türkiye’de, ayrı ve genel bir Spor Kanunu bulunmamaktadır. Buna karşılık, İspanya, Yunanistan, İtalya ve Fransa’da genel spor kanunları bulunmaktadır¹³⁸.

Ulusal düzeyde, normlar hiyerarşisine göre şüphesiz ki “Anayasa, Milletlerarası Antlaşmalar, Kanunlar, Cumhurbaşkanlığı Kanun Hükmünde Kararnameleri, Tüzükler (Nizamname), Yönetmelikler, Yönerge, Tebliğ, Genelge, Talimat” sırasına uygun olarak sporun kurum ve kuralları işlerlik kazanacaktır.

Spor Hukuku ile ilgili Türk mevzuatının başlıca metinlerini şu şekilde sıralayabiliriz¹³⁹:

- 1982 Anayasasının spora ilişkin (özellikle 17., 33., 42., 48., 49., 58., 59.) hükümleri; 2- Medenî Kanunun (özellikle Derneklere ilişkin 56-100 maddeleri) hükümleri;
- 5253 sayılı Dernekler Kanunu (RG.: 23.11.2004, S.25649); 4- Borçlar Kânununun sözleşmelere, haksız fiillere ve hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri;
- 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (RG.: 28.5.1986. S. 19120);

¹³⁶ SABAH Gazetesi, Spor Yasası İçin Toplantı Yapıldı, İstanbul, 27.10.2020, s. 14.

¹³⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 47.

¹³⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 47.

¹³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ERTAŞ/PETEK s. 47-48; Türkiye’de Spor ilgili mevzuat şüphesiz sadece yukarıda sayılanlardan ibaret değildir. Yukarıda sayılanlar ilk akla gelen ve en yaygın olarak uygulanan mevzuattır. Bu mevzuatın büyük bir kısmını tek bir kitapta toplayan kaynakça için bkz. GÜNAL, Nadi, A./KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan/ Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Yetkin Yayınları, Ankara, 1998 (Mevzuat); ERKİNER, Kısmet / MUTLU, Uğur, Türk Spor Mevzuatı, KHAS Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007.

- 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (RG: 16.05.2009, S. 27230) ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü;
- 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin önlenmesine Dair Kanun (RG.: 14.4.2011, S.27905);
- Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği (RG.: 22.11.1993, S. 21766);
- Spor Genel Müdürlüğü Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği (RG.: 7.12.2001, S.24606);
- Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği (RG.: 7.1.1993 S.21458);
- Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği (RG.: 12.2.2009, S.27139);
- Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği (RG.: 28.1.2012, S.28187);
- Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliği (RG.: 16.6.2004, S.25494);
- Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (RG.: 19.7.2012, S.28358);
- Dernekler Yönetmeliği (RG.: 31.3.2005, S.25772);
- TFF Profesyonel Futbolcuların statüsü ve Transferleri Talimatı;
- TEF Futbol Disiplin Talimatı;
- TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı;
- TFF Amatör Futbolcu Lisans ve Transfer Talimatı;
- TFF Etik Kurul Talimatı¹⁴⁰;
- TFF Tahkim Kurulu Talimatı;
- TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı.

Türkiye’de, spor kolları, kendi federasyonları ve bunların bağlı oldukları uluslararası kuruluşlar tarafından (futbolda UEFA ve FIFA) oluşturulan kurallar vasıtasıyla hukuksal varlığını bulmaktadır¹⁴¹. Genel ilkeleri göstermesi ve kurallar arasında

¹⁴⁰ TFF Etik Kurul Talimatı, uluslararası talimatlar temel alınmak suretiyle tanzim edilmiştir. Futbola ilişkin uluslararası etik kuralları için bkz. FIFA, Fédération Internationale de Football Association, Zurich, Switzerland Code of Ethics, 2019 Edition, Section 5: Rules of Conduct, General Duties, 2019.

¹⁴¹ERTAŞ/PETEK, s. 47; VIEWEG, Klaus, Spor Hukukunun Büyüsü, çev. Mehmet Arslan, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010/1, s. 2.

homojenliği sağlaması bakımından yine de tek bir kanunun varlığının isabetli olacağı görüşünde yiz¹⁴².

C. TÜRKİYE’DE SPORUN ÖRGÜTLENMESİ

1. Genel Olarak

Türkiye’de sporun örgütlenmesine yönelik olarak devlete bazı sorumluluklar yüklenmiştir. Anayasa’da sporun doğrudan ifade edildiği tek düzenleme olan m. 59 hükmüne göre devletin sporu teşvik ve başarılı sporcuları koruma yükümlülüğü vardır¹⁴³.

Anayasa m. 5 hükmünde devletin temel amaç ve görevleri belirtilmiş olup, m. 17 hükmü ile maddi ve manevi varlığı korumaya yönelik bir düzenleme getirilmiş ve m. 33 ile de örgütlenme hakkı güvence altına alınmıřtır¹⁴⁴. Sporun rgtlenmesi, ANY m. 42 uyarınca düzenlenen eğitim ve ğretim hakkının bir parçası olarak da görülmektedir. Bu çerçevede sporun geliştirilmesi olgusu, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’nün kurulmasına vesile olan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) 1983 tarihli raporunda belirtildiği üzere kamu otoritesinin bir sorumluluđudur¹⁴⁵. Bu noktada, spor

¹⁴² Benzer görüşler için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 47; ARTUÇ, Mustafa, Spor Tahkim Kurulları, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, TAAD, Ankara, S. 19, 2014, s. 901.

¹⁴³ Bkz. ANY m. 59: “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının, beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur”.

¹⁴⁴ ANY m. 33 – (Değişik: 03.10.2001-4709/12 m.): Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara ye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Hiç kimse bir derneğe ye olmaya ve dernekte ye kalmaya zorlanamaz. Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir. Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak Şekil, Şart ve usuller kanunda gösterilir. Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar. Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği lde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir. Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

¹⁴⁵ DPT-Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Mteşarlığı, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Spor Komisyonu Raporu, Ankara, 1983, s. 18; Atatürk’ün spora verdiği önem için bkz. CANŞEN, Efan, Türkiye Cumhuriyeti’nin Spor Politikaları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, C. 17, S.1, Edirne, 2015, s. 33-48; Eski Türk toplumlarındaki spor faaliyetleri için bkz. EVCİN, Erol, Atatürk’n Spora ve Sporculara Bakışı, Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 33, S. 55, 2014, s. 304.

örgütlenmesinde devletin sorumluluğu öncelikle amatör spor açısından söz konusudur¹⁴⁶.

Yönetim bilimi, toplumsal hayatın değişik kesimlerinin yönetilmesi sırasında beliren somut durumlara kendi kuramsal, genel ve evrensel ilkeleri ışığında hukuk bilimi ile yakından irtibatlıdır¹⁴⁷. Türk spor örgütlenmesinde Anayasa hükümleri yanında gerek idare hukuku, gerek ise özel hukuk kuralları ulusal spor yönetimini düzenleyici ve denetleyici bir işlev yüklenirler.

Doğal olarak, devletin spor ile ilgili görev ve yükümlülüğünü yerine getirmesi için, bir teşkilatlanmaya gitmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti de bu doğrultusunda spor teşkilatını (örgütünü) oluşturmuştur. Örgüt, iş bölümü yoluyla, belirli bir müşterek amacın gerçekleştirilmesi için, bir araya gelen kişilerin davranışlarının rasyonel olarak düzenlenmesine olarak tanımlanabilir¹⁴⁸. Sporun örgütlenmesi üç ayrı şekilde gerçekleşir. Sporun kişi ve kişi topluluklar tarafından gönüllülük temelinde “gönüllü spor birlikleri-özel hukuk tüzel kişileri” olarak örgütlenmesi, “sporun devlet tarafından örgütlenmesi” ve “sporun karma örgütlenme modeli ile örgütlenmesi”¹⁴⁹.

¹⁴⁶ ERTEN, s.119 (Yapısal Düzen).

¹⁴⁷ “Yönetimsel düşüncenin iki anaokulu (Amerika ve Avrupa) açısından yönetim-hukuk ilişkisine yaklaştığımızda, bunların, sorunu değerlendirmede, karşıtlığa varan ölçüde farklılaştıklarını ve etkileşmeye karşı kutuplaşmanın yarattığı güçsüzlükten kendilerini henüz arındıramadıklarını görüyoruz. Şöyle ki, sınırlı bazı istisnalar dışında, Amerikan okulu hukukun yönetimdeki yer ve etkisini yok sayacak ölçüde yönetim biliminin hukuka karşı bağımsızlığını savunmakta; buna karşılık, İngiltere dışındaki Avrupa okulu, yönetim bilimini, örnekte bir idare hukukunun yardımcı yöntemi, devlet görevlilerinin özlük işlerini gören bir kolu olarak değerlendirmektedir. İki yanlı bir madalyonun kendilerine ait yanlarını abartılmış bir aşırılıkla vurgulayan bu okulların gözden kaçırdıkları temel bilimsel gerçek, hukuk bilimi olmadan toplumsal hayatın değişik kesimlerindeki yönetsel eylemler nasıl örgütlenip düzenlenemezse, aynı şekilde, temeldeki toplumsal ve ondan yansıyan yönetsel süreç ve ilişkileri tam ve doğru olarak vermedikleri sürece hukuk kural ve yaptırımlarının gerçeklik ve geçerlik kazanamayacaklarıdır. Bu noktayı hukuk ve yönetim bilim dallarının özelliklerinden giderek açalım. Hukuk bilimi, kural olarak, yaratıcı değil, yansıtıcıdır; Bu durumda, temeldeki toplumsal süreç ve olguları tam ve doğru yansıtabildiği ölçüde ve sürece toplumsal gerçekliğini sürdüren hukuk bilimi aynı temelin belirlediği yönetsel süreç ve olguların dış yasal görünümünü oluşturmada, bir başka deyişle, yaptırım-gücünü hukuk kurallarından alan ve hukuk diliyle ifade edilen yönetsel şekil ve süreçler yasal giysiler içinde karşımıza çıkmaktadır. Yönetsel şekil ve süreçlerin büründüğü bu dış yasal görünüm, aynı zamanda, yönetimin işleyişini düzenleyen ve yönetsel eylemin sınırlarını İşbölümü, otorite ve hiyerarşi arasındaki bağlantıyı incelerken yeniden döneceğimiz hukuk-yönetim ilişkisi, görüldüğü gibi, organik bir nitelik taşımakta ve özel önemi bulunan bir örnek olay olarak yönetim biliminin disiplinlerarası büyüteç tutmaktadır. Çağdaş yönetim biliminin zaman zaman girdiği dar-boğazlardan kurtulmasına ve iki anaokulunun düşünsel gelişmeyi kısıtlayıcı etkilerinden arınmasına bağlıdır”. Bkz. FİŞEK, Kurthan, Yönetim, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1979, s. 7-8 (Yönetim).

¹⁴⁸ Daha farklı tanımlar için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 140; FİŞEK, s. 127 (Yönetim).

¹⁴⁹ FİŞEK, s. 216-217 (Spor Yönetimi); ERTAŞ/PETEK, s. 140; EKŞİ, s. 77; AYAR, s. 977; ÇİMEN, Zafer/ EKENCİ, Güner, Spor Kulüplerinin Kuruluş Amaçlarını Gerçekleştirme Düzeyleri, Kamu, Mahall ve Diğer Spor Kulüplerinin Karşılaştırılması, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), VIII., 2003, S. 4, s. 77-78.

Türkiye'nin spor yönetimini, üzerinde durulması gereken farklı bir örnek olarak nitelendiren *Fişek*'e göre, 1895-1964 tarihleri arasında Türkiye, dünya spor tarihinin neredeyse bütün örgütlenme yöntemlerini denemiş ve 1964 sonrasında ise batılı ülkelerin standart "devlet spor yönetimi" modelini ülke sathında yerleştirmiştir¹⁵⁰. Doktrinde bir görüşe göre ise karma örgütlenme modeli Türk spor yönetiminde esastır¹⁵¹. Kanaatimizce, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ek-m. 9 hükmünün, 29.03.2011 tarihli, 6215 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilerek "özerklik" kavramının yerine "bağımsız federasyonlar" kavramının tercih edilmesi şekli bir değişiklik olarak kalmıştır¹⁵². Şöyle ki, futbol dışındaki spor dallarında Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve genel müdürlüğün sıkı bir yönetsel vesayeti altındaki spor federasyonları, futbolda ise Türkiye Futbol Federasyonu sporu yönetmektedir. Spor dalları ise spor kulübü dernekleri ve spor federasyonları olarak örgütlenmektedirler¹⁵³. Bu nedenle uygulamaya da bakıldığında Türkiye'deki spor örgütlenmesi modelinin karma görünümlü ancak devlet eliyle örgütlenme olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2. Tarihçe

Cumhuriyet Döneminden önce, Osmanlı Devleti'nde spor özel teşebbüsler aracılığıyla yapılmaktaydı¹⁵⁴. Özellikle İstanbul ve İzmir'de Avrupa'dan gelen ecnebler ile ülkede mukim gayrimüslimlerin kendi aralarında veya birbirleriyle tertip ettikleri futbol

¹⁵⁰ FİŞEK, s. 230 (Spor Yönetimi).

¹⁵¹ EKŞİ, s. 77.

¹⁵² Görüşümüzü destekleyen AİHM kararı için bkz. www.aa.com.tr/tr/futbol/avrupa-insan-haklari-mahkemesinden-tff-karari/erişim tarihi: 29.05.2020; doktrindeki bir görüşe göre "özerklik;" hizmetlerin çabuk, basit, ekonomik ve daha iyi yürütülmesini sağlamak için tanınan bir araçtır. Gerçekten özerklik, hizmetlerin basit, etkin ve ekonomik görülmesini sağlayabilir. Dolayısıyla, özerkliğin gecikmeleri önleyebileceği, kurumların zarar görmesini engelleyeceği, bu nedenle de, kar etmelerini sağlayabileceğini belirtmektedir. Diğer yandan, politik baskı ve müdahaleleri önleme, gereksiz personel ve malzeme kullanımına engel olma konularında da etkili olacağı düşünülmektedir". Bkz. BAL, Ahmet, Avrupa Birliği Sürecinde Spor Federasyonlarının Yapısal Bakımdan Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 10.

¹⁵³ EKŞİ, s. 77.

¹⁵⁴ Osmanlı'da Tanzimat döneminde, spor ve spor eğitimi alanında Batı tarzı düzenlemeler yapılmıştı. 1863 yılında Mektebi Hayriye'de batı tarzında gerçekleştirilen jimnastik faaliyetleri, ilk kez "Riyazeti Bedeniye" adıyla ders programlarına dâhil edilmiştir. Bkz. FİŞEK, s. 42-43 (Türkiye Spor Tarihi); CANŞEN, 33-48.

maçları veya yerel (lokal) organizasyonlar söz konusuydu. Futbol dışında o dönemde güreş, tenis, eskrim, yüzme ve bisiklet ise ferdî sporlar olarak icra ediliyordu¹⁵⁵. Sporun spor dallarının spor federasyonlarının şemsiyesi altında toplanması Cumhuriyet Dönemi ile başlamıştır¹⁵⁶.

Özellikle XIX. Yüzyılda İngiltere’de sporun ve kulüpçülüğün bu günkü temelleri atılırken, Osmanlı Devleti ardı ardına gelen savaşlar, isyanlar ve yönetsel sorunlar ile boğuşuyordu. Bu nedenle de sporun gelişme evreleri Avrupa’dan farklı tezahür etmiştir¹⁵⁷.

Osmanlı Devletinde spor etkinlikleri, “Spor Tekkesi”, “Spor Vakıfları” ve “Spor Etkinliği Organizatörlüğü” şeklindeki yapılar ile icra edilmeye çalışılıyordu¹⁵⁸. Düzenli bir örgütlenme söz konusu değildi. Özellikle güreş tekkelerinin Osmanlı’da oldukça yaygın olduğu bilinmektedir¹⁵⁹.

Osmanlı’da “spor tekkesi”, kökenleri açısından en eski, çağdaş benzerleri bakımından “kulüp” olgusuna daha yakın ama “toplumsal güvenlik” boyutunu içerdiği için ondan daha kapsamlı olan ilk yapıydı¹⁶⁰. Bu örgütlerin aslında birer “güreş tekkesi” olduklarını, Osmanlı İmparatorluğu’nun yayılma döneminde her alınan yeni topraklara böyle bir tekkenin kurularak yörenin güçlü gençlerinin “pehlivan olarak yetiştirilmek için” bir araya getirildiklerini söylemek mümkündür. Ayrıca, imparatorluğun her şehir ve kasabasında sporu teşvik için böyle tekkeler kurulduğu, güreş tekkelerinin yanı başında ya da bünyesi içerisinde öteki sporların da yapıldığı örgüt ve spor tekkelerinin bulunduğu bilinmektedir¹⁶¹.

---

¹⁵⁵ Osmanlı döneminde 24 Temmuz 1908’de ilan edilen ve 6 Kasım 1922 tarihinde Osmanlı Devleti’nin fiilen tarihe karışmasıyla sona eren II. Meşrutiyet döneminde, ülke genelinde esen özgürlük rüzgârlarının etkisiyle, özellikle metropollerde birçok spor kulübü kurulmuştur. Bkz. FİŞEK, s. 49 (Türkiye Spor Tarihi); CANŞEN, s. 33-48.

¹⁵⁶ Ayrıntılı bilgi ve anlatım için bkz. FİŞEK, s. 387 vd. (Spor Yönetimi).

¹⁵⁷ HİÇYILMAZ, Ergün, Türkiye’de Spor, Türkiye’nin Sorunları Dizisi, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İstanbul, Tarihsiz, s. 29.

¹⁵⁸ ÖZELÇİ, Aytaç, Türk Spor Yönetiminde Kendine Özgü Bir Yapılanma: Futbol Federasyonu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2007, s. 4 (Futbol Federasyonu).

¹⁵⁹ Güreş tekkesi kavramı için bkz. KAHRAMAN, Atif, Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, s. 188; KARAKÖSE, Sema, Spor Yönetiminde Örgüt Kültürü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2013, s. 28.

¹⁶⁰ FİŞEK, s. 256. (Spor Yönetimi); KARAKÖSE, s. 28.

¹⁶¹ FİŞEK, s. 256 (Spor Yönetimi); İstanbul’da iki güreş tekkesi vardı. Öteki güreş tekkeleri ise Mekke, Cidde, İskenderiye, Lâzkiye, Şam, Maraş, Amasya, Tokat, Edirne, Ankara, Kütahya, Manisa, Akhisar, Yenice. Üsküp, Gelibolu, İpsala, Ustrumca, Ablonya, Diyarbakır, Konya, Bursa, Balıkesir, Urfa, Halep, Belgrat, Bağdat ve Mısırda bulunuyordu. İstanbul Zeyrek yokuşundaki daha büyük olan tekkede yaklaşık 300 pehlivan yiyor, içiyor, yatıyor ve idman yapıyordu. Pehlivanlar için Kasımpaşa’da ayrı bir hamam tahsis edilmişti. Ayrıntılı bilgi için bkz. FİŞEK, s. 256-257 (Spor Yönetimi).

Osmanlı'da Meşrutiyet döneminde 1895 yılında İngilizler tarafından kurulan Moda FC ve Black Stockings'in (1899) "gönüllü birlik" tipinde olan çeşitli kulüplerin 1903 yılında İstanbul Futbol Birliği'ni oluşturdukları bilinmektedir¹⁶². İstanbul Futbol Birliği herhangi bir kanuna dayanmayan, taşrada örgütü bulunmayan bir yapılanmaydı ve kulüpler sadece kendi aralarında sözleşme imzalayarak maç düzenleme dışında faaliyeti bulunmayan bir örgüt oluşturmuşlardı¹⁶³.

Osmanlı sonrasında Cumhuriyet döneminde spora yönelik sırasıyla aşağıdaki dört ana örgütlenmenin tesis edildiğini görüyoruz¹⁶⁴. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ), Türk Spor Kurumu (TSK), Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü (SHGM). SHGM'nin eski ismi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü idi (GSGM).

Türkiye Cumhuriyeti spor örgütlenmesinin temeli olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı-TİCİ (1922-1936), henüz Cumhuriyet ilan edilmeden önce, 22.05.1922 yılında, 16 kulübün bir araya gelmesiyle Cemiyetler Kanununa tescil edilerek, kurulmuştur¹⁶⁵. TİCİ'nin ilk yönetiminde Ali Sami Yen başkan, Burhan Felek ikinci başkan, Selim Sırrı Tarcan başkanışman olarak görev aldılar. TİCİ, örgütsel yapısı ve yönetsel ideolojisi olarak, özerk biçimde kurulan, "gönüllü spor birlikleri" niteliğinde bir

¹⁶² FİŞEK, s. 230 (Spor Yönetimi); KARAKÖSE, s. 28.

¹⁶³ TÜRKAY, Hilmi/AYDIN, Dursun, A., Bir İnceleme: Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Spor Örgütlenmesi, Diyalog, Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi, Kış, S.16, 2017, s. 181.

¹⁶⁴ Cumhuriyet sonrası Türkiye Spor Örgütlenmesi Kronolojisi:

1922-1936: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ)

1936-1938: Türk Spor Kurumu (TSK)

1938-1986: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) 3530 sayılı yasa ile.

1942-1969: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (I. Dönem) (4235 sayılı yasa ile (1960 yılında Başbakanlığa bağlandı)

1970-1983: Gençlik ve Spor Bakanlığı (I. Dönem) 1970 tarih 3/707 Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile.

1983-1986: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (I. Dönem) (1983 tarih 179 sayılı KHK ile Milli Eğitim Başbakanlığına bağlandı)

1986-1989: Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü (BTSGM) 3289 sayılı yasa ile.

1989-2011: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) (1989 tarih 356 sayılı KHK ile Başbakanlığa bağlandı)

2011- 2018: Gençlik ve Spor Bakanlığı (2. Dönem) Bünyesinde Spor Genel Müdürlüğü (SGM) yer aldı. 2011 tarih 638 sayılı KHK 27958 sayılı Resmi Gazetede yayınlanması ile.

2018-Günümüz: Gençlik ve Spor Bakanlığı (3. Dönem) Bünyesinde "Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü" Merkez-Taşra ve Yurt dışı teşkilatları bulunuyor. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi; 2018 tarih ve Cumhurbaşkanlığı (1) Sayılı Kararnamesi ile düzenlenmiştir. Bkz. SUNAY, Hakan/KAYA, Bayram, Türkiye İtalya Fransa ve İspanya Spor Sistemlerinin Spor Kulübü Yapılanması Düzeyinde Karşılaştırılması, Spormetre, S. 17(2), 2019, s. 76.

¹⁶⁵ ÖZELÇİ, , s. 21-22 (Futbol Federasyonu); TİCİ öncesinde Osmanlı döneminde kurulan spor kulüpleri, tamamıyla sivil inisiyatifler sonucu tabandan tavana örgütlenen bazı federatif spor organizasyonları içerisinde faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Bu federatif örgütlenmeler İstanbul Futbol Birliği, İstanbul Futbol Kulüpler Ligi, Cuma Ligi'dir. SUNAY/KAYA, s. 76.

teşkilattı¹⁶⁶. TİCİ'nin önemi, ülke genelinde faal bir teşkilat olması ve spor yönetiminin Türkiye'deki ilk uygulaması olmasından kaynaklanmaktadır¹⁶⁷.

TİCİ ardından 1923 yılında TFF'nin kurulması ile de federasyonların faaliyeti fiili olarak başlamıştır¹⁶⁸. TİCİ önce kamuya yararlı dernek sayılmış sonra da 1924 olimpiyatlarına katılma konusunda yetki verilerek, Türkiye'yi temsil etmeye yetkili kılınmıştır ve bu doğrultuda devletçe birliğe katkı sağlanmış ve bu yardımlar her yıl artan oranlarda devam etmiştir¹⁶⁹. Yerel ve iktisadi kaynakların özel teşebbüsler vasıtasıyla spor alanına yönlendirilmesi ise, o günün kısıtlı şartları altında mümkün olmamıştır¹⁷⁰.

TİCİ önce İstanbul daha sonra Anadolu kulüplerinin bir araya gelmesiyle oluşturulan bir teşkilattı¹⁷¹. TİCİ çatısı altında toplanan spor kulüpleri ise devlete ve hükümetlere karşı spor yönetimi anlayışı yansıtan ve özerkliği bulunan derneklerdi¹⁷². *Şeyh-ül Muharririn Burhan Felek* tarafından ifade edildiği şekilde; "Spor şahsın ve özel teşebbüsün malı fakat hükümetin ve milletin himayesi altında kalmalıdır"¹⁷³.

TİCİ "genel kongre, genel merkez ve federasyonlardan oluşan merkez; mıntika kongresi, mıntika merkez heyeti ve mıntika idman heyetinden oluşan taşra teşkilatıyla" ülke düzeyinde örgütlenen âdemi merkezîyetçi bir organizasyon örneğidir¹⁷⁴.

TİCİ birden çok spor dalını bünyesinde barındırıyordu¹⁷⁵. Bu nedenle Türkiye'nin tüm amatör spor dallarında öncü bir rol üstlenmiştir. Örneğin TİCİ döneminde, ülkenin 1924 Paris Olimpiyat oyunlarına katılabilmesi için atletizm, güreş, bisiklet, eskrim, halter

---

¹⁶⁶ EKENCİ, Güner / SERARSLAN, Zahit M., Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve Değerlendirmesi, Bed. Eğt. Spor Bil. Der. II, 1997, s.74; FİŞEK, Kurthan, 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s. 104-105 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁶⁷ FİŞEK, s. 349 (Spor Yönetimi); FİŞEK, s. 106 (Türkiye Spor Tarihi); EKENCİ/SERARSLAN, s. 75.

¹⁶⁸ ÖZELÇİ, Aytaç, Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri, Seçkin Yayınları, 2010, s. 48 (Türkiye Futbol Federasyonu),

¹⁶⁹ FİŞEK, Kurthan s. 355 (Spor Yönetimi) ; FİŞEK, s. 104-105 (Türkiye Spor Tarihi); ÜÇİŞİK, Fehim, Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, Ankara, 15-16 Mart, 1990, s. 187 (Spor Yönetimindeki Gelişmeler); ÖZELÇİ, s. 54-55 (Türkiye Futbol Federasyonu),

¹⁷⁰ FİŞEK, s.108 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁷¹ FİŞEK, s. 350-351 (Spor Yönetimi); FİŞEK, s. 104-105 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁷² FİŞEK, s. 350-351 (Spor Yönetimi); FİŞEK, s. 104-105 (Türkiye Spor Tarihi) ; ÖZELÇİ, s. 54-55 (Türkiye Futbol Federasyonu).

¹⁷³ FELEK, Burhan, Spor Şahsın ve Özel Teşebbüsün Malı, Fakat Hükümetin ve Milletın Mahmisi Olarak Kalmalıdır, Türkspor Dergisi, 1934, 5/18, s. 3.

¹⁷⁴ DOĞAR, Yahya, Türk Spor Yönetiminde Âdemi Merkezileşme Eğilimleri, MÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 1994, s. 29-30; FİŞEK, s.105 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁷⁵ ÖZELÇİ, s. 54-55 (Türkiye Futbol Federasyonu).

dallarında spor federasyonları kurularak uluslararası federasyonlara üye olmuşlardır¹⁷⁶. Ayrıca olimpiyatlardan sonra boks, kürek, yüzme ve yelken, binicilik, atıcılık, basketbol, voleybol, kayak federasyonları da TİCİ döneminde teşkilatlanmıştır¹⁷⁷. TİCİ beklentilere ve sporun ihtiyacına cevap veremeyince, 18.02.1936 tarihinde yerine kurulan Türk Spor Kurumu (TSK), ile bir geçiş dönemi yaşanmıştır. Türk Spor Kurumu TİCİ'den çok farklı olmayan özerk bir teşkilat görünümündeydi. Ancak, TSK'nın genel kurulunda hükümetin ve asker kökenli üyelerin bulunması ve tek parti dönemi CHP'si yönetiminin, TSK bütçe ve faaliyet programlarını onaylaması gibi merkezi ve bağlayıcı kurallar söz konusuydu. Bu neden ile TSK, devletin bir organı gibi algılanmıştır¹⁷⁸. Örneğin, TSK'nın amaçları arasında, "Ülke savunmasını amaç edinen gençlik yetiştirmek ve Türk Kuşu Teşkilatını kurmak" gibi spor ile ilgisi olmayan hususlar da bulunmaktaydı¹⁷⁹.

3. Türkiye'de Sporun Devletçe Örgütlenmesi

Türkiye'de TİCİ ve TSK deneyimlerinin istenilen verimliliği sağlayamaması üzerine, bütünüyle devletin muktadir olduğu örgütlenme anlayışı Türk spor yönetiminde uygulanmaya başlamıştır. TSK, yönetsel yapısı ve dönemin şartları nedeniyle, spor üzerinde sağlıklı bir organizasyon kuramamış ve bütünüyle bir kamu kuruluşu olan ve 29.06.1938 tarihli 3530 sayılı Kanun ile kurulan Beden Terbiyesi Umum Direktörlüğü'ne yerini bırakmıştır¹⁸⁰. 3530 sayılı Kanun gerekçesinde ise daha önceki tecrübeler ve yurt dışındaki gelişmelerin, sporun milli eğitim ve sağlık hizmetleri gibi kamu idaresi tarafından düzenlenip, yürütülmesi gereği belirtilmiştir¹⁸¹.

Böylece, 3530 sayılı Kanun ile Türk sporunda bir dönem kapanmıştır. Her şeye rağmen TİCİ'nin, bir sivil toplum örgütlenmesi olarak, Türkiye'de sporun gelişmesine pozitif katkılarda bulunduğu söylenebilir¹⁸²

¹⁷⁶ FİŞEK, s.108 (Türkiye Spor Tarihi); KAHRAMAN, s. 710-714; İMAMOĞLU, Faik, A., Türkiye'de Sporun Yönetimsel Yapısı İçinde Spor Federasyonları, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C. XVI (2), Nisan, 2011, s. 7.

¹⁷⁷ KAHRAMAN, s. 710-714.

¹⁷⁸ KETEN, Mustafa, Türkiye'de Spor, Kendi Yayını, Ankara, 1974, s. 34.

¹⁷⁹ FİŞEK, s. 123-124 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁸⁰ ERTAŞ/PETEK, s.144; FİŞEK, s. 147-148 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁸¹ ÜÇİŞİK, Fehim, Spor Hukuku, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017, s. 187 (Spor Hukuku).

¹⁸² TİCİ tarafından sporun Türkiye'ye yayılması çabalarının yetersiz ve başarısız olduğuna ilişkin görüş için bkz. FİŞEK, s. 115 vd. (Türkiye Spor Tarihi).

Dünya’da savaş rüzgârları ve totaliter eğilimler daha çok hissedilirken, Türkiye’de, 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ile 1938 yılında spor devlet tarafından yönetilmeye başlanmıştır¹⁸³.

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM), kurulduğu yıl olan 1938 tarihinden itibaren çeşitli kanun ve yönetmelikler ile değişikliklere uğrasa da farklı üst kuruluşlara bağlanarak, uzun süre kavramsal ve kurumsal varlığını sürdürmüştür¹⁸⁴.

BTGM, Türkiye’de Ankara ve taşra teşkilatlarından oluşmaktaydı. 3530 sayılı Kanuna göre BTGM’nün Ankara teşkilatında genel müdürlük makamı, genel müdürlük kurulları, esas, danışma ve yardımcı birimler bulunuyordu. BTGM’nün taşra teşkilatında ise, bölge başkanı (vali), bölge müdürlüğü, ilçe başkanı (kaymakam) görev alıyordu¹⁸⁵.

BTGM başlangıçta Başbakanlık’a bağlı bir kurum olarak düşünülmüştü. Ancak Başbakanlık, belki de savaş koşullarının getirdiği imkânsızlıklar nedeniyle 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu’na göre oluşturulması gereken yönetsel örgütlenmede başarılı olamamıştı¹⁸⁶. Bu başarısızlık, daha etkili olabilecek başka ve yurt sathında örgütlenmiş kurumlardan yararlanma arayışına neden oldu ve neticede BTGM, ilçe, bucak ve köylere kadar inen geniş ve düzenli örgütlenmesi olması dolayısı ile 1942 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlandı¹⁸⁷.

O yıllarda 3530 sayılı Kanun ve spor mevzuatı amatörlük esasına göre düzenlenmişti. Profesyonel futbola, Demokrat Parti iktidarı döneminde 1951 yılında çıkarılan bir yönetmelikle geçildi. Türkiye’de 1951 ile 1959 yılları arasındaki dönemde futbol mahalli lig statüsünde oynandı. 1959 yılında Türkiye deplasmanlı futbol ligi kuruldu¹⁸⁸. Bu tarihten itibaren yurt sathına yayılan spor müsabakaları, özellikle futbol ligi, Milli Eğitim Bakanlığı’nın gücünü aşan bir özellik kazanmıştı. Öte yandan spor, eğitim ve öğretim sorunları ile mücadele eden Milli Eğitim Bakanlığı’nın kontrol edemeyeceği bir kitleliliğe ulaşmıştı. Böylelikle 1960 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü yeniden Başbakanlığa bağlandı¹⁸⁹. Ayrıca bu dönemde Türkiye Futbol 3. Ligi

---

¹⁸³ ÜÇİŞİK, s. 24 (Spor Hukuku).

¹⁸⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 145.

¹⁸⁵ ERTAŞ/PETEK, s.145 vd.; GÜNAL, Nadi A./KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, Türk Spor Teşkilatının Hukuki Yapısı, TBB, Ankara, 1998/3, s.1040-1041 (TBB).

¹⁸⁶ GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 1040 (TBB).

¹⁸⁷ FİŞEK, s. 137 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁸⁸ FİŞEK, s. 145-146 (Türkiye Spor Tarihi).

¹⁸⁹ ÜÇİŞİK, s. 24 (Spor Hukuku).

kuruldu¹⁹⁰. Sporun yapısı ve devletin spor örgütlenmesi tekrar genişlemiş oldu. Bu gelişmeler karşısında sporun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, icracı bir bakanlık kurulması gereği hâsıl oldu. Böylece, 1970 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı kuruldu. BTGM bu yeni kurulan bakanlığa bağlandı¹⁹¹.

1983 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı 179 sayılı KHK ile birleştirilerek Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı kuruldu. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ise bu bakanlığa bağlandı¹⁹².

3530 sayılı Kanun birçok önemli kural içermesine rağmen, eskidiği, yıprandığı ve çağın hızına cevap veremediği için eleştiriliyordu¹⁹³. Böylelikle, 3530 sayılı Kanun yerine, günün koşullarına uyum sağlamak saiki ile Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında 21.05.1986 tarihli, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu çıkarıldı. Kanun koyucu tarafından bu kanun ile mülga kanuna göre daha ayrıntılı düzenlemeler yapıldı¹⁹⁴.

3289 sayılı Kanun döneminde 24.01.1989 tarihli 356 sayılı KHK, spor teşkilatını Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü adıyla tek çatı altında birleştirmiştir. Genel müdürlüğün adı, “Spor Genel Müdürlüğü” oldu ve Başbakanlık’taki Devlet Bakanlığı’na bağlandı.

3289 ve 3703 sayılı kanun hükümlerine istinaden yürütülen spor federasyonlarının özzerleştirilmesi çalışmaları, 14.06.1988 tarihli 3461 sayılı TFF kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun ile başladı¹⁹⁵.

Bu arada 3461 sayılı Kanun ile TFF amatör futbol şubesi, genel müdürlük bünyesinde bırakılmıştı. Daha sonraki yıllarda 3289 sayılı Kanun, m.8 hükmü ile amatör futbol faaliyetleri de TFF bünyesindeki ayrı bir kurula devredildi¹⁹⁶. Böylelikle, TFF, hizmet

---

¹⁹⁰ GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s.1040 (TBBĐ).

¹⁹¹ ERTAŞ/PETEK, s.145 vd.; GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 1040-1041 (TBBĐ); ÜÇİŞİK, s. 24 (Spor Hukuku).

¹⁹² ERTAŞ/PETEK, s.145 vd.; GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 1040-1041 (TBBĐ), FİŞEK, s. 157-158 (Türkiye Spor Tarihi); ÜÇİŞİK, s. 24 (Spor Hukuku).

¹⁹³ ÖZSOY, Selami/ GÖRAL, Kemal/ TABUK, Mustafa/ Ertan/SADIK, Reşat/ GÜLAY, Osman/ BOZ, Hakan, Tarihsel Gelişim Sürecinde Türk Spor Yönetimini Oluşturan Örgütlerin Amaç ve Yapı Boyutları Açısından Karşılaştırılması, C/ V. 16, S/N. 2, 2014, s. 27.

¹⁹⁴ ÖZSOY/GÖRAL/TABUK/SADIK/GÜLAY/BOZ, s. 21.

¹⁹⁵ TFF’nin Genel Müdürlüğün dışında ve paralelinde ayrı bir spor teşkilatı haline dönüştürülmesini isabetli bulmayan doktrindeki bir görüş, teşkilat ve eğitim hizmetlerinde mükerrerlik olacağı, başarılı sporcuların ödüllendirilmesi gibi hükümlerin uygulanmasında sorun çıkabileceğini ifade etmiştir. Bkz. ÜÇİŞİK, s. 25 (Spor Hukuku).

¹⁹⁶ www. shgm.gsb.gov.tr/erişim tarihi:15.04.2020.

ve faaliyetlerini genel müdürlükten bağımsız olarak ancak koordinasyon içinde sürdürmeye başlamıştır¹⁹⁷.

Türk sporunun o tarihten itibaren ki yönetsel yapısını, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün düzenleme yetkisine haiz olduğu amatör spor dalları ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun düzenleme yetkisindeki futbol şeklinde ikiye ayırdığını ifade edebiliriz¹⁹⁸. Ayrıca Milli Olimpiyat Komitesi'nin de sporun örgütlenmesindeki varlığını devam ettirdiğini belirtmeliyiz¹⁹⁹.

İlerleyen dönemde, Bakanlar Kurulu'nca 03.06.2011 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulmasına karar verildi ve KHK ile teşkilat yapısında değişikliğe gidilen Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün adı "Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirildi²⁰⁰.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemine geçildikten sonra ise, Türk spor örgütlenmesinde yeniden bazı düzenlemeler yapıldı. Anayasada yapılan değişikliklere uyum sağlanması amacıyla, bazı kanun ve KHK hükümlerinde değişiklik yapılması, 10.05.2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden, Bakanlar Kurulu tarafından 02.07.2018 tarihinde kararlaştırıldı.

2709 numaralı Kanun hükümlerine göre Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan, 09.07.2018 tarihli, 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK, m. 12 hükmü ile 21.05.1986 tarihli, 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un adı dâhil pek çok hükmünde, önemli değişiklikler yapıldı ve bağlı teşkilatlar kaldırıldı. Bu tarihten sonra amatör spor dalları, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı, "Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü"

---

¹⁹⁷ YANARDAĞ, Fisün, "Anayasa'da Spor", 05. 10. 2018. www.sporbilimlerihaber.com/turk-spor-teskilatlanmasi/erişim tarihi: 07. 04. 2020.

¹⁹⁸ GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 1038 (TBBD).

¹⁹⁹ Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) tamamı gönüllülerden oluşan, kâr amacı gütmeyen, toplum yararına çalışan, özerk bir sivil toplum kuruluşudur. Yüz yılı aşkın geçmişi ile Türk sporunun en köklü paydaşlarından birisi ve Türk sporunun gelişimi için çalışan üst düzey bir hizmet kurumudur. TMOK, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) 'Olimpik Antlaşma'sına uyumlu tüzüğü, görev ve faaliyetleriyle Olimpik Hareket'in Türkiye'deki ve Türk sporunun Olimpik Hareket içerisindeki temsilcisidir. Başta Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunları olmak üzere Gençlik Olimpiyat Oyunları, Avrupa Oyunları, Avrupa Gençlik Olimpik Festivalleri ve Akdeniz Oyunları gibi IOC patronajındaki spor organizasyonlarına Türk sporcularının katılımı ve Olimpik Oyunlara adaylık konularında Türkiye'nin tek yetkili kurumudur. www.olimpiyatkomitesi.org.tr/erişim tarihi: 19.10.2020.

²⁰⁰ www.shgm.gsb.gov.tr/erişim tarihi: 18.05.2020.

vesayeti altında faaliyet göstermeye başladı ve sporun devlet eliyle örgütlenmesi bu kurum tarafından yapılageldi.

AB uyum yasaları çerçevesinde oluşturulan, Dernekler Dairesi Başkanlığı ise, 13. 09. 2018 tarih ve 30534 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü’ne dönüştürüldü.

Sonuç olarak Türkiye’de devletin baskın olduğu karma spor yönetimi modeli yürürlükte ve spor ne kadar endüstrileşip ve uluslararası boyut kazansa da, sporun devletin maddi ve manevi desteği olmadan yönetilmesi ve geliştirilmesinin imkân dâhilinde olmadığı, Türk spor kulüplerinin küreselleşme ile birlikte (özellikle Covid-19 salgını sonrasında) yaşanan kriz ortamlarında varlıklarını devam ettirebilmeleri için mevzuatın düzenlenmesi gerektiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır²⁰¹.

Sporun ülkemizdeki mevcut devletin baskın olduğu karma spor yönetimi örgütlenmesine bakıldığında üçlü bir yönetsel yapının varlığı dikkat çekmektedir. Bu üçlü yapıyı oluşturan kuruluşlar şunlardır; birincisi olimpiyat organizasyonları bakımından, “Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi”²⁰², ikincisi bağımsız statüye sahip “Türkiye Futbol Federasyonu” ve üçüncü olarak ise futbol dışındaki sporun bağlı olduğu “Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü”. Bu üç kuruluş koordineli olarak faaliyetlerine devam etmektedirler²⁰³. Bu yapılar dışında, ülke sınırları dâhilinde

---

²⁰¹ GÖK, Yasemin/SUNAY, Hakan, Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, S. VIII (1), 2010, s. 16. Bu konuda, “ulusal spor yönetimi”, kavramı için bkz. FİŞEK, s. 443.

²⁰² 1912 yılında IOC’un kabul etmiş olduğu ilk 16 komiteden biri olan TMOK, ilk olarak 1908 yılındaki II. Meşrutiyet’in ardından Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti adıyla kuruldu. 1924 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti kamuya yararlı bir cemiyet olarak kabul edilmiştir. www.olimpiyatkomitesi.org.tr/erişim tarihi: 09.04.2020; Bkz. FİŞEK, Kurthan, 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s. 89-90-91 (Türkiye Spor Tarihi); Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) tamamı gönüllülerden oluşan, kâr amacı gütmeyen, toplum yararına çalışan, özerk bir sivil toplum kuruluşudur. Yüz yılı aşkın geçmişi ile Türk sporunun en köklü paydaşlarından birisi ve Türk sporunun gelişimi için çalışan üst düzey bir hizmet kurumudur. TMOK, Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin (IOC) ‘Olimpik Antlaşma ‘sına uyumlu tüzüğü, görev ve faaliyetleriyle Olimpik Hareket’in Türkiye’deki ve Türk sporunun Olimpik Hareket içerisindeki temsilcisidir. Başta Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunları olmak üzere Gençlik Olimpiyat Oyunları, Avrupa Oyunları, Avrupa Gençlik Olimpik Festivalleri ve Akdeniz Oyunları gibi IOC patronajındaki spor organizasyonlarına Türk sporcularının katılımı ve Olimpik Oyunlara adaylık konularında Türkiye’nin tek yetkili kurumudur. Dünya Dopingle Mücadele Ajansı’nın (WADA) Dopingle Mücadele Kuralları’na (CODE) bağlı olan TMOK temiz sporcuların korunması için Türkiye’deki doping ile mücadelede paydaşlarıyla birlikte etkin bir rol üstlenir. Toplum yararına çalışan bir sivil toplum örgütü olması nedeniyle TMOK’ un tüm faaliyetleri esasen spor odaklı sosyal sorumluluk projeleri mahiyetindedir. TMOK, faaliyetlerini kendi öz kaynakları ve sponsor destekleriyle sürdürmektedir. www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakkimizda/Biz-Kimiz/erişim tarihi: 30.08.2020.

²⁰³ TMOK diğerlerine göre devletten daha bağımsız bir yapı göstermekte ve daha çok olimpiyat oyunlarına ilişkin faaliyette bulunmaktadır; ancak SHGM ve TFF ile ilişki içerisindedir. Buna karşılık,

düzenlenen at yarışları ve bunlara dair müşterek bahisler ise, Türkiye Jokey Kulübü (TJK) çatısı altında ayrı bir organizasyona tabidirler²⁰⁴.

GSGM teşkilat yapısı ve adı 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan KHK ile 03.06.2011 tarihinde değiştirilmiştir. Bu tarihten itibaren genel müdürlüğün adı önce Spor Genel Müdürlüğü (SGM), daha sonra ise Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü (SHGM) olarak değiştirilmiştir²⁰⁵.

Türkiye’de devletin yüklenmiş olduğu sporun tabana yayılması, halkın spor yapması yönündeki düzenlemelerin yapılması, başarılı sporcuların korunması gibi görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinde, özellikle amatör sporu yönlendiren kurumun, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır²⁰⁶.

Genel müdürlük örgütlenmesinin en üst makamı Genel Müdür olup, görevleri 3289 sayılı Kanun m. 5 hükmünde belirtilmiştir. GSGM örgütünün SHGM olarak yeniden yapılandırılması aşamasında öncelikle spor federasyonları özerkleştirilmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğünün taşradaki hizmetlerini yürütmek üzere illerde Gençlik ve Spor Hizmetleri İl Müdürlüğü, ilçelerde Gençlik ve Spor Hizmetleri İlçe Müdürlüğü kurulur. Genel müdürlüğün il ve ilçe müdürleri Gençlik ve Spor Bakanı tarafından atanır. İl teşkilatının bütçesi özel bütçedir²⁰⁷.

27.03.2015 tarihli 6639 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” m. 25 hükmü ile 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 6 /f. 1-son ile m. 14/ f. son son cümleleri yürürlükten kaldırılmıştır²⁰⁸.

SHGM ve TFF üzerinde devletin TMOK’ne göre daha fazla yetkileri bulunmaktadır. Bkz. ERTEN, s.135 (Yapısal Düzen).

²⁰⁴ ERTEN, s. 135 (Yapısal Düzen); TJK at yarışlarını düzenleme yetkisine sahip kamu yararına çalışan bir dernektir. TJK at yarışlarını düzenleme yetkisini Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile imzalamış olduğu bir sözleşmeye istinaden kullanmaktadır. Şöyle ki; TBMM tarafından çıkarılan 10.07.1953 kabul tarihli 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun, m.1 hükmüne göre; “Türkiye sınırları içerisinde at yarışları düzenlemeye, müşterek bahis düzenlemeye yetkili olan Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bu yetkisini 6132 sayılı K. 5 hükmünde düzenlenen koşullara göre TJK derneğine devir etmiştir.

²⁰⁵ www.shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/112/105/Tarihce/erişim tarihi: 14.06.2020.

²⁰⁶ KARAOĞLU, s. 44.

²⁰⁷ KARAOĞLU, s. 45

²⁰⁸ KARAOĞLU, s. 45-46.

4. Spor Federasyonları

Federasyonlar en genel tabirle, spordaki üst kuruluşlardır. Örneğin UEFA, Avrupa kıtasındaki futbol federasyonlarının oluşturduğu konfederasyon iken, FIBA ise dünya genelindeki amatör basketbol federasyonlarının oluşturduğu bir konfederasyondur²⁰⁹. Dünya’da ilk spor federasyonları, İngiltere’de 1863 yılında kurulan, “Football Association” ve 1871 yılında kurulan “Rugby-Football Union” isimli kuruluşur²¹⁰.

Türkiye’de spor federasyonları ulusal ve uluslararası kurallara göre spor dalı ile ilgili faaliyetleri kısmen bağımsız olarak yürütmeye, tahkim kurulu kararlarını uygulamaya ve uluslararası platformlarda federasyona bağlı spor dalı veya dallarını temsil etmeye yetkili ve görevli özel hukuk kurallarına tabi tüzel kişilerdir²¹¹.

Spor federasyonları Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulurlar ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyet gösterirler. Ancak Futbol Federasyonu’nun örgütlenme bakımından kendine özgü farklı bir yapısı vardır. Federasyon temsil ettiği spor dalı ya da dallarının en yetkili kuruluşudur. Federasyon başkanı ve yönetim kurulu kendisine bağlı spor dalı veya dalları ile ilgili uygulamaların temel sorumlusudur²¹².

Türkiye’de 2020 itibarı ile 56 bağımsız federasyon, Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde dört bağımlı federasyon (Kızak, Curling, Hava Sporları ve Gelişmekte Olan Sporlar) ve bir bağımsız özerk federasyon (TFF) olmak üzere toplam 61 federasyon sportif faaliyetlerini yürütmektedir²¹³. Türkiye’de federasyonların bağımsızlığı konusu sürekli tartışma konusu olmuştur²¹⁴.

²⁰⁹ Futbolun bütün dünya genelindeki yöneticisi olan, FİFA konfederasyonu, 211 federasyon ile altı konfederasyonun (Asya-AFC, Afrika-CAF, Kuzey, Orta Amerika ve Karayipler- CONCACAF, Güney Amerika-CONMEBOL, Avrupa-UEFA ve Okyanusya-OFC) bir araya geldiği devasa bir teşekküldür. www.fifa.com/associations/erişim tarihi: 31. 03. 2020.

²¹⁰ ÖZER, Uğur, Sporun Tüzel Kişi Sujeleri www.docplayer.biz.tr/62059118-Spor-hukuku-4-ders-yrd-doc-dr-ugur-ozet.html/erişim tarihi: 18.05.2020.

²¹¹ GERÇEKER, s. 80.

²¹² YILDIZ, s. 53.

²¹³ DEVECİOĞLU, Sebahattin, Spor Federasyonlarının Özerkliği ve Seçimler,13.10.2016. www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/125-sebahattin-devecioglu/erişim tarihi: 29. 05. 2020.

²¹⁴ Bağımsızlıkta idari anlamdaki bağımsızlığın yanı sıra ekonomik bağımsızlıkta önemli bir kıstastır. Ayrıca bütçeleme ve finansal konularda yeterli ve gerekli özerkliğe sahip olmayan bir kuruluşun diğer konularda özerk olabilmesi de mümkün değildir. Devlet yardımlarının federasyonlar üzerindeki etkisi azımsanmayacak kadar fazladır. ÇOLAKOĞLU, Tekin/ SOLMAZ, Serdar, Spor Federasyonlarında Uygulanan Bağımsızlık Paradoksu, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 19, Sayı:3, Eylül, Erzurum, 2017, ss. 24-35.

Spor örgütlenmesinin önemli bir süjesi olan federasyonların kuruluşu, 3289 sayılı GSHK ek m. 9 ve Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik m. 5 hükümlerinde düzenlenmiştir²¹⁵.

3289 sayılı GSHK ek m. 9 hükmüne göre; “Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonları kurulur. Federasyonlar, Cumhurbaşkanı kararı ile kurulur ve kararın Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanır. Bu Kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen federasyonların tüzel kişilikleri bu maddede belirtilen usulle iptal edilir ve mal varlıkları Gençlik ve Spor Bakanlığına devredilir. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından bağımsız spor federasyonlarına yapılan yardımlar ile Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinden bu federasyonlara tahsis edilen kaynaklar kullanılarak edinilen her türlü taşınır ve taşınmazlar edinim amacı dışında kullanılamaz ve Gençlik ve Spor Bakanlığı izni alınmadan üçüncü kişilere satılamaz ve devredilemez. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılan yardımlar ve tahsis edilen kaynaklar kullanılarak alınan taşınmazların mülkiyeti Gençlik ve Spor Bakanlığına ait olur. Bu taşınmazlar Gençlik ve Spor Bakanlığının mevzuatı çerçevesinde kullanılır. Federasyon malları Devlet malı hükmündedir, haczedilemez. Federasyon faaliyetlerinde görevli bulunanlar, görevleriyle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır.

3289 sayılı GSHK m. 18/1 hükmüne göre, amatör federasyonların adedi ile profesyonel dallar, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tespit olunur. Parleментар sistemden Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine 09 Temmuz 2018 tarihinde resmen geçilmesinin ardından spor federasyonları, Cumhurbaşkanı Kararı ile kurulabilirler ve kararın Resmî Gazete’de yayımlanması ile tüzel kişilik kazanarak özel hukuk hükümlerine bağlı olurlar²¹⁶.

²¹⁵ YENİPİNAR-BERBEROĞLU, Filiz, Spor Hukuku (Hukuk Davaları-Usul-Uygulama-Örnekler), Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 5

²¹⁶ EKŞİ, s. 171; Merkez Danışma Kurulu, Spor Genel Müdürünün Başkanlığında, ülkede spor bilgisi ve ihtisası ile tanınmış olanlar arasından Gençlik ve Spor Bakanı tarafından seçilecek 3 kişi ile Milli Savunma, İçişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Spor Yazarları Derneği, Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu’nun kendi mensupları arasından belirleyecekleri birer temsilci ve üniversitelerin sporla ilgili birimlerinin en üst yetkililerinin kendi aralarından seçecekleri bir temsilciden teşekkül eder (3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, m.

Spor Federasyonlarının Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği m. 5 hükmünde, federasyonların Genel Müdürlük bünyesindeki Merkez Danışma Kurulu kararıyla belirleneceği ifade edilmesine karşın 3289 sayılı K. m. 10/d ve m. 18 hükümlerine göre, federasyonların sayısının belirlenmesinde, kurulmasında ve meşgul olacakları spor dalları hakkında Merkez Danışma Kurulu sadece görüş bildirmektedir²¹⁷. Dolayısı ile federasyonların Spor Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulmasında, Merkez Danışma Kurulunun da görüşü alınarak Spor Genel Müdürünün teklifi üzerine Gençlik ve Spor Bakanı'nın olumlu kararı gerekmektedir. Bağımsız federasyonların ise, 3289 SK Ek. 9 hükmü uyarınca Cumhurbaşkanı kararıyla kurulacağı ve kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla tüzel kişilik kazanacağı düzenlemesi mevcuttur²¹⁸.

3289 sayılı Kanun m. 2/e hükmüne göre spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarını belirlemek için gerekli usul ve esasları tespit etme görevi SHGM uhdesindedir. 3289 sayılı K. m. 18. Hükmüne göre, bir veya daha fazla spor dalı, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanır²¹⁹. 3289 sayılı Kanun ek m. 9/1 hükmünde federasyonların hangi amaçla kurulacakları ile görevleri açıklanmaktadır ve spor federasyonları, kendi spor dalında hem ulusal hem de uluslararası faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde birinci derecede sorumlu kuruluşlardır²²⁰.

Buna göre spor federasyonları, üyesi olduğu uluslararası federasyonun kurallarının ülkesinde uygulanmasını ve gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak ve kendisine bağlı spor organizasyonlarını ülke genelinde

---

9).Merkez Danışma Kurulunun görevleri şunlardır: a) Genel Müdürlükçe hazırlanan bütçe ile federasyonlar tarafından hazırlanan plan ve programları tetkik etmek, b) Genel Müdürlükçe hazırlanan yıllık çalışma programını tetkik ve tasdik etmek, c) Teşkilatı ilgilendiren yönetmelikleri hazırlamak, d) Federasyonların kurulması ve meşgul olacakları spor dalları hakkında görüş bildirmek, e) Spor saha, tesis ve malzemeleri ile ilgili konularda temel prensipleri tespit etmek, f) Genel Müdürlükçe kendisine havale edilen diğer işler hakkında görüş bildirmek, g) Spor Genel Müdürlüğü merkez ve taşra personeli ile sporcuların sosyal güvenliğini düzenleyici tedbirler konusunda ilgili yönetmelikleri düzenleyerek görüş bildirmek. (b) ve (c) bentlerinde yazılı işler hakkında Merkez Danışma Kurulunun vereceği karar kesindir. Ancak, bu kararlar Gençlik ve Spor Bakanı tarafından fesih veya tadil olunabilir (3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, m. 10).

²¹⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 204.

²¹⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 204.

²¹⁹ Federasyon teşkili ve profesyonel dalların tespiti: Madde 18 – Bir veya daha fazla spor dalı, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanır. Amatör federasyonların adedi ile profesyonel dallar, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tespit olunur. Amatör ve profesyonel futbol faaliyetleri Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı iki ayrı kurul tarafından yürütülür.

²²⁰ ERTAŞ/PETEK, s. 204; İMAMOĞLU, s. 7.

örgütleyip yaymak, uluslararası faaliyetlerde bulunmak ve “SHGM Tahkim Kurulu” kararlarını uygulamakla görevli ve yetkilidirler²²¹.

Tahkim kurulu kararlarına karşı yargısal yola başvurulmadığı dikkate alındığında, bu kurulun son yargı mercii olduğu söylenebilir. Bağımsız spor federasyonun, tahkim kurulunun kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili olması, kanunla bir özel hukuk tüzel kişisine kamusal bir yetkinin, yani bir çeşit icra dairesi görevinin verilmesi anlamına gelmektedir²²².

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği (Resmî Gazete Tarihi: 22.11.1993 Resmî Gazete Sayısı: 21766) m. 9 hükmünde spor federasyonlarının görevi maddeler halinde sayılmıştır. 3289 SK. m. 2 ve ek m. 9 hükümlerine istinaden 2012 yılında SHGM tarafından düzenlenen Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik m. 5 hükümleri ile de federasyonların SHGM ile olan ilişkileri ve faaliyetleri usulü ayrıntılı olarak düzenlenmiştir²²³. Bu doğrultuda, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği'nin m. 6 hükmünde federasyonların görevleri liste halinde belirtilmiştir²²⁴. 3289 sayılı Kanun m. ek 9 hükmüne göre, spor federasyonlarının merkezleri başkent Ankara'dır²²⁵.

Ulusal spor federasyonları, bağlı buldukları uluslararası spor kuruluşlarının ana statü ve yönetmeliklerine uygun olarak icraatlarını buna göre yapmak zorundadırlar²²⁶. Bu nedenle, spor federasyonları bünyesinde faaliyet gösteren spor kulüpleri derneklerin

²²¹ GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 29; ERTAŞ/PETEK, s. 203.

²²² ERTAŞ/PETEK, s. 206.

²²³ EKŞİ, s. 170-171.

²²⁴Federasyonun görev ve yetkileri: Madde 6 – (1) Federasyonun görev ve yetkileri şunlardır; a) Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, b) Spor dalının gelişmesini, her yaş gurubunda yapılmasını ve ülke genelinde yaygınlaşmasını sağlamak, c) Sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, ç) Federasyonu teşkilatlandırmak, d) Federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek, e) Tahkim Kurulu kararlarını uygulamak, f) İl müdürlükleri ile koordineli çalışmak, g) Yüksek performanslı sporcu yetiştirmek, ğ) Spor kulüplerinin ilgili spor dalına katılım işlemlerini, sporcu, antrenör ve hakemlerin tescil veya vize işlemlerini yapmak, h) Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerle işbirliği yapmak, ı) Spor dalının altyapısı ve eğitimine ilişkin projeler hazırlamak ve uygulamak, i) Spor dalı ile ilgili faaliyetlerin düzenlenmesi için talimatlar hazırlamak ve uygulamak, j) Genel Müdürlük ile uluslararası federasyonların belirlediği eğitim kriterlerine uygun olarak işbirliği içerisinde antrenör, hakem ve benzeri diğer spor elemanlarını yetiştirmek, k) Kulüpler, il ve ilçe temsilcileri arasında doğabilecek teknik uyumsuzlukları çözümlenmek, l) Uluslararası federasyonun izni ile uluslararası kurs, seminer, panel, sempozyum ve spor organizasyonları düzenlemek, m) Federasyonun yıllık ve dört yıllık master ve stratejik planını, performans programını içeren taahhütnameyi Bakana sunmak.

²²⁵ EKŞİ, s. 170.

²²⁶ FİŞEK, s. 260-261 (Spor Yönetimi).

özel bir türü olduğundan, gerek federasyon şeklindeki örgütlenmelerin gerekse kulüp şeklindeki kuruluşların, uluslararası faaliyetleri bakımından kendi tüzük veya ana statülerindeki düzenlemelerin yanında, TMK m. 91-93 hükümleri ile ulusal ve uluslararası özel hukuki düzenlemeler de göz önünde bulundurulmalıdır²²⁷.

Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik m. 4/ç hükmüne göre bağımsız federasyon, organları genel kurul tarafından seçilen, her türlü kararlarını kendi organları vasıtası ile alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen, özel hukuk hükümlerine tâbi bağımsız bir teşekküldür²²⁸. 3289 sayılı Kanundan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeyen federasyonların tüzel kişiliği Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (Resmî Gazete Tarihi: 19.07.2012 Resmî Gazete Sayısı: 28358) m. 4/2 hükmü uyarınca Merkez Danışma Kurulu'nun uygun görüşü, Gençlik ve Spor Bakanı'nın teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın kararı ile iptal edilir. İptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanması ile tüzel kişilik sona erer. Bu durumda mal varlıkları SHGM'ne devredilir²²⁹.

Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik m. 7 hükmüne göre, federasyonların Ankara merkez teşkilatı, Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, Disiplin Kurulu ve Genel Sekreterlikten oluşmaktadır²³⁰.

5. Türkiye Futbol Federasyonu

Futbol şüphesiz ki, spor dalları arasında Türkiye'de ve dünyada en çok ilgi çeken spordur. Futbol tüm dünyada o kadar çok sevilmektedir ki, bir dönem savaşların çıkmasına veya savaşlara ara verilmesine dahi neden olduğu görülmüştür²³¹.

---

²²⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 198.

²²⁸ Avrupa ülkelerinde spor federasyonlarının genellikle dernek statüsünde oldukları görülmektedir. Spor federasyonları, piramitsel formu bir yapıya sahiptir. Bir spor derneği, spora ilgi duyan kişilerin bir araya gelmesiyle kendi yerel bölge, alan veya şehir spor birliğinin bir üyesidir. Bunlar bir araya gelerek diğer ulusal üst kuruluşları oluşturur. Ulusal üst kuruluşların bir araya gelmesiyle de, uluslararası üst kuruluşlar ortaya çıkar. Uluslararası Olimpiyat Komitesi bile, İsviçre Medeni Kanunu'na tâbi 115 üyeli bir dernektir. PETEK, Hasan, Futbolcu ile Kulübü ve Millî Takım Arasındaki Hukukî İlişkiler, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.1, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C. 22 S. 3, İstanbul, 2016, s. 2413 (Hukuki İlişkiler).

²²⁹ EKŞİ, s. 171.

²³⁰ EKŞİ, s. 172.

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) tarihsel süreç içerisinde birçok kanun kapsamında (3289, 3461, 3813, 5719 sayılı Kanunlarla) hukukî niteliği farklı görünümeler yansıtmıştır. Son olarak 05.05.2009 tarihinde kabul edilen 5894 sayılı Kanun ile TFF önceki dönemlerden farklı bir yapılanmaya kavuşmuştur²³².

Türk sporu içinde ayrı bir yeri olan futbol ile ilgili atılan tarihi bir adım ile 17.06.1992 tarihinde 3813 sayılı Kanun ile TFF özerk hale getirildi. TFF önceleri yalnızca profesyonel futbol üzerinde söz sahibiydi. Dolayısı ile 3461 sayılı Kanun döneminde, futbolda yönetsel açıdan düalist (ikili) bir teşkilatlanma söz konusuydu. Profesyonel futbol TFF tarafından yönetilirken, amatör futbolu GSGM (şu anki SHGM) yönetiyordu. Bu yapı, 17.06.1992 tarihinde kabul edilen 3813 sayılı K. ile sona ermiştir. 3813 sayılı K. ile Türkiye’de futbol tüm kurum ve kuruluşlarıyla (amatör-profesyonel) özerk TFF görev ve yetki alanına dâhil olmuştur. 05. 05. 2009 tarihli 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ise daha sonra bu kanunun yerini almıştır²³³.

2009 tarihli 5894 sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında K. m. 1 hükmüne göre, her türlü futbol faaliyetini ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye’yi futbolda içeride ve dışarıda temsil etmek amacıyla, özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişilik olarak özerk TFF’nin kurulması öngörülmüştür²³⁴. Aynı kanunun m. 3 hükmünde TFF’nin görevleri maddeler halinde sayılmıştır²³⁵.

TFF Ana Statü m. 1 hükmünde ise daha sonra bağımsızlık olarak adlandırılacak özerklik kavramıyla birlikte “Bu Statünün amacı, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun

---

²³¹ ERTEN, Rifat, Ulusal ve Uluslararası Spor Federasyonlarının Hukuki Yapıları, I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, II. Oturum, Ankara Barosu Yayınları, s. 181 (Spor Hukuku Kurultayı); Futbola yönelik ilginç anekdotlar için bkz. KUPER, s. 34-35-36.

²³² PETEK, s. 2411 (Hukukî İlişkiler).

²³³ Türkiye’de, günümüzdeki mevzuat hükümlerine göre, futboldan sorumlu tek yetkili TFF olmasına rağmen, futbolun idaresinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, Türkiye Profesyonel Futbolcular Derneği ve özellikle kısa adı Kulüpler Birliği olan Türkiye Süper Lig Profesyonel Futbol Kulüpleri Birliği Vakfı (KBV) vb. pek çok kuruluşun etkisi söz konusudur.

²³⁴ BAŞSÖZEN, Ahmet/MALASHEV, Zairbek, Türkiye Futbol Federasyonu, Mevzuat, Kurul ve Talimatlar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 12.

²³⁵ 05.05.2009 tarihli 5894 Sayılı Kanun için bkz. BAŞ, Harun Hakan, Futbol ile İlgili Mevzuat, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2010, s. 3.

genel ilkelerini, kuruluş, teşkilatlanma, görev ve yetkilerini münhasıran düzenlemektir”, ibaresi yer almaktadır²³⁶.

3289 sayılı Kanun ek m. 9/1 hükmünden ayrı olarak TFF Ana Statüsü m. 56 hükmünde Tahkim Kurulu ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulları (UÇK) işleyiş, yetki ve görev alanlarına dair düzenlemeler mevcuttur²³⁷. TFF tahkim sistemi diğer federasyonların tahkim düzenlemelerinden farklıdır. 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve TFF Statüsünde düzenlenmiş olan Tahkim Kurulu’nun çalışma esas ve usullerini belirlemek amacıyla hazırlanan TFF Tahkim Kurulu Talimatı m. 2 hükmünde bu kurulun yargı yetkisi tarif edilmiştir. TFF bu düzenlemeleri ile Türkiye’deki spor federasyonları arasındaki özgün konumunu açık olarak göstermektedir²³⁸.

TFF’nin GSGM (yeni adıyla SHGM) örgütlenmesi kapsamı dışına alınıp ayrı bir tüzelkişilik olarak kurulmasının hukuki dayanağını oluşturan 3461 sayılı Kanun’da tahkim sisteminin kabul edilmesinin nedeni olarak, FIFA statüsünü imzalayan ülke olarak tahkim sistemin kabul edilmesinin dolayısı ile profesyonel futbol ile ilgili ihtilaflarda yargı yoluna başvurulmayacağına sözünün verilmesi gösterilmiştir²³⁹.

TFF kuruluş kanunu ve Ana Statüsü incelendiğinde, tüzelkişiliğe sahip, özel bütçeli özerk ve özel hukuk hükümlerine bağlı bir kuruluş olarak belirtildiği görülmektedir. Bu

²³⁶ www.tff.org/ Resources/ TFF/ Documents/ TFF-KANUN-STATU/ TFF-Statusu.pdf/ erişim tarihi: 29.05.2020; Özerklik kavramı açısından, “seçim sistemi”, “mali özerklik” ve “idari özerklik” kavramları önem arz eder. Özerkliği sağlamada en önemli aşama olan ve bağımsızlığın temelini oluşturan seçim ise, demokratik, katılımcı, merkezi ve mahalli baskıdan uzak bir yönetmelik çerçevesinde uygulanmalıdır. Aksi halde idari ve mali özerklik ile bağımsızlık kavramları işlevini kaybedebilir. Bkz. İMAMOĞLU, s. 10; Spor federasyonları ile ilgili “özerklik” ve “bağımsızlık” kavramlarına dair açıklama, tartışma ve farklı görüşler için bkz. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. ÇOLAKOĞLU, Tekin / SOLMAZ, Serdar, Spor Federasyonlarında Uygulanan Bağımsızlık Paradoksu, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C. 19, S. 3, Eylül, 2017, s. 35; ÇOLAKOĞLU, Tekin/ ERTURAN Esra, E., Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri, Electronic Journal of Social Sciences dergisi, 2009, S. 27, s. 335; DÜLGER, İbrahim, Üniversite Yönetiminde Değişim ve Özerklik, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1991, s. 5; ERTURAN, Esra Esin, Türkiye’de Spor Federasyonlarında Özerklikle İlgili Gelişmeler-Federasyon Başkanlarının Görüşleri Açısından Bir Değerlendirme, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, s.7; ERTURAN, Esra/ YENEL, Fatih, “Federasyon Başkanlarının Spor Federasyonlarının Özerkliğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt. IX, Sayı. 1, Ocak, 2004, ss. 71-87; Özerklik ve yerinden yönetim kavramları için bkz. TORTOP, Nuri, Özerk, Üretken ve Katılımcı Mahalli İdare Anlayışı, Amme İdaresi Dergisi, C. 24, S. 4, 1996, s. 6.

²³⁷ YENİPİNAR-BERBEROĞLU, s. 4.

²³⁸ TFF-UÇK hakkındaki açıklama ve bilgiler için bkz. YENİPİNAR-BERBEROĞLU, s. 4.

²³⁹ ÖZELÇİ, s. 148 (Türkiye Futbol Federasyonu); TFF Tahkim Kurulu’nun yasal dayanakları için bkz. BİLGİNOĞLU, Nurettin Emre, Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yolu ile Çözümü, Beta Yayınları, İstanbul, 2015, s. 17 ila 34; Futbol uyuşmazlıklarının TFF hukuk kurullarında çözümlenmesi hususu için bkz. EKŞİ, s. 231 vd.; Türkiye’deki spor tahkim kurulları için bkz. GERÇEKER, s. 29 vd.

nedenle, TFF sadece dış ilişkiler yönünden değil, iç işleyiş yönünden de bir özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul edilebileceği savunulmaktadır²⁴⁰.

Doktrine göre, TFF, özel hukuk hükümlerine tâbi, tüzel kişiliğe sahip, özerk bir kuruluş olarak, bir “özel hukuk tüzel kişisi” olarak kabul edildiğinden, kendisi için öngörülen yasal “özel hükümler” haricinde, “genel hükümler” olarak ifade edilen özel hukukun diğer hükümlerine, örnek olarak Türk Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Dernekler Kanunu hükümlerine de tâbi olması gerekmektedir²⁴¹.

Kısaca TFF gibi bağımsız federasyonlar için kural olarak, kulüplerin üzerinde yer alan, özel hukuk hükümlerine tâbi, kanunla kurulan özel statüde (dernek benzeri) karma bir üst yapılanmadır, tanımlamasını yapabiliriz²⁴². Doktrinde bu konu tartışılmalıdır. Örneğin bir görüşe göre, spor federasyonlarının kamu tüzel kişiliğine sahip olduğu ve spor yönetimi içinde “hizmet bakımından yerinden yönetim idareleri” arasında sayılabileceği ifade edilmiştir²⁴³. Öte yandan, Yargıtay dışında Danıştay’da 3813 sayılı Kanun sonrasında verdiği kararlarında, genel olarak TFF’nin özel hukuk tüzel kişisi olduğu görüşündedir²⁴⁴. Anayasa Mahkemesi’nin bir kararında verilen bir karşı oyun gerekçesinde de federasyonların özel hukuk kişisi olduğu vurgulanmıştır²⁴⁵.

²⁴⁰ EDİS, Seyfullah/ZEVKLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/DURMUŞ, Tezcan/PETEK, Hasan, Yenilik Doğurucu İşlemlerden Rücu Etmek Mümkün mü? (Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri), Prof. Dr. Turhan Tüfan YÜCE’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001, s. 43-44.

²⁴¹ SEROZAN, Rona, Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 452; DURAL/ÖĞÜZ, s. 276; EDİS/ZEVKLİLER/ERTAŞ/DURMUŞ/PETEK, s. 43-44; ERTAŞ/PETEK, s. 203; PETEK, s. 2434 (Hukukî İlişkiler).

²⁴² Örneğin, TFF Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Ana Statü m. 6/2 hükmü gereğince, Genel Kurul üyesi olan Yoklama Cetvelindeki 204 üyeden 84’ünün noterden onaylı çağrılarına karşın TFF Yönetim Kurulu’nun, Genel Kurul’un olağanüstü toplanması yönündeki istemini reddetmesi üzerine, anılan kararın iptali için yerel Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinin verdiği kararının, temyiz incelemesini yapan Yargıtay, temyiz incelemesinde, Federasyonun bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu sonucuna varmıştır. Yargıtay, 04.07.1995 tarihinde verdiği kararında; “3813 sayılı Kanunun (1)’inci maddesinde, davalı Federasyonun, özel hukuk hükümlerine bağlı olduğunun açıkça belirtilmesi nedeniyle”, taraflar arasındaki uyuşmazlığın bu çerçevede incelemesi gerektiğini saptadıktan sonra, Federasyonun kanunla kurulan bir dernek olduğuna karar vermiştir. Zikredilen Yargıtay Kararı, Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesi, Tarih: 4.4.1995, Esas: 1995/234, Karar: 1995/259 sayılı yerel mahkeme kararı üzerine verilmiştir. Bkz. EDİS/ZEVKLİLER/ERTAŞ/DURMUŞ/PETEK, s. 43-44.

²⁴³ AVCI, Mustafa, Spor Federasyonlarının Hukukî Niteliği ve Bağımsızlığı Sorunu, İUHFM, C. LXX, S. 2, 2012, s. 17-18.

²⁴⁴ Danıştay 10. Dairesi, 25.02.1998 Tarihli 1997/3478 E- 1998/826 Karar sayılı Kararı; 14.06.2001 Tarihli, 1999/5415 E- 2001/2323 K. sayılı Kararı. Bkz. ÖZELÇİ, s. 95-96 (Türkiye Futbol Federasyonu).

²⁴⁵ Anayasa Mahkemesi’nin bir kararının (02.07.2009 tarihli, 2006/118 E.- 2009/107 K. sayılı Kararı (RG: 19.3.2010, S.27526) karşı oy yazısında görüşümüzü destekleyen şu ifadeler yer verilmiştir: “21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un bir bütün halinde incelenmesi ve özellikle 4, 18, 19, 20, 30, 31 ve Ek 1. maddelerinin birlikte değerlendirilmesinde; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olup, genel idare kapsamı içinde bulunduğu, ancak bu Genel Müdürlüğün “Ana Hizmet Birimleri” arasında gösterilen “Spor Federasyonu Başkanlıkları’nın klâsik bir Devlet Dairesi statüsünde

Özel hukuk tüzel kişilerinden farklı olarak TFF, kendisini oluşturan kişilerin bağımsız iradesiyle değil, kanun koyucunun iradesi ile özel bir kanunla kurulmuş, görev ve yetkileri belirlenmiş, özel hukuk tüzel kişilerinden farklı olarak, iradi olarak, kendiliğinden ya da yargı kararı ile fesih edilemeyen kendine özgü bir yapıdır. Belirli durumlarda münhasıran yargı yetkisi de vardır. Bu nedenle sadece özel hukuk hükümlerine tabi olduğu için TFF'nin özel hukuk tüzel kişisi kabul edilemeyeceği yönündeki görüşü ve yukarıdaki farklılıkları da not ederek, TFF'nin “özel hukuk prensipleri ağırlıklı, kendine özgü karma bir yapı” olduğunu düşünüyoruz²⁴⁶. TFF'nin bu karma yapısı kanaatimizce hukuken giderilmeli, TFF üzerindeki vesayetçi yapılar devletin sporu destekleme görevi ile uyumlu olarak kaldırılmalıdır. Devletin Anayasal bir görev olarak sporu desteklemesi ve denetlemesi sorumluluğu, spor federasyonlarının yönetim yapısındaki bağımsızlık veya özerklik prensibine müdahale hakkı olarak yorumlanmamalıdır. Bu çerçevede, TFF'nin gerçek manada bir özel hukuk tüzel kişiliği niteliğinde bir spor federasyonu haline getirilmesi medeni hukuk ve spor hukuku açısından faydalı olacaktır görüşündeyiz.

TFF'nin özerklik ve bağımsızlığının sadece hukuki bir metin olarak kaldığı yıllardır tartışılmaktadır. TFF genel kurulları genellikle önceden hazırlanan yönetim kurulu aday

---

olmayıp, federasyon başkanlarının seçimle göreve gelip fahri olarak bu görevi sürdürdükleri, spor federasyonlarının sıkı denetimine tâbi spor kulüplerinin Dernekler Kanunu'na göre teşekkül ettikleri, spor federasyonlarının kurulları ile buralarda görev alacak kişilerin de karma bir yapı gösterip, bunların büyük çoğunluğunun kamu görevlisi statüsünde olmadığı, dolayısıyla itiraz konusu 3289 sayılı Kanun'un Ek 9. maddesinin beşinci fıkrasının 1. tümcesinde ifadesini bulan “özerk federasyonların “genel idare birimi” olarak nitelendirilmesine imkân olamayacağı, esasen Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin Devlet'e yüklediği yükümlü yasal bazda bir yansımından ibaret olan bu düzenleme biçimi dolayısıyla, gerçekte özel hukuk alanına dahil oldukları aşikar olan bu oluşumların bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak değerlendirilebilmeleri imkânı olmadığı açıktır... Özerk federasyonların ifa ettikleri görev ve buralarda görevlendirilen kişilerin statü ve konumları birlikte değerlendirildiğinde; ortada Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ifadesini bulan “genel idare esaslarına göre kamu hizmetlerini yürütmekle yükümlü bir Devlet kuruluşunun bulunmadığı kuşkusuzdur... Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin somutlaştırılması çerçevesinde bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak teşkilâtlandırılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün murakabesine tâbi “özerk federasyonlar”ın ifa ettikleri hizmetin “Devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu” bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilebilmesi mümkün olmadığı gibi; bu federasyonlarda görevlendirilen kişileri Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memur veya diğer kamu görevlisi olarak kabul etmeye de imkân yoktur. Dolayısıyla, özerk federasyonların 3289 sayılı Kanun çerçevesindeki statüleri göz önüne alındığında; yapıları, idareyle ilişkileri ve yerine getirdikleri görevlerin niteliği, bunların bir kamu kurumu olarak kabulüne ve ifa ettikleri hizmeti kamu hizmeti saymaya imkân tanımamaktadır.” Bkz. PETEK, s. 2434 (Hukukî İlişkiler).

²⁴⁶ Doktrindeki baskın görüşe göre TFF'nin, “Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşu” veya “Bağımsız İdari Otorite” olarak kabul edilmesi olanaksızdır. “Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşu” ve BİO konusundaki açıklama ve tartışmalar için, bkz. GÜNDAY, Metin, İdare Hukuku, Yedinci İmaj Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 490-491; ULUSOY, Ali, Bağımsız İdari Otoriteler, Turhan Kitapevi, Ankara, 2003, s. 5 vd.; YILDIRIM, Turan, Türkiye'nin İdari Teşkilatı, Üçüncü Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul, 2002, s. 277; ÖZELÇİ, s. 111 ila 118 (Türkiye Futbol Federasyonu).

listesi ve karar tekliflerinin gereği gibi tartışılmadan oylandığı usul bir işlemi halinde cereyan etmektedir. Genel kurula getirilen yönetim, denetim kurulları aday listeleri ile sair tekliflerin kimler tarafından hangi kıstaslara göre hazırlandığını genel kurul delegelerinin bilmediği gözlemlenmektedir. Bir başka eleştirilen veya tartışılan konu ise spora siyasetin müdahil olmasıdır²⁴⁷. Ayrıca, TFF kararlarındaki çelişkilerin ve kuralsızlıkların bağımsızlık kavramının afaki bir kavram olarak kalmasına neden olduğu spor çevreleri tarafından dile getirilmektedir²⁴⁸. Öte yandan, TFF yönetimi tarafından ülkemize özgü liyakat prensiplerine uygun olarak göreve getirilen başta Tahkim Kurulu olmak üzere TFF hukuk kurullarının bağımsız olmadığı ve kararlarının tartışılmalı olduğu AİHM tarafından açıklanan 28.01.2020 tarihli kararı ile hüküm altına alınmıştır (Ali Rıza ve Diğerleri Türkiye (App Nos. 30226/10, 17880/11, 17887/11, 17891/11 and 5506/16)²⁴⁹.

²⁴⁷ MetroPoll araştırma kuruluşu tarafından Temmuz 2020’de yapılan bir ankette katılımcılara spor-siyaset ilişkisine yönelik sorular sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre; Türkiye’de futbol adil ve tarafsız yönetiliyor diyenlerin oranı %18,9 çıkmıştır. Bu konuda fikri olmayanların ya da yanıt vermeyenlerin oranı % 33,7 civarında olmuş. Futbol yönetiminde adaletin olmadığına inananların oranı ise % 47,4 olarak belirlenmiş. Siyasetin futbola müdahalesi sorusunun yanıtları ise şu oranlarda gerçekleşmiş: Futbola siyasi müdahale var diyenler, %38,6. Futbol ile bir ilgisi olmayanların ya da artık izlemeyenlerin oranı, %30,6. Ancak ankete katılanların hiç de azımsanmayacak bir bölümü de, % 30,8 oranında “futbola siyasi müdahale yok” inancını taşıyor. Bkz. YETKİN, Murat, Siyasetin Futbola Derin Müdahalesi, Yetkin Report, 06 Ağustos 2020.yetkinreport.com/2020/08/06/siyasetin-futbola-derin-mudahalesi/erişim tarihi: 23.10.2020.

²⁴⁸ Bkz. ALTAYLI, Fatih, Türkiye Futbol Federasyonu, Federasyon Değil Çiftlik!, “Fatih Altaylı, Emin Çağlar’ın moderatörlüğünde Bloomberg HT’de yayınlanan Spor Saati programında gündemi değerlendirdi. Olağan genel kurul düzenleyerek bütçelerini ibraya sunacak TFF’ye sert eleştirilerde bulunan Altaylı, faaliyet raporlarının kulüplere son dakikada yollandığını ve incelemeye fırsat bırakılmadığını dile getirdi”. Federasyonun giderlerini de masaya yatıran Altaylı birçok israfa dikkat çekti www.haberturk.com/fatih-altayli-turkiye-futbol-federasyonu-federasyon-degil-ciftlik-2789551spor/erişim tarihi: 25.09.2020; DİLMEN, Rıdvan, TFF Olağanüstü Kongreye Gitmeli: “Bütün kurullara bakacaksınız. Kim var burada? Beşiktaş kongre üyesi misin, git kardeşim almıyorum seni. Bunları anlatıyorduk, komplo teorisi diyorlardı... Söyleniyordu bunlar hep. Ne farkı var? Bunu sadece Galatasaray’la ilgili konuşmuyorum, yanlış anlama. Yarın Fenerbahçe de olur... Asla götüremezsiniz böyle, ne kadar iyi niyetli olursanız olun. Doğru dürüst ekip yapın kendinize”. www.haberturk.com/ridvan-dilmen-tff-olaganustu-kongreye-gitmeli-2522832-spor/11/erişim tarihi: 25.09.2020.

²⁴⁹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Tahkim Kurulu’nun Trabzonspor’un eski futbolcusu Ömer Rıza ve hakem Serkan Akal hakkında verdiği kararlarda adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine hükmetti. AİHM, Ömer Rıza ve Serkan Akal’ın TFF Tahkim Kurulu’nun kendileri hakkında verdiği kararlara ilişkin yaptıkları başvuruyu karara bağladı. Mahkeme, TFF Tahkim Kurulu’nun Rıza ve Akal hakkında verdiği kararda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) adil yargılanma hakkını içeren 6’ncı maddesinin ihlal edildiğine hükmetti. TFF yönetim kurulunun Tahkim Kurulu’na baskı yaptığı ileri sürülen kararda, Türkiye’nin TFF Tahkim Kurulu’nun daha bağımsız ve tarafsız çalışabilmesi için önlemler alması gerektiği belirtildi. Kararda, Türkiye’nin Rıza ve Akal’a 12 bin 500’er avro tazminat, Rıza’ya 6 bin 975 avro mahkeme masrafı ödemesi gerektiği ifade edildi. Ömer Rıza, 2008-2009 sezonun ortasında kulübe haber vermeden Trabzonspor’dan ayrılmış ve İngiltere’ye gitmişti. Bunun üzerine TFF Tahkim Kurulu, Ömer Rıza’nın Trabzonspor’a 129 bin 353 TL ödemesine karar vermişti. Rıza, 2010’da AİHM’ye başvurmuştu. Merkez Hakem Kurulu, 2015’te Serkan Akal’ın üst klasman yardımcı hakem listesinden çıkarmıştı. Bunun üzerine Akal TFF Tahkim

AİHM kararı sonrasında TFF yönetiminin yapısal değişikliklere gitmesi ve en azından Tahkim yargılamasında ve hukuk kurullarında bağımsızlığın ve özerkliğin tesisine yönelik adımlar atması gerekmektedir. Sporun yargısı bağımsız olmadığı takdirde uyuşmazlıkların çözümüne yönelik olarak alınan kararlar tartışmalı hale gelebilecektir. Yapısal değişikliklere gidilmeden TFF kurullarında görev alanların sadece bağımsızlık yemini etmelerinin, kendilerini o göreve getiren TFF başkanı karşısında genel itibari ile hiçbir anlam ifade etmeyeceği kanaatini taşıyoruz. Bu bakımdan, başta Tahkim Kurulu olmak üzere ve diğer hukuk kurullarının da TFF yönetim kurulu tarafından atanarak değil, genel kurul tarafından seçimle göreve gelmeleri önem arz etmektedir. Kanaatimizce başta TFF yönetim kurulu olmak üzere genel kurulca tüm kurullara seçilen kişilerin üyesi buldukları spor kulübü ile siyasi partiden istifa etmeleri ve tarafsızlık yemini ederek göreve başlamaları gerekmektedir. Ayrıca bu kişilerin veya yönetimindeki şirketlerinkamu ihalelerine görev süreleri boyunca katılmamaları gerekmektedir.

Türkiye Süper Ligi kulüplerinden Fenerbahçe SK Başkanı *Ali Koç*, 13.01.2020 tarihli Spor Kulüpleri ve Federasyonları Çalıştayı'nda Türk futbolunun sorunlarına yönelik çözüm önerilerini bir sunum olarak paylaşmıştır. Bu öneriler üzerinde tartışılması gerektiği kanaatindeyiz. Özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı düzenleme ve denetleme görevini haiz tamamen özerk bir kurumun kurulması, Türk futbolunun (veya sporunun) 10 yıllık stratejik vizyonunun belirlenmesi, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği

---

Kurulu'na başvurmuştu ancak başvurusu reddedilmişti. Akal daha sonra AİHM'ye başvurmuştu. www.aa.com.tr/tr/futbol/avrupa-insan-haklari-mahkemesinden-tff-karari/erişim tarihi: 23.09.2020; AİHM tarafından yukarıda zikredilen habere konu olan ve hak ihlali kararı verilen uyuşmazlıklar şunlardır: Ömer Kerim Ali Rıza v. Turkey (No. 30226/10, Communicated on 6 February 2018); Fatih Arslan v. Turkey and 2 Other Applications (Nos. 17880/11-17887/11-17891/11, Communicated on 6 February 2018); Serkan Akal v. Turkey (No. 5506/16, Communicated on 26 April 2018). Bu arada AİHM'de derdest olan ve henüz karar aşamasına gelmeyen adil yargılanma yapılmaması iddiası yanında, ifade özgürlüğü, masumiyet karinesi, suçta ve cezada kanunilik ve hukuka aykırı deliller gibi kavramların ifade edildiği uyuşmazlık dosyaları mevcuttur. Bu dosyalar şunlardır: Bu vakalar şunlardır: Sedat Doğan v. Turkey, App. No.48909/14, Communiqué le 21 Septembre 2017; İbrahim Tokmak v. Turkey, App. No. 54540/16, Communiqué le 7 Novembre 2017; Deniz Naki ve Amed Sportif Faaliyetler Kulübü Derneği v. Turkey, App. No. 48924/16, Communiqué le 7 Novembre 2017; Mediation Berti Sports v. Turkey, App. No. 63859/12, Communicated on 29 January 2018; İlhan Yüksel Ekşioğlu and Mehmet Şekip Mosturoğlu v. Turkey, App. Nos. 2006/13 and 10857/13, Communicated on 4 April 2018. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. GEMALMAZ, H., Burak, Türkiye Futbol Federasyonu İçin Kritik Gün: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Tarafından 28 Ocak 2020 Günü Karara Bağlanacak Başvurular, www.blog.lexpera.com.tr/tff-ve-aihm/erişim tarihi: 23.09.2020.

halinde genç sporcu havuzunun oluşturulması ve spor mevzuatının sadeleştirilmesi önerilerine katılmaktayız²⁵⁰.

Netice itibari ile bu günkü hali ile TFF ve diğer spor federasyonları, olanca maddi imkânlarına ve devletin desteğine rağmen ne yazık ki katılımcı, temsili ve adaletli bir spor yönetimi anlayışı bakımından 1922 yılında kurulmuş olan TİCİ'nin gerisinde kalmıştır²⁵¹.

D.ÇEŞİTLİ HUKUK SİSTEMLERİNDE SPORUN ÖRGÜTLENMESİ VE SPOR KULÜPLERİ

1. Genel Olarak Avrupa'da Sporun Örgütlenmesi

Sporun giderek uluslararası boyut kazanması kaçınılmaz olarak küresel düzenlemenin ağırlığını arttırmaktadır, ancak her ülke kendi spor hukuku rejimini ve kendi ulusal ve yerel spor organizasyonlarını sürdürmektedir. Ulusal veya örgütsel düzeyde spor hukuku, mukayeseli hukukta giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Lizbon Antlaşması sonrasında diğer hukuki metinler ile beraber spor AB için üzerinde önemle durulan olgulardan biri haline gelmiştir. AB Komisyonu'nun 2010 tarihli 73 sayfalık çalışma raporunda Lizbon Antlaşması'nın spor ile ilgili düzenlemeler içeren m. 161 hükmü sporun geliştirilmesi bakımından ele alınmış ve Lizbon Antlaşması'nın

²⁵⁰ Ayrıntı açıklamalar ve bilgi için bkz. www.cumhuriyet.com.tr/haber/ali-koctan-turk-futbolu-nasil-kurtulur-sunumu/erişim tarihi: 30. 10. 2020.

²⁵¹ Doktrindeki bir görüşe göre federasyonlar bazı Avrupa ülkelerindeki ve 1922-1936 yılları arasında Türkiye'de sporu yöneten TİCİ örneğindeki federatif olarak bölgesel düzeyde örgütlenmiş olan spor kulübü birlikleri tarafından oluşturulmalıdır. Bu birlikler daha sonra ulusal düzeyde bir çatı örgüte bağlanarak aşağıdan yukarıya doğru demokratik bir spor örgütlenmesine de olanak verebilecektir. Çatı örgütten kastedilen İngilizlerin "Şemsiye örgüt" (umbrella organization) olarak nitelendirdikleri yapılanmadır. Örneğin, İtalya'da CONI (Comitato Olimpico Nazionale Italiano), İngiltere'de BOA (British Olympic Association) ve Almanya'da DOSB (Deutsche Olympische Sport Bund) gibi örgütlenmeler ilk akla gelen önemli ve etkili şemsiye örgütlerdir. Bkz. ERTURAN ÖĞÜT/İMAMOĞLU, s. 67-68. Ancak, Türkiye'nin koşulları ve mevcut Anayasa hükümleri dikkate alındığında merkezi otoritenin tamamen dışarda kaldığı bir örgütlenme modeli ne oranda uygulanabilir veya hukuken mümkün müdür? Kanaatimizce bu hususlar oldukça tartışmalıdır. Merkezi otoritenin denetim bakımından spor üzerindeki vesayeti mümkün olan en az seviyeye indirilse de tamamen ortadan kalkması mümkün değildir düşüncesindeyiz. Öte yandan bu vesayet hukuk kuralları ile dengelenmek suretiyle, siyasetin spor yönetimi üzerindeki popülist etkisinden arındırılmalıdır. Bu doğrultuda, *Devecioğlu*'nun aktardığı üzere, Dünya Olimpiyat Komitesi Başkanı Thomas Bach, Birleşmiş Milletlerin 2013 yılındaki yapılan genel kurulunda "sporun kendi evrensel hukukunu yaratan ilk sosyal alan olduğunu ve uygulanabilmesi için de özerk olması ve buna siyasetin saygı göstermesi gerektiğini" işaret etmiştir. Bkz. DEVECİOĞLU, Sebahattin, Spor Federasyonlarının Özerkliği ve Seçimler. www.ekospor.com/spor-federasyonlari-secimi/erişim tarihi: 23.10.2020.

onaylanmasının ardından gözden geçirildiği bir zamanda AB spor politikasının olanaklarının bir panoramasını sunan bu çalışma ile bu günkü AB spor müktesebatının yolu açılmıştır²⁵².

Özellikle, çalışma yasal açıdan bakıldığında, Lisbon Anlaşması sonrasındaki yeni TFEU'nun (Treaty on the Functioning of the European Union-Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma) AB'nin spor müsabakalarında daha fazla adalet ve açıklık ve spor uygulayıcılarının ahlaki ve fiziksel bütünlüğünün daha fazla korunması hedeflerine ulaşmalarını sağlama potansiyelini değerlendirir. Bu Antlaşma, AB'nin işleyişini organize eder ve yetkilerini kullanma alanlarını, sınırlarını ve düzenlemelerini belirler. Bu Antlaşma ve Avrupa Birliği Antlaşması, Birliğin üzerine kurulduğu Antlaşmaları oluşturur. Aynı yasal değere sahip olan bu iki “Antlaşmalar” olarak anılmaktadır²⁵³.

Yaklaşık 6 bölümden oluşan bu çalışma, m. 165 hükmü çerçevesinde AB spor hukuku ve politikasında güncel ve gelecekteki konulardaki çözüme yönelik yaklaşımlar üretilmesi bakımından önemlidir.

Bölüm 1; “Avrupa spor sorunları”, “sporun kendine özgü doğası” ve “Avrupa sporun boyutu” da dâhil olmak üzere, m. 165 hükmünde yer alan temel ifadelerin anlamını ve kökenlerini araştırmaktadır. Bölüm 2; spor alanındaki AB eyleminin anayasal sınırlarını açıklamaktadır. Bölüm 3; Bölüm 1 muhtevasında tartışılan genel anlamların AB serbest dolaşımı ve rekabet yasalarının uygulanması bağlamında yasal ifadeyi nasıl bulduğunu araştırmaktadır. Bölüm 4; AB üyesi devletlerin spor alanındaki eylemlerini desteklemek, koordine etmek veya desteklemek için eylemler yürütme kabiliyeti ile ilgili olarak m. 165 hükmünün önemini açıklamaktadır. Bölüm 5; çalışmanın istişare paydaşlarının TFEU'nun m. 165 hükmünün uygulanması için tercihlerini ve önceliklerini belirlemek üzere tasarlanmış olan danışma çalışmasının bulgularını sunar. Bölüm 6; sonuç olarak gelecek projeksiyonu ile görüş ve önerileri içermektedir.

Avrupa'da sporun yönetsel örgütlenmesinde iki temel modelden söz edilebilir. Birincisi ve günümüzde yaygın olarak uygulanan, “Federe birimler olan ve kendi yönetimlerini kendileri seçen spor kulüplerinin bir araya gelerek yetkilerinin bir bölümünü federal

---

²⁵² EUROPEAN PARLIAMENT, Directorate General for Internal Policies Policy Department B: Structural and Cohesion Policies Culture and Education, The Lisbon Treaty and EU Sports Policy, Study, September, 2010, s. 15.

²⁵³ TFEU, Article: 1 of Consolidated Version of The Treaty on The Functioning of The European Union, Official Journal of the European Union, C. 326, 26.10.2012, s. 50.

nitelikteki bir üst kuruluşa devretmeleri” şeklindeki hükümet dışı modeldir²⁵⁴. Diğeri ise günümüzde pek tercih edilmeyen ve önceki bölümlerde incelendiği üzere Türkiye ve eski Doğu Avrupa ülkelerinde uygulanan sporun devlet tarafından örgütlenmesidir²⁵⁵.

Bu çerçevede AB ülkelerinin spor yapılarında üç temel unsur görülmektedir. Kamu, Özerk Federasyonlar ve Gönüllü Spor Birlikleri. Sporda kamu yönetimi, spor kulüplerini ve diğer örgütlerini temel edinen bir yapıda, kasabalarda, kentlerde, bölgelerde, bakanlık genel müdürlük düzeyinde ve parlamentoda örgütlenmiştir. Spor dalı federasyonları, genel olarak bağımsız ve özerk olup, katılımcı demokrasiye dayanır. Spor dalı federasyonlarının varlığına karşın, AB üyesi ülkelerde, ayrıca spor dalına veya yerleşim birimlerine göre, gönüllü spor birlikleri yani spor kulübü dernekleri ve bu derneklerin oluşturduğu federasyon ve konfederasyon tipinde üst birlikler bulunmaktadır. Bu yapılar, insan gücünü ve olanakları verimli kullanmayı ve başarıyı sağlamaktadır. Bu ülkelerde, spor hizmetleri ile ilgili olarak en az bir bakanlık görevlidir. Spordan sorumlu bakanlık, hükümetler dışı, özerk ve demokratik olan spor örgütlerine parasal, planlama ve programlama dâhil her yönden destek vermektedirler²⁵⁶.

Avrupa’daki spor organizasyonu incelendiğinde spor kulüpleri bölgesel federasyonların üyesidir. Bu bölgesel federasyonlar alanında sorumlu olduğu bölgesel şampiyonalar veya bölgesel düzeyde spor koordinasyonundan sorumludur. Bölgesel federasyonlar ise ulusal federasyonun üyesidir. Bu federasyonlar kendi disiplini içinde tüm genel konuları düzenleyen ve aynı zamanda Avrupa veya uluslararası kendi şube temsil federasyonları şeklinde faaliyetlerini devam ettirmektedir. Avrupa federasyonları ise piramidin en üst federasyonu ve bütün Avrupa Birliği üye ülkelerin merkezi konumundadır²⁵⁷.

Giderek homojenleşen spor uygulamaları doğrultusunda yaygın olarak adlandırılan bazı durumlarda spora diğerlerine göre daha müdahaleci olan devletler, örneğin Fransa,

²⁵⁴ FİŞEK, s. 242 (Spor Yönetimi).

²⁵⁵ FİŞEK, s. 230-231 (Spor Yönetimi).

²⁵⁶ KARAHÜSEYİNOĞLU, M., Fatih/RAMAZANOĞLU, Fikret/ NACAR, E./SAVUCU, Yüksel/RAMAZANOĞLU, M. Oğuz/ALTUNGÜL, Oğuzhan, Türkiye’nin Spordaki Konumunun Bazı Avrupa Ülkeleri ile Karşılaştırılması, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 2005, s. 81.

²⁵⁷ DEVECİOĞLU/ ÇOBAN/KARAKAYA, s. 67-68.

Portekiz ve Yunanistan, sporu düzenleyen kamu kurallarını AB normlarına göre uyarlamışlardır²⁵⁸.

Spor faaliyetleri Avrupa vatandaşları için son derece önemlidir ve özellikle Avrupa spor modelinin yapıları nedeniyle toplumun tamamına çok sayıda fayda sağlamaktadır. AB ve Üye Devletler, üçüncü ülkeler ve eğitim ve spor alanındaki yetkili uluslararası kuruluşlar, özellikle Avrupa Konseyi ile işbirliğini teşvik edecektir²⁵⁹.

Tüm Avrupa takım sporlarının, Avrupa'daki sporlarının geliştirilmesi ve düzenlenmesi ve yarışmaların düzenlenmesi gibi günlük faaliyetlerinde veya politik-ekonomik çevreleriyle bağlantılı konularda ortak noktaları vardır. Onları yeni milenyum başlarında ortak ilgi alanları üzerinde gayri resmi tartışmalar için bir araya getirmeye iten bu farkındalıktı. Bu tür düzenli toplantılar basketbol (FIBA-Avrupa), futbol (UEFA), hentbol (EHF) ve voleybol (CEV) gibi spor dallarının üst kuruluşları tarafından organize edildi. Temmuz 2008'de Avrupa takım sporları AB'ye 'Avrupa Takım Sporunun Mirasını ve Geleceğini Koruma' başlıklı ortak bir belgeyi Avrupa sporunun karşılaştığı çeşitli kilit zorluklarla ilgili ortak konularını tanımladı. Bir sonraki adım, grubun Avrupa Takım Sporları Birliği'ni oluşturarak ilişkilerini güçlendirdiği Aralık 2009'da atıldı ve ETS (The Association of European Team Sports), Avrupa takım sporunun çıkarlarını teşvik etmek, geliştirmek ve temsil etmek amacıyla kurulmuştur²⁶⁰.

2. Çeşitli Hukuk Sistemlerinde Spor Kulüplerinin Yapısı

a. Genel olarak

İnsanlar, sağlık durumlarını iyileştirmek, eğlenmek, rahatlamak, arkadaşlarla birlikte olmak, yeni tanıdıklarla tanışmak, fiziksel performanslar ve yeni beceriler geliştirmek, kendini geliştirmek, rekabet ruhunu teşvik etmek veya toplumla bütünleşmiş olmak için spor yapma eğilimi içinde olurlar²⁶¹.

²⁵⁸ MEIJ, van der Ronny-V., *Players' Agents and the Regulatory Framework on Corruption in International Sports Law*, The International Sports Law Journal, The T.M.C. Asser Institute, 2009/1-2, s. 55.

²⁵⁹ Bkz. TFEU, Article: 165.

²⁶⁰ [www.europeanteamsports.com/erişim tarihi: 03.08.2020.](http://www.europeanteamsports.com/)

²⁶¹ BOHM, Freek, *Sport Participation in Europe, The Extent of Contextual Effects*, Master Thesis Sociology, Tilburg University, Faculty of Social Science, 2013, s. 1-2.

Bu nedenlerden birkaçı, bireye olduğu kadar devlete de hizmet eder. Bu nedenlerden dolayı spor, devlet tarafından bireysel faydaları aşan hedeflere ulaşmak için bir araç olarak kullanılabilir. Bununla birlikte, bu nedenlerden sadece sağlık ve uyum açıkça kamu politikasının hedefleriyle bağlantılıdır. Ancak *Bohm* tarafından ifade edildiği üzere sporun toplumda sınıflar, gelir grupları ile etnik gruplar arasında bölme veya köprü işlevi olup olmadığı tartışması hala devam etmektedir²⁶².

Devlet, kamu politikaları aracılığıyla tüm vatandaşların belirli bir düzeyde fiziksel refah, ekonomik güvenlik ve kültürel yaşama katılımın garanti edilmesini sağlar. Genellikle bu, eğitim, sağlık, emek ve kültür gibi birçok farklı unsurla ilgilidir. Ancak bu unsurlara spor da dâhildir²⁶³.

Spor örgütlenmesi içinde spor kulüpleri Avrupa’da, Türkiye’de ve dünyanın her yerinde “sporun çekirdek örgütü” onun “temel örgütlenme birimi” olarak görev yapmışlar ve faaliyet göstermişlerdir²⁶⁴. Spor, Fişek tarafından ifade edildiği üzere bir toplumun tarihini, yapısını, çelişkilerini, istek, özlem ve beklentilerini sadakat ile yansıtan bir ayna olarak da değerlendirilebilir²⁶⁵. Bu ölçüden bakıldığında bir ülke sporunun tarihi, o ülke kulüplerinin tarihi ile anlamak mümkündür²⁶⁶.

Son 20-30 yılda, Avrupa’da spor, kamu politikalarından daha fazla etkilenmiş ve kamu spora olan ilgisini arttırmıştır²⁶⁷. Avrupa’da spor ve spor kulüpleri giderek bir istihdam kaynağı haline gelmişlerdir²⁶⁸. Avrupa’da UEFA mali kıstasları futbolun profesyonel yönetiminde şirketleşmeyi destekliyor ve yönlendiriyorsa da çoğu ülkede kulüplerin Türkiye’deki gibi dernek statüsünde faaliyetlerini devam ettirdikleri gözlemlenmektedir²⁶⁹.

İspanya’da spor kulüpleri faaliyetlerini dernek statüsünde devam ettirmektedir. Bu olgunun nedeni olarak, milliyetçi kültür ve geleneksel yapının korunması düşüncesinin

---

²⁶² BOHM, s. 1-2.

²⁶³ BOHM, s. 1-2.

²⁶⁴ GENÇ, s. 27 (Beşiktaş).

²⁶⁵ FİŞEK, s. 52 (Türkiye Spor Tarihi).

²⁶⁶ GENÇ, s. 27 (Beşiktaş).

²⁶⁷ BOHM, s. 8.

²⁶⁸ BALCI, Velittin, Avrupa Birliği ve Spor, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, S.VIII-2, 2003, s. 65.

²⁶⁹ AKYÜZ, Mehmet Emin, “Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi ve Halka açılması; Avrupa Futbol Piyasasındaki Gelişmeler Çerçevesinde Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor Örneğinin Değerlendirilmesi”, T.C. Başbakanlık Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Yeterlilik Etüdü, İstanbul, 2005, s. 22-23, vd.

etkinliği, işaret edilmektedir²⁷⁰. Almanya’da da spor kulüplerinin büyük çoğunluğu, dernek vasfındadır. Ancak, İspanya ve Almanya’da spor kulüpleri Türkiye’de olduğu gibi ürün satışı, reklam vb. faaliyetlerden daha çok gelir elde edebilmek için kulübe bağlı ayrı şirketler kurmuşlardır. Bu şirketler, ürün satışlarından dolayı kısa zamanda yüksek bütçelere sahip olmuştur. Fransa’da ise oynayan spor kulüplerinin büyük bir kısmı şirketleşmiştir²⁷¹.

İtalya’da faaliyet gösteren spor kulüpleri arasında, dernek vasfında olanlar yanında şirketleşenler de vardır. Günümüzde, İtalyan kulüplerinin çoğu şirket olarak faaliyette bulunsalar da pratikte, kendilerinden beklenen mali ve yönetsel performansa ulaşamadıkları görülmektedir²⁷². Özellikle genç ve istikbal vaat eden futbolcular yetiştirip, bunlardan ciddi yetiştirme tazminatı veya bonservis bedeli elde eden Hollanda spor kulüpleri ise, büyük oranda üyelerin mülkiyetinde bulunmakta ve kulüpler istisnalar dışında yüksek bağış ve yardımlarla faaliyetlerini devam ettirmektedir²⁷³. Kanaatimizce, AB normlarına uygun olarak ekonomisini kayıt altına almış bir Türkiye’de spor ekonomisi alanında yapılacak çalışmalar çok daha rasyonel olabilecektir²⁷⁴.

Bugün Avrupa’da yalnızca eski bir AB üyesi olan İngiltere’de kulüp yöneticilerinin kişisel özelliklerine dair kurallar bulunmaktadır. Buna göre kulüp yöneticilerinin, temiz bir geçmişe sahip olmaları istenmektedir. AB ülkelerinde İngiltere’deki uygulama kanaatimizce sivil toplum anlayışına ve katılımcı yapıya ters düşeceği saiki ile benimsenmiş değildir Bunun dışında, rekabetin korunması amacıyla kulüp sahipliğine dair kurallar daha geniş bir platformda tatbik edilmektedir²⁷⁵.

---

²⁷⁰ SULTANOĞLU, Banu, Hisseleri Halka Arz Edilen Türk Futbol Kulüplerinin Mali Tablolarının Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s. 27-28; DEVECİOĞLU/ ÇOBAN / KARAKAYA / KARATAŞ, s. 38.

²⁷¹ AKYÜZ, s. 22-23, vd; DEVECİOĞLU/ ÇOBAN / KARAKAYA/ KARATAŞ, s. 38; SULTANOĞLU, s. 28.

²⁷² Örneğin, UEFA tarafından 17.01.2018 tarihinde yayınlanan, “*Benchmarking Raporu*”nda Avrupa’nın en borçlu ilk on kulübü arasında dört büyük İtalyan kulübü bulunmaktadır. Milan (Net borç: 210 milyon Euro), Roma (Net borç: 255 milyon Euro), Juventus (Net borç: 283 milyon Euro), Inter (Net borç: 303 milyon Euro. En borçlu kulüp listesinin zirvesinde ise İngiliz Manchester United bulunuyor. Net borç: 561 milyon Euro. www.uefa.com/erişim tarihi: 01. 04. 2020.

²⁷³ DEVECİOĞLU/ ÇOBAN / KARAKAYA/ KARATAŞ, s. 38.

²⁷⁴ CERRAHOĞLU, Necati/İMAMOĞLU, Faik, A., Sporun Ekonomik Boyutu, Almanya Örneği, 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Cilt: 2, Ankara, 2000, s. 246.

²⁷⁵ DEVECİOĞLU/ ÇOBAN/KARAKAYA, s. 67-68.

Güney Danimarka Üniversitesi (University of Southern Denmark), Spor Bilimi ve Klinik Biyomekanik Bölümü, Spor, Sağlık ve Sivil Toplum Merkezi tarafından 2016 yılında on Avrupa ülkesindeki spor kulüpleri politikasını inceleyen kapsamlı bir çalışmada, AB ülkelerindeki ideal amaç güden spor kulüplerinin ve bunları oluşturduğu birliklerin kamu politikası bağlamında ve spor kulüplerinin tarihsel kökenlerinin karşılaştırılması suretiyle, amaçlarına ulaşmak için ortaya koydukları yönetim anlayışları ile üyelik yapılarına dair şu yedi özelliğin ön plana çıktığını belirlenmiştir; “Gönüllü üyelik, üyelerin çıkarlarına yönelik yönelim, demokratik karar alma yapısı, gönüllü çalışma, özerklik, kar amacı gütmeyen bir yönelim ve dayanışma”²⁷⁶. Söz konusu araştırmanın temel amacı; “Avrupa’daki spor kulüplerinde sosyal kıstasları belirlemek ve gönüllülüğü teşvik etmek”, olarak ifade edilmiştir²⁷⁷.

AB üyesi olan devletlerin hukuku AB uygulamaları ve hükümleridir. Bu nedenle spor hukuku alanında AB kurallarına aykırı düzenlemeler yapılması söz konusu olamaz. Her ne kadar Fransa’da devletin müdahalesinin diğer hukuk sistemlerine oranla daha fazla olsa da günümüz ihtiyaçları doğrultusunda spor kulüplerinin özellikle futbol kulüplerinin devlet müdahalesinin daha az hissedildiği ticaret şirketlerine dönüştüğü görülmektedir. Günümüzdeki AB uygulamaları incelendiğinde birçok hukuk sisteminde özellikle profesyonel spor kulüplerinin dernek olarak değil ticaret şirketleri şeklinde kurulma eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir.

Avrupa’nın seçkin futbol kulüpleri, üstün gelirleri nedeniyle özeldir. Ancak aynı zamanda bu kulüplerin, özellikle para enjekte eden özel yatırımcılardan ve küresel erişime ulaşan markalarının çekim kuvvetinden yararlandıkları da öne sürülmüştür. Örneğin, 2012-2013 sezonunda Avrupa’nın önde gelen futbol kulüplerinden Real Madrid, 519 milyonluk gelirle Deloitte Futbol Para Ligi’nde liderdir. Onu 483 milyon ile FC Barcelona ve 431 milyon ile Bayern Münih izlemektedir. Avrupa Birliği’nin gelirlerine göre 30. kulübü 98 milyon ile Aston Villa FC olmuştur²⁷⁸.

Finansal büyüme ile ilgili olarak, Avrupa’nın seçkin futbol kulüpleri, 2004 yılından 2013 yılına kadar yılda ortalama %6 büyüdü. Paris Saint-Germain, yıllık ortalama %18

²⁷⁶ IBSEN, Bjarne/NICHOLS, Geoff/ ELMOSE-ØSTERLUND, Karsten, Sports Club Policies In Europe, Centre for Sports, Health and Civil Society University of Southern Denmark, Printed by: Digitaltryk, Odense, 2016, s. 8-9.

²⁷⁷ IBSEN/NICHOLS/ ELMOSE-ØSTERLUND, s. 7.

²⁷⁸ ROHDE, Marc/BREUER, Christoph, Europe’s Elite Football: Financial Growth, Sporting Success, Transfer Investment, and Private Majority Investors, International Journal of Financial Studies, MDPI, Basel, Switzerland, 4, 12, 2016, s. 2.

büyüme oranıyla en hızlı büyüyen kulüp olurken, Manchester City yıllık % 16,1 ve FC Barcelona yıllık %14,6 ile sonraki takım oldular²⁷⁹.

Bu aşamada Türkiye ile mukayesede, spor yanında modern özel hukukun gelişimi bakımından önem arz eden Almanya, İtalya, İspanya, İsviçre ve İngiltere hukuk sistemlerindeki spor örgütlenmesi ile kulüp yapılanmalarına kısa olarak da olsa değinilecektir²⁸⁰.

b. Almanya

Almanya bir federasyon şeklinde ve eyaletlerden oluşan bir idari düzene sahiptir. Her eyaletin, ayrı parlamentosu ve hükümeti bulunmaktadır. Bu nedenle devletin merkezi bir spor yönetimi organizasyonu bulunmamaktadır. Federal Hükümet kulüp, birlik ve

²⁷⁹ ROHDE/BREUER, s. 2.

²⁸⁰ Bir AB projesi olan Avrupa'daki spor kulüplerinin en büyük karşılaştırmalı çalışmasında 35.790 spor kulübünün katılımıyla, Avrupa'daki spor kulüplerinin karakteristik özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın dört ana konusu şunlardı; yapı, yönetim, gönüllü çalışma ve sosyal bütünleşme. Çalışmaya göre, Avrupa'da çoğu spor kulübünün küçük örgütlenmeler olduğu sonucu çıkmaktadır. Aslında, yarısından fazlasının 100 veya daha az üyesi varken, her on spor kulübünden yalnızca birinin 500'den fazla üyesi vardır. Çoğu küçük kulüp (100 veya daha az üyesi olan) İspanya'da (%77), Macaristan'da (%74), Polonya'da (%72) ve İsviçre'de bulunmaktadır (%68). Oysa büyük kulüpler ise (500'den fazla üyesi olan) çoğunlukla Hollanda (%30) ve Almanya'da (%19) bulunmaktadır. Bu bağlamda, son beş yılda (%36) daha fazla sayıda spor kulübünün toplam üyelikte bir düşüşe (%20) kıyasla artış yaşadığını belirtmekte fayda var. Üye sayısı artan kulüplerin en yüksek oranı Polonya (%49), İspanya (%46), Macaristan (%45) ve İngiltere'de (%44) bulunmaktadır. Almanya, üyelik sayılarındaki artıştan (%25) biraz daha fazla kulübün düşüş (%26) bildirdiği tek ülkedir. Spor kulüplerinin üçte ikisi, üyelerine sadece bir spor sağladıkları için tekli spor kulüpleridir. Tekli spor kulüplerinin çoğu Hollanda (% 91), Belçika (Flanders) (%87) ve İngiltere'de (%85) bulunurken, bu kulüpler Almanya (%58) ve Norveç'te (%66) kulüplerin daha küçük bir kısmını oluşturuyor). En yaygın olarak sunulan spor, beş kulüpten birinin üyelerine sunduğu futboldur. Futbolun yanı sıra, takım top oyunları ve (yarı) bireysel sporların bir karışımı tüm veya çoğu ülkede popülerdir, ancak yalnızca bir ülkede popüler olan spor örnekleri de vardır - ör. Her beş Norveç kulübünden birinin üyelerine sunduğu *Nordic Skiing* veya diğer adıyla *Classic Skiing* sporu (kuzey disiplini kayak). Avrupa spor kulüplerinin nüfusu (çok) yaşlı ve genç kulüplerin bir karışımını içerir. Her beş spor kulübünden biri 1945'ten önce kuruldu ve milenyumun başından beri neredeyse üçte biri kuruldu. İspanya'da (%73), Polonya'da (%64) ve Macaristan'da (%48) birçok genç kulüp (2000' yılından beri kurulmuş) bulunmaktadır. Tesis kullanımıyla ilgili olarak, kulüplerin üçte ikisi faaliyetleri için kamu tesislerini kullanırken üçte biri kendi tesislerini kullanıyor. Kamu tesislerini kullanan kulüplerin en yüksek oranı Polonya'da (%91), en düşük oran ise Hollanda (%55). Hollanda aynı zamanda kendi tesislerini kullanan kulüplerin yüzdesinin en yüksek olduğu ülke (%53), onu Almanya (%49) izliyor. Kamu tesislerini kullanan kulüplerin% 64'ü kullanım ücreti ödemek zorunda olduklarını bildiriyor. Bu yüzde en yüksek Hollanda (%96), İngiltere (%90) ve Belçika (Flanders) (%89) ve en düşük Danimarka (%41) ve İspanya'da (%48). Bkz. BREUER, Christoph/ FEILER, Svenja/ LLOPIS-GOIG, Ramon/ ELMOSE-ØSTERLUND, Karsten, Characteristics Of European Sports Clubs, Centre for Sports, Health and Civil Society, University of Southern Denmark, Printed by Digitaltryk, Odense, 2017, s. 5.

federasyonlara geniş bir sivil alan bırakmıştır. Böylece spor örgütlenmesi tamamen bağımsız bir anlayışla teşekkül etmiştir²⁸¹.

Spor sisteminin tabanındaki kulüpler “bölge spor birlikleri” (kreissportbund) ve “eyalet spor birlikleri” (landessportbund) isimli üst kuruluşlara bağlı olup, dolaylı olarak spordan sorumlu ve tamamen bağımsız bir çatı örgüt olan, Frankfurt merkezli, “Alman Olimpik Spor Konfederasyonu” (Deutscher Olympic Sport Bund-DOSB) örgütlenmesine dâhildirler²⁸². Alman Olimpik Sporlar Konfederasyonu (DOSB), 20 Mayıs 2006 tarihinde Alman Spor Konfederasyonu ve Almanya Ulusal Olimpiyat Komitesi'nin birleşmesiyle kurulmuştur. DOSB örgütünün hamisi sembolik olarak, Almanya Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanıdır. DOSB, bu gün itibari ile 16 eyalet spor konfederasyonu, 66 spor federasyonu ve özel görevlere sahip 18 dernek statüsünde kuruluş olmak üzere 100 üye teşekkülü bünyesinde bulundurmaktadır²⁸³.

DOSB, idari, finansal ve profesyonel olarak bağımsız üye kuruluşların danışmanlık ve hizmet merkezidir. Avrupa Birliği kurumları, federal hükümet, eyaletler, belediyeler, kiliseler ve tüm sosyal-politik ve kültürel alanlarda çıkarlarını temsil eder. Yasalara göre DOSB Olimpiyat fikrini korumak, geliştirmek ve daha da geliştirmekle yükümlüdür. Olimpik eğitim, spor ve sporun insani değerlerinin öğretimi açısından çeşitli şekillerde yer almaktadır. DOSB, üyelik aidatları, piyango gelirleri ve pazarlama lisanslarından finanse edilmektedir. Ayrıca projeler üçüncü taraf federal fonlardan finanse edilmektedir. Ayrıca, uzman derneklerin en iyi sporları federal bütçeden finanse edilmektedir. Federal eyaletlerde ve şehirlerde ve belediyelerde spor, örneğin spor tesisleri inşa etmek ve bakımını yapmak gibi önemli fonlarla desteklenmektedir. DOSB, gönüllü çalışmaları desteklemekte ve desteklemektedir. Jimnastik ve spor kulüplerinde 8 milyon gönüllü ve gönüllü çalışmaktadır. Yılda yaklaşık 450 milyon çalışma saati gerçekleştirilmektedir²⁸⁴.

Almanya'daki spor kulüplerinin kökeni, Friedrich Ludwig Jahn tarafından başlatılan ilk Turnvereine'in (jimnastik kulüpleri anlamına gelir) kurulduğu 19. yüzyılın başlarına

---

²⁸¹ ÖĞÜT-ERTURAN, Esra Esin/İMAMOĞLU, A., Faik, “Almanya ve Türkiye'deki Spor Kulüplerinin Karşılaştırmalı Analizi: Türkiye'deki Spor Kulüplerinin Yapı ve İşleyişine Yeni Bir Yaklaşım”, Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. of Sport Sciences, Ankara, 2011, S. 22 (2), s. 62.

²⁸² DOSB'un tarihi 1895 yılında, Almanya'da kurulan “Komitee für die Beteiligung Deutschlands an den Olympischen Spielen zu Athen” (Almanya'nın Atina'daki Olimpiyat Oyunlarına Katılım Komitesi) adında bir kuruluşa dayanmaktadır. www.dosb.de/ueber-uns/erişim tarihi: 13. 04. 2020.

²⁸³ www.dosb.de/ueber-uns/erişim tarihi: 13. 04. 2020.

²⁸⁴ www.dosb.de/ueber-uns/erişim tarihi: 13. 04. 2020.

dayanmaktadır. Kürek, paten, bisiklet ve yüzme faaliyetlerine yönelik diğer spor kulüpleri ise 1836'dan itibaren kurulmaya başlamıştır²⁸⁵.

Almanya'da futbol ise, kökeni 1900 yılında Leipzig kentinde kurulmuş olan bir teşekküle dayanan, "Alman Futbol Konfederasyonu-DFB" (Deutscher Fußball-Bund) tarafından yönetilir. Almanya'da faaliyet gösteren toplam 26 futbol federasyonu bir araya gelerek bu özerk ve bağımsız çatı kuruluşu teşkil etmişlerdir. Kamu yararına faaliyet gösteren bir dernek statüsündeki kuruluşun yönetim merkezi Frankfurt'tadır. DFB, lig birliği, 5 bölgesel ve 21 eyalet federasyonu bünyesinde barındırır. DFB toplam yaklaşık 7 milyon yani, 26.000 kayıtlı kulüp, toplam 170.000 futbol takımı ve 2 milyondan fazla lisanslı futbolcu ile bünyesinde toplam 6.696.494 üye barındıran dünyanın en büyük spor örgütüdür. DFB çatısı altında 870.000 kadın spor insanı ve 8.600 kadın futbol takımı bulunmaktadır. Kayıtlı üye sayısı bakımından dünyanın en büyük ulusal spor kuruluşudur²⁸⁶.

Alman hukukunda dernekleri düzenleyen iki önemli kanuni metin Alman Medeni Kanunu (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) ile Alman Dernekler Kanunudur (Vereinsgesetz). BGB dernekler hukukunun özel hukuk ile ilgili yönünü temsil ederken, Alman Dernekler Kanunu, derneklerin kamu hukuku yönünü düzenlemektedir²⁸⁷.

Alman hukukunda dernekler Türk ve İsviçre hukukundan oldukça farklı olarak sınıflandırılmıştır. Alman hukukunda derneklerin öncelikle hak ehliyeti olan ve olmayan diye ikiye ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca dernekler kendi içinde iktisadi olan ve olmayan, kayıtlı olan ve kayıtlı olmayan dernekler şeklinde bir tasnif daha yapmak mümkündür²⁸⁸. Öte yandan, Alman Medeni Kanununda genel olarak belirtilen, ancak Alman Dernekler Kanununda ayrıntılı olarak düzenlenen yabancılara ait dernekler (§

---

²⁸⁵ BREUER, Christoph/FEILER, Svenja/WICKER, Pamela, Sports Clubs in Germany, in Sports Clubs in Europe, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015, s. 188.

²⁸⁶ Ayrıntılı bilgi bkz. www.dfb.de/der-dfb/ erişim tarihi: 13. 04. 2020; Alman futbolunun en önemli kulübü ise, 2 Kıtalararası Kupa, 1 FIFA Kulüpler Dünya Kupası, 6 UEFA Şampiyonlar Ligi şampiyonluğu, 1 UEFA Kupası şampiyonluğu, 2 UEFA Süper Kupası şampiyonluğu, 30 Bundesliga ve 20 Alman Kupası şampiyonluğu olan (son şampiyonluk 2019-2020 sezonu) Bayern München spor kulübüdür. Bkz. www.fcbayern.com/en/ erişim tarihi: 13. 04. 2020.

²⁸⁷ İKİZLER, Metin, Alman Dernekler Hukukundaki Reform Çalışmalarına Bir Bakış, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 3, Ankara, Eylül 2008, s. 412 (AÜHFĐ).

²⁸⁸ İKİZLER, s. 413(AÜHFĐ).

14) ile yabancı dernekler (§15) ayırımı vardır. O halde Alman hukukunda bir başka dernek ayırımı olarak, yerli, yabancı, yabancılara ait derneklerden söz edilebilir²⁸⁹.

Dernekler hukuku bakımından, Türk hukukundan farklı olarak, Alman hukukunda ticaret şirketi vasfında olmamakla birlikte, izin sistemine tabi olarak, ticari faaliyet gösteren dernekler kurulabilir²⁹⁰. Bu arada, Alman medeni kanununa göre ekonomik amaç izlemeyen dernekler de normatif tescil sistemine tabidirler²⁹¹. Ayrıca kuruluş bakımından dernekler serbest kuruluş sisteminin bir türü olan normatif bildirim sistemine tabiyken, ticaret şirketlerinde ise sicile tescil prensibi esastır²⁹².

Almanya’da amatör spor kulüpleri dernek statüsündedir. Alman Medeni Kanunu’nun (Bürgerliches Gesetzbuch- BGB) İkinci Bölümü derneklerin kuruluşu, örgütlenmesi ve tescili esaslarını düzenleyen hükümler muhteva eder²⁹³. Kanuna göre yedi kişinin bir araya gelip bir tüzük oluşturarak “Amtsgericht” adı verilen yerel mahkemelere başvurmasıyla dernek (verein) kurulabilir. Dernek kurulduğunda BGB m. 65 hükmüne göre, isminin sonuna tescilli dernek (eingetragener verein-e.v) ibaresi eklenir²⁹⁴. Türkiye’deki uygulama da bu bakımdan Almanya ile benzer özellikler taşımaktadır. Ancak Türkiye’nin aksine Almanya’da spor kulüplerinin sınıflandırılmasına dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Alman spor kulüplerinin örgüt yapıları ve organları hakkında BGB muhtevasında herhangi bir düzenleme bulunmaz. Bu serbestinin nedeni olarak Alman spor kulüplerinin bağlı oldukları örgütlerin tamamen hükümet dışı özerk yapılar olmasını gösterebiliriz. Türkiye’de ise, TMK ve GSYK düzenlemesine göre ise genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu spor kulüpleri için zorunlu organdır²⁹⁵.

Almanya’daki kâr amacı gütmeyen sektör uzun bir geleneğe sahiptir ve toplum, politika ve ekonomi için daha büyük önem kazanmaktadır. Alman spor kulüpleri üçüncü sektörün bir parçasıdır ve ülkedeki tüm üçüncü sektör kuruluşlarının dörtte birini oluşturmaktadır. Kâr amacı gütmeyen Alman spor kulüpleri, diğer spor sağlayıcılarının

---

²⁸⁹ İKİZLER, s. 413(AÜHFD).

²⁹⁰ ÇETİN, s. 33.

²⁹¹ ÇETİN, s. 34.

²⁹² DURAL/ÖĞÜZ, s. 274.

²⁹³ ÖĞÜT-ERTURAN/İMAMOĞLU, s. 57.

²⁹⁴ ÖĞÜT-ERTURAN/İMAMOĞLU, s. 57.

²⁹⁵ ÖĞÜT-ERTURAN/İMAMOĞLU, s. 57-58

rekabetiyle karşı karşıya kalsa da, spor stüdyoları, spor kulüpleri hala Almanya’da geniş bir nüfus için ana spor sağlayıcılarıdır²⁹⁶.

Almanya’da spor kulüpleri, gençlerin teşviki, sosyal bütünleşme, suç işlemeyi önleme ve sağlık gibi olumlu dışsallıkların çıktıkları nedeniyle toplum için değerlidir. Almanya’da yapılan bir araştırmanın sonuçları, Alman spor kulüplerinin fairplay (adil oyun) ve hoşgörü gibi değerleri genç kuşaklara aktarmaya büyük önem verdiğini gösteriyor: Alman kulüplerinin %92’si araştırmada bu hedefin önemini vurgulayan bu ifadeler kullanmışlardır²⁹⁷.

Almanya’da amatör spor kulüplerinde gönüllü çalışma prensibi ağırlıktadır. Bu kulüplerde ücretli çalışan pek bulunmamaktadır. Kulübün temizlik, bakım gibi işleri dahi, özellikle lokal örgütlenmelerde genellikle gönüllü kulüp üyeleri tarafından yürütülmektedir²⁹⁸. Ayrıca Alman gönüllü spor örgütlerinde üye aidatları önemli yer tutmaktadır. Kulüplerin büyük kısmı varlıklarını üye aidatları ile yürütmektedirler²⁹⁹.

Almanya’da amatör spor kulüplerinin son yıllarda artan insan kaynakları ile ilgili sorunların yanı sıra, spor kulüpleri; demografik değişiklikler, tüm gün süren okulların eğitim için uygun süre üzerindeki etkileri, kulübün genel bakış açısının belirsizliği, spor tesislerinin durumu ve diğer olmayanların yerel rekabetiyle giderek daha fazla zorlanmaktadır³⁰⁰. Yapılan araştırmalara göre genel olarak, kulüplerin sorunlarının

---

²⁹⁶ BREUER/FEILER/WICKER, s. 188.

²⁹⁷ BREUER/FEILER/WICKER, s. 192.

²⁹⁸ Almanya’da en az 270.000 derneğin faaliyet gösterdiği ifade edilmektedir. Ayrıca bu derneklerin yaklaşık 90.000’inin toplamda 27 milyon üyeye ulaşan spor dernekleri olduğu belirtilmektedir. Dernek kurma özgürlüğünün oldukça yaygın bir şekilde kullanılmasının en önemli neden ise Alman sisteminin güçlü ve etkin sivil toplum esasına dayalı olarak kurulmasıdır. Bunun sonucu olarak, yaklaşık 31 milyon Alman boş zamanlarında gönüllü olarak çalışır ve toplum için sorumluluk alırlar. Bu taahhüt genellikle uzun vadeli. Gönüllülerin üçte biri en az on yıldır aktif olmuştur. Federal Hükümet Gönüllü Anketi’ne katılanların neredeyse yüzde 60’ı haftada iki saate kadar gönüllü olarak çalışmaktadır. Yardım kuruluşları, kiliseler, kooperatifler, yardım kuruluşları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve özel girişimlerle birlikte, 600.000’den fazla kuruluşun üyeleri “üçüncü sektörün” yani “sivil toplumun” omurgasını oluşturmaktadır. Alman hukuk sisteminde sivil toplum, devletin ya da parti politikasının olmadığı, sosyal ve politik meselelere gönüllü ve kamusal olarak dâhil olan toplumun alanını karakterize eder. Bkz. www.dosb.de/ueber-uns/erişim tarihi: 13.04.2020.

²⁹⁹ BREUER/FEILER/WICKER, s. 193-194; ÖĞÜT-ERTURAN/İMAMOĞLU, s. 60.

³⁰⁰ Alman spor kulüplerinde giderler ve gelirler çok çeşitlidir. Spor Gelişim Raporunun beşinci dalgasına göre, Almanya’daki spor kulüplerinin 19 farklı kategoride harcamaları var ve 25 farklı gelir kaynağından gelir elde ediyor. Alman spor kulüplerinin harcamalarına göre, en sık harcama kategorileri yani bu kategorilerde harcama yapan kulüplerin payı konfederasyon ve bölgesel federasyon gibi spor organizasyonları (%86, sigortalar (%72), spor malzemeleri ve giyim (%69), idare (%58) ve antrenörler / eğitimciler (%58). Yıllık ortalama harcama tutarına gelince, Almanya en çok antrenörlere / eğitimciler (7.146 €), ardından kendine ait tesislerin (4.893 €), ekipmanların ve giysilerin (2.524 €) bakım ve servisine, kendi spor etkinliklerinin organizasyonuna (2.034 €) ve spor organizasyonları için ücretlere harcıyor (1,874 €). Ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için, bkz. BREUER/FEILER/WICKER, s. 202.

ciddiyeti orta düzeyde tanımlanabilir. Ancak Almanya'daki tüm spor kulüplerinin %37'sinin varlıklarını tehdit eden en az bir sorunu olduğu araştırmacılar *Breuer* ve *Feiler* tarafından belirtilmektedir. Bu sayı 2011 ile 2013 yılları arasında önemli ölçüde artmıştır. Yine *Breuer* ve *Feiler* tarafından belirtildiği üzere, 2013 yılında kulüplerin en büyük bölümünü (%13) tehdit eden sorun, gönüllülerin işe alınması ve elde tutulmasıdır³⁰¹.

Alman amatör spor kulüpleri için son yıllarda giderek daha önemli olan bir alan, sağlık sporu tekliflerinin sağlanmasıdır. Almanya'daki, demografik değişiklikler ve özellikle yaşlanan nüfus birçok Alman, amatör spor kulübü faaliyetlerine giderek daha az katılmaktadır. (Kanaatimizce Dünya genelindeki Covid 19 salgını da bu sürece etki etmektedir). Bu nedenle, yaşı ilerleyen nüfus grupları için sağlık sporu teklifleri ve aynı zamanda çalışan nüfus için sağlığı koruma önlemleri daha büyük önem kazanmaktadır³⁰².

Türkiye'de ise kulüplerin üye aidatlarının genelde ödenmediği bilinmektedir. Ancak Türkiye'de de bazı sporlarda, örneğin, "golf, tenis, binicilik veya yüzme" kulüplerinde olduğu gibi, aidat sisteminin sürdürülebilirliği söz konusudur.

c. İtalya

İtalya diğer birçok Avrupa ülkesine benzer şekilde, dinamik ve verimli bir spor sistemi geliştirdi. İtalya, özellikle üst elit sporlarda, uluslararası yarışmalarda olimpiyat madalyaları ve zaferler açısından en başarılı ülkelerden biridir. İtalya Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden ve Faşist rejimin çöküşünden sonra, İtalyan spor sistemi alışılmadık ve önemli özellikler kazanmıştır³⁰³.

İtalya'da spordan sorumlu devlet bakanlığı veya spor ajansı yoktur. Devletin sporla ilişkili düzenleme yetkisi üç organ tarafından yürütülmektedir. Milli Eğitim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı, okullardaki ve üniversitelerdeki beden eğitimi ve sporu desteklemekte ve koordine etmektedir. Savunma Bakanlığı ise İtalya ordusu tarafından yürütülen sportif faaliyetlerin ve 80'li yıllarda ordudan ayrılan polis güçlerinin

³⁰¹ BREUER/FEILER/WICKER, s. 196.

³⁰² BREUER/FEILER/WICKER, s. 198.

³⁰³ BORGOGNI, Antonio/DIGENNARO, Simone/STERCHELE, Davide, Sports Clubs in Italy, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015, s. 249.

sporcularına ilişkin işlerin koordinasyonu ile ilgilenir. Milli Sağlık ve Çalışma Bakanlığı da sporla ilgili tüm örgütlerin denetlenmesini ve sağlığının korunmasına yönelik faaliyetleri koordine eder³⁰⁴.

İtalya'da sporun örgütlenmesi görevi İtalya Milli Olimpiyat Komitesi (CONI) ve CONI üyesi olan Ulusal Spor Federasyonlarına verilmiştir. İtalyan Ulusal Olimpiyat Komitesi (CONI), Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) yetkisiyle, ulusal spor faaliyetlerinin disiplinlerini, düzenlemelerini ve yönetimini sağlar. CONI, ulusal sporların organizasyonu ve güçlendirilmesinden ve sporun azami oranda yaygınlaşmasının teşvik edilmesinden sorumlu bir kamu kuruluşudur. Ayrıca, CONI spor sistemi çerçevesinde, 14 Aralık 2000 tarihli Kanun m. 3 hükmü uyarınca düzenlenen spor faaliyetlerinde dopingin denetlenmesi ve sağlığın korunması komisyonu ile koordinasyon halinde görev yapmaktadır³⁰⁵.

8 Ocak 2004 tarihli ve 15 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de yapılan son değişikliklerin ardından, CONI Spor Federasyonları ve İlişkili Disiplinler Konfederasyonu'nu oluşturmaktadır. 9 ve 10 Haziran 1914 tarihinde Roma'da kalıcı olarak kurulan CONI, bugün 102 il ve 19 bölgede bulunmakta, 45 Ulusal Spor Federasyonunu, 19 İlişkili Disiplini, 14 Ulusal Spor Tanıtım Organını ve 20 Meritorious Association'ı (Övgüye Değer Organizasyon) desteklemektedir. Bu kuruluşlar yaklaşık 95.000 spor kulübünü ve yaklaşık 11 milyon üyeyi temsil etmektedir³⁰⁶. Profesyonel spor faaliyetleri 1980 tarih ve 91 sayılı kanun, IOC ve CONI tarafından verilen direktiflere uygun olarak hazırlanan Ulusal Spor Federasyonları tarafından çıkartılan yönetmeliklerle düzenlenmektedir³⁰⁷.

CONI 16 Şubat 1942 tarihli ve 426 sayılı Kanunla özel organ olarak kurulmuştur. Melandri Kararnamesi ile (23 Temmuz 1999 tarihli ve 242 sayılı Kanun Hükmünde Kararname), CONI kamu kuruluşu haline gelmiştir, ancak özel kanunlar uyarınca

---

³⁰⁴ SUNAY/KAYA, s. 81.

³⁰⁵ www.coni.it/it/registro-societa-sportive/ erişim tarihi: 30.05.2020.

³⁰⁶ CONI 2020 yılı tahmini bütçesi toplam; 48 milyon € olarak belirlenmiştir. Bu rakamın, devlet tarafından tahsis edilen katkı payı yaklaşık 40 milyon €, CONI Bölgesel Komiteleri tarafından elde edileceği tahmin edilen hibe ve gelirler ise 7,25 milyon € (Bölgeler, Belediyeler, bireylerden gelen bağış ve yardımlar, vb.) civarında öngörülmüştü. www.coni.it/images/documenti/coni/BDG/CONI/ erişim tarihi: 12.04.2020.

³⁰⁷ Bkz. Talimatların Temel İlkeleri, Ulusal Spor Federasyonları, İlişkili Spor Disiplinleri, başlıklarından oluşan, 1458 sayılı, 02.02.2012 tarihli Yönetmelikler (CONI, Principi Fondamentali Degli Statuti, Delle Federazioni Sportive Nazionali, Delle Discipline Sportive Associate, 2012). www.coni.it/it/coni/regolamenti-e-circolari/ erişim tarihi: 12.04.2020.

kurulmuştur. Pescante Kararnamesi'nin (15/2004 Sayılı Kanun Hükümünde Kararname) çıkarılmasıyla, CONI bir 'konfederasyon' haline geldi³⁰⁸.

2019 Bütçe Kanunu'nun (30 Aralık 2018 tarihli 145 sayılı Kanun) yürürlüğe girmesini takiben, İtalyan hükümeti, direktiflere göre, spor lehine genel hizmetler sunmak amacıyla, halka açık bir şirket olan SpA'yı (Sport e Salute) kurdu³⁰⁹.

İtalyan Spor Federasyonları İtalya Medeni Hukuk ile düzenlenen tüzel kişiliğe sahip özel birliklerdir. İtalya Ulusal Spor Federasyonları CONI tarafından denetlenmektedir. CONI bağımsız tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşudur İtalya'da özerk federasyonların oluşturduğu Ulusal Konsey, CONI başkanını seçer. Ancak başkanın göreve başlaması, İtalya Cumhurbaşkanı'nın kararnamesi üzerine olur. Bu kararnamenin düzenlenmesi gereği, tamamen semboliktir. Devlet CONI'yi doğrudan olarak finanse eder. Bu nedenle de gelir ve giderleri devlet Sayıştay aracılığı ile sıkı bir şekilde denetler. Sayıştay ayrıca Ulusal Spor Federasyonlarının hesaplarını da kontrol etmeye yetkilidir³¹⁰.

İtalyan spor sistemine, fiili olarak Spor Bakanlığı şeklinde hareket eden CONI hâkimdir. Bu hâkimiyet iki farklı alt sistem ile bağlantılı olarak düzenlenmiştir. Bunlardan biri, elit ve rekabetçi spora yönelik ve CONI tarafından koordine edilen Spor Federasyonlarına bağlı spor kulüpleri ve Olimpik Spor Hareketi ile ilgilidir. Bölgeler tarafından yönetilen diğer alt sistem, herkes için spor alanına bağlıdır ve yetki, yeterlilik ve farklılaşma ilkelerinden esinlenmiştir. Bu ikilik, rekabetçi ve toplumsal spor paradigmaları (spor değerleri) arasında çoğu kez sert bir tartışmalara ortam hazırlar. Ancak yine de mevcut sistem, spor federasyonları içinde önemli sosyal ve eğitimsel çabalar yürüten binlerce kulüp tarafından teşvik edilmektedir³¹¹.

Spor kulüpleri, gönüllülük esası üzerinde teşkil edilmiş olan dernekler tarafından güçlü bir şekilde desteklenen mevcut İtalyan spor sisteminde temel bir rol oynamaktadır. Düzenli olarak spor yapan 12.867.000 İtalyan'ın neredeyse tamamının (İtalya nüfusun yaklaşık %22'si) çeşitli spor kulüplerine üye olduğu tahmin edilmektedir³¹². İtalya'da

---

³⁰⁸ GUROVITS, Andras (edt) , The Sports Law Review, Edition: 5, Law Business Research Ltd, London, UK, 2019, s.118.

³⁰⁹ GUROVITS, s. 118.

³¹⁰ DİLEK, İlker, Türkiye ve İtalya'daki Spor Kulüplerinin Mevcut Durumları ve Örgütsel Yapılarının Karşılaştırmalı Analizi, Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013, s. 13-14.

³¹¹ BORGOGNI/DIGENNARO/STERCHELE, s. 267.

³¹² BORGOGNI/DIGENNARO/STERCHELE, s. 250.

spor kulüplerinin gelirleri öncelikle üye aidatı ile toplanmaktadır ve kulüplerin gelir düzeyi genellikle yıllara göre değişiklik göstermektedir³¹³.

İtalyan spor düzenlemesinin temel unsurları, “profesyonel spor kulüpleri”, “società sportive professionistiche” ve “amatör spor dernekleri”, “società sportiva dilettantistica” statüsündeki iki ana bağımsız spor birliğidir³¹⁴. Profesyonel spor kulüpleri, 1981 tarihli 91 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. 91 sayılı K. m. 10 hükmünde, anonim şirketler veya limited şirketler şeklinde faaliyet gösteren profesyonel kulüpler ile ilgili düzenleme mevcuttur. Spor kulüplerinin amatör faaliyetleri ile ilgili düzenleme ise, 2002 tarihli 289 sayılı yasanın “amatör sportif faaliyetler için düzenlemeler” başlıklı, m. 90 hükmü ile düzenlenmiştir³¹⁵.

Buna göre, Amatör Spor Derneği (SSD-Società Sportiva Dilettantistica), amatör bir spor faaliyeti yürüten kâr elde edilmemesi ile karakterize edilen mutlaka bir tüzüğü olması gereken medeni hukuk tüzel kişisidir. Ancak, İtalya’da tüzel kişiliği olmayan dernekler de olabilmektedir. Tüzel kişiliği haiz derneklerde tüzük, spor kulübünün varlığı, üyelik ilişkileri, işleyişi, iç sistemi ve sosyal amaçları ile ilgili temel kuralları kabul ettiği sözleşmedir. Aslında tüzük, kulübün günlük yaşamı ile ilgili tüm genel kuralları içeren kulübün sosyal amacı ile ilgili yürüttüğü faaliyetlerin ayrıntılı olarak tanımlanmasıdır. Bu kurallar arasında, nasıl gelir sağlanacağı ve toplanacağı konusunda da mutlaka bir açıklama olmalıdır. İtalya’da vakıflarda tüzük, vakıf ana sözleşmesine ek olarak, bir veya daha fazla kurucunun ideal amaca yönelik iradesini ifade eden tek taraflı bir eylemdir³¹⁶.

SSD Amatör Spor Şirketi ise, kâr amacı gütmeyen, mevcut medeni kanunlara göre kurulmuş bir sermaye spor şirketi veya Kooperatifidir. Amatör spor şirketleri 27 Aralık 2002 tarihli 289 sayılı Kanun hükümlerine göre Amatör Spor Dernekleri için sağlanan aynı olumlu vergi rejimine sahiptir. İtalya’da 289 sayılı Amatör Spor Dernekleri Hakkında Kanun’un yanında spor derneklerinin referansları 1942 tarihli Medeni Kanun

---

³¹³ SUNAY/KAYA, s. 81.

³¹⁴ Bir başka AB ülkesi olan Fransa’da spor kulüpleri; “07 Aralık 1982 ve 13 Temmuz 1992 tarihli yasalarla dernekler ve şirketler olarak tanımlanmıştır. Birinci kategori, iki tür derneği kapsamakta olup, kâr amacı gütmeyen yapıya sahip dernekler ve düzenli olarak ticari faaliyetlerde bulunan ancak “güçlendirilmiş maddeleri” olan derneklerdir. İkinci kategoridekiler ise düzenli olarak ticari bir faaliyeti, sporla ilgili bir amacı olan ve hisseyle sınırlı özel şirketler ile yerel makamlara bir kulübün işletilmesinden hisse veren karma ekonomili şirketlerdir”. Bkz. SUNAY/KAYA, s. 83.

³¹⁵ DİLEK, s. 17.

³¹⁶ www.italianonprofit.it/risorse/definizioni/statuto/ erişim tarihi: 30.05.2020.

(Codice Civile) ve 2017 tarihli Üçüncü Sektör Kanunu (Codice del Terzo Settore) olmak üzere iki temel düzenlemedir³¹⁷.

2014 yılında İtalyan spor hukuku sistemi özellikle çeşitli federasyonlar için, homojen bir sistemin organlarını ve işlevlerini yeniden tanımlayan oldukça yapısal bir değişiklik geçirdi. Bu reform ile Spor Adalet Kanunu'nun CONI Konseyi, her federasyon için belirli bir adalet sistemi gören yapıyı tek bir çatı altında toplayıp standartlaştırmaya yönelik bir oluşum meydana getirdi. İtalyan spor sistemini karakterize eden ana unsur olan, esas olarak aynı sistem içinde yer almakla birlikte kendi kurallarına haiz federasyonların bu kimliklerini kaybetmeden, CONI adalet sistemi için getirilen genel kıstasların sınırları dâhilinde kendi spor yargılarını oluşturmalarına imkân tanındı³¹⁸.

İtalya'da dernek statüsünde olan spor kulüplerinin organları; genel kurul, başkan, yönetim kurulu ve denetleme kurulundan ibaret olup, dernekler için genel kurul ve yönetim kurulu zorunlu organlar, denetleme kurulu ise ihtiyari (seçimlik) organdır³¹⁹. Türkiye'de de mülga 743 sayılı eMK düzenlemesinde dernekler için denetim kurulu zorunlu değildi. İtalya'da, Türkiye'nin aksine, dernek ve şirket statüsünde olanlar dışında tüzel kişiliği olmayan spor kulüpleri de vardır. Hukuk sistemi buna cevaz vermektedir. Ayrıca ticari amaç gütmeyen “kooperatifler” (cooperativa) ile tüzel kişiliği olmayan “sermayeli spor ortaklıkları” (associazione sportiva con capitale) kurulmasına imkân tanınmıştır³²⁰.

Profesyonel spor kulüpleri ise, “kulüpler ve profesyonel sporcular ile ilgili kuralları” içeren 1981 tarihli 91 sayılı Kanun m. 10 hükmündeki düzenlemelere istinaden, şirket esas sözleşmesini önceden hazırlamakla yükümlüdürler ve sadece sportif faaliyet ile onu

³¹⁷ www.italianonprofit.it/risorse/definizioni/societa-sportive-dilettantistiche/ erişim tarihi: 30.05.2020.

³¹⁸ DI PIETRO, D., Bruno, La Justificación, La Obligatoriedad Del Derecho Deportivo y La Justicia Deportiva En Los Ordenamientos Italiano y Español: Una Interpretación con Sergio Cotta y Bruno Romano, Facultad de Jurídicas y de la Empresa Departamento de Ciencias Sociales, Jurídicas y de la Empresa Murcia, 9 de Diciembre de 2015, s. 88-89.

³¹⁹ Örnek olarak, AC Milan kulübünün organları incelendiğinde, örgütlenme modeli Türk spor kulübü derneklerinin yönetim örgütlenmesine benzemektedir. AC Milan kulübü tüzüğünde, Genel Kurul (zorunlu organ), Başkan ve Yönetim Kurulu (zorunlu organ) ve Denetim Kurulu (ihtiyari organ) olarak yer almaktadır. “L'Assemblea dei soci, il Presidente, il Consiglio Direttivo (organi necessari), il Collegio dei Revisori dei Conti (organo eventuale)”. www.acmilan.com/it/ erişim tarihi: 18.05.2020.

³²⁰ İtalya'da 128 sayılı Kanun ile 289 sayılı Kanun m. 90 hükmünde değişiklik yapılmış ve bahsettiğimiz kuruluşların da dernek ve şirketler dışında, spor kulübü olabilecekleri düzenlenmiştir. www.coni.it/ erişim tarihi: 21.05.2020.

tamamlayıcı iktisadi faaliyetler yürütebilir. Kanun, profesyonel spor kulüpleri tarafından faaliyetin yürütülmesi için aşağıdaki bir dizi asgari koşulun varlığını öngörmektedir³²¹.

Bir spor kulübü tarafından CONI bünyesindeki bir federasyona kayıt başvurusu yapılması halinde, yasal olarak sunulması gereken evraklar yanında başvuru harcı yatırıldıktan sonra tescil işlemi tamamlanmış olur. Ayrıca spor kulübünün bağlı olduğu federasyona yıllık bir aidat ödemesi gerekmektedir³²².

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, İtalya’da spor kulüpleri, amatör dernekler ve derneklerin profesyonel dalları, ticari amaç gütmeyen kooperatifler ve profesyonel spor faaliyeti yürüten şirketler ile tüzel kişiliği olmayan kulüpler ve sermayeli spor birlikleri statüsünde kurulabilmektedirler³²³. Türkiye’de ise dernek vasfındaki spor kulüpleri amatör düzeyde faaliyetlerini sürdürürken, sadece futbol dalının profesyonel faaliyet yürüteceği tanımlanmıştır.

Türkiye ve İtalya’daki spor kulüplerinin denetimleri bakımından da önemli farklılık göstermektedir. İtalya’da spor kulüpleri CONI’nin organlarını oluşturan spor federasyonları, spor kulübünü denetlemektedir. Türkiye’de gerekli olduğu hallerde Spor Genel Müdürlüğü adına Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri tarafından denetimler yapılmaktadır.

Türkiye ve İtalya’da, spor kulüplerinin medeni hukuka göre kurulması, tüzüğün hazırlanma prosedürleri ve iç örgüt yapıları bakımından işleyişleri benzerlik göstermektedir. Ayrıca her iki ülke de bir futbol ülkesi olarak tanımlanabilir³²⁴.

---

³²¹ Roma’da toplanan CONI Ulusal Konseyi, Genel Kriterlere ve 23.03.1981 tarihli, 91 sayılı Kanun m.12 hükmüne atıfta bulunarak, Ulusal Spor Federasyonlarının spor kulüpleri üzerindeki kontrol yöntemlerini onaylamıştır. www.coni.it/index.php/it/coni/leggi-e-statuto/controlli-delle-federazioni-sulle-societa-professionistiche/ erişim tarihi: 12.04.2020.

³²² DİLEK, s. 20.

³²³ www.coni.it/erişim tarihi: 12. 04. 2020.

³²⁴ İtalya Futbol Federasyonu (Federazione Italiana Giuoco Calcio), FIGC, 26.03.1898 tarihinde Torino’da kuruldu ve futbolun ülkedeki en önemli spor haline gelmesinde rol oynadı. FIGC’nin tarihi, aynı zamanda İtalyan futbolunun uluslararası sahnede başarısını da içerir. Dört Dünya Kupası (1934-1938-1982-2006), bir Avrupa Şampiyonası (1968), bir Olimpiyat Altın Madalyası ve iki Bronz Madalya (1936, 1928 ve 2004) ilk akla gelenlerdir. Hem İtalya Milli takımının FIFA turnuvalarındaki başarısı, hem de UEFA yarışmalarında zafer kazanan İtalyan kulüplerinin kazandığı kupalar bu tarihin değerli unsurlarıdır. www.figc.it/12.04.2020. İtalya futbolunda yer alan toplam kişi sayısı 4 milyondur. FIGC en büyük İtalyan spor birliğidir. 2015-16 sezonunda 1.062.294 oyuncu, 24.757 koç, 33.674 koç (1.600 kadın) ve 233.141 direktör olmak üzere 1.353.866 üye vardı. Toplam 583.340 maçta yer alan 13.120 kulüp ve 70.868 takım vardır (bkz. FIGC). FIGC güncel Ana Statüsü 30. 07. 2014 tarihinde kabul edilmiştir. Bkz. FIGC, Diritto Sportivo, Statuto Della, Decreto Del Commissario Ad Acta Del 30 Luglio 2014, Approvato Con Deliberazione Del Presidente Del Coni N. 112/52 DEL 31.7.2014 www.ildiritto sportivo.it/erişim tarihi: 13.04. 2020.

d. İspanya

Sporun Batı Avrupa'da ilk genişlemesi, İngiliz spor kulüpleri modeline sıkı sıkıya bağlıydı. İspanya'da, modern spor uygulamaları 19. yüzyılın ikinci yarısında kentlerde, liman bölgeleri ve endüstriyel alanlarda ve Avrupa kökenli profesyoneller tarafından enerji kaynaklarının geliştirilmesiyle karakterize edilen alanlarda gelişmeye başladı. İspanya'da ilk spor kulüpleri, diğer Avrupa ülkelerinden daha geç, özellikle on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde kuruldu³²⁵.

İspanya'da kulüplerin oluşturulması, daha sonra kurulmakta olan sektörlerde çalışmak için ülkeye gelen yabancı profesyoneller ve uzmanlarla yakından ilişkiliydi. En iyi bilinen örneklerden biri, İsviçreli bir mühendis olan Hans Gamper tarafından kurulan FC Barcelona'dır. Kulüplerin oluşturulması büyük ölçüde diğer Avrupa ülkelerine çalışmaları veya dil öğrenmek için giden ve daha sonra spor dâhil yeni alışkanlıklarla İspanya'ya geri dönen gençlerle de bağlantılıydı. Bu faktörlerin birleşimi İngiliz sporu olan futbolu İspanyol toplumuna getirdi ve demokratik olarak yönetilen, gönüllülük temelli bir spor kulübü fikrini ortaya çıkardı. Başlangıçta, süreç ülkenin daha çok sanayileşmiş bölgelerinde, yani Katalonya, Bask Ülkesi ve Madrid'de, ama aynı zamanda madencilik alanlarında ve İspanya'nın diğer bölgelerindeki küçük endüstriyel faaliyet merkezlerinde gerçekleşti. Daha sonraki yıllarda ülke geneline yayıldı³²⁶.

İspanya'da 300'den az üyesi olan küçük spor kulüpleri ağırlıktadır. Örneğin Catalan Sports Observatory tarafından sağlanan bilgilere göre, Katalonya'da, dernekler ağının büyük bir kısmı küçük kulüplerden oluşur ve kulüplerin %84,1'i, 3 ila 300 üyeye sahiptir³²⁷. Üye sayısı 301 ila 1.000 olan orta ölçekli kulüpler, toplamın%10,6 'sını oluştururken, 1.000'in üzerinde üyesi olan en büyük kulüpler toplamın yalnızca%5,3'ünü oluşturmaktadır³²⁸. Galiçya'da yapılan spor kulüpleri ile ilgili araştırmanın bulguları da benzerdir. Daha özellikli olarak, kulüplerin %64,5'inin 300'den az üyesi vardır ve kulüplerin yalnızca %3,1'inin binin üzerinde üyesi vardır. Büyük kulüplerin sayısı çok az olmasına rağmen, tüm üyelerin dörtte birini içerdikleri,

---

³²⁵ LLOPIS-GOIG, Ramon/VILANOVA, Anna, Sport Clubs in Spain, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015, s. 382.

³²⁶ LLOPIS-GOIG/VILANOVA, s. 382.

³²⁷ Bkz. Catalan Sports Observatory 2010. www.observatoridelesport.cat/erişim tarihi:17.11.2020.

³²⁸ Bkz. Catalan Sports Observatory 2010. www.observatoridelesport.cat/erişim tarihi:17.11.2020.

en profesyonel yapılara sahip oldukları ve halkın dikkatini daha kolay çekebildikleri için çok önemlidirler³²⁹.

İspanya spor yönetimi, devlet ve özel sektör işbirliği şeklinde yapılandırılmıştır³³⁰. Bu bakımdan Türkiye spor örgütlenmesine benzer bir yapının söz konusu olduğu söylenebilir. İspanya’da spor, serbest ve gönüllülük esasları içerisinde bir faaliyet olarak örgütlenmiştir. Kişinin gelişiminde ve eğitiminde temel unsur kabul edilen sporun, Devlet ve ilgili kamu kurumlarının yetkilileri tarafından teşvik edilmesi gereken kültürel bir unsur olarak belirlenmiş, İspanya Anayasası’nın I. Kısmının III. Bölümünün 43/3. maddesinde “kamu yetkilileri sağlık, eğitim, beden eğitimi ve sporu teşvik edeceklerdir şeklinde düzenlenmiştir³³¹.

İspanya Spor Kanunu’nda (İSK), özel ve tüzel kişilerden oluşan ve amaçları bir veya birden fazla spor dalının kurulması olan, üyelerinin spor yaptığı ve spor müsabakalarına ve faaliyetlerine katıldığı özel birlikler olarak tanımlanan spor kulüpleri; başlangıç/basit spor kulüpleri (clubes deportivos basicos). Temel spor kulüpleri (clubes deportivos elementales) ve anonim spor şirketleri (sociedades anonimas deportivas) olarak sınıflandırılmıştır³³². Spor kulüplerinin amacı üyelerine spor yaptırmaları, ikinci özellikleri ise sportif faaliyetlere iştirak etmesidir. Sportif faaliyetlere iştirak edebilmenin ön koşulu ilgili daldaki İspanya spor federasyonuna kayıt ve tescili yapma zorunluluğudur.

İSK m. 1 hükmüne göre kanunun temel amacı Devlet İdaresi’ne karşılık gelen yetkilere uygun olarak spor organize etmektir. İSK m. 1 hükmü şu ifadeler ile devam etmektedir; Spor uygulaması ücretsiz ve isteğe bağlıdır. Kişiliğin oluşumunda ve bütüncül gelişiminde temel bir faktör olarak, Devletin kamu güçleri tarafından denetlenecek ve

---

³²⁹ LLOPIS-GOIG/VILANOVA, s. 393.

³³⁰ ADO Programı (Asociacion de Deportes Olimpicos – Olimpiyat Sporları Derneği); kâr amacı olmayan bu dernek olimpiyat dönemine hazırlıklarında İspanyol sporculara mali kaynak sağlamayı. İspanya’da spor, 15 Ekim tarih ve 10/1990 sayılı spor yasasına göre Eğitim ve Bilim Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Özerk bir yapıya sahip Consejo Superior de Deportes (CSD) Yüksek Spor Konseyi, ülkede sporu koordine eder ve denetler. Spor kulüpleri ise spor faaliyetlerini yerel düzeyde yürütürler ve kar amacı gütmazler. Bkz. SUNAY/KAYA, s. 84; İspanya’da spor kulüplerinin hepsi halen faaliyetlerini dernek statüsünde devam ettirdikleri görülmektedir. Spor kulüpleri tüzel kişiliğe sahip, kar amacı olmayan kuruluşlardır. Spor kulüplerinin bu konumda olması, ülkenin milliyetçi kültür ve geleneksel yapının korunması olarak gösterilmektedir. İspanya’da 2008 yılı itibari ile şirketleşen tek bir spor kulübü dahi bulunmuyordu. Bkz. SULTANOĞLU, s. 14.

³³¹ TUNA, s. 21.

³³² 15 Ekim 1990 tarihli Spor Yasası (Ley 10/1990, de 15 de Octubre, del Deporte – BOE); DEVLET MERKEZ OFİSİ 17 Ekim 1990 tarihinde BOE’de yayımlandı 06 Kasım 1990 tarihinden itibaren geçerlidir. Revizyon 01 Temmuz 2015 tarihinden itibaren geçerlidir.

teşvik edilecek kültürel bir olay oluşturmaktadır. Devlet, Spor Dernekleri tarafından geliştirilen örgütsel ve tanıtım faaliyetlerini tanıyacak ve teşvik edecektir. Devlet kamu sektörünün ve özel sektörün sporda ilgili işlevlerinin yerine getirilmesi, ilgili tüm taraflar arasında sorumlu işbirliği ilkelerine uygun olacaktır³³³.

İSK m. 2 hükmüne göre Devlet, bu Kanunla atfedilen yetkileri kullanacak ve Özerk Topluluklar ve uygun olan yerlerde, yerel düzeyde sporun genel çıkarlarını ulusal düzeyde doğrudan ve açıkça etkileyebilecek olanlarla koordine edecektir³³⁴.

İSK m. 12 hükmünde ise spor kulüpleri ile ilgili genel prensiplere yer verilmiştir. Bu maddeye göre Kanun kapsamında sporun sükeleri, spor derneği niteliğindeki kulüplere, devlet düzeyindeki kulüp gruplarına, devlet düzeyinde spor teşviki yapan kuruluşlara, profesyonel liglere ve İspanyol spor federasyonlarına ayrılır. İSK m. 41 hükmünde belirtildiği şekilde 2. Ligler ile mesleki nitelik ve devlet düzeyinde resmi yarışmalar olduğunda münhasıran ve zorunlu olarak kurulacak kulüp dernekleri mücadele edebilirler. Devlet düzeyindeki kulüp grupları, yalnızca bu spor türlerinde spor faaliyetleri yürütmek ve İspanyol spor federasyonlarının kapsamadığı faaliyetler için tanınabilir. Bahsedilen federasyonlar tarafından tasarlanmayan her spor yöntemi için yalnızca bir dernek tanınabilir. Oluşturulduğu spor etkinliği nesnesinin geliştirilmesi için, söz konusu gruplar, yönetimlerini bu tür spor yöntemini tasarlamış otonom kapsamdaki spor federasyonları ile koordine edecektir. Bu grupların tanınması her üç yılda bir gözden geçirilecektir³³⁵.

İspanya'da spor ile ilgili kuruluşlar, özel sektör ve kamu sektörü tarafından kurulan spor kulüpleri veya finanse edilen spor kulüpleri, devlet tarafından desteklenen spor kulüpleri, profesyonel ligler ile İspanya spor federasyonları adı altında kurulan spor birlikleri tarafından yönetilmektedir.

İSK m.17 hükmüne göre, spor kulüplerinin tüzel kişilik kazanabilmeleri için en az beş kurucu üyenin, spor kulübü kurduklarına dair sözleşmelerini noter huzurunda imzalamaları, kuruluş sözleşmelerini ilgili birime kayıtlarını yapmaları zorunludur. Kulübün kuruluş sözleşmesinde, kurucuların kimlik bilgileri, üyeliğe alınma, üyelikten ihraç koşulları, üyelerin görev ve hakları, disiplin işlemleri, seçim sistemleri, kulübün mali kaynakları, kulübün mal varlıklarının tahsisi ve kulübünün feshi halinde mal

³³³ www.noticias.juridicas.com/erişim tarihi: 18.07.2020.

³³⁴ www.noticias.juridicas.com/erişim tarihi: 18.07.2020.

³³⁵ www.noticias.juridicas.com/erişim tarihi: 18.07.2020.

varlıklarının akıbeti, ayrılmış bütçe rejimi ile üçüncü kişilere karşı statüleri gibi unsurların bulunması zorunludur³³⁶.

İspanya’da spor kulüpleri kamu spor limited şirketleri olarak kurulmaları halinde, kanunda belirtilen şartları yerine getirmek kaydıyla ilgili spor federasyonun tescil sistemine kaydolurlar. İspanya’da kamu limited şirketinin özel bir türü olan ve herhangi bir koşula bağlı olmaksızın kurulan halka açık spor limited şirketlerinin (compañía pública limitada) kuruluş aşamasında oluşturulan sermaye miktarı genel olarak faaliyet gösteren kamu limited şirketleri için öngörülen sermayeden az olabilir³³⁷. Bu düzenlemenin temel amacı, spor limited şirketlerinin kuruluşlarının kolaylaştırılması suretiyle sporun desteklenmesidir³³⁸. Bu arada halka açık şirket olarak spor şirketlerinin kurulması da mümkündür (corporación deportiva pública).

Kamu spor limited şirketin sermayesinin parasal olarak tamamen ödenmiş olması gerekmektedir. Ayrıca spor limited şirketinin sermayesi nominatif hisseler olarak temsil edilmelidir. Kamu spor limited şirketlerinde belirli bir paya sahip olan gerçek veya tüzel kişiler, mevzuata göre belirlenmiş dönemlerde, almış oldukları veya devrettikleri hisseleri, ne zaman aldıklarını, devrettiklerini veya hangi şartlarda bu işlemleri gerçekleştirdiklerini Yüksek Spor Konseyine bilgilendirmek zorundadırlar. Bunun yanında, kamu spor limited şirketlerinde pay sahibi olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler Yüksek Spor Konseyinden izin almak zorundadırlar. Konsey, kanuni şartları yerine getirmeyenlere onay vermemek hakkına sahiptir³³⁹.

İSK ile 1990’lardan itibaren kulüpler kamu spor limited şirketlerine dönüştüler. İspanya’da o tarihlerde kulüplerin genel olarak borç içindeydi ve ödeme güçlüğü çekmekteydiler. Bu nedenle birçok kulübün isminin sonuna S.A.D eklenmiştir. Ancak

---

³³⁶ TUNA, s. 22.

³³⁷ Halka açık bir limited şirket PLC (Public Limited Company), halka hisse (pay) sunan ve sınırlı bir yükümlülüğü olan bir limited şirketin yasal olarak tanımlanmasıdır. Bir PLC’nin pay senedi halka açıktır ve herhangi biri tarafından özel olarak, halka arz sırasında veya borsada işlemlerle edinilebilir. Başlangıçta, bir PLC diğer herhangi bir şirket gibi kurulur. İki veya daha fazla insanın onu oluşturması gerekir ve amacı, üyeliği ve sermayesini tanımlayan esas sözleşmenin dosyalanması ile oluşturulur. Limited şirket hissedarlarına ve daha az ölçüde yönetimine sınırlı sorumluluk vermektedir. Halka açık bir şirket olmak, bir işletmenin sermaye artırmak için yatırımcılara hisse satmasına izin verir. Londra Borsası’nda sadece PLC’ler listelenebilir ve pay senedi sembolünde PLC son ekine de sahip olabilirler. Listeyi elde etmek ve korumak için birkaç başka gereksinimin karşılanması gerekir: PLC halka açık bir şirket olarak kaydedilmelidir, en az 50.000 £ yetkili olmalıdır sermayeyi içermesi ve borcun sürekli işfa ve dosyalama şartlarını karşılaması gerekir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. HARGRAVE, Marshall, What is a Public Limited Company (PLC)/www.investopedia.com/terms/erişim tarihi: 18.07.2020.

³³⁸ TUNA, s. 22.

³³⁹ TUNA, s. 22.

tarihsel nedenlerden dolayı, Real Madrid, Barcelona, Atletico Bilbao ve Osasuna gibi kulüpler ticari amacı olmayan spor derneği statülerini değiştirmemişlerdir³⁴⁰.

Barros'un belirttiği üzere İspanya'da spor kulüpleri için getirilen "Sınırlı Sorumluluk Sahibi Spor Firması" teşekkülünün kurulmasının getirilmesi finansal zorlukları aşmak amacını taşıyordu. Zaten bu kanun spor kulübü kuruluşların yönetimini iyileştirmek için çıkartılmıştı, ancak istenilen netice alınamamıştır. İspanya'da profesyonel kulüpler İSK sonrasında çok daha büyük borçlar içinde yüzmektedirler. Bu nedenle İSK üzerinde yeni bir değişiklik yapılarak İspanya'daki profesyonel sporu geliştirecek başka bir kanun için özel bir çalışma kurulu oluşturmuştur³⁴¹. Böylelikle bahsi geçen kurulun çalışmaları neticesinde 2015 yılında İSK önemli oranda revize edilmiştir.

Kamu limited spor şirketleri ile futbol kulüpleri arasındaki fark ise spor kulübü dernek statüsünde olduğundan dolayı üyelik esastır. Ancak kamu spor limited şirketlerinde diğer ticari şirketlerdeki gibi "hisse" ve "hissedar olmak" unsurları önem arz etmektedir. İspanya'da amatör bir spor kulübünün profesyonel müsabakalara katılmak istemesi halinde o spor dalının icra edildiği şubesini kamu limited şirketine dönüştürülmesi zorunluluğu söz konusudur³⁴².

e. İsviçre

Spor kulüpleri uzun zamandır İsviçre sporunun önemli bir özelliği olmuştur. Aslında, geniş bir perspektiften bakıldığında, spor kulüplerinin kurulmasının İsviçre'de modern sporun başlangıcından önce olduğu bile iddia edilebilir. Eski yay ve atış dernekleri, orta çağın sonlarında (örneğin, Lucerne kasabasında on dördüncü yüzyılın ortalarında) kuruldu. Ancak, 20. yüzyıla kadar kendilerini bir spor kulübü olarak görmeyen bu erken atış kulüplerinin temel amacı spordan ziyade askeri savunmaydı³⁴³.

Alman jimnastiği (Turnen), 19. yüzyılın başlarında İsviçre'de tanınmaya başladı. 1819'dan itibaren de ilk jimnastik kulüpleri ortaya çıkmaya başladı. Jimnastik

³⁴⁰ ALCARAZ-BORRAS, Elena, Sporda Profesyonellik Kavramı, II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, 2. Oturum Günü, 2. Oturum, Ankara Barosu, 12.03.2010, s. 84.

³⁴¹ ALCARAZ-BORRAS, s. 84.

³⁴² PONGRACZ, Robert Christian, Spor Kulüplerinin Genel Yapıları ve Spor Kulüpleri, II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, 2. Oturum Günü, 2. Oturum, Ankara Barosu, 12.03.2010, s. 78-79.

³⁴³ STAMM, Hanspeter/ FISCHER, Adrian/ NAGEL, Siegfried/ LAMPRECHT, Markus, Sport Clubs in Switzerland, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015, s. 402.

kulüplerinin rekabetçi spor aktiviteleri sunmak yerine öncelikle sosyal ve politik hedefleri vardı ve kendilerini üyelerin vücutlarını, sağlığını ve karakterlerini inşa etmek ve geliştirmek için bir ortam olarak gördü. Sonuç olarak ve atışa benzer şekilde, on dokuzuncu yüzyıl boyunca, cimnastik ile askeri savunma kaygıları arasında güçlü bir bağlantı vardı³⁴⁴.

İsviçre; FIFA, FIBA, IOC, UEFA gibi teşekkül veya konfederasyonlar ile CAS-Uluslararası Spor Mahkemesi (merkezi Lausanne kentindedir) ve WADA (Kanada merkezli olmasına rağmen İsviçre hukukuna tabidir) gibi önemli organizasyonların merkezlerini bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca, Uluslararası Binicilik Federasyonu (Fédération Equestre Internationale, FEI), Uluslararası Voleybol Federasyonu (Fédération International de Volley-ball, FIVB) ve Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu (International Ice Hockey Federation, IIHF) merkezleri de bulunmaktadır. Bu nedenle dünya ölçeğinde örgütlü uluslararası sporun İsviçre'den yönetildiğini söyleyebiliriz³⁴⁵.

İsviçre'de mukim uluslararası spor kuruluşları İsviçre Medeni Kanunu (İMK-ZGB, Zivilgesetzbuch) m. 60 hükmüne göre hukuki örgütlenmelerini gerçekleştirmişlerdir. İsviçre'nin tarafsız ve siyasi istikrarlı yapısı ile makul seviyedeki vergilerine ek olarak sportif teşekküllere vergi muafiyeti gibi hukuki avantajlar sunması İsviçre'yi sporun merkezi durumuna getirmiştir. Örneğin FIFA, UEFA büyük oranda vergiden muafırlar³⁴⁶.

İsviçre'de örgütlenme özgürlüğü oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. İsviçre hukukunda bir birlik kurma ve birliğe katılma hakkı, Anayasal düzeyde koruma altına alınmıştır. İsviçre'deki birlik veya dernekler İsviçre'nin onayladığı başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere bütün sözleşmeler dâhil olmak üzere, İsviçre'nin hukuk sistemine de uymak zorundadırlar. Ancak İsviçre'de kurulan uluslararası kuruluşlar, devletin veya yargının etkilerine karşı nispeten daha bağımsızdırlar³⁴⁷.

İsviçre'de 20.000'in üzerinde spor kulübü bulunmaktadır. Bu kulüpler genel olarak oldukça küçüktürler. Tüm kulüplerin üçte ikisinden biraz daha azının 100 veya daha az

---

³⁴⁴ STAMM/FISCHER/NAGEL/LAMPRECHT, s. 402.

³⁴⁵ VALLONI, Lucien, W., Spor Kulüplerinin Genel Yapıları ve Şirketleşmeleri ile Spor Federasyonlarının Genel Yapıları ve Özerklik Durumları ile Almanya, İsviçre ve Çek Cumhuriyeti'ndeki (Çekya) Mevcut Düzenlemeleri, II, Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, 1. Oturum Günü, 2. Oturum, Ankara Barosu, 12.03.2010, s. 40.

³⁴⁶ VALLONI, s. 40-41.

³⁴⁷ TUNA, s. 25-26.

aktif üyesi vardır. 500'den fazla aktif üyesi olan büyük kulüpler oldukça nadirdir (%2,7). 1990'lı yılların sonlarından bu yana, bu rakamlar temelde değişmemekle beraber daha büyük kulüplere doğru hafif bir eğilim olduğu görülmektedir. Son yıllarda İsviçre'de 500'den fazla üyesi olan büyük kulüplerin payı iki katına çıktı, bunun yanında orta ölçekli kulüplerin payı da arttı. Genel itibari ile ortalama üyelik oranı kulüp başına %19 artmıştır³⁴⁸.

Gönüllü çalışma, İsviçre'de amatör spor kulüplerinin en önemli kaynağıdır ancak aynı zamanda en büyük zorluklarını da oluşturur: Kulüpler büyük veya devamlılıklarını tehdit eden sorunları genellikle gönüllü çalışmayla aşmakta zorlanırlar. Öte yandan, İsviçre'de gönüllü çalışma spor kulüpleri için gittikçe kıtlaşan bir kaynak haline gelmektedir. Kamuoyunda paylaşılan spor kulüplerinin genelde toplumun iyiliği için çok şey yaptıkları iddiası pek çok işe yaramakta ve spor kulüpleri büyük insan gruplarını bir araya getirmektedir³⁴⁹.

İsviçre'de kamusal ve özel spor kuruluşlar, arasında bir ayırım yapılmaktadır. Ulusal düzeydeki büyük kamusal spor kuruluşları Federal Spor Okulu ve Federal spor ofisidir. Kanton düzeyinde ise kanton ofisleri ve spor okulları yer almaktadır. FOSPO (İsviçre Federal Spor Ajansı) profesyonel spor alanında çok önem arz etmemektedir Profesyonel spor alanında asıl önemli kuruluşlar İsviçre Olimpiyat Kurumu -özel kuruluş- Ulusal spor Derneği ve spor Total Şirketi'dir. İsviçre Olimpiyat Kurumu, ulusal spor düzenleme merci ve Ulusal Olimpiyat Komitesi olarak görev yapmakta ve hala özel bir kuruluştur. İsviçre Olimpiyat Komitesi seksen iki spor federasyonunu bünyesinde toplamaktadır³⁵⁰.

İsviçre'de de spor organizasyonları için tercih edilen hukuki düzenleme dernekler olup İsviçre ZGB m. 52-79 hükümleri arasında düzenlenmiştir. ZGB m. 52/1 hükmüne göre dernekler belli bir amaç bir araya gelen gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulur ve sicile kayıt edilirler. Ancak dernekler yalnızca kendi amaçları doğrultusunda ticari bir şirket olarak hareket etmeleri veya bir denetleme görevi üstlendikleri hallerde sicile kaydolmakla yükümlüdür. Bu nedenle, sicilde kaydı bulunan dernekler ticaret harici amaçlar gütmek durumundadır³⁵¹. Şirketler ise ticaret siciline tescil edilirler. Siyasi,

---

³⁴⁸ STAMM/FISCHER/NAGEL/LAMPRECHT, s. 408.

³⁴⁹ STAMM/FISCHER/NAGEL/LAMPRECHT, s. 416.

³⁵⁰ TUNA, s. 26.

³⁵¹ TUNA, s. 26.

dini, bilimsel, sanatsal veya diğerkonomi harici amaçlar güden dernekler, yalnızca kendi tüzüklerinde var olma niyetlerini belirtmeleri ile tüzel kişilik haline gelmektedir³⁵².

Derneklerin İç ve dış organizasyonuna ilişkin gerekli yasal düzenlemeler diğerk ortaklıklara nazaran daha azdır. Derneklerin esas ve en önemli amacının ekonomik faaliyetlerde bulunma ihtimalinin dışlandığı durumlarda, kanun koyucu üyelerin ve üçüncü kişilerin menfaatinin korunabilmesi için çok katı kurallar getirmeyi gereksiz görmüştür. Profesyonel sporlarda özellikle buz hokeyi ve futbol gibi spor kulüpleri İsviçre Borçlar Kanunu m. 620-763 hükümleri arasında düzenlenen anonim şirket şeklinde yapılanmayı tercih etmektedir³⁵³. Buna rağmen İsviçre’de bulunan ulusal ve uluslararası federasyonlar dernek şeklinde örgütlenmişlerdir³⁵⁴.

İsviçre medeni hukukunda Alman hukukunda olduğu gibi tarafların dernek kurma özgürlüğü (Vereinsautonomie) esastır. Eğer derneğin ana sözleşmesinde (tüzük) özel hüküm bulunmuyorsa, derneğe ve üyeliğe dair dernekler hukuku hükümleri uygulanacaktır. İsviçre hukukunda derneklerin serbest biçimde kurulması yalnızca esas sözleşme hükümlerini değil, düzenleyici işlemlerini de kapsar. Öte yandan doktrinde bu serbestinin yalnızca kuralları meydana getirmeye değil, bu kuralların uygulanmasına yönelik olduğu görüşü baskındır ve İsviçre Federal Mahkemesi kararları da doktrindeki bu görüş doğrultusundadır³⁵⁵.

İsviçre’de her dernek kendi kurallarını koyma ve bunları uygulama veya yürürlüğe koyma hakkına sahiptir. Dernek ana sözleşmesinde İsviçre Anayasası hükümlerine ve insanlığın temel değerlerine aykırı olmayan her türlü düzenleme özgürce yer alabilir. Ancak spor kulüplerinin bağlı oldukları federasyon ve konfederasyon kural ve uygulamalarına bağlı olmaları gerekmektedir. Örneğin, kulüplerin lige katılmak için imza atmak zorunda oldukları İsviçre Futbol Ligi standart sözleşmesinde İsviçre Futbol Federasyonu, UEFA, FIFA, WADA ve İsviçre Olimpiyat Komitesi kurallarına atıflar yer almaktadır³⁵⁶. Bazen bu uluslararası spor kuruluşlarının düzenlemelerine yapılan

---

³⁵² VAN KLEEF, Rosmarijn, The Legal Status of Disciplinary Regulations in Sport, International Sports Law Journal, 2014, S. 14, s. 26.

³⁵³ TUNA, s. 26.

³⁵⁴ VALLONI, Lucien W./ PACHMANN, Tihio, Sports Law in Switzerland, Kluwer Law International, Wolters Kluwer, 2018, s. 58.

³⁵⁵ TUNA, s. 27.

³⁵⁶ VALLONI, s. 48.

atıflar dolayısı ile belirli bir uyuşmazlıkta hangi kuralın geçerli olacağını hiç kimse bilememekte veya uygulanması gereken kuralları belirlemek kolay olmamaktadır³⁵⁷.

Dernek ana sözleşmesi (articles of association), mevzuattaki hükümlere ek olarak her derneğin veya federasyonun tüzüğünü meydana getirir. Bu kurallar derneğin düzenleme ve kararlarının uygulama temeli olup uygulamayla tamamlanır. Ana sözleşmelerin bağlayıcılığı, derneğin kuruluşuna dair temel anlaşmaya veya derneğe üye olmanın kabulüne dayanmaktadır. İsviçre hukukunda dernek tüzüğünün sözleşme niteliğinde olduğu görüşü baskındır³⁵⁸.

İsviçre hukukunda derneğin yapısı İMK m. 63 hükmüne dayanmaktadır. Bu maddede çok az sayıda zorunlu hüküm bulunmaktadır. Zorunlu olmayan hükümler, sadece bir derneği düzenleyen ana sözleşmede belirlenmiş herhangi bir özel kural bulunmadığı hallerde geçerli olur. Yalnızca genel kurul ve yönetim kurulu zorunlu kılınmıştır. Bazı derneklerde denetçi bulunması zorunluluğu da vardır³⁵⁹.

f. İngiltere

İngiltere'deki spor kulüplerinin altyapısı, ülkenin tarihi gelişimi ve kültürüne özgüdür. Geleneksel olarak İngiltere'de spora katılma fırsatları, üçü bazen çakışsa da, gönüllü, kamu veya ticari sektörler tarafından sağlanarak kategorize edilmiştir. Örneğin, gönüllüler tarafından yönetilen bir kriket kulübü üyeleri ve sporcuları, yerel yönetimden kiralanmış sahalarda ticari bir sponsor (destekleyici) tarafından sağlanan topları kullanarak oynayabilmekte ve oyundan sonra yerel bir halk evinde sosyalleşebilmekteydi³⁶⁰.

Modern spor, Britanya'da sanayi devrimi deneyiminden ortaya çıktı. Devamında, 19. yüzyılın ikinci yarısındaki bir dizi gelişme, İngiltere'de modern spor biçimlerinin ortaya çıkmasını teşvik etti. Özellikle çalışma saatlerinin kısalması, çalışanlara her Cumartesi günü yarım gün izin verilmesi, hem katılım hem de seyirci bakımından sporun gelişimine olumlu katkı sağladı. Özellikle ücret ödenen okulların birbirleriyle oynaması

---

³⁵⁷ VALLONI, s. 48.

³⁵⁸ TUNA, s. 27.

³⁵⁹ TUNA, s. 27-28.

³⁶⁰ NICHOLS, Geoff/ TAYLOR, Peter, Sport Clubs in England, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015, s. 112.

ve öğrencilerin üniversitede yarışmaya ve spor yapmaya devam etmeleri ortak kuralların oluşturulmasına yol açtı. Devlet okullarındaki müfredat da sporun önemi, arzu edilen ahlaki değerleri teşvik etmede sporun rolü ve atletik Hıristiyanlık kavramları vurgulanıyordu³⁶¹. Kentli yoksulların ahlaki durumuna ilişkin bir endişe, 19. yüzyılın üçüncü çeyreğinde gelişen ve Evanjelik Hıristiyanlığın değerlerini yansıtan rasyonel rekreasyon (eğlen-dinlen) hareketine yol açtı. Bu hareketin bir parçası olarak, organize spor, devlet okullarına devam eden erkekler tarafından kentsel nüfus içinde süratle gelişti³⁶². Bu durum bir görüşe göre hayırsever ve gönüllülük temelli bir geleneği yansıtıyordu³⁶³. Örneğin, ilk futbol kulüpleri fabrikalar (ör. 1886'da kurulan Woolwich, Arsenal) ve dini misyonlar (ör. Aston Villa, Metodist bir şapel, 1874) temelinde kuruldu. *Holt*, o tarihlerde işçi sınıfı tarafından futbolun kucaklanmasını, sadece bu oyunun basitliğine değil, aynı zamanda kırsal bir çevreden şehrin kozmopolit kütlesine geçişte kaybolan yerel bir topluluk ve dayanışma duygusunu yaşama isteği ile açıklamaktadır³⁶⁴.

Günümüzde, spor kulüpleri, hükümetin ilgili sağlık yararları ve diğer sosyal faydaları için gençlerin spora katılımını artırma planlarında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle de suç ve vandalizmi azaltmak ve gençlerin eğitim başarılarını artırmak gibi. Spor kulüpleri ayrıca, ulusal takımlar ve uluslararası yarışmalar için sportif mükemmelliği üretme sisteminin bir parçası olarak, sporda yeteneklerin belirlenmesi ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır³⁶⁵.

İngiltere'de spor kulüpleri tüzel kişiliği haiz olmayan dernek (unincorporated association), limited şirket (limited company) şeklinde kurulabilirler. Yardım amaçlı trust (charity) ya da limited şirket olarak yapılandırılabilirler³⁶⁶.

İngiltere'de, spor kulüpleri pratik ve hızlı şekilde tüzel kişiliği haiz olmayan dernekler (unincorporated association) şeklinde kurulabildiğinden birçok spor kulübü bu yolu tercih etmektedir. Kulüp yapısına yönelik kurallar ile kulübün amacı, üye alımı ya da üyeliğe son verilmesi, yönetim komitesinin (management committee) nasıl seçileceğine ilişkin hususlar belirtilerek tüzüğe benzer bir belge hazırlanır. Hem daha az masraflı

---

³⁶¹ NICHOLS/TAYLOR, s. 113.

³⁶² NICHOLS/TAYLOR, s. 113; HOLT, Richard, *Sport And The British: A Modern History* (Oxford Studies in Social History), Oxford University Press, USA, 1990, s. 136.

³⁶³ NICHOLS/TAYLOR, s. 113.

³⁶⁴ HOLT, s. 136..

³⁶⁵ NICHOLS/TAYLOR, s. 117.

³⁶⁶ TUNA, s. 33.

hem de şirket sicil kurumuna (Companies House) kayıt yaptırma zorunluluğu bulunmamaktadır³⁶⁷. Ancak bu yöntem genelde daha küçük, basit, işçi istihdam etmeyecek, kendi alanı ve tesisleri olmayan ve sözleşme akdetmeyecek topluluklar için tercih edilmektedir³⁶⁸. Bu birliklere özel üyeler kulübü ('private members' club) de denilmektedir. Ancak tüzel kişiliği haiz olmayan bu dernekler sözleşme akdedemezler. Bu tür yapıları oluşturan kişiler borçlarından ve sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinden sorumludurlar. Yönetim için gerekli olan yıllık toplantılar düzenleme gibi yükümlülükleri yoktur, çünkü dışarıdan bir denetim olmadığı için esnek davranabilirler. Amatör Spor Kulüpleri Birliği'ne (Community Amateur Sports Club-CASC) seçilebilirler³⁶⁹. Tüzel kişiliği haiz olmayan bu özel üyelerin halin icabına göre kulüplerinin avantajları olduğu kadar dezavantajları da olabilecekleri göz ardı edilmemelidir. Kulübün üyelerinden bağımsız bir tüzel kişiliği olmayacak, üyelerin şahsi sorumluluğu söz konusu olup borçlar ve alacaklardan müştereken sorumludurlar. Eğer bu birlik ticaret yapmaya ve kazanç elde etmeye başlarsa limited şirketler gibi Şirketler Vergisi ödemeye başlayacaktır³⁷⁰. Eğer birliğin malları borçları ödemeye yetmeyecek durumda ise yönetim komitesi üyeleri TBK m. 620-645 hükümleri arasında düzenlenen adi ortaklıkta olduğu gibi şahsi malvarlıkları ile sorumludur³⁷¹.

CASC'ler tüm topluma açıktır, kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır ve asıl amaçları daha fazla insanı spor yapmaya teşvik etmektir. Kulüpler, iş fiyatlarından muafiyet ve "Hediye Yardımı" yardımından yararlanır, ancak hak kazanmak için amatör bir temelde organize edilmesi gerekir. Kulüp bir CASC olarak kaydolduğunda, her zaman bir CASC olarak kalacaktır - veya önemli bir vergi cezasıyla karşı karşıya kalırlar. Karar vermek için zaman ayırın. CASC, kulüplere bir Topluluk Amatör Spor Kulübü işletmeleri (veya olmaları) konusunda yardımcı olan ve tavsiyelerde bulunan bir Topluluk İlgi Alanı şirkettir (Community Interest Company-CIC)

Hayır, kurumları çok cömert vergi avantajlarına sahiptir ve fon sağlayıcılar tarafından tanınmaktadır. Kulüp kar amacı gütmeyen nitelikte olmalı ve elbette hayır amacı

---

³⁶⁷ www.clubsolutions.wales/legal-status/erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁶⁸ TUNA, s. 33.

³⁶⁹ www.clubsolutions.wales/legal-status/erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷⁰ www.clubsolutions.wales/legal-status/erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷¹ Amatör Spor Kulüpleri Birliği (Community Amateur Sports Club (CASC) 2001 yılından beri üyelerine vergi avantajları sağlamak için mücadele veren bir teşekküldür. The Sport and Recreation Alliance, spor ve eğlence için şemsiye örgüt niteliğinde olup futboldan halk oyunlarına 300'den fazla ulusal ve temsilci kurullarını barındırmaktadır. Bkz. TUNA, s. 34.

esasında faaliyet göstermelidir. Ana amaç ise amatör sporun ilerlemesini içermelidir. Ancak hayır kurumu olmak beraberinde ekstra gereksinimler ve kısıtlamalar getirir. Örneğin, yıllık hesaplar ve iadeler hazırlamanız gerekir.

Sosyal girişim, amaçları öncelikli olarak sosyal olan ve karları hizmetlerine veya topluluğa yeniden yatırılan bir iştir. Sosyal işletmeler, küçük topluluğa ait köy dükkânlarından kamu hizmetleri sunan büyük kuruluşlara kadar birçok şekil ve boyutta gelir.

“Charitable status” yani hayır için kurulanların yine herhangi bir kâr amacı gütmemesi ve örneğin sporun geliştirilmesi gibi bir amacının bulunması halinde de bağış yapanların da onayı ile vergi muafiyetleri söz konusudur ancak hayır kurumu olmasının da yıllık gelir gider hesap listesi hazırlamak gibi sorumluluk ve sınırlamaları bulunmaktadırlar³⁷².

Hissedarlarının belirli bir miktara kadar şirketin tasfiye açığını garanti etmekle yükümlü olduğu şirket (Companies limited by guarantee) olarak da kurulabilir³⁷³. Garantiyle Sınırlı Şirket olarak kurulan bir kulüp Ana Sözleşmesi’ne tabidir ve amacı doğrultusunda hibe fonu almaya hak kazanabilir. Spor kulübünün sınırlı sorumluluk şirketi olarak kayıt edilmesi durumunda, kulüp üyelerinden bağımsız tüzel kişilik kazanır. Tüzel kişiliği haiz olmayan kulüplerden temel farkı, kulübün kendi başına sözleşmelere girmesine izin veren ayrı bir yasal kimliğe sahip olmasıdır. Bu yapı, üyeliğin düzenli olarak değiştiği kar amacı gütmeyen bir temelde faaliyet gösteren kulüp için çok uygundur. Üyeler, kulüp iflas ederse yükümlülüklerini sınırlayarak asgari bir miktar ödemeyi kabul ederler. Üyeler, üye toplantılarına katılma ve direktörlerin atanması ve kaldırılmasını içeren oy kullanma hakkına sahiptir³⁷⁴.

Yarı profesyonel ve profesyonel kulüplerin daha çok tercih ettiği anonim şirket (Companies limited by shares) şeklindeki kulüplerdir. Teminatla sınırlı bir şirket, genellikle kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan oluşan ve hissedarlar yerine üyeleri olan, daha az bilinen bir işletme türüdür³⁷⁵. İki grup arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar vardır. Üyeler ve hissedarlar sınırlı sorumluluk sahibidir, ancak hisse tabanlı bir şirketin tasfiye edildiği durumlarda, ikincisinin sahip oldukları hisselerle ilişkin tüm ödenmemiş

³⁷² www.clubolutions.wales/legal-status/ erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷³ www.sportenglandclubmatters.com/ erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷⁴ www.sportenglandclubmatters.com/ erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷⁵ www.nairaland.com/companies-limited-guarantee-shares/ erişim tarihi: 18.07.2020.

parayı ödemesi gerekebilir³⁷⁶. Bu tür spor kulüplerinin CASC'ye üye olmaları mümkün değildir³⁷⁷.

İngiltere'deki spor kulüpleri Nichols ve Taylor tarafından ifade edildiğine göre, şimdi ve öngörülebilir gelecekte bir dizi önemli zorluklarla karşı karşıya bulunmaktadır ve 19. yüzyılın koşullarından ortaya çıkan bir altyapının görünen istikrarı aldatıcı olabilir³⁷⁸. İlk olarak, spor ve fiziksel aktiviteye katılımın doğası, genellikle takımlar tarafından organize edilen geleneksel, zamana bağlı spor aktivitelerinden, kişiselleştirilmiş, zaman esnek fitness aktivitelerine kadar uzun vadeli bir değişim geçiriyor. Böylelikle, ticari sektör için önemli bir büyüme kaynağı olan sağlık ve fitness kulüpleri, katılım sayılarında gönüllü spor kulüplerini geride bırakıyor. Göreceli önemdeki bu değişiklik, gönüllü spor kulüpleri tarafından tutuklanacaksa, potansiyel üyelerin ve gönüllülerin ihtiyaçlarına daha esnek bir yaklaşım benimsemeleri gerekecektir. Katılımcılar fitness aktiviteleri için daha fazla fırsat istemeye devam edecekler, bu nedenle spor kulüplerinin bu önemli talep kaynağını karşılayıp karşılamayacağını düşünmesi gerekiyor³⁷⁹.

Uzmanlar, uzun süredir Premier Lig'in ciddi bir mali krizle karşı karşıya kalacağı zamanın yalnızca bir zaman meselesi olduğunu giderek daha fazla ilan ediyorlardı. Büyük sözleşmeler, yüksek transfer ücretleri ve karlarda sürekli düşüş, İngiliz Futbol kulüplerinin mali başarısını baltalayan gerçeklerden bazılarıydı³⁸⁰.

³⁷⁶ www.nairaland.com/companies-limited-guarantee-shares/ erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷⁷ Pay senetleriyle sınırlı özel bir şirket, İngiltere ve Galler, Kuzey İrlanda, İskoçya, bazı İngiliz Milletler Topluluğu ülkeleri ve İrlanda Cumhuriyeti yasaları çerçevesinde kurulmuş bir özel limited şirket sınıfıdır. Sınırlı yükümlülüğe sahip hissedarları vardır ve hisseleri halka açık bir limited şirketin aksine halka açıklanamaz. Hisse senetleriyle "sınırlı", hissedarların şirketin alacaklılarına karşı olan yükümlülüğünün başlangıçta yatırılan sermayeyle, yani hisselerin itibari değeri ve şirket tarafından hisselerin ihraç edilmesi karşılığında ödenen primler. Böylece hissedarların kişisel varlıkları şirketin iflas etmesi durumunda korunur, ancak şirkete yatırılan para kaybedilebilir. Limited şirket "özel" veya "kamu" olabilir. Özel bir limited şirketin açıklama gereklilikleri daha hafiftir, ancak hisseleri halka arz edilemez ve bu nedenle halka açık bir borsada işlem göremez. Özel bir limited şirket ile halka açık bir limited şirket arasındaki en büyük fark budur. Çoğu şirket, özellikle küçük şirketler özeldir. www.sportenglandclubmatters.com/ erişim tarihi: 18.07.2020.

³⁷⁸ NICHOLS/TAYLOR, s. 127.

³⁷⁹ NICHOLS/TAYLOR, s. 127.

³⁸⁰ GEORGIEVSKI, Bojan/ ZEGER, Slavica, Is English Football Facing a Financial Crisis, or are We Only Missing Better Regulation? Journal of Tourism, Hospitality and Sports, An International Peer-reviewed Journal, Vol.18, 2016, s. 1; 2000 yılından sonra 10 İngiliz takımının hisseleri bir kısmının İngiliz Borsası'nda göstermiş olduğu kötü performanstan dolayı, bir kısmının da ana ortaklığının değişmesi sonucu, işlem gördükleri borsalardan çıkarılmıştır (de-listed). Bazılarının ise, halka arz neticesinde gerekli yatırımları gerçekleştirdikten sonra borsadaki spekülatif hareketlerden ters yönde etkilenmemesi için hisselerini geri çektiği söylenmektedir. 2000 yılından sonra hisselerini borsadan çeken kulüpler, Manchester United, Chelsea, Leeds United, Bradford City, Bolton Wanderers, Leicester City, Nottingham Forest, Sunderland, Queens Park Rangers ve West Bromwich Albion'dur. 2006 yılı

İngiliz futbol kulüplerinin ekonomik durumları ve özellikle borç ödeme kabiliyetleri ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre, İngiliz futbolunun en üst bölümü olan FA Premier League’de şimdiye kadar sadece bir kulüp resmi olarak iflas davalarına girmiştir (2010 yılında Portsmouth Futbol Kulübü). Ancak, iflas davaları İngiliz futbolunun alt bölümlerinde olağandır ve 1982 ile 2010 yılları arasında İngiliz futbolunun ikinci, üçüncü ve dördüncü kademelerine katılan İngiliz kulüpleri arasında 66 yasal iflas davası vardır³⁸¹.

Finansal krizler dünyanın birçok ülkesinde profesyonel futbolun bir özelliği olsa da, İngiliz vakasını analiz etmek en kolay olanıdır. Çünkü İngiliz futbol kulüpleri 19. yüzyıldan beri sınırlı sorumlu şirketler olmuştur. İngiliz yasalarına göre tüm limited şirketler yıllık hesaplar yayınlamak zorundadır. Halkın denetimi için uygun şeffaf bir spor kulübü anlayışı bu ülkede yerleşmiştir³⁸².

FA Premier League şeffaf ve şirketleşmiş kulüpler yapısı dolayısı küreselleşme sürecinin tipik bir örneği haline gelmiştir. 1997 yılında FC Fulham, Mısırlı işadamı Mohamed Al Fayed tarafından 30 milyon sterline satın alındı ve yabancı mülkiyete sahip ilk Premier Lig futbol kulübü oldu. Günümüzde, çoğu Premier Lig kulüplerinin mülkiyeti Amerikalı, Rus, Mısırlı, Malezyalı, Hong Kong’lu, Hintli ve Katarlı milyardere aittir³⁸³.

---

itibariyle, Premier Lig’de olup, halen İngiliz borsasında işlem gören toplam 12 kulüp bulunmaktadır. Bu kulüpler, Aston Villa, Arsenal, Manchester City, Birmingham City, Millwall, Preston, Newcastle United, Sheffield United, Tottenham Hotspur, Southampton, Charlton Athletic ve Watford’dur. Bkz. SULTANOĞLU, s. 11.

³⁸¹ SZYMANSKI, Stefan, *Insolvency in English Professional Football: Irrational Exuberance or Negative Shocks?* NASE, North American Association Sports and Economics, Working Paper Series, Paper No. 12-02, October, 2012, s. 2.

³⁸² SZYMANSKI, s. 4.

³⁸³ GEORGIEVSKI/ZEGER, s. 1.

II. BÖLÜM

GÖNÜLLÜ SPOR BİRLİKLERİ VE GENEL OLARAK SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİ

A. GÖNÜLLÜ SPOR BİRLİKLERİ

1. Genel Olarak

Spor hukukunda gönüllü örgütlenmeler büyük yer tutmaktadır. Günümüzde Türkiye’de ve dünyada sporun gönüllü örgütleri başka bir ifade ile birlikleri, spor kulübü dernekleri, sportif şirketler (spor kulübü şirketleri) ve spor vakıflarıdır. Gönüllü spor birlikleri arasında yer alan spor kulübü şirketleri ile spor vakıfları tez konusu dışında olduklarından genel özellikleriyle ele alınacak olup, bunun yanında spor hukuku bakımından önem arz eden bazı güncel sorunlara da değinilmeye çalışılacaktır.

Gönüllü spor birlikleri arasında yer alan spor kulüpleri, genel itibari ile insanlara tek başına gerçekleştirilmesi imkânsız amaçlara ulaşma ve düşüncelerini bilinçli bedensel hareketler ile destekleme imkânı sağlayan ve spor potansiyelinin geliştirip, sürdürülmesi için faaliyet gösteren dolayısı ile spora yönelik toplumsal ilginin artması için vasıta olan önemli sosyal örgütler olarak nitelendirilmektedir³⁸⁴.

Spor yapmak amacıyla bir grup insan tarafından oluşturulmuş olan gönüllü spor birlikleri; bazen spor kulübü veya atletizm kulübü, spor topluluğu ya da spor derneği olarak da adlandırılabilir. Spor kulüpleri, bazen sadece aile ve arkadaşlar tarafından oynanan veya izlenen organizasyonlar içinde olabileceği gibi, bazen de diğer kulüplerin meydana getirdiği spor takımlarına karşı düzenli olarak rekabet eden amatör ve/veya profesyonel oyunculara sahip organizasyonlara dâhil olabilirler. Kulüpler tek bir spor

---

³⁸⁴ ÇİMEN/EKENCİ: s.77-78; ACAR, Muhittin, Sporda Hedefler ve Politikalar (1923-1993), Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Planlama Daire Başkanlığı, DPT Yayınları, Ankara, 1994, s.1; KÜÇÜK, Veysel/KOÇ, Harun, Psiko - Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2015, S. 10, s. 1-12; EKİCİ, Gülay, Öğrenme Stiline Dayalı Biyoloji Öğretiminin Analizi, Eğilim ve Bilim, 2002, Cilt 27, S. 126, s. 43-52; SAMUR, Serdar, Kurumsal Futbol Yönetimi, Futbol Ama Hangi Futbol, Serdar, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013, s. 19.

dalı ile veya birden fazla spor dalı ile iştigel edebilirler (multi-sport club)³⁸⁵. Öte yandan, Atletizm kulübü (athletics club) terimi, sadece atletizm sporu faaliyeti gösterildiği anlamından ziyade, genel bir spor kulübünü nitelemek için kullanılabilir. Örneğin, Club Atletico de Madrid, atletizm kulübü değil bir futbol kulübüdür³⁸⁶. Türkiye’de spor kulüplerinin büyük çoğunluğu birden fazla spor dalı ile iştigel ederler. Örneğin Galatasaray SK başta futbol olmak üzere, basketbol, sutopu, kürek, yüzme ve atletizm gibi pek çok spor dalında faaliyet göstermektedir.

Avrupa, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Hindistan, ABD veya Latin Amerika gibi dünyanın birçok bölgesinde, çeşitli spor şubelerine sahip spor kulüpleri veya bu kulüplerin profesyonel şubeleri çok popülerdir. Genel olarak öğrenci sporları ise, her biri dâhil olduğu eğitim kurumunu temsil eden ve çeşitli spor dallarında yarışan spor kulüpleri tarafından yürütülür. Bu tür organizasyonlar özellikle ABD’de (örneğin NCAA) oldukça güçlüdür³⁸⁷.

NCAA, günümüzde ABD’de erkek ve kadınların üniversiteler arası atletizm sporları için genel bir yasama ve idari otorite olarak işlev görür. Çeşitli sporlar için oyun kurallarını ve sporcular için uygunluk kıstaslarını formüle eder ve uygular. Hem bölgesel hem de ulusal üniversiteler arası atletik yarışmaları denetler ve yaklaşık iki düzine sporda yaklaşık 90 ulusal şampiyona düzenler. 1973’te NCAA, her bir üye kolej ait olduğu bölümü seçmesine izin vererek, her biri farklı bir rekabet düzeyini temsil eden üç bölüm halinde yeniden düzenlendi. Her bölüm, çeşitli spor dallarında ulusal şampiyonluk müsabakaları düzenler. NCAA örgütlenmesinin 21. yüzyılın başlarındaki üyelikleri 1.000’den fazla eğitim kurumunu içeriyordu. Merkezi ve müzesi NCAA Şampiyonlar Salonu Indianapolis, Indiana-ABD’dedir³⁸⁸.

---

³⁸⁵ AB ülkelerinde multi-sport club kavramına örnek olarak S.S. Lazio; Ferencvaros Budapest; Panionios G.S.S.; Olympiacos C.F.P.; Racing Club de France; Sporting Clube de Portugal kulüpleri verilebilir. www.multisportclubs.eu/erişim tarihi: 16.08.2020.

³⁸⁶ www.en.atleticodemadrid.com/erişim tarihi:31.10.2020.

³⁸⁷ National Collegiate Athletic Association NCAA(NCAA), Amerika Birleşik Devletleri’nde üniversiteler arası atletizmi yöneten organizasyon. 1906 yılında Intercollegiate Athletic Association olarak, gridiron futbolu ve diğer üniversiteler arası sporlar için rekabet ve uygunluk kuralları hazırlamak için kuruldu. NCAA bugünkü adını 1910 yılında benimsedi. 1921 yılında ilk ulusal şampiyona etkinliğini, Ulusal Kolej Atletizm Şampiyonası’nı gerçekleştirdi ve yavaş yavaş diğer sporlardaki kolejler arası rekabet ve bunların kolej dernekleri veya konferansları üzerindeki yetkisini genişletti. Bununla birlikte, NCAA, 1942 yılına kadar kurallarını uygulamak için önemli yetkilere sahip değildi. NCAA, 1952 yılında stadyumlarda maça katılımı korumak için kolej futbolunun televizyonda canlı yayını düzenlemeye başladı. www.britannica.com/topic/National-Collegiate-Athletic-Association/erişim tarihi: 30.08.2020.

³⁸⁸ www.britannica.com/topic/National-Collegiate-Athletic-Association/erişim tarihi: 30.08.2020.

2. Tarihçe

Siyasal ve sosyal hak talepleri ile bireylerin örgütlenmeleri tarih boyunca birbirini devamlı olarak destekleyen iki olgu olmuştur³⁸⁹. Dernekler geçmiş dönemlerde önceleri tıpkı sendikalar gibi “fiili olarak” ve “gönüllü birlik” ilkesine göre teşkilatlanmışlardı³⁹⁰. 1850’li yıllarda günümüzdeki dernek yapısına benzeyen spor kulüpleri görülmeye başlanmıştır³⁹¹. Dünyanın ilk futbol kulübü, futbol oynamak isteyen varlıklı kesim (burjuvalar, kentsoylular) tarafından 1857 yılında kurulmuş olan İngiliz “*Sheffield United*” kulübüdür³⁹². Daha sonra, Londra banliyösü “*Woolwich*” bölgesindeki kraliyet silah fabrikası işçileri de 1886 yılında “*Arsenal*” futbol kulübünü kurmuşlardır³⁹³.

Sporcu sayılarının artması kulüplerin çoğalmasına, seyirci sayısının artması da kulüpleri düzenli aralıklarla, belli bir program içerisinde karşılaştırılacak teşkilatlanmalara gidilmesine yol açmıştır. Dünyada ilk kulüpçülük faaliyetleri, “gönüllü birlik” ilkesi doğrultusunda boş vakitlerini değerlendirmek için spor yapmak isteyen kişilerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır³⁹⁴.

ABD’de de ise ilk kulüpler İngiltere’den sonra kurulmasına rağmen, yirminci yüzyılın başında bütün kulüpler şirketleşmiştir. ABD’de spor kulüplerinin şirketleşmeleri bu ülkedeki kapitalist sistem sonucu güçlenen sermaye birikiminin sporu da bir meta olarak görmesi ve dolayısı ile spora yönelmesi nedeniyledir³⁹⁵.

Türkiye’de ilk kulüpçülük hareketi 1855 yıllarında başlamıştır³⁹⁶. Kulüplerden önce, Osmanlı döneminde özellikle çok geniş alana yayılan sporun temel teşkilatlanma birimi

---

³⁸⁹ TANÖR, Bülent, Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar, May Yayınları, İstanbul,1978, s.56; DÜNDAR-SEZER, Tijen, Dernek Kurma Özgürlüğünün İçeriği ve Gelişim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt. 10, Sayı: 1, 2008, s. 2 - 3

³⁹⁰ GÜRİZ, s. 140; ÖZTAN, Bilge, Tüzel Kişiler, Turhan Kitapevi, Ankara, 1998, s. 3 (Tüzel Kişiler).

³⁹¹ FİŞEK, s. 225 (Spor Yönetimi).

³⁹² *Sheffield F.C.* 24 Ekim 1857 tarihinde kulübün ilk sekreteri ve takım kaptanı olan *William Prest* ve *Nathaniel Creswick* tarafından kuruldu. *Sheffield FC* üyeleri, 1860 yılında dünyanın ikinci futbol kulübü “*Hallam FC*” kuruluş tarihine kadar, kendi kendilerine maç yapmışlardır. *Hallam FC*’de Sheffield’de aynı zamanda ilk kaptanı olan *John Charles Shaw* tarafından kurulmuştur. Bu iki takım futbol oyununun kurallarının yerleşmesine büyük katkı sağlamışlardır. Bu nedenle aralarında oynadıkları maçlara, “rules derby”, “kural derbisi” adı verilmiştir. Bkz. ARLOTT, John, *The Oxford Companion to Sports and Games*, Published by Paladin, London, UK, 1976, s. 20-21.

³⁹³ FİŞEK, s. 225 (Spor Yönetimi).

³⁹⁴ FİŞEK, s.133 (Spor Yönetimi).

³⁹⁵ FİŞEK, s.133 (Spor Yönetimi); YILDIZ, İslâm Selçuk, Kırıkkale İlinin Spor Kulüplerinin Faaliyet Alanları ve İşleyişleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 1996, s. 6.

³⁹⁶ ÖZTELLİ, C., Osmanlılarda Spor, Geleneksel Türk Sporları Seminerleri, Konya Turizm Derneği Yayını, Ankara, 1996, s. 50.

tekkelerdi. Özellikle yağlı güreş tekkeleri oldukça yaygındı³⁹⁷. Güreş ülkenin en yaygın ve milli sporuydu. Yönetici zümresi tarafından da desteklenmekteydi. Diğer spor dalları için böyle bir durum söz konusu değildi. Örneğin futbolun Türk topraklarına girişi tamamen yabancılar marifetiyle olmuştur. İzmir-Bornova’da mukim ticaret erbabı İngilizler kendi aralarında iddialı futbol maçları oynamak suretiyle, bu sporu tanıtmışlar ve sevilmesini sağlamışlardır³⁹⁸.

İzmir-Bornova’da, İngilizler tarafından 1894 yılında “*Football and Rugby Club*” isminde bir kulüp kurulmuştu.³⁹⁹ Daha sonra da yine İngilizler, gayrimüslim nüfusun yoğun olduğu İstanbul’un Moda semtinde, “*Moda Rugby Club*” isminde, üyeleri sadece Hıristiyanlardan ibaret olan bir kulüp kurmuşlardır⁴⁰⁰. Türkler tarafından kurulan ilk spor kulübü ise, 1901 yılında “*Kadıköy*” adıyla başkent İstanbul’un Anadolu yakasında kurulmuştur⁴⁰¹.

Sultan II. Abdülhamit döneminde, İstanbul’da 1903 yılında BJK, 1905 yılında GS, 1907 yılında FB kurulmuştur. Ancak bu dönemde kurulan teşekküller genellikle basit ortaklık olarak kuruluyor ve adlarına kulüp deniliyordu. Bu teşekküllerin tüzel kişilikleri bulunmuyordu. Çünkü her türlü sosyal, iktisadi, siyasi ve kültürel örgütlenme yasaktı⁴⁰².

II. Meşrutiyet’in ilanı üzerine Jön Türkler sadece siyasi değil, toplumsal olarak da ülkeyi dönüştürmek istiyorlardı. Batı tarzı yaşamın ülke genelinde yaygınlaşmasını teşvik eden politikalar uyguladılar⁴⁰³. Bu dönemde ilk kez, 03.08.1909 tarihinde “Cemiyetler Kanunu” çıkarıldı. Böylelikle kulüpler, önceden izin almaya gerek olmadan kurulan dernek tüzel kişiliğine kavuşmuş oldular⁴⁰⁴. Spor organizasyonları bu dönemde artmıştır (Örneğin İstanbul Pazar Ligi gibi). Özellikle okullar tarafından

---

³⁹⁷ ÖZTELLİ, s. 50.

³⁹⁸ YILDIZ, s. 6-7.

³⁹⁹ FİŞEK, Kurthan, 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s. 51 (Spor Tarihi).

⁴⁰⁰ FİŞEK, s. 51-52 (Spor Tarihi).

⁴⁰¹ FİŞEK, s. 51-52 (Spor Tarihi); YILDIZ, s. 6-7; Kurthan Fişek’in naklettiğine göre; “1890 yılında ilk Türk futbolcusu *Fuat Hüsnü Kayacan*’ın *Bobi* takma adı altında İngiliz takımlarında futbol oynaması ya da önce *Reşat Danyal ile Fuat Hüsnü*’nün birlikte kurdukları *Black Stockings* (1899), sonra *Fuat Hüsnü*’nün tek başına kurduğu *Kadıköy* (1901) futbol kulüplerinin keyfiyet jurnal edilip hafiyeler takibata geçince kapanmak ve müteşebbisleri birer tarafa dağılmak âkibetiyle karşılaşmaları arasında 10-11 yıllık bir zaman boşluğu vardır” Bkz. FİŞEK, s. 256 (Spor Yönetimi).

⁴⁰² GENÇ, s. 38 (Beşiktaş).

⁴⁰³ GÜNAY, Nejla, Osmanlı Devletinde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü, TTK, *Belleten Dergisi*, Ankara, Cilt. LXXXI, S. 292, Aralık, 2017, s. 917-947.

⁴⁰⁴ GENÇ, s. 38 (Beşiktaş).

kurulan spor kulüpleri (Galatasaray, İstanbulspor, Vefa gibi) amatör sporu okullarda geliştirme yolunu seçerek, ilk defa kulüp-okul işbirliğini geliştirmişlerdir⁴⁰⁵. Özellikle II. Meşrutiyet ile ivme kazanan, ancak Kurtuluş Savaşı ile yatay seyir izleyen spor kulüplerinin toplumsal yaşam içinde var olması Cumhuriyet döneminde çoğunlukla devletin vesayeti altındaki gelişmeler ile bu günkü hukuki ve sosyal seviyelerine ulaşmıştır⁴⁰⁶.

Spor kulübü derneklerinin dâhil olduğu Türk medeni hukukunda genel olarak derneklerin hukuki gelişimi ise neredeyse Cumhuriyet ile paralel bir süreç izlemiştir. 743 sayılı Medeni Kanun'dan önce yürürlükte bulunan ve II. Meşrutiyet yıllarında İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidarı döneminde kabul edilen 1909 tarihli Cemiyetler Kanunu, Medeni Kanun'un (mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi-eMK) 1926 yılında kabulünden sonra da 1938 yılına kadar yürürlükte kalmaya devam etmiştir. 28.06.1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu yürürlük olarak eski kanunun yerini almıştır. 743 sayılı eMK özgürlükçü ve liberal bakış açısı ile dernekleri düzenlemiştir. 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu ise otoriter ve devletin müdahalesini hâkim kılan bir hukuki düzen öngörmekteydi⁴⁰⁷.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yeniden yapılanmaya başlayan Türkiye'de 07.01.1946 tarihinde çok partili hayata geçilmesinin ardından 05.06.1946 tarihli ve 4919 sayılı Cemiyetler Kanunu önceki 3512 sayılı Kanun yerine kabul edilmiştir. Bu kanun ile önceki kanuna göre daha liberal bir anlayış ile 743 sayılı eMK yapısına uygun düzenlemeler getirilmiştir. 3512 sayılı Kanun 22.12.1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanunu ile ilga edilmiştir. 1630 sayılı Kanun ise 04.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu'na yerini bırakmıştır. Bu Kanun 1991, 1997 ve 2002 yıllarında değişikliklere uğramıştır. 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren ve dernekler ile ilgili önceki 743 sayılı eMK hükümlerine göre daha ayrıntılı hükümler içeren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu sonrasında 04.11.2004 tarihinde halen yürürlükte olan 5253 sayılı Dernekler Kanunu 2908 sayılı Kanun yerine kabul edilmiştir. 31.03.2005 tarihinde ise

---

⁴⁰⁵ 1869 yılında açılan Galatasaray Lisesi'nin ders programı Fransa'daki liselerin aynısıydı. Okulun ilk jimnastik öğretmeni Fransız Mösyö Curel idi. Curel Fransa'dan gelirken beraberinde jimnastik araçları da getirmişti. Mösyö Curel 1870 yılının bir mayıs günü öğrencileri Kâğıthane'ye götürmüş ve halka bir jimnastik gösterisi sunulmasını sağlamıştı. Gösteri sonrasında ilk kez etli pilav yenmişti. Galatasaray Lisesi'nin kuruluş yıl dönümünde gerçekleştirdiği etli pilav ritüeli aslında Mösyö Curel'in tertip ettiği bu spor gösterisine dayanmaktadır. Bkz. KAHRAMAN, s. 640.

⁴⁰⁶ HİÇYILMAZ, s. 30.

⁴⁰⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. AKÜNAL, Teoman, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, Beta Yayınları, İstanbul, 1995, s. 45 ila 47.

31.03.2005 tarihli Dernekler Yönetmeliği çıkarılmıştır. 5253 sayılı Dernekler Kanunu çeşitli defa bazı değişikliklere uğramış, son olarak 26.03.2020 tarihli ve 31080 sayılı Resmi Gazetenin Mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 21, m. 22, m. 23 ve m. 24 hükümleriyle 5253 sayılı Dernekler Kanununun bazı maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin ardından ise 09.07.2020 tarih ve 31180 sayılı Resmi Gazetede “Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Örgütlenme ve dernek kurma özgürlüğü 1982 Anayasası m. 33 hükmü ile temel bir Anayasal hak olarak garanti altına almıştır.

Spor kulübü derneklerinin tabi olduğu yönetmelik olan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği ise 08.07.2005 Tarih ve 25869 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik, 5253 sayılı Der. K. m.14 hükmü ile 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 20 hükmü esas alınarak hazırlanmıştır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün adı daha sonra Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

3. Spor Kulübü Olarak Şirket

a. Genel olarak

Kişilerin bir amaç etrafında toplanmalarını ifade eden ortaklık veya şirket kelimesinin sözlük anlamı çok geniştir. Ancak, bugün hukuk dilinde “ortaklık”, “şirket” veya “dernek” kavramları ile bir amaç (gaye) etrafında bilinçli olarak birleşmiş veya örgütlenmiş kişi birleşmeleri (Personenvereinigung) kastedilmektedir. Şirketler hukukunun konusunu, iktisadî amaçlı (Wirtschaftlicher Zweck) ortaklıklar teşkil etmektedir⁴⁰⁸. Özel hukuk anlamında şirket, sözleşme ile kurulmuş ve ekonomik amacı olan kişi birleşmeleridir. Şirketin bu tanımından belirleyici üç temel unsurunun ortaya

⁴⁰⁸ PULAŞLI, s. 4 (Şirketler Hukuku Şerhi).

çıktığı söylenebilir; “Şirketler kişi birleşmesidir”, “sözleşmeye dayanır” ve “ortak bir ekonomik amacı” vardır⁴⁰⁹.

Derneklerin aksine, şirketler iktisadî amaç (kazanç sağlamak) için kururlar, yani kişilerin birleşmesinin esasını, kâr elde etmek ve bunu kendi aralarında paylaşmak teşkil eder. Ancak bu amacın meşru olması gerekir, diğer bir ifade ile şirketin amacı, 6098 sayılı TBK m. 27 uyarınca hukuka, ahlâka, adaba ve kamu düzenine aykırı olmaz⁴¹⁰.

Dernek yapısı içinde örgütlenen kulüpler bazı finansal zorlukları aşmak için kendilerine göre bir takım arayışlara ve modeller geliştirmeye çalışmışlardır. TTK, şirketi tanımlayan ve unsurlarını belirleyen bir hüküm içermemektedir. Buna karşılık, “Adi Ortaklık” (veya Adi Şirket) kavramını düzenleyen TBK m. 620 hükmünde ortaklık “iki ya da daha çok kişinin ortak bir amaca ulaşmak için emek ve mallarını birleştirmeyi üstlendikleri sözleşme” olarak tanımlanmaktadır. TBK m. 620 hükmünde yer alan bu tanım, doktrinde bütün şirket tipleri için genel bir tanım olarak kabul edilmektedir⁴¹¹.

Kanunda ve doktrinde yer alan tanımlardan hareketle şirket kavramının unsurları; şahıs, sözleşme, sermaye, ortak amaç ve bu ortak amaç uğrunda birlikte çalışma unsuru (affectio societatis) olarak tespit edilmektedir⁴¹².

Anonim şirket, TTK m. 329 hükmünde, “sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket” olarak tarif edilmekte olup pay sahiplerinin taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve sadece şirkete karşı sorumlu olacakları öngörülmektedir⁴¹³.

Spor kulübü dernekleri ticari değil ideal amaç için kurulur ve faaliyet gösterirler. Oysa şirketin dolayısı ile anonim şirketin amacı, kazanç elde etmek ve bunu ortaklar arasında

---

⁴⁰⁹ Ancak *Pulaşlı*'nın dikkat çektiği üzere, son yıllarda tüm Avrupa'da ve ülkemizde de 6102 sayılı TTK ile “tek kişilik şirket” kurulmasına yasal olarak imkân tanınmış olduğundan, “kişi birleşmesi” unsurunun şirket kavramının aslî unsuru olma niteliğini yitirdiği söylenebilir. Tek kişi şirketleri, geleneksel iki veya daha fazla ortaklı şirketlerin atipik bir görünümüdür. Çünkü bunlarda, birden fazla “kişinin birleşmesi” unsuru eksiktir. PULAŞLI, s. 4 (Şirketler Hukuku Şerhi).

⁴¹⁰ PULAŞLI, s. 4 (Şirketler Hukuku Şerhi).

⁴¹¹ BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, Beta yayınları, İstanbul, 2012, s. 11; AYAR, s. 9 (Adi Ortaklık); Bir başka tanım ise şöyle yapılabilir; “Ticaret şirketi bir veya birden fazla kişinin, yazılı bir sözleşme ile emek, mal veya haklarını ortak bir unvan altında, iktisadi bir amaç uğrunda, kanundaki belirli tiplerden birine uygun olarak birleştirmeleriyle meydana gelen tüzel kişiliktir”. Bkz. KARAHAN, s. 22.

⁴¹² KARAHAN, s. 22.

⁴¹³ ALTAŞ, Soner, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Gereççeli, Seçkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 39 (Anonim Şirketler).

paylaştırmaktır⁴¹⁴. Şirketlerde, şirketin amacına ulaşmak üzere uğraştığı faaliyet alanına konu adı verilir⁴¹⁵.

b. Spor kulübü şirketleri

Günümüz profesyonel futbol örgütlenmesinde şirketleşme eğilimleri giderek artmaktadır. Kanaatimizce futbol kulüplerinin profesyonelleşmeye ve kurumsallaşmaya yönelmesinin temel nedeni, ticarileşen futbolun hem gelirlerde hem de giderlerde yarattığı ciddi artışlara yapısal çözüm arayışları olmuştur⁴¹⁶.

Yönetmelik açıdan ise, özellikle Avrupa'da şirket statüsünde bulunan futbol kulübünün sahipleri konumunda olan yöneticiler, takımın aldığı başarısız sonuçlar karşısında dernek statüsündeki spor kulübü yöneticilerinin karşılaştıkları istifa baskısı gibi, güçlükler yaşamayacaklarından kulübün daha etkili yönetilmesini sağlarlar. Ayrıca kulübün kaynaklarının nasıl kullanılacağı konusunda dernek statüsünde bulunan kulüplere göre daha az problem yaşarlar⁴¹⁷.

Dernek statüsünde bulunan futbol kulübünün yöneticileri aldıkları kararları ancak kulüp üyelerini ikna ettikleri takdirde uygularlar. Spor kulübü başkanları ve yönetim kurulu üyeleri iki yıl gibi oldukça kısa süre bir için seçildiklerinden strateji geliştirme çalışmalarını fazla düşünmezler, ancak tekrar seçilme şansını yakaladıkları zaman uygun stratejileri uygulama fırsatı bulurlar. Oysa şirket sahipleri çok fazla insan ikna etme veya başarısız olduğunda istifaya zorlanma gibi bir zorlukla karşılaşmadıkları için strateji seçimi, uygulaması açısından daha kolay hareket etme fırsatı yakalayacaklardır. Bu kulüpler kârlarını artırdıkları sürece kulüp sahipleri ve hissedarlarının desteği devam edecektir⁴¹⁸.

Türkiye'de futbol takımlarının şirketleşmesi konusunda ilk örneğe Malatyaspor Kulübünün futbol şubesini, kurduğu Malatya Spor AŞ'ne devretmesi ile rastlanılmıştır. Malatya Spor AŞ TFF profesyonel 1. Ligi'nden düşmesi üzerine şirket tasfiye edilmiştir. Daha sonra İstanbulspor, Adanaspor, Van Spor, Çanakkale Dardanel Spor,

---

⁴¹⁴ Kollektif ve komandit şirketler ancak bir ticarî işletmeyi işletmek amacıyla kurulabilirken (TK.211 ve 304), anonim ve limited şirketler her türlü iktisadi amacı gerçekleştirmek için kurulabilir (TK.331 ve 573/III). Bkz. KARAHAN, s. 25.

⁴¹⁵ KARAHAN, s. 25.

⁴¹⁶ DAĞLI-EKMEKÇİ, s. 74.

⁴¹⁷ GENÇ, s. 48 (Beşiktaş).

⁴¹⁸ GENÇ, s. 49 (Beşiktaş).

Karşıyaka SK, Antalyaspor, Siirt Jet-Pa SK futbol takımını anonim şirket haline getiren kulüpler arasına girmişlerdir. AŞ olarak teşkilatlanan kulüpler TTK'nun tacirlere ilişkin hükümlerine tabi olacak ve her tür gelirleri ticari kazanç sayılacaktır⁴¹⁹.

Dernek statüsünde olan futbol kulüpleri ile şirket statüsünde bulunan futbol kulüpleri, sahip oldukları organlar bakımından birbirine benzer durumdadır. Her ikisinde de genel kurul, yönetim kurulu, denetim kurulu vardır. Futbol kulüpleri her ne kadar aynı organlara sahip olsalar bile, amaç ve hedefler bakımından farklı özellikler gösterir⁴²⁰.

İngiltere'de daha çok uygulanan şirket statüsünde bulunan futbol kulüplerinin hisse senetlerini halka arz ederek, borsada işlem yapmaları sonucu çok sayıda farklı insan kulübe ortak olmaktadır. Borsada işlem gören hisse senetlerini satın alan insanların amacı gelirlerini artırmaktır. Bu durumda spor kulübü yöneticileri, hissedarların menfaat beklentilerine uygun ve kulübün gerçekleştirilmesi gereken hedeflere paralel strateji geliştirerek menfaat çatışmasına imkân tanımamaktadırlar⁴²¹.

Spor kulüplerinin şirketleşmesi ile ilgili SHGM mevzuatı dışında esas referans noktası olan hükümler, Türkiye futbol mevzuatındaki hükümlerdir. Doktrindeki bir görüşe göre TFF mevzuatındaki hükümler özel hukuk hükümleri olmaları nedeniyle, 3289 sayılı SHGM Kanunu hükümlerini tamamlarlar, bazı durumlarda da hükümsüz kılabilirler (ilga edebilirler)⁴²².

Örneğin, 3813 sayılı TFF Kanunu m. 27 hükmüne göre, “futbol dalında faaliyet gösteren kulüpler, futbol şubelerini kanunlarda belirtilen şekil ve esaslarda, kuracakları veya kurulmuş anonim şirketlere devredebilirler”. 3289 SK m. 24/3 hükmünde ise “Spor kulüpleri, profesyonel takımlarını, TTK hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler” düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısı ile genel kanun hükmü niteliğinde olan 3289 SK m. 24/3 hükmünde “şirket” kavramından bahsedilirken, özel kanun niteliğindeki 3813 sayılı TFF Kanunu m. 27 hükmü ise kulüplerin futbol şubelerini kurulmuş veya kurulacak “anonim şirketlere” devretmek suretiyle şirketleşebilmelerini düzenlemektedir. O halde kulüplerin futbol şubelerini kurulmuş veya kurulacak

⁴¹⁹ DAĞLI-EKMEKÇİ, Yeter Aytül, Türkiye Profesyonel Futbol Kulüplerinin Kurumsallaşması, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli, 2015, s. 74.

⁴²⁰ GENÇ, s. 47 (Beşiktaş).

⁴²¹ GENÇ, s. 49 (Beşiktaş).

⁴²² İMAMOĞLU, Ahmet Faik/KARAOĞLU, Ercan/ERTURAN, Esin Esra, Türkiye'de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C.12, S. 3, 2007, s. 40-41.

“şirketlere” değil, “anonim şirketlere” devretmek suretiyle şirketleşebilmeleri mümkün olup, özel kanun TFF Kanunu m. 27 hükmü, genel kanun 3289 SK m. 24/3 hükmünü ilga etmiştir.⁴²³. Böylelikle limited veya komandit şirket niteliğinde olan bir profesyonel spor kulübü şirketinin TFF tarafından tescil edilerek faaliyet göstermesi Türk hukukunda imkân dâhilinde değildir⁴²⁴.

TFF Ana Statüsü m. 75 hükmü kulüplerin profesyonel futbol şubelerini kanunlarda belirtilen şekil ve esaslarla kuracakları veya kurulmuş anonim şirketlere devredebileceklerini, futbol kulüplerinin birleşmeleri veya devredilmeleri gibi hususları belirleyen düzenlemeleri içermektedir⁴²⁵. Benzer bir düzenlemeyi TFF Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı m. 14 hükmü içermektedir (TFF Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı, Resmi Gazete sayı: 24755, tarih: 14.05.2002)⁴²⁶.

Türk hukukunda spor kulüplerinin şirket şeklinde kurulabilmeleri için, profesyonel bir spor dalında (futbol) faaliyet göstermeleri gerekmektedir⁴²⁷. ABD ve Kanada gibi ülkelerde futbol dışında basketbol, Amerikan futbolu, Beyzbol gibi spor dallarında profesyonellik yaygındır. Avrupa’daki bazı ülkelerde de futbol dışında Buz Hokeyi, Kriket, Rugby gibi spor dallarında profesyonel faaliyet gösteren ve şirket statüsünde

---

⁴²³ AKYÜZ, s. 11.

⁴²⁴ TFF Talimatı m. 14. Hükmünde ticari şirket kavramı kullanılmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere “ticari şirket” kavramının içerisinde kolektif şirket, komandit şirket, limited şirket, anonim şirket ve kooperatif şirketler de girmektedir. Yani ticari şirket, anonim şirketten çok daha geniş bir anlam ifade etmektedir ve anonim şirket, ticari şirketlerin sadece bir türü olarak görülmektedir. Dolayısı ile TFF Talimatı ile getirilen düzenlemenin Kanun ve Ana Statüye göre daha geniş tutulduğu anlaşılmaktadır. Oysa hukuk mevzuatı arasında bir hiyerarşi vardır. Sıralamada altta yer alan bir mevzuatın (burada Talimat) hiyerarşik açıdan daha üstteki mevzuata (burada 3813 sayılı Kanun ve TFF Ana Statüsü) aykırı hükümler taşıması hukuki açıdan mümkün değildir. Bkz. İMAMOĞLU/KARAOĞLU/ ERTURAN, s. 42.

⁴²⁵ (01.06.2019 tarihli Genel Kurul kararı ile değişik) Futbolla uğraşan bir kulüp futbol şubesini ilgili kanun ve yönetmelikler doğrultusunda kurulmuş bir anonim şirkete devredebilir. Kendisini bir ticari kuruluş olarak yeniden yapılandıran bir kulüp tescilini başka bir şehre transfer edemez; bu hallerde futbol oyununun tanıtımı, güçlendirilmesi ve çıkarları öncelik taşır. Hiçbir gerçek veya tüzel kişi (holding şirketler ve bağlı kuruluşları dâhil) herhangi bir müsabaka ya da turnuvanın dürüstlüğüne herhangi bir biçimde zedeleyecek şekilde birden fazla kulübü yönetemez veya kontrolünü elinde bulunduramaz. TFF Yönetim Kurulu, TFF’nin yetkisi kapsamındaki kulüplerin birleşmeleri, genel merkez transferlerini ve isim değişikliklerini kapsayan talimatlar hazırlar. Bkz. 27. 06. 2000 tarihinde kabul edilen, TFF Statüsü, m. 75/4-5, s. 49.

⁴²⁶ Spor kulübü derneğinin futbol profesyonel şubesinin kurulmuş olması, derneğin hukuki yapısını ve amatör spor kulübü olması esasını etkilemez. Kulüp esas olarak halen amatördür, ancak profesyonel şubesi de faaliyete geçmiş olmaktadır. Profesyonel şubenin kulübün hissedar olduğu bir şirket şeklinde olması da, dernek tüzel kişiliğinin devamını engelleyen bir husus değildir. Ancak spor kulübü baştan itibaren bir anonim şirket olarak kurulduğu takdirde, tüzel kişilik tamamen ticaret hukuku alanında yer alacaktır. GENÇ, s. 38 (Beşiktaş).

⁴²⁷ Bir spor dalının profesyonel spor dalı haline gelebilmesi için ise, SHGM tarafından yapılacak teklif üzerine Spordan Sorumlu Devlet Bakanı tarafından tespit edilmesi ve bu profesyonel spor dalının tüzükle düzenlenmesi gerekir. KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu, Ankara Barosu Dergisi, Ankara, Yıl. 56, 1999/1, s. 46.

olan spor kulüpleri bulunmaktadır. Türk spor hukuku alanında önceki kanun olan 3289 sayılı K. ile yürürlükteki 5894 sayılı K. hükümleri gereğince sadece futbol hukuken profesyonel olarak kabul edilen spor dalıdır⁴²⁸. Bu yüzden profesyonel futbol dışında kalan spor dallarını konu alan bir kulüp, anonim şirket olarak kurulamaz. Yine anonim şirket olarak kurulan bir spor kulübü, kendi bünyesinde sadece futbol faaliyetlerini yürütebilir, futbol dışında kalan spor dallarında faaliyet gösteremez⁴²⁹.

5894 Sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” m. 12 hükmüne göre ise, ulusal müsabakalarda yer alan kulüplerin yerine getirmeleri gereken kıstaslar, FIFA ve UEFA kulüp lisans sistemi talimatları doğrultusunda TFF Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. Dolayısı ile kulüplerin şirketleşmesi için sadece iç hukuk değil, dış hukuk kurallarına da uymak gerekmektedir. Şirketleşme ile ilgili bir başka düzenleme TFF Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı, m. 2/b hükmünde yer almaktadır. Maddeye göre, kulüp kavramı, amatör veya profesyonel futbol faaliyetlerinde bulunan ve TFF tarafından tescil edilmiş dernek veya şirketleri tanımlamaktadır⁴³⁰.

TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 14 hükmünde spor kulübünün şirketleşmesinin hangi koşulların gerçekleşmesi ile söz konusu olabileceği belirtilmiştir⁴³¹. Bunun

---

⁴²⁸ Önceki kanun olan 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m. 27 hükmü gereğince futbol dalında faaliyet gösteren kulüpler, futbol şubelerini kanunlarda belirtilen şekil ve esaslarda, kuracakları veya kurulmuş anonim şirketlere devredebilirler.

⁴²⁹ KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 46.

⁴³⁰ Amatör sporcular ile kulübü arasındaki ilişki federasyonlar ile Gençlik ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenmektedir. Doktrinde profesyonel sporcu ile kulüp arasındaki ilişkinin bir hizmet ilişkisi olduğu ve bunun İş Kanunu değil TMK (Borçlar Kanunu) muhtevasında düzenlendiği görüşü baskındır. Ancak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk federasyonlar tarafından yapılan düzenlemeler, profesyonel sporcu ile kulüp arasındaki hizmet sözleşmesini önemli ölçüde etkileyen hükümler içermektedir. Bkz. ÇETİN, s. 340; KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 46; Profesyonel futbolcu sözleşmesinin ana konusunu, futbolcunun bağlı olduğu kulübe karşı ücret mukabilinde bir hizmet edimini taahhüt etmesi veya bir hizmeti görmesi oluşturur. Bkz. PETEK, s. 35; KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 46-47; ÇAĞLAYAN, s. 41.

⁴³¹ TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 14: (1) Kulüpler, futbol şubelerini aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya kurulacak anonim şirketlere ancak TFF Yönetim Kurulu'nun kararı ile devredebilirler. Bu durum devredilen futbol şubesinin klasman derecesini ve hakkını ortadan kaldırmaz. (2) Kulüpler, sportif rekabeti engelleyecek şekilde yarışma hakkını başka bir kulübe devredemezler ve başka bir kulüple birleşemezler. Kulüpler ancak sportif rekabeti engellemeyecek şekilde şirketleşebilir veya dernekleşebilirler veya futbol şubesini başka bir şirkete devredebilirler. (3) Kulübün futbol şubesini devralan şirket, ticaret merkezini başka bir ile taşıyamaz. (4) Bünyesindeki futbol şubesini devreden şirket veya dernek, işbu talimatın 16. maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla, yeniden futbol faaliyetlerinde bulunmak amacıyla TFF'ye tescil edilemez. (5) Şirket tüzel kişiliğine sahip bir kulüp, bir defaya mahsus olmak üzere, son 4 (dört) futbol sezonunda profesyonel veya amatör liglere katılmayan aynı il dâhilinde şirket tüzel kişiliğine sahip diğer bir kulübü devralarak, bu kulüple birleşebilir. Devralınan kulübe ait sportif tarihçe devralan kulübe geçmiş sayılır. Devralan kulüp lige

yanında şirketleşme için TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 15 hükmünde belirtilen belgelerin hazırlanması gerekmektedir⁴³².

Şirketin federasyonca kabul edilebilmesi için, şirket ana sözleşmesinde, TFF tarafından çıkarılan talimat hükümlerinin uygulanacağı şeklinde bir hüküm bulunması gerekir⁴³³.

Spor şirketleri açısından olağan hayatın gereksinimleri doğrultusunda şirketleşme kavramı çerçevesinde birden çok şirketin kurulması zarureti söz konusu olabilir. Örneğin kurulacak şirketlerden birisi doğrudan sporcuların giderleri ve vergi muafiyetindeki gelirlerini toplama faaliyetini yürütürken, kurulan ayrı bir şirket veya şirketler ise sair ticari faaliyetlere ağırlık verebilirler⁴³⁴.

Spor şirketlerinde hissedar grupları ve derneğe bağlı olarak teşkil edilmiş olan yönetim kurullarının yapısı şirket içi muhalefetin önünde engel oluşturmaktadır⁴³⁵. Spor kulübü

---

katılım ve TFF'ye tescil edilen isminde, devralınan kulüp izlenimi verecek veya çağrıştıracak aynı veya benzer değişiklik yapamaz. Devralınan kulübün lige katılım ismi ve unvanı yeniden TFF'ye tescil edilemez. (6) Devralma için, devralınan ve devralınan kulüplerin, birleşme gerekçelerini de içeren birer dilekçe ile Türkiye Futbol Federasyonu'na başvuruda bulunması ve istenilen belgeleri tamamlayarak Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca birleşme işlemlerini gerçekleştirmesi zorunludur. www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Kulupleri-Tescil-Talimati.pdf/ erişim tarihi: 06. 06 2020.

⁴³² TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 15: (1) Bir kulübün, bünyesindeki futbol şubesini kurulmuş veya kurulacak bir şirkete devredebilmesi için aşağıdaki belgeleri TFF'ye ibraz etmesi zorunludur:

- Futbol şubesinin tüm aktif ve pasifiyle birlikte şirkete devrine, devreden de futbol şubesinin borçlarından 2 yıl süreyle sorumluluğunun devam etmesine ve devir sözleşmesi yapılması hususunda yönetim kuruluna yetki verilmesine dair genel kurul kararı,
- Kulübün alacak ve borç durumunu gösterir son bilançosu,
- Taraflar arasında imzalanan devir sözleşmesi,
- TFF tarafından gerekli görülecek diğer belgeler.

(2) Bir şirketin, bir kulübün futbol şubesini devralabilmesi için aşağıdaki belgeleri TFF'ye ibraz etmesi zorunludur:

- İçerisinde futbola ilgili her türlü faaliyette bulunma hak ve yetkisini içeren şirket ana sözleşmesi,
  - Şirket tescil bilgilerinin yer aldığı Ticaret Sicil Gazetesi,
  - Şirket pay defterinin noterden onaylı sureti,
  - Şirkete ait imza sirküleri,
  - Ticaret Odası kayıt örneği,
  - TFF'ye hitaben noterden tanzim olunacak şirket taahhütnamesi,
  - Kulübün futbol şubesinin tüm aktif ve pasifiyle devralınmasına dair ve devir sözleşmesi yapılması hususunda yönetim kuruluna yetki verilmesine dair Genel Kurul kararı ile kararın yayınlandığı Ticaret Sicili gazetesi veya kararın noter tasdikli sureti,
  - TFF tarafından gerekli görülecek diğer belgeler.
- www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Kulupleri-Tescil-Talimati.pdf/ erişim tarihi: 06.06.2020.

⁴³³ KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 46.

⁴³⁴ DEVECİOĞLU/ ÇOBAN / KARAKAYA / KARATAŞ, s. 35.

⁴³⁵ Örneğin; “Beşiktaş Sportif A.Ş.’de tamamı nama yazılı (A) grubu hisse senetleri Beşiktaş Jimnastik Kulübü’ne ait olup hiçbir şekil ve surette, hiç kimseye devir ve temlik edilemezler. Tamamı hamiline yazılı (B) grubu hisse senetlerinin devri eTTK m. 416 hükmü saklı tutularak T.T.K ve Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine tabi bırakılmıştır. Beşiktaş Sportif A.Ş.’de olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarında hazır bulunan A Grubu hissedarların veya vekillerinin, her bir hisse için 100 (yüz) oy, B Grubu hissedarların veya vekillerinin, her bir hisse için 1 (bir) oy hakkı bulunmaktadır. Trabzonspor

derneklerinin hâkim hissedar oldukları sportif AŞ örgütlenmesi modelinde, şirket içi demokrasi pek işlememekte ve azlık hisse sahiplerinin güçlü bir muhalefet olması mümkün olmamaktadır⁴³⁶. Ana şirket ve yavru şirketlerin yönetim kurulları da spor kulübü derneğinin yönetim kurulu tarafından belirlenmekte ve uygulamada dolaylı olarak sportif AŞ ve varsa yavru şirketler spor kulübü derneğinin başkan ve yönetim kurulunca yönetilmektedir⁴³⁷.

Anonim şirket, dernekten devraldığı futbol şubesini TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 16 hükmü uyarınca, TFF Yönetim Kurulu'nun bu husustaki kararı ve talimat maddesinde belirtilen belgeleri TFF'ye ibrazı ile futbol şubesini devraldığı derneğe tekrar devredebilir⁴³⁸.

c. Türkiye'de sportif anonim şirketlerin halka arzı

Jean-Marc Bosman'ın uluslararası UEFA ve FIFA düzenlemelerine meydan okuması ve sonrasında başlayan, Bosman davası, Dünya ve Avrupa futbolu için bir dönüm noktası

Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş.'de ve Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.'de, nama yazılı (A) grubu paylar, hiçbir şekil ve surette hiç kimseye devir ve temlik edilemezler. (A) grubu payların her iki kulüpte yönetim kuruluna aday gösterme imtiyazları bulunmaktadır. Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.'de nama yazılı (A) grubu paylar bir defaya mahsus olmak üzere şirkete devredilmekten başka hiçbir şekil ve surette hiç kimseye devir ve temlik edilemezler". Bkz. KOCAOĞLU, Necip Kağan, Futbol Şirketlerinin Halka Açılması, Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2011/4, s. 104

⁴³⁶ KOCAOĞLU, s. 104.

⁴³⁷ Yönetim kurulların yapısı açısından örnek olarak; Spor kulüplerinin yavru şirketi anonim şirketlerde külfetli bir şekilde yönetim kuruluna aday gösterme imtiyazları bulunmaktadır. Trabzonspor Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş. ana sözleşmesinde beş adet yönetim kurulu üyeliği belirlemiş ve bunlarının tamamı (A) grubu pay sahibinin göstereceği adaylar arasından Genel Kurul tarafından seçilecektir. Birikimli oy ana sözleşmede açıkça yasaklanmıştır. Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar AŞ. ana sözleşmesinde yedi adet yönetim kurulu üyeliği belirlemiş ve bunlarının altısı (A) grubu pay sahibinin göstereceği adaylar arasından Genel Kurul tarafından seçilecek ve bir tanesi (D) grubu hisse senetleri sahiplerinin göstereceği adaylar arasından seçilecektir. Birikimli oy ana sözleşmede açıkça yasaklanmıştır. Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş. ana sözleşmesinde dokuz adet yönetim kurulu üyeliği belirlemiştir. Yönetim Kurulunun 6 (altı) üyesi, (A) grubu pay sahibinin göstereceği adaylar arasından, Genel Kurul tarafından seçilecektir. Bu altı kişiden biri Kulüp Başkanı olacaktır. Kulüp Başkanı, kalan beş adayı Kulüp Yönetim Kurulu üyeleri arasından belirler. Beşiktaş Sportif AŞ.'de yönetim kuruluna iki yıllık bir süre için en az üç en çok 9 dokuz üyeden oluşan bir yönetim kurulu seçilir ve yönetim kuruluna aday gösterme imtiyazı bulunmamaktadır. Ancak, Trabzonspor Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş. 'de ve Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar AŞ.'de beher hisse, malikine bir oy hakkı verirken Beşiktaş Sportif AŞ.'de olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarında hazır bulunan A Grubu hissedarların veya vekillerinin, her bir hisse için 100 (yüz) oy, B Grubu hissedarların veya vekillerinin, her bir hisse için 1 (bir) oy hakkı bulunmaktadır. Bkz. KOCAOĞLU, s. 104-105.

⁴³⁸ Bu konu ile ilgili TFF mevzuatı ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. USLU, Ferhat/AKGÜL, Mehmet, Türk Spor Hukuku Mevzuatı, Türk Futbol Hukuku, Cilt: 2, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 416.

olmuştur⁴³⁹. Bu davaya ilişkin karar sonrasında futbolun geleneksel yönetim yapısı süratle değişti ve rekabetin yükseldiği, endüstrileşmenin ivme kazandığı bir dönem başladı⁴⁴⁰. Kulüpler geleneksel yapılarını değiştirmek zorunda kaldılar. Avrupa’da 1983 yılında halka açılan ilk spor kulübü İngiltere’nin Tottenham Hotspur takımı olmuştur⁴⁴¹. Böylece AB ülkelerinde kulüplerin halka arzı, geçmişe göre oldukça popüler hale geldi. İngiltere dışında en fazla futbol spor kulübünün borsada işlem gördüğü ülke olarak Danimarka karşımıza çıkmaktadır. Danimarka’da birçok spor kulübünün borsada işlem gördüğü görülmektedir. Yine Portekiz ve İskoçya’da spor kulüplerinin borsada işlem görmeleri artmaktadır. Türk futbol kulüpleri de Avrupa’daki bu gelişmelerin dışında kalmamışlardır⁴⁴².

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) m. 3/f hükmüne göre halka arz kavramı; “Sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrıyı ve bu çağrı devamında gerçekleştirilen satışı” olarak tanımlanmıştır.

Halka arz ya kuruluşta ya da kuruluştan sonra olabilir⁴⁴³. Anonim şirketler ani veya tedrici şekilde kurulurlar. Kuruluşta halka arz, tedrici kuruluş demektir. Ancak bu tür

---

⁴³⁹ Türk spor basınında 30.06.1985 tarihinde, yani *Bosman* davasından yıllarca önce *Nokta* dergisinde *Hıncal Uluç* imzasıyla yayınlanan, “Transfere Yasaklamak” başlıklı bir makalede, o dönemdeki mevcut transfer sistemindeki sporcu aleyhine ve spor kulüpleri lehine olan yapı şöyle eleştirilmiştir. “Transfere yasaklamak, ister amatör, ister profesyonel sporlarda insan haklarına aykırıdır. Amatörlerde kişi özgürlüklerinin, profesyonellerde çalışma ve kendini geliştirme haklarının çiğnenmesidir. Doktor canı isteyince istediği hastane ile anlaşma yapacak, futbolcu, basketbolcu bir yere girdi mi bir daha çıkamayacak. Böyle şey olur mu?” Bkz. ULUÇ, Hıncal, Sarı Kırmızılı Kaşkol, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987, s. 179.

⁴⁴⁰ *Bosman* davasından önceki sistem, 19. yüzyıl İngiltere’sinden kalma, daha çok küçük ve amatör kulüplerin faaliyetlerinin devamı açısından önemli olan en iyi oyuncularını güvence altına alan ve büyük kulüplerin bu sporcuları kolaylıkla almasını önleyen bir sistemdi. Ayrıca futbolcuların sahip olduğu pazarlık gücünü de kulüp yönetimi elinde tutuyordu. Adalet Divanı kararından sonra sözleşmesi sona eren futbolcunun serbest kalacağı kuralı ile beraber futbolun tüm ekonomik yapısı büyük değişikliklere sahne oldu. Bkz. SCHMIDT, Daniel, *The Effects of the Bosman-Case on the Professional Football Leagues with Special Regard to the Top-Five Leagues*, Bachelor Thesis, Published by: GrinVerlag, Germany, 2009, s. 15; Açıkçası, *Bosman Kararı ücretleri şişirerek kulüpler üzerindeki mali baskıyı artırdı. Kararın ardından oyuncu ücretleri arttı. Çünkü sözleşmelerinin sona ermesinden sonra oyuncuların transfer ücretini kaybetmemek için kulüpler oyuncuları daha uzun sözleşmelerde imzalamak zorunda kaldılar. Oyuncular bu daha uzun sözleşmeleri ancak daha önce aldıkları ücretlerde önemli bir iyileşme olması durumunda kabul ettiler. Vatandaşlık kısıtlamalarının sona ermesiyle, büyük kulüpler, yurtiçi ve Avrupa yarışmalarında başarılı olmak için zorunlu hale gelen gelen kadrolar oluşturmak durumunda kaldılar. Bosman kararı sonrasında Örneğin “İspanya’da, ikinci lıgden herhangi bir sıradan oyuncunun maliyeti 2000 yılında 5-10 milyon sterlin civarına ulaşmıştı. Bkz. ŞAHİN, Cengiz Kağan, *Crisis at Football Market After The “Bosman”*: Are Competition Exemptions Admissible for Football? *Ankara Bar Review*, V. 5 (1), 2012, s. 80*

⁴⁴¹ DAĞLI-EKMEKÇİ, s. 74.

⁴⁴² DEVECİOĞLU/ ÇOBAN / KARAKAYA / KARATAŞ, s. 35.

⁴⁴³ GÜNDOĞDU, Aysel, 6362 Sayılı Yeni Sermaye Piyasası Kanunu’na Göre Türkiye’de Sermaye Piyasasının Değişen Yüzü, *Yeni Düzenlemeler İle Türk Sermaye Piyasasının Yapısı, İşleyişi, Seçkin Yayınları*, Ankara, 2015, s. 133.

kuruluş bugün pek tercih edilen bir yöntem değildir. Şirketlerin hisse senetlerini halka arz için 6362 sayılı 06.12.2012 tarihli, SPK m. 4 hükmü uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu'ndan izin almaları gerekir. Halka arzın şirketlere sağladığı faydalar kısaca şöyle sıralanabilir: finansman sağlamak; likidite sağlamak ve arttırmak; yurtiçi ve yurtdışı tanıtım sağlamak; kurumsallaşma, yeniden halka arz imkânı ve kredi puanının artması⁴⁴⁴.

Türkiye'de Sportif A.Ş veya Futbol A.Ş olarak halka açılmış olan futbol kulüpleri Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor'dur. Bu kulüpleri sermaye piyasalarına iten temel nedenler ise kulüplerin para piyasalarından fon temin etmede güçlük çekmeleri ve bu piyasadaki fon maliyetlerinin yüksek olmasıdır⁴⁴⁵. Türkiye'de ilk olarak 2002 yılında Galatasaray ve Beşiktaş aynı tarihte halka arz edilmiştir⁴⁴⁶.

Anonim şirket şeklindeki yapılan spor kulüplerinin tek bir şirketleşme modelinden söz edilmez⁴⁴⁷. Dünya genelinde “Aile Şirketi-klasik Model”, “Ara Model”, “Borsa/Anonim Şirket AŞ.”, “Geniş Tabanlı Taraftar Anonim Şirketi”, “Destekleyici Model” gibi farklı modeller söz konusudur⁴⁴⁸. Türkiye'de uygulanan şirketleşme modellerinde, aile şirketi modelinin (klasik model) bir türevi olan “Ara Model” genellikle tercih edilmektedir. Bu modelde kulübün tamamı değil, bir bölümü halka açılır. Örneğin; Türkiye'de, kurdukları şirketler halka arz edilmiş olan Galatasaray, Fenerbahçe, Trabzonspor spor kulüpleri bu model ile yönetilmektedirler⁴⁴⁹.

Halka arzı gerçekleştiren sportif anonim şirketler arasında yalnızca Beşiktaş'ın halka arz modeli (yöntemi) diğer kulüplere göre farklıdır. Bu model İngiliz modeli olarak adlandırılan model olup, futbol şubesinin tüm gelir ve giderlerinin Futbol A.Ş tüzel kişiliğine devredilmesi suretiyle kulüp hisselerinin halka arzı gerçekleştirilmiştir⁴⁵⁰.

---

⁴⁴⁴ BEKÇİ, İsmail/ÖZBOYACI, Mustafa/NERGİZ, Nurcan, Halka Arzın Şirketlerin Performansı Üzerine Etkisi ve İMKB'de Bir Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyoner Dergisi, Isparta, Y. 2010, C. 2, S. 2, s. 35.

⁴⁴⁵ DAĞLI-EKMEKÇİ, s. 74.

⁴⁴⁶ DAĞLI-EKMEKÇİ, s. 74.

⁴⁴⁷ ÇETİN, s. 240.

⁴⁴⁸ Türkiye'de spor kulüplerinin şirketleşme yönelimleri ve modelleri için bkz. DEVECİOĞLU/ ÇOBAN / KARAKAYA / KARATAŞ, s. 35.

⁴⁴⁹ TÜRKİYE KURUMSAL YÖNETİM DERNEĞİ (TKYD), “Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Türk Futbol Kulüpleri Yönetim Rehberi”, Pasifik Ofset, İstanbul, 2010, s. 36-37.

⁴⁵⁰ “İMKB'ye kote olan dört kulübümüzün şirketleşme ve ilk halka arzlarına bakıldığında 2010 yılında Galatasaray'ın birleşmesini dışarıda bırakırsak genel olarak Beşiktaş'ın dışındaki sportif AŞ'lerin gelir ağırlıklı” bir şirket yapılanması içinde halka arz modelini benimsediklerini görüyoruz. Her ne kadar bu sportif AŞ'lerin yapılanış ve örgütleniş şekilleri arasında biçimsel farklılıklar varsa da, öz ve sonuç olarak aralarında genel anlamda bir farklılık olmadığı görülmektedir”. TBMM, s. 74; “Galatasaray Sportif AŞ.

Beşiktaş'ın uyguladığı ve diğer üç kulübün halka arz uygulamalarından farklı bir model olan halka arz yönteminde, Beşiktaş Futbol AŞ vergi istisnalarından yararlanmak amacı ile ticari faaliyetlerini %100 iştiraki olduğu Beşiktaş Sportif Ürünler AŞ'ne devretmiştir. 2002 tarihli Beşiktaş Futbol AŞ Halka Arz İzahnamesine göre, yeni şirket ticari yapısı itibariyle vergiye tabi olmakla beraber, satışlardan elde edilen dağıtılabilir karın tamamını temettü olarak şirkete ödemekle yükümlüdür. Beşiktaş hisselerinin %15 oranına karşılık gelen bir bölümü halka arz edilmiş ve 13,781 milyon ABD Doları gelir sağlanmıştır. Halka arz, sabit fiyatla talep toplama yöntemi kullanılarak, “İş Yatırım Menkul Değerler AŞ” liderliğindeki aracı kurum konsorsiyumu diğer bir ifade ile şirketler birliği tarafından 14-15.02.2002 tarihlerinde bakiyeyi yüklenim yöntemiyle gerçekleştirilmiştir⁴⁵¹.

Kulüpler tarafından Halka açık sportif AŞ kurulurken, spor kulüpleri markalarıyla ilgili ticari haklarını lisans hakkı kiralama sözleşmesi ile anonim şirkete devretmektedirler. Öte yandan profesyonel futbol şubesi anonim şirkete kira sözleşmesi düzenlenilmesi sureti ile kiralanmaktadır. Kulübün üçüncü kişiler ile yaptığı gelir getirecek sözleşmeler de, örneğin reklam, sponsorluk-destekleyicilik, yayın geliri gibi, gelir temliği sözleşmesi ile halka açık şirkete devredilmektedir. Uygulamada genel itibari ile %15'i halka açılan bir sportif AŞ'de hâkim hissedar % 85 civarında hisse oranıyla bir medeni hukuk tüzel kişisi olan ve sportif ideal amacı haiz spor (futbol) klübü derneğidir⁴⁵².

14-15.02.2002 tarihinde 2.035 trilyon TL olan toplam ödenmiş sermayesinin %16 oranını mevcut pay satışı olarak hisse başına 87.000 TL'den halka arz etmiştir. Halka arz, sabit fiyatla talep toplama yöntemi kullanılarak, lideri “Global Menkul Değerler AŞ.” olan aracı kurum konsorsiyumu tarafından bakiyeyi yüklenim şeklinde gerçekleştirilmiştir. Şirket bu halka arzdan 20.799 milyon ABD Doları gelir elde etmiştir. Fenerbahçe Sportif AŞ, şirket, mevcut ödenmiş sermayesi olan 25 trilyon TL'nin %15 oranını hisse bedeli 10.500 TL'den, mevcut pay satışı şeklinde 12-13 Şubat 2004 tarihinde halka arz ederek 20.02.2004 tarihinde borsada işlem görmeye başlamıştır. Şirket bu halka arzdan 30.030 Milyon ABD Doları gelir elde etmiştir. Halka arz, satış yöntemi olarak sabit fiyatla talep toplama yöntemi kullanılarak, lideri “Deniz Yatırım Menkul Kıymetler AŞ” olan aracı kurum konsorsiyumu tarafından bakiyeyi yüklenim şeklinde gerçekleştirilmiştir. Şirket'in 25.000.000 YTL'lik sermayesinin % 25'ine tekabül eden toplam 6.250.000 YTL nominal değerli (mevcut ortaklardan Trabzonspor Futbol İşletmeciliği AŞ'nin sahip olduğu) hisse senetlerinin SPK tarafından kayda alınmasını müteakip, 06-.07-08.04.2005 tarihlerinde halka arz edilmiştir. Şirket bu halka arzdan 24.30 Milyon ABD Doları gelir elde etmiştir”. Ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için bkz.. AYDIN, Ali Dursun/TURGUT, Murat/BAYIRLI, Rıdvan, Spor Kulüplerinin Halka Açılmasının Türkiye'de Uygulanan Modeller Açısından İncelenmesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007, S. 1, s. 67-68-69; Bu konuda ayrıntılı bilgi ve açıklamalar içeren diğer metinler için bkz. AKŞAR, Tuğrul, Endüstriyel Futbol, Literatür Yayınları, İstanbul, 2005, s. 18; AKŞAR, Tuğrul/MERİH, Kutlu, Futbol Ekonomisi. Literatür, Literatür Yayınları, İstanbul, 2006, s. 42; KELEŞ, Halil İbrahim, Futbol Kulüplerinin Finansal Performansının Değerlendirilmesi: Borsa İstanbul (BİST)'da İşlem Gören Futbol Kulüpleri Üzerine Bir Araştırma, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce, 2015, s. 88.

⁴⁵¹ Bu konudaki açıklamalar için bkz. AYDIN/TURGUT/BAYIRLI, s.67.

⁴⁵² Bu konudaki açıklamalar için bkz. AYDIN/TURGUT/BAYIRLI, s. 70.

Türkiye’de halka arz olan spor kulüpleri genel olarak, spor kulübünün elde ettiği gelirleri ve kulübün çatısı altında kurulan ve faaliyet gösteren şirketlerin sağladığı ticari kazançları, İMKB’ye açılan Futbol AŞ veya Sportif AŞ’lere devir ve temlik ederek, tüm giderleri ise spor kulübü derneği bünyesinde bırakarak İMKB’ye açılmayı tercih etmişlerdir⁴⁵³.

d. Vergi hukuku açısından spor kulübü şirketleri

Spor kulübü şirketlerinin vergilendirilmesinde çeşitli vergi, resim ve harçlar arasında uygulamada öne çıkan iki vergi türü vardır. Bunlar Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi (KDV)’dir. Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) m. 1 hükmünde kimlerin kurumlar vergisi mükellefi olduğu belirtilmiştir. KVK m. 1 hükmüne göre sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıkları kurumlar vergisine tabidirler. Spor kulübü şirketleri açısından önemli olan vaziyet, vergi mükellefiyeti bakımından dernekler gibi bazı vergi istisnalarından yararlanıp, yararlanılmaları ve diğer AŞ’lerden farklı bir uygulamaya tabi olup olmadıkları hususudur⁴⁵⁴.

Türkiye’de spor kulüpleri dernek vasfında kurulmuş olduklarından dolayı, birçok vergiden muaftırlar. 3289 SK m 24 hükmüne göre spor kulübü dernekleri, profesyonel takımlarını, TTK hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler. Bunun yanında 55 No’lu KDV Genel Tebliği’nde de “...kulüpler, profesyonel takımlarını TTK’na göre kuracakları veya kurulmuş anonim şirketlere devredebilirler” hükmü yer almaktadır⁴⁵⁵.

Vergi hukuku bakımından, spor kulübü derneklerinin profesyonel dallarını şirketleştirdikleri takdirde dahi, derneklerin haiz olduğu vergi muafiyetlerinden yararlanmaya devam edecekleri doğrultusunda bir düzenleme mevcuttur. Şöyle ki, 5520 sayılı KVK m/4-j hükmünde futbol kulüplerinin şirketleşmesi durumunda, kurumlar vergisinden muaf olmaları düzenlenmiştir⁴⁵⁶. Bu durum, kulüpler için, bir ticari işletme

---

⁴⁵³ TBMM, s. 73.

⁴⁵⁴ KARATAŞ-DURMUŞ, Neslihan, Spor Kulüplerinin Vergilendirilmesi, TAAD, Y. 7, S. 27, Temmuz, 2016, s. 253.

⁴⁵⁵ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 249.

⁴⁵⁶ Dernekler için diğer vergi istisnalarına örnek olarak, bkz. Katma Değer Vergisi (KDV Kanunu, m. 17), Damga Vergisi (Damga Vergisi Kanunu, m. 9), Emlak Vergisi (Emlak Vergisi Kanunu, m. 4),

gibi gelir sağlayabilmek ve dernek vasfından dolayı da birçok vergiden muaf tutulmak avantajını doğurmaktadır⁴⁵⁷. Böylece uygulamada, spor kulüplerinin hissedar olduğu şirketler kurulmakta ve faaliyetler bu şirketler üzerinden sürdürülmektedir⁴⁵⁸. Ancak, şirketleşen futbol kulüplerinin söz konusu vergi muafiyetinden yararlanabilmeleri için sadece idman ve spor faaliyetinde bulunmaları gerekmektedir⁴⁵⁹.

Spor kulübü şirketlerinin vergi muafiyeti hususu, spor kulübü derneklerinin vergi muafiyetine esas teşkil eden faaliyetler ile ilgili aynı tebliğ hükümlerine tabidir. Dolayısı ile 1 No'lu KVK Genel Tebliği 4.12 numaralı kısmında yer alan ve örnek olarak belirtilen faaliyetlere benzer nitelikte olanlar ve bunlardan elde edilen gelirler muafiyet kapsamına girebilmektedir. Tebliğ'de, "maç bileti satışları, sporcuların formalarına aldıkları reklamlar, maç yayın hakkının satılması, transfer ve bonservis gelirleri ile saha reklam gelirleri", idman ve spor faaliyeti olarak nitelendirilmektedir⁴⁶⁰. Öte yandan kulüp, spor malzemelerinin satışı ile kafeterya, otopark ve akaryakıt istasyonu işletmeciliği vs. gibi faaliyetler çerçevesinde gelir elde ediyorsa, bu faaliyetler idman ve spor faaliyeti olarak değerlendirilemezler ve kurumlar vergisi muafiyeti kapsamına girmezler⁴⁶¹. Bu husus Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen bir özalgede açıkça belirtilmiştir⁴⁶².

KDV bakımından ise spor kulübü derneklerinden farklı olarak, spor kulübü şirketlerinin transfer ve kiralama işlemleri KDVK m. 1/ 1 hükmü gereğince KDV'ye tabidir. AŞ statüsündeki spor kulüplerinin KDV mükellefiyeti ile ilgili hususlar Genel Uygulama Tebliğinde de yer almaktadır⁴⁶³. Böylelikle AŞ olarak faaliyet gösteren spor kulüplerinden transfer ücreti ödeyerek futbolcu satın alan veya kiralayan futbol kulüplerinin, transfer ve kiralama bedellerine ilave olarak ayrıca %18 oranında KDV ödemeleri gerekmektedir⁴⁶⁴. Ancak transfer veya kiralama sözleşmesinde KDV'nin

---

Gümrük Vergisi (Gümrük Kanunu, m. 167) ve Harç İstisnası, Veraset ve İntikal Vergisi Muafiyeti, (Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, m. 3), Bağış ve yardımların gelirlerden indirilebilme imkânıdır (KVK, m. 10). Bkz. SULTANOĞLU, s. 16.

⁴⁵⁷ SULTANOĞLU, s. 16.

⁴⁵⁸ DEVECİOĞLU, Selahaddin/ ÇOBAN, Bilal / KARAKAYA, Yunus Emre / KARATAŞ, Özgür, Türkiye'de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C. 10, S. 2, 2012, s. 35.

⁴⁵⁹ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 256.

⁴⁶⁰ ÖZDOĞAN, s. 72; KARATAŞ-DURMUŞ, s. 252.

⁴⁶¹ ÖZDOĞAN, s. 72; KARATAŞ-DURMUŞ, s. 256.

⁴⁶² Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı'nın, 09.06.2011 tarihli, B.07.1.GİB.4.07.16.01-KVK.2010.68-150 sayılı özalgesi. Bkz. KARATAŞ-DURMUŞ, s. 252

⁴⁶³ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 266.

⁴⁶⁴ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 266.

dâhil veya hariç olduğu şeklinde bir düzenleme, KDV mükellefiyetinin kimde olacağını gösterebilir. KDV'nin dâhil olup olmadığı açıkça yazılmamış ise Yargıtay yerleşik içtihatlarına göre KDV'nin belirlenen bedelin içinde olduğu kabul edilmelidir⁴⁶⁵.

Öte yandan, sporcu sözleşmelerinde yer alan cezai şart niteliğindeki hükümlere istinaden yapılan ödemeler kural olarak KDVK dışında kalmaktadır. Bu nedenle doktrindeki bir görüşe göre, AŞ statüsündeki spor kulüpleri, gerçekleştirdikleri futbolcu transfer veya kiralamalarında, transfer veya kiralama ücreti üzerinden KDV ödememek için sözleşmeye bir cezai şart maddesi ekleyerek KDV sorumluluğunu bertaraf edebilirler⁴⁶⁶. Şüphesiz ki böyle bir durumun, kanaatimizce yasal ancak etik bir uygulama olmadığı aşikârdır.

Spor kulübü şirketleri Kurumlar Vergisi ve KDV dışında AŞ'lerin sorumlu oldukları diğer vergiler de somut olayın türüne göre söz konusudur. Örneğin damga vergisi, resim ve harçlar gibi.

e. Türkiye'de sportif şirketlerin temel sorunları

Spor kulübü derneklerinin genellikle %85 oranında hâkim hissedar oldukları sportif şirketler ciddi yönetsel sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Sportif bir ideal amaç güden ve dernekler hukuku kurallarına göre gönüllülük esasıyla yönetilen bir spor kulübü derneği, hâkim hissedar olması ve şirket yönetimine egemen olması dolayısı ile büyük ekonomik rakamlar ile işgal eden sportif anonim şirketleri yönetmeye çalışmaktadır. Bu yapı sportif anonim şirketlerin profesyonel olarak değil, dernek anlayışı ile amatörce yö-netilmesine yol açmaktadır.

Türkiye'de sportif şirketlerin önceleri ciddi oranda gelirlerinin artmış olmasına rağmen süreç içinde önemli yönetsel ve finansal sorunlarla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Finansal durumlarındaki ciddi sorunlar nedeniyle BİST Yönetim Kurulu hisseleri işlem gören futbol kulüplerine bilançolarını düzeltmeleri için zaman zaman

---

⁴⁶⁵ Yarg. 13. HD. 25.12.1997 tarihli, 1997/9517 E.-1997/10777 K. sayılı Kararı; Yarg. 13. HD. 14.04.2003 tarihli, 2002/15363 E.- 2003/4430 K. sayılı Kararı; Yarg. 15. HD. 11.01.2005 tarihli, 2004/3035 E.- 2005/61 K. sayılı Kararı. Kararların özetleri için bkz. KARATAŞ-DURMUŞ, s. 266.

⁴⁶⁶ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 270.

önemli uyarılarda bulunmuştur⁴⁶⁷. Öte yandan Borsa İstanbul'da 2019 yılında yatırımcısına en fazla para kazandıran spor şirketi %109,1 ile FB olmuştur⁴⁶⁸.

Deutsche Welle (DW) haberine göre, Süper Lig'deki kulüplerin 01.12.2018 tarihi itibari ile 13,5 milyar TL'lik (2,3 milyar Euro) toplam borç yükü vardır. Bu borç miktarı 30.11.2019 tarihi itibari ile yaklaşık 15 milyar TL seviyesine ulaşmış olup, spor kulüplerinin toplam yıllık gelirlerinin yaklaşık 4,5 katına karşılık gelmektedir. Bu borcun önemli bölümü hisseleri halka arz edilmiş olan Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Trabzonspor spor kulüplerine aittir. Üstelik bu dört spor kulübü, geleceğe yönelik gelirlerinin büyük bölümünü de mevcut borçlara karşılık çeşitli finans kuruluşlarına temlik olarak vermiş durumdadır⁴⁶⁹. Bu kadar büyük bir finansal yapı ise mevcut sistemde Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu üst yapısı altında yönetilmek durumundadır. Bu arada sportif şirketlerin iflas etmemelerinin ana nedeni ise gelir kalemlerinin sportif şirkette, gider kalemlerinin hâkim hissedar konumunda olan spor kulübü derneğinde muhasebeleştirilmesi ile bir medeni hukuk tüzel kişiliği olan ve TTK kapsamı dışında kalan derneğin hukuken iflas etmesinin mümkün olmamasıdır.

Borsa yatırımcısı için avantaj teşkil eden gelir kalemlerinin sportif şirkette, gider kalemlerinin spor kulübü derneğinde muhasebeleştirilmesi hususu, bir araştırmaya göre kulüpler için önemli sorunlar içermektedir ve gelir ağırlıklı oluşturulan bu şirketlerde yatırımcının giderlerden muaf tutulmuş olması, zamanla halka arzdan elde edilen gelirin üzerinde fonun kulüp dışına çıkmasına neden olacaktır⁴⁷⁰. Nitekim bu gün gelinen finansal nokta bu tespiti doğrular nitelikte olmuştur.

Spor kulübü derneğinin hâkim hissedar olduğu Türkiye'deki spor şirketleri yapılanmasında, bu problemlili durum, kanaatimizce sportif şirketlerin kurumsal yönetim anlayışıyla değil de başkanlık sistemi ile yönetiliyor olmaları sonucu oluşmaktadır.

---

⁴⁶⁷ Halka arzı yapılan dört spor kulübü şirketinin finansal yapılarına bakıldığında 2002 yılında öz kaynak oranı %50 iken bu oran 2006 yılına kadar yükseliş göstermiş sonra azalmaya başlamış ve 2010-2011 yıllarında %-53,75'e kadar düşmüştür. Bunun bir başka şekilde ifadesi kulüplerin borçları o kadar artmıştır ki, bütün varlıkların paraya çevrilmesi halinde bile bu borçların bir kısmının ödenemeyeceği anlaşılmaktadır. Aynı sonuca borçların öz kaynak oranına bakılarak da ulaşılabılır. Bu orandan borçların sürekli büyüdüğü açıkça görülmektedir. Bu sonuçlar süper lig futbol kulüplerinin finansal açıdan teknik olarak iflas ettiğini göstermektedir. Bkz. ULUYOL, Osman, Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi, Journal of Yaşar University, S. 9(34), İzmir, 2014, s. 5723.

⁴⁶⁸ www.sehriyngazetesi.com/ekonomi/borsa-liginin-sampiyonu-2019-da-fenerbahce-oldu. Erişim tarihi:29.10.2020.

⁴⁶⁹ www.dw.com/tr/erişim-tarihi:29.10.2020.

⁴⁷⁰ AKYÜZ, s. 38.

Böylelikle, futbol kulüplerinin başında genellikle finansal olarak güçlü ama kurumsal yönetim ilkelerini uygulama konusunda yeterli bilgi, tecrübe ve isteğe sahip olmayan amatör ve seçimle göreve gelen işadamlarından oluşmaktadır⁴⁷¹. Bu durum sürekli bir seçilme kaygısına yol açtığı gibi spor kulübü derneğinin yönetsel hâkimiyeti altında olan sportif şirketlerde gerçeklikten uzak popülist bir yönetim anlayışının kökleşmesine neden olmaktadır. Sportif şirketlerin finansal yönden başarısız olmalarının da en önemli nedenlerinden biri bu yönetim yapısıdır.

Spor camiasındaki bir görüşe göre spor kulüpleri ile sportif anonim şirketlerin uygulamaya yönelik temel sorunları olarak şunlar öne çıkmaktadır⁴⁷²: “Kurumsal yönetim yetersizliği; Yanlış şirketleşme yönetimleri ve halka arzın yarattığı sorunlar; Yetersiz kalan Dernekler Kanunu; Devletin futbolu maddi olarak desteklemesinin artarak devam etmesinin neden olduğu sorunlar; Kontrolsüz transfer harcamaları; Ölçüsüz ücret, maaş, prim ve personel harcamaları, Kulüplerin artan borçları; Ekonomik konjonktürün olumsuz etkisiyle artan finansman maliyetleri; Kulüplerin giderek artan zararları sonucu kulüplerin özkaynaklarını yitirmeleridir”.

Bu sorunlara Covid 19 pandemisinin olumsuz etkileri, sportif alt yapı yatırımları sorunu, siyasetin spora müdahalesi ile spor kulüplerinin iç denetim mekanizmalarının çalışmaması ve İbra müessesinin bir iki örnek dışında genellikle “kol kırılır yen içinde kalır” düşüncesiyle bir hesap sorma değil bir örtbas etme aracı haline gelmesi gibi sorunlar eklenebilir. Şüphesiz ki iç denetimin olmadığı bir yerde dış denetimin sonuç vermesini beklemek pek de hayatın olağan akışı ile bağdaşmamaktadır⁴⁷³.

GS ve FB spor kulüpleri arasında yapılan bir araştırma ile sportif açıdan gerek Türkiye ligindeki şampiyonluk sayıları, gerek ise Avrupa kupalarında topladıkları puanlar açısından GS spor kulübünün FB spor kulübüne göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Ancak aynı araştırmada, finansal açıdan her iki kulübün de riskli yapılar

---

⁴⁷¹ ULUYOL, s. 5725-5726.

⁴⁷² AKŞAR, Tuğrul, Türk Futbolu Nasıl Kurtulur? 03 Ocak 2019. www.t24.com.tr/yazarlar/tugrul-aksar/turk-futbolu-nasil-kurtulur/erişim tarihi: 29.10.2020.

⁴⁷³ Bu konuya dair benzer tespitler ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. AKŞAR, Tuğrul, Türk Futbolunun Temel Sorunları, 30 Kasım 2019. www.dunya.com/kose-yazisi/turk-futbolunun-temel-sorunlari/ erişim tarihi: 29.10.2020.

oldukları ve toplam varlıklarının borçlarını karşılama oranlarının yetersiz olduğu ifade edilmiştir⁴⁷⁴.

Avrupa'ya bakıldığında, örneğin İngiliz Premier Ligi'nde yer alan kulüpler şirketleşmiştir ve profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmektedir. Profesyonel yöneticiler spor kulübünün gelirlerinin artırılması ve kulübün dış dünyaya açılması gibi stratejik konular ile ilgili olarak politikalar geliştirmekle görevlidirler⁴⁷⁵. Bu arada özellikle 2008 yılı sonrasında küresel ekonomik sorunlar dolayısı ile İngiliz spor kulüplerinin de ekonomik sıkıntılar yaşadıkları ve bazı yabancı şahıs veya şirketler tarafından satın alındıkları bilinmektedir.

Sportif bakımdan ise İngiliz spor kulüplerinde menajerler idari ve teknik direktörlük görevini bir arada yürütmektedirler. Menajerler yaz transfer döneminden önce kulüp yönetimi tarafından belirlenen bütçe çerçevesinde, başta iç ve dış transfer, hazırlık kampı, dostluk maçı organizasyonları olmak üzere kulübün futbolla ilgili bilimüm faaliyetlerinden sorumludurlar⁴⁷⁶.

4. Spor Vakıfları

a. Genel olarak

Spor hukuku alanında dernek ve şirket şeklindeki örgütlenmeler yanında sportif faaliyetleri desteklemek ve geliştirmek amacıyla kurulmuş olan spor vakıflarına da rastlanmaktadır⁴⁷⁷.

İslam kültürü vakıf kurulmasını, “insanların en ziyade muhtaç olduğu şeyi vakfetmek, vakıfların en hayırlısıdır”, inancıyla yüzyıllar boyu teşvik etmiş ve gerekli hukuki

---

⁴⁷⁴ ULUN, Cihan/ YETİM, Azmi, A., Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Sportif Başarı Düzeyi ve Mali Yapı Açısından Rasyo (Oran) Analizi ile İncelenmesi: Galatasaray ve Fenerbahçe Örneği, Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara, 2016, S. 3(1), s. 80.

⁴⁷⁵ ULUYOL, s. 5726.

⁴⁷⁶ ULUYOL, s. 5726.

⁴⁷⁷ Vakıf kelimesi etimolojik köken olarak Arapça kökenli bir kelime olup, anlam olarak “alıkoyma, durdurma, tutuklama, duruş, bütünüyle vermek, bağışlamak” anlamlarına gelmektedir. Vakıf kelimesi kavramsal olarak ise, bir mal veya mülkün satın alınmayacak şekilde hayır işine bağışlanması ve özel mülkiyet hakkının terk edilmesi olarak ifade edilebilir. TMK m. 101 hükmüne göre ise vakıf; Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amacın gerçekleştirilmesi için oluşturulan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları olarak tanımlanmaktadır. AKYILDIZ, Yasin/ABAY, Ali Rıza, “Vakıf Müessesesinin Gelişimi ve Mahiyeti Tarihsel Bir Değerlendirme”, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yalova, Yıl. 7, S. 15, Aralık, 2017, s. 143.

yapıyı da, aynı şekilde günümüz koşullarına uygun olarak geliştirmiştir⁴⁷⁸. Bu vakıflar arasında spor ile ilgili vakıfları da saymak mümkündür.

Osmanlı Devleti döneminde bir kısmı Selçuklulardan miras kalan okçuluk ve güreş tekkeleri birer okul niteliğinde olup, oldukça yaygındılar. Osmanlı döneminde okçuluk ve güreş gibi alanlarda faal olan sporcuların tekke, zaviye gibi adlar altında eğitim görmesi sadece İstanbul'da değil ülke sathında yaygındı. Ancak, bu kuruluşların genellikle salt bir dinsel örgütlenme gibi algılanması karşısında tarihsel kayıtlara dayanarak bunların sporcu yetiştiren vakıflar, hatta birer teknik spor okulu olduklarını söylemek mümkündür⁴⁷⁹. Osmanlı Devleti'nde, sürekli savaş tehlikesinin varlığı nedeniyle sportif eğitime önem verilmiş ve okçu ile güreşçi yetiştiren vakıflar ülke sathında kurulmuştur⁴⁸⁰.

Cumhuriyet döneminde Osmanlı'dan farklı olarak sadece vakıf tüzel kişiliğine değil dernek tüzel kişiliğine de önem verilmiştir. Dolayısı ile çağdaş Türk hukuk düzeninde medeni hukuk tüzel kişileri dernek veya vakıf şeklinde örgütlenirler⁴⁸¹. Vakıf, bir mülkün kamu yararına ebedi olarak tesisi anlamına gelmektedir⁴⁸². TMK m. 101 hükmüne göre, “vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır”.

Türk medeni hukukunda vakıflar, 4721 sayılı TMK. m.101 ila m. 117 hükümleri ile düzenlenmiştir. Ayrıca hukuk sistemimizde vakıflar mevzuatını kapsayan 5737 sayılı Vakıflar Kanunu (VK) mevcuttur. Medeni kanundaki hükümler doğal olarak vakıfların

⁴⁷⁸ İŞERİ, Ahmet/AKÜNAL, Teoman/TEZEL, Adnan/BAYRAKERİ, Feridun, Türkiye'de Medeni Kanuna Göre Kurulmuş Vakıflar ve Sorunları, Vehbi Koç Vakfı Yayınları, İstanbul, 1975, s. 1.

⁴⁷⁹ YOZCU, Serhat/ DEMİRKOL, Şehnaz, Osmanlı'da Rekreatyon Kuruluşu Olarak Vakıfların Faaliyetleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 2, 2019, s. 196.

⁴⁸⁰ “Okçuluk, Kur'an ayetleri ve hadisler temel alınarak, Osmanlı'da vakıflar aracılığıyla yaygınlaşmıştır. Osmanlı'da okçuluk sadece bir spor olarak görülmemiştir. Sporcular, bedenlerini idmanlarla geliştirirken, sporcuların ruhlarını da ahlaki üstatlar terbiye etmiştir. Spor okulu niteliğindeki okçu tekkelerinin arazileri ise yarışmalar zamanında halkın bir araya geldiği, yarışmalar dışında sünnet törenlerinin yapıldığı, çeşitli merasimlerin düzenlendiği, halkın kaynaşma, toplanma alanı olarak da işlev görmüştür (Okçular Vakfı)”. Bkz. YOZCU/DEMİRKOL, s. 196.

⁴⁸¹ İslam hukukuna baktığımızda, dernek tüzel kişiliğine rastlamıyoruz. Bunun yanında belirli bir malın bir amaca özgülenmesinin “vakıf” adı altında tüzel kişilik kazanması oldukça yaygın bir uygulama olmuştur. Bkz. ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk Tarihinde İslam Hukuku, AÜHF Yayınları, Ankara, 1958, s. 58 vd.

⁴⁸² Önceki 743 sayılı eMK döneminde doktrinde vakıf terimi yerine tesis terimini tercih eden hukukçular mevcuttu, bkz. EGGER, August, İsviçre Medeni Kanun Şerhi-Kişinin Hukuku-İkinci Kısım-Tüzel Kişiler-Mad. 52-89, çev. Av.Volf Çernis, Adalet Bakanlığı Yayınları, 1948, Ankara, s. 188 (Tüzel Kişiler); VELİDEDEOĞLU, s. 185; Bunun nedeni eMK. m.73 ila 81 hükümlerinin başlığı “Tesis” olmasıydı. Ancak 1967 yılında 903 sayılı Kanun ile “Vakıf” terimi “Tesis” yerine kabul edilmiştir. Zaten vakıf terimi Türk tarihinde kavram olarak karşılığı bir terimdi. Vakıf terimi ile ilgili açıklamalar için bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 182.

özel hukuk yönüyle daha çok ilgiliyken, Vakıflar Kanunu'ndaki hükümler ise genellikle kamu hukuku boyutuyla ilgilidir⁴⁸³.

Anayasa m. 33 hükmünde daha önce dernekler ile ilgili değindiğimiz hükümde tanınan özgürlük vakıflar için de geçerlidir. Bu sonuç ANY m. 33/son fıkrasından çıkmaktadır. O halde, vakıf kurup kurmamak bir özgürlük meselesidir ve kimse vakıf kurmaya zorlanamaz⁴⁸⁴.

Türk medeni hukukuna göre vakıflar sağlar arası bir işlem ile veya ölüme bağlı tasarruf ile kurulabilirler⁴⁸⁵. Dolayısı ile Vakıf kurma işlemi sağlar arası bir hukuki işlem olarak, resmî senet (vakıf senedi) düzenlemek ile gerçekleştirilebileceği gibi, ölüme bağlı bir tasarrufla da, vasiyetname veya miras sözleşmesiyle de gerçekleştirilebilir⁴⁸⁶.

⁴⁸³ Vakıflar mevzuatındaki başlıca düzenlemeler şunlardır: 20.2.2008 tarih ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu (RG. 27.2.2008, sayı. 26800). 13.7.1967 tarih ve 903 sayılı Türk Kanunu Medenisinin Birinci Kitabının İkinci Babı Üçüncü Faslıının Değiştirilmesi, bu kanuna bazı madde ve fıkraların eklenmesi, bazı vakıfların vergi muafiyetinden faydalandırılması hakkında kanun (RG. 24.7.1967, sayı.12655); 9.8.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu (RG. 11.8.1983, sayı.18132); 29.5.1986 tarih ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu (RG. 14.6.1986, sayı.19134); 17.6.1987 tarih ve 3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu (RG. 25.6.1987, sayı.19498); 22.1.2004 tarihli ve 5072 sayılı Demek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun (RG. 29.1.2004, sayı 25361); 20.2.2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu (RG. 27.2.2008, sayı. 26800). Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG. 18.4.2013, sayı. 28622). Vakıflar Yönetmeliği (RG. 27.9.2008, sayı. 27010) Bkz. Mustafa, DURAL/ÖĞÜZ, Tufan, Türk Özel Hukuku, Cilt: 2, Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2018, s. 317.

⁴⁸⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 346.

⁴⁸⁵ Vakıf kurma işlemi, herhangi bir kimseye yöneltilmesi veya varması gerekli olmayan tek taraflı hukuksal bir irade açıklamasıdır (beyandır) . Bundan dolayı vakıf kurma işlemi, vasiyetname ve evlilik dışı çocuğu tanıma gibi irade beyanlarına benzeyen, fesih ve iptal gibi tek yanlı hukuki işlemlerden ayrılan, bağışlama gibi karşılıksız ama bağışlamadan farklı olarak tek taraflı olmak unsurunun daha öne çıktığı bir kazandırıcı işlemdir. Bkz. AKINTÜRK, Turgut, Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri-Şahsın Hukuku-Aile Hukuku, AÜHF Yayınları, Ankara, 1968, s. 142; DURAL/ÖĞÜZ, s. 346; ÖĞÜZ, s. 18; DEMİRSATAN, s. 335-358. Vakıf kurma işlemi bağışlama gibi geri alınmaz. Vakıf kurma işleminin mahkeme siciline tescilden önce geri alınıp alınmayacağı tartışmalıdır. Ölüme bağlı tasarruf açısından ölümden sonra kurulması öngörülen vakfa ilişkin kazandırmanın ölüme bağlı tasarrufla birlikte geri alınabileceğini (miras sözleşmesiyle yapılan vakıf kazandırması dışta bırakılacak olursa) söylemek mümkündür. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 349.

⁴⁸⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 347; İMRE/ERMAN, s. 165; HATEMİ, Hüseyin, Kişiler Hukuku, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 126-127 (Kişiler Hukuku); SEROZAN, s. 453; ; Sağlar arası vakıf kurma işlemi, tam ehliyetli kişinin noterlikte düzenleteceği bir resmi senet ile vakfetme iradesini açıklaması ile başlar ve vakfın yerleşim yeri mahkemesine tescili (vakıfların kuruluşunda tescil sistemi geçerlidir) ile tüzel kişilik kazanmasıyla sona erer. Bkz. AKINTÜRK, s. 142; SEROZAN, s. 453; KILIÇOğLU, s. 542 (Medeni Hukuk); KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 240; Ölüme bağlı tasarruf ile vakıf kurma işlemi, miras sözleşmesi (TMK m. 503) veya vasiyetname (TMK m. 502) düzenlenmesi suretiyle gerçekleşir. Bu durum TMK m. 102 hükmü yanında TMK m. 526 hükmündeki ölüme bağlı tasarruf ile mirasçı atanabileceği doğrultusundaki düzenlemeye dayanmaktadır. Bkz. İMRE/ERMAN, s. 165; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 240; Vakıf kurma iradesinin yer alacağı ölüme bağlı tasarruf, şekli anlamda vasiyetnamedir ve resmi, el yazısı veya sözlü vasiyetname ile vakıf kurulabilir. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 347; Miras sözleşmesinde ise, vakıf kurma iradesi vakıf kurma işlemi bakımından vasiyetname olarak hüküm doğurur ve vakıf tesis edecek olan kişi, ölüm tarihine kadar vasiyetname olarak hüküm doğuracak olan miras sözleşmesinden rücu edebilir. Bkz. OğUZMAN, Kemal, Miras Hukuku, Filiz Kitapevi,

Tam ehliyetliler dışında sınırlı ehliyetliler de vakıf kurabilirler. TMK m. 429 hükmünde sayılan işlemler arasında vakıf kurma bulunmamaktadır. Bunun dışında tam ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetsizler vakıf kuramazlar⁴⁸⁷. Ancak, sınırlı ehliyetsizlerin ölümlerinden sonra sonuç doğurmak üzere vakıf kurabilmeleri mümkündür. Çünkü TMK m. 502 hükmüne göre vasiyetname düzenlemek için temyiz ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmak yeterli olduğundan, bu kişiler vasiyetname düzenlemek suretiyle vakıf kurma ehliyetine haiz olabilirler⁴⁸⁸. Ayrıca sınırlı ehliyetsizlerin vakıf kurması, yasal temsilcileri muvafakat vermiş olsa dahi mümkün olamaz (TMK m. 449). Kaldı ki, tam ehliyetsizler açısından, yasal temsilcileri dahi vakıf kuramazlar (TMK m. 449)⁴⁸⁹.

Sözlükte “durmak; durdurmak, alıkoymak” anlamındaki vakıf kelimesi terim olarak “bir malın maliki tarafından dinî, içtimaî ve hayrı bir gayeye ebediyen tahsisi” şeklinde özetlenebilecek hukukî bir işlemle kurulan ve İslâm medeniyetinin önemli unsurlarından birini teşkil eden hayır müessesesini ifade eder⁴⁹⁰.

Doktrinde vakıf, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları süreklilik arz edecek şekilde belirli bir amaca özgülemeleri (tahsis etmeleri) ile oluşan tüzel kişiler, olarak tanımlanabilir⁴⁹¹. O halde vakfin unsurları tüzel kişilik, yeterli bir mal varlığının bulunması ve bu mal varlığının belirli ve sürekli bir amaca tahsisidir⁴⁹². Tahsis edilen malın TMK m. 101 hükmüne göre vakfedenin iradesiyle oluşan amacın gerçekleşmesi için yeterli olması gerekmektedir. Aksi durumda, vakıf tescil edilmişse dahi amacın

---

İstanbul, 1995, s. 130; İMRE/ERMAN, s. 165; DURAL/ÖĞÜZ, s. 347; Ölümüne bağlı tasarruf ile vakıf kurma işlemi ehliyet ve şekil gerekleri bakımından iç içe geçmiş iki öge içerir. Birinci öge, bağımsız bir hak öznesi bir tüzel kişilik yaratmadır (ihdas). İkinci öge de el değiştirebilir belirli malvarlığı değerlerinin vakfedenin öz malvarlığından ayrılıp bağımsızlaştırılarak bu tüzel kişiye özgülenmesidir (tahsis). Bu çerçevede, TMK m. 102/1 hükmü uyarınca vakıf, vakfedenin yerleşim yerindeki Asliye Mahkemesi'nde tutulan özel sicile mahkeme kararıyla tescil anında tüzel kişilik kazanırken, TMK m. 105 hükmüne göre aynı anda ve tek aşamada vakfedilen malların ve hakların aitliğini de “teslimsiz”, “tescilsiz”, “temliksiz” kazanmış olur. Ancak, ölümüne bağlı tasarrufla sadece vasiyet alacaklısı veya mükellefiyetten faydalanan olarak belirlenmiş olan bir vakıf kendisine özgülenmiş olan mal veya malların sahipliğini mahkemeye tescil anında “teslimsiz”, “tescilsiz”, “temliksiz” kazanmış sayılamaz. Bkz. SEROZAN, s. 453-454-455.

⁴⁸⁷ ÖZSUNAY, s. 385-386.

⁴⁸⁸ KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 240.

⁴⁸⁹ AKINTÜRK, s. 143; SEROZAN, s. 453; DURAL/ÖĞÜZ, s. 348; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 240.

⁴⁹⁰ GÜNAY, Hacı Mehmet, Vakıf, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2012, İstanbul, s. 479.

⁴⁹¹ Vakfin tanımları için bkz. VELİDEDEOĞLU, s. 186; AKINTÜRK, s. 142; ERTAŞ/PETEK, s. 198-199; KILIÇOĞLU, s. 538 (Medeni Hukuk); SEROZAN, s. 453-454; DURAL/ÖĞÜZ, s. 333; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 182.

⁴⁹² OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 182; DURAL/ÖĞÜZ, s. 333; KILIÇOĞLU, s. 538-539 (Medeni Hukuk).

baştan imkânsız olması durumu gerçekleşecektir. Böylelikle vakıf tüzel kişilik kazanamayacaktır⁴⁹³.

Ayrıca, TMK m. 101/3 hükmü ile bir vakfın amacının, Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlaka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek olması ise yasaklanmıştır⁴⁹⁴.

Hukukumuzda farklı vakıf türlerine rastlamak mümkündür. Örneğin, mazbut vakıflar, mülhak vakıflar, kamuya yararlı vakıflar, çalışanlara yardım vakıfları, aile vakıfları, azınlık (cemaat) vakıfları, esnaf vakıfları, özel vakıflar, yeni vakıflar ve spor vakıfları gibi tüzel kişilikleri vakıf çeşitleri olarak sayabiliriz⁴⁹⁵.

Medeni hukuk tüzel kişileri yapılarına göre, kişi topluluğu (korporasyon) ve mal topluluğu (müessese) şeklinde ikiye ayrılmaktadırlar ve Vakıf tüzel kişiliği mal topluluklarına tipik bir örnektir⁴⁹⁶.

Vakıfta derneklerde olduğu gibi amacın tekliği prensibi söz konusu değildir. Aynı anda birden fazla amaç belirlenebilir. Her şey vakfeden kişinin iradesine göre şekillenecektir. Vakfeden kişinin izlenmesini istediği amaç ve vakfa özgülediği malvarlığı noterce düzenlenmiş ya da ölüme bağlı tasarrufta yer almış olan vakıf senedinde (vakfiye olarak isimlendirilir) belirtilir. Bu açıdan, vakıf senedi dernek tüzüğüne benzer. Ancak derneklerden farklı olarak, vakfın amacını belirleyenler kurucu üyeler değil vakfeden belirler. Kısaca vakıf senedi vakfedenin tahayyüllerini cismanileştirir⁴⁹⁷. Vakfın amacının devamlı ve sürekli olması gerekir. Eğer bir süre sonra vakfın amacı vakfedenin arzusuna uymayacak derecede değişir ise yönetim organının talebi ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün fikri alınarak, asliye hukuk mahkemesi kararı ile vakfın amacının değiştirilmesi söz konusu olabilir⁴⁹⁸.

TMK m. 113/3 hükmüne göre, vakfın amacına özgülenen mal ve hakların daha yararlı olanları ile değiştirilmesini veya paraya çevrilmesini haklı kılan sebepler varsa

---

⁴⁹³ Vakıfların tescil ile tüzel kişilik kazanması için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 356-357; ÖĞÜZ, Tufan, Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları, Beşir Kitapevi, İstanbul, 2007, s. 32-33; DEMİRSATAN, Barış, Vakıf Tüzel Kişiliği Bakımından Tescilin İyileştirici Etkisi ve TMK m. 103/II Hükmünün İşlevi, İÜHF, C. LXXV, S. 1, İstanbul, 2017, s. 336-337.

⁴⁹⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 359; AKINTÜRK, s. 143; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 190-191; KILIÇOĞLU, s. 540 (Medeni Hukuk).

⁴⁹⁵ Vakıf çeşitleri için bkz. SEROZAN, s. 457; İKİZLER, Metin/KURBAN, Yasin, Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 73 vd.

⁴⁹⁶ ZEVKLİLER, s. 400.

⁴⁹⁷ SEROZAN, s. 455.

⁴⁹⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 199.

mahkeme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının başvurusu üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra gerekli değişikliğe izin verebilir⁴⁹⁹.

Vakıfta bulunması zorunlu tek organ, yönetim organıdır (TMK m. 109). Yönetim organı birkaç kişiden oluşabileceği gibi, vakfın yönetimi tek kişilik bir vakıf müdürüne de bırakılabilir. Vakfın yönetim organının kimlerden ve nasıl oluşacağı, vakıf kurucusu tarafından resmî senetle veya vasiyetnameyle düzenlenir. Eğer bu şekilde düzenleme yapılmamışsa, bu eksiklik Vakıflar Genel Müdürlüğünün talebi ve Asliye Hukuk Mahkemesinin kararıyla tamamlanır (TMK.m.107). Vakıflarda bir Denetleme Kurulu'nun bulunması zorunlu değildir. Vakıf yönetim organınca yapılan işlem ve harcamaların kanuna ve vakıf tüzüğüne uygun olup olmadığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve “vakıf üst kuruluşları” tarafından kontrol edilir (TMK.m.111)⁵⁰⁰. Vakıflar iki şekilde sona erer. Bunlar; “Kendiliğinden Sona Erme” (TMK m. 116/1) ve “Mahkeme Kararıyla Vakfın Kapatılması” (TMK.m.116/II) durumlarıdır⁵⁰¹.

b. Türkiye’de spor vakıfları

Türkiye’de spor kulüpleri, dernek vasfında veya TTK hükümlerine göre doğrudan şirket vasfında kurulabildiğine göre spor vakıfları doğrudan sportif faaliyet yürütebilirler mi sorusu zaman zaman gündeme gelmektedir.

Der. K. m. 14/1 hükmü spor kulübü derneklerinin kurulmasını düzenler. Spor kulüplerinin vakıf olarak kurulabilmelerine ve faaliyette bulunabilmelerine dair, TMK ve Der. K. düzenlemelerinde bir hüküm bulunmamaktadır⁵⁰².

3289 sayılı K. m. 20 hükmünde de gençlik ve spor kulüplerinin Dernekler Kanununa göre kurulup ve tescil ile Gençlik ve Spor Bakanlığına dâhil oldukları belirtilmektedir.

Vakıflar, genellikle eğitim, sağlık, dini, askeri, sportif veya kültürel amaçlar için kurulur. Öte yandan, vakıfların ekonomik amaçla kurulmalarına yasal bir engel bulunmaması dolayısıyla ideal amaçlı bir tüzel kişi olan ve gelir paylaşma amacı

⁴⁹⁹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 267-368.

⁵⁰⁰ ERTAŞ/PETEK, s. 200; AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Türk Medeni Hukuku, Kişiler Hukuku, Birinci Cilt, Beta Yayınları, İstanbul, 2020, s. 692.

⁵⁰¹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 706-707-708; ERTAŞ/PETEK, s. 201.

⁵⁰² ERTAŞ/PETEK, s. 202.

bulunmayan vakıflar, amaçlarını gerçekleştirebilmek için ticarî işletme kurma hakkına sahiptir⁵⁰³.

Vakıf tüzel kişiliğinin örgütü vakıf kuran kişinin iradesine göre belirlenir. Vakfın tek bir zorunlu organı vardır, o da genellikle “mütevelli heyeti” olarak bilinen yönetim organıdır⁵⁰⁴. Ancak heyet yerine tek kişilik bir organ da vakfeden tarafından tercih edilebilir. Son yıllarda ihtiyari organ olarak, mütevelli heyete bağlı yönetim kurulu, denetim kurulu veya icra kurulu gibi organlara da yer verildiği görülmektedir⁵⁰⁵.

Kişi topluluğu biçiminde örgütlenen tüzel kişilerde üyelik ya da ortaklık söz konusu olduğu hâlde, vakıfların mal topluluğu olması niteliği nedeniyle, ortaklık ya da üyelikten söz edilmemesi gerekmektedir⁵⁰⁶.

Bu doğrultuda, TMK m. 101/3 uyarınca “vakıflarda üyelik olmaz” kuralı söz konusuken Anayasa Mahkemesi’nin 17.04.2008 tarihli 2005/14 E. ve 2008/92 K. sayılı Kararı ile dernek üyeliğine cevaz veren bir kanunun varlığı karşısında, eşitlik ilkesinin gereği olarak vakıf üyeliğine de izin verilmesi gerektiğine hükmedilmiş ve TMK m.101/3 iptal edilmiştir.⁵⁰⁷

Anayasa Mahkemesi bu önemli iptal kararında, ANY m. 2, m. 13 ve m. 33/1-3 hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ve herkese, önceden izin almaksızın dernek kurma, derneklere üye olma ya da üyelikten çıkma özgürlüğü tanındığından bahisle, vakıflara üyelik konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemiş olsa dahi ANY m. 33/3 hükmünde maddenin hükümlerinin vakıflarla ilgili olarak da uygulanacağı belirtildiğine dikkat çekerek, derneklerin ve vakıfların kuruluşları, amaçları, işlevleri, işleyişleri ve yönetimleri, farklı olsa da herkesin vakıflara üye olma özgürlüğüne sahip olduğunu belirtmiştir.

Böylelikle bu tarihten itibaren vakfa üye olmak mümkün hale gelmiştir⁵⁰⁸. Bir başka ifade ile Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından vakıflarda üyelik olmayacağına ilişkin

---

⁵⁰³ OCAK, Nazmi, Vakıf Çeşitleri ve Ticari İşletme İşleten Vakıfların Tacir Sıfatı, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1-2 (Prof. Dr. M. Şakir Berki’ye Armağan), Konya, 1996, s. 246.

⁵⁰⁴ KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 241; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 688.

⁵⁰⁵ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 198; SEROZAN, s. 457; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 691.

⁵⁰⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 202; ZEVLİLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/GÜRPINAR, Damla, Yeni Medenî Kanuna Göre Medenî Hukuk (Temel Bilgiler), Ankara, 2012, s. 194.

⁵⁰⁷ Bkz. AYM, 17.04.2008 tarihli, 2005/14 E- 2008/92 K. sayılı Kararı.

⁵⁰⁸ SEROZAN, s. 456; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 239; İKİZLER/KURBAN, s. 135.; ANY mahkemesinin iptal kararının bir etkisi olmayacağına dair görüş için bkz. ENGİN, Baki İlkey, Anayasa Mahkemesi’nin Dernek ve Vakıflara İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi, Anayasa Mahkemesinin Medeni Hukuka İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumu, 21 Mayıs 2012, Tufan Ögüz/İlhan

TMK.m.101/3 fıkrasının iptal edildikten sonra vakıflar ile dernekler arasında üyelik kavramı bakımından görünüşte benzer bir durum oluşmuştur.

Ancak, dernek üyeliği ile vakıf üyeliği arasında nitelik olarak farklar söz konusudur. Vakıfları meydana getiren bireysel iradedir, ancak vakıf teşekkülü ise bir bir mal topluluğu hüviyetindedir. Böylece vakıfta üyelikte ziyade “yararlanan” kavramının söz konusu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.⁵⁰⁹ Kaldı ki, genel kurul olarak isimlendirilse dahi vakıf genel kurulu, dernek genel kurulu gibi VGM uhdesinde olan denetim yetkisini etkisiz kılacak şekilde vakıf yönetimini ibra edemez. Mahkeme kararı olmaksızın, vakıf senedi değiştirilemez ve vakıf fesih edilemez.⁵¹⁰

Bir kişi veya grup, spor yapılması amacıyla bir malımı veya mal topluluğunu bir vakfa özgüleyebilir. Böylelikle, vakıflar, spor kulüplerine, bu kulüplerdeki sporculara ve görevlilerine kaynak, tesis ve eğitim olanağı sağlayarak, dolaylı olarak sporun gelişmesine katkıda bulunabilirler⁵¹¹. Örnek olarak; Türk Spor Vakfı, Türk Spor Eğitim Tesis Vakfı, Türk Güreş Vakfı, Türk Tenisini Geliştirme ve Eğitim Vakfı sayılabilir⁵¹². Vakıflar Kanunu hükümlerine tâbi olan bu tüzel kişiler, kendilerine tanınan imkân ve istisnalar sebebiyle, vergi yükümlülüğü gibi çeşitli mükellefiyetlerden muaf tutulmuşlardır. Bu avantajlarını, spor kulübü şeklindeki yapılanmaların yetersiz kaldığı durumlarda, sporu desteklemek için kullanmaktadırlar⁵¹³. Ayrıca, Dernekler Kanunu’nda yapılan değişiklikle, spor kulüplerinin kurucuları arasında, vakıf şeklindeki tüzel kişilerin bulunması da mümkün hâle getirilmiştir⁵¹⁴.

Türk hukukunda sportif faaliyetlerde bulunabilecek kulüplerin yalnızca dernek veya AŞ şeklinde kurulabileceği çeşitli kanunlarda belirtildiği için spor kulüpleri vakıf olarak kurulamamaktadır. Öte yandan, vakıflar, spor kulüplerine, örneğin futbol kulüplerine,

---

Helvacı (editörler), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 230-255; Benzer görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 363-364.

⁵⁰⁹ Bkz. AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 668.

⁵¹⁰ Bu yöndeki görüş ve açıklama için, bkz. HATEMİ, s. 126 (Kişiler Hukuku).

⁵¹¹ GENÇ, s. 55 (Spor Hukuku).

⁵¹² GENÇ, s. 55 (Spor Hukuku); Örneğin, bu doğrultudaki vakıflardan biri olan ve TED Kulübü tarafından spor ve eğitim faaliyetlerini desteklemek için Ankara’da kurulan Tenis Eskrim Dağcılık Kulübü Eğitim ve Geliştirme Vakfı’nın Vakıf Senedi m. 3 hükmünde vakfın sportif amaçları zikredilmiştir. www.tedclub.org.tr/tr/Vakif-Tuzugu/erişim tarihi:14.05.2020.

⁵¹³ ERTAŞ/PETEK, s. 202; GENÇ, s. 36 (Spor Hukuku); KARAOĞLU, Ercan, Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 188.

⁵¹⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 202-203.

bu kulüplerdeki futbolculara ve futbol görevlilerine kaynak, tesis ve eğitim olanağı sağlayarak, dolaylı olarak futbolun gelişmesine katkıda bulunmaktadır⁵¹⁵.

Süper Lig Kulüpler Birliği Vakfı, Süper Lig Kulüplerinin bir araya gelerek oluşturduğu bir tüzel kişiliktir ve vakıf statüsündedir⁵¹⁶. Bu birliğin benzerleri, İngiltere’de (Premier League Ltd.), Almanya’da (Bundesliga Birliği), İspanya’da (La Liga Birliği) ve Fransa’da (Ligue de Football Professionnel-Ligue 1) mevcuttur⁵¹⁷.

Avrupa’dan örnek vermek gerekirse, Hollanda’nın *FC Den Haag* profesyonel futbol kulübü, 1978 yılından itibaren bir vakıf tarafından yönetilmektedir. Bu vakfın amacı, Den Haag bölgesine iyi bir futbol faaliyeti sunmaktır⁵¹⁸.

Kanaatimiz odur ki, spor kulüplerinin vakıf olarak da kurulabilmeleri ve sportif faaliyetlere katılabilmeleri, AYM kararından sonra mümkün olmalıdır⁵¹⁹. Şöyle ki, bir kişinin, spor yapılması, örneğin basketbol veya tenis oynanması amacıyla malını veya mallarını vakfetmesi mümkündür. Bu vakfa, tıpkı spor derneklerinde (kulüplerinde) olduğu gibi üyelik de mümkün olduğuna ve sporu desteklemek için vakıflar kurulabildiğine göre, vakıfların doğrudan spor faaliyeti yürütmeleri serbest olmalıdır. Günümüzde pek çok popüler spor kulübü, sporu geliştirme ve destekleme vakıfları

---

⁵¹⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 202-203; TUNA, Ekin, Spor Kulüplerinin Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi, K. Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Ödevi, İstanbul, 2016, s. 10.

⁵¹⁶ Türkiye Süper Lig Profesyonel Futbol Kulüpleri Vakfının Amacı; 6 Mart 2008 tarihinde vakıf senesinde (Madde 3) yazıldığı şekli ile ; “Türkiye Süper Liginde yer alan spor kulüplerinin bir araya gelerek kurmuş olduğu vakfın amacı, Türk Futbolunu ve Spor kulüplerini geliştirmek, Türkiye Futbol Liglerinin asli unsurları olan spor kulüpleri arasında dayanışmayı ve dostluğu sağlamak, böylelikle Türk Futbolunu Avrupa ve Dünya Futbolu içinde hak ettiği seçkin yere ulaştırmak” olarak belirlenmiştir. Vakıf yukarıda belirtilen amacına uygun olarak faaliyetleri ise (Madde 4). Devletin yükünü azaltacak şekilde; ülkemizde futbolun gelişmesi için araştırmalar yapmak, alt yapı ve tesisler oluşturmak, gençlerin spora ve futbola teşvikleri için, yurt içinden ve yurt dışından eğitmenler getirip, seminer, konferans ve paneller vermek ve spor faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli girişimlerde bulunmak. Gençleri başta futbol olmak üzere spora teşvik etmek, bu amaçla tesisler kurmak ve işletmek, turnuvalar düzenlemek, Türkiye Futbol Federasyonu’nda Süper Lig Futbol takımlarının iyi temsil edilmesini sağlamak, Türkiye Futbol Federasyonu Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve ilgili kamu kuruluşları ile yapılacak protokol görüşmelerine öneriler sunmak ve özellikle statların ve serbest girişim kartlarının düzenlenmesine katkıda bulunmak. Stadların güvenliği için idari organlarla üst düzeyde işbirliği ve koordinasyon sağlamak. Ülkemizde futbolun gelişmesini temin amacıyla kamuoyu oluşturmak, uygulamadaki aksaklıkların düzeltilmesi için ilgili makamlara başvurmak, yasal düzenlemelerin hazırlanması için çalışmalar yapmak ve yasa koyucuya öneriler götürmek Türk Futbolunun uluslararası platformda tanınmasını sağlamak amacıyla yurt dışında şube ve birimler açmak, Türk Futboluna ve Spor kulüplerine hizmet amacıyla projeler hazırlamak, uygulamaya geçirmek. Sporda Şiddetin önlenmesine yönelik projeler hazırlamak, uygulamak, eğitimler düzenlemek. Şeklinde belirlenmiştir. www.kuluplerbirligi.org/erişim tarihi: 13.10.2020.

⁵¹⁷ TUNA, s. 10.

⁵¹⁸ PETEK, Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 78 (Sözleşme).

⁵¹⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 202-203.

kurmuş bulunmaktadırlar⁵²⁰. Beşiktaş SK tarafından kurulan “Beşiktaş Jimnastik Kulübü-Kabataş Erkek Liseliler Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı” (BJK-Kabataş Vakfı) bunlardan biridir⁵²¹.

5. Genel Olarak Dernek ve Spor Kulübü Derneği

a. Dernek kavramı

Dernek kavramı genel olarak, dini, meslekî ve sosyal sebeplerle müşterek ve sürekli bir amacı gerçekleştirmek için hür iradeleriyle bir araya gelen kişilerin oluşturduğu topluluk olarak tanımlanır⁵²². Türk hukuk sisteminde bu topluluğu tanımlamak için önceleri “cemiyet” terimi kullanılsa da (Bkz. 3512 sayılı 1938 tarihli Cemiyetler Kanunu) süreç içinde sonraki kanun metinlerinde tercih edilen dernek terimi yerleşmiş ve benimsenmiştir. Türk hukukunda bu gün dernekler hukuku mevzuatı oldukça geniş bir yelpazededir⁵²³.

⁵²⁰ GENÇ, s. 36 (Spor Hukuku);

⁵²¹ BJK-Kabataş Vakfı m. 3: Vakfın Gayesi: Spor ve sporla ilgili alanlar ile mühendislik, kültür ve sanat, sağlık disiplinleri öncelikli olmak üzere; iyi eğitilmiş ve yüksek düzeyde beceriye sahip, küresel çapta nitelikli ve aktif insan gücünü yetiştirmek; AR-GE, bilimsel araştırma ve yayınlar ile teknolojik gelişmeler ve uygulamalarda, alanında referans gösterilecek bir yükseköğretim kurumu (üniversite, yüksekokul veya meslek yüksekokulu) kurmak, üniversite-sanayi işbirliğini güçlendirmeye katkılar sağlamak, Yaşlı bakımı/aktif emeklilik, enerji verimliliği ve çevrenin korunması olgularına etkin katılım sağlamak, Beceri ve bedensel eğitimleri ile gençlerimizin ve soydaş gençlerin esnek aktif işgücüne katılımlarına destek sağlamak, ülkemizin demografik fırsat penceresini, küresel esnek işgücüne dönüştürmeye yönelik eğitsel ve kültürel açılımlar sağlamak, BJK simgesine ve kimliğine ve Vakıf Vizyonuna uygun, ülke sathına yayılmış “Spor Altyapısı” gerçekleştirmek, Beşiktaşlılık ve Kabataşlılık değerlerine güç, destek ve kaynak sağlamak.

⁵²² DAVID, Anne, “Freedom of Association and Freedoms of Associations” in Seminar Organized by the Secretariat General of Council of Europe in Collaboration with the Ministry of Justice of Iceland, Reykjavik, 26-28 August. 1993, s. 90; ALKEMA, Evert, “Freedom of Association and Civil Society”, in Seminar Organized by the Secretariat General of Council of Europe in collaboration with the Ministry of Justice of Iceland, Reykjavik, 26-28 August 1993, s. 57-59.

⁵²³ Dernekler hukuku mevzuatını oluşturan düzenlemeler aşağıda örnek olarak verilmiştir: “04.11.2004 tarih ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu (RG. 23.11.2004, sayı 25649); 23.6.1983 tarih ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu (RG. 25.6.1983, sayı 18088); 01.04.1981 tarih ve 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun (m.2/b. e) (RG. 3.4.1981, sayı. 17299); 26.3.1987 tarih ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikte Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun (RG. 07. 04. 1987, sayı.1924); 13. 05. 1971 tarih ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu (m.3/b. a, g), (RG. 15.5.1971, s. 13837; 12.03.1982 tarihli ve 2632 sayılı K. ile değişik); 25.10.1983 tarih ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu (14.11.1984 tarih ve 3076 sayılı Kanun ile değişik m.11/b. o); 4.7.1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (24.11.2004 tarih ve 5259 sayılı Kanunla değişik 8. madde) (RG. 14.07.1934, S.2751); 22.12.1934 tarih ve 2644 sayılı Tapu Kanunu (m.2) (RG. 29.12.1934, sayı. 2892); 22. 01. 2004 tarihli ve 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun (RG. 29. 01. 2004, sayı 25361. Dernekler ve spor kulüpleri ile ilgili Yönetmelikler ve Tebliğler: Dernekler

Gelir elde etmek amacı doğrultusunda kurulan ve faaliyet gösteren örgütler kural olarak dernek niteliğinde değerlendirilemez⁵²⁴.

Özel hukuk tüzel kişileri gönül rızasına dayalı amaç birlikleridir ve ferdiyetçi bir ekonomide iş birliği anlayışı ile kişinin (ferdin) muvafakatine veya ideal amacının gerçekleşmesine katkı sağlarlar⁵²⁵. Egger'in ifadesi ile "Fert, cemiyete muhtaçtır. Fakat cemiyet dahi ferde muhtaçtır"⁵²⁶. Şüphesiz ki dernekler de, vakıflar gibi bir medeni hukuk tüzel kişisidirler⁵²⁷. Doktrine göre "Dernek", en az yedi gerçek veya tüzel kişinin

---

Yönetmeliği (RG. 31.3.2005, sayı. 25772); Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (RG. 27.12.1999, sayı. 23919); Türk Medeni Kanunu 1.1.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten önce 8.5.1926 tarihli 818 sayılı Borçlar Kanunu yürürlükte idi. Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği (RG. 8.7.2005, sayı. 25869); Dernekler Tarafından Bastırılacak Alındı, Aynı Yardım, Teslim ve Aynı Bağış Alındı Belgeleri ile Gider Makbuzları Hakkında Tebliğ (No: 2005/1; RG 28.5.2005, sayı 25828) ve Bu Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2005/2; RG. 20.10.2005, sayı 25972); Dernekler Tarafından Tutulan Üye Kayıt Defterinde Bulunması Gereken Bilgiler ile Bu Defterin Şekli Hakkında Tebliğ (No: 2006/1; RG. 17.2006, sayı 26083); Ticaret Sicili Yönetmeliği (RG. 27.1.2013, s.28541)." Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan, Türk Özel Hukuku, Cilt: 2, Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2018, s. 216-217.

⁵²⁴ ZEVLİLİLER, Aydın/HAVUTÇU, Ayşe, Medeni Hukuk, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 171.

⁵²⁵ EGGER, s. 6 (Tüzel Kişiler).

⁵²⁶ EGGER, August, Sosyal Medeni Hukuk veya Bugünkü Medeni Hukukta Cemiyet ve Fert, çev. Hıfzı Veldet, Hukuk İlmını Yayma Kurumu Konferanslar Serisi, No: 39, Adliye vekâleti yönünden basılmıştır, Ankara, 1938, s. 11 (Cemiyet ve Fert); ÖZSUNAY, Ergün, Kişilerin Hukuki Durumu, İÜHF Yayınları, 1979, s. 7 ila 10 (Gerçek Kişiler); DURAL/ÖĞÜZ, s. 7; Ortaçağ dönemi Avrupa'sında, dinsel birlikler, loncalar gibi pek çok birlik meydana gelmiştir. Ancak gerçek kişilerin iradesi bu teşekküllerin kolektif iradesi içerisinde kaybolmuştur. Ortaçağ anlayışına bir olarak tepki gelişen Yeniçağ'ın bireyci (ferdiyetçi) anlayışı, bireyi kolektivismden kurtarmak amacını gütmüştür. Bkz. KABOĞLU, İbrahim, Kolektif Özgürlükler, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 1989, s. 68-69; İsviçre, Fransa, İtalya, Almanya ve Türkiye gibi ülkelerdeki modern hukuk sistemlerindeki, özel hukuka dair kanun hükümlerinin önemli bir kısmının kökeni Roma Hukuku geleneğine dayanmaktadır. Bu nedenle Roma Hukuku dönemindeki tüzel kişilik kavramı, her ne kadar çağdaş hukuk sistemlerinden oldukça farklılıklar gösterse de geçmişten günümüze bu kavramın gelişimini göstermesi açısından önemlidir. GÜNEŞ-CEYLAN, Seldağ, Roma Hukukunun Günümüz Hukuk Düzenlerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, C. VIII, S. 1- 2, Haziran-Aralık, 2004, s. 1.; Roma hukukunda tüzel kişiliğin gelişimi için bkz. SCHWARZ, B., ANDREAS, Roma Hukuku Dersleri, çev. Türkan Rado, İİHF Yayınları, İSTANBUL, 1965, s. 61; UMUR, Ziya, Roma Hukuk Ders Notları, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1987, s. 76-77; AKİPEK, Jale, Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Başlangıç Hükümleri- Şahsın Hukuku, AÜHF Yayınları, Ankara, 1961, s. 219; TAHİROĞLU, Bülent/ERDOĞMUŞ, Belgin, Roma Hukuku Dersleri, Pax Romana, Der Yayınları, İstanbul, 2018, s. 60 vd.; AKÜNAL, s. 4; ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, AÜHF Yayınları, Ankara, 1970, s. 3 (Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı); ÖZTAN, s. 3 (Tüzel Kişiler); ERGÜN, s. 11; Tüzel kişilerin ortaya çıkmasına neden olan sosyal olaylar tarihsel dönemlerde ortaya çıkmışlar ve ihtiyaç duyulması nedeniyle kişi ve mal toplulukları hukuk düzeninde yerlerini almışlardır ve bir faraziye sonucu doğmuşlardır. Bkz. HATEMİ, s. 101 (Kişiler Hukuku); Tüzel kişilerin ilk çağlardan beri mevcut oldukları ve bunların keyfi olarak yaratılmadıkları, zaman içinde bu toplulukları hukuk düzeninin tanımak zorunda olduğu doğrultusundaki açıklama için bkz. ÖZTAN, s. 2-3 (Tüzel Kişiler).

⁵²⁷ Tüzel kişi kavramı ve tanımı için bkz. SAYMEN, Ferit, H. , Türk Medeni Hukuku, Şahsın Hukuku, Cilt: II, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1948, s. 227-228; VELİDEDEOĞLU, s. 122; AKINTÜRK, s. 121; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 237; DURAL/ÖĞÜZ, s. 210; ÖZSUNAY, Ergün, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişiliğin Genel Teorisi, Dernekler-Vakıflar, İÜHF Yayınları, 1982, s. 3; ÖZSUNAY, s. 11 (Gerçek Kişiler); ÖZTAN, s. 320 (Temel Kavramlar); KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s.

kazanç paylaşma dışında hukuk düzeni ile yasaklanmamış, ortak bir ideal amaç için özgür iradeleriyle birleştikleri, süreklilik arz eden ve tüzük ile kurulan medeni hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanır⁵²⁸.

TMK m. 56 hükmünde derneğin tanımı şöyle yapılmıştır: “Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır”.

5253 sayılı Dernekler Kanunu-Der. K. m. 27/a hükmüne göre ise dernek; “Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını ifade eder”⁵²⁹.

211; KILIÇOĞLU, s. 475 (Medeni Hukuk); HATEMİ, s. 125-126 (Kişiler Hukuku); ÖĞÜZ, Tufan, Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları, Beşir Kitapevi, İstanbul, 2007, s. 1-2; OĞUZMAN, Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Kişiler Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2020, s. 281; OĞUZMAN, M., Kemal/SELİÇİ Özer, Kişiler Hukuku Dersleri (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Filiz Kitapevi, İstanbul, 1993, s. 111; ERGÜN, Ömer, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2010, s. 8; AYAR, s. 978; Hukukçular tarih boyunca tüzel kişilik kavramı üzerinde kafa yormuşlar ve neticede çeşitli teoriler ile tüzel kişiliği açıklamaya gayret etmişlerdir. Doktrindeki tartışmalar ve tüzel kişi kavramını açıklama gayesindeki başlıca teoriler için bkz. Fiksyon (Varsayım) Teorisi, FRIEDMAN, Wolfgang, Legal Teory, Fifth Edition, Columbia University Press, New York, USA, 1967, s. 556; GÜRİZ, s. 141; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 250; ÖZSUNAY, s. 47-48. Tüzel Kişiliği Reddeden Teori, AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 250- 251; FRIEDMAN, s. 557; Realite (Gerçeklik) Teorisi, OĞUZOĞLU, s. 326; KÖPRÜLÜ, s. 292-293; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 252; GÜRİZ, s. 143; ÖZTAN, s. 322 (Temel Kavramlar); ÖZTAN, s. 9-10 (Tüzel Kişiler); FRIEDMAN, s. 559; GÖKTÜRK, s. 185-186; ZEVLİLİLER, Aydın, Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku- Aile Hukuku, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 1986, s. 399; ÖZSUNAY, s. 48-49; DURAL/ÖĞÜZ, s. 223; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 108-109. Müessese (Kurum) Teorisi, FRIEDMAN, s. 559; GÜRİZ, s. 143-144; ATAAY, Aytakin, Medeni Hukukun Genel Teorisi, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1980, s. 262; OAKESHOTT, Michael, On The Character of A Modern European State, in His on Human Conduct, Oxford, 1975, s. 185-326. Hans Kelsen’in Tüzel Kişilik Teorisi, ARAL, Vecdi, Kelsen’in Saf Hukuk Teorisinin Metodu ve Değeri, İstanbul, 1978, s. 61, vd.; FRIEDMAN, s. 241; GÜRİZ, s. 145; Hans Kelsen teorisinin eleştirisi için bkz. AKBAY Muvaffak, Kelsen’in Hukuk ve Devlet Teorisi, AÜHFD, C. 4, S. 1- 4, Ankara, 1947, s. 29- 47. Amaç Kişiliği ve Soyutlama Teorisi, GÖKTÜRK, s. 189-190; KÖPRÜLÜ, s. 291-292; ÖZTAN, s. 322 (Temel Kavramlar); ÖZTAN, s. 11 (Tüzel Kişiler); OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 109; ÖZSUNAY, s. 49; Karma Teori, OĞUZOĞLU, s. 332.

⁵²⁸ Derneğin doktrindeki dünden bu güne olan tanımları için bkz. ARSEBÜK, Esat, Medeni Hukuk, AÜHF Neşriyatı, Ankara, 1938, s. 205; OĞUZOĞLU, 1949, s. 350-351; SAYMEN, s. 303; KÖPRÜLÜ, s. 317; ZEVLİLİLER, s. 561; ÖZSUNAY, s. 101; AKINTÜRK/AKİPEK, s. 313; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 136; ÖZTAN, s. 44 (Tüzel Kişiler); AKÜNAL, s. 49; AYAR, s. 955-999; DURAL/ÖĞÜZ, s. 268; ERTAŞ/PETEK, s. 166; ÇETİN, Orhan, Dernek Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 28; KILIÇOĞLU, s. 505 (Medeni Hukuk).

⁵²⁹ Tüzel kişilerde zorunlu unsurlar, “bağımsız bir topluluk yaratma iradesi ile örgütlenme (örgütlenme), amaç ve süreklilik (amaç), hukuk düzenine uygun kişi ve mal topluluğu (yasallık)” unsurlarıdır. Doktrinde tüzel kişilerin unsurlarını; “sürekli amaç, bağımsızlık ve organizasyon (örgütlenme), hukuken tanınma ve irade” unsurları olarak tasnif eden görüşler de mevcuttur. Bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 282; ERDOĞAN, İhsan/KESKİN, Dilşad, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri-

Netice itibari ile doktrinde genel olarak bir kişi topluluğunun dernek niteliğini kazanması için üç temel unsurun varlığından bahsedilir. Bu üç unsurdan birincisi; derneği oluşturacak belirli bir sayıdan az olmayan kişi topluluğu, yani kuruculardır. İkinci unsur; yazılı bir şekilde oluşturulan dernek kurma iradesidir⁵³⁰. Üçüncü unsur ise; manevi (ideal) amaç unsurudur⁵³¹. Doktrindeki bazı görüşlere göre “süreklilik” dördüncü bir unsurdur⁵³². Kanaatimiz odur ki süreklilik unsuru zaten tüzel kişi oluşturma iradesinin içinde yer alan bir alt unsurdur⁵³³.

İsviçre doktrininde dernek, ideal ve sürekli bir amaç için kar gütmekten birden fazla kişinin oluşturduğu tüzel kişi dernek olarak tanımlanır⁵³⁴. Alman hukukunda ise

---

Kişiler Hukuku, Gazi Kitapevi, Ankara, 2019, s. 338; Doktrindeki bir diğer ayırım ise şöyledir; “Belirli ve sürekli bir amaç, bağımsızlık, örgütlenme”, unsurlarıdır. Bkz. ÖZTAN, s. 321 (Temel Kavramlar).

⁵³⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 269; SEROZAN, s. 448, ERGÜN, s. 58-59.

⁵³¹ KÖPRÜLÜ, s. 333; DURAL/ÖĞÜZ, s. 268-269; SEROZAN, s. 448, ERGÜN, s. 58-59; Bazı hukukçular amaç unsuru ile beraber ortak irade unsurunu da aramaktadırlar.

⁵³² Bkz. KÖPRÜLÜ, s. 355; ÖZTAN, s. 45-46 (Tüzel Kişiler). “Tüzel kişinin kendi azalarının iradelerinden ayrı, kendine mahsus bir iradesi olup olmadığı meselesi manasızlaşır. Tüzel kişinin vücudu için, müşterek menfaatlerin ne suretle tatmin edileceklerini beyana salahiyyətli kimsenin tayinini mümkün kılan bir teşkilâtı kurmak hususunda aralarında anlaşmış veya kanunda gösterilen böyle bir teşkilâtı kabul etmiş olan bazı fertlerin bulunması kâfidir.” WALİNE, Marcel/UZBARK, Hamide (çev.), Törel (Tüzel-Hükmi) Kişilik Kuramı, (La theorie des personnes juridiques), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, S. 2-3, C. II, 1944, s. 306-322; Ortak irade unsuru için bkz. ERGÜN, s. 18; Oysa “ortak amaç” unsuru, zaten “ortak irade” kavramını kapsamaktadır. Ayrıca tüzel kişiliğin bir unsuru olarak “amaç” yanında “ortak iradeyi” aramayı yerinde bir çaba olarak görmüyoruz. Ayrıca, tüzel kişilerde amaç “belirli ve sürekli” olmalıdır. Belirlilik; tüzel kişinin amacının somut olması demektir. Bu da tüzel kişinin ana statüsünü oluşturan metinde, örneğin bir derneğin tüzüğünde, vakfın kuruluş senedinde veya şirketin sözleşmesinde amacın somut olarak belirtilmesi anlamına gelmektedir. OĞUZMAN / SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 283; AKINTÜRK/AKİPEK, s. 439 vd. ; AKÜNAL, s. 10-11; DURAL / ÖĞÜZ, s. 211.

⁵³³ Şüphesiz ki belirlilik ve süreklilik unsuru ile beraber aranmaktadır. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 210-211; AKÜNAL, s. 10-11; ERGÜN, s. 17- 18; Süreklilik; sürekli bir amacın varlığı gerekmektedir. Ancak kanaatimiz odur ki, amacın değil faaliyetin sürekli olması yeterlidir. Örneğin, 29 Ekim 2023, Cumhuriyetin 100. yılı kutlamalarını düzenlemek için Diyarbakır’da bir dernek kurulabilir. Bu örnekte amaç sadece tek bir günlük faaliyettir. Ancak bu amacı gerçekleştirmek için yapılması gereken faaliyet süreklilik ve örgütlülük niteliğine haizdir. Cami veya Kuran kursu binası yaptırma dernekleri veya vakıfları, süreklilik arz etmeyen amaç hususunda ülkemiz için yaygın örneklerdir. Bunun karşısında yaşlı ve kimsesiz bakıma muhtaç insanları barındırma ve yaşatma amacı güden dernek veya vakıflarda ise hem faaliyet, hem de amaç süreklilik arz etmektedir. Benzer görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 210; AKÜNAL, s. 10 ila 12; ERGÜN, s. 17- 18; Doktrindeki bir görüşe göre geçici bir amaca yönelmiş olan kişi veya mal topluluklarının tüzel kişilik kazanması dolayısı ile hukuk düzeni tarafından hak süjesi olarak tanınması mümkün değildir. Örneğin bir kişiye bir yemek vermek amacı ile dernek veya vakıf kurulamaz. Bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 283. Kanaatimizce de bu örnekte belirtilen amacın gerçekleşmesi için bir tüzel kişiliğin kurulması mümkün değildir. Çünkü burada amaca ulaşmak için gerçekleştirilecek faaliyet süreklilik arz etmemektedir. Benzer bir yorum için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 210.

⁵³⁴ İsviçre denekler hukukuna dair açıklamalar için bkz. “Dernekler hakkındaki hususi hükümler”. EGGGER, s. 15.

derneklerde, süreklilik, ideal amaç ve bir araya gelme unsurları varken, tüzel kişiliğin olması koşul değildir⁵³⁵.

Roma hukukunda ise kişi topluluklarına “collegium” adı verilmiştir⁵³⁶. Collegium, esnaf ve zanaatçıların, tacirlerin kurdukları dernekleri adlandırmada kullanılan bir kavramdır. Belirli iş ve zanaat kolunda faaliyet gösteren gerçek kişiler, karşılıklı yardımlaşmayı sağlamak ve ortak menfaatlerini korumak için, bu tip birlikler kurarlardı. Roma’da devlet hizmetinde çalışan memurların da bu tip dernekler kurma yoluna gittikleri kaynaklardan anlaşılmaktadır⁵³⁷. Corpus kelimesi de Roma’da dernekleri adlandırmada kullanılmıştır. Ancak, collegium tüzel kişiliği olsun olmasın bütün dernekler için kullanılırken, corpus daha çok tüzel kişiliği olan dernekler için kullanılan bir terimdi⁵³⁸. Roma hukukundaki başlıca dernek tipleri meslekî dernekler, özellikle zanaatçılar ve tacirlerin kurdukları dernekler (collegia opificum, mercatorum) ve dinî derneklerdir (sodalitates, socii cultores)⁵³⁹.

Anglosakson dünyasında dernekler, özellikle olağanüstü dönemlerde toplumsal dayanışma adına etkin roller üstlenmişlerdir. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı ABD, Kanada ve Birleşik Krallık’da dernek sayısı üzerinde derin bir etki yaratmıştır. Savaş boyunca faaliyet gösteren dayanışma ve yardımlaşma dernekleri, savaş sonrasında da giderek artan bir şekilde sistemde ağırlıklarını hissettirmişlerdir⁵⁴⁰.

b. Dernek kurma özgürlüğü

Dernek kurma özgürlüğü, insan hakları kavramı içinde, temel ve hak özgürlükler arasında olup pozitif metinler kataloğu içinde yer alırlar.⁵⁴¹ Ancak bir hususun altını çizmekte fayda görüyoruz, insan hakları kuralları, bir ülkenin kendi mevzuatı ve yargı

---

⁵³⁵ RAWERT, Peter/GARTNER, Janne, Nonprofit Organisations in Germany, Permissible Forms and Legal Framework, Future of Civil Society, Wiesbaden, Germany, 2004, s. 2; ANHEIER, Helmut K./SEIBEL, Wolfgang, Defining the Nonprofit Sector: Germany, Working Paper of the Johns Hopkins Institute for Policy Studies, Baltimore, USA, 1993, No. 6.

⁵³⁶ KÜÇÜK, Eşref, Roma Hukukunda Augustus Zamanına Kadar Derneklerin Hukukî Durumu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2005, s. 46.

⁵³⁷ KÜÇÜK, 42.

⁵³⁸ KÜÇÜK, 43.

⁵³⁹ ÖZSUNAY, s. 6, KÜÇÜK, s. 46.

⁵⁴⁰ BURROWS, Andrew (edited by), English Private Law, Friendly Societies, Oxford University Press, New York, USA, 2007, s. 206.

⁵⁴¹ GENÇ, Durmuş Ali, Dernekler Hukuku, Bilge Yayınları, Ankara, 2016, s. 19 (Dernekler).

kararları ile tanındığı takdirde “temel hak” niteliğine haiz olurlar⁵⁴². Örgütlenme hakkının evrensel hukuk dayanakları, “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi m. 20 ve “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.11 hükümleridir⁵⁴³. Örgütlenme Hakkı; birinci kuşak insan hakları olan, “düşünce ve düşünceyi açıklama hakkı” ile bağlantılı olup “toplanma, örgütlenme ve gösteri yürüyüşü hakkı” kavramının bir sonucudur⁵⁴⁴.

Bu doğrultuda Türk hukukunda; “Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz”, doğrultusundaki 1982 Anayasası m. 33 hükmü, dernek kurma özgürlüğünü temel bir hak olarak garanti altına almıştır⁵⁴⁵.

Dernek kurma özgürlüğü, düşünceyi açıklama özgürlüğü kavramından daha ileri bir seviyedir. Doktrinde *Gutmann ve Dündar-Sezer* tarafından belirtildiği gibi, “kişilerin tek başlarına düşüncelerini açıklamaları, bu kişiler çok ünlü ya da zengin olmadıkça, toplumda diğer kişilere ulaşmaz ve etkili olamaz”⁵⁴⁶. Öte yandan benzer düşünceleri paylaşan şahısların bir araya gelerek örgütlenmeleri, savundukları düşüncelerin topluma aktarılmasına ve yaşama geçirilmesi ihtimaline imkân verir⁵⁴⁷. Derneği korporasyon şeklinde oluşan bir tüzel kişilik olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır⁵⁴⁸.

Örgütlenme özgürlüğü, katılımcı ve çoğulcu demokrasi için yaşamsal önemdedir⁵⁴⁹. Örgütlenme özgürlüğünün güvence altına alınmadığı ve dernekler, sendikalar ve siyasi partiler gibi sivil toplum kuruluşları ait oldukları hukuk düzeni içinde özgür ve etkin olmadığı sürece temsili, katılımcı ve çoğulcu bir demokrasiden söz etmek mümkün olmayacaktır⁵⁵⁰.

Modern Alman hukukunda, dernek kurma özgürlüğünün anayasal temeli Alman Anayasası-GBD (Grundgesetz für Bundesrepublik Deutschland) m. 9 hükmünde

---

⁵⁴² ARSLAN, Zühtü, *Anayasa Teorisi*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 25 vd.

⁵⁴³ AYKUL, s. 233.

⁵⁴⁴ AYKUL, s. 233.

⁵⁴⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 168.

⁵⁴⁶ GUTMANN, Ammy, “Freedom of Association, An Introductory Essey” in: *Freedom of Association*, Princeton University Press, 1998, s. 3; DÜNDAR-SEZER s. 6-7.

⁵⁴⁷ MORANGE, Jean, “Freedom of Association” (General Report) in Seminar Organized by the Secretariat General of Council of Europe in Collaboration with the Ministry of Justice of Iceland, Reykjavik, 26-28 August 1993, s. 203; GUTMANN, s. 3.

⁵⁴⁸ AKİPEK, /AKINTÜRK/KARAMAN-ATEŞ, s. 627.

⁵⁴⁹ DÜNDAR-SEZER s. 7.

⁵⁵⁰ ÖZSUNAY, s. 13; ÖZBUDUN, s. 43 (*Anayasa Hukuku*); PARAS, Diwan, *Human Rights and the Law*, Universal and Indian, Deep and Deep Publications, New Delhi, India, 1998, s. 269; TOKOL, Aysen, *Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Sendikal Hareket*, Vipaş Yayınları, Bursa, 2000, s. 9.

bulunmaktadır⁵⁵¹. Alman hukukunda dernekleri düzenleyen iki önemli kanun vardır. Birincisi, Alman Medeni Kanunu (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB), diğeri ise, Alman Dernekler Kanunu'dur (Vereinsgesetz). BGB dernekler hukukunun özel hukuk yönünü, Alman Dernekler Kanunu ise kamu hukuku yönünü düzenlemektedir⁵⁵².

Günümüzde kamu düzenine ilişkin bazı nedenler gösterilerek dernek kurma özgürlüğü kısıtlanabilir. Bu tür hukuk normlarının hangileri olduğu kanun ile belirlenmekte olup, “zorlayıcı (emredici) hukuk normları” adı verilmektedir⁵⁵³. Ancak dernekler hukukunda bu tür normlar istisnai bir niteliktedirler. Esas olan, değiştirilebilir (tamamlayıcı) hukuk normlarıdır⁵⁵⁴. Değiştirilebilir normların hâkim olması ise dernek tüzüğünün önemini, gücünü ve fonksiyonunu arttırmaktadır. O halde dernekleri düzenleyen hukuk normlarını sırasıyla üç kategoriye ayırmak yanlış olmayacaktır; “Zorlayıcı normlar, tüzük ve dernek kararları, değiştirilebilir hukuk normları”⁵⁵⁵. Modern hukuk sistemlerinde genel olarak, dernek ve derneğin faaliyeti ile ilgili problemlerde, derneğin kendi kurallarını koymak, yönetimini ve iç hukuk sistemini düzenleme, kendi yargısını oluşturma hakkına, “dernek özerkliği” adı verilir⁵⁵⁶. Dernek özerkliği böylece derneğe, adını, amacını, kurallarını, yerleşim yerini, organlarını, üyelerini belirleme gücü vermektedir⁵⁵⁷.

Türkiye'deki dernekler ile ilgili mevzuata bakıldığında, dernek kurma özgürlüğü açısından, tamamen olmasa da, kısıtlayıcı bir görünüm arz ettiği görülmektedir⁵⁵⁸. Örneğin, bir derneğin kurulabilmesi için, Dernekler Kanununa göre kurucu sayısı en az yedi olmak zorundadır. Kanaatimiz odur ki, mikro düzeydeki sivil toplum birimlerinin kurulmasının önünün tıkanmaması açısından, TMK m. 56 hükmünde dernek kurmak için aranan “en az yedi kişi” şartının “en az üç kişi” olarak değiştirilmesi, dernek kavramının ruhu ile daha çok bağdaşacaktır.

⁵⁵¹ İKİZLER, Metin, Alman Dernekler Hukukundaki Reform Çalışmalarına Bir Bakış, AÜHFD, C. 57, S. 3, Ankara, 2008, s. 409-454 (AÜHFD).

⁵⁵² İKİZLER, s. 409-454 (AÜHFD).

⁵⁵³ İKİZLER, Metin, Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği, Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşlevi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 123 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği).

⁵⁵⁴ AYDIN, Ali Rıza, Dernek Kurma Özgürlüğü ve Anayasa, Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 5, Ankara, 2007, s. 157-163.

⁵⁵⁵ GÖKTÜRK, s. 205; ÖZSUNAY, s. 100.

⁵⁵⁶ GÖKTÜRK, s. 204; ÖZSUNAY, s. 99; GENÇ, Durmuş Ali, “Spor Hukuku Bakımından Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu Kapsamında Spor Kulüplerinin Değerlendirilmesi”, Yargıtay Dergisi, Ocak-Nisan, 2013, C. 39, S. 1-2, s. 33-34 (Yargıtay Dergisi).

⁵⁵⁷ İKİZLER, s. 99 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği).

⁵⁵⁸ YOKUŞ, Sevtap, Dernek Özgürlüğü Çerçevesinde Türkiye'de Değişen Hukuksal Düzenlemeler, Erdoğan Teziç'e Armağan, Galatasaray Üniversitesi Yayını, İstanbul, 2007, s. 261.

Aslında mevzuat bir bütün olarak göz önüne alındığında kurucuların sayısına ilişkin gerçek kısıtlamanın daha fazla olduğu görülecektir⁵⁵⁹. Gerçekten de, Dernekler Yönetmeliği m. 12 hükmüne göre dernekler kuruluşlarını takip eden ilk altı ay içerisinde ilk genel kurullarını yapmak zorundadırlar. 4721 sayılı, TMK m. 84 hükmüne göre dernek Yönetim Kurulu (YK), en az 5 asıl ve beş yedekten; denetim kurulu (DK) da en az üç asıl ve üç yedekten oluşacaktır. Bu durumda ilk genel kurulun yapılabilmesi için en az 16 üyeye ihtiyaç bulunmaktadır. Dolayısıyla da derneğin kuruluşunu müteakip altı ay içerisinde en az 16 kişiye ulaşması beklenmektedir ki bu da dernek kurma hakkını kullanmayı zorlaştırmakta ve belirli sayıdan az insanın bu hakkı kullanmasını ortadan kaldırmaktadır⁵⁶⁰.

Derneğin özel hukuktaki benzer bazı kavramlardan farkına gelince, dernek ile ticaret şirketleri amaç bakımından bir birlerinden ayrılırlar. Şirketler TTK hükümlerine tabi olup, kazanç elde etmek ve paylaşmak amacı ile kurulurlarken, derneğin böyle bir amacının varlığı söz konusu değildir. Bu husus TMK m. 56 ve Der. K. m. 2/a hükmünde açıkça belirtilmiştir⁵⁶¹.

Adi ortaklıklar da dernekler gibi kişi topluluklarıdır. Ancak, Adi ortaklık ile derneğin en temel farkı ise, adi ortaklığın kazanç paylaşma amacıyla bir ortaklık sözleşmesinin olması ve tüzel kişiliğinin bulunmamasıdır. Adi ortaklık bir hak süjesi değildir. Derneklerde ise, ideal amaç, tüzük ve tüzel kişilik bulunması söz konusudur⁵⁶².

Dernek ile vakıf kavramları arasında da temel bir fark vardır. Dernek, belirli bir amaca yönelmiş ve örgütlenmiş kişi topluluğu iken, vakıf ise belirli bir amaca tahsis edilmiş-özgülenmiş mal veya mal topluluğudur⁵⁶³.

---

⁵⁵⁹ TÜSEV, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, Türkiye’de Derneklerin Örgütlenme Özgürlüğü Önündeki Engeller, “Türkiye’de Örgütlenme Özgürlüğünün İzlenmesi İçin Metodoloji Geliştirilmesi Projesi,” Editör: Tevfik Başak Ersen, TÜSEV Yayınları, No: 49, İstanbul, 2010, s. 19.

⁵⁶⁰ TÜSEV, s. 19.

⁵⁶¹ ÖZSUNAY, s. 103; ÖZTAN, s. 46-47 (Tüzel Kişiler); KÖPRÜLÜ, s. 318.

⁵⁶² ÖZSUNAY, s. 102; ÖZTAN, s. 47 (Tüzel Kişiler); AYAR, Ahmet, Adi Ortaklıkta İç ve Dış İlişkiler, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2019, s. 43 (Adi Şirket).

⁵⁶³ ÖZSUNAY, s. 100; ÖZTAN, s. 47 (Tüzel Kişiler); KÖPRÜLÜ, s. 318.

c. Derneklerin çeşitleri

aa. Genel olarak

Öncelikle dernekler kurucularına göre “yalın (basit) dernekler” ve “dernek birlikleri” (Vereinsverband) olarak iki kategoriye ayrılabilir. Yalın dernekler sadece gerçek kişilerin kurduğu derneklerdir ve dar anlamda dernek kavramından yalın dernekler anlaşılır. Dernek birlikleri ise birden fazla derneğin bir araya gelmeleri suretiyle meydana gelen yapılardır⁵⁶⁴. 4721 sayılı TMK m. 96-97-98 hükümlerine göre düzenlenen dernek birlikleri “üst kuruluşlar” başlığı altında adlandırılmışlardır. Bu doğrultuda TMK m. 96 hükmü uyarınca federasyon ve TMK m. 97 hükmüne göre ise konfederasyon şeklinde örgütlenebilirler. Örneğin Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu (TASKK) bu şekilde örgütlenmiş bir dernek birliğidir.

Derneklerin amaçları birbirlerinden çok farklı olabilir. Dernek türlerini amaç unsuruna göre sınıflandırmak mümkündür⁵⁶⁵. Derneklerin amacı; sanatsal, kültürel, sportif, bilimsel, edebi, ideolojik, siyasi, mesleki ya da dinsel vb. olabilir⁵⁶⁶. Sendikalarda mesleki dayanışma, siyasi partilerde ise siyasi menfaat, temel amaç olarak öne çıkmaktadır⁵⁶⁷. Bu çerçevede sendikaları; “İşçi ve işverenlerin çalışma ilişkilerinde, müşterek ekonomik, sosyal hak ve menfaatlerini geliştirmek için oluşturdukları kuruluşlar”, olarak tanımlamak mümkündür⁵⁶⁸. Siyasal partilerin tanımı ise şöyledir; “Halkın desteğini sağlamak suretiyle ülke yönetiminde iktidar olmaya veya bu iktidarı sürdürmeye çalışan, süreklilik arz eden bir örgüte sahip derneklere siyasi partiler adı verilir”⁵⁶⁹.

---

⁵⁶⁴ ÖZSUNAY, s. 104.

⁵⁶⁵ İsviçre ve Türk hukuk doktrinlerinde, belli bir meslek veya grubun, sosyal ve iktisadi menfaatlerini korumak için veya dernek dışındaki kişilerin iktisadi ihtiyaçlarına destek olmak amacıyla dernek kurulabileceği ileri sürülmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi, kendileri kazanç elde etmek için faaliyet göstermemek koşuluyla derneklerin ekonomik amaca sahip olabileceğini belirtmiştir. Bkz. EGGER, s. 74-75 (Tüzel Kişiler); ÇETİN, s. 41.

⁵⁶⁶ GIBSSON, John, Dictionary of International Human Rights, Published by; Scarecrow Press, London, UK, 1996, s. 46.

⁵⁶⁷ NARMANLIOĞLU, Ünal, İş Hukuku II, Toplu İş İlişkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001, s. 56; KABOĞLU, s. 60; SEZER, DÜNDAR, s. 8.

⁵⁶⁸ TUNCAY, Can, Toplu İş Hukuku, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999, s.13; SAKA, Zafer, Uygulamada Sendikalar Hukuku, İpek Matbaacılık, Adana, 1979, s. 3.

⁵⁶⁹ ÖZBUDUN, Ergün, Siyasi Partiler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974, s. 2.

Medeni hukuk alanında ise, kuruluşlarındaki amaç veya faaliyet alanlarındaki özelliklere göre alelade (genel) derneklerden farklılıklar gösteren bazı özel nitelikli dernek çeşitleri hukuk sistemimizde yer almaktadır⁵⁷⁰. Spor kulüpleri de bunlardan biridir. Diğer özel nitelikli dernekler ise, kamu yararına çalışan dernekler, ticarî işletme işleten dernekler, üst kuruluşlar ve platformlar ve çocuk dernekleri olarak sayılabilir⁵⁷¹.

bb. Ticari işletme işleten dernekler

Derneklerde ideal amacın gerçekleşmesi için gerekli olan maddi ihtiyaçlar, TMK m. 99 hükmüne göre, üye aidatları, dernek faaliyetleri ve dernek malvarlığından elde edilen gelirler, bağış ve yardımlardır. Ancak, dernekler, kişi topluluğu olup özünde kar amacı değil gönüllülük esasına dayanmakla birlikte amaçlarını gerçekleştirmek için bir takım ticari faaliyet yürütebilmektedir⁵⁷². Ancak bu ticari faaliyet dernek tüzüğünde yer alan amacın gerçekleştirilmesine yönelik olmalıdır⁵⁷³. Yani ticari kâr hedeflemeden ve kâr paylaşma amacı olmadan sadece derneğin tüzüğündeki amacını gerçekleştirmek üzere derneklerin ticari işletme işletmesi mümkün olmaktadır⁵⁷⁴. Örneğin spor kulübü dernekleri, birçok faaliyetleri nedeniyle gelir elde ederler. Ancak bu gelirin paylaşılması amacının güdülmediği öngörülmektedir⁵⁷⁵. Özellikle profesyonel futbol kulüplerinin elde ettiği gelirlerin büyüklüğü ve spor kulübü derneklerinin anonim şirketlere ortak

⁵⁷⁰ ÖZTAN, s. 47 (Tüzel Kişiler); HELVACI, Serap/ERLÜLE, Fulya, Medeni Hukuk, Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 117; ERDOĞAN/KESKİN, s. 358; AYKUL, s. 26.

⁵⁷¹ Çocuk Derneklerinin Türk Medeni Hukukuna göre kurulması mümkündür. Der. K. m. 3/3 hükmü uyarınca, on beş yaşını tamamlamış ayırt etme gücüne sahip küçükler yasal temsilcilerinin yazılı izniyle dernek kurabilirler. Kanun hükmüne göre, çocuklar tarafından kurulabilecek derneklerin amacı “toplumsal, ruhsal, ahlâkî, bedensel ve zihinsel yetenekleri ile spor, eğitim ve öğretim haklarını, sosyal ve kültürel varlıklarını, aile yapısını ve özel yaşantılarını korumak ve geliştirmektir”. Çocuk derneklerine yasal temsilcinin izni olmak kaydıyla üyelik için on iki yaşını tamamlanmış olabilirler ancak yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar. Der. K. m. 3/son hükmüne göre on sekiz yaşından büyüklerin çocuk dernekleri kurması ve bunlara üye olması mümkün değildir. Çocuk derneklerinin amacı hakkındaki açıklamalar için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 279; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 365; HELVACI/ERLÜLE, s. 117; ERDOĞAN/KESKİN, s. 358; Güncel olarak 30.08.2020 tarihi itibarı ile Türkiye’de 13 adet faal çocuk derneği bulunmaktadır. www.siviltoplum.gov.tr/erişim tarihi: 31.08.2020.

⁵⁷² Ana tüzüklerinde yazılı bulunan sosyal amaçlarının gerçekleşmesi için gelire ihtiyacı olan dernekler ve vakıflar ticari işletme işletebilirler. Bu takdirde, dernekler ve vakıflar da tacir niteliğini kazanır.

Ancak, kamu yararına çalışan dernekler amaçlarını gerçekleştirmek için ticari işletme işletmeler dahi tacir sayılmazlar. Bkz. BOZER, Ali/ GÖLE, Celal, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (T. İş Bankası A.Ş. Vakfı), Ankara, 2013, s. 48-49.

⁵⁷³ KÖPRÜLÜ, s. 340-341; AKÜNAL, s. 54-55; ÖZTAN, s. 48-49 (Tüzel Kişiler).

⁵⁷⁴ ALABAŞ, Mehmet, Türkiye’de Derneklerin Ticari İşletme İşletmesi, Ankara Barosu Dergisi, S. 3, 1996, s. 365-377; BOZER/GÖLE, s. 48-49; DURAL/ÖĞÜZ, s. 287.

⁵⁷⁵ AKÜNAL, s. 54-55; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 331.

olmak suretiyle ticari faaliyet göstermesi realitesi; Ticari faaliyetin ideal amacı destekleyen bir faaliyet mi? Yoksa başlı başına bir ticari faaliyet mi? Sorularını sordurmaktadır. Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir elde etmeyi hedefleyen faaliyetlerin bağımsız ve sürekli bir şekilde yürütüldüğü işletme olarak tanımlanabilir⁵⁷⁶. Dolayısı ile ticari işletme işleten dernekler, Ticaret Kanunu çerçevesinde tacir sayılmakta ve ticaret siciline kaydolmaktadırlar⁵⁷⁷. Bu durumda dahi amaçları değişmemekte kuruluş amacına katkı için ticari işletme işletmektedirler⁵⁷⁸.

Dernekler Yönetmeliği m. 72 hükmüne göre, dernekler üyelerine kar payı dağıtmamak, gelir, faiz ve başka isimler altında para aktarmamak kaydı ile üyelerinin yiyecek, giyecek gibi zorunlu ihtiyaç maddelerini ve diğer mal ve hizmetler ile kısa vadeli kredi ihtiyaçlarını dernek tüzüğünde hüküm bulunması ve genel kurulca sandık kurulmasına karar verilmesi koşulu ile karşılayabilirler⁵⁷⁹. Der. Y. m. 76 hükmüne göre sandığın organlarının bulunması zorunludur. Sandığın denetim usulü ise Der. Y. m. 80 hükmünde düzenlenmiştir⁵⁸⁰.

cc. Üst kuruluşlar (dernek birlikleri)

TMK m. 96 hükmüne göre kuruluş amaçları aynı olan en az beş dernek, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelerek bir federasyon kurabilir⁵⁸¹. Benzer şekilde, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyon da amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelerek bir konfederasyon oluşturabilir⁵⁸².

Her federasyonun bir tüzüğü bulunur. Federasyon, kuruluş bildirim, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır⁵⁸³.

⁵⁷⁶ ÇEKER, Mustafa, 6102 Kanuna Göre Ticaret Hukuku, Karahan Kitapevi, Adana, 2011, s. 23.

⁵⁷⁷ ALABAŞ, 365-377; BOZER/GÖLE, s. 48-49; DURAL/ÖĞÜZ, s. 287; HELVACI/ERLÜLE, s. 117; ERDOĞAN/KESKİN, s. 359; İsviçre Hukukunda da dernekler, amaçlarına ulaşmak için ticari işletme işletebilirler. Bu durum, dernekleri ideal amacından uzaklaştırarak ticari amaçlı hale getirmez. Ancak bir dernek ticari işletme işletiyorsa Türk hukukunda olduğu gibi ticaret siciline kaydolmak zorundadır. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. ÇETİN, s. 43.

⁵⁷⁸ KÖPRÜLÜ, s. 341; ÖZTAN, s. 48-49 (Tüzel Kişiler); ALABAŞ, 365-377.

⁵⁷⁹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 332.

⁵⁸⁰ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 332.

⁵⁸¹ Korporasyon şeklindeki insan birleşmeleri başlıklı İsviçre Medeni Kanunu m. 60 (Article No: 60) hükmü uyarınca kendi müstakil tüzüğü olmak kaydı ile federasyonlar İsviçre dernekler hukukunda da kurulabilmektedir. EGGER, s. 82 (Tüzel Kişiler).

⁵⁸² DURAL/ÖĞÜZ, s. 276; ERDOĞAN/KESKİN, s. 361; ERTAŞ/PETEK, s. 180.

⁵⁸³ ERTAŞ/PETEK, s. 180; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 233; DURAL/ÖĞÜZ, s. 276; AYKUL, s. 75; ERDOĞAN/KESKİN, s. 361.

Örneğin, Türk sporunun ilk teşkilatı olan ve medeni hukuk tüzel kişiliği niteliğini taşıyan Türk İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulmasının ardından Yusuf Ziya ÖNİŞ başkanlığında ilk Türk Futbol Federasyonu 1923 yılında Şehzadebaşı'ndaki Letafet Apartmanı salonunda yapılan toplantıda Futbol Heyet-i Müttehidesi adıyla kurulmuştur⁵⁸⁴. Bunun yanında, Konfederasyonlar ise TMK m. 97 hükmüne göre amaçları aynı olan en az üç federasyonun üye sıfatı ile birleşmesi ile olur. Dernek ve federasyonlarda olduğu gibi, her konfederasyonun bir tüzüğü bulunur. Konfederasyon, kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır⁵⁸⁵.

Derneklerin Der. K. m. 2/f hükmü uyarınca kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere girişim, hareket ve benzeri adlarla oluşturdukları geçici nitelikteki birliktelikler ise platform olarak isimlendirilir. Platformların tüzel kişilikleri bulunmamaktadır⁵⁸⁶.

d. Spor kulübü dernekleri

aa. Genel olarak

Spor kulüplerinin hukuki yapı olarak genellikle dernek statüsünde oldukları, bunun yanında daha az sayıda anonim şirket yapısında da buldukları söylenebilir⁵⁸⁷. Türk mevzuatına göre 5253 sayılı Dernekler Kanunu m. 14 hükmünde düzenlendiği şekilde kulüp; gençlik faaliyeti, spor faaliyeti veya gençlik ve spor faaliyetinde bulunmak amacıyla kurularak Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne kayıt ve tescillerini yaptıran derneklerin genel adıdır. Kavram olarak, “kulüp” kelimesi, kanunlarda belirtilen hükümlere göre kurulan, belirli bir tüzüğü ve yönetmeliği bulunan, insanların görüşmek, konuşmak ve spor yapmak gibi amaçlarla bir araya geldikleri teşekkül şeklinde tanımlanabilir⁵⁸⁸.

⁵⁸⁴ www.tff.org/erişim tarihi: 06.05.2020.

⁵⁸⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 180; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 233; DURAL/ÖĞÜZ, s. 276; AYKUL, s. 77; ERDOĞAN/KESKİN, s. 361.

⁵⁸⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 277; ERDOĞAN/KESKİN, s. 361; ERTAŞ/PETEK, s. 180.

⁵⁸⁷ GENÇ, Durmuş Ali, Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu ve Dernekler Kanunu Kapsamında Spor Kulüplerinin Değerlendirilmesi, Hukuk Biliminin Güncel Sorunları, III. Uluslararası Kongre-Bildiri Kitabı, C. II, Adalet Yayınevi, 2012, Ankara, s. 266 (Spor Kulüpleri).

⁵⁸⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 182.

TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 2/c hükmündeki tanıma göre kulüp, “futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekleri veya şirketleri”, ifade eder.

Genel bir tanım yapmamız gerekirse; “Sporu evrensel yarışma kuralları çerçevesinde gerçekleştirmek çabası içinde olan, tüzel kişiliği haiz, toplumsal hayatın içindeki örgüte spor kulübü adı verilir”. Şüphesiz ki, spor hukuku alanında, spor kulübünün daha pek çok farklı tanımına rastlamak mümkündür⁵⁸⁹.

Bir diğer tanıma göre spor kulübü kavramını, kanunlar, tüzükler, yönetmelikler, sözleşmeler gibi belirli kurallara göre kurulan, üyelerinin her birinin yetki ve sorumlulukları belirli olan, gerek amatör ve gerek ise profesyonel spor dallarıyla topluma hizmet veren, spor yapmak arzu ve hevesinde olan bireylerin bir araya gelmesini sağlayan ve bu bireylere spor yapma ortamını hazırlayan, bunların içinden yüksek performanslı olanlarını seçerek, ülkenin uluslararası alanda başarılı olmasında araç görevi gören özel hukuk kuruluşları, olarak tanımlamak mümkündür⁵⁹⁰. Türkiye’de spor kulüpleri belli bir amaç ve faaliyet için, teşkil edilmiş tüzel kişiler olarak, spor çalışmalarını sürdürmektedirler⁵⁹¹.

Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği (GSKY) m. 4 hükmündeki spor yönetimi ve örgütlenmesi ile ilgili tanımlara göre⁵⁹²; Spor kulübü kavramı, “Spor faaliyetlerinde

---

⁵⁸⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 182-183; Örneğin, spor kulübü bir tanımda şöyle ifade edilmiştir; Belirli spor dalları üzerinde çalışma ve organizasyonlar yapan, katılanların malzeme ve tesis gibi ihtiyaçlarını karşılayan profesyonel ya da gönüllü başkan ve üyelerin yönetiminde faaliyetlerini sürdüren örgütlere spor kulübü adı verilir. Bkz. BUCHER, A. Charles, Management of Physical Education and Athletic Programs, 9. Edition, Times Mirror / Mosby Collage Publishing, Toronto, Santa Clara, 1987, s. 109.

⁵⁹⁰ ERTAŞ/PETEK, s. 182; Spor kulüplerinin içinde bulunduğu spor sektörünün yapısal özelliğine dair açıklamalar ve şema için bkz. DEVECİOĞLU, Sabahattin, Türkiye’de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi, Verimlilik Dergisi, Ankara, 2005, (2), s. 121.

⁵⁹¹ FİŞEK, s. 85 (Türkiye Spor Tarihi).

⁵⁹² SHGM m. 4: Bu Yönetmelikte geçen; Kanun: 5253 sayılı Dernekler Kanununu, Bakanlık: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün bağlı bulunduğu Bakanlık, Teşkilat: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün merkez ve taşra teşkilatını, Genel Müdürlük: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nü, Genel Müdür: Gençlik ve Spor Genel Müdürünü, Mülki idare amirliği: (Ek: RG-19.01.2006-26054) Dernek merkezinin bulunduğu yerin valilik veya kaymakamlığını, Mülki idare amiri: (Ek: RG-19.01.2006-26054) Dernek merkezinin bulunduğu yerin vali veya kaymakamını, İl başkanlığı: Gençlik ve spor il başkanlığını, İl başkanı: Gençlik ve spor il başkanını, İl müdürlüğü: Gençlik ve spor il müdürlüğü’nü, İl müdürü: (Ek: RG 19.01.2006-26054) Gençlik ve spor il müdürünü, İlçe müdürlüğü: Gençlik ve spor ilçe müdürlüğü’nü, Üst kuruluş: Kulüplerin oluşturduğu tüzel kişiliği bulunan federasyonları veya federasyonların oluşturduğu konfederasyonları, Şube: Kulüp faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir kulübe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği olmayan ve bünyesinde organları bulunan alt birimi, Kulüp: Gençlik faaliyeti, spor faaliyeti veya gençlik ve spor faaliyetinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescillerini yaptıran dernekleri, Spor kulübü: Spor faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescilini yaptıran dernekleri, Gençlik kulübü: Gençlik faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescilini yaptıran dernekleri, Gençlik ve spor kulübü: Gençlik ve spor faaliyetlerinde

bulunmak amacıyla kurularak Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne (SHGM) kayıt ve tescilini yaptıran dernekleri” ifade etmektedir. Gençlik kulübü, “Gençlik faaliyetlerinde bulunmak amacıyla SHGM’ne kayıt ve tescilini yaptıran dernekleri” ifade ederken; Gençlik ve Spor kulübü ise “Gençlik ve spor faaliyetlerinde bulunmak amacı ile kurulmuş olup SHGM’ne faaliyetleri yönünden ayrı ayrı kayıt ve tescillerini yaptıran dernekleri”, ifade etmektedir⁵⁹³;

GSKY ise Dernekler Kanunu m. 14 hükmüne dayanmaktadır⁵⁹⁴. Der. K. m. 14 hükmüne göre; “Derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir”.

Spor kulüpleri ile ilgili, 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (638 sayılı KHK ile değişik) m. 20 hükmüne istinaden, “spor kulüpleri, Dernekler Kanununun göre teşekkül eder ve tescil ile Spor Genel Müdürlüğüne dâhil olurlar”.

Futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş olan dernek veya şirket statüsündeki kulüpler ise ister amatör olsunlar, ister profesyonel, 5894 SK ve TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı hükümleri gereğince Türkiye Futbol Federasyonu’na kayıt ve tescillerini yaptırmaları gerekmektedir⁵⁹⁵.

Bu hükme göre Dernekler Kanununa göre kurulan bu tüzel kişiler, GSKY hükümlerine göre tescillerine müteakip “kulüp” adını alacaklar ve kanaatimizce Spor Hizmetleri

---

bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe faaliyetleri yönünden ayrı ayrı kayıt ve tescillerini yaptıran dernekleri, Gençlik faaliyeti: Gençlerin boş zamanlarını ilgi ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirmelerini sağlayan eğitsel, sanatsal, kültürel ve bilimsel çalışmaları, Spor faaliyeti: Spor yarışmaları ile sportif eğitim çalışmalarını, ifade eder.

⁵⁹³ Spor kulübünün bir başka tanımının yer aldığı 14.04.2011 tarihli 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 3/h hükmüne göre ise spor kulübü; “Belirli kurallara göre kurulan, amatör veya profesyonel spor dallarında faaliyette bulunan kuruluşu ifade eder”.

⁵⁹⁴ AYKUL, Ömer, Dernekler Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 27.

⁵⁹⁵ Bkz. 2009 Tarihli TFF, Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı, m. 1 hükmü: “Bu talimat; kulüplerin Türkiye Futbol Federasyonuna tescilleri, futbol şubelerini devirleri, isim, unvan ve logo değişikliklerine ilişkin esasları belirlemek amacıyla düzenlenmiştir”; madde 2/c:) Aynı talimatın m. 2/c hükmüne göre Kulüp: “Futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekleri veya şirketleri ifade eder”. TFF Talimatı m. 18 hükmü ise şöyledir: “Kulüpler her yıl müsabakalara katılmak için vize işlemlerini yaptırmak zorundadırlar. Sadece amatör liglerde yarışan kulüplerin vize başvurularında ASKF’lerin referansı aranır”.

Genel Müdürlüğü vesayetine gireceklerdir⁵⁹⁶. Spor Kulüplerinin bu aşamadan itibaren dernekler hukuku alanı dışına çıktığını ifade eden görüşe ise katılmıyoruz⁵⁹⁷.

Şöyle ki, spor kulüpleri, gençlik kulüpleri ile gençlik ve spor kulüplerinin genel kurullarının, yönetim ve denetim kurullarının toplantı, karar, ibra, tüzük değişikliği, fesih, üyelik ve tebliğ vb. işlemlerinde Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Her ne kadar 3289 sayılı Kanun m. 21 hükmü uyarınca Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak sıkı bir denetim söz konusu olsa da, kanun maddesi Dernekler Kanunu hükümlerini saklı tutmuştur. Buna göre mali hususlar, defter ve kayıtlar ile iktisadi faaliyetler de yine 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine tabi olacaklardır⁵⁹⁸.

Bu nedenle, spor kulüplerinin, spor konfederasyon ve federasyonlarının, genel dernek yapısı içinde olmakla beraber, farklılık gösteren bazı özellikleri nedeniyle, kamu yararına çalışan dernekler, çocuk dernekleri ve dernek birlikleri gibi “özel dernek türleri” niteliğinde olduğu doğrultusundaki *Serozan*’ın görüşüne iştirak ediyoruz⁵⁹⁹. Dolayısı ile şirket vasfında olmayan spor kulüpleri ideal amaç için kurulup faaliyet göstermektedirler. Bu nedenle kanaatimizce spor kulübü dernekleri, dernekler hukuku alanı dışında değil, bu alanın içindedir⁶⁰⁰.

bb. Kamu yararına çalışan dernekler ve spor kulübü dernekleri

Bir dernek veya kulüp, kanunda gösterilen usul ve şartları yerine getirdiği takdirde Cumhurbaşkanı tarafından “kamuya yararlı dernek” veya “kamu yararına çalışan dernek” olarak kabul edilebilir. Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, yeni adıyla Türkiye Kızılay Derneği Türkiye’de kamuya yararlı dernek özelliğindeki en eski kuruluştur. Dernek bu statüyü 1913 (30 Sefer 1329) tarihinde kazanmıştır. Güncel olarak,

⁵⁹⁶ Benzer doğrultudaki görüş için bkz. AYKUL, s. 27.

⁵⁹⁷ Bkz. AYKUL, s. 27.

⁵⁹⁸ 20.03.2020 tarihli ve 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ek-m. 2 hükmü uyarınca her türlü iş, işlem ve kayıtlar elektronik ortamda da tutulabilir.

⁵⁹⁹ Derneğin farklı özellikler gösteren türleri için bkz. SEROZAN, s. 411; DURAL/ÖĞÜZ, s. 270-277; AYKUL, s. 26-28.

⁶⁰⁰ Futbol kulüpleri açısından bir ayrıntıya dikkat çekmek istiyoruz. Spor organizasyonu bakımından toplumumuzda önemli bir yer tutan, futbol kulüplerine, profesyonel futbol takımlarını şirketleştirebilmeleri olanağı sağlandığı, dolayısı ile Türkiye’de futbol kulüplerinin 5253 sayılı Der. K. hükümlerine göre kurulan dernek niteliğindeki futbol kulüpleri ve 6102 sayılı TTK hükümlerine göre kurulan şirket niteliğindeki futbol kulüpleri olmak üzere, iki farklı tüzel kişiliğe sahip oldukları söylenebilir. ERTAŞ/PETEK, s. 183.

31.08.2020 tarihi itibari ile Kamu Yararına Çalışan Dernek Statüsü devam eden ve faal olan dernek sayısı 357 olup, bunlar arasında Ankara Atılı Spor Kulübü, Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor gibi bazı spor kulüpleri de vardır⁶⁰¹. Bu nedenle, spor kulübü dernekleri ile ilgisi bakımından kamu yararı dernekler üzerinde diğer dernek çeşitlerine göre daha geniş durmak gereği duymaktayız.

Mülga 2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre, kamu yararına çalışan dernek niteliğinin kazanılabilmesi için, ilgili derneğin genel kurulunun aldığı karara dayanarak Der. K. m. 59 uyarınca dernek genel merkezinin bulunduğu yer valiliğine başvuruda bulunması gerekirdi. Kamu yararına çalışan dernek sayılmak için başvuruda bulunan dernek ile ilgili gerekli belgeleri içeren dosyayı hazırlama görevi İçişleri Bakanlığına verilmişti⁶⁰². Başvuruda bulunan dernek, 2908 sayılı Der. K. m. 59 hükmünde maddeler halinde sayılan belgeleri İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere dernek merkezinin bulunduğu yerin valiliğine veriliyordu⁶⁰³.

Yapılan başvuru üzere, İçişleri Bakanlığı başvuruyu derneğin 2908 sayılı Der. K. m. 58 hükmü şartlarını yerine getirip getirmediği açısından değerlendirir, bu değerlendirmede, derneğin amacının ve faaliyetlerinin ilgili olduğu Bakanlıkların da görüşü alınmaktaydı⁶⁰⁴. İçişleri Bakanlığı yaptığı değerlendirme sonucunda olumlu kanaate ulaşırsa, derneğin kamu yararına çalışan dernek sayılması için Danıştay İdari İşler Kuruluna başvuruda bulunur, İçişleri Bakanlığının yaptığı inceleme sonucunda olumsuz yönde aldığı karara karşı idari yargıya başvurma yolu açıktı (ANY m. 125). Danıştay İdari İşler Kurulu, İçişleri Bakanlığının önerisini benimserse derneğin kamu yararına çalışan dernek niteliğinde sayılması kararını vererek, dosyayı Bakanlar Kuruluna gönderir. Bakanlar Kurulunun, Danıştay İdari İşler Kurulunun kararını onaylamasıyla dernek, 2908 sayılı Der. K. m. 59/1 hükmü uyarınca kamu yararına çalışan dernek statüsünü kazanırdı⁶⁰⁵.

---

⁶⁰¹ www.sisviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari/erişim tarihi: 06.05.2020; Kamusal görevler üstlenen dernekler ile yönetim arasındaki ilişkiler için bkz. SOYSAL, Mümtaz, Halkın Yönetime Etkisi, TODAİE Yayınları, Ankara, 1968, s. 72 vd.

⁶⁰² ÖZSUNAY, s. 111; DURAL/ÖĞÜZ, s. 287.

⁶⁰³ Mülga 2908 sayılı Der. K. m. 59 hükmünde 8 bent halinde sayılan belgeler şunlardır: 1- Dernek tüzüğü'nün son şekli; 2- Tüzüğü'nün ilân edildiği gazete; 3- Demek üyelerinin sayısı ve geçmiş yıllarda üyelerden toplanan aidatın miktarı; 4- Derneği şubelerinin sayısı, bulunduğu yerler ve bağlı kuruluşların miktarı ve cinsleri; 5- Derneğin kamu yararından; faaliyeti, yaptığı hizmetler ve gelecekte yapılması düşünülen işler hakkında rapor; 6- Son yıla ait mali bilanço; 7- Derneğin taşınır ve taşınmaz mallarının listesi; 8- Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması için dernek genel kurulunun aldığı karar.

⁶⁰⁴ ÖZSUNAY, s. 111; DURAL/ÖĞÜZ, s. 287.

⁶⁰⁵ Bahsedilen süreç hakkında bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 270-271; BALLAR, s. 589 vd.

Günümüzde ise Kamu Yararına Çalışan Dernekler ile ilgili düzenleme, 5253 sayılı Der. K. m. 27 hükmünde yer almaktadır. Söz konusu kanunun, “kamu yararına çalışan dernekler başlıklı” m. 27 hükmüne göre, bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için, en az bir yıldan beri faaliyette bulunması ve derneğin amacı⁶⁰⁶ ile bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olması, kamu yararına dernek sayılmak için başvuru yapması ve Cumhurbaşkanı tarafından bu konuda müspet bir kararın verilmesi şarttır⁶⁰⁷. Öte yandan maddenin ikinci fıkrasında, kamu yararına çalışan dernek statüsünün kazanılması, kaybedilmesi ve gerekli belgeler ile diğer esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir, hükmü yer almaktadır. Kanunun atıf yaptığı Dernekler Yönetmeliği, m. 48, m. 49, m. 50 ve m. 51 hükümleri konuyu ayrıntılı şekilde açıklamıştır⁶⁰⁸. Özellikle, Dernekler Yönetmeliği, m. 49 hükmünde kamu yararına çalışan derneklerden sayılmak için hangi şartların olması gerektiği maddeler halinde açıklanmıştır⁶⁰⁹. Der. Y. m. 50 ve m. 51 hükümlerinde ise “Başvuru ve istenen belgeler”

---

⁶⁰⁶ Kamuya yararlı derneklerin amacı; Kazanç paylaşma dışında belirli ve toplumun ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çözümler üretecek ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak konularda hizmet vermektir. (4721 Sayılı TMK m. 56; Dernekler Kanunu, m.2). Bu doğrultuda bireyler toplumsal, ruhsal, ahlaki, bedensel ve zihinsel yetenekleri ile spor, eğitim ve öğretim haklarını, sosyal ve kültürel varlıklarını, aile yapısını ve özel yaşantılarını korumak ve geliştirmek amacıyla kamuya yararlı dernek kurabilirler (5253 Sayılı Dernekler Kanunu, m.3). Bunlar dışında hukuka ve ahlaka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz (4721 Sayılı TMK m. 56). Kamuya yararlı dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar (4721 Sayılı TMK m. 90). Örnek olarak; spor amaçlı kurulan dernekler, eğitim amaçlı kurulan dernekler, sosyal amaçlarla kurulan dernekler, sağlık hizmeti vermek için kurulan dernekler vs. olabilir. Tüzüklerinde belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette ve işbirliğinde bulunabilir, yurt dışında şube açabilir ve yurt dışında kurulmuş dernek ve kuruluşlara üye olabilirler (4721 Sayılı TMK m. 91). ARKUN, Esra, Kamuya Yararlı Derneklerde Denetim, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007, s. 29 ila 31.

⁶⁰⁷ DURAL/ÖĞÜZ, s. 273; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 235; GENÇ, s. 26 (Dernekler); ERDOĞAN/KESKİN, s. 360.

⁶⁰⁸ Kamu Yararına Çalışan Dernek Sayılma: Der. Y. m. 48- Kamu yararına çalışan dernekler, Maliye Bakanlığının ve varsa ilgili bakanlıkların görüşü üzerine, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir.

⁶⁰⁹ Dernekler Yönetmeliği: Der. Y. m. 49- “Kamu yararına çalışan derneklerden sayılmak için derneğin; a) En az bir yıldan beri faaliyette bulunması, b) Son bir yıl içindeki, 2005 yılı için belirlenen tutar olan 50.000.-YTL’yi geçen alım ve satım işlemlerinin rekabet koşullarına uygun yapılması, c) Amacı gerçekleştirdiği faaliyetlerin, üyelerinin dışında yerel veya ulusal düzeyde toplumun ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çözümler üretecek ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak nitelikte olması, d) Yıl içinde elde ettiği gelirin en az yarısının bu amaçla harcanması, e) Sahip olduğu mal varlığının ve yıllık gelirinin tüzüğünde belirtilen amacı gerçekleştirecek düzeyde olması gerekmektedir”; Bir özel hukuk tüzel kişisi olmasına rağmen, tüzüklerini onaylama hususunda Cumhurbaşkanının yetkili olduğu dernekler de vardır. Der. K m. 27/6 hükmüne göre, Türkiye Kızılay Derneği ve Türk Hava Kurumunun tüzüklerini onaylamaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir. Bkz. ERDOĞAN/KESKİN, s. 360

ile “başvurunun değerlendirilmesi” konularına istinaden düzenlemeler yer almaktadır⁶¹⁰. Kamu yararına çalışan dernek yöneticilerinin mal bildiriminde bulunmaları gerekmektedir⁶¹¹. Bir derneğin veya spor kulübünün kamuya yararlı dernek statüsüne alınması ile diğerlerinden farklı olarak vergi ve bazı kamu yardımları bakımından avantaj kazanması sonucunu doğurur⁶¹².

Derneğin, kamu yararına çalışan dernek niteliğini kazanmasının izne tabi olmadan yardım toplayabilmek yanında sağlayacağı en önemli avantajlardan biri bazı vergilerden muafiyet konusudur. Cumhurbaşkanlığı kararı ile kamuya yararlı dernek statüsü verilen derneklere ve dolayısı ile kamuya yararlı dernek sayılan bazı spor kulüplerine vergi kanunları ile bazı kolaylıklar tanınmıştır. Bu vergi kolaylıkları şöyle sayılabilir: Katma Değer Vergisi istisnası (KDV Kanunu, m. 17); Veraset ve intikal vergisi muafiyeti (7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, m. 3/a-b); Emlak vergisi muafiyeti (Emlak Vergisi Kanunu, m. 4/e ve 14/c); Damga vergisi muafiyeti (Damga Vergisi Kanunu, m.9 ile Kanun ekindeki (2) sayılı tablo m. 17 ile m. 31 hükümleri); Harç istisnası, 492 sayılı Harçlar Kanunu, m. 59/b; Kamuya yararlı derneklere yapılacak

⁶¹⁰ Dernekler Yönetmeliği: Der. Y. m. 50- Kamu yararına çalışan derneklerden sayılmak isteyen dernekler, aşağıda belirtilen ekler ile birlikte başvurularını mülki idare amirliğine yaparlar. a) Derneğin kamu yararı yönünden; faaliyeti, yaptığı hizmetler ve gelecekte yapılması düşünülen işler hakkındaki raporu, b) Derneğin taşınır ve taşınmaz mallarının listesi, g) Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması için yönetim kurulunun aldığı karar örneği.

Dernekler Yönetmeliği: Der. Y. m. 51- Kamu yararına çalışan derneklerden sayılma istekleri, valilik görüşü ile birlikte bir ay içinde Bakanlığa gönderilir. Valilik görüşünde derneğin amacının ve faaliyetlerinin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olup olmadığı ve kamu yararına çalışan derneklerden sayılıp sayılamayacağı açıkça belirtilir. İlgili bakanlıkların ve Maliye Bakanlığının da görüşü alındıktan sonra, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu karar ile dernek, kamu yararına çalışan derneklerden sayılır. Kamu yararına çalışan derneklerden sayılmaya ilişkin karar Bakanlıkça ilgili valiliğe bildirilir ve valilik tarafından başvuru sahiplerine bilgi verilir. Başvurusu reddedilenler buna ilişkin gerekçe ile birlikte ilgili valiliğe bildirilir ve valilik tarafından başvuru sahiplerine bilgi verilir.

⁶¹¹ Mal Bildirimi (2019/7 sayılı Genelge) Kamu yararına sayılan dernek yönetici ve deneticilerinin mal bildiriminde bulunacakları 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 2'nci maddesinin (f) fıkrasında belirtilmektedir. Bu kapsamda kamu yararına çalışan dernek yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve şube başkanları; Mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde, Yönetim ve denetim kurulu üyelikleri seçimleri ile göreve başlama tarihini izleyen bir ay içinde, Görevin sona ermesi halinde ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde, ayrıca görevlerine devam edenler sonu (0) ve (5) ile biten yılların en geç şubat ayı sonuna kadar dernek merkezinin bulunduğu İl Valiliklerine (İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü) mal bildirimlerini göndermeleri gerekmektedir. www.siviltoplum.gov.tr/kamu-yararına-calisan-dernek-statusu/erişim tarihi: 31.08.2020.

⁶¹² ÖZSUNAY, s. 112; ÖZTAN; s. 50 (Tüzel Kişiler); HELVACI/ERLÜLE, s. 117; ERDOĞAN/KESKİN, s. 360; TUTAL, Erhan, Spor Kulüplerinin İsim Hakkı ve Haciz Yasağı, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 2, Ankara, 2013, s. 275.

bağış ve yardımların indirilmesi (Gelir Vergisi Kanunu, m. 89-ve Kurumlar Vergisi Kanunu, m. 10 hükümleri)⁶¹³.

Uygulamada ise sürekli Maliye Bakanlığının görüşünün alındığı ve başvuruda bulunan derneğin, Bakanlar Kurulu tarafından vergi bağışıklığı tanınacak vakıflara ilişkin şartları gerçekleştirilmesi hususunun arandığı ifade edilmektedir⁶¹⁴. Maliye Bakanlığının iç işlemine dayandığı için Resmi Gazetede yayınlanmayan bu şartlar şunlardır: “Derneğin faaliyet konularının kamu hizmetleri olması; Derneğin yıl içinde elde ettiği gelirlerinin en az %80’ini dernek amaçlarına harcayacağını dernek statüsünde yazılı olması; Derneğin, kamu yararına çalışan dernek statüsü tanınma talebinden önce bir yıldan beri faaliyette bulunmuş olması; Dernekçe kurulacak eğitim ve sağlık tesislerinde en az % 10 kapasitesinin maddi imkânları olmayanlara tahsis edilmesi; Derneğin amaç edindiği hizmetlerin herkesin yararına açık olması, amacının ve faaliyetlerinin belli bir zümre ve mıntıkaya değil, tüm yurttaşlara ve ülkeye yarar getirecek nitelikte olması; Derneğin sahip olduğu mal varlığının ve yıllık gelirinin tüzüğünde amaç edindiği hizmetleri gerçekleştirecek nitelik ve ölçüde olması; Dernek hesapları üzerinde merkezi denetim elemanları tarafından yapılacak inceleme sonucunda olumlu rapor verilmesi hususudur⁶¹⁵.

Dernekler K. m. 10/1 hükmünde, genel olarak derneklerin, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve mesleki kuruluşlardan maddi yardım kabul edebileceği ve bu kurumlara maddi yardımda bulunabileceği belirtilmiştir⁶¹⁶. Ancak, kamu yararına çalışan dernekler, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenip ilân edilmek kaydı ile izne gerek olmadan yardım toplayabilirler (2860 sayılı Yardım Toplama K. m. 6). Ayrıca kamu yararına çalışan derneklere bazı vergilerden bağışıklık tanınmıştır⁶¹⁷.

---

⁶¹³ AKARCA, Akif/ ŞAFAK, Mehmet, Verginin Gündemi, Kamuya Yararlı Dernekler ve Vergi Avantajları, Dünya gazetesi, 31 Mayıs 2012. www.dunya.com/kose-yazisi/kamuya-yararli-dernekler-ve-vergi-avantajlari/erişim-tarihi-03.10.2020.

⁶¹⁴ AKÜNAL, s. 53-54; DURAL/ÖĞÜZ, s. 271.

⁶¹⁵ AKÜNAL, s. 53; DURAL/ÖĞÜZ, s. 271.

⁶¹⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 271-272.

⁶¹⁷ DURAL/ÖĞÜZ, s. 271-272; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 601; Bkz. Emlak Vergisi K. m. 14/c; Veraset ve İntikal Vergisi K. m. 3/a; Damga Vergisi K. ekli tablo N. 37; Katma Değer Vergisi K. m. 17.

Kamu yararına çalışan derneklere tanınan bir diğer ayrıcalık, bu derneklerin amaçlarına ulaşmak için ticari işletme işletmeleri halinde tacir sayılmamaları ve tacir sayılmaya bağlanan sonuçlara tâbi olmamalarıdır (TTK m. 16/2)⁶¹⁸.

Der. K. m. 27 hükmü uyarınca kamu yararına çalışan dernekler, Cumhurbaşkanının isteği üzerine Devlet Denetleme Kurulu tarafından da denetlenebilirler (2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında K. m. 2/e). Kamu yararına çalışan dernekler en az iki yılda bir denetlenir. Denetimler sonunda, kamu yararına çalışma niteliklerini kaybettiklerinin tespit edilmesi halinde, Kamu yararına çalıştıklarına karar verilen derneklerin, Der. K. m. 27/1-5 hükümlerine göre kamu yararına çalışan dernek statüsü kaldırılır⁶¹⁹.

Kamu yararına çalışan derneklerin yapılan denetimleri sonucunda düzenlenen raporlar üzerine, kamu yararına çalışan derneklerin organlarında görev alan üyeler veya ilgili personel, ağır hapis veya ağır para cezası verilmesini gerektiren suçların işlendiğinin tespit edilmesi halinde, Der. K. m. 27/3 hükmüne göre geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığınca görevden uzaklaştırılabilir⁶²⁰.

Spor kulübü dernekleri arasında kamu yararına çalışan dernek statüsünde olanlar vardır. Kanaatimizce profesyonel futbol kulüplerinin kamu yararına çalışan dernek olabilmelerine kanun koyucu tarafından imkân tanınmış olması dernekler hukuku bakımından çelişkili bir durum yaratmaktadır. Profesyonel futbol kulüplerinin amatör şubeleri olduğu için, kamu yararına dernek olabilirler doğrultusundaki bir görüş de pek tutarlı değildir. O vakit aynı özelliklere sahip iki kulüpten, X amatör kulübü kamu yararına dernek sayılırken, Y amatör kulübü neden değildir? Sorusunun hukuki bir cevabı verilememektedir.

⁶¹⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 273; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 601.

⁶¹⁹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 273-274; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 600; Der. Y. m. 52 hükmü şöyledir: “Kamu Yararına çalışan derneklerin, denetimler sonunda bu niteliklerini kaybettiği anlaşılırsa; Maliye Bakanlığının ve varsa ilgili bakanlıkların görüşü alınarak, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla haklarında alınan kamu yararına çalışan derneklere sayılma kararı iptal edilir. Sonuç, Bakanlıkça ilgili valiliğe bildirilir ve valilik tarafından da ilgili derneğe bilgi verilir.”

⁶²⁰ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 600; Der. K. m. 27 (Ek fıkra: 08.06.2006-5519/1 m.) “Dernek merkezinin bulunduğu ilin valisi, görevden uzaklaştırılma kararının derneğe bildirilmesiyle eş zamanlı olarak, görevden uzaklaştırılan organların yerlerine; Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre dernek merkezinin bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinden kayyım atanmasını ister. Mahkeme bir hafta içinde, öncelikle dernek üyeleri arasından görevden uzaklaştırılanların sayısı kadar kayyım atanmasına karar verir ve bu kararda kayyımın görev ve yetkileri ile dernek tarafından kayyım verilecek ücret de belirtilir. Kayyımın görevi dava sonucu verilen hüküm kesinleşinceye kadar devam eder. Çeşitli nedenlerle boşalan bu kayyımların yerine, aynı usulle yeni kayyım atanır.”

Profesyonel futbol kulüpleri TMK m. 99 hükmünde sayılmayan birçok gelir kalemine sahiptirler. Bu gelirlerin belli başlıları şöyledir: Üye aidatı, maç bileti ücreti, spor-toto isim hakkı, müsabaka gelirleri, reklam ve eşantiyon gelirleri, kulüp malvarlığından elde edilen kira ve satış gelirleri, sosyal tesis ve faaliyetlerinden elde edilen gelirler, yayın ve futbolcu transfer gelirleri ile kulüp logolu (ayırmaçlı) ve lisanslı ürün satışlarından elde edilen gelirler⁶²¹.

Futbol kulüplerinin güncel gelirleri ideal amaç güden dernek statüsünde olmalarını zorlayan boyutlara ulaşmıştır. Örneğin 18.01.2019 tarihli CNN-TÜRK haberine göre Süper Lig'de her takım, 38,5 milyon TL katılım payı ve galibiyet başına 2,8 milyon TL almaktadır. Şampiyonluk yaşamış takımlar, ligi zirvede tamamladığı her bir sezon için 3,3 milyon lira kazanmaktadırlar⁶²². Amatör spor kulüplerini bir yana bırakırsak, bir futbol kulübünün profesyonel faaliyetinin kamu yararı kavramı ile pek bağdaşmadığı açıktır. Kanaatimizce, kitleleri ücret mukabilinde stadyuma ve TV başına çekmek, bahis oyunları oynamalarına özendirmek veya iyi vakit geçirmelerini sağlamak salt kamu yararına bir faaliyet olarak görülemez⁶²³. Kaldı ki bu statüdeki spor kulüplerinin istisnai birkaç örnek dışında somut olarak toplum yararına herhangi bir ücretsiz kültür, eğitim, yardım, spor veya dayanışma faaliyetinde bulunmak bir yana genellikle spor yönetiminden ayrıcalık talep ettikleri görülmektedir (Örneğin son olarak 2020-2021

---

⁶²¹ GENÇ, s. 47 (Beşiktaş).

⁶²² www.cnnturk.com/spor/futbol/super-lig-yayin-geliri-siralamasi/erişim tarihi: 01.09.2020; Süper Lig'de sezonun (2019-2020) ilk yarısını 5. sırada tamamlayan Galatasaray, şu ana kadar yayın havuzundan 137,2 milyon liralık gelir elde etti. Katılım bedeli olarak 38,5 milyon lira alan sarı-kırmızılı ekip, 8 galibiyet ve 5 beraberlikten oluşan performansıyla 29,4 milyon lira kazandı. Tarihinde 21 kez şampiyonluk sevinci yaşayan Galatasaray, şampiyonlar payından da 69,3 milyon liralık gelirin sahibi oldu. Ligin ilk yarısını 17. sırada ve düşme hattında bitiren Fenerbahçe, şampiyonlar payının etkisiyle toplamda 119,4 milyon lira gelire ulaşmış, kazanç liginde ikinci sırada yer aldı. Lige katılım bedeli olarak 38,5 milyon lira alan Fenerbahçe, geçmişte kazandığı 19 şampiyonlukla da şampiyonlar payından 62,7 milyon lira kazandı. Beşiktaş, toplamda 114,6 milyon lira kazanarak yayın gelirinde ilk 3'e girdi. Trabzonspor, toplamda 87,7 milyon liralık gelirin sahibi olup, klasmanda dördüncü sıraya oturdu. Sezonun ilk yarısını zirvede bitiren Medipol Başakşehir, şampiyonlar payından kazanç elde edemediği için yayın gelirinde kendisine 5. sırada yer bulabildi ve toplam 73,5 milyon liralık gelire ulaştı. www.ntv.com.tr/spor/super-lig-yayin-geliri-lideri-galatasaray/ www.cnnturk.com/spor/futbol/super-lig-yayin-geliri-siralamasi/ erişim tarihi: 01. 09. 2020.

⁶²³ Örnek olarak vermek gerekirse Kamu yararına bir dernek statüsünde olan BJK spor kulübü derneğinin, profesyonel futbol faaliyetlerini yürüten kolu BJK AŞ bilançosunda, TOPLAM KAYNAKLAR; 1.409.565.603,00 TL olarak görülmektedir (01.09.2020 itibari ile). Bu kadar büyük hacimlerde paranın söz konusu olduğu bir örgütlenme yapısının ideal amaç odaklı faaliyet gösterdiğini iddia etmek kanaatimizce, hayatının olağan akışı ile bağdaşmamaktadır.

futbol sezonu öncesi transfer döneminde gündeme gelen “UEFA mali kıstasları TFF tarafından kısmen esnekleştirilsin talebi” gibi)⁶²⁴.

Kanaatimizce, kamu yararına dernek statüsünden kaynaklanan görev ve sorumluluklar bağımsız spor federasyonlarına devredilmelidir. Fiili hayatta ticari bir amaç etrafında faaliyet gösteren spor kulüplerinin aynı zamanda kamu yararına dernek statüsünde olması, hem kamu yararına dernek kavramının hukuki varlığını tartışma konusu yapmakta, hem de vergisel avantajlar bakımından haksız rekabete konu olmaktadır. Bu nedenle profesyonel spor (futbol) kulüpleri ile kamu yararına dernek kimliği ayrılmalıdır görüşüdeyiz. Amatör spor kulüpleri bakımından ise kamu yararına dernek statüsü kazanmak için federasyon veya konfederasyon olmak koşulu getirilmesi halinde daha işlevsel bir yapı oluşturulabilecektir⁶²⁵.

cc. Vergi hukuku açısından spor kulübü dernekleri

Spor kulübü dernekleri ideal amaçlarına ulaşmak için bu amacı destekleyen ticari faaliyetlerde bulunabilirler. O halde, böyle bir durumda ticari faaliyetlerinden elde edilen gelirler dolayısı ile spor kulübü dernekleri vergi hukukunun sūjesi olurlar mı?

Öncelikle belirtmek gerekir ise spor kulübü derneklerinin de dāhil olduğu dernekler medeni hukuk tüzel kişilikleri olmaları dolayısı ile kurumlar vergisi mükellefi olmamakla birlikte, vergilendirmeyi gerektiren faaliyetleri dolayısıyla dernek bünyesinde yer alan iktisadi işletmeler 5520 sayılı KVK m. 1/1-ç hükmü uyarınca

⁶²⁴ Örneğin FB SK derneğinin kayıt altına alınan sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ekonomik bütçesi 2013 yılına kadar olan dönem itibari ile yaklaşık 8 milyon TL olarak tespit edilmiştir. Bkz. SÖNMEZOĞLU, Uğur/EKMEKÇİ, Rıdvan/DAĞLI-EKMEKÇİ, Yeter Aytül, Sporda Sosyal Sorumluluk: Fenerbahçe Spor Kulübü Örneği, Pamukkale Journal of Sport Sciences, Denizli, Vol. 4, N. 3, 2013, s. 92.

⁶²⁵ Kanaatimizce, “anayasal ve dernekler hukuku zemininde kurulan ve SHGM Teşkilatı bünyesindeki bağımsız spor federasyonlarına tescil edilerek faaliyette bulunan spor kulüplerinin sermaye, organizasyon ve ticari nitelikteki iş ve işlemleri ile yarattıkları çevre ekonomiler üzerinden ve bireysel sporcuların ise faaliyet ve elde ettiklerin gelirlerin niteliği itibariyleamatörlük kavramı ve kar paylaşma amacı olmayan gönüllü kuruluşlar olan dernek ve türevi örgütlenmelerin içerisine sığmadıkları açıktır. Yarattıkları parasal hacim ve icra ettikleri faaliyetlerin yanında, kuruluş formu itibariyle de çok çeşitlilik gösterenTürk spor örgütlenmeleri, homojen ve standartlaştırılmış bir profesyonellik ölçütüne ihtiyaç duymaktadırlar”. Bkz. BAŞARAN, Murat, Türk Spor Hukukunda Çözilemeyen Sorun /Amatör-Profesyonel Sportif Faaliyet Ayırımının Sınırlarının Temeline Vergisel Bakış, murat-basaran/turk-spor-hukukunda-cozulemeyen-sorun--amator-profesyonel-sportif-faaliyet-ayriminin-sinirlarinin-temeline-vergisel-bakis. www.vergisorunlari.com.tr/erişim tarihi: 27.10.2020.

kurumlar vergisine tabidirler⁶²⁶. Vergi hukuku bakımından dernek ve vakıflara ait iktisadi işletme kavramının ne olduğu, KVK m. 2/5 hükmünde tanımlanmıştır: “Dernek veya vakıflara ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan ve bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları dışında kalan ticarî, sınaî ve ziraî işletmeler ile benzer nitelikteki yabancı işletmeler, dernek veya vakıfların iktisadî işletmeleridir. Bu Kanunun uygulanmasında sendikalar dernek; cemaatler ise vakıf sayılır”. Kanundaki tanımdan yola çıkıldığında, bir derneğe bağlı iktisadi işletmeden söz edebilmek için iktisadi işletmenin, sermaye veya yönetim bakımından derneğe (spor kulübü derneğine) bağlı olması, sermaye şirketi ve kooperatif niteliğinde olmaması ve ticari, sınai veya zirai nitelikte süreklilik arz edecek şekilde faaliyette bulunması gerekmektedir⁶²⁷. Belirli periyotlarda devam eden ticari faaliyetler, her gün değil, sezonluk veya mevsimlik olarak tezahür etse dahi “süreklilik arz ediyor” olarak kabul edilebilir ve KVK kapsamına girebilir. Örneğin, Türkiye Tenis Federasyonu üyesi olan bir spor kulübü derneğinin talep üzerine bazı kişilere ücret mukabilinde tenis sporu yaptırıyor olmasının ve bu faaliyetten elde edilen gelirin kurum kazancı sayılarak vergiye tabi tutulmasının gerektiği yönünde Muğla Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından tanzim olunan bir özelgede belirtilmiştir⁶²⁸.

KVK m. 4/1-j hükmüne göre iktisadi işletmenin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve/veya spor federasyonları tarafından tescil edilmiş olan spor kulüplerine ait olması ile faaliyetlerin sadece idman ve spor faaliyetlerinden ibaret olması durumunda kurumlar vergisinden muafiyet söz konusu olabilecektir. Ancak idman ve spor faaliyetlerinin hangileri olduğu 1 No’lu KVK Genel Tebliğin 4.12 numaralı kısmında *numerus clausus* olarak belirtilmemiştir. 1 No’lu KVK Genel Tebliğinin 4.12 numaralı kısmındaki açıklamalara göre, maç bileti satışları, sporcuların formalarına aldıkları reklamlar, maç yayın hakkının satılması, transfer ve bonservis gelirleri ile saha reklam gelirleri idman ve spor faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Spor kulübü derneğinin idman ve spor faaliyetlerinin yanı sıra forma, ayakkabı satışı veya kafeterya ya da restoran işletmeciliği yapması durumunda bu faaliyetler ayrı bir iktisadi işletme olarak

---

⁶²⁶ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 130; ÖZDEMİR, Ahmet Furkan, Türkiye’de Dernek ve Vakıfların Vergilendirilmesinde Karşılaşılan Sorunların Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2009, s. 249.

⁶²⁷ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 253.

⁶²⁸ Muğla Vergi Dairesi Başkanlığı’nın, 09.06.2012 tarihli, 96620903-48.15.01/1-91 sayılı özelgesi. Bkz. KARATAŞ-DURMUŞ, s. 254.

değerlendirilerek muafiyet kapsamında değerlendirilmez ve KVK hükümlerine tabi olur⁶²⁹. Ayrıca kurumlar vergisi kapsamına giren spor kulübü dernekleri KVK m. 15 amir hükmüne göre vergi kesintisi yapmak zorundadırlar. Bunların hangi ödemelere istinaden olacağı KVK m. 15 hükmünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Katma değer vergisi (KDV) bakımından ise Spor kulüpleri genel anlamıyla KDV Kanunu (KDVK) kapsamındadır ve bu kanunda yer alan bazı istisnalar dışında (Bkz. KDVK m. 17) spor kulüpleri maç giriş ücretleri, isim hakkı, spor malzemeleri satımı, yayın gelirleri, forma reklamları ve benzeri gelirler dolayısı ile KDV mükellefidirler⁶³⁰. KDV Genel Uygulama Tebliği'nin 12/1 Spor Kulüpleri başlıklı kısmında spor kulüpleri spor faaliyetlerine göre amatör ve profesyonel olarak bir ayrıma tabi tutulmuşlardır. 55 No'lu KDV Genel Tebliğ hükmüne göre spor kulübü dernekleri amatör ve profesyonel spor faaliyetlerinde bulunabilirler. 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun m. 18 hükmü amatör spor faaliyetini, aynı kanun m. 24 hükmü ise profesyonel spor faaliyetini tanımlayıp hangi usullere ve teşkilata tabi olacaklarını belirtmektedir⁶³¹.

Spor kulüpleri, bünyesindeki sporcular başka kulüplere satabilir, kiralayabilir veya FIFA talimatları uyarınca yetiştirdiği genç oyuncuların başka kulüplere transferinden belirli bir yetiştirme tazminatı alabilirler. Bu üç durum KDVK kapsamı içinde değerlendirilmemiştir ve KDV 55 No'lu Genel Tebliği ile de bu tür gelirlerin KDV mükellefiyeti doğurmadığının altı çizilmiştir⁶³². Ayrıca bilindiği üzere Bosman kuralı çerçevesinde sözleşmesi biten bir futbolcunun bedelsiz olarak transferi söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumda gerek dernek, gerek ise AŞ statüsündeki spor kulüplerinin bir gelir elde etmesi söz konusu olmayacaktır. Yurt dışından profesyonel spor kulüpleri tarafından gerçekleştirilen sporcu satın alma, kiralama işlemlerine

---

⁶²⁹ “Ankara Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen özalgede, dernek bünyesinde faaliyette bulunan bir spor kulübünün idman ve spor faaliyetleri yanında kulüp binası üzerine bedel karşılığı reklam alması halinde bunun idman ve spor faaliyeti çerçevesinde değerlendirilmeyeceği, bu yüzden de kulübün KVK m.4/-j'ye göre muafiyetten yararlanamayacağı belirtilmiştir. Yine aynı özalgede, dernek bünyesinde bir iktisadi işletme vasıtasıyla bu gelir elde edildiyse, bu gelirlerin ilgili iktisadi işletmenin ilgili hesap dönemine ait kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte beyan edilmesi gerektiği; ancak, iktisadi işletme teşekkül ettirilmeksizin gelir elde edildiyse, söz konusu kira ödemelerinden yapılan tevkifatın nihai vergilendirme olacağı belirtilmektedir”. Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 12.09.2012 tarih ve 38418978-2011-KVK-2-1-922 sayılı özalgesi. Bkz. KARATAŞ-DURMUŞ, s. 256-257.

⁶³⁰ ÖZDOĞAN, Onur, Türkiye'de Sporun Vergilendirilmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011, s. 73-74.

⁶³¹ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 262.

⁶³² ÖZDOĞAN, s. 74; KARATAŞ-DURMUŞ, s. 263.

yönelik sözleşmelere istinaden yapılan ödemeler ve bunlara dair menejerlik ücretleri ise KDVK kapsamındadır⁶³³.

Genel bir düzenleme olarak, 08.08.2011 tarihli KDVK-60/2011-1 sayılı 60 No'lu KDV Sirküleri m. 1. 2 hükmünde, “herhangi bir teslim veya hizmetin karşılığı olarak ortaya çıkmayan tazminat ve benzeri ödemelerin prensip olarak KDV'nin konusuna girmemektedir...”, ibaresi yer almaktadır. Bu çerçevede, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT) m. 30 hükmüne istinaden sporcu sözleşmelerindeki cezai şart niteliği taşıyan düzenlemelere dayalı olarak cayma bedeli vb. adlarla yapılan ödemeler herhangi bir teslim veya hizmetin karşılığı olmadığından KDV'nin konusuna girmemezler⁶³⁴.

Spor kulübü dernekleri KVK'ya göre muafiyet kapsamında olsalar da KVK ve KDV'den kaynaklanan tevkifat (kesinti) yükümlüğü devam etmektedir⁶³⁵. Aynı zamanda KVK'ya göre muaf olan kulüplerin KDV karşısındaki mükellefiyetleri devam edebilmektedir. Sporcu transfer ücretlerinin KDV'ye tabi olup olmamasıyla ilgili dernek ve AŞ statüsündeki kulüplerin farklı uygulamalara tabi olmaları dolayısıyla mevcut düzenlemelerin vergide eşitlik prensibine ters olduğu doktrinde ifade edilmektedir⁶³⁶.

Spor kulüpleri KVK ve KDVK haricinde, Veraset ve İntikal Vergisi, Emlak Vergisi, Damga Vergisi ve Harçlar Kanununda yer alan harçlara ilişkin işlemler neticesinde çeşitli vergilere tabi olabilirler⁶³⁷.

Bu arada, uygulayıcılar açısından rehber olması maksadı ile Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak hazırlanan ve sadece pdf formatında yayınlanan Derneklerin Vergilendirilmesi Rehberi kitapçığında derneklerin

---

⁶³³ KDVK m. 9/1 hükmüne istinaden KDV mükellefinin Türkiye içinde ikametgâhının, işyerinin, kanunî merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde ödemeyi yapanlarca KDV tevkifatı yapılması zorunluluğu söz konusudur. KDV tevkifatı bakımından kulübün hukuki statüsünün (dernek veya anonim şirket) bu yükümlüğü yerine getirmede hiçbir önemi bulunmamaktadır. Kurumlar vergisi tevkifatında da aynı prensip söz konusudur. Bkz. KARATAŞ-DURMUŞ, s. 270.

⁶³⁴ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 270.

⁶³⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı, tam vergi mükellefi olan kurumlar tarafından gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara dağıtılan kâr payları üzerinden GVK m. 94/6-b ve 6- i hükmü uyarınca tevkifat yapılması görüşünü taşımaktadır. Bkz. ÖZDEN, Engin, Vergi Yükümlükleri ve Avantajları Boyutuyla Dernekler, Vakıflar ve Bağışçıları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015, s. 68.

⁶³⁶ KARATAŞ-DURMUŞ, s. 275.

⁶³⁷ ÖZDOĞAN, s. 78.

vergi hukuku bakımından mükellefiyetleri ile bu mükellefiyetlerin istisnaları açıklamalı olarak sayılmıştır⁶³⁸.

e. Sporun gerçek kişi sjelerinden biri olarak sporcular ve profesyonel sporcu sözleşmeleri

aa. Sporcular

Süje, bir ii veya eylemi gerçekleştiren kişi veya grupları ifade ettiğinden dolayı spor hukukunun aktif süjeleri sporculardır. Sporcular, icra ettikleri spor dalının kurallarına göre hareket ederek, yetenekleri ve çalışmalarıyla rakiplerine üstünlük sağlamaya çalışan kiilerdir⁶³⁹. Bazı spor dallarında kulüpler bulunmamasına ya da henüz federasyonlar kurulmamış olmasına rağmen, sporcular her spor dalında mevcuttur⁶⁴⁰.

Sporcular amatör veya profesyonel olabilirler. Amatörlük kavram olarak, sporcunun boş vakitlerinde sevdiği ve hoşlandığı bir spor dalında sportif faaliyet göstermesini ifade eder. Bu nedenle amatörlük sıfatının varlığı için, sporcunun, yaptığı spor dalını meslek olarak sememi olması ve sporun gelir elde etmek amacıyla yapılmaması gerekir⁶⁴¹. Spor, geçmişten günümüze, çeşitli fonksiyonları ile amatör ve profesyonel şekilde icra edilmektedir. Sporun tarihi gelişimi sonucu ortaya çıkan profesyonel spor, zevk için boş zamanları değerlendirme faaliyeti dışında para kazanma amacı güdülen uğraıdır. Sanayileşme ve ehirleme süreci sporun meslek olarak seçilmesini sağlaması, üzerinde bilimsel metotlarla çalışma ve yazılı hukuk kurallarına bağlı davranma zorunluluğunu doėurmutur⁶⁴². Spor gelir elde etmek amacı ile yapılıyorsa profesyonellik söz konusu olur⁶⁴³. Dolayısı ile profesyonel sporcu için spor bir meslektir⁶⁴⁴.

---

⁶³⁸ Derneklerin Vergilendirilmesi hakkında ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için bkz. GELİR İDARESİ BAşKANLIğI, Derneklerin Vergilendirilmesi Rehberi, Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı, Yayın No:146, Ankara, Mayıs, 2012, ss.1-19.

⁶³⁹ GENÇ, s. 36 (Spor Hukuku).

⁶⁴⁰ ERTA/PETEK, s. 348.

⁶⁴¹ KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 40; ERTA/PETEK, s. 348; GENÇ, s. 39 (Spor Hukuku).

⁶⁴² GENÇ, Durmuş Ali; Futbol Federasyonu Ceza Yönetmeliğinin Sakıncalı Yönleri ve Bir rnek Olay, M.. Sosyal Bilimler Enstitüsü neri Dergisi, S. 6, Cilt 1, İstanbul, Ocak, 1997, s. 225; GENÇ, s. 29 (Beikta).

⁶⁴³ Günümüzde spor endüstrisi içinde yer alan profesyonel sporcuların, özellikle futbolcuların gelirleri inanılmaz rakamlara ulaşmıştır. Bu nedenle doktrindeki bir görüş, futbolcu ücretlerinin diğer çalışanlara göre astronomik miktarda olmasının, artık futbolcuları ii olarak kabul etmeye olanak vermediğine, özellikle yıldız futbolcuların "müteşebbis " sayıldığına dikkat çekmektedir. Kanaatimizce, kulüp ile

Bir sporcunun profesyonel olabilmesi, “temyiz kudretine” yani 743 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda tercih edilen terim olan “ayırt etme gücüne” haiz olmasına da bağlıdır. TMK m. 13 hükmünden yola çıkarak ayırt etme gücünü; “kişinin, eyleminin doğuracağı hukukî sonuçları önceden anlayabilme, kestirebilme ve buna uygun olarak davranabilme yeteneği” şeklinde tanımlamak mümkündür⁶⁴⁵. TMK m. 13. hükmünde yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ve öteki nedenler dolayısı ile ayırt etme gücünün kaybedilebileceği herhangi bir sınırlamaya tabi olmadan sayılmıştır. TFF Transfer Talimatı m. 5/1 hükmüne göre 15 yaşını doldurmamış bir futbolcunun veli veya vasisinin izniyle dahi veya erken erginlik sebepleri bulunmayan 18 yaşından küçük bir sporcunun veli veya vasisinin izni olmaksızın profesyonel olması mümkün değildir. Akıl hastalığı ve akıl zayıflığı ayırt etme gücünü ortadan kaldırdığından, sözleşme yapıldığı anda akıl zayıflığı nedeniyle ayırt etme gücüne sahip olmayan kişilerin yaptıkları sözleşmeler geçerli olmayacağı için, bu kişilerin profesyonel sporcu olmaları mümkün değildir⁶⁴⁶.

futbolcu arasında bir bağımlılık ilişkisi bulunduğu sürece, futbolcunun ücretinin çok yüksek olması, onun işçi veya çalışan niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Benzer görüş için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 404; Hürriyet gazetesinin 17.09.2020 tarihli haberi Avrupa’da futbolcuların kazançları hakkında çarpıcı bilgiler içermektedir. Ayrıca, günümüzde spor kulüplerinin önemli gelir kalemlerinden olan sponsor gelirlerinin profesyonel sporcu gelirleri bakımından da ne kadar yüksek rakamlara ulaştığını aşağıdaki bilgiler göstermektedir. Dünyanın en çok kazanan futbolcuları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

DÜNYANIN EN ÇOK KAZANAN FUTBOLCULARI

FUTBOLCU	KULÜP	GELİR
1.Lionel Messi	Barcelona	126 milyon dolar
2.Cristiano Ronaldo	Juventus	117 milyon dolar
3.Neymar	PSG	96 milyon dolar
4.Kylian Mbappe	PSG	42 milyon dolar
5.Muhammed Salah	Liverpool	37 milyon dolar
6.Paul Pogba	Manchester United	34 milyon dolar
7.Antoine Griezmann	Barcelona	33 milyon dolar
8.Gareth Bale	Real Madrid	29 milyon dolar
9.Robert Lewandowski	B. Münih	28 milyon dolar
10.David De Gea	Manchester United	27 milyon dolar

Yukarıdaki tabloya göre, Dünyanın en çok kazanan oyuncularını arasında Neymar dışında kalan 7 ismin toplam kazancı Messi ile Ronaldo ‘nın toplamının gerisinde kaldı. 7 futbolcu toplamda 229 milyon dolar kazanırken 2 yıldızın toplamı 243 milyon dolar. İtalyan devi Juventus’un Portekizli yıldızı Cristiano Ronaldo, 117 milyon dolar kazancıyla ikinciliği elde etti. Kariyeri boyunca 1 milyar dolarlık servet elde eden Ronaldo, kulübünden yılda 70 milyon dolar kazanırken, ömür boyu sözleşme imzaladığı Nike, Herbalife ve Clear gibi sponsorlardan ise 47 milyon dolar elde etti. Fransa’nın Paris Saint-Germain (PSG) takımında görev yapan Brezilyalı Neymar, 96 milyon dolar geliriyle üçüncü sıraya yerleşti. Fransız ekibinden 78 milyon dolar kazanan Neymar, Nike markası ile anlaşmasını sona erdirmesine rağmen sponsorlardan yaklaşık 18 milyon dolar kazandı.

⁶⁴⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 355; PETEK, s. 101 (Sözleşme); GENÇ, s. 39-40 (Spor Hukuku).

⁶⁴⁵ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR; s. 53; DURAL/ÖĞÜZ, s. 54; ERTAŞ/PETEK, s. 351.

⁶⁴⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 351-352.

Ayırt etme gücünü ortadan kaldıran ve TMK m. 13 hükmünde sayılanlar dışındaki diğer nedenler de, bir futbolcunun profesyonel olmasını engeller. Bunlar uyuşturucu, uyarıcı veya tahrik edici madde kullanımına bağlı belirtiler, ateşli hastalıklar, hipnotizma, uyurgezerlik, gibi durumlardır. Böyle bir durumdayken sözleşme imzalayan futbolcunun ayırt etme gücü bulunmadığından imzaladığı sözleşme hüküm doğurmayacaktır⁶⁴⁷.

Ayırt etme gücüne sahip, mümeyyiz kısıtlıların durumuna bakıldığında, bu kişiler kural olarak ayırt etme gücüne sahip ve ergin oldukları hâlde, kanunda sayılan nedenler dolayısı ile ehliyetleri hâkim kararıyla kısıtlanmaktadır. Kanunda belirtilen nedenler savurganlık, alkol ve turuncu madde bağımlılığı, kötü yaşam tarzı, kötü yönetim (TMK m. 406), bir yılı aşan hapis cezası (TMK m. 407) ve kişinin kanunda belirtilen şartlara dayanarak kendisinin kısıtlanma işleminde bulunmasıdır (TMK m. 408). Bu kişilere kural olarak vasi tayin edilmekle birlikte, hâkim, kendisinde kısıtlama sebeplerinden biri bulunan ve kısıtlama altına giren kişiye vasi atamaktan vazgeçerek, onu ana babasının velayeti altında da bırakabilir (TMK m.335/2). Bu tür ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar, ayırt etme gücüne sahip küçükler gibi, yasal temsilcilerinin muvafakati ile sözleşme yapabilirler. Bu bakımdan, ayırt etme gücüne sahip küçüklerle aralarında bir fark bulunmamaktadır⁶⁴⁸.

Sonuç itibari ile bir sporcunun profesyonel olabilmesi, başka bir ifadeyle kendini borç altına sokacak bir sözleşme yapabilmesi (fiil ehliyetini kullanabilmesi) için, sözleşmeyi imzaladığı anda ergin olması gerektiği gibi, ayırt etme gücüne sahip olması ve kısıtlı olmaması da aranmaktadır.

Dünya sporunda sporcular giderek ticari meta haline gelmiş ve popüler kültürün birer parçası olmuşlardır. Günümüzde pek çok genç profesyonel sporcu olmak hayali kurmaktadır. Ancak pek az kimse bu hayalini gerçekleştirebilmektedir. Bu şanslı azınlıktan biri ve bir dönemin futbol efsanesi olan Johan Crujfff, henüz çok genç yaşlardayken yetenekleri keşfedilmiş ve adeta futbolun içinde büyümüştü. Futbolcuların pek kitap okumayı sevmediği genellikle ifade edilir. Bir gün Hollandalı gazeteci genç Crujfff'a sorar, son okuduğun kitabın adı neydi? Genç yıldız günümüzde unutulmuş olan ancak o günlerde oldukça popüler olan okuduğu kitabın adını cevaben verir: "Knock on Any Door". Birkaç yıl sonra aynı gazeteci yine bir röportajda Crujfff'a sorar,

⁶⁴⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 353.

⁶⁴⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 351-352.

şu sıralar hangi kitabı okuyorsun? Cevap: “Knock on Any Door”. Gazeteci müstehzi bir ifade ile “en son sorduğumda da aynı kitabın ismini vermişsiniz”, der. Crujff, gayet sakince gazeteciye kısa bir cevap verir: “Evet, tekrar okuyorum”⁶⁴⁹. Crujff zeki ve seri karar verebilen, zekâ ile yeteneği buluşturmayı başarmış bir oyuncuydu.

Yukarıdaki örnekten yola çıkarak, , bir sporcunun profesyonel olarak icra ettiği bir spor dalında sportif yetenekleri yanında, kendini geliştirebildiği oranda başarılı ve kalıcı olabileceğini düşünüyoruz. Spor ve sporcu kavramları mutlaka eğitim ve kültür ile iç içe olmalıdır kanaatindeyiz.

Türkiye Süper Ligi kulüplerinde yer alan futbolcular ile ilgili geçtiğimiz yıllarda yapılan bir araştırmaya göre, futbolcuların %93,4’ü lise mezunu, %5,5’i önlisans veya lisans mezunu olarak tespit edilmiştir. Spor hukukuna yönelik bilgi ihtiyaçlarını nereden karşıladıklarını sorusuna ise futbolcuların %30,8’i e-kaynaklardan, %29,7’si menajerinden, %18,7’si akademik çevreden, %13,2’si kulüp yönetiminden ve %7,7’i ise medyadan karşıladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan futbolcuların %70,3’ü spor hukukuna ihtiyaçlarının transfer dönemlerinde olduğunu, %19,8’i disiplin cezası sürecinde, %6,6’sı ise sponsorluk ile ilgili sözleşmelerde ihtiyaç duyduklarını, %2,2’si sakatlık dönemlerinde ve yalnızca %1,1’lik bir bölümü menajeri ile olan ilişkilerinde ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Sporcuların TFF Tahkim Kurulu ve CAS ile ilgili pek fazla bilgi sahibi olmadıkları tespit edilirken, %41,8’inin spor hukuku bilgi düzeylerinin düşük, %42,9’unun orta ve yalnızca %4,4’ünün iyi olduğu gözlemlenmiştir⁶⁵⁰. Araştırma sonucuna göre, sporcuların spor hukuku ile ilgili bilgi düzeylerini arttırmaları gerekmektedir.

bb. Sporcu sözleşmeleri

Spor kulübü ile profesyonel sporcu arasında bir sözleşme imzalanması gerekmektedir⁶⁵¹. “Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi” olarak isimlendirilen bu

⁶⁴⁹ KUPER, Simon, The Football Men, Up Close with the Giants of the Modern Game, Simon&Shuster UK Ltd.,London, 2011, s. 8.

⁶⁵⁰ DİNÇ, Fatih, Türkiye Futbol Federasyonu Süper Ligi Sporcularının Spor Hukuku Bilgi Düzeyi İle İlgili Bir Çalışma, Yüksek Lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2009, s. 71 vd.

⁶⁵¹ Sporcu Sözleşmesi Örneği: Madde 1- Bir tarafta ..... Spor Kulübü ile diğer tarafta ..... sporcusu ..... arasında aşağıda yazılı şartlarda sözleşme imzalanmıştır.

sözleşme, profesyonel takım kurmasına izin verilen spor kulüpleri ile ücret mukabilinde bu spor kulübüne hizmet etmeyi yani bir iş görme edimini (futbol oynamayı) taahhüt eden futbolcu arasında akdedilen bir sözleşmedir⁶⁵². Bu sözleşmenin hukukî niteliği ise genel itibarı ile “hizmet sözleşmesi” olarak nitelendirilmektedir⁶⁵³. Nitekim Yargıtay 10. Hukuk Dairesi’nin verdiği bir kararda da, futbolcu ile kulüp arasındaki sözleşme

---

Madde 2- Sporcu ..... takımının yapacağı hazırlık antrenmanlarına ve süper lig ile bölge ligi müsabakalarına katılmak zorundadır.

Madde 3- Sporunun Antrenman ve müsabakalarda sakatlanma durumunda tedavisi ve tedavi masrafları kulüp tarafından karşılanır.

Madde 4- Sporcu Antrenmanlara ve müsabakalara mazeretsiz gelmemesi durumunda Kulüp Yönetim Kurulunun tespit edeceği ceza uygulanır.

Madde 5- Sporunun reklam alma ve beyanat verme izni kulüp tarafından verilir. Aksi halde ceza uygulanır.

Madde 6- Sporcu sözleşme süresi içinde ..... Spor Kulübünün izni olmadan başka bir kulübe transfer olmaz. Aksi takdirde yönetim kurulunun kararı doğrultusunda cezai müeyyide uygulanır.

Madde 7- Sporcu kulüpten ayrılmak isterse sözleşme gereği almış olduğu transfer ücretinin tamamını kulübe iade eder. GSGM Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği hükümleri saklıdır.

Madde 8- ..... Spor Kulübü ..... Takımının ligde ve uluslararası müsabakalarda elde edeceği derecelere göre sporcuya yönetim kurulunun belirleyeceği primi verilebilir.

Madde 9- Sözleşme süresince sporcunun müsabakalarla ilgili sağlık işlemleri kulüp tarafından yapılır.

Madde 10- Sporcuya .. / .. / ..... - .. / .. / ..... tarihleri arasında aylık .....TL (..... Türk Lirası) transfer ücreti ödenir.

Madde 11- Uyuşmazlıkların çözümünde ..... mahkemeleri ve icra daireleri yetkilidir.

Madde 12- Bu sözleşme .. / .. / .... tarihinde başlar ve .. / .. / .... tarihinde sona erer.

Ancak taraflar karşılıklı olarak anlaştıkları ve yazılı olarak itiraz etmedikleri takdirde, sözleşme .... (.....) sene daha devam edecektir.

Madde 13- İş bu sözleşme 13 (onüç) maddeden ibaret olup .. / .. / .... tarihinde imza ve teati edilmiştir.

Sporcu

Kulüp Başkanı

Bkz. RUHİ, Canan/RUHİ, Ahmet Cemal, Örnek Sözleşmeler Metinleri, 2500’den Fazla Seçilmiş Örnek Sözleşme Metni, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 1135.

⁶⁵² PETEK, s. 2409 (Hukukî İlişkiler); PETEK, s. 33 (Sözleşme).

⁶⁵³ Bkz. PETEK, s. 35 (Sözleşme); PETEK, s. 2410 (Hukukî İlişkiler); “Futbolcu ile kulübü arasındaki ilişkinin hizmet sözleşmesi olması sebebiyle Borçlar Kanunu hükümlerine tâbi olması gerekmele birlikte, TFF tarafından yapılan düzenlemeler profesyonel futbolcu ile kulübü arasındaki hizmet sözleşmesini geniş ölçüde etkileyen hükümler içermektedir. TFF tarafından çıkarılan Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatında, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılacak sözleşmelerin şartları belirlenmiş, sözleşmelerin süresi, sözleşmelerin yapılma zamanı, her iki taraf için sözleşmeden doğan yükümlülükler, sözleşmelerin hangi şartlarla feshedilebileceği, futbolcuların kulüplerinden ayrılarak başka kulüplere geçmeleri gibi konular, ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan, Borçlar Kanunu’nun emredici hükümlerine aykırı olmayan bu Talimat hükümleri ile Futbol Federasyonu’nun diğer Talimatları ve diğer özel kuralların (FIFA Talimatları gibi) öncelikle uygulanması gerekir. Ancak, kulüp ile futbolcu arasındaki ilişkiyi düzenleyen bu Talimat ‘ta ve diğer Talimatlarda bir hüküm bulunmadığı takdirde, işin niteliğine uygun düştüğü ölçüde Borçlar Kanunu’nun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekir”. Bkz. PETEK, s. 2410 (Hukukî İlişkiler); Bu arada, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi’nin, karma sözleşme niteliği taşıdığı da düşünülebilir. Karma sözleşmelerde, kanunun başka başka sözleşme tiplerinde öngördüğü unsurların, kanunun öngörmediği bir tarzda bir araya gelmesi söz konusudur, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi hizmet sözleşmesinin özelliklerini taşıyorsa da, kulübün, futbolcu adına, örneğin lisans alabilmesi için gerekli başvuruları, lisansın vize edilmesi gibi bazı işlemleri yapması, vekâlet sözleşmesinin unsurlarının bulunması gibi gerekçeler ile bu sözleşmenin karma sözleşme olarak da nitelendirilebileceği belirtilmiştir. Bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 405.

ilişkinin hizmet sözleşmesine dayandığı belirtilmiştir⁶⁵⁴. Zaman ve bağımlılık unsurları, hizmet sözleşmesinin ayırıcı özellikleri olup, bu özellikler, “Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi” içeriğinde bulunmaktadır⁶⁵⁵. Bu nedenle spor kulüplerinde hizmet sözleşmesi ile görev alan sporcuların 4857 sayılı İş Kanunu m. 2 hükmü uyarınca bu kanun kapsamında olmaları gerekirken, spor kulüplerinde hizmet sözleşmesine dayalı olarak görev yapan antrenörler ve diğer çalışanlar (masör, malzemeci, aşçı gibi) 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında olduğu halde, sporcular İş Kanunu m. 4 hükmünde sayılan istisna haller arasında gösterilerek bu kanunun kapsamı dışında bırakılmışlardır⁶⁵⁶.

Sporcuların iş kapsamı dışında bırakılmalarında, sporcuların, özellikle profesyonel futbolcuların yaptıkları işin tipik bir iş ilişkisi veya hizmet ilişkisi olmadığı, İş Kanunu kapsamındaki işçilerin işverenleriyle olan ilişkilerinden farklı niteliklere sahip olduğu düşüncesi etkili olduğu anlaşılmaktadır⁶⁵⁷. Netice itibari ile İş Kanunu kapsamında yer alan hizmet akdinin feshi, kıdem tazminatı gibi hususların profesyonel futbolcular için uygulanması söz konusu değildir⁶⁵⁸.

Gerçekten de, İş Kanunu’na göre futbolcuyla kulübü arasındaki sözleşme “hizmet akdi”, futbolcu “işçi”, kulüp yönetimi “işveren” ve kulüp de “işyeri” sayılması gerekirken, aynı kanun m. 4 hükmüne göre sporcu kapsam dışı bırakmıştır. Geçmişten bu güne bu türden çelişkileri çözümede Yargıtay içtihatları belirleyici rol oynamıştır. Örnek olarak, SSK tarafından Tarsus İdman Yurdu (TİY) Kulübü futbolcularının “sigortalı” sayılmaları üzerine, kulüp yönetiminin bu karara karşı başvurduğu SSK Prim İtiraz Komisyonu’nun 06.03.1971 tarihli, 1971/390 E.-1971/2813 K. sayılı Kararı ile SSK uygulaması onaylaması, bunun üzerine de kulüp yönetiminin kulüp ile sporcu arasındaki sözleşmenin hizmet akdi olmadığı, dolayısı ile sporcuların işçi olmadığı ve sigortalı olamayacaklarının saptanması için Mersin İş Mahkemesi’ne açmış olduğu tespit davası ve yerel mahkemenin Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından 07.04.1972

---

⁶⁵⁴ Yarg. 10. HD., 24.1.1974 tarih 1974/199 E.- 1974/1274 K. sayılı Kararı; Yarg. 13.HD. 04.04.2016 tarih, 2015/39675E- K. sayılı Kararı 2016/9346; 13. HD. 15.2.2016 tarihli 2015/20166 E- 2016/4162 K. sayılı Kararı. ERTAŞ/PETEK, s. 404.

⁶⁵⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 404.

⁶⁵⁶ Uygulamada Yargıtay, spor kulübünde çalışan profesyonel antrenörlerin İş Kanunu hükümlerine tabi olacaklarını kabul etmektedir. Bkz. Yarg. 9. HD. 21.01.1991 tarihli, 1990/ 9492 E-, 1991/ 305 K. sayılı Kararı. Yargıtay Kararını zikreden KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 46; Ancak Yargıtay başka bir kararında (Yarg. 9.HD. 22.3.2002 tarihli, 1998/11825 E-1998/15702 K. sayılı Kararı) antrenörleri, yaptıkları işin bir spor işi olması gerekçesiyle İş Kanunu kapsamı dışında tutmuştur. Bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 114.

⁶⁵⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 114.

⁶⁵⁸ KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 47.

tarhinde onanan 16.09.1971 tarihli, 1971/73 E.-1971/94 K. sayılı Kararı verilebilir⁶⁵⁹. Bir diğer örnek ise Mersin idman Yurdu (MİY) kulübü tarafından, futbolcuların sigortalı sayılmalarına yönelik SSK kararına karşı açmış olduğu davadır. Mersin İş Mahkemesi yine “temyiz yolu açık olarak” SSK’nın işlemini iptal etmiştir. Ancak Yarg. 10. HD. 24.01.1974 tarihli, 1974/199 E.-1974/1247 K. sayılı Kararı ile yerel mahkemenin iptal kararını bozmuş ve profesyonel sporcuların sigortalı sayılması gerektiği yönünde oldukça önemli bir içtihat oluşturmuştur⁶⁶⁰.

Mali olanaksızlıklar yüzünden kulüplerce sigorta primlerinin ödenemediği gerekçesine ve hastalık ve iş kazası gibi kısa vadeli sigorta dallarını ilgilendiren durumlarda kulüplerin sporculara SSK’nın sağladıklarından daha geniş olanaklar sağladıkları iddiasına dayandırılan ve hiçbir hukuki geçerliği bulunmayan kulüp itirazının Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından dikkate alınmaması, *Fişek*’e göre yalnızca kişisel hak ve özgürlükler açısından spor yönetimini demokratikleştirmekle kalmamış aynı zamanda

---

⁶⁵⁹ Mersin İş Mahkemesi kararı özetle şöyleydi: “İş ile spor birbirinin aynı şeyler değildir... İş de amaç fayda yaratmaktır... Hâlbuki spor bir hüner gösterisidir. Atılan bir golün manevî değeri vardır ama bir üretme olarak tavsifine imkân yoktur. Sporda gaye anlaşmanın tarafı olan belirli kimseler için bir yarışma arzu ve hevesi bir yenme zevki ve bu suretle manevi bir fayda mevcut olup, bu fayda mutlaka o kulübün üye veya sporcularına ait olmayıp, bu kulübü gönülden tutan herkese karşıdır... Bu itibarla futbol maçında yaratılan fayda ile üretimde yaratılan fayda dahi aynı şeyler değildir... Hizmet akdinde kullanılan emeğin, yaratılan faydanın yerine bir başkası ikame olunabilir. Ama ne sporda, ne sanatta yahut ne futbolda, ne güreşte ve ne de güzel sanatlarda birinin yerine diğerini ikame etmek mümkün değildir. Sporcunun profesyonel olması ile amatör olması kulüple sporcu, tiyatro sahibi ile sanatçı arasındaki ilişkiyi değiştirmez. 1475 sayılı kanunun 5’inci maddesinin 9 numaralı bendinde spor ve sporcu iş kanunu kapsamı dışında mütalâa edilmişti. Davacı Tarsus İdman Yurdu Gençlik Kulübünün ve bu kulüp futbolcularının 506 sayılı kanunun kapsamı dışında bulunduğunun tespitine... Temyizi kabil olmak üzere karar verilerek açıkça anlatıldı”. Bkz. FİŞEK, s. 329-330 (Spor Yönetimi).

⁶⁶⁰ Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Kararı özetle şöyleydi: “Davada söz konusu edilen futbolcuların bu işi meslek edinmiş kimseler oldukları yönü uyumsuzluk nedenleri arasında yer almamaktadır. Uyuşmazlığın temeli, futbolu meslek edinmiş ve bir Kulüp’e bağlanmış kimselerin... Sosyal Sigortalar Kanunu açısından “sigortalı” sayılıp sayılmayacakları noktasında toplanmaktadır... Hizmet akdi, süresi ister belirli olsun, ister belirli olmasın, işgücünü sunan kimse ile bunu kabul eyleyen kimse ya da kimselerin irade bildirimlerinin birleşmesinden oluşmaktadır... İşgücünün düşünsel, bilimsel ya da artistik bir nitelik göstermesi mümkündür... Burada önemli olan, faaliyetin türü değil, belki de hukuksal bir değer taşıması ve yabancı bir gereksinmenin giderilmesine yönelmesidir. Bu bakımdan, anılan nitelikteki futbolcularla kulüpleri arasındaki sözleşme ilişkisi, belirgin olarak hizmet akdine dayanmaktadır... O halde, profesyonel futbolcular, Sosyal Sigortalar Kanunu’nun 2’nci maddesi gereğince “sigortalı” sayılmalıdırlar. Hatta bunların her zaman için karşı karşıya kaldıkları tehlikelerin önemi, toplumsal yönden sosyal sigortalardan özellikle yararlanmalarını zorunlu kılar. Günlük basına yansıyan bazı olaylar, bu zorunluluğu, hiçbir kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak açıklıkta ortaya koyacak niteliktedir. Nihayet, SS kanununda, açık ya da üstü kapalı bir biçimde profesyonel futbolcuların kanunun kapsamı dışında tutuldukları yollu bir hüküm de yer almış değildir. Mahkemece bu yönler gözönünde tutulmaksızın aksi görüşün benimsenmesi usule ve yasaya aykırıdır. Temyiz olunan hükmün gösterilen sebepten Bozulmasına... Oy birliğiyle karar verildi”. Bkz. FİŞEK, s. 330-331 (Spor Yönetimi).

spor açısından çağdaş bir “sosyal güvenlik” anlayışına yönelmede de “devindirici” olmuştur⁶⁶¹.

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un verdiği yetki ile TFF tarafından, Profesyonel Futbol Talimatının yerine 08.08.2016 tarih ve 28 sayılı toplantıda kabul edilen ve 11.08.2016 tarihinde yürürlüğe giren Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT) m. 3 hükmünde amatör ve profesyonel futbolcu tanımları yapılmıştır⁶⁶². TFF Talimatına göre profesyonel futbolcu, “bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcu” olarak tanımlanmıştır (PFSTT m. 3). Talimatta, amatör futbolcu ise PFSTT m. 3 hükmündeki tanımın dışında kalan tüm futbolcular olarak tanımlanmıştır ve bir maç ile ilgili gerçekleşen ulaşım, konaklama, malzeme, sigorta, beslenme ve antrenman giderlerinin karşılanması futbolcunun amatör statüsünü değiştirmez (bkz. PFSTT m. 4/1 -2)⁶⁶³.

Profesyonel futbolcular ile spor kulüpleri arasında imzalanan ve PFSTT m. 19 hükmünde genel çerçevesi belirtilen profesyonel futbolcu sözleşmesi, futbolcuyla kulüp arasında imzalanan ve taraflara karşılıklı hak ve yükümlülükler yükleyen bir sözleşmedir⁶⁶⁴. Bu yükümlülüklerin ne olduğu PFSTT m. 24 (kulüpler için) ve m. 25 (futbolcular için) hükümlerinde belirtilmiştir⁶⁶⁵. TFF, profesyonel futbolcu

⁶⁶¹ FİŞEK, s. 331 (Spor Yönetimi).

⁶⁶² AYDIN, Ufuk / CANBEY- ÖZGÜLER, Verda / KOCABAŞ, Fatma / YALIZ-SOLMAZ, Dilek / KATIRCI, Hakan / DEMİRKAYA, Seher / YÜCE, Arif / ETCİ, Hilmi, Türkiye’de Profesyonel Sporcuların Çalışma Koşulları ve Örgütlenme Eğilimleri, Çalışma ve Toplum, Ekonomi ve Hukuk Dergisi, İstanbul, 2017/4 (55), s. 1876.

⁶⁶³ www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/erişim tarihi: 21.09.2020.

⁶⁶⁴ PFSTT m. 19- Genel Esaslar: (1) Tarafların imzaladıkları sözleşmenin kulüp tarafından TFF’ye, tescil işlemi için sunulması zorunludur. (2) Sözleşmenin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Ancak 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz. (3) Her halükarda sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunludur. Sözleşme bitiş tarihinden sonra resmi müsabakaların devam etmesi halinde, sözleşmenin süresi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılır. (4) Futbolcu ile sözleşme imzalayan kulüp bu sözleşmenin geçerliliğini, sağlık muayenesinin olumlu sonuçlanması veya çalışma izni alınmış olması koşuluna bağlayamaz. (5) Tarafların işbu talimat kapsamında noterden yapılması zorunlu tutulan tebligatlar dışında birbirlerine yapacakları her türlü tebligat, sözleşmede gösterilen adreslerine iadeli taahhütlü mektupla yapılır. Taraflar adreslerinde olabilecek değişiklikleri, iadeli taahhütlü bir mektupla birbirlerine ve TFF’ye bildirmek zorundadırlar. Aksi takdirde sözleşmede yer alan adreslere yapılan tebligat geçerli sayılır. (6) Mevcut kulübüyle sözleşmesi devam eden profesyonel bir futbolcuyla sözleşme imzalama niyetinde olan kulüp, futbolcuyla görüşmelere başlamadan önce futbolcunun sözleşmesel ilişkisi devam eden kulübünün iznini yazılı olarak almak zorundadır. Yazılı izin almaksızın görüşmelere başlayan kulüp, futbolcu, futbolcu temsilcisi ve diğer kişiler hakkında Futbol Disiplin Talimatı hükümleri uygulanır. www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/erişim tarihi: 21.09.2020.

⁶⁶⁵ PFSTT m. 24 - Kulüplerin Yükümlülükleri: Kulüpler, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yükledikleri edimlerin yanı sıra; a) Futbolcuların eğitimi ve sağlığı için uzman teknik adam ve sağlık

sözleşmelerinin kendisine ibrazını ve tescilini PFSTT m. 20 hükmü uyarınca zorunlu kılmıştır⁶⁶⁶.

Doktrinde profesyonel sporcu (futbolcu) sözleşmelerinin hizmet sözleşmesi sayılamayacağına dair bir görüşe göre; profesyonel futbol sözleşmelerini, İş kanunu açık olarak kanunun kapsamı dışındaki işlemlerden saymıştır ve kanun koyucunun sporcuları İş Kanunu kapsamı dışında tutmasının hatalı olduğu ileri sürülse dahi, profesyonel futbol sözleşmelerinin hizmet akdi olmasına imkân yoktur. Eğer bu sözleşmeleri hizmet akdi olarak kabul edilecek olunursa, hizmet akdi ile korunan bütün faydalardan sporcuları işçi kabul ederek yararlandırmak gerekir. İşçilerin (sporcuların) başta sendikal hakları olmak üzere bütün hakları tanınmalı ve sporculara grev hakkı verilmesi gerekir⁶⁶⁷.

Türkiye’de futbolda profesyonellik 1951 yılında kabul edilmişken, İngiltere’de 1885, Macaristan’da 1926, Çekoslovakya ve Avusturya’da 1928, İtalya ve Fransa’da 1933, Almanya’da 1948 yılından beri profesyonel futboldan söz edilmektedir. Ancak, profesyonellik kanuni düzenlemeye kavuşmadan önce de, kulüplerin, özellikle iyi futbolculara kayıt dışı ücret verdikleri bilinmektedir⁶⁶⁸. Profesyonel futbol dışındaki amatör futbol, basketbol, güreş, halter gibi bazı amatör spor dallarında başarılı olan sporcuların, profesyonel futbolcular gibi, kulüp değiştirmeleri karşılığında para aldıkları

---

personelini temin etmek, b) Futbol faaliyetlerinin gerektirdiği spor malzemelerini temin etmek, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı 14 c) Kulüpler sezonun başlamasından en geç bir hafta önce, bir sonraki sezon uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını TFF’ye göndermek zorundadırlar. Kulüpler TFF’ye tescil ettirdikleri ve uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını imza karşılığında futbolcuya teslim veya noter aracılığı ile tebliğ etmek, d) Futbolcularına verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenleri, tutarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile birlikte, karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde noter aracılığı ile futbolcuya ve TFF’ye bildirmek, e) Kadro dışı bıraktıkları futbolculara, antrenman yapabilmeleri için en az bir antrenör nezaretinde hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek şekilde saha tahsis etmek ve antrenman koşullarını noter aracılığı ile futbolculara tebliğ etmek, f) Kulüpler, profesyonel futbolcularını yurt içinde ve dışında yapacakları maçlarda, antrenmanlarda, antrenmanlara gidiş ve gelişlerde, taşıt vasıtalarında meydana gelmesi muhtemel kazalar ve sakatlıklar için kısmi ve daimi maluliyet ve ölüm hallerine karşı TFF tarafından belirlenmiş özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek ve gerçekleşen rizikoyu beş günlük süre içerisinde özel sigorta şirketine bildirmek, g) Futbolcularının ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde askerlikle ilgili gerekli belgeleri futbolcusu ile birlikte hazırlayarak TFF’ye sunmak zorundadırlar.

PFSTT m. 25 - Futbolcuların Yükümlülükleri: Futbolcular, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yükledikleri edimlerin yanı sıra; a) Müsabakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek, b) TFF’nin ve kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak, c) Hastalık veya sakatlık nedeni ile alınacak raporlarını, rapor tarihinden itibaren on gün içerisinde kulübüne ve TFF’ye bildirmek, zorundadırlar. www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/erişim tarihi: 21.09.2020.

⁶⁶⁶ KOCAOĞLU, s. 73.

⁶⁶⁷ Bkz. GENÇ, s. 82 (Spor Hukuku).

⁶⁶⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 357; PETEK, s. 83 (Sözleşme).

görülmektedir. Bu para, hukuken profesyonel olmayan sporcuların profesyonel gibi davranmalarını gerektirmektedir. Bu tür durumlara doktrinde, “yarı profesyonellik” veya “gizli profesyonellik” adı verilmektedir. Bu tür profesyonellik yasal olmamakla birlikte, oldukça yaygındır⁶⁶⁹.

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 15.10.1941 tarihinde amatör sporcu yönetmeliği hazırlayarak gizli profesyonelliği yasaklamıştır. Alınan bu önleme rağmen sporcular arasında gizli profesyonelliğin önüne geçilmesi tam olarak mümkün olmamıştır⁶⁷⁰.

Spor hakkının, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması bakımından, TMK m. 16 hükmü uyarınca ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar (mahcurlar), spor yapma açısından fiil ehliyetine sahiptirler dolayısı ile bu haklarını hiçbir kısıtlama olmaksızın kullanabilirler. Öte yandan profesyonel olmak isteyen ya da sözleşme yapmak isteyen sporcu henüz reşit (ergin) değilse, erken erginlik sebeplerinden birisi de kendisinde bulunmuyorsa, ancak anne ve babasının ya da vasisinin sözleşmeye katılıp sözleşmeyi birlikte imzalamasıyla profesyonel sporcu olabilir. Ancak küçüğün velayeti ana ve babadan birine verilmişse, velayet hakkına haiz olan anne veya baba sözleşmeye katılıp, küçüğe tek başına izin verebilir. Bu sözleşmeler, sporcuları borç altına sokabilmektedir. Bu nedenle ergin olmayan sporcular bakımından, profesyonel futbolcu sözleşmesinde yasal temsilcinin imzalaması için bir yer ayrılmıştır ve bu imzanın eksik olması durumunda futbolcunun sözleşmesi federasyon tarafından tescil edilmez⁶⁷¹. Sonradan icazet verilmek suretiyle dahi söz konusu eksikliğin ikmal edilmesi mümkün değildir⁶⁷².

---

⁶⁶⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 357; GENÇ, s. 40 (Spor Hukuku); GENÇ, s. 28 ve 41 (Beşiktaş).

⁶⁷⁰ GENÇ, s. 28 (Beşiktaş).

⁶⁷¹ ERTAŞ/PETEK, s. 350-351.

⁶⁷² Ergin (reşit) olmayıp bir spor kulübü ile tek başına sözleşme yapan sporcunun (futbolcunun) imzaladığı sözleşme, onun profesyonel olmasını sağlamaz. Bu kişi daha sonra reşit olsa bile, sözleşmenin geçersizliği devam edecek ve yeni bir sözleşme yapılması gerekecektir. Tahkim Kurulu kararları da bu doğrultudadır. “Futbolcu A.A. ‘a 19.10.1994 tarihinde A spor Kulübü adına lisans çıkartılmıştır. Anılan tarihte futbolcu 18 yaşından küçüktür. Lisans çıkartma işlemi sırasında velisinin muvafakatinin alındığı kulüp kaşesi ve temsilcisinin imzası ile tasdik edilerek Bölge Müdürlüğü ‘ne tevsih edilmiş ise de 25.07.1995 tarihinde küçüğün velisi T.F.F ‘na müracaat ederek lisans çıkartma işlemi sırasında alınan muvafakatnamedeki imzası uzman bilirkişiye inceletirilmiştir ve 11.08.1995 tarihli bilirkişi raporunda imzanın futbolcunun velisi Ü.A. ‘a ait olmadığı belirtildiğinden bilirkişi raporu dikkate alınarak A...spor kulübü adına yapılan tescilin ve lisansın iptal edilmesine karar verilmiştir. A. spor Kulübü T.F.F. ‘nun anılan kararının, ‘futbolcunun lisansı çıkartılırken velisinin imzasının Bölge Müdürlüğü yetkilileri huzurunda alındığını, kaldı ki velisinin bir sene boyunca küçüğün oynamasına göz yummak suretiyle zimnen de olsa icazet verdiğini, lisansın iptalini istemesinin kendisine tanınan hakkın kötüye kullanılması olduğunu’ belirterek, bu kararın iptalini talep etmiştir. Kurulumuzca yapılan inceleme sonucunda, dosyada mevcut belgeler ışığında lisans çıkartılırken işlemlerin tekemmülünde başvuru sahibi kulübün ‘velisinin imzasını tasdik’ gibi aktif bir rol üstlendiği ve bu başvurusunda sahte bir belgeye sıhhat kazandırma gibi haksız ve hukuka aykırı bir davranış sergilediği anlaşılmaktadır. Böyle bir davranışın himaye görmeyeceği de hukukun temel prensiplerinden biridir... Yukarıda açıklanan nedenlerle başvuru

Erken erginlik kazanan sporcu ise TMK. m.12 hükmü uyarınca, kendi başına sözleşme yapabilir⁶⁷³.

B. TÜRK MEDENİ HUKUKU'NA GÖRE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİNİN UNSURLARI VE TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI

1. Spor Kulübü Derneğinin Unsurları

a. Genel olarak

Günümüzde Türkiye’de 26.882 adet sporla ilgili veya spor kulübü niteliğinde faal dernek bulunmaktadır⁶⁷⁴. Dernekler hukuku açısından TMK m. 56 ve Der. K. m. 2 hükümlerinden yola çıkarak olan spor kulübü derneğinin üç temel unsuru olduğunu söylemek mümkündür; ideal amaç, tüzel kişi kurma iradesi ve üye (topluluk) unsuru⁶⁷⁵. Bunlardan biri eksik olduğu vakit bir spor kulübünün teşekkül etmesi mümkün değildir. Spor kulüplerinin bir medeni hukuk tüzel kişisi olduklarından ve dernekler hukuku alanı içinde yer aldıklarından dolayı hukuki yapılarını incelemek için dernekler hukukunun genel prensiplerinden faydalanmak isabetli olacaktır kanaatindeyiz.

b. Spor kulübü derneklerinde amaç unsuru

Kanaatimizce amaç unsurunun diğerlerinden önce ve daha ayrıntılı ele alınması, spor kulübü derneklerinin medeni hukuk açısından özgünlüğünün açıklanabilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, öncelikle alelade derneklerde amaç unsurunu incelemek suretiyle, spor kulübü derneklerinin amacını daha anlaşılır kılabileceğimiz kanaatini taşıyoruz⁶⁷⁶.

---

sahibi kulübün isteminin reddine...” TFF Tahkim Kurulunun 09.11.1995 tarihli 1995/165 E.-1995/179 K. sayılı Kararı. Bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 351.

⁶⁷³ ERTAŞ/PETEK, s. 351.

⁶⁷⁴ www.siviltoplum.gov.tr/erişim tarihi: 31.08.2020.

⁶⁷⁵ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 577; AYAR, s. 980 (Spor Kulübü).

⁶⁷⁶ İsviçre ve Türk hukuk doktrinlerinde, belli bir meslek veya grubun, sosyal ve iktisadi menfaatlerini korumak için veya dernek dışındaki kişilerin iktisadi ihtiyaçlarına destek olmak amacıyla dernek kurulabileceği ileri sürülmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi, kendileri kazanç elde etmek için faaliyet

Dernekler ideal bir amaç için kurulurlar ve iktisadi bir amaç için kurulan ticaret şirketlerinden en başta bu bakımdan ayrılırlar. İsviçre Federal Mahkemesine göre, ideal amacın iki unsuru bünyesinde barındırması gerekir. Bunlar, amacın kamu yararı niteliği taşıması ve ideal amacı gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerin ivazsız yani karşılıksız olmasıdır⁶⁷⁷. Dolayısı ile dernek üyelerinin derneğe verdiği ödentiler ve yardımlar ile üçüncü kişilerin derneğe yaptığı bağışlar karşılıksız olmalıdır⁶⁷⁸.

Dernekler Kanunu m. 2 hükmündeki düzenlemede “kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere”, TMK m. 56 hükmünde ise hukuka ve ahlaka aykırı amaçlar için dernek kurulamaz denilmektedir. Derneklerde amaç hukuka ve ahlaka aykırı olamaz⁶⁷⁹. Dernekler Kanunu m. 30 hükmünde yasak amaçlar belirtilmiştir. O halde dernekte amaç kavramı nedir? Önce bunun izahını yapmak gerekmektedir. Medeni Kanun amaç kavramını tanımlamamıştır. Kurucuları bir araya getiren ve onları kendilerinden ayrı ve bağımsız bir tüzel kişilik oluşturmaya yönelten ana unsur, ortak amaçtır⁶⁸⁰. Amaç, sadece derneğin kuruluşunda değil, faaliyetlerini sürdürmesi ve hukuk açısından da büyük önem taşıyan bir kavramdır⁶⁸¹.

---

göstermemek koşuluyla derneklerin ekonomik amaca sahip olabileceğini belirtmiştir. Bkz. EGGER, s. 74-75 (Tüzel Kişiler); ÇETİN, s. 41.

⁶⁷⁷ ÖZSUNAY, s. 103; DURAL/ÖĞÜZ, s. 269; ÇETİN, s. 38; Derneklerin amacı; sanatsal, kültürel, sportif, bilimsel, edebi, ideolojik, siyasi, mesleki ya da dinsel vb. olabilir. Bkz. GIBSSON, John, Dictionary of International Human Rights, Published by; Scarecrow Press, London, UK, 1996, s. 46; Sendikalarda mesleki dayanışma, siyasi partilerde ise siyasi menfaat, temel amaç olarak öne çıkmaktadır. Bkz. NARMANLIOĞLU, Ünal, İş Hukuku II, Toplu İş İlişkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001, s. 56; KABOĞLU, s. 60. Bu çerçevede sendikaları; “İşçi ve işverenlerin çalışma ilişkilerinde, müşterek ekonomik, sosyal hak ve menfaatlerini geliştirmek için oluşturdukları kuruluşlar”, olarak tanımlamak mümkündür. Bkz. TUNCAY, s.13; SAKA, s. 3; Siyasal partilerin tanımı şöyledir; “Halkın desteğini sağlamak suretiyle ülke yönetiminde iktidar olmaya veya bu iktidarı sürdürmeye çalışan, süreklilik arz eden bir örgüte sahip derneklere siyasi partiler adı verilir”. Bkz. ÖZBUDUN, Ergün, Siyasal Partiler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974, s. 2; Medeni hukuk alanında ise, kuruluşlarındaki amaç veya faaliyet alanlarındaki özelliklere göre alelade (genel) derneklerden farklılıklar gösteren bazı özel nitelikli dernek çeşitleri hukuk sistemimizde yer almaktadır. Bkz. ÖZTAN, s. 47 (Tüzel Kişiler); HELVACI, Serap/ERLÜLE, Fulya, Medeni Hukuk, Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 117; ERDOĞAN/KESKİN, s. 358; AYKUL, s. 26; Bu tezin ana konusunu teşkil eden Spor kulüpleri de özel nitelikli derneklerden biridir.

⁶⁷⁸“Alman Medeni Kanunu’nda İdeal amaç kavramını ifade etmek için kamu yararı anlamına gelen ‘Gemeinnützigkeit’ terimi kullanılmaktadır. Söz konusu terime ilişkin hukuki nitelendirme Alman Mali Usul Kanunu (Abgabenordnung)’nda yapılmıştır. Hukuki nitelendirmenin Alman Mali Usul Kanununda yapılmasının nedeni, ideal amaçlı topluluklara sağlanan vergi avantajlarıdır. Gerçekten de Kanuna göre vergi avantajlarından ancak ideal amaç taşıyan tüzel kişiler yararlandırılmaktadır. Alman Mali Usul Kanunu’na göre, bir derneğin ideal amaçlı sayılması için kamu yararına (gemeinnützigewecke) hizmet etmesi ile yardım amacı (Mildtätigezwecke) veya dini amaç (kirchlichezwecke) için kurulmuş olmaları gerekir”. Bkz. ÇETİN, s. 38.

⁶⁷⁹ ÖZSUNAY, s. 157; DURAL/ÖĞÜZ, s. 288.

⁶⁸⁰ AKINTÜRK/AKİPEK, s. 313; AYAR, s. 980-981 (Spor Kulübü).

⁶⁸¹ AKINTÜRK/AKİPEK, s. 313; DURAL/ÖĞÜZ, s. 286.

Doktrinde amaç kavramının açıklanmasına yönelik farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Tüm bu tanımların ortak noktası ise, derneğin amacının, dernek üyelerini bir araya getiren temel hedef olduğudur⁶⁸². Özsunay'a göre amaç şöyle tanımlanabilir⁶⁸³: “Bir derneğin kurucularını, derneğin kuruluşu hususunda harekete geçmeye sevk eden dernek faaliyetinin nihai hedefinin, tüm üyelerce benimsenmiş tasarımıdır”.

Amaç unsuru derneğin ana statüsünde bulunur ve onun yürüyeceği yolu belirler⁶⁸⁴. Bu bakımdan oldukça önemli bir unsurdur. Doktrinde, *Velidedeoğlu* bu önemi şöyle vurgulamıştır⁶⁸⁵:

“Gaye (amaç) mefhumu (kavramı) ile cemiyet (dernek) mefhumu birbirine o kadar sıkı bağlıdır ki, can olmaksızın bir insan düşünülemez gibi, gaye olmaksızın da bir cemiyet düşünülemez. Şu halde, gaye cemiyetin ruhudur; bu ruh kalmadığı gün, artık cemiyet de kalmaz”.

Amacın, kazanç paylaşma dışında, manevi değerlere yönelik olması halinde “ideal amaç” kavramından söz edilir⁶⁸⁶. Kısaca ideal amaç veya gaye olarak adlandırılan husus, derneği kazanç paylaşmayı esas alan ticaret ortaklıklarından ayırmaktadır⁶⁸⁷. Bu ideal iktisadi olmayan amaçların tamamını belirtmeye imkân yoktur⁶⁸⁸. Bazı örnekler vermek gerekir ise; yoksullukla savaş, Atatürkçü Düşünce, İslam inancını yaymak, camileri, kiliseleri veya çevreyi korumak, avcılık, izcilik, jimnastik ve futbolu sevdirmek gibi

---

⁶⁸² ÖZSUNAY, s. 149; DURAL/ÖĞÜZ, s. 286.

⁶⁸³ ÖZSUNAY, s. 147.

⁶⁸⁴ *Akünal*'e göre; tüzel kişilik kavramı bakımından “amaç” unsurunun az çok devamlı bir faaliyeti gerektirecek nitelikte olması yeterlidir (süreklilik). Böyle bir faaliyet sonucunda gerçekleştirilecek “amacın” “sürekli” nitelik taşımamasına gerek yoktur. Örneğin, belli bir tarihî olayın 50. veya 100. yıl dönümünü kutlamak üzere bir dernek veya vakıf kurulması halinde, amacın kendisi değil (zira böyle bir kutlamanın pek kısa sürmesi mümkündür); bu amacı gerçekleştirmeye yönelik faaliyetin süreklilik göstermesi yeterlidir. Bkz. AKÜNAL, s. 10.

⁶⁸⁵ VELİDEDEOĞLU, s. 156; Aynı doğrultuda açıklamalar için bkz. KÖPRÜLÜ, s. 335.

⁶⁸⁶ AKÜNAL, s. 10.

⁶⁸⁷ ÖZSUNAY, s. 102.

⁶⁸⁸ Yarg. 2. HD, 18.04.2005 tarihli, 2005/3722 E.-2005/6223 K. sayılı Kararı; “... Dernekler; kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere oluşturulan tüzel kişiliğe sahip topluluklardır... Davalı derneğin kuruluş bildirgesi ve tüzüğünde kanuna aykırılık veya noksanlık tespit edilmemiştir. Yasal prosedürden geçerek 06.09.2002 tarihinde tüzel kişilik kazanmıştır. Bilirkişi raporunda tespit edilen gelirin, derneğin amacı ve gelirlerini açıklayan Tüzüğün 4. ve 19. maddeleri kapsamı içinde kaldığı şahsi kâr amacı gütmeyeği anlaşılmıştır. Bu açıklama karşısında davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” Bkz. HELVACI, İlhan, *Gereççeli-Karşılaştırmalı-İçtihatlı-Notlu-Türk Medenî Kanunu*, Cilt: 1, Kişiler Hukuku, On İki Levha, Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 242-243.

amaçları ideal yani iktisadi olmayan amaç olarak niteleyebiliriz. İdeal amaç güden dernekler sayısız olarak günlük yaşamımızda karşımıza çıkabilir⁶⁸⁹.

Kulüplerin amacı ise, genel olarak gençlik ve spor faaliyetidir. İşçi ve işverenler tarafından mesleki dayanışmayı sağlamak için kurulan derneklere işçi ve işverenler sendikası denir. Amaç derneğin konusunu yani hangi alanda faaliyet göstereceğini belirtir. Dernekler Kanunu m. 4/ b uyarınca derneğin amacının tüzükte gösterilmesi gerekir⁶⁹⁰.

Derneklerin tek bir amacı olmalıdır. Birden fazla amacı olamaz⁶⁹¹. Türk hukukunda buna, “amaçta teklik ilkesi” adı verilir⁶⁹². Türk hukukunda amacı birden fazla olan derneklerin kurulması yasaktır⁶⁹³. Ancak, tek olan bir amacı gerçekleştirmek için dernek, farklı faaliyetlerde bulunabilir⁶⁹⁴. Peki, dernek tüzüğünde birden fazla amaç varsa ne olacaktır? İsviçre doktrinindeki bir görüşe göre, yapılacak iş, ana amacı saptamaktır⁶⁹⁵. Bu nedenle derneğe veya spor kulübü derneğine en kısa sürede ana amacını saptamak için süre verilmelidir.

Der. K m. 30 hükmüne göre dernekler, Anayasa ve kanunlarla açıkça yasaklanan amaçları veya konusu suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulamazlar⁶⁹⁶. Ayrıca dernekler, askerliğe, millî savunma ve genel kolluk hizmetlerine hazırlayıcı öğretim ve eğitim faaliyetlerinde bulunamazlar ve bu amaçları gerçekleştirmek üzere kamp veya eğitim yerleri açamazlar, üyeleri için özel kıyafet veya üniforma kullanamazlar. Dolayısıyla kanuna uygun bir amaç edinen dernekleri birbirinden ayırt etmenin ve bir derneğin kanuna aykırı amaç edinip faaliyet yürüttüğünün tespitinin belirlenmesinde amaç unsuru önemli bir kıstastır⁶⁹⁷.

Şüphesiz ki bir spor kulübünün temel amacı, gönüllülük ve ideal amaç esasında yürütülecek olan bir sportif faaliyetlerdir. Bu sportif amaç için (örneğin satranç oynamak), kurucuların özgür iradeleriyle bir araya gelerek bağımsız bir örgütlenme olması gerekmektedir. Ancak sportif amacın gerçekleşmesine için katkı sağlamak

⁶⁸⁹ ÖZSUNAY, s. 150.

⁶⁹⁰ İKİZLER, s. 135 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği); GENÇ, s. 32 (Dernekler).

⁶⁹¹ KÖPRÜLÜ, s. 340; ÖZSUNAY, s. 151.

⁶⁹² ÖZSUNAY, s. 151; DURAL/ÖĞÜZ, s. 286-287.

⁶⁹³ ÖZTAN, s. 45 (Tüzel Kişiler); AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 591.

⁶⁹⁴ KÖPRÜLÜ, s. 340; ÖZSUNAY, s. 151; ÖZTAN, s. 45 (Tüzel Kişiler); DURAL/ÖĞÜZ, s. 287.

⁶⁹⁵ “Gaye dernekte müstakilleştirilmiş, objektifleştirilmiştir”. Bkz. EGGER, s. 73 (Tüzel Kişiler); Aynı doğrultuda açıklamalar için bkz. ÖZSUNAY, s. 152.

⁶⁹⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 288; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 590.

⁶⁹⁷ ECER, Hülya, Derneklerin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması, Dicle Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Dicle Adalet Dergisi, C. 1, S. 2, 2017, s. 19-46.

maksadıyla iktisadi faaliyette de bulunabilirler⁶⁹⁸. Örneğin, ticari şirketler, yatırım ortaklıkları ve vakıflar, yardımlaşma ve dayanışma kurumları vs. kurabilir veya mevcut ticari şirketlere, yatırım ortaklıklarına ve vakıflara katılabilirler⁶⁹⁹. Ancak spor kulüpleri iktisadi faaliyet yürütsele dahi, asli amaçları sportif olmalıdır, çünkü hak ve fiil ehliyetleri kuruluş amaçlarıyla sınırlıdır⁷⁰⁰.

Bu doğrultuda spor kulüpleri, “spor faaliyeti yapmak” temel amacı ile kurulmuş ve teşkilatlanmışlardır. ANY, TMK, Der. K., GSHK, Der. Y. ve GSKY ile sair mevzuattaki özel kanun, tüzük, çeşitli yönetmeliklere göre amacı doğrultusunda faaliyet gösteren spor kulüpleri, yasal sınırlar içinde kalarak, özel hukukun kurum ve kurallarına uygun olarak hareket etmek durumdadırlar. Özellikle 3289 sayılı GSHK m. 20 ve 5253 sayılı Der. K. m. 14 hükümleri, olarak kulüpler ile ilgili olup, “gençlik”, “gençlik ve spor” ve “spor” kulüplerin tabi oldukları kuralları düzenleyen 08.07.2005 tarihli GSKY düzenlemesinin temel hukuki dayanağını oluşturmaktadır.

Spor kulüpleri TMK ve Dernekler Kanunu kurallarına göre kurulduklarından dolayı genel (alelade) derneklerde olduğu gibi amaç bakımından TMK m. 56 ve Der. K. m. 14 hükümlerine tabidirler. Spor kulüpleri kuruluş anında idareye teslim ettikleri tüzükte yer alan amaç ve faaliyetler ile sınırlı olarak, hak ve fiil ehliyetine haizdirler. Bu nedenle kanaatimiz odur ki, ultra-vires ilkesi (doktrini) spor kulüpleri açısından dikkate alınacak bir ölçüttür. Yani tüzüğünde amaç olarak sadece basketbol sporu faaliyeti ile meşgul olacağını belirten bir kulüp, halter spor dalında hukuken faaliyet gösteremez.

Öte yandan Der. K. m. 14 hükmü dikkate alınarak, spor kulübünün tek bir temel amacı olabilir, o da spor faaliyeti yürütmektir. Amacın tekliği prensibi dernekler hukukunda söz konusu olduğundan dolayı, bir spor kulübü, hem spor faaliyeti amacını, hem de tiyatro atölyesi olmak amacını güdemez⁷⁰¹. GSKY m. 4 hükmünde de “spor kulübü”, “gençlik kulübü” ve “gençlik ve spor kulübü” tanımlarına yer verilmiştir. Kulüp, Der. K. m. 14 hükmüne göre, gençlik ve spor faaliyetini birlikte yürütecek ise, her iki amaca yönelik faaliyet gösterebilir. Böylelikle, kulübün amacı, hem spor, hem de gençlerin boş vakitlerini değerlendirilmesi şeklinde olacaktır. Bu doğrultuda kurulan, gençlik ve spor

⁶⁹⁸ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 594-595; AYAR, s. 980.

⁶⁹⁹ Örnek olarak bkz. Beşiktaş Jimnastik Kulübü Derneği (BJK), Tüzük, m. 5/d; Fenerbahçe Spor Kulübü Derneği (FB), Tüzük, m. 4/e; Yenişehir Spor Kulübü Derneği, Tüzük: m. 2/e.

⁷⁰⁰ Dernekte amaç unsuru için, AKİPEK/AKINTÜRK, s. 298; ÖZSUNAY, 149-150; Spor kulüplerinde amaç için bkz. İMAMOĞLU/KARAOĞLU/ERTURAN, s. 37.

⁷⁰¹ Amacın tekliği prensibi için, bkz. ÖZSUNAY, s. 151.

kulübü gençlerin boş vakitlerini değerlendirmeleri amacıyla spor dışında tiyatro atölyesi faaliyeti de gerçekleştirebilir. Spor faaliyeti aynı zamanda bir gençlik faaliyeti olarak düşünülebilir. Bu nedenle amacın tekliği ilkesi, gençlik ve spor kulüplerinde, “gençlik ve spor faaliyeti”, ana amacı olarak tezahür eder⁷⁰². Kaldı ki kulüp ideal amacını destekleyici çeşitli sosyal ve iktisadi faaliyetler yürütebilir⁷⁰³.

aa. Spor kulübü derneklerinde amaç ile bağlılık ve ultra vires İlkesi

Tüzel kişilerde sorumluluk kavramı, “ultra vires ilkesi” ekseninde geçmişten günümüze doğru ilerleme kat etmiştir. Bu nedenle “Ultra Vires Doktrini” (Teorisi veya İlkesi), medeni hukuk hükümlerine göre tüzel kişi vasfında olan spor kulüplerinin hak ve fiil ehliyetleri ile şirketleşme eğilimleri ve gelir getiren faaliyetleri çerçevesinde, üzerinde tartışılması gereken bir ilkedir. İngiliz hukukunda doğan bu ilkeye göre, şirketlerin hak ve fiil ehliyetlerinin sınırları ana sözleşmedeki amaca ve konuya göre belirlenir. Örneğin, bir şirket ana sözleşmesi yönetim kuruluna yönetim kurulu atama kurallarını özetleyebilir. Kurul üyeleri bu belirtilen kuralları uygulamadan eklenir veya çıkarılırsa, bu eylemler ultra vires olarak tanımlanır.

Ultra vires ile çizilen sınırlar kesindir. Böylelikle, tüzel kişi, amacı dışında hak sahibi olamaz ve borç altına giremez⁷⁰⁴. Şirketin tüm üyeleri yani hissedarları onay verse dahi, ana sözleşmedeki amaç dışında yapılan işlem yok hükmündedir. Ashbury Demiryolu Taşımacılığı ve Demir Şirketi Ltd. ile Riche davasında (Ashbury Railway Carriage and Iron Company Ltd v. Riche, (1875) L.R. 7 H.L. 653) kurulmuş olan hüküm sonrasında

---

⁷⁰² “2000 yılında DPT tarafından gerçekleştirilen Spor Özel Komisyonu raporunda “kulüpler, sadece yarışma sporu ile uğraşmamalı, sporcuları, üyeleri ve çevreleri için sosyal, sanatsal, kültürel ve benzeri boş zamanları değerlendirme etkinlikleri düzenlemeli, bu amaçların gerçekleştirilmesi için spor kulüpleri yönlendirilmeli ve özendirilmelidir” şeklinde bir öneri yer almaktadır. Aslında, sporun yaygınlaşmasına önemli katkılar sağlayabilecek bu öneri kulüplerin üye bulmaları, kendilerini ve sporu çevrelerine tanıtmaları bakımından oldukça önemli olmasına karşın, kulüplerimizin bu konuda istenen seviyede olmadıkları söylenebilir”. Bkz. ÇİMEN/ EKENCİ, s. 88.

⁷⁰³ “Ticari İşletme İşleten Dernekler”, başlıklı bölüm, s. 104.

⁷⁰⁴ CRAIG, Paul Philip, Ultra Vires and the Foundations of Judicial Review, The Cambridge Law Journal, Vol. 57, No. 1, 1998, ss. 63-90; KILIÇOĞLU, s. 185-186 (Medeni Hukuk).

yaygınlık kazanan uygulamaya “Ultra Vires Doktrini” denir⁷⁰⁵. Dava 1875 tarihinde görülmüş ve karara bağlanmıştır⁷⁰⁶.

Ultra Vires Doktrini ile oldukça benzer bir görüş olan, “Tahsis İlkesi” olarak da isimlendirilen, “Özellik İlkesi” ise Fransız ve Belçika hukukunda uygulanan ve tüzel kişilerin hakları ve borçlarını amaçlarıyla sınırlamayı esas alan bir görüşdür⁷⁰⁷. Doktrinde tahsis-özellik ilkesi, ultra vires ilkesinin medeni hukuktaki tezahürü olarak nitelendiren görüşler mevcuttur⁷⁰⁸. Tahsis ilkesine göre, medeni hukuk tüzel kişilerinin amacı aynı zamanda tüzel kişinin ehliyetinin sınırını belirler⁷⁰⁹.

Mülga, eTTK. m.137 hükmünde ticaret şirketlerinin işlemleri “şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi” ile sınırlandırılmaktaydı. Bu madde açık bir şekilde, ultra vires kuralına örnek teşkil etmekteydi. 6102 sayılı TTK’daki düzenleme, önceki 6762 sayılı eTTK döneminden farklılık arz etmektedir. 6102 sayılı TTK m. 125/2 hükmüne göre ticaret şirketleri, TMK m. 48 doğrultusunda kanuni istisnalar saklı kalmak kaydı ile bütün hak ve borçlara ehildirler. Böylelikle 6102 sayılı TTK, kanundan kaynaklanan sınırlamaların varlığını “sadece gerçek kişilerin kullanabileceği” haklar bakımından kabul etmekte olup, anonim ve limited şirket ana sözleşmelerinde sayılan faaliyet konularından başka işleri yürütmelerine engel olan “ultra vires” ilkesini terk etmiştir. Ultra vires ilkesi kalktığı için, artık şirketlerin işletme konuları ve amaçları dışında yaptıkları işlemler de şirketleri bağlamakta yok hükmünde sayılmamaktadır⁷¹⁰. Dolayısıyla, izne tabi faaliyetler dışında, ana sözleşmesinde yazıyor

---

⁷⁰⁵ BOURNE, Nicholas, Principles of Company Law, 3. Edition, Principles of Law Series, 1. Corporation Law, England, 2. Corporation Law, Wales, Printed and Bound in Great Britain, 1998, s. 54-55; ERGÜN, s. 169.

⁷⁰⁶ Davanın taraflarından olan “Ashbury Demiryolu Taşımacılığı ve Demir Ltd. Şirketi” ana sözleşmesinde kuruluş amacı, “taşımacılık, demir ticareti ve şirketin mekanik işlerini yürütmek ve geliştirmek üzere vagon ve her türlü demiryolu tesisi vb. kiralamak, satmak veya ödünç vermek” olarak tanımlanmıştı. Şirket, Belçika’da bir demiryolu hattının inşasını finanse etmek için bir demiryolu müteahhidi *Riche* ile bir sözleşme imzalamıştı. Daha sonra şirket ile *Riche* arasında uyuşmazlık çıktı. Şirket yükümlülüklerini yerine getirmemişti. Mahkemede *Riche*, şirketin tüm ortaklarının onayı ile bu sözleşmenin yapıldığını, şirketin sorumlu olduğunu ve zararının şirket tarafından tazmin edilmesini talep etti. Mahkeme bu talebi, dolayısı ile davayı reddetti. Gerekçe, şirket ana sözleşmesinde “finansal faaliyetler” ile ilgili bir düzenleme bulunmamasıydı. Bu nedenle mahkemeye göre (o tarihte “Lordlar Kamarası”), akdedilen sözleşme şirket açısından yok hükmündedir. İşte ultra vires ilkesi, ilk kez bu davada uygulanmış, yargı kararına esas teşkil etmiş ve 1875 tarihi sonrasında İngiliz hukukunda süreklilik kazanan bir uygulama haline gelmiştir. Bkz. CRAIG, ss. 63-90

⁷⁰⁷ ÖZSUNAY, s. 76-77.

⁷⁰⁸ ERGÜN, s. 174.

⁷⁰⁹ ERGÜN, s. 174

⁷¹⁰ ALTAŞ, Soner, Ultra Vires ilkesinin kalkması ne getiriyor? www.dunya.com/gundem/ultra-vires/erişim-tarihi:26.05.2019.

olup olmamasına bakılmaksızın her şirket hukuk düzeni sınırları dâhilinde her faaliyeti yürütebilir ve sorumlu olabilir⁷¹¹.

Ultra vires ilkesinin ticaret hukukunda terk edilmesi, medeni hukuk tüzel kişileri açısından ne tür bir sonuç doğurmuştur? Bu sorunun cevabını aramak tez konumuz olan spor kulüpleri açısından önem arz etmektedir. Şöyle ki; 4721 sayılı TMK m. 48 hükmü, tüzel kişilere hak ehliyeti bakımından, oldukça geniş bir hareket alanını öngörmüştür. 4721 sayılı TMK m. 49 hükmü ile düzenlenen, fiil ehliyeti bakımından da durum benzerdir. Ancak İsviçre ve Türk özel hukukunda, özellikle medeni hukuk bakımından, ultra-vires veya tahsis ilkesinin varlığı konusunda doktrindeki çoğunluk hemfikirdir. Ancak bu sınırlama çoğunluk tarafından kabul görmeye beraber, sınırlamanın muhtevası bazıları için hak ehliyeti, bazı hukukçular için ise, fiil ehliyeti ile ilgilidir⁷¹².

Kanun koyucular genellikle tüzel kişilerin hâkimiyeti konusunda bazı çekinceler yaşanması üzerine, bu hâkimiyet üzerinde sınırlar koymayı tercih etmektedirler. Bu konulan sınırlar genellikle mal varlığı alanı ile ilgilidir. Örneğin mülga 2908 SK m. 64/1 hükmü, derneklerin ikametgâhları ile amaç ve faaliyet alanları için gerekli olanlardan başka gayrimenkul edinmelerine imkân tanımıyordu⁷¹³.

Tüzel kişiler ana statülerinde belirlenen bir amacı gerçekleştirmek için kurulur ve faaliyet gösterirler. Doktrinde, bir tüzel kişinin kuruluş amacının, o tüzel kişinin hak ehliyetini mi yoksa faaliyet alanını mı sınırlandırdığı hususunun belirlenmesine ihtiyaç olduğu konusunda çeşitli tartışmalar vardır⁷¹⁴. Bazı hukukçulara göre tüzel kişinin hak ehliyeti tüzükte belirtilen amaç ile sınırlıdır, dolayısı ile tüzel kişilerin amaçları dışındaki işlemler yok hükmündedir⁷¹⁵. Ancak, bu yaklaşım, doktrindeki bir görüşe göre özellikle tüzel kişi ile işlem gören üçüncü şahıslar açısından sakıncalar

---

⁷¹¹ 6102 sayılı, TTK m. 371/1 hükmü AŞ ile ilgili olup, TTK m. 125/2 hükmü ile çelişmekte olup, bizce, amaç ile sınırlamaya delalettir. Zikrettiğimiz maddenin birinci fıkrası: “Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır” hükmünü içermektedir.

⁷¹² GÖNENSAY, Samim, A., Medeni Hukuku, Hukuk Hakkında Malumat-Başlangıç-Şahsın Hukuku, C. I, İÜHF Yayınları, 1936, s. 115.

⁷¹³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 547-548.

⁷¹⁴ Bu konuya dair çeşitli görüş ve tartışmalar için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 256; AKÜNAL, s. 40; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 317.

⁷¹⁵ Bülent Köprülü’ye göre tüzel kişilerin hak ehliyeti ana statülerinde açıklanan amaç ile sınırlıdır. Bkz. KÖPRÜLÜ, s. 304; Benzer görüş doğrultudaki görüş için bkz. POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 125.

doğurabilecektir⁷¹⁶. Öte yandan dernek ve vakıflarda dernek tüzüğü ile vakıf senedinde yer alan organın yetkilerini sınırlayan hükümler, dernek tüzüğü ve vakıf senedinin aleniyet özelliği taşımamaları dolayısıyla iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Bu tür sınırlamalar tüzel kişiliğin iç ilişkisinde etkili olurlar⁷¹⁷.

Doktrinde bazı yazarlar ultra vires veya tahsis ilkesini, hakların kullanımı ile ilgili, hak ehliyetinden ziyade, fiil ehliyetini sınırlayan bir ilke olarak tanımlamaktadırlar⁷¹⁸. Doktrinde, günümüzde tüzel kişilerin hak ehliyetlerinin sınırlandırılması konusunda genel bir eğilim olduğunu belirtilmektedir. Örneğin Fransa’da tüzel kişilerin hak ehliyeti kuruluş amaçları ile sınırlıdır⁷¹⁹. Buna karşılık tüzel kişinin hak ehliyetinin salt amaç kavramı ile sınırlandırılmasının mümkün olmadığı savını ortaya koyan hukukçular da vardır⁷²⁰. Örneğin, TMK m. 24 hükmünde hak ehliyetini sınırlayan bir hükmün bulunmadığının altı çizilmektedir⁷²¹. Benzer doğrultuda yeni ticaret hukuku düzeninde ultra vires ilkesinin bulunmadığı ifade edilmektedir⁷²². Bu doğrultuda, TMK m 48 hükmündeki düzenleme dikkate alındığında, hak ehliyetinin amaç ile sınırlı olmadığı görüşüne maddenin lafzı üzerinden varılmaktadır. Öte yandan ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olduğu ilkesi 6102 sayılı TTK m.124/1 hükmü ile aynen korunmuştur (eTTK m.137)⁷²³.

4721 sayılı TMK m. 90 hükmü dernekler ile ilgili olup, şu düzenlemeyi içermektedir. “Dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar. Yasaklanan veya izne bağlı faaliyetlerle ilgili kamu hukuku nitelikli özel kanun hükümleri saklıdır. Dernek faaliyetleri ile ilgili yasak ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemiyle mahkemece faaliyetten alıkoyma kararı verilebilir”.

---

⁷¹⁶ DURAL/ÖĞUZ, s. 247; Tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetinin amacı ile sınırlı olmadığına dair doktrinde yer alan farklı bir görüş için bkz. AKÜNAL, s. 26-27.

⁷¹⁷ DURAL/ÖĞUZ, s. 256-257; AKÜNAL, s. 40; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 317.

⁷¹⁸ SAYMEN, s. 291; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 548-549; Tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetinin ancak kuruldukları anda, amaçlarıyla sınırlı olarak kazandığını ifade eden Öztan ise, amaç ile sınırlılık ilkesini kabul etmektedir. Bkz. ÖZTAN, s. 332-333 (Temel Kavramlar). Aynı doğrultudaki görüş için, bkz. KILIÇOĞLU, s. 185-186 (Medeni Hukuk).

⁷¹⁹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 549-550.

⁷²⁰ AKÜNAL, s. 27.

⁷²¹ DURAL/ÖĞUZ, s. 247-248.

⁷²² ALTAŞ, Soner, Yeni TTK’ya Göre Şirketler Hukukunda Neler Değişti? Seçkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 31-32.

⁷²³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 549-550; ALTAŞ, s. 32.

Bu hüküm çok açık olarak, dernekler ile ilgili, “tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar”, ibaresi ile bir sınır belirlemiştir. Bu maddeye göre ultra-vires doktrini dernekler açısından varlığını devam ettirmektedir. Bu nedenle, en azından spor kulübü dernekleri bakımından, hak ehliyetinin sınırlarının kuruluş için idareye teslim edilen spor kulübü derneğine ait tüzükte belirtilen amaç ve faaliyet kolu olduğu görüşündeyiz.

TMK m. 47 hükmü, “başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülünmüş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar”, düzenlemesini içermektedir. Bu hükümden vakıf tüzel kişiliğinin varlık kazanabilmesi için bir amacının bulunmasının zorunlu olduğu açık olarak anlaşılmaktadır. Bundan dolayı doktrin ve uygulama ile oluşan hukuki birikim dolayısı ile kıyasen dernekler açısından da amaç ile sınırlılık olgusunun varlığı sonucuna varabiliriz⁷²⁴.

Kanaatimizce, TMK m. 47 hükmü; “Bağımsız, başlı başına bir varlığı olmak üzere, belli bir amaca örgütlenmiş kişi ve özgülünmüş mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar”, doğrultusunda değiştirildiği takdirde, tartışmalar sona erebilir ve doktrin ile mevcut içtihat geleneğine uygun bir kanun maddesi söz konusu olur. O halde tüzel kişinin kuruluş amacının dışında başka faaliyet alanlarında iştiğal etmesi, TMK m. 47 ile TMK m. 90/1 hükmü dikkate alınırca medeni hukuk tüzel kişileri açısından kuruluş amacına aykırılık oluşturabilecektir. Örneğin, Dağ Keçilerini Sevenler Gençlik Derneği’nin amacı, dağ keçisi türündeki hayvanların korunması ve neslinin devamının sağlanması için gençlik faaliyetleri düzenlemek olduğu halde, bu dernek avcılık ve atıcılık faaliyetleri ile dağ keçisi avı yapma doğrultusunda faaliyet yürütüyor ise, kuruluş amacına aykırı bir noktada olacağı aşikârdır. Bir başka örnek ise, tüzüğünde açıkça “güreş” faaliyeti yapmak için kurulduğu belirtilen bir spor kulübü derneğinin, “buz hokeyi” faaliyeti içinde olması mümkün değildir.

Sonuç itibari ile doktrinde, TMK m 48 ve m. 90 hükümlerinin birlikte değerlendirildiğinde medeni hukuk tüzel kişiliklerinin hak ehliyetinde “ultra vires” veya “özellik” ilkelerinin geçerli olduğunu ifade eden görüşler oldukça fazladır⁷²⁵.

⁷²⁴ HATEMİ, s. 111-112 (Kişiler Hukuku).

⁷²⁵ Bu konuyla ilgili farklı görüşler için bkz. KILIÇOĞLU, s. 485-486 (Medeni Hukuk) (*Kılıçoğlu*, amaç ile sınırlama olduğunu ifade etmiştir); ÖZSUNAY, s. 61-62 (her hangi bir görüş belirtmemiş, sadece

bb. Spor kulübü derneğinin amacının değiştirilmesi

Spor kulübü derneğinin amacı kural olarak değiştirilemez. Amacın değiştirilmesi bir tüzük değişikliği kararı gerektirdiğinden TMK m. 81 hükmünde belirtilen usule göre gerçekleşecektir. Dolayısı ile spor kulüplerinin amacı da alelade derneklere uygulanan aynı kurallara istinaden değiştirilebilir. Şöyle ki, tüzük değişikliği ve derneğin feshi kararları, ancak toplantıya katılan üyelerin üçte iki çoğunluğuyla alınabilir. Spor kulübü derneğinin amacının değişmesi de şüphesiz ki bir tüzüğünün değişmesi anlamına gelmektedir.

Kanaatimizce derneğin veya bir spor kulübü derneğinin amacının değiştirilmesinin salt bir tüzük değişikliği olarak görülmesi kanunun ruhuna aykırı düşmektedir. Mülga 743 sayılı eMK m. 67 hükmünde, “hiç bir aza, cemiyetin gayesini tebdil eden kararı kabule icbar edilemez”, kuralı yer almaktaydı⁷²⁶. 1473 sayılı TMK hükümlerinde böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak bir spor kulübü derneğinin amacı, tüzel kişilik kazanılmadan önce kurucuların ortak iradesi ile oy birliği ile belirlendiğinden ve olduğundan kanunun ruhuna göre üyelerin oy birliği ile iştirak edecekleri bir karar ile genel kurulda değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bir başka ifade ile spor kulübü derneğinin amacının değiştirilmesi kulübün niteliğinde ve üyelerin bir araya gelmesindeki kurucu ve temel unsurun da değişmesi anlamına geldiğinden kulüp için oldukça önemlidir ve oybirliği aranmalıdır⁷²⁷. Ayrıca, spor kulübü derneğinin amacının değiştirilebilmesi için genel kurulda oybirliği ile karar verilmesi yeterli olmayıp genel kurulda hazır bulunmayan üyelerin de rızalarının alınması gerektiği kanaatindeyiz⁷²⁸.

---

ilkeleri nakletmiştir); Tüzel kişilerin varlığı ile ilgili sınırlı sayı ilkesinin hak ehliyetini, ana statünün amacının ise fiil ehliyetini sınırladığı görüşü için, bkz. HATEMİ, s. 111 vd. (Kişiler Hukuku); SAYMEN, s. 285 (hak ehliyetinin değil fiil ehliyetinin kısıtlandığını savunmuştur. Ancak, bazı sınırlamalar tüzel kişilerin kendine özgü niteliklerinden de kaynaklanabilir); DURAL/ÖĞÜZ, s. 256 (TMK m. 48, hükmü uyarınca getirilen sınırların dışında, tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetinde, amaç ile sınırlama olmadığı kanaatindedir).

⁷²⁶ Mülga 743 sayılı eMK m. 67 hükmü ile ilgili bkz. Yarg. 14. HD., 12.03.1993 tarihli, 1992/7254 E.-1993/2243 K. sayılı Kararı. www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/turk-kanunu-medenisi-743/erişim tarihi: 15.10.2020.

⁷²⁷ Derneklerde, amacın değiştirilmesi hususunda oy birliği aranması gerektiği yönündeki doktrinde yer alan görüşler için, bkz. EGGER, s. 128; KÖPRÜLÜ, s. 471; AKÜNAL, s. 57; DURAL/ÖĞÜZ, s. 289; ÖZSUNAY, s. 167; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 317-318; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 592; ARAT, Serdar, Ehliyetleri Açısından Dernek ve Vakıf Tüzel Kişilikleri (Medeni Hukuk Tüzel Kişilikleri), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s. 47.

⁷²⁸ Doktrindeki aynı yöndeki görüşler için bkz, KÖPRÜLÜ, s. 471; AKÜNAL, s. 57; ÖZSUNAY, s. 167-168

Alman hukukunda da 3/4 çoğunluk aranan diğer tüzük değişikliklerinden farklı olarak, amacın değiştirilmesinde tüm üyelerin rızası aranır. Alman hukukuna göre derneğin amacının değiştirilmesi, sadece genel kurulun oybirliğiyle alacağı bir kararla mümkün olabilir. Bununla birlikte, toplantıda bulunamayan üyelerin, sonradan rızalarını yazılı olarak bildirmelerine de izin verilmektedir (BGB § 33/I)⁷²⁹.

Spor kulübü derneklerinde amacın değişmesine razı olmayan üye, TMK m.63 hükmüne göre kulüpten ayrılabilir gibi, kulüpte kalarak TMK m.83 hükmünün şartları gerçekleştiği ölçüde genel kurul kararının iptali için yargı yoluna da başvurabilir⁷³⁰.

Spor kulübünün amacı spor faaliyeti dışında bir amaç olarak değiştirilirse, örneğin tenis kulübü yeni amacını, çevre koruma faaliyeti olarak belirler ise, artık Der. K. m. 14 bakımından bir “spor kulübü derneği” kavramından bahsetmek imkânı olmayacaktır. Böyle bir durumda, tüzel kişilik kulüp olarak değil sadece dernek olarak devam edebilir. Ancak tüzükteki amaç, spor faaliyetinin türüne yönelik olarak değiştirilmiş ise, örneğin temel amaç olan tenis faaliyeti yerine, kayak faaliyeti yeni amaç olacak ise, spor kulübü derneği statüsü devam edecektir. Örnek olarak vermek gerekir ise, İstanbul Atlı Spor Kulübü tüzüğünde, kulübün amacı, “binicilik sporu yapmak isteyen kişilere olanak sağlamak ve hizmet vermek ile at yetiştirmek,” olarak belirtilmiştir (Tüzük, m. 2)⁷³¹.

Kanaatimize göre, İstanbul Atlı Spor Kulübü, binicilik sporu ile binici ve at yetiştirmek dışında başka bir sportif faaliyet gösteremez. Kulübün faaliyeti, binicilik sporu yerine veya yanına, eskrim faaliyeti olacak ise, mutlaka genel kurul toplantısında üyelerin oy birliği ile iştirak ettiği bir “amaç değişikliği” kararı alınmalıdır.

Eğer bir spor kulübünün amacının değiştirilmesini istemeyen bir üye varsa, o üye spor kulübü üyeliğinden TMK m. 66 uyarınca ayrılabilir veya TMK m. 83 hükmünün şartları gerçekleşmiş ise, genel kurul kararının iptali için yargı yoluna gidebilir⁷³².

Bir spor kulübünün amacı dışında faaliyet göstermesi, yargı yoluyla fesih davasına da konu olabilir. Yargıtay’ın dernekler hakkındaki bu konuyla ilgili içtihatları spor kulüplerine de emsal teşkil eder⁷³³.

⁷²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZSUNAY, s. 167.

⁷³⁰ KÖPRÜLÜ, s. 471; AKÜNAL, s. 57; ÖZSUNAY, s. 167-168; ARAT, s. 47.

⁷³¹ www.iask.org.tr/erişim tarihi:16. 04. 2020.

⁷³² DURAL/ÖGÜZ, s. ÖZSUNAY, s. 168; AKÜNAL, s. 57.

⁷³³ Yarg., 2. HD. 28. 09. 1972 tarihli 72/5153 E.- 72/5324 K. sayılı Kararı. Bkz. BALLAR, Suat, Türk Dernekler Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006. s. 142-143.

Uygulamada, spor kulüpleri, tüzüklerindeki amaç kısmına, belirli bir spor dalı belirtmek yerine genel olarak spor faaliyeti yazmayı tercih etmektedirler. Böylelikle farklı spor dallarında tüzüğün değiştirilmesine gerek olmadan faaliyet gösterebilmektedirler. Örneğin; Konya Spor Kulübü (KSK) Derneği Tüzük m. 2 ile Trabzonspor Kulübü (TS) Derneği Tüzük m. 7 hükümlerinde bu kulüplerin amaçları olarak, belirli bir spor dalı zikredilmeksizin genel ifadeler ile belirtilmiştir⁷³⁴.

Spor kulüpleri alelade derneklerin tabi olduğu kurallar çerçevesinde hukuka ve ahlaka aykırı amaç ve faaliyet güdememezler. Kurulması yasak olan dernekler ve yasak faaliyetler ile ilgili 5253 sayılı. Der. K. m. 30 hükmü spor kulüplerini de kapsamaktadır. Ayrıca GSKY m. 23 hükmü de kulübün siyasi amaç ve faaliyet yürütemeyeceğini, tüzükte belirtilen amaç dışına çıkamayacağını düzenlemektedir⁷³⁵. Örneğin, evsiz inanları avlamayı amaç edinen bir atıcılık kulübü kurulamaz.

Medeni hukuk tüzel kişiler için temel unsurlardan biri olan ideal amaç unsuru ile ilgili spor kulüpleri açısından, büyük yönetsel ve ekonomik sorunlar ile mücadele eden amatör spor kulüpleri bir yana bırakılırsa, özellikle sporun ticarileştiği Türkiye'deki tek profesyonel spor dalı olan futbol (bazı ülkelerde Basketbol, Beyzbol, Buz Hokeyi, Rugby gibi spor dalları da profesyonel olabilmektedir) kulüpleri açısından medeni hukukun ideal amaç güdülmesi kuralı sürdürülebilir olma özelliğini büyük ölçüde kaybetmiştir⁷³⁶. Bu nedenle profesyonel spor kulüplerinin ideal amaçlı dernek olarak örgütlenmeleri yerine ticaret ortaklığı olarak örgütlenmeleri hayatın olağan akışına uygun olacağı gibi, dernekler hukuku kurallarının sürdürülebilirlik niteliklerinin tartışılmasının önüne geçecektir⁷³⁷.

⁷³⁴ Bkz. www.trabzonspor.org.tr/tr;www.konyaspor.org.tr/erişim tarihi: 04.06.2020.

⁷³⁵ Derneklerde amaç kavramı için bkz. EGGGER, s. 78.

⁷³⁶ TBMM, Araştırma Komisyonunun 15 Ocak 2011 tarihinde Kulüpler Birliği Toplantısı'nda yapılan ankette, "Spor kulüplerinin, Dernekler Kanunu'na göre faaliyet göstermesini uygun buluyor musunuz?" sorusuna TFF ve kulüp yetkilerinin verdikleri cevaplara bakıldığında, ankete katılanların %61,6'sı "Hayır" derken % 26'sı "Evet" cevabı vermiştir. Bkz. TBMM, s. 62.

⁷³⁷ Bu doğrultudaki görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 286-287.

2. Spor Kulübü Derneğinin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması

a. Genel olarak

Türkiye’de Spor kulüpleri, 5253 sayılı Dernekler Kanununa göre dernek statüsünde kurulur ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilerek 5253 sayılı Der. K. m. 14 ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 20 hükümlerine dayanılarak, Bakanlıkça hazırlanarak yürürlüğe konulmuş olan 08.07.2005 tarihli, 25869 RG sayılı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği hükümlerine tabi olurlar. Böylelikle alelade dernekler, spor kulübü niteliğini kazanır ve “spor kulübü derneği” olarak tanımlanırlar. Kulüpler, GSKY m. 5 hükmüne göre 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile Dernekler Yönetmeliğinde belirtilen gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulabilir.

Öte yandan, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu⁷³⁸, GSHK m. 24 hükmüne göre, spor kulüpleri sadece profesyonel futbol şubelerini, TTK hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler⁷³⁹. Ancak bu gün itibari ile Türk hukuk sistemi, profesyonel futbol dışında başka bir spor dalında spor kulüplerinin ticari bir şirket şeklinde örgütlenmesine müsaade etmemektedir⁷⁴⁰.

Spor kulüplerinin, katılacakları müsabaka ve yarışmalar için de ayrıca, branş (dal-alan-disiplin-kol) tescili yaptırılmaları gerekmektedir⁷⁴¹. Branş tescil işlemlerini, il merkezlerindeki Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri vasıtasıyla yaptırabilirler. Bazı federasyonlar spor kulüplerinin müsabaka ve yarışmalara katılabilmesi için federasyon spor dalı tescillerinin de yapılmasını istemektedir⁷⁴².

---

⁷³⁸ Bu Kanunun Adı “Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” iken, 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin m. 12 hükmüyle, metne işlendiği şekilde değiştirilmiş, birinci maddede yer alan “Bakanlığına bağlı, merkezde katma bütçeli ve” ibaresi “Bakanlığında” şeklinde değiştirilmiş, “Spor Genel Müdürlüğünün” ve “ise” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

⁷³⁹ GÖK/SUNAY, s. 16; İMAMOĞLU/KARAOĞLU/ERTURAN, s. 41.

⁷⁴⁰ GÖK/SUNAY, s. 16, İMAMOĞLU/KARAOĞLU/ERTURAN, s. 41.

⁷⁴¹ AYAR, s. 991 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁷⁴² Örneğin; Jimnastik Spor Kulüpleri, federasyonun belirlediği yarışmalara girebilmek için Türkiye Jimnastik Federasyonu tarafından belirlenmiş bir ücreti ödeyerek spor dalı ve kulüp tescili ve yetki belgesi almaları gerekmektedir. www.tcf.gov.tr/erişim tarihi: 15.04.2020.

b. Kuruluş hazırlıkları ve kurucular

Kurucular diğerk bir ifade ile kişi unsuru spor kulübü derneğinin tüzel kişilik kazanması için kanunda belirtilen sayıda olması gereken zorunlu bir unsurdur. Spor kulübü kurulmadan önce, kuruluş çalışmaları yapılır. Bu aşamada, kulübün kuruluş çalışmalarını geçici yönetim kurulu yönlendirir⁷⁴³. Kimlerin spor kulübü kurucusu olabileceği genel kanun niteliğinde olan 4732 sayılı TMK m. 57/2, özel kanun ve sonraki kanun niteliğinde olan 5253 sayılı Der. K. m. 3 hükmü ile 08.07.2005 tarihli, 25869 RG sayılı, GSKY m. 5 hükmünde belirtilmiştir⁷⁴⁴. Ancak, Der. K. m. 3/2 hükmüne göre, Türk Silâhlı Kuvvetleri ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri hakkında özel kanunlarında getirilen kısıtlamalar saklıdır⁷⁴⁵.

Bir spor kulübü kurucusu olmak için TMK 57/2 hükmünde düzenlenmiş olan fiil ehliyetine sahip olmak gerekmektedir⁷⁴⁶. Dernek üyeliği için Kanun hak ehliyetini değil, fiil ehliyetini aradığı için ayırt etme gücünü haiz kısıtlılar dernekler hukuku kuralları uyarınca spor kulübü kurucusu olamazlar⁷⁴⁷. Reşit olmayan kişiler gerekli yaş koşulunu gerçekleştirdikleri takdirde Der. K. m. 3/2-3 hükmü uyarınca çocuk derneklerine kurucu olabilirler⁷⁴⁸. Ancak ister 18 yaşını doldurarak, ister erken erginlik yoluyla fiil ehliyetini tam olarak haiz olan kişiler yanında sınırlı ehliyetliler de dernek kurucusu olabilirler. Ayrıca, sınırlı ehliyetliler açısından yasal danışmanın görüşü dahi alınmasına gerek yoktur. Çünkü TMK m. 429 hükmünde yasal danışmanın görüşünün alınması gerekli olan işlemler arasında dernek kurma işlemi yer almamaktadır⁷⁴⁹.

Gerçek kişilerin fiil ehliyeti TMK m. 9 hükmünde düzenlenmiş olup, buna göre fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak sahibi olabilir ve borç altına girebilir.

⁷⁴³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 319.

⁷⁴⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 184; AYAR, s. 982-983 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁷⁴⁵ KÖPRÜLÜ, s. 349; ÖZTAN, s. 92 (Tüzel Kişiler); AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 580.

⁷⁴⁶ 5253 sayılı Der. K. m. 3/3 hükmüne göre; 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı TCK m. 53 hükmünde belirtilen süreler geçmiş veya affa uğramış olsa bile, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında yer alan suçlar ile TCK'da yer alan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından mahkûm olanlar "derneklerin genel kurul dışındaki organlarında görev alamazlar". Dernek organlarına seçildikten sonra yukarıdaki suçlardan mahkûm olanların görevi sona erer. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı verildiği takdirde bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

⁷⁴⁷ DURAL/ÖĞÜZ, s. 284-285; AKÜNAL, s. 63; HATEMİ, s. 105 (Kişiler Hukuku); GENÇ, s. 23 (Dernekler).

⁷⁴⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 277; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 581.

⁷⁴⁹ AKÜNAL, s. 63; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 579-580; HATEMİ, s. 105 (Kişiler Hukuku).

TMK m. 10 hükmüne göre, reşit olan gerçek kişi fiil ehliyetine ayırt etme gücüne sahip olması ve mahcur olmaması durumunda haiz olur. TMK m. 11 hükmüne göre evlenme ile kişi reşit kabul edilir. Ayrıca TMK m. 12 hükmüne göre, on beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece reşit kılınabilir.

Tüzel kişilerin ise kulüp kurucusu olmak için TMK m. 49 hükmüne istinaden, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmak suretiyle fiil ehliyetine haiz bulunmaları gerekmektedir⁷⁵⁰. Ancak kurucu olmak için, o tüzel kişinin organı tarafından yetkilendirilen gerçek kişi de belirtilmek suretiyle bu konuda alınmış karar olmalıdır⁷⁵¹. Kurucular arasında yabancı dernek veya dernek ve vakıf dışında kâr amacı gütmeyen kuruluşlar bulunması halinde, bu tüzel kişilerin derneklere kurucu olabilmesi için İçişleri Bakanlığı tarafından izin verilmesi gerekmektedir⁷⁵². Spor kulübü kurucuları arasında yabancı uyruklu gerçek kişiler varsa, bunların TMK m. 93 hükmü uyarınca Türkiye’de yerleşme hakkına sahip olduklarını gösterir belgeye sahip olmaları lazımdır. Aksi halde kurucu üye olamazlar⁷⁵³.

Kendisine yasal danışman atanmış olan sınırlı ehliyetli gerçek kişiler, TMK m. 429 hükmü dışındaki işlemleri tek başına yapabilirler. Dernek veya spor kulübü kurmak ya da üye olmak TMK m. 429 hükmünde sayılan işlemler arasında bulunmamaktadır. O halde bu kişilerin, spor kulübüne kurucu üye ya da üye olmak bakımından bir engelleri bulunmamaktadır⁷⁵⁴.

Der. K. m. 3 hükmünde, kimseden izin almaksızın dernek kurma veya üyesi olma hakkının istisnası olarak zikredilen, TSK ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri de, özel kanunlarında getirilen kısıtlamalar dikkate alındığında, eğer kurucu üye veya üye olmaya engel bir hüküm yoksa spor kulübüne üye olabilirler⁷⁵⁵.

Bu dönemde yapılan ve fiili bir genel kurulu toplantısı niteliği taşıyan toplantıya “kurucular kurulu toplantısı” veya “kurucular meclisi” adı verilir⁷⁵⁶. Kurucular kurulu toplantısının en önemli görevi tüzük hükümleri üzerinde tam bir mutabakat

⁷⁵⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 285; HATEMİ, s. 105 (Kişiler Hukuku).

⁷⁵¹ ÖZSUNAY, s. 119; GENÇ, s. 23 (Dernekler).

⁷⁵² ÖZTAN, s. 91- 92 (Tüzel Kişiler); GENÇ, s. 23 (Dernekler).

⁷⁵³ ÖZTAN, s. 91- 92 (Tüzel Kişiler); DURAL/ÖĞÜZ, s. 285; GENÇ, s. 23 (Dernekler).

⁷⁵⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 285; AKÜNAL, s. 63; ENGİN, Baki İlkay, Dernek Üyeliğinin Kazanılması veya Kaybedilmesi, Alfa Yayınları, İstanbul, 1995, s. 38 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁷⁵⁵ ÖZSUNAY, s. 125-126; DURAL/ÖĞÜZ, s. 285.

⁷⁵⁶ EGGER, s. 79 (Tüzel Kişiler); ÖZSUNAY, s. 126-127.

sağlamaktır⁷⁵⁷. Bir başka ifade ile spor kulübünün kurulabilmesi için TMK m. 57 hükmü uyarınca kurucu üye şartlarına sahip en az (gerçek ve tüzel) yedi kişi, tam bir mutabakat ile bir tüzük hazırlamalıdır. Uygulamada ise, dernek ve spor kulübü kuruluş işlemleri mali müşavirler tarafından yürütüldüğü için, tüzük ve kuruluşla ilgili tüm belgeler mali müşavirlerce hazırlanmakta ve genellikle kurucular kurulu toplantısı yapılmamaktadır.

Kurucular tarafından hazırlanan tüzükte dernek kurma iradesi yazılı şekilde açıklanmalıdır. Nitekim TMK m. 58 hükmü bu iradenin tüzükte açıklanması gerektiğini belirtmektedir. Der. K. m. 4 hükmü de, her derneğin bir “tüzüğünün bulunacağı” ve “bu tüzükte madde metninde 12 bent hâlinde sayılan hususların belirtilmesinin zorunlu olduğu” hükmünü içermektedir. Bu nedenle “tüzük” sözcüğünün ifade ettiği anlamdan, dernek kurma iradesinin mutlaka yazılı biçimde açıklanmasının zorunlu olduğu anlaşılabilir⁷⁵⁸.

Aynı sonuca tüzüğün kurucu üyeler tarafından imzalanması gereği, ayrıca Dernekler Biriminin Kuruluş, Görev, Yetki ve Çalışma Esasları ile Dernekler Kütüğünün Tesisi Hakkında Yönetmelikten de varılabilir (m.5/b). Zaten İsviçre Medenî Kanununun 60 inci maddesinin ikinci fıkrası “tüzüğün yazılı olarak düzenlenmesi gerektiği”ni gayet açık biçimde belirtmektedir.

c. Kuruluş işleminin hukuki niteliği

Spor kulübü derneklerinin kuruluşu için, TMK m. 57 uyarınca en az yedi gerçek veya tüzel kişi bir araya gelmekte ve bir spor kulübü meydana getirmek için bir derneği kurmak iradesini yazılı olarak açıklamaktadırlar. Bu husus spor kulübü derneğinin kurulması için gerekli olan bir zorunlu unsurdur. Tüzük taslağının tüm kurucu üyeler tarafından imzalanması ile irade açıklaması gerçekleşmiş olmaktadır. Bu vaziyet “spor kulübü kurma” sürecinin en önemli kısmına vücut vermektedir. Bu çerçevede, spor kulübü derneğinin kuruluşu, çok taraflı bir hukuki işlem midir? Çok taraflı bir sözleşme midir? Yoksa kendine özgü bir sözleşme midir? Sorularının cevabı önem arz etmektedir.

⁷⁵⁷ EGGER, s. 79 (Tüzel Kişiler); ÖZSUNAY, s. 126-127.

⁷⁵⁸ AKÜNAL, s. 65; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 583-584; HATEMİ, s. 105 (Kişiler Hukuku).

Şüphesiz ki, spor kulübü derneğinin kurulması işleminin karşılıklı edimlere havi çok taraflı bir sözleşme olmadığı tartışmasızdır⁷⁵⁹. Öte yandan doktrinde derneklerin kuruluş işlemini “çok taraflı bir hukuki işlem” (muamele-Gesamtakt) veya “ortak hukuki işlem” olarak tanımlayan belirli sayıda hukukçunun mevcudiyeti söz konusudur⁷⁶⁰. Kanaatimiz odur ki, spor kulübü kurulması işleminin, alelde derneklerin kuruluşlarında olduğu gibi, bir nevi “adi ortaklık sözleşmesi benzeri” olarak tanımlanabilmesi mümkündür. Şöyle ki, kulüp için kuruluş başvurusu yapıldığı ana kadar, ortada bir tüzel kişilik yoktur ancak amaçları farklı olsa da, adi ortaklıkta olduğu gibi bir kişi topluluğu kurma iradesi vardır⁷⁶¹. Buna göre de, tüzüğün kurucuların tamamı tarafından imzalanması ile aynı amaca yönelik, adi ortaklık sözleşmesi benzeri, çok taraflı bir sözleşme meydana gelmiştir⁷⁶². Mülga 743 sayılı eMK m. 55 hükmünde, tüzel kişilik kazanmayan derneğin adi ortaklık niteliğinde olacağına dair bir hüküm mevcuttu. Doktrinde işaret edildiği üzere, her ne kadar mevcut TMK hükümleri arasında eMK m. 55 doğrultusunda bir hüküm bulunmasa da, bu durumun hukuki nitelendirme farkı yaratmadığından bahisle, derneklerin kuruluş işleminin niteliğini bir nevi adi ortaklık sözleşmesi olarak ifade edilebilir⁷⁶³.

Mülga eMK m. 55 hükmüne benzer şekilde, İsviçre Medeni Kanunu-İMK (Schweizer Zivilrecht-ZGB) düzenlemesinde, kişiliği olmayan dernekler başlığı altındaki İMK m. 62 hükmü (ZGB article no: 62) şöyledir: “Kendilerine kişilik tevccüh etmeyen veya henüz kişilik iktisap etmemiş olan dernekler, adi şirketler hükmündedir”⁷⁶⁴.

Tüzel kişiliği olmayan dernekler kavramı, hem İMK m. 62 (ZGB article no: 62), hem de Alman Medeni Kanunu m. 54 (BGB article no: 54) hükümlerinde düzenlenmiştir ve Egger bunlar hakkında adi şirket hükümlerine atıfta bulunulduğunun altını çizmektedir⁷⁶⁵.

⁷⁵⁹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 587; DURAL/ÖĞÜZ, s. 279; ÖZSUNAY, s. 139.

⁷⁶⁰ Bkz. SCHWARZ, s. 171; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 587; ÖZSUNAY, s. 141; AKÜNAL, s. 64.

⁷⁶¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 279; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 587; AYAR, s. 43 (Adi Ortaklık).

⁷⁶² Adi ortaklık sözleşmesi çok taraflı ancak tarafların aynı amaca yöneldikleri bir sözleşme niteliği taşır. Adi ortaklık sözleşmesinin, iki taraflı karşılıklı menfaatlere havi sözleşmelerden farkı, burada ortaya çıkmaktadır. Zıt menfaatler değil, aynı amaca yönelik menfaatler söz konusudur. Bkz. AYAR, s. 18 (Adi Ortaklık).

⁷⁶³ Benzer görüşler için, bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 279; AYAR, s. 43 (Adi Ortaklık); Dernek kurma işlemini “kendine özgü sözleşme”, olarak nitelendiren görüş için, bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Borçlar Hukuku Dersleri, Birinci Fasikül, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1985, s. 115.

⁷⁶⁴ EGGER, s. 85 (Tüzel Kişiler).

⁷⁶⁵ Dernekler ile Adi şirket arasındaki farklar ile ilgili Egger tarafından yapılan açıklama için bkz. “...Bununla beraber fiili ve hukuki şümul her iki yerde büsbütün farklıdır...” EGGER, s. 86-87 (Tüzel Kişiler).

Kuruluş başvurusunun tamamlanması ile kulüp TMK m, 59 hükmüne tüzel kişilik kazanır ve adi ortaklık benzeri yapı sona erer. Böylelikle, kurucular dernek üyesi vasfını alırlar ve tüzük ise, kurucuların iradesinden bağımsız nitelik alır, kulübün tüm unsurlarını kuralları ile bağlayan bir “objektif norm “ haline gelir⁷⁶⁶.

Dernek veya spor kulübü derneği tüzüğünün “objektif norm” olması dolayısıyla da, kulüp tüzüğünün yorumu, sözleşmelerin yorumu ile ilgili yöntemler ile değil, yazılı hukuk kaynaklarının, yani kanunların yorumundaki yöntemlere göre yapılmalıdır. Bu nedenle, tüzüğü yapanların söz konusu hükümleri koyarken ne düşündükleri değil, tüzüğün metni ve bütünü müstakil olarak ele alınmalıdır. Tüzük, kabul edilip kulüp için bağlayıcı bir hukuk kaynağı olunca, onu hazırlayanların iradesinden bağımsız bir varlık kazanır⁷⁶⁷. Mukayeseli hukuka dair *Akınal*'ın naklettiği üzere, örneğin Alman Federal Mahkemesi'nin kararlarında da açıkça belirtildiği gibi (BGH 47, 172) kurucuların iradelerini sakatlayan sebeplere dayanarak, tüzüğün iptalinin talep edilmesi mümkün değildir⁷⁶⁸.

d. Spor kulübünün tüzüğü

Tüzük, kurucuların dernek kurma iradelerini açıkladıkları yazılı bir belgedir. TMK m.58 ve Der. K. m. 4 hükümlerinin “tüzük” olarak isimlendirdiği bu belgeyi mülga 743 sayılı Medenî Kanun “nizamname” olarak isimlendirmişti. Mülga eMK m. 53/2 hükmünde, “Her cemiyetin bir nizamnamesi vardır” düzenlemesi yer almaktaydı. Uygulamada bu belgeye çok sık olmasa da “ana nizamname”, bazen “dernek statüsü” denildiği de olmaktadır⁷⁶⁹.

Tüzük, bir derneğin veya kulübün örgütünü ve iç yaşayışını düzenleyen hükümleri içeren bir belgedir. Tüzük kulüp için yukarıda belirtildiği üzere bir objektif hukuk normu niteliğinde olup kulüp hayatı ve üyeler için bağlayıcı hukuk kuralları içerir⁷⁷⁰. Tüzüğün İçeriği, TMK m. 58 ve özellikle Der. K. m. 4 hükümlerinde ayrıntılı olarak

⁷⁶⁶ Derneğin kuruluş sürecini iki aşamalı olarak tarif eden görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 279-280; İsviçre hukuku bakımından İMK m. 60 hükmüne göre kuruluş işlemleri hakkında doktrindeki görüş için bkz. EGGER, s. 79 (Tüzel Kişiler).

⁷⁶⁷ AKÜNAL, s. 65.

⁷⁶⁸ AKÜNAL, s. 65.

⁷⁶⁹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 580.

⁷⁷⁰ AKÜNAL, s. 65; DURAL/ÖĞÜZ, s. 280; Derneklerde Tüzük kavramı için; objektif norm nitelemesini kabul etmeyen ve tüzüğü “kendine özgü toplu muamele (işlem)” olarak tanımlayan görüş için bkz. ÖZSUNAY, s. 141.

düzenlenmiştir. TMK m. 58 hükmüne göre her derneğin mutlaka bir tüzüğünün bulunması gerekmektedir. TMK m. 58 hükmü şöyledir;

“Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Dernek tüzüğünde derneğin adı, amacı, gelir kaynakları, üyelik koşulları, organları ve örgütü ile geçici yönetim kurulunun gösterilmesi zorunludur. Dernek tüzüğü, kanunun emredici hükümlerine aykırı olamaz. Dernek tüzüğünde düzenlenmemiş konularda kanun hükümleri uygulanır”.

5253 Sayılı Der. K m. 4 hükmünde bir derneğin tüzüğünde bulunması gereken zorunlu unsurları saymıştır. Bu unsurlar 08.07.2005 tarihli GSKY hükümlerine tabi olan spor kulüplerinin tüzüğü için de gerekli ve zorunlu olan unsurlardır. Bir spor kulübü derneği tüzüğünde şu hususların belirtilmesi zorunludur⁷⁷¹:

“Kulübün adı ve merkezi ile kulübün amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için dernekçe sürdürülecek çalışma konuları ve çalışma biçimleri ile faaliyet alanı. Kulübe üye olma ve üyelikten çıkmanın şart ve şekilleri. Genel kurulun toplanma şekli ve zamanı. Genel kurulun görevleri, yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve şekilleri. Yönetim ve denetim kurullarının görev ve yetkileri, ne suretle seçileceği, asıl ve yedek üye sayısı. Kulübün şubesinin bulunup bulunmayacağı, bulunacak ise şubelerin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri ile dernek genel kurulunda nasıl temsil edileceği. Üyelerin ödeyecekleri giriş ve yıllık aidat miktarının belirlenme şekli. Kulübün borçlanma usulleri. Kulübün iç denetim şekilleri. Tüzüğün ne şekilde değiştirileceği ve kulübün feshi halinde mal varlığının tasfiye şekli”.

Spor kulübü derneklerinin tüzüğü adeta temel kanun niteliğindedir. Çünkü spor kulübünün amacı, faaliyeti, örgütü, üyeleri ile olan ilişkileri, gelir kaynakları gibi önemli ve esaslı hususları tüzük ile belirlenmiş olmaktadır⁷⁷². Tüzükte geçici yönetim kurulu üyelerinin de gösterilmiş olması şarttır ancak TMK m. 58 hükmünde yerleşim yeri (ikametgâhı) ve kurucuları da gösterilmesi gereken zorunlu unsurlardan sayılmış ise de sonraki ve özel kanun olan Der. K. m. 4 hükmünde veya diğer hükümlerde böyle bir düzenleme bulunmamaktadır⁷⁷³.

⁷⁷¹ AYAR, s. 989-990 (Spor Kulübü Dernekleri); GENÇ, s. 32-33 (Dernekler), AYKUL, s. 40; Uygulamadan bir örnek olarak bkz. FB. Tüzüğü (2016). www.fenerbahce.org/erişim tarihi: 16. 04. 2020.

⁷⁷² AKİPEK/AKINTÜRK, s. 308; DURAL/ÖĞÜZ, s. 280; ERTAŞ/PETEK, s. 184; AYAR, s. 990 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁷⁷³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 280; ÖZSUNAY, s. 141; AYAR, s. 990 (Spor Kulübü Dernekleri).

Ayrıca TMK m. 58/3 hükmünde, dernek tüzüklerine konulacak hükümlerin kanunun emredici hükümlerine aykırı olmaması gerektiği düzenlenmiştir⁷⁷⁴. TMK m. 58/son hükmünde ise tüzükte haklarında her hangi bir düzenleme bulunmayan hususlarda kanun hükümlerine başvurulacağı ifade edilmektedir⁷⁷⁵.

Spor kulüplerinin tüzüğünün alelade derneklerden farklı olarak, ayrıca Gençlik ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği, hükümlerine de idari bakımdan uygun olması gerekmektedir. Kanaatimizce, bu husus spor kulüplerini, alelade derneklere göre fiil ehliyetlerinin daha kısıtlı olduğu ve devletin vesayetinin ciddi şekilde hissedildiği tüzel kişiler haline getirmektedir.

e. Kuruluş başvurusu ve tüzel kişiliğin kazanılması

Gençlik ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde veya TFF'ye bağlı bir futbol kulübü olarak faaliyet göstermek isteyen derneğin kurucuları, öncelikle tüzel kişilik kazanmak için mahallin en büyük mülki amirliğine müracaat etmelidirler. Spor kulüplerinin kuruluş müracaatı kanun ve yönetmeliklerde belirtilen şekilde olmak durumundadır.

Şöyle ki; GSKY m. 5 hükmü yollamasıyla Dernekler Yönetmeliği m. 5 hükmüne göre yapılması gereken kuruluş başvurusunda tüzük, yönetmelikte belirtilen ek ve evraklar ile tüm kurucuların imzasının olduğu kuruluş bildirgesi de idareye sunulmalıdır. Kuruluş bildirgesinde kulübün adı ikametgâh adresi kurucuların isimleri, soyadları, doğum tarihi, doğum yeri, meslek veya sanatı, tabiiyeti ve ikametgâh adresleri belirtilir ve bildirge kurucular tarafından müştereken imza altına alınır⁷⁷⁶.

Kuruluş bildirgesi ve eklerin idareye (o bölgenin en büyük mülki amirliği) teslim edilmesiyle, spor kulübü “normatif bildirim” sistemine göre tüzel kişilik kazanır. Aslında gerek önceki Medeni Kanun (eMK m. 57), gerek ise 2908 sayılı Dernekler Kanunu (eDer. K. m. 10) düzenlemelerinde dernekler ve spor kulübü dernekleri

⁷⁷⁴ Spor kulüplerinden oluşan bir federasyonun GK kararı ile tüzüğünde yapılan değişiklikle, tüzüğün TMK m. 98/1 hükmüne aykırı hale geldiği, dolayısı ile ilgili maddenin iptal edilmesi doğrultusunda Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 7. HD, 2012/1707 E.-2012/2674 K. sayılı Kararı. Kararın özeti için bkz. GENÇ, s. 105 (Dernekler).

⁷⁷⁵ TMK. m.58/3 hükmü uyarınca dernekler, emredici hükümlere aykırı olmayacak şekilde tüzüklerinde düzenleme getirebilecekleri gibi, emredici bir hüküm bulunmayan konuları da tüzüklerinde düzenleyebilirler. O hâlde, tüzük hükümleri, Dernekler Kanunu ile Türk Medenî Kanunu'nun emredici hükümlerinden sonra uygulama imkânı bulabilir. Bkz. ÇAĞIRGAN, s. 54.

⁷⁷⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 184.

açısından serbest kuruluş sistemi öngörülmekteydi⁷⁷⁷. Bu düzenlemelere göre spor kulübü dernekleri tüzel kişilik iradesini tüzüklerinde açıkladıkları anda tüzel kişilik kazanmaktaydılar. Her ne kadar Emniyet Genel Müdürlüğü ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü siciline ayrı ayrı tescil edilseler de bu tesciller tüzel kişiliğin kazanılması için zorunlu bir husus değildi.

Genel itibari ile bakıldığında, Türkiye’de kuruluş sistemi tüzel kişilerin çeşitlerine göre farklılık göstermektedir. Dolayısı ise Türk hukukunda tüzel kişilerin tüzel kişilik kazanması için çoklu bir sistemin mevcudiyetinden bahsedebiliriz. Bu bakımdan tüzel kişilerin çeşitlerin göre kuruluş sistemlerini ele almak gerekmektedir⁷⁷⁸. Örneğin konumuz dışında olan kamu hukuku tüzel kişilerinin kuruluşunda ANY m.123/f. 3 hükmüne göre izin sistemi geçerlidir.

Vakıfların, dolayısıyla spor vakıflarının tüzel kişilik kazanmasında ise tescil sistemi kabul edilmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi vakfın “kanuna ahlaka ve adaba veya milli menfaatlere” aykırı olup olmadığını “siyasi düşünce veya belli bir ırk veya cemaat mensuplarını desteklemek amacı” ile kurulmuş olup olmadığını inceler. Eğer yukarıdaki hususlar açısından herhangi bir sakınca görmezse tescile karar verir⁷⁷⁹.

TTK hükümlerine tabi özel hukuk tüzel kişileri için de vakıflar gibi tescil sistemi öngörülmüştür. Mülga 6762 sayılı eTTK hükümlerinde değişiklik yapan, 27. 05. 1995 tarihli 599 sayılı KHK öncesinde kazanç paylaşımı amacı güden tüzel kişilerin kuruluş süreçleri ile ilgili bazı farklı görüşler söz konusuydu⁷⁸⁰. Örneğin Velidedeoğlu, anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerde 6762 sayılı eTTK düzenlemesi izin sisteminin, kolektif ve komandit şirketlerde ise tescil ve ilan sisteminin geçerli olduğunu belirtirken, buradaki tescilin kurucu değil açıklayıcı nitelik taşıdığına da altını

---

⁷⁷⁷ 5253 sayılı Kanundan önce derneklere ilişkin esasları düzenleyen 2908 ve 1630 sayılı Dernekler Kanunları da serbest kuruluş sistemini benimsemişti. Serbest kuruluş sisteminde tüzel kişinin kuruluşuna devletin müdahalesi yoktur. Bu sistemde, tüzel kişi kurucularının tüzel kişi kurma iradesini açıklamalarıyla ve hukuk düzeninin tüzel kişiliğin kazanılması için öngördüğü asgari şartların yerine getirilmesiyle, bu şartların yerine getirilip getirilmediği dahi resmi makamların kontrolüne tâbi olmaksızın, tüzel kişilik kazanılır. Ancak, TMK m. 47/2 hükmüne göre tüzel kişinin amacının, hukuk düzeninin tüzel kişiliği tanınmasındaki temel amaçlarla çelişmesi halinde tüzel kişilik kazanılamaz. Serbest kuruluş sistemi, kuruluş sistemleri içinde en liberal sistem olarak ortaya çıkmaktadır. Devletin tüzel kişilik kazanılması hususunda müdahalesinin olmaması, kişilerin, arzu ettikleri amaçları gerçekleştirmek için tüzel kişi oluşturma açısından geniş bir özgürlük ortamı yaratmakta, dolayısıyla örgütlenme özgürlüğünün kullanılmasını da desteklemektedir. Bkz. DURAL/ÖGÜZ, s. 233 vd..

⁷⁷⁸ DURAL/ÖGÜZ, s. 234.

⁷⁷⁹ DURAL/ÖGÜZ, s. 241.

⁷⁸⁰ DURAL/ÖGÜZ, s. 247.

çizmiştir. Tescilin açıklayıcı nitelik taşıdığı görüşü eTTK m. 151 hükmüne dayanmaktadır⁷⁸¹.

Serbest kuruluş sisteminde devletin müdahalesi yoktur⁷⁸². Hukuk düzeni tüzel kişiliğin kazanılması için gerekli asgari şartları belirlemiştir. Bu şartların yerine getirilmesiyle kazanç paylaşma amacı gütmeyen ancak bir amaç etrafında toplanmış olan kişiler yazılı olarak bu iradelerini bildirmekle kurulmuş yani tüzel kişilik kazanmış olurlar⁷⁸³. Tüzel kişilik kazanmak için her hangi bir makamdan izin alınmasına veya bir kütüğe tescil edilmeye gerek yoktur. Sadece kuruluş iradesinin açıklanması kişilik kazanmak için yeterlidir⁷⁸⁴. Bu sistemde tüzel kişiliğin kuruluşu için gerekli şartların yerine getirilip getirilmediği hususu resmi makamların kontrolüne bağlı değildir.

Dural/Öğüz tarafından belirtildiği üzere, mülga 2908 sayılı Dern. K. m. 15 hükmü İçişleri Bakanlığınca Dernekler Daire Başkanlığında ve illerde Valilikler bünyesinde derneklerin kayıt olunacağı bir “Dernekler Kütüğü” kurulmasını öngörmüştü. Ancak Derneğin tüzel kişilik kazanması derneğin kütüğe kaydedilmesine bağlı değildi. Dernekler kütüğünün amacı, derneklerin denetimini kolaylaştırmaktı. 5253 sayılı Dern. K. m. 38 hükmünde 3152 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak, derneklerin kaydedileceği dernekler kütüğünün şekli düzenleme ve kayıt esasları yönetmelikle düzenlenir hükmüne yer verilmiştir. Dernekler Yönetmeliği m. 85 ve devamı hükümlerinde de bu hususa ilişkin düzenlemeler yer almıştır⁷⁸⁵. Bu görüşe göre, TMK m. 59 hükmüne göre, derneklerin, kuruluş belgelerinin idarece incelenip kanuna uygunluğunun tespitinden önce idareye verilmesi anında tüzel kişilik kazanmaları söz konusudur⁷⁸⁶.

Eski Medenî Kanun döneminde dernekler serbest kuruluş sistemine tabiyken, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu ile bu sistem değiştirilmiştir. Normatif bildirim sisteminde tüzel kişiliğin kazanılabilmesi için bunun belirli bir yetkili makama bildirilmesi gerekmektedir. TMK m. 59 hükmü derneklerin tüzel kişilik kazanmasını bu sisteme

---

⁷⁸¹ VELİDEDEOĞLU, s. 133.

⁷⁸² ÖZSUNAY, s. 51; DURAL/ÖĞÜZ, s. 233; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 295.

⁷⁸³ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 274; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 295.

⁷⁸⁴ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 274; VELİDEDEOĞLU, s. 132.

⁷⁸⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 236.

⁷⁸⁶ Doktrindeki bazı görüşlere göre TMK m. 59 ile serbest kuruluş eMK m. hükmündeki serbest kuruluş sistemi değişmiş ve dernek adına tüzel kişilik gerekli belgelerin ilgili mülki amirliğine sunulduğu anda kurulduğu için normatif bildirim sisteminin benimsenmiş olduğu belirtilmektedir. Bkz. HELVACI, İlhan, Tüzel Kişiliğin Kazanılması, m. 59 www.ilhanhelvacidersleri.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-59/erişim tarihi. 07. 05. 2020.

bağlamıştır⁷⁸⁷. Şöyle ki, TMK m. 59 hükmüne göre, dernek tüzüğünde tüzel kişilik iradesi açıklandığı anda değil, kuruluş bildirgesi, dernek tüzüğü ve gerekli belgeler yerleşim yerindeki yetkili makama verildiği anda tüzel kişilik kazanılmaktadır⁷⁸⁸. TMK m. 59 hükmünün gerekçesinde de dernekler açısından serbest kuruluş sisteminin terk edildiği belirtilmiştir⁷⁸⁹. Ancak, doktrinde ANY m 33 hükmüne dayanarak dernekler ve spor kulübü derneklerinin tüzel kişilik kazanmaları açısından “normatif bildirim” sisteminin değil halen “serbest kuruluş sistemi” uygulamasının yürürlükte olduğunu savunan görüşler mevcuttur⁷⁹⁰. Şüphesiz ki derneklerin kuruluşu açısından “serbest kuruluş sistemi” arzu edilen bir sistemdir. Eğer yasa koyucu 743 sayılı eMK m. 54 hükmüne benzer düzenlemeyi tekrar kabul ederse serbest kuruluş sistemine tekrar dönmüş olacaktır kanaatindeyiz.

Kuruluş başvurusu kanunda yetkili merci olarak belirtilen makama yapılmalıdır. Aksi halde hükümsüzdür ve sonuç doğurmaz. Örneğin Mersin ili Çamlıyayla ilçesindeki bir spor kulübünün kuruluş müracaatının ilçe kaymakamlığına yapılması gerekir. Belediye başkanlığına yapılan bir müracaat yok hükmündedir.

Şüphesiz ki, “amacı hukuka veya ahlaka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz,” doğrultusundaki TMK m. 47/2 hükmü uyarınca tüzel kişilik kazanması için bir engel olmaması gerekmektedir.

Tüzel kişiliğin kazanılması için ANY m. 33 hükmündeki serbest kuruluş ilkesinin geçerli olduğu düşünülse dahi, TMK m. 59 hükmünde, kurucu irade ve başvurunun yanında bazı belgelerin sunulmasının de istenmesi nedeniyle, ekler tamamlanmış ise idarenin takdir yetkisinin bulunmamasına rağmen, tüzel kişiliğin kazanılma zamanı,

⁷⁸⁷ KILIÇOĞLU, s. 482 (Medeni Hukuk).

⁷⁸⁸ Yarg. 7. HD, 16.02.2010 tarihli, 2010/185 E.-2010/718 K. sayılı Kararı. Bkz. KILIÇOĞLU, s. 482 (Medeni Hukuk).

⁷⁸⁹ 4721 Sayılı TMK. m. 59: “Dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar. Kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgelerin nelerden ibaret olduğu, yönetmelikte gösterilir”; TMK. m. 59 Gerekçesi: “Birinci fıkrada derneklerin tüzel kişilik kazanma anı, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğü ve gerekli belgelerin yerleşim yerindeki en büyük mülki amire verildiği an olarak öngörülmektedir. Bu itibarla ki, derneklerin tüzel kişilik kazanmasında “normatif bildirim sistemi” benimsenmiş olmaktadır. Böylece de yürürlükteki Kanunun kabul etmiş olduğu “serbest kuruluş sistemi” değiştirilmiş olmaktadır”.

⁷⁹⁰ Derneğin serbest kuruluş sistemine tabi olarak kurulduğu görüşü için bkz. ÖZSUNAY, s. 51; DURAL/ÖGÜZ, s. 235; AYAR, s. 982; Bizim de katıldığımız “normatif bildirim” suretiyle kuruluş sisteminin derneklerin ve spor kulübü derneklerinin kuruluşunda geçerli olduğu yönündeki görüş için bkz. AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 575; ERTAŞ/PETEK, s. 184; KILIÇOĞLU, s. 482 (Medeni Hukuk); GENÇ, s. 22-23 (Dernekler); Bu konudaki çeşitli tartışmalar için bkz. ALDABAK, Ersel, Dernek Özgürlüğü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, s. 85-86.

kuruluş bildirimini, dernek tüzüğü ve gerekli belgelerin yerleşim yerindeki en büyük mülkî amirliğe verildiği an olarak belirtilmiştir. Kanaatimiz odur ki, yukarıda sunulan açıklamalar çerçevesinde TMK m. 59 ve Dernekler Yönetmeliği m. 5. Hükümlerindeki, “derneklerin kuruluş bildirimini ve eklerini idari amirliğe vermek suretiyle tüzel kişilik kazanacağı” doğrultusundaki ibare açık olup uzun süredir uygulanan serbest kuruluş sistemini terk edilmiştir. Dolayısı ile “normatif bildirim sisteminin” dernekler ve spor kulübü dernekleri açısından tüzel kişiliğin kazanılmasında geçerli olduğunu kabul etmek gerekir görüşünü taşıyoruz.

Yargıtay’da çeşitli kararlarında Der. Y. m. 5 hükmünde sayılmış olan gerekli belgelerin verilmesi suretiyle başvurunun bölgedeki en yetkili mülki amirliğe yapıldığı anda tüzel kişiliğin kazanıldığı görüşündedir⁷⁹¹.

Kurucular tarafından teslim edilen gerekli belgeler eksik veya hatalı ise ne olacaktır? Der. Y. m. 6 hükmüne göre; Kuruluş bildirimini ve ekinde verilen belgelerin doğruluğu ile dernek tüzüğü, alındı belgesinin düzenlendiği tarihten itibaren altmış gün içinde mülki idare amiri tarafından bizzat veya dernekler birimlerine yetki verilmek suretiyle incelenir. İlçelerde kurulan derneklerin tüzükleri de ilgili valiliklerce incelenir. Yapılan inceleme sonucunda, tespit edilen Kanuna aykırılık veya noksanlığın giderilmesi

---

⁷⁹¹ Yarg. 7. HD. 16. 02. 2010 tarihli 2010/185 E.-2010/718 K. sayılı Kararı; “...TMK m. 59.hükmünde açıklandığı üzere; dernekler kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar. Dosyaya getirilen belgelerden (tüzük ve karar defteri) davalı Y. Belediye Spor Kulübü Derneği’nin, Dernekler Kanunu ve Medeni Kanun hükümlerine uygun olarak kurulup tüzel kişilik kazandığı bu hali ile de davada taraf ehliyetinin bulunduğu kuşkusuzdur. Kaldı ki, ıslah ile taraf değiştirilmesi de mümkün değildir. Hal böyle olunca mahkemece az yukarda açıklanan maddi ve hukuki olgular dikkate alınarak davanın lokali işleten Y. Belediyesi Spor Kulübü Derneği hakkında yürütülmesi ve dernek hakkında hüküm kurulması gerekirken, yasa hükümleri göz ardı edilerek dava dışı Belediye hakkında hüküm kurulması isabetsizdir...”, bkz. HELVACI, s. 247-248; Yarg. 2. HD. 09.05.1988 tarihli, 1988/4101 E.-1988/5189 K. sayılı Kararı; “Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. (T. C. Anayasası 31/1 ve 2098 sayılı kanunun 4. maddeleri). Diğer taraftan 2908 sayılı Dernekler Kanunu 9/1. maddesine göre dernekler kuruluş bildirisini ve eklerini merkezlerinin bulunduğu mahallin en büyük mülki amirliğine vermek suretiyle tüzel kişilik kazanırlar. Dosya kapsamına göre kuruluş bildirisinin mülki amirliğe verildiği tartışmasızdır. Bildirinin eklerinde eksiklikler bulunmaması tüzel kişiliğin kazanılmasına engel değildir. Öyle ise işin esasının incelenmesi gerekirken derneğin esasen kurulmamış olduğundan söz edilerek davanın reddine karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır. Bkz. UYAR, Talih, Türk Medeni Kanunu Kişiler Hukuku, Cilt:2, Feryal Matbaacılık, Ankara, 2002, s. 1721; Yarg. 10. HD. 20.05.1976 tarihli, 1976/3094 E.-1976/7813 K. sayılı Kararı; “Gerek işçi ve işveren mesleki teşekkülleri ve gerekse dernekler kurucuları tarafından ilk defa hazırlanıp düzenlenen tüzükleri, kurulduğu yerin en büyük mülki amirine verilmesi ile kendiliğinden tüzel kişilik kazanır”. AKKAYA, Abdullah, Derneklerin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Dicle Adalet Dergisi, S. 3, 2019, ss. 63-91.

kuruculardan yazılı olarak istenir. Kanuna aykırılık veya eksiklik bulunmadığı durumda veya Kanuna aykırılık veya eksikliğin yapılan tebligat üzerine otuz gün içinde giderilmiş olması halinde, mülki idare amirliği tarafından keyfiyet bir yazı ile dernek geçici yönetim kurulu başkanlığına derhal bildirilir⁷⁹². Kanuna aykırılık veya eksiklik otuz gün içinde giderilmediği takdirde mülki idare amiri, yetkili asliye hukuk mahkemesinde derneğin feshi davasının açılması için durumu Cumhuriyet savcılığına bildirir⁷⁹³.

Bu noktada bu tür noksanlık veya kanuna aykırılıklara rağmen dernek kurulmuş ise, fesih tarihine kadar derneğin tüzel kişiliğe sahip olduğu kabul edilecek, yaptığı işlemler bağlayıcı olacak mıdır? Mülga eMK m. 45/2 bu soruyla ilgili olarak şu hükmü öngörmüştür: “Gayeleri kanuna ve ahlaka mugayir olan cemiyet ve şirketler ve müesseseler şahsiyet iktisap edemez”. Bu hükme göre dernek kuruluş bildirimini, tüzüğü ve gerekli belgelerde noksanlık veya kanuna aykırılıklar nedeniyle feshi talep edildiğinde, fesih geçmişe etkili sonuç doğuracak, dernek kurulduğu andan itibaren tüzel kişilik kazanmamış sayılacaktır. 4721 sayılı TMK düzenlemesinde buna benzer bir hüküm yer almamıştır. Bu hükmün bulunmaması karşısında derneğin kurulduğu tarihten fesih tarihine kadar yaptığı işlemler için nasıl karar verilecektir? TMK. m 60/2 hükmüne göre derneğin kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli belgelerde noksanlık veya kanuna aykırılıklar bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlıklar belirli sürede giderilmiş bulunursa, bu durum derneğe yazılı olarak derhal bildirilecek ve dernek, Dernekler Kütüğüne kaydedilecektir. TMK m. 62 ise bu durumda derneğin yazılı bildirimini izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantısını yapmasını ve zorunlu organlarını oluşturmasını öngörmektedir.

Dernek ilk genel kurul toplantısını yapmadan ve zorunlu organları oluşturmadan kuşkusuz iş ve işlemler yapamaz. Ancak dernek tüzüğünde geçici yönetim kuruluna yer verilmiş olabilir. TMK.md.59/f.I gereğince dernek kuruluş bildirimini, tüzüğü ve gerekli belgelerin mahallin en büyük mülki amirine verildiği anda kurulduğuna göre, fesih tarihine kadar geçici yönetim kurulunun bazı iş ve işlemler yapması mümkündür. Bu

⁷⁹² AKÜNAL, s. 67; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 370; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 585; AYAR, s. 990 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁷⁹³ AKÜNAL, s. 67; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 370; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 585; ERTAŞ/PETEK, s. 170.

nedenledir ki TMK m 60/2 hükmü Cumhuriyet savcısına “mahkemeden derneğin faaliyetinin durdurulmasına karar verilmesini de isteyebilme” yetkisini tanımıştır.

Cumhuriyet Savcısı bu yetkisini kullanmaz ya da kullanmasına rağmen mahkeme derneğin faaliyetini durdurmazsa fesih tarihine kadar dernek tüzel kişiliğe sahip olacak, kanımca bu dönemde yaptığı iş ve işlemler bağlayıcı sayılacaktır⁷⁹⁴.

Der. Y. m. 7 hükmüne göre, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçeler hariç diğer ilçelerdeki spor kulübü kuruluş işlemlerinde istenen belgeler birer arttırılarak verilir. Kulüpler, kuruluş bildirim ve eklerini mülki idare amirliğine vermek suretiyle tüzel kişilik kazanırlar. Bu arada idarenin tüzüğün verilmesinden sonra tüzüğü incelemesi ve derneğin dernekler kütüğüne işlenmesi tüzel kişiliğin kazanılması üzerinde etkisi olmayan idari işlemlerdir⁷⁹⁵.

C.DERNEĞİN SPOR KULÜBÜ OLARAK TESCİLİ

1. Tescil Başvurusu ve Spor Kulüplerinin Türleri

TMK m. 59 hükmüne göre tüzel kişilik kazanmış olan dernek tescil ile kulüp niteliğine haiz olur olur. Şöyle ki; 5253 sayılı Der. K. m. 14 ve GSKY m. 5 hükümlerinde sayılan spor kulübü çeşitleri olan, Gençlik Kulüpleri, Spor Kulüpleri, Gençlik ve Spor Kulüpleri, GSKY hükümlerine uygun olarak tescil işlemi yapılan spor kulüplerinden ve GSKY m. 31 hükmüne göre ihtisas kulübü olarak tescili yapılanlardan başka, kurum ve kuruluşların bünyesinde kurulan spor kulüpleri “Müessese (Kurum) Kulübü”, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kurulan spor kulüpleri “Askeri Kulüp” ve eğitim ve öğretim kurumları bünyesinde kurulan spor kulüpleri “Okul Kulübü” olarak isimlendirilirler⁷⁹⁶.

⁷⁹⁴ KILIÇOĞLU, s. 511 (Medeni Hukuk).

⁷⁹⁵ KILIÇOĞLU, s. 510-511 (Medeni Hukuk).

⁷⁹⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 187; AYAR, s. 993 (Spor Kulübü Dernekleri); Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliğinde genel olarak spor kulüpleri faaliyet türlerine göre Gençlik Kulübü, Spor Kulübü, Gençlik ve Spor Kulübü ile İhtisas Spor Kulüpleri olarak belirtilmiştir. Ancak, GSKY m. 27/d hükmüne göre, zımnen de olsa spor kulübü derneğinin hangi bünyede kurulacak ise, o bünyeye uygun şekilde adlandırılması da mümkün hale gelmektedir. GSKY istinaden SHGM (eski adı ile GSGM) İl Müdürlüklerine gönderilen 2005/66 sayılı Genelge ile spor kulüplerinin değişik biçimlerde, kuruldukları bünyeye göre adlandırılabilceği ifade edilmiştir Bkz. İMAMOĞLU/KARAOĞLU/ERTURAN, s. 41-42.

Bu doğrultuda, Türkiye'deki spor kulüplerinin türleri şöyle sayılabilir; Gençlik Kulüpleri, Spor Kulüpleri, Gençlik ve Spor Kulüpleri, İhtisas Spor Kulüpleri, Müessese Kulüpleri, Okul Kulüpleri ve Askeri Kulüpler. Kanaatimizce özellikle kamu gücü tarafında kurulan ve faaliyet gösteren spor kulüpleri, ciddi yapısal, yönetsel ve iktisadi problemler ile mücadele etmek zorunda kalan spor kulübü dernekleri karşısında eşit şartlarda yarışma prensibine aykırı bir durum meydana getirmektedirler⁷⁹⁷. Ancak konjonktürel gelişmelere bağlı olarak son yıllarda gençlik spor kulübü sayısı artarken, müessese, ihtisas, okul ve askeri spor kulüplerinin sayısının azaldığı görülmektedir⁷⁹⁸. Futbol dışındaki amatör spor dallarda faaliyet gösterecek olan kulüpler, Der. K. m. 14 ve SHGK m. 20 hükümleri uyarınca, SHGM tarafından tescilleri yapıldıktan sonra müsabakalara katılma hakkına haiz olurlar. Tescil idari bir işlemdir. Tescil için ancak dernek olarak kurulmuş olan ve Dernekler Kanunu hükümlerine tabi olan tüzel kişiler başvuruda bulunabilir⁷⁹⁹.

Amatör ve profesyonel futbol kulüpleri veya spor kulüplerinin futbol şubeleri ise 5894 sayılı TFF Kanunu ve TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatına göre işlem görürler⁸⁰⁰. Bu doğrultuda TFF Tescil Talimatı m. 8/1 hükmüne göre tescili yapılan futbol kulüpleri ve spor kulüplerinin futbol şubelerinde aranacak kriterler TFF tarafından belirlenir⁸⁰¹. Kulüpler GSKY m. 25 hükmüne göre, diledikleri gençlik faaliyeti türü veya spor dalında faaliyet gösterebilirler. Ancak spor kulüplerinin diledikleri spor dalında faaliyet göstermeleri tüzükteki amaç ile sınırlıdır. Bu nedenle eğer tüzükte faaliyet gösterilecek spor dalı sınırlı sayıda belirlenmiş ise, kulüplerin mevcut tüzük hükümlerine göre bu

---

⁷⁹⁷ “Dernekler Kanunu çerçevesinde yapılan spor kulüplerinin büyük ve özellikle de müessese kulüpleriyle aynı seviyede mücadele etmesi oldukça zor görülmektedir. Müessese kulüplerinin büyük kurum/kuruluşların ismi ve sınırsız desteği ile her türlü mücadeleye girmesi, güç dengelerini sınırlı bütçe ve imkânlarla mücadele etmek zorunda kalan diğer spor kulüplerinin aleyhine bozmaktadır. Bu durum kulüplerin birçok spor dalını kapatmasına, hatta kulübün sportif alandan çekilmesine neden olmaktadır” Bkz. İMAMOĞLU/ KARAOĞLU/ ERTURAN, s. 59.

⁷⁹⁸ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Diyarbakır Bölge Müdürlüğü'nden alınan verilere göre, Türkiye'de 2009 yılında 9 bin 978 olan toplam spor kulübü sayısı %24,4 oranında artarak 2013 yılında 12 bin 411'e ulaştı. TÜİK tarafından, Gençlik ve Spor Bakanlığı verilerinden derlenen bilgilere göre, 2009-2014 periyodunda gençlik spor kulüpleri sayısı artarken, müessese, ihtisas, okul ve askeri spor kulüplerinin sayısı ise azaldı. 2009 yılında 6.549 olan gençlik ve spor kulüpleri sayısı %42,1 oranında artarak 2013 yılında 9.305'e yükseldi. Son beş yıla göre müessese spor kulüpleri %2,3 oranında azalarak 2013 yılında 1.179'a, ihtisas spor kulüpleri %8,9 azalarak 562'ye, okul spor kulüpleri %15,0 azalarak 1.354'e ve askeri spor kulüpleri % 8 azalarak 11 adet seviyesine düştü. www.haberler.com/genclik-spor-kulubu-sayisi-artiyor/erişim-tarihi:31.07.2020.

⁷⁹⁹ İMAMOĞLU/ KARAOĞLU/ ERTURAN, s. 42.

⁸⁰⁰ İMAMOĞLU/ KARAOĞLU/ ERTURAN, s. 42.

⁸⁰¹ www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Kulupleri-Tescil-Talimatı.pdf/erişim-tarihi:06.06.2020.

spor dalları dışında faaliyet gösterme imkânları bulunmaz (İstanbul Atlı Spor Kulübü örneğinde olduğu gibi). Medeni hukukun kuralları doğrultusunda Dernek ve kulüpler faaliyet gösterecekleri gençlik faaliyeti türünü veya spor dalını tescil esnasında taahhüt etmek zorundadırlar. Kulüpler, taahhüt ettikleri her bir gençlik faaliyeti türü veya spor dalı için gerektiğinde ayrı temsilcilikler oluşturabilirler. Temsilciler, yönetim kurulundan alacakları yetki ile görevlendirilirler ve kulüp başkanına karşı sorumludurlar. Temsilciliğin adresi, temsilciler tarafından o yerin mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir.⁸⁰²

Spor kulüplerinin tescili işlemi tüzel kişiliğin kazanılması ile ilgili olmayan, idari bir işlemdir. Spor kulübü tescilini yaptırmaz ise dernek olarak varlığını sürdürür, ancak Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kanunu, GSYK ve TFF talimatları hükümleri dolayısı ile spor müsabakalarına katılması söz konusu olamaz. Onun dışında gayri resmi faaliyetlerde bulunabilir. Uygulamada, yaygın olarak görüldüğü şekilde, köylerde kurulan bazı dernekler, gençlik ve spor faaliyeti yürütmek amacı ile kurulmuş olsalar dahi GSKY hükümleri uyarınca tescillerini yaptırmadıklarından, sadece gayri resmi etkinliklerde bulunabilmektedirler. Örneğin, köyler arası güreş müsabakalarına iştirak etmek gibi.

2. Tescil İşlemleri İçin Kulüpler Tarafından Hazırlanması Gereken Belgeler

Yönetmelik tescil işleminin yapılması için bazı belgelerin mutlaka kulüpler tarafından sunulmasını düzenlemiştir. Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği m. 27 hükmüne göre il müdürlüğüne tescil için, iki dosya olarak verilmesi gereken belgeler şunlardır⁸⁰³;

Derneğin, gençlik, spor veya gençlik ve spor kulübü olarak tescil edilmesi için tüzüğün tasdikli örneği ile seçilmiş olan kulüp renkleri ve ayırıcı işareti hakkında valilikten alınan izin yazısının sunulması gerekmektedir. Tescil işlemi atıcılık, avcılık ve halk oyunları dallarında yapılıyor ise, ayrıca bulunduğu yerin emniyet müdürlüğünden kulüp merkezinde bulundurulmasına izin verilen silahları özelliklerini ve miktarını belirten izin yazısı müracaat dosyasında yer almalıdır. Kulüp, kamu kurum ve kuruluşları veya eğitim kurumları bünyesinde kuruluyor ise, ilgili kurum veya kuruluşun vereceği izin

⁸⁰² ERTAŞ/PETEK, s. 186-187.

⁸⁰³ ERTAŞ/PETEK, s. 185; AYAR, s. 991 (Spor Kulübü Dernekleri).

yazısı temin edilmelidir. Teşkilat ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, tebliğ ve emirlere uyulacağını, faaliyette bulunulan gençlik faaliyeti türlerinde ve spor dallarında binicilikte at dâhil olmak üzere kulübe ait malzemelerin, talep halinde, sigorta ettirilmesi ve kullanım sırasında doğabilecek zararların karşılanması şart ile Teşkilatın emrine tahsis edileceğini belirten taahhütname ibraz edilmelidir. GSKY sonunda yer alan ekler bölümünde doldurulması gereken taahhütname formatına yer verilmektedir. Ek-1: Spor ile ilgili Spor Kulüpleri Tescil Taahhütnamesi; Ek-2: Gençlikle ilgili Gençlik Kulüpleri Taahhütnamesi.

Sporla ilgili tescil işlemlerinde taahhüt edilen spor dallarında görevlendirilecek antrenörler için ikinci kademe, ihtisas spor kulüpleri için üçüncü kademe çalıştırıcı belgesinin, gençlik ile ilgili tescil işlemlerinde taahhüt edilen gençlik faaliyeti türlerinde görevlendirilecek gençlik liderleri ve eğitmenler için Genel Müdürlükçe veya diğer yetkili kurumlarca verilmiş belgelerin aslı veya noter tasdikli suretinin hazırlanıp sunulması gerekmektedir.

Kulübün taahhüt ettiği gençlik faaliyeti türü ve spor dalında çalışmaların yürütüleceği tesis hakkında bilgi ve mevcut üye listesi de sunulacak evraklar içinde yer almalıdır.

GSKY m. 28 hükmüne göre, kulüpler, gençlik faaliyetleri ve spor faaliyetleri için tescil edilir. Yine aynı hükme göre, başvuran kulüplerin dosyalarını incelemek üzere bir komisyon kurulur. Bu komisyonun yapacağı işleri kısaca şu şekilde özetleyebiliriz⁸⁰⁴: Komisyon dosyaları üç gün içinde inceler ve eksik belgeleri tamamlar. Kulübün tescil edilmesi doğrultusunda hazırlanacak tutanak il müdürlüğüne sunulur. İl müdürlüğü, komisyondan gelen dosyaları tescil için il başkanının onayına sunar. İl başkanlığınca beş iş günü içerisinde tescil onaylanır.

İl başkanının onayından sonra tescil numarası verilerek tescil işlemi tamamlanır. Spor Kulüpleri için tescil numarası “il kodu-01”den başlayarak takip eden numaraların yazılması şeklinde verilir. Gençlik ile ilgili tescil işleminde, gençlik kulübü için “il kodu-G-” gençlik ve spor kulübü için ise “il kodu-GS-” olmak üzere 01 kod numarasından başlayarak takip eden numaraların yazılması şeklinde tescil numarası verilir.

Tescil işlemi tamamlandıktan sonra, il müdürlüğü dosyalardaki belgeleri tasdik ederek birini kulübe verir ve diğerini ilde saklar. İl müdürlüğü tescil edilen kulüple ilgili olarak

---

⁸⁰⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 185-186; AYAR, s. 992 (Spor Kulübü Dernekleri).

üç adet bilgi formu düzenleyerek birini ilde saklar, birini kulübe, diğerini ise Genel Müdürlüğün ilgili birimine gönderir. Tescil işlemi yapılan kulüple ilgili bilgiler mülki idare amirliğine verilir.

Amatör ve profesyonel futbol kulüplerinin tescilleri ise TFF Talimatlarına göre yapılır. TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 2/c hükmüne göre kulüp; Futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekleri veya şirketleri, ifade eder. Bu çerçevede TFF Talimatı m. 8/1 hükmüne göre belirlenen kıstaslar doğrultusunda TFF Tescil Talimatı m. 9 hükmündeki evrakların futbol kulübününün tescil için federasyona teslim edilmesi gerekmektedir⁸⁰⁵.

3. Tescile İlişkin Özel Durumlar

a. Spor kulüplerinin isim alması

Tescil ile ilgili en önemli konulardan biri de kulüplerin isim alması veya var olan isimlerini değiştirmesidir.

GSKY m. 24. hükmüne göre, dernekler, tüzüklerinde belirtilen amaçlar doğrultusunda gençlik kulübü, spor kulübü, gençlik ve spor kulübü adlarından birini alırlar⁸⁰⁶. Kulüpler, Dernekler Kanunu çerçevesinde diledikleri isimleri alabilirler⁸⁰⁷. Futbol kulüpleri TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 3 hükmüne istinaden renk, isim ve amblem alırlar.

Buna göre, Der. K. m. 28 hükmündeki, dernek adlarında, Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimelerin İçişleri Bakanlığının izniyle kullanılabilmesi; yine Der. K. m. 29 hükmündeki derneklerin, mevcut veya mahkeme kararıyla kapatılmış veya feshedilmiş bir siyasî partinin, bir sendikanın veya üst kuruluşun, bir derneğin veya üst kuruluşun adını kullanmalarının yasak olduğu dikkate alınarak, derneğin bir isim

⁸⁰⁵ www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Kulupleri-Tescil-Talimatı.pdf erişim tarihi: 06. 06. 2020.

⁸⁰⁶ “İsim hakkı tescili” olarak nitelendirilen bu işlem aslında “marka tescili” kavramına karşılık gelmektedir. İktisadi dünyada marka patenti, isim patenti, isim tescili olarak da adlandırılır. Bkz. TUTAL, s. 277

⁸⁰⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 186; AYAR, s. 992 (Spor Kulübü Dernekleri); YILDIZ, s. 25-26.

seçmesi, daha sonra da bu ismin sonuna gençlik kulübü, spor kulübü, gençlik ve spor kulübü ibaresini eklemesi gerekir⁸⁰⁸.

Bu arada, 2014 yılında yapılan bir araştırmaya göre, uygulamada TFF Süper lig, 1. lig, 2. Lig ve 3. Lig profesyonel kategorilerinde yer alan 17 spor kulübü ile Bölgesel Amatör Ligi (BAL) kategorilerinde faaliyet gösteren 54 spor kulübü başka bir ifade ile yekünen 71 spor kulübü isimlerinde “belediye” ibaresini kullanmaktadırlar⁸⁰⁹.

Spor kulüplerinin tüzel kişiliklerine isim olarak belediye ibaresinin eklenmesi spor kamuoyu tarafından haksız rekabete yol açtığı gerekçesiyle bazen eleştiri konusu olmaktadır. Mevzuata bakıldığında, Der. K. m. 28 ve m. 29 ve GSKY m. 24 hükümlerinde spor kulüplerinin “belediye” ibaresini isimlerinde kullanmalarına engel olan herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bunun yanında, belediye mevzuatı açısından bakıldığında ise, 5393 sayılı Belediye Kanunu m. 14 ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu m. 7 hükümleri ile belediyelere spora yönelik bazı görevler verilmiştir. Ayrıca belediye mevzuatının bütünü incelendiğinde spor kulüplerinin isimlerinde belediye ibaresinin kullanılmayacağı doğrultusunda bir düzenlemeye rastlanılmamaktadır. Ancak, 5072 Sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun m. 2/a hükmünde; “Dernek ve vakıflar, kamu kurum ve kuruluşlarının ismini alamaz, bu kurum ve kuruluşların hizmet binaları ve müstemilatı içinde faaliyet gösteremez ve bu kuruluşlara ait araç ve gereci kullanamaz.” ibaresi yer almaktadır. Bu kanun hükmü spor kulüplerinin isimlerinde “belediye” ibaresine yer vermelerine engel olabilir mi? Bu çerçevede spor kulüpleri 5072 sayılı Kanun kapsamına girmediğinden dolayı doktrin ve İç İşleri Bakanlığı spor kulüplerinin isimlerinde belediye ibaresi kullanabilmelerine imkân olduğu görüşündedir⁸¹⁰. Belediye ibaresi şüphesiz ki söz konusu belediyeden izin almak suretiyle kullanılabilir⁸¹¹.

Kanaatimiz odur ki, belediyelerin varlık nedenleri ve hukuki nitelikleri bakımından “belediye” ibaresinin kullanılması belli bir derneğe veya spor kulübüne verilmemelidir. Belediyeler bulunduğu mahallin yeddi emini sıfatıyla belirli bir kesime veya zümreye

⁸⁰⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 182-187; AYAR, s. 993 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁸⁰⁹ ATALI, Levent, “Belediye” İbaresinin Spor Kulüpleri Tarafından Tüzel Kişilik Adlarında Kullanılmasının Değerlendirilmesi, Mahalli İdareler Dergisi, Y. 2, S. 19 (220), Temmuz, 2014, s. 31.

⁸¹⁰ Bkz. ATALI, s. 31; İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı tarafından düzenlenen ve yürürlüğe sunulan 2004/2 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarını Destekleyen Dernekler konulu genelgesi.

⁸¹¹ Gebze Asliye Hukuk Mahkemesi, 26.01.2012 tarihli, 2011/652 E.- 2012/26 K. sayılı Kararı. Kararı zikreden, bkz. ATALI, s. 32.

değil halkın tamamına mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla hizmet götürmekle yükümlüdürler⁸¹². Bu nedenle bu doğrultuda kanun ve yönetmeliklerde gerekli değişiklikler yapılması gerektiği düşüncesini taşıyoruz.

b. Spor kulüplerinin forma rengi belirlemesi

Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği m. 26 hükmüne göre, kulüpler kural olarak istedikleri renkleri seçebilirler⁸¹³. Bununla birlikte, kulüpler, renklerini 03.12.1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun ve bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan 3.2.1935 tarihli ve 2/1958 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun'un Tatbik Suretini Gösterir Nizamnameye uygun olarak seçmek ve uygun olduğuna dair valilikten bir belge almak zorundadırlar. Bunun yanında, kulüpler il karma takımlarının ayırıcı işareti olan armaları ve millî takımların ayırıcı işareti olan ay-yıldızı kullanamazlar. Ayrıca spor kulüpleri resmî müsabakalarda seçtikleri renklere uygun spor kıyafeti kullanmak zorundadırlar. Uluslararası spor kuruluşlarının forma renkleri ile alakalı farklı kuralları söz konusu ise, bu kurallara da uyulması gerekmektedir⁸¹⁴.

c. Spor dalı seçimi ve ihtisas spor kulüpleri

Kulüpler GSKY m. 25 hükmü uyarınca, faaliyet gösterecekleri gençlik faaliyeti türünü veya spor dalını tescil esnasında taahhüt etmek zorundadırlar. Kulüpler, taahhüt ettikleri her bir gençlik faaliyeti türü veya spor dalı için gerektiğinde ayrı temsilcilikler oluşturabilirler. Temsilciler, yönetim kurulundan alacakları yetkiyle görevlendirilirler ve kulüp başkanına karşı sorumludurlar. Temsilciliğin adresi, temsilciler tarafından o yerin mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir⁸¹⁵.

Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği m. 31 hükmüne göre de, spor kulüpleri, ihtisas spor kulübü şeklinde de kurulabilirler veya sonradan bu niteliği kazanabilirler; ihtisas spor kulübü, bir spor dalında uzman sporcu yetiştiren kulüptür. Söz konusu hükme göre,

⁸¹² Bkz. 5393 SK m. 14 (Yayımlandığı R. Gazete : Tarih: 13.07.2005, Sayı : 25874).

⁸¹³ Örneğin, FB. Spor Kulübü Tüzüğü m. 4/1 hükmünde kulüp renkleri ve arması hakkında bir düzenleme mevcuttur.

⁸¹⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 187; AYAR, s. 993 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁸¹⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 187; AYAR, s. 993 (Spor Kulübü Dernekleri).

Dernekler Kanunu'na göre kurulan ve en fazla iki spor dalında faaliyet göstermek üzere GSKY hükümleri uyarınca kayıt ve tescilleri uygun görülen kulüpler, "İhtisas Spor Kulübü" adını alırlar. İhtisas spor kulübünün tescille ilgili işlemleri, GSKY m. 28 hükmünde belirtilen tescil işlemleri gibi yapılır. İhtisas spor kulüpleri, seçtikleri spor dalının bütün kategorilerinde faaliyet göstermek, faaliyet gösterecekleri spor dalında, en az üçüncü kademe antrenör belgesine sahip sözleşmeli antrenör çalıştırmak, faaliyet gösterecekleri spor dalının faaliyet giderlerini karşılayacak gelire ve faaliyet gösterecekleri spor dalıyla ilgili tapulu veya kiralanmış tesislere sahip olmak zorundadır. Faaliyet gösterecekleri spor dallarına ilişkin şartlar uygunsa, spor kulüplerinin tescilleri ihtisas spor kulüplerine, ihtisas spor kulüplerinin tescilleri ise spor kulübüne dönüştürülebilir⁸¹⁶.

4. Tescilde Yapılan Değişiklikler

a. Genel olarak

Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği'nin m. 29 hükmüne göre, tescil edildikten sonra gençlik faaliyeti türü, spor dalı, isim, renk veya tüzük değişikliği yapan kulüpler, yönetmelikte belirtilen belgeleri iki dosya hâlinde hazırlayarak bağlı buldukları il müdürlüklerine müracaat ederler⁸¹⁷. Bu belgeler yönetmelikte maddeler halinde sayılmıştır.

b. Gençlik faaliyeti türü, spor dalı iptali veya ilavesi için gerekli belgeler

İptal veya ilaveye ilişkin kulüp yönetim kurulu kararı, gençlik faaliyeti türü veya spor dalında çalışmaların yürütüleceği tesise ilişkin bilgi, atıcılık, avcılık ve halk oyunları dallarının tescilinde, kulüp merkezinde bulundurulacak silahların özelliklerini ve miktarlarını belirten emniyet müdürlüğünden alınacak izin yazısı sunulmalıdır.

⁸¹⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 187; AYAR, s. 993 (Spor Kulübü Dernekleri).

⁸¹⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 188-189; AYAR, s. 993 (Spor Kulübü Dernekleri).

c. İsim değişikliği için gerekli belgeler

Değişikliğe ilişkin kulüp genel kurul kararı, kulüp tüzüğündeki değişikğin mevzuata uygun olduğuna ilişkin valilik yazısı sunulmalıdır. Kulüpler tescil edildikleri veya isim değişikliği yaptırdıkları tarihten itibaren bir yıllık süre geçmeden yeniden isim değişikliği yapamazlar.

d. Renk ve ayırıcı işaret değişikliği için gerekli belgeler

Değişikliğe ilişkin kulüp genel kurul kararı, il başkanlığının renk veya ayırıcı işaret müsaadesine ilişkin yazısı ve kulüp tüzüğündeki değişikğin mevzuata uygun olduğuna ilişkin valilik yazısı sunulmalıdır.

e. Tüzük değişikliği için gerekli belgeler

Kulüplerin tüzük hükümlerinde genel kurulda bir değişiklik yapılmış ise, değişikliğe ilişkin kulüp genel kurulu kararı, kulüp tüzüğünün değiştirilmiş şekli, kulüp tüzüğündeki değişikğin mevzuata uygun olduğuna ilişkin valilik yazısı il müdürlüğüne sunulmalıdır

f. Değişiklik başvurularının incelenmesi usulü

Değişikliğe ilişkin başvurular il müdürlüklerince Oluşturulan komisyon tarafından incelenir ve tescil işlemi sırasında yapılan işlemler burada da uygulanır. Gerekli işlemler yapıldıktan sonra değişiklikler belirtilerek düzenlenen bilgi formları, yapılan işlemi açıklayan bir üst yazıyla Genel Müdürlüğün ilgili birimine gönderilir. Kulüplerin bulunduğu ilçe, kasaba ve köyün başka bir il merkezine bağlanması veya ilçenin il olması hâlinde, kulüplerin eski ildeki spor faaliyetleriyle ilgileri spor sezonunun bitimine kadar devam eder⁸¹⁸.

Futbol kulüplerinin tescillerindeki değişiklikler için, GSKY m. 29 hükmüne göre değil, TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 5 hükmüne göre hareket edilir ve isim, renk

---

⁸¹⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 188.

veya amblem değişikliği yapmak isteyen spor kulüpleri talimatta belirtilen evrak ve belgeleri TFF'ne göndermek zorundadırlar.

5. Vilayeti (İli) Değişen Kulüpler

Kuruluş belgesinde başka bir hükmün varlığı söz konusu değilse işlerinin yönetildiği yer tüzel kişinin ikametgâhıdır⁸¹⁹. Başka bir ifadeyle, TMK m. 51 hükmüne göre, tüzel kişinin yönetildiği yer, yerleşim yeridir. Der. K. m. 2/1-b hükmü uyarınca da derneğin dolayısı ile spor kulübü derneğin ikametgâhı yönetim faaliyetlerinin yürütüldüğü yeri ifade eder⁸²⁰. İkametgâh tek ve sürekli olmalıdır⁸²¹. Ancak, tüzel kişilerin şubeleri ile ilgili davaları şubelerin bulunduğu yer mahkemesinde açılabilmesi nedeniyle tüzel kişilerin birden fazla ikametgâhı (yerleşim yeri) olabileceği doktrinde savunulmaktadır⁸²².

TMK m. 51 ve Der. K. 2/b hükümlerine göre, ikametgâhı olarak sayılan yönetildiği yeri Türkiye'de olan derneklerin ve TMK m. 51, m. 102/1, m. 106, 4722 sayılı K. m. 8/2 ve Vakıflar Kanunu 5/2 uyarınca Türkiye'de kurulan spor vakıflarının Türk tabiiyetinde olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır⁸²³.

Dernekler Kanunu m. 23 hükmüne göre dernekler ve spor kulübü dernekleri ikametgâhlarında meydana gelen değişiklikleri 45 gün içinde bağlı oldukları dernekler birimine bildirmekle yükümlüdür.

Spor kulübü dernekleri bakımından GSKY m. 30 hükmüne göre, kulüplerin bulunduğu ilçe, kasaba ve köyün başka bir vilayete bağlanması veya ilçenin vilayet olması halinde, kulüplerin eski vilayetteki spor faaliyetleri ile ilgileri spor sezonunun bitimine kadar devam eder⁸²⁴.

---

⁸¹⁹ GÜNGÖR, Gülin, Tâbiyet Hukuku, Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler-Şeyler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 237.

⁸²⁰ ÖZSUNAY, s.83; DURAL/ÖĞÜZ, s. 261; GÜNGÖR, s. 237.

⁸²¹ ÖZSUNAY, s.84-85; DURAL/ÖĞÜZ, s. 261.

⁸²² ÖZTAN, s. 332 (Temel Kavramlar).

⁸²³ GÜNGÖR, s. 238-239.

⁸²⁴ GSKY m. 30: Kulüplerin bulunduğu ilçe, kasaba ve köyün başka bir ile (vilayete) bağlanması veya ilçenin il olması halinde, kulüplerin eski ildeki spor faaliyetleri ile ilgileri spor sezonunun bitimine kadar devam eder. Kurum, kuruluş ve özel şirketlerin bünyesinde kurularak Teşkilatça tescil edilen kulüplerin, bağlı oldukları kurum veya kuruluşun merkezlerinin başka bir ile nakledilmesi halinde, tüzüklerinde gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle kulüp merkezleri de yeni ile nakledilebilir. Yukarıda sayılan haller dışında kulüplerin hiçbir surette nakilleri yapılamaz.

Kurum, kuruluş ve özel şirketlerin bünyesinde kurularak idare tarafından tescil edilen kulüplerin, bağlı oldukları kurum veya kuruluşun merkezlerinin başka bir vilayete nakledilmesi durumunda, tüzüklerinde gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle kulüp merkezlerinin de yeni vilayete nakledilmesi mümkündür. GSKY m. 30 hükmünde sayılan haller dışında kulüplerin hiçbir surette nakilleri yapılamaz.

Futbol kulüpleri açısından ise TFF talimatlarında nakil hususu ile ilgili düzenleme yer almaktadır. Şöyle ki, Haziran 2009 tarihli TFF Tescil Talimatı m. 7 hükmüne göre futbol kulüplerinin herhangi bir nedenle “İ” değiştirmesi mümkün değildir. Futbol kulübünün bulunduğu ilçenin başka bir “İ’e” bağlanması veya ilçenin “İ” olması halinde, kulüpler devam eden sezonun bitimine kadar illerindeki müsabakalara katılmak zorundadırlar⁸²⁵.

6. Spor Kulüplerinin Tescillerinin İptali

GSKY m. 33 hükmüne göre aşağıdaki durumlarda il müdürlüğünce yapılan uyarıya rağmen eksikliklerin giderilmemesi halinde, kulüple ilgili komisyon kulüplerin tescillerini iptal eder⁸²⁶. Şöyle ki; taahhüt ettikleri spor dallarının herhangi birinde arka arkaya iki sezon geçerli mazeret olmaksızın faaliyette bulunmayan spor kulüplerinin, faaliyet göstermedikleri spor dalı tescilleri ilgili komisyon tarafından iptal edilir.

⁸²⁵ TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı m. 7: (1) Kulüplerin herhangi bir nedenle il değiştirmesi mümkün değildir. (2) Kulübün bulunduğu ilçenin başka bir ile bağlanması veya ilçenin il olması halinde, kulüpler devam eden sezonun bitimine kadar illerindeki müsabakalara katılmak zorundadırlar. www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Kulupleri-Tescil-Talimatı.pdf/erişim tarihi: 06. 06. 2020.

⁸²⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 187; ÇAĞLAYAN, s. 78; GENÇ, s. 276 (Spor Kulüpleri); GSKY m. 30 (Kulüplerin tescillerinin iptali): Tescil işlemi sırasında taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde veya spor dallarında faaliyet göstermeyen, taahhütname ve tüzüklerindeki hükümlere uymayan, faaliyetlerini bilgi formunda gösterdikleri yer dışına aktaran veya tescillerinin iptalini gerektiren durumları tespit edilen kulüpler, il müdürlüğünce yazılı olarak uyarılır. Uyarıya rağmen söz konusu eksikliklerin giderilmemesi halinde, kulüplerle ilgili komisyon; a) Taahhüt ettikleri spor dallarının herhangi birinde arka arkaya iki sezon geçerli mazeret olmaksızın faaliyette bulunmayan spor kulüplerinin faaliyet göstermedikleri spor dalı tescillerinin, b) Taahhüt ettikleri spor dallarının hiçbirinde arka arkaya iki sezon geçerli mazeret olmaksızın faaliyet göstermeyen kulüplerin, spor kulübü tescillerinin, c) Taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinin hiçbirinde iki yıl süreyle geçerli mazeret olmaksızın faaliyet göstermeyen kulüplerin, gençlik kulübü tescillerinin, d) Tescil işlemi sırasında verdikleri taahhütname ve tüzüklerindeki hükümlere uymayan, faaliyetlerini bilgi formunda gösterdikleri yer dışına aktaran, tescillerinin iptalini gerektiren durumları tespit edilen kulüplerin, kulüp tescillerinin, iptali konusunda karar alır ve bu kararı il müdürlüğüne bildirir. Karar il müdürlüğünce il başkanlığına sunulur. İl başkanının onayı ile tescil iptal edilir. Genel kurul kararı ile feshedilen, kendiliğinden dağılmış sayılan veya mahkeme kararı ile feshedilen kulüplerin tescilleri iptal edilir. Tescilleri iptal edilen kulüplerle ilgili olarak dernekler birimine ve Genel Müdürlüğün ilgili birimlerine bilgi verilir. Spor dalı tescilleri iptal edilen kulüpler bir sezon geçmeden o spor dalında yeni tescil yaptırılamazlar.

Taahhüt ettikleri spor dallarının hiçbirinde arka arkaya iki sezon geçerli mazeret olmaksızın faaliyet göstermeyen spor kulüplerinin, spor kulübü tescilleri ilgili komisyon tarafından iptal edilir. Taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinin hiçbirinde iki yıl süreyle geçerli mazeret olmaksızın faaliyet göstermeyen kulüplerin, gençlik kulübü tescilleri ilgili komisyon tarafından iptal edilir. Tescil işlemi sırasında verdikleri taahhütname ve tüzüklerindeki hükümlere uymayan, faaliyetlerini bilgi formunda gösterdikleri yer dışına aktaran, tescillerinin iptalini gerektiren durumları tespit edilen kulüplerin tescillerinin, iptali konusunda karar verilir⁸²⁷.

Tescil iptal edildikten sonra, karar il müdürlüğüne bildirilir. Bu karar daha sonra il müdürlüğünce il başkanlığına sunulur. İl başkanlığının onayı ile tescil iptal edilir⁸²⁸. Ayrıca herhangi bir nedenle tüzel kişilikleri sona eren kulüplerin tescilleri de derhal iptal edilir. Tescilleri iptal edilen kulüplerle ilgili olarak dernekler birimine ve SHGM teşkilat şemasında yer alan ilgili birimlerine bilgi verilir. Spor dalı tescilleri iptal edilen kulüpler bir sezon geçmeden o spor dalında yeni tescil yaptırılamazlar⁸²⁹.

Futbol spor dalındaki kulüplerin tescil işlemleri ve tescillerinin iptali 01.06.2009 tarihli TFF Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı hükümlerine göre yürütülür. Buna göre TFF Tescil Talimatı m. 8/3 hükmüne göre tescil edilmiş olan kulüpler TFF tarafından belirtilen kıstaslardan herhangi birini sonradan kaybeder veya aynı Talimat m. 12/1 hükmünde düzenlenen siyaset yapma yasağını ihlal ederse TFF tarafından o kulübün tescili iptal edilir. TFF Tescil talimatı m. 12 hükmü “Siyasi Faaliyette Bulunma Yasağı” başlığını taşımakta olup; “Tescillerine izin verilen kulüpler, toplantılarında ve tesislerinde siyasi faaliyette bulunamazlar, siyasi partilerden maddi yardım alamazlar ve siyasi partilere maddi yardımda bulunamazlar. Aksine davranan kulüplerin tescilleri TFF tarafından iptal edilir”, ibaresini içermektedir⁸³⁰.

⁸²⁷ ERTAŞ/PETEK, s.189; ÇAĞLAYAN, s. 78; GENÇ, s. 276 (Spor Kulüpleri).

⁸²⁸ ERTAŞ/PETEK, s.189; ÇAĞLAYAN, s. 78; GENÇ, s. 276 (Spor Kulüpleri).

⁸²⁹ ERTAŞ/PETEK; s. 189; GENÇ, s. 276 (Spor Kulüpleri).

⁸³⁰ www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Kulupleri-Tescil-Talimati.pdf/erişim tarihi: 06.06.2020.

III. BÖLÜM

SPOR KULÜPLERİNDE ÜYELİK, ÖRGÜTLENME VE SONA ERME

A. SPOR KULÜBÜ ÜYELİĞİ

1. Genel Olarak

Anayasa'da derneklere üye olma veya olmama özgürlüğünü düzenlenmiştir (bkz. ANY m. 33). TMK m. 63 hükmüne göre ise, hiç kimse, bir derneğe üye olmaya ve hiçbir dernek de üye kabul etmeye zorlanamaz. Bir derneğe, kural olarak kurucu üye olma özelliklerine haiz herkes üye olabilir. Der. K. m. 15/1 bu doğrultuda, “dernek kurma hakkına sahip herkes derneklere üye olabilir”, hükmünü muhteva etmektedir.

Bu çerçevede, TMK m. 63 hükmünde iki yasak öngörülmüştür. Birincisi hiç bir şahsın derneklere üye olmaya zorlanamayacağıdır⁸³¹. İkincisi ise, hiç bir derneğin bir şahsı üye kabul etmeye zorlanamayacağıdır⁸³². Toplanma ve dernek kurma hakkı temel hak ve özgürlüklerdendir. Böylece, ANY m. 33 ile TMK m. 63 hükmü bir derneğe üyelik konusunu bu anlayışla düzenlemekte ve kişinin özgür iradesine bağlamaktadır⁸³³.

Spor kulüplerine üyelik dernekler hukukunun genel kuralları doğrultusunda gerçekleşir. Öte yandan, bir kişinin derneğe veya spor kulübüne üye olmama hakkı ise, dernek üyesi olma özgürlüğünün menfi yönünü meydana getirir ve kişiye dernek veya kulüp dışında

---

⁸³¹ EREN, Fikret, Dernek ve Sendikalara Üye Olma, Olmama ve Üyelikten Ayrılma Hakkı, AÜHFD, Cilt: 31, Ankara, 1974, s. 247-248 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); Bu maddede öngörülen kurala göre bir hizmetten yararlanmak için, bir derneğe üye olmak koşulu getirilemez. Mesela Cadebostan halk plajından yararlanmak için Fenerbahçe spor kulübüne üye olmak şartı getirilemez. Böyle bir şart TMK m. 2 hükmüne, dolayısı ile hakkaniyete aykırıdır.

⁸³² EGGER, s. 113-114 (Tüzel Kişiler); VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet/ATAAY, Aytekin, Türk Cemiyetler Hukuku, Hak Kitapevi, İstanbul, 1956, s. 37; EREN, s. 248 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); DURAL/ÖĞÜZ, s. 292-293; KILIÇOĞLU, s. 513 (Medeni Hukuk); ERDOĞAN /KESKİN, s. 364.

⁸³³ ERTAŞ/PETEK, s. 171; Yarg. 2. HD. 20.05.1974 tarihli 1974/3142 E.-1974/3166 K. sayılı Kararında; “Gerçek ve tüzel kişiler arasında medeni hakları kullanma bakımından bir ayırım yapılamaz. Hal böyle olunca kişinin isteği dışında bir derneğe üye olmayacağı yolundaki özgürlüğü karşısında derneklerin de üye alıp almama özgürlüğüne sahip olduklarının kabulü medeni hukukun prensiplerinin (eMK m. 46-TMK m. 63) ve Anayasa'nın eşitlik ilkesinin (1961 ANY m. 29/2- ANY m. 33) bir gereğidir”, ibaresiyle dernek üyeliği konusunda temel hak ve özgürlükler vurgusunda bulunmuştur. Bkz. OĞUZMAN, M., Kemal/AYBAY, Aydın, Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, Umumi Esaslar-Şahsın Hukuku-Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1985, s. 64.

kalma fırsatını verir⁸³⁴. Bu hak dolayısı ile kişi, iradesi dışında metazori olarak bir derneğe veya spor kulübüne üye yapılamaz. Zorunlu üyelik kavramı, dernek üyesi olma hak ve özgürlüğü ile bağdaşan bir kavram değildir⁸³⁵. Kaldı ki İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi m. 20 hükmü derneklere üye olmama hakkını içeren bir düzenlemedir⁸³⁶. Kısaca ifade etmek gerekirse, “olumlu dernek ve sendika özgürlüğü, dernek ve sendikaya üye olma hakkını, olumsuz dernek ve sendika özgürlüğü ise, dernek ve sendikaya üye olmama veya üye olunmuşsa, üyelikten ayrılma hakkını ifade eder”⁸³⁷. Dernekler ve spor kulübü derneklerinin üye sayısı ile ilgili kanun bir üst sınır öngörmemiştir. Ancak üye sayısı tüzük ile sınırlandırılabilir⁸³⁸. Şüphesiz ki dernekler ve spor kulüpleri kanunun amir hükümlerine aykırı olmamak kaydı ile tüzüklerinde üyelik ile ilgili diledikleri hükümleri getirebilirler.

2. Spor Kulübü Üyesi Olma Ehliyeti

Spor kulübüne üye olma şartları, kurucu olma şartlarından farklı değildir. TMK m. 64 hükmünde belirtilen dernek üyesi olmak için fiil ehliyetine sahip olmak şartı kulüp üyesi olmak için yeterlidir⁸³⁹. Dernek dolayısı ile kulüp kurucusu olmak için de TMK m. 57 hükmüne göre fiil ehliyetine sahip olmak yeterli görülmüştür. O halde medeni hukukumuzda göre bir spor kulübüne üye olmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler fiil ehliyetine sahip olmalıdırlar⁸⁴⁰.

Bir spor kulübüne üye olacak gerçek kişiler, TMK m. 10 hükmüne göre fiil ehliyetine sahip olmalıdırlar. Dolayısı ile ayırt etme gücünü haiz olmayan tam ehliyetsizler ile sınırlı ehliyetsizler yani ayırt etme gücünü haiz küçükler ve kısıtlılar spor kulübü üyesi olamazlar⁸⁴¹. Yaş koşulu dernek veya spor kulübü üyeliği için fiil ehliyetinin yanında

⁸³⁴ EREN, s. 249 (Üyelikten Ayrılma Hakkı).

⁸³⁵ DOĞANAY, Ümit, Hükmi Şahıslar, Ders Notları, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1967, s. 65.

⁸³⁶ DOĞANAY, s. 65; AYKUL, s. 47-48.

⁸³⁷ EREN, s. 249 (Üyelikten Ayrılma Hakkı).

⁸³⁸ ENGIN, s. 21 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması); ÖZTAN, s. 88 (Tüzel Kişiler); ÇAĞIRGAN, Senar, Derneklerin Hak ve Fiil Ehliyeti, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006, s. 23; Yarg. HGK, 29.04.1992 tarihli 1992/2 E-1992/290 K sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

⁸³⁹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 294.

⁸⁴⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 158; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 342; DURAL/ÖĞÜZ, s. 294; KILIÇOĞLU, s. 513 (Medeni Hukuk); ERDOĞAN/KESKİN, s. 364.

⁸⁴¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 294.

aranmadığı için TMK m. 12 hükmü uyarınca evlilik veya mahkeme kararı ile reşit olan kişiler de spor kulübü üyesi olabilirler⁸⁴².

Bir spor kulübüne üye olacak tüzel kişiler ise TMK m. 49 hükmüne göre fiil ehliyetine sahip olmalıdırlar⁸⁴³. Tüzel kişinin fiil ehliyetine sahip olması, kanun hükmüne ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlarının teşekkülü ile mümkün olabilir⁸⁴⁴.

Türkiye'deki spor kulüplerine yabancı ülke vatandaşı olan kişiler de üye olabilir. Ancak, üyelik için TMK m. 93 hükmünde öngörüldüğü şekilde Türkiye'de ikamet etmek koşulu aranmaktadır⁸⁴⁵.

3. Spor Kulübü Üyeliğinin Kazanılması

Özel hukuk yönünden derneğe üye olma hakkı kişilik haklarından ve kişinin serbest bir şekilde karar vererek yaptığı davranışlar arasında yer alır⁸⁴⁶. Dolayısı ile kişiler diledikleri zaman, diledikleri derneğe veya kulübe üye olabilirler⁸⁴⁷. Ancak, yasal ve özel şartlara sahip bulunmak, her gerçek veya tüzel kişiye hiç bir formaliteye tâbi olmaksızın herhangi bir derneğe veya spor kulübüne üye olarak girme yetkisini vermez. Bu, olsa olsa o kişiye derneğe karşı üye olarak alınması konusunda talepte bulunma yetkisini verir⁸⁴⁸. Bu talep spor kulübüne yönelik bir öneri (icap) mahiyetindedir ve ancak spor kulübü yönetimince bunun kabul edilmesiyle tamamlanır. Bir başka ifade ile kabul ile üyelik sıfatı kazanılmış olur⁸⁴⁹.

⁸⁴² DURAL/ÖĞÜZ, s. 294.

⁸⁴³ ÖZSUNAY, s. 240; DURAL/ÖĞÜZ, s. 294; Örneğin İstanbul merkezli olarak faaliyet gösteren, İkinci ve Üçüncü Lig Kulüpler Birliği Derneğinin üyeleri büyük oranda, TFF ikinci ve üçüncü lig kulüplerinden oluşmaktadır. Yani tüzel kişilerin ağırlıklı olarak yer aldığı bir dernekler birliği söz konusudur.

⁸⁴⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 292.

⁸⁴⁵ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 630; ERTAŞ/PETEK, s. 171.

⁸⁴⁶ EREN, s. 246 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); ESENER, Turhan, Borçlar Hukuku, Cilt. I, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği (BK m. 1-40), AÜHF Yayınları, Ankara, 1969, s. 205; İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt. I, AÜHF Yayınları, Ankara, 1971, s. 193.

⁸⁴⁷ Örgütlenme özgürlüğüne hangi hallerde sınırlama getirilebileceği, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin m. 11/ 2. hükmünde tahdidi olarak ifade edilmiştir. Burada getirilen dernek özgürlüğüne ilişkin sınırlamalar; ulusal güvenlik, kamu güvenliği, barış ve düzenin sağlanması, suç işlemenin önlenmesi, sağlığın ve ahlakın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla getirilmiştir. Bu sayılan meşru amaçlar açık ve sınırlı sayıdadır. Bundan dolayı, AB üyesi devletlerin bu amaçlar dışında başka bir amaç getirerek dernek kurmak ve üyesi olmak özgürlüğünü kısıtlamaları mümkün değildir. GÖZÜBÜYÜK, Şeref/ GÖLCÜKLÜ, Feyyaz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Turhan Kitapevi, Ankara, 2005, s. 374; VAN DİJK, Pieter/VAN HOOFF, Fried/VAN RIJN, Arjen/ZWAAK, Leo, Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, Oxford Press, UK, 2006, s. 340.

⁸⁴⁸ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 630.

⁸⁴⁹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 630.

Kulüp üyeliği, kurucu üye olarak elde edilebileceği gibi, mevcut bir kulübe daha sonra üye olmakla da kazanılabilir⁸⁵⁰. Sonradan kulübe katılan üyelerin üyeliği kazanmaları, üyelik başvurularının, yönetim kurulu tarafından kabul edilmesi üzerine, kulüp ile müstakbel üye arasındaki hukuki ilişkinin kurulması ile olur⁸⁵¹. Üyeliğe kabul konusunda karar verme yetkisi, TMK m. 64/2 uyarınca yönetim kuruluna aittir⁸⁵².

Ancak spor kulübü derneğinin yetkili organının üyelik hususunda karar alması yeterli değildir. Çünkü herhangi bir konuda kulübün karar alması, bu karar ilgili kişiye beyan edilmeden önce sadece spor kulübünün iç ilişkilerini ilgilendirir. Bu nedenle üyelik başvurusu karşısında spor kulübünün kabul kararı almasıyla üyelik sözleşmesi kurulmuş olmaz. Spor kulübü yetkili organı tarafından üye olmak isteyen kişiye yönelik üyeliğe kabul kararına dayanarak olumlu bir beyanda bulunulması gerekmektedir⁸⁵³.

Böylece üyelik sözleşmesi, eğer dernek yetkili organı kabul beyanını hazır olan kimseye yöneltilmişse bu anda yani kabul beyanının yapıldığı anda, eğer hazır olmayan kişiyi yöneltilmişse kabul beyanının muhataba vardığı (TBK.m.5/I kıyasen) anda kurulmuş olur⁸⁵⁴. Bir borçlar hukuku sözleşmesi, hazır olmayana karşı yöneltilen kabul haberinin ona vardığı anda kurulmuş olursa da, TBK.m.10/I kuralı gereği, bu sözleşme kabul haberinin gönderildiği andan itibaren hükümlerini doğurur. Bu hükmün kıyasen üyelik sözleşmesi hakkında da uygulanması, üyelik sözleşmesinin niteliği gereği mümkün değildir. Zira aksini kabul, üyenin, kabul haberinin gönderildiği an ile üyeye vardığı an arasındaki zaman dilimi içindeki borçlardan da sorumlu olmasını gerektirir ki, üyelik haklarından yararlanılmamış bir devre için bunu kabul etmek doğru olmaz. Hatta istisnai olarak, spor kulübünün tüzüğünde üyeliğin başvurulmakla kazanılacağı yolunda bir hüküm bulunabilir. Bu halde kulüp tüzüğünün bu hükmü, yöneldiği kişilere yapılmış bir icap sayılır ve üyelik, kabul ile kazanılır. Bu son halde üyeliğin tek taraflı bir katılma beyanıyla kazanıldığı söylenemez. Üyelik bu durumda da bir icap ve kabulden oluşan üyelik sözleşmesi yoluyla kazanılmaktadır⁸⁵⁵.

TMK m. 64 hükmüne göre, yazılı olarak yapılacak üyelik başvurusu, kulüp yönetim kurulunca en çok otuz gün içinde karara bağlanır ve sonuç yazıyla başvuru sahibine

⁸⁵⁰ EREN, s. 246 (Üyelikten Ayrılma Hakkı).

⁸⁵¹ ÖZSUNAY, s. 242; DURAL/ÖĞÜZ, s. 290.

⁸⁵² AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 630.

⁸⁵³ ENGİN, s. 33 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁵⁴ ENGİN, s. 33 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁵⁵ ENGİN, s. 34 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

bildirilir. Başvurusu kabul edilen üye, bu amaçla tutulacak deftere kaydedilir. Spor kulübü 5253 sayılı Der. K m. 23 hükmü uyarınca yeni üyelerin adını, soyadını, doğum tarihini ve kimlik numarasını kabul edilme tarihinden itibaren 45 gün içinde merkezinin (ikametgâhının) bulunduğu dernekler birimine bildirmekle yükümlüdür⁸⁵⁶.

Spor kulübü isterse başvuruyu ret edebilir. Spor kulübü, tüzüğünde aranan bütün şartlara sahip olsa dahi bir gerçek veya tüzel kişiyi üye olarak kabul edip etmemekte serbesttir⁸⁵⁷. Başvurusu reddedilen kişi, bu karara karşı üyeliğe kabul hakkında son karar organı olan genel kurula itirazda bulunabilir (TMK m. 80/1)⁸⁵⁸. Kulüp, üyelik müracaatını reddeden kararını, belirli nedenlere bağlayabileceği gibi, hiç bir gerekçe de göstermeyebilir. Dolayısı ile hiç bir spor kulübü üye kabul etmeye zorlanamaz (TMK m. 63)⁸⁵⁹. Ancak, üyeliğe kabul hususunda derneğe tanınmış olan hak, sınırsız değildir. Her hak gibi, üyeliğe kabul veya ret hakkı da objektif iyiniyet kurallarına aykırı olmamalıdır⁸⁶⁰.

Kural olarak susma bir irade beyanı değildir. Dolayısı ile bir icabın cevapsız bırakılması kural olarak muhatabın icabı kabul ettiği anlamına gelmez. Hiç kimse tahrik etmediği veya sebebiyet vermediği sorulara cevap verme mecburiyetinde değildir. Ancak istisnai olarak bir icap karşısında susma, icabın kabulü anlamına gelebilir. Bu ise, ancak taraflar arasındaki bir anlaşma veya dürüstlük kuralı gereği muhatabın icaba cevap vermekle yükümlü olduğunun kabul edildiği hallerde veya istisna teşkil eden bir özel kanun hükmü gereği kabul edilebilir⁸⁶¹. Örneğin, 6356 sayılı Sendikalar Kanunu m. 17/5 hükmünde bu yönde bir istisnai düzenleme vardır ve işçinin sendikaya üyelik başvurusuna ilgili sendika 30 gün içinde herhangi bir cevap vermez ise icap kabul edilmiş olur⁸⁶².

---

⁸⁵⁶ Der. K. m. 23 hükmünde değişiklik yapılmış ve 7226 sayılı 25.03.2020 tarihli K. m. 21 hükmü ile kabul edilme tarihinden itibaren 45 gün içinde ibaresi eklenmiş ve maddenin eski halinde yer alan “mülkî idare amirliğine” ibaresi “merkezinin bulunduğu dernekler birimine” şeklinde değiştirilmiştir.

⁸⁵⁷ Bkz. Yarg. 2. HD. 20.5.1974 tarihli, 1974/3152E-1974/3166 K. sayılı Kararı; Yarg. 2. HD. 05.03.1987 tarihli, 1987/614 E.-1987/1811K sayılı Kararı. Yargıtay Kararları için yararlanılan kaynak: AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ-KARAMAN, s. 631.

⁸⁵⁸ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ-KARAMAN, s. 631.

⁸⁵⁹ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ-KARAMAN, s. 631.

⁸⁶⁰ ÖZSUNAY, s. 233; EREN, s. 248 (Üyelikten Ayrılma Hakkı).

⁸⁶¹ ENGİN, s. 35 (Dernek Üyeliğinin kazanılması).

⁸⁶² Sendikalar Kanunu m. 17/(5): Sendikaya üyelik, Bakanlıkça sağlanacak elektronik başvuru sistemine e-Devlet kapısı üzerinden üyelik başvurusunda bulunulması ve sendika tüzüğünde belirlenen yetkili organın kabulü ile e-Devlet kapısı üzerinden kazanılır. Üyelik başvurusu, sendika tarafından otuz gün içinde reddedilmediği takdirde üyelik talebi kabul edilmiş sayılır. Haklı bir neden gösterilmeden üyelik başvurusu kabul edilmeyenler, bu kararın kendilerine tebliğinden itibaren otuz gün içinde dava açabilir.

Bir kimse gerek kanun, gerek ise spor kulübü tüzüğünde belirlenen tüm şartlara haiz olsa dahi, kulüp tarafından üyeliğe kabul edilmeyebilir⁸⁶³. Bunun nedeni, spor kulüplerinde veya alelade derneklerde üyelik için farklı nitelikler arayan veya üyeliği zorlaştıran hükümler tüzükte yer alabilmesidir⁸⁶⁴. Bir başka ifadeyle, kulüp tüzüğünde üyelik şartları kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak kaydı ile serbestçe belirlenebilir⁸⁶⁵. Özel şartlar (koşullar) olarak tanımlanan bu hükümlere göre, asıl üye olabilmek için kanunî şartlara ek olarak her spor kulübü derneğinin kendi tüzüğüne koyabileceği şartların ikmal edilmesi gerekmektedir. Der. K. m. 4 hükmünde her derneğin tüzüğünde “üye olma ve üyelikten çıkarmanın şart ve şekillerini belirtilmesi” gerektiği emredilmiştir. Bu hüküm gereği spor kulübü dernekleri tüzüklerinde üyeliğe girişte, örneğin belli bir yerde doğmuş (Beyoğlu Spor kulübüne üye olmak için Beyoğlu ilçesi sınırları içinde doğmak şartı söz koşulu olabilir) veya yüksek tahsil yapmış olmak vs. gibi bir takım özel şartlar kabul edebilirler. Örneğin, üniversiteliler tenis kulübü üyesi olmak için üniversite mezunu olmak şartının aranması gibi. Bir spor kulübü derneğinin tüzüğünde bu gibi özel şartlara yer verilmiş ise, o kulübe üye olmak isteyen kişilerin, kanunî şartların yanında bu özel şartlara da sahip bulunmaları gerekir⁸⁶⁶. Tüzükte belirlenen bu şartlara haiz olmayanlar spor kulübünün üyesi olamazlar. Kural olarak üyeliğin reddine karşı kanun yolu açık değildir⁸⁶⁷.

Öte yandan, spor kulüplerinin tüzüklerinde, aday üyelik veya seçme ve seçilme hakkının üyeliğe kabul tarihinden belirli bir süre geçtikten sonra kullanılabilmesi doğrultusunda hükümler yer alması durumunda, tüzükteki bu tür hükümler TMK ve ilgili mevzuata aykırı olacaklardır. Şöyle ki, TMK m. 68 hükmüne göre; “Dernek üyeleri eşit haklara sahiptirler... Dernek eşitliği bozan veya bazı üyelere bu sebeplerle ayrıcalık tanıyan uygulamalar yapamaz”. TMK m. 69/1 hükmüne göre ise; “Her üyenin genel kurulda bir oy hakkı vardır”. Sadece fahri (onursal) üyelerin genel kurulda görüşlerini açıklayabilme hakları olduğu halde oy hakları bulunmamaktadır (TMK m.

Mahkemenin kararı kesindir. Mahkemenin davacı lehine karar vermesi hâlinde üyelik, red kararının alındığı tarihte kazanılmış sayılır.

⁸⁶³ ÖZSUNAY, s. 240; EREN, s. 248 (Üyelik Ayrılma Hakkı).

⁸⁶⁴ Örneğin, Ankara’da 1933 yılında kurulmuş ve halen faal olan, Ankara Atlı Spor Kulübü’ne üye olabilmek için, Tüzük, m. 3 hükmüne göre; üye olmak için bazı özellikler TMK tarafından getirilen fiil ehliyetine sahip olmak koşuluna ilave olarak aranmaktadır. www.aask.org.tr/index.php/hakkimizda/kulup-tuzuk/erişim tarihi: 20. 04. 2020

⁸⁶⁵ EREN, s. 248 (Üyelikten Ayrılma Hakkı).

⁸⁶⁶ AKİPEK /AKINTÜRK / ATEŞ-KARAMAN, s. 630.

⁸⁶⁷ KÖPRÜLÜ, s. 346; ÖZTAN, s. 89 (Tüzel Kişiler); AYKUL, s. 48.

69/2)⁸⁶⁸. 4721 sayılı TMK ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu düzenlemeleri üyelik ve fahri üyelik dışında “asil üyelik-aday üyelik” gibi bir düzenleme içermemektedir⁸⁶⁹. Her ne kadar, Der. K. m. 4/c hükmü, derneğe üye olma ve üyelikten çıkmanın şart ve şekilleri dernek tüzüğü ile belirlenir ibaresini içermekteyse de, kanuna aykırı düzenlemeler hukuk düzeni tarafından korunmayacaktır. Ayrıca, TMK m. 63 uyarınca tüzükte üyeliğe kabul ile ilgili bazı özel şartlar öngörülse veya bir spor kulübü her hangi bir üyelik başvurusunu kabule zorlanamasa dahi, üyeliğe kabul kararı sonrasında üyeler arası eşitliği bozacak hükümler tüzük ile getirilemez. TMK m. 78 hükmündeki; “Genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, tüzük değişikliği ve derneğin feshi hâllerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır” cümlesindeki “katılma hakkı bulunan üyeler”, ibaresi kulübe aidat borcu olan veya fahri üye konumundaki üyeleri işaret etmektedir. Dolayısı ile spor kulübü derneğine üyelikten kaynaklanan hakların kullanılmasını kısıtlayan kanuna aykırı tüzük hükümlerinin iptali söz konusu olabilecektir, kanaatindeyiz. Ancak, İçişleri Bakanlığı, Ankara, İstanbul ve Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültelerinden görüş alarak 12251 sayılı 28.08.2008 tarihli hukuk müşavirliği yazısı ile alıştırma sürecindeki aday üyeler ve fahri üyelerin genel kurulda oy hakkına sahip olmadıkları doğrultusunda bizce aday üyeler bakımından Türk Medeni Kanunu’na aykırı bir değerlendirmede bulunmuştur⁸⁷⁰.

Doktrindeki yaygın görüşe göre TMK m. 63 hükmü ile getirilen kurala rağmen, dernek tüzüğünde belirli şartları yerine getiren gerçek veya tüzel kişilerin dernek üyeliğine kabul edilmesi zorunlu hale gelebilir. Kaldı ki TMK m/2 hükmünde düzenlenen “dürüstlük kuralı” ilkesine aykırılık teşkil edebilecek hallerde de dernek üye kabulüne zorlanabilir. Şüphesiz ki, bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumayacaktır⁸⁷¹.

⁸⁶⁸ ENGİN, s. 22 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁶⁹ Örneğin Galatasaray SK Tüzüğü m. 6 hükmünde TMK ile uyumlu olarak üyelik türleri şöyle belirtilmiştir: Bu doğrultuda GS spor kulübü derneğinin iki tür üyesi vardır :”Üye” ve “Onursal Üye”. www.galatasaray.org/erişim tarihi: 04.10.2020; 4721 sayılı TMK ve 5231 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerinde üyelik ve fahri üyelik yanında, kurucu üyelikten de bahsedilmiştir. Ancak kurucu üyelerin, bir derneğe veya spor kulübü derneğine sonradan katılan üyelerden, üyelik ilişkisinden doğan haklar ve borçlar bakımından bir farkı bulunmamaktadır. Bkz. ENGİN, s. 21- 22 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması); ÇAĞIRGAN, s. 26.

⁸⁷⁰ www.siviltoplum.gov.tr/gorusler/erişim tarihi: 04. 10. 2020.

⁸⁷¹ AKÜNAL, s. 71; SEROZAN, s. 72; DURAL/ÖĞÜZ, s. 293; ERDOĞAN /KESKİN, s. 364.

4. Spor Kulübüne Üye Olma İşleminin Hukuki Niteliği

Mevcut bir spor kulübü derneğine üye olmak için, üye adayı ile kulüp arasında bir anlaşmanın yapılması gerekmektedir. Bu anlaşmaya, doktrinde “kabul sözleşmesi” (Aufnahmevertrag), “katılma sözleşmesi” (Beitrittsvertrag) veya “üyelik sözleşmesi” (Mitgliedschaftsvertrag) denilmektedir⁸⁷². Doktrindeki yaygın görüşe göre, üye adayı ile dernek arasındaki hukuki ilişki bir sözleşme ilişkisidir⁸⁷³.

Mevcut bir derneğe sonradan üye olarak girmenin hukukî niteliğinin bir sözleşme olduğu doktrinde çoğunlukla kabul edilmektedir.⁸⁷⁴ Ancak, doktrinde bazı yazarlar, bu işlemi bir sözleşme olarak nitelendirmekten kaçınmakta ve koşulları önceden dernek tüzüğü ile belirlenmiş bir “hukukî statüye giriş” olarak kabul etmektedirler.⁸⁷⁵ Üyelğe giriş, şartları önceden belirlenmiş bir statüye giriş olarak kabul edilebilirse de, bu husus, işlemin hukuki niteliğinin bir sözleşme olarak nitelendirilmesine engel teşkil etmez. Bir sözleşme ile sınırları dernek tüzüğü ve kanun hükümleri ile çizilmiş bu statüye girilmektedir. Günümüzde pek çok sözleşmede taraflardan biri daha önceden belirlenmiş sözleşme koşulları üzerinde pazarlık yapamadan sözleşmeyi kabul etmekte ve sözleşmenin tarafı olmakta ancak, bu husus yapılan işlemin niteliğinin bir sözleşme olduğu olgusunu değiştirmemektedir⁸⁷⁶.

Şüphesiz ki, bu sözleşme bir kişiler hukuku sözleşmesidir ve bu sözleşmeye dayalı olarak kurulan üyelik ilişkisi karşılıklı hak ve yükümlülükler doğurur⁸⁷⁷. Örneğin, üyenin kulübün tesislerinden yararlanma hakkı veya kulübün aidat (ödenti) talep etmek hakkı, üyenin sadakat yükümlülüğü, kulübün lokali üyelerin kullanımına hazır halde tutmak sorumluluğu gibi⁸⁷⁸.

Üyelik sözleşmesi bir borç sözleşmesi değildir. Bu sözleşmenin amacı kulübe yeni bir üyenin katılmasıdır. Yoksa bir borç ilişkisinin doğması değildir. Gerçi üyelik sözleşmesinden de üyenin aidat borcu gibi borçlar doğar. Fakat burada sözleşmenin

⁸⁷² ENGİN, s. 31 (Dernek Üyelikinin Kazanılması).

⁸⁷³ ÖZSUNAY, s. 242; ÖZTAN, s. 90 (Tüzel Kişiler); DURAL/ÖĞÜZ, s. 291-292; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 139-140; KILIÇOĞLU, s. 514 (Medeni Hukuk).

⁸⁷⁴ Dernek üyeliğinin hukuki niteliğinin bir sözleşme olduğu yönündeki görüş için bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 140 vd.; AKÜNAL, s. 104; ENGİN, s. 31.

⁸⁷⁵ Dernek üyeliğinin hukuki niteliğini belirlenmiş bir “hukukî statüye giriş” olarak kabul eden görüşler için bkz. KÖPRÜLÜ, s. 473-474; ÖZSUNAY, s. 242.

⁸⁷⁶ ENGİN, s. 31-32 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması); TUNCA, s. 113.

⁸⁷⁷ ÖZSUNAY, s. 242; DURAL/ÖĞÜZ, s. 292; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 139-140; AKİPEK /AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 631; ENGİN, s. 32 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁷⁸ KÖPRÜLÜ, s. 350 vd.

niteliği hususunda daha önemli olan husus, bu sözleşme gereği üyelik kişisel ilişkisinin kurulmasıdır. Dolayısı ile üyelik sözleşmesinin borçlar hukuku sözleşmesi değil, kişiler hukukuna dâhil bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür⁸⁷⁹. Bu nedenle TBK m. 97 ve m. 123 gibi, karşılıklı edimlere havi sözleşmeler ile ilgili hükümleri kıyasen dahi üyelik sözleşmesine uygulanamaz⁸⁸⁰. Ancak kulübe üyelik sözleşmesinin kurulduğu anın belirlenmesi açısından, TBK m. 5 ve TBK m. 6 hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanması mümkün olabilir⁸⁸¹.

5. Spor Kulüplerinde Fahri (Onursal) Üyelik

4721 sayılı TMK m. 69 ve 70 hükümlerinde, mülga eMK hükümlerinde düzenlenmeyen “fahri üyelik” yani kanunda tercih edilen terim ile “onursal üyelik” kavramına yer verilmiştir. Fahri üye derneğe üye olmak şartlarını tamamen taşımasa dahi, derneğin amacı açısından maddi veya manevi katkı sağlayabileceği düşünülen seçkin kişileri dernek çatısı altına almak için düzenlenmiş bir üyelik çeşididir⁸⁸². Bu nedenle spor kulübü derneğinin amacını benimseyen ve bu amacın gerçekleşmesi için kulübe katkı sağlayabilecek olan kişiler, kulüp üyeliği şartlarına haiz olmasalar dahi, fahri üye olarak kulüp bünyesine dâhil edilebilirler⁸⁸³.

Bir üyenin fahri üye olarak kabul edilmesi kararı, tüzükte aksine bir hüküm olmadıkça, TMK m. 64 hükmü uyarınca, normal üyelerin üyelikleri konusunda karar verme yetkisine sahip organ olan yönetim kuruluna aittir⁸⁸⁴. Fahri üyelik konusunda karar verme yetkisi, kulüp tüzüğünde yönetim kurulundan başka bir organa, örneğin genel kurula devredilmiş olabilir. Bu durumda fahri üyeliğe kabul edilip edilmeme konusundaki kararı, tüzük ile tayin edilen organın alması gerekir⁸⁸⁵.

⁸⁷⁹ ENGİN, s. 32 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁸⁰ ENGİN, s. 32 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁸¹ AKÜNAL, s. 76; DURAL/ÖĞÜZ, s. 292; ENGİN, s. 32 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁸⁸² ÖZSUNAY, s. 231; DURAL/ÖĞÜZ, s. 290.

⁸⁸³ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 341; KILIÇOĞLU, s. 513 (Medeni Hukuk); DURAL/ÖĞÜZ, s. 291; ERDOĞAN /KESKİN, s. 366; ZEYTİN/ERGÜN, s. 127.

⁸⁸⁴ Örnek olarak bkz. GS. Spor Kulübü Tüzüğü, m. 16 hükmü, fahri üyeliğe kabul işlemi ile ilgili olup, “Onursal üyelik için kabul kararı doğrudan yönetim kurulunca verilir”, doğrultusunda bir düzenleme içermektedir. www.galatasaray.org/ikinci-kisim-uyelik/erişim tarihi: 18. 02. 2020.

⁸⁸⁵ ÖZSUNAY, s. 241; DURAL/ÖĞÜZ, s. 292.

Fahri üyelerin genel kurula katılma ve genel kurulda söz alma hakkı olmasına rağmen TMK m. 69 hükmü uyarınca oy kullanma hakları bulunmamaktadır⁸⁸⁶. TMK m. 70 hükmüne göre, fahri üyeler başvuru veya üyelik aidatı vermek zorunda değildirler, ancak kendi inisiyatifleri ile aidat ödeyebilirler⁸⁸⁷. Yabancı uyruklu fahri üyelerin TMK m. 93/2 hükmünde belirtildiği üzere Türkiye’de ikametgâhının bulunması zarureti söz konusu değildir⁸⁸⁸.

6. Spor Kulübü Üyeliğine Bağlı Haklar

a. Genel olarak

Spor kulübü üyeliği kanunda ve kulüp tüzüğünde belirtilmiş olan bazı haklardan faydalanma fırsatı sağlar⁸⁸⁹. Bu haklar kulüp ile üye arasındaki anlaşmaya bağlı haklar olup, Türk medeni hukukunda kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar arasında zikredilmiştir. Dolayısı ile spor kulübü üyeliği devredilemez ve mirasçıya intikal etmesi söz konusu olamaz⁸⁹⁰.

İsviçre hukukunda ise Türk hukukunun aksine, üyelik haklarının bizzat kullanılıp kullanılmayacağı konusunda bazı ayrımlar söz konusudur. Örneğin İsviçre doktrininde *Egger*, “salt mali nitelikteki üyelik haklar” ile “korporatif üyelik hakları” arasında ayırım yapmaktadır⁸⁹¹. Şöyle ki, bu ayrıma göre birinci grup haklar kanuni veya iradi temsilci vasıtasıyla kullanılabilirler⁸⁹².

Bir başka İsviçreli hukukçu *Curti* ise, üyenin şahsen korunmasına yardımcı olan hakların temsilci vasıtasıyla kullanılabilmesini belirtmiştir. *Curti*’ye göre, eğer bir üye geçici veya süresiz olarak ayırt etme gücünden yoksunluk, hastalık ya da başka bir yerde bulunmak gibi nedenlerle önemli çıkarlarını koruyamayacak haldeyse kanuni

⁸⁸⁶ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 341; DURAL/ÖĞÜZ, s. 290; ZEYTİN/ERGÜN, s. 127.

⁸⁸⁷ ÖZSUNAY, s. 231.

⁸⁸⁸ ÖZSUNAY, s. 231; ERTAŞ/PETEK, s. 171.

⁸⁸⁹ Örnek olarak bkz. GS Spor Kulübü Tüzüğü, m. 17/1 hükmünde kulübün üyesinin hakları belirtilmiştir; www.galatasaray.org/s/ikinci-kisim-uyelik/erişim tarihi: 18. 02. 2020.

⁸⁹⁰ GÖKTÜRK, s. 217; SAYMEN, s. 327; AKINTÜRK/AKİPEK/ATEŞ-KARAMAN, s. 637; DURAL/ÖĞÜZ, s. 291.

⁸⁹¹ EGGER, s. 112 (Tüzel Kişiler).

⁸⁹² “...Üyelik esas itibari ile şahsi mahiyette olabileceği gibi esas itibari ile gayri şahsi (mali) mahiyette de olabilir. Üyeliğin miras yolu ile geçebilip geçmemesi; devredilip edilememesi, sona ermesi (istifa, çıkarılma) buna göre taayyün eder”. Bkz. EGGER, s. 112 (Tüzel Kişiler).

veya iradi temsilci onun dernekteki haklarını kullanabilir⁸⁹³. Bizce geçici olarak ayırt etme gücünü kaybetme ve hastalık hallerinde bu istisnai durum Türk hukukunda da uygulanabilir. Ancak sürekli ya da süresiz ayırt etme gücünün kaybı fiil ehliyetinin kaybedilmesi olarak değerlendirildiğinden bizce burada üyeliğin sona ermesinin gündeme gelmesi düşünülebilir.

Bu arada kanaatimiz odur ki, bir spor kulübü derneğinde genel kurul faaliyeti sırasında, başka yerde bulunma durumu nedeniyle oy kullanamamak olağanüstü hal, seferberlik, savaş ve insanlığa hizmet için görevlendirilme halleri ile sınırlı tutulmak kaydı ile temsilci vasıtasıyla hakların kullanılması söz konusu olabilmelidir. Bizce vaziyetin böyle olması, gençlik ve spor kulüplerinin ruhuna daha uygun olacaktır. Örneğin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Türkiye'nin sınır güvenliği için görevli Suriye sınırında görevli bir Pilot Albay veya ölümcül bir salgınla mücadele için Kızılay Derneği tarafından Afrika'ya gönderilen bir enfeksiyon uzmanı hekim, üyesi buldukları spor kulübünün Genel Kurulu'nda temsilcileri vasıtasıyla oy kullanabilmelidirler.

Doktrinde yaygın olan görüşe göre, üyenin hakları, “katılma hakları”, “yararlanma hakları” ve “korunma hakları”, olarak üç sınıfa ayrılır⁸⁹⁴. Öte yandan, Alman ve İsviçre hukukundaki tasniflere ve *Curti* tarafından yazılan doktora tezine atıfta bulunan *Özsunay* ise, bu hakları; “dernek yaşamına ve yönetimine katılma hakları, dernek içinde üyenin özgürlüğünü koruyan haklar ve tesislerden yararlanma hakları”, olarak tasnif etmiştir⁸⁹⁵. Ancak bu hakların tamamı eşitlik ilkesi çerçevesinde kullanılabilir⁸⁹⁶.

b. Eşitlik ilkesi

Dernekler hukukunda TMK m. 68 hükmüne göre dernek üyeleri eşit haklara sahiptirler. Kulüp üyeleri arasında tam bir eşitlik vardır. Bu nedenle spor kulübü, kendi üyeleri arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, din ve mezhep, aile, zümre ve sınıf farkı gözetemez⁸⁹⁷. Dolayısı ile bir spor kulübü, eşitliği bozan veya bazı üyelere ayrıcalıklar tanıyan uygulamalar yapamaz⁸⁹⁸. Her üyenin, kulübün faaliyetlerine ve yönetimine katılma

⁸⁹³ Orijinal metinden aktaran ÖZSUNAY, s. 256.

⁸⁹⁴ AKINTÜRK/AKİPEK/ATEŞ/KARAMAN, s. 638; DURAL/ÖĞÜZ, s. 306.

⁸⁹⁵ ÖZSUNAY, s. 259-260.

⁸⁹⁶ ÖZSUNAY, s. 266.

⁸⁹⁷ AKÜNAL, s. 78; DURAL/ÖĞÜZ, s. 307.

⁸⁹⁸ ÖZSUNAY, s. 266-267; DURAL/ÖĞÜZ, s. 307.

hakkı vardır. Bu nedenle bir kulüpte ilk akla gelen hak; “eşit işlem görme hakkı” olmaktadır. Bu hak, eşit işlem ilkesine dayanmaktadır⁸⁹⁹. Eşit işlem ilkesi ise, aynı durumda olan üyelere farklı uygulamalar yapılmaması anlamına gelmektedir⁹⁰⁰.

c. Katılma hakları

Üyeye spor kulübü derneğinin iradesinin oluşmasına, organizasyonuna ve yönetimine katılma imkânı sağlayan haklara katılma hakları adı verilir⁹⁰¹. Bu haklar; “Oy Hakkı”, “Kulüp genel kurulunu olağanüstü toplantıya davet hakkı”, “Genel Kurulunu karar almaya davet etmek hakkı” ve “Genel kurul toplantısında gündeme ek madde koydurma hakkı”, olarak belli başlı dört gruba ayrılırlar.

Oy Hakkı: Katılma haklarının en önemlisi olarak nitelendirilebilir⁹⁰². Oy hakkı TMK m. 68 ve m. 69 hükümlerine göre kullanılmaktadır. Genel kurulda her üye oyunu bizzat kullanmak zorunda olup bir oy hakkına sahiptir⁹⁰³. TMK m. 69/1 hükmüne göre temsilci vasıtasıyla oy kullanmak mümkün değildir ve bu husus doktrindeki bir görüşe göre takım suiniyetli davranışları önlemek için konulmuş istisnası olmayan bir hükümdür⁹⁰⁴. Kanaatimiz odur ki, bazı olağanüstü şartlarda bu konuda dernekler ve spor kulübü dernekleri açısından hak kaybına yol açmamak adına, temsilci vasıtasıyla oy kullanılabilmesinin mümkün olması yerinde olacaktır. Nitekim 743 sayılı eMK m. 60 hükmünde, TMK m. 69/1 hükmündeki bizzat oy kullanma şartı yer almıyordu. O dönemde üye oyunu kendisi veya kanuni temsilcisi eliyle kullanabiliyordu. Hatta o dönem zarfında doktrinde bir görüşe göre, eğer tüzükte oy hakkının iradi bir temsilci vasıtasıyla kullanılması düzenlenmiş ise, bunun dahi mümkün olduğu dile getirilmiştir⁹⁰⁵.

Tüzel kişi spor kulübü derneği üyesi ise, Der. K. m. 6 hükmüne göre, tüzel kişinin yönetim kurulu başkanı veya temsil ile görevlendirilen kişi tüzel kişi adına oy

⁸⁹⁹ ÖZSUNAY, s. 266; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 344.

⁹⁰⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 174; SAYMEN, s. 323; ÖZSUNAY, s. 267.

⁹⁰¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 306; ÖZSUNAY, s. 255.

⁹⁰² DURAL/ÖĞÜZ, s. 306; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 344.

⁹⁰³ VELİDEDEOĞLU, s. 173; KÖPRÜLÜ, s. 351; ÖZSUNAY, 260-261; DURAL/ÖĞÜZ, s. 306.

⁹⁰⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 306; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 345.

⁹⁰⁵ ÖZSUNAY, s. 261.

kullanır⁹⁰⁶. Üye bazı hallerde oy hakkından mahrum bırakılabilir. Bu husus ile ilgili düzenleme TMK. m. 82 hükmünde yer almaktadır: “Hiçbir dernek üyesi, dernek ile kendisi, eşi, üstsoyu ve altsoyu arasındaki bir hukukî işlem veya uyuşmazlık konusunda alınması gereken kararlarda oy kullanamaz.”

Kulüp genel kurulunu olağanüstü toplantıya davet hakkı: Bu hak ancak üyelerin 1/5’i tarafından yazılı olarak talep edildiği takdirde sonuç doğurur. Yönetim kurulu talep üzerine genel kurul toplantıya çağırmak zorundadır⁹⁰⁷. Yönetim kurulu, genel kurul toplantıya çağırmasa; TMK. m.75 (mülga eMK m. 57/son) hükmü uyarınca üyelere birinin başvurusu üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurul toplantıya çağırarak görevlendirir⁹⁰⁸.

Genel Kurulunu karar almaya davet etme hakkı: Üyenin spor kulübü genel kurulunu kulüp amaç ve faaliyetleri açısından gerekli gördüğü bir konuda karar almaya davet etmek hakkı da mevcuttur⁹⁰⁹. Şüphesiz ki genel kurul bu talep karşısında karar alıp almama tasarrufuna haizdir.

Genel kurul toplantısında gündeme ek madde koydurma hakkı: Genel kurul toplantısında sadece gündemdeki maddeler görüşülür. Ancak TMK m.79/2 hükmüne göre, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi veya tartışılması istenen konuların gündeme eklenmesi kanun tarafından zorunlu tutulmuştur⁹¹⁰. Bu nedenle spor kulübü derneği üyeleri kanunda belirtilen yeterli imza veya oy sayısına ulaştıkları takdirde genel kurul toplantısında gündeme ek madde koydurabilirler.

d. Yararlanma hakları

Bu haklar üyeye derneğin tesislerinden ve aktivitelerinden yararlanma hakkı tanır. Bu hakların kullanılması bazen bir bedel mukabilinde olabilir. Yararlanma çok çeşitli olabilir. Örneğin, kulüp üyesi derneğin doktorun muayene olabilir, tenis hocasından

⁹⁰⁶ Der. K. m. 6: “Tüzel kişinin üye olması halinde, tüzel kişinin yönetim kurulu başkanı veya temsille görevlendireceği kişi oy kullanır. Bu kişinin başkanlık veya temsil görevi sona erdiğinde, tüzel kişi adına oy kullanacak kimse yeniden belirlenir”.

⁹⁰⁷ ÖZSUNAY, 263; DURAL/ÖĞÜZ, s. 306; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 346.

⁹⁰⁸ VELİDEDEOĞLU, s. 176; SAYMEN, s. 332; ÖZSUNAY, s. 263; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 147; DURAL/ÖĞÜZ, s. 306; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 355.

⁹⁰⁹ ÖZSUNAY, s. 263.

⁹¹⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 176; SAYMEN, s. 332; ÖZSUNAY, s. 261; DURAL/ÖĞÜZ, s. 306; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 355; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 346.

kurs alır, toplantı salonunda doğum günü kutlaması yapabilir, kulübe ait olan yarış bisikletlerini kullanabilir veya kulübün SPA salonunda dinlenebilir vs.

Kural olarak her üye dernek tesislerinden ve faaliyetlerinden eşit şartlarda yararlanmak hakkına haizdir. Bu yukarıda bahsettiğimiz ve TMK m. 68 hükmünde ifade edilen dernek veya kulüp üyeliğinde eşitlik ilkesinin bir sonucudur. Ancak kanunda düzenlenen eşitlik ilkesinden mutlak anlamda eşitlik kavramını değil, üyeler arasında keyfi olarak ayırım yapılmasını önlemek amacını anlamak gerekmektedir⁹¹¹.

Örneğin bir go-kart (go-cart) motorlu sporlar kulübünde (derneğinde), kulübe ait 20 adet kart cinsindeki aracı tüm üyeler ve çocuklarının eşit olarak kullanma hakkı vardır. Ancak bir üye üç yaşındaki çocuğuna bu aracı kullandırmak isterse talebin reddi bir eşitlik ihlali olmaz.

Spor kulübü derneğinde üyelerin yararlanma haklarını kullanmaları bir münferit borç ilişkisi doğurabilir. Örneğin dernek lokalinde üyeler için yemek yeme imkânı var ise, yemek yeme hakkından yararlanan üye bunun bedelini ödemekle yükümlüdür⁹¹².

e. Korunma (azınlık) hakları

Korunma hakları, spor kulübü derneklerinde üyenin üyelik ilişkisinden kaynaklanan durumunun ihlaline karşı korunmasını amaçlayan haklardır. Azınlık hakları olarak da nitelendirilebilir. Çünkü bu haklar, dernek yönetiminde olmayanlara veya sayıca azınlıkta olanlara da haklarını koruma imkânı vermektedir⁹¹³.

Kulübün amacını koruma hakkı, kulübün amacının değişmesi halinde üyenin kulübe katılma nedeni ortadan kalkacaktır. Çünkü üye belirli bir amaç için kulübe katılmıştır. Bu nedenle üyenin, kulübün amacının değişmemesini istemek hakkıdır. Amacın değişmesine muhalif olan üye, spor kulübünün amacı bölümünde belirttiğimiz gibi⁹¹⁴, TMK m. 66 uyarınca derhal dernekten çıkabileceği gibi, çekilmeyip TMK m. 83 uyarınca kulübün amacını değiştirme kararına karşı iptal davası açabilir⁹¹⁵.

⁹¹¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 307.

⁹¹² AKÜNAL, s. 78; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 346.

⁹¹³ AKÜNAL, s. 78; DURAL/ÖĞÜZ, s. 307-308.

⁹¹⁴ Bkz. s. 119.

⁹¹⁵ VELİDEDEOĞLU, s. 174; KÖPRÜLÜ, s. 352-353; DURAL/ÖĞÜZ, s. 307-308; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 148; ÖZSUNAY, s. 264-265; ÖZTAN, s. 95 (Tüzel Kişiler); AKİPEK/AKINTÜRK, s. 354-355.

Şikâyet hakkı, üyenin dernek organlarının yapmış olduğu faaliyetlerden usulsüz veya kötü niyetli gördükleri hakkında bir hak arayışının içinde olmasının güvencesini teşkil eder. Kulüp organlarının faaliyetlerinden hoşnut olmayan veya muhalif olan her üye, kulübün en yüksek organı olan ve diğerlerini denetleyen genel kurula şikâyet edebilir. Örneğin üyelerin YK tarafından gerçekleştirilen kanun ve tüzüklere aykırı icraatlarını GK toplantısında gündeme getirebilmeleri bu hakkın bir gereğidir. Spor kulübü derneklerinde GK en üst denetim organıdır. Şikâyet ve eleştiri hakkı sadece kulüp üyelerine tanınmış bir haktır. Ancak, eleştiri ve şikâyetler sonuçsuz kalmışsa ve artık GK tarafından da verilen bir karar söz konusu ise, şüphesiz ki üyenin mahkemeye başvurmak dışında bir imkânı kalmamış olacaktır⁹¹⁶.

Mahkemeye başvurma hakkı, kural olarak kulüpteki her üyenin haiz olduğu bir haktır⁹¹⁷. TMK m. 83 (eMK m. 68) hükmü, dernek genel kurul kararlarının iptalinin hangi koşullarda istenebileceğini ayrıntılı biçimde düzenlemiştir. Aslında bu madde sadece bir üyenin değil, dernek (kulüp) ve tüm üyelerin çıkarını kollayan bir özelliktedir⁹¹⁸. TMK m. 83 hükmüne göre, genel kurul toplantısında hazır bulunan ve kanuna veya tüzüğe aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına muhalif her üye, karar tarihinden başlayarak bir ay içinde mahkeme iptal davası açmak için başvurabilir. Genel kurulda hazır bulunmayan her üye kararı öğrenmesinden başlayarak bir ay içinde ve her halde karar tarihinden başlayarak üç ay içinde mahkemeye başvurmak suretiyle genel kurul kararının iptalini isteyebilir. Diğer organların kararlarına karşı, dernek (kulüp) içi denetim yolları tüketilmedikçe iptal davası açılmaz. Genel kurul kararlarının yokluk veya mutlak butlan ile hükümsüz olduğu haller hariç tutulmuştur⁹¹⁹. İptal davası açılması için öngörülen süreler hak düşürücü sürelerdir⁹²⁰.

Belirtildiği üzere, toplantıda hazır bulunan ve kanuna veya tüzüğe aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına katılmayan her üye, karar tarihinden başlayarak ay içinde mahkemeye başvurarak kararın iptalini isteyebilir (TMK m.83/1). Ancak, üye toplantıda

⁹¹⁶ VELİDEDEOĞLU, s. 175; SAYMEN, s. 332; KÖPRÜLÜ, s. 354; ÖZSUNAY, s. 263; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 148; ÖZTAN, s. 96 (Tüzel Kişiler); AKİPEK/AKINTÜRK, s. 353-354.

⁹¹⁷ VELİDEDEOĞLU, s. 174-175; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 355; DURAL/ÖĞÜZ, s. 307-308; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 348.

⁹¹⁸ VELİDEDEOĞLU, s. 175; SAYMEN, s. 332; ÖZSUNAY, s. 263-264; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 352.

⁹¹⁹ Bkz. Yarg. 18. HD, 14. 04. 2014 tarihli 2013/16798 E.-2014/6851 K. sayılı Kararı; Yarg. 18. HD, 10. 07. 2012 tarihli 2012/6100 E.-2012/8978 K. sayılı Kararı. Bkz. HELVACI, Serap/KOCABAŞ, Gediz, Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, Yargıtay Kararları ile Çözümlü, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 121; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 350.

⁹²⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 318; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 352.

alınan kararlara katılmadığını toplantı tutanağına işletmelidir. Yargıtay 2003 tarihli bir kararında bu hususa dikkat çekmiştir; “Davacı, ...tarihli olağanüstü genel kurul toplantısına katılmış, ancak toplantıda alınan kararlara katılmadığını tutanağı yazdırmamıştır. Gerçekleşen bu durum karşısında davacının dava hakkı bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken olağanüstü genel kurul toplantısının iptaline hükmedilmesi doğru değildir”⁹²¹.

7. Üyenin Yükümlülükleri

a. Genel olarak

Çağdaş hukuk sistemlerinde bir hukuki ilişkide haklar olduğu gibi üyelik ilişkisinden kaynaklanan yükümlülükler de söz konusu olabilir⁹²². Bu ödev ve yükümlülükler kanundan veya derneğin tüzük hükümlerinden kaynaklanabilir⁹²³. Bunlar maddi olduğu gibi, manevi nitelikte de olabilir. Üyenin kanun ve dernek tüzüğünden kaynaklanan yükümlülükleri yanında, derneğin bünyesinden veya amacından çıkan yükümlülükleri de olduğunu belirtmek mümkündür⁹²⁴. Yükümlülük, şöyle tanımlanmıştır⁹²⁵: “Üye ile dernek arasındaki hukuki ilişkiden (üyelik ilişkisi) türeyen ve üye için, derneğe karşı belirli edimleri yerine getirme borcunu doğuran yükümlülükler üyelik yükümlülükleri adı verilir”.

Üyelikten kaynaklanan yükümlülükler kulüp ile üye arasındadır. Bu nedenle doğrudan üyeler arasından üyelik bağından kaynaklanan bir hukuki ilişkiden bahsetmek imkân dâhilinde değildir. Bunun sonucu olarak da, bir üye bir başka üyeye karşı, üyelikten doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi için dava açamaz. Bu hak kural olarak kulüp yönetim kurulu uhdesindedir veya tüzükte belirlenen sair organlara aittir⁹²⁶.

Dernek üyeliğinden kaynaklanan yükümlülüklerin özellikleri nelerdir? Dört temel özellikten bahsetmek mümkündür. Bu yükümlülükler öncelikle nispidirler. Üyeler

⁹²¹ Yarg. 2. HD. 11.06.2003 tarihli, 2003/4653 E- 2003/8640 K. sayılı Kararı (Legalbank).

⁹²² GS tüzüğü, m. 17/2 hükmünde üyelerin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Buna göre, bir kulüp üyesi, Türk Medeni Kanunu, Dernekler Kanunu, Yönetmelik, Yönerge ve Tebliğ hükümleri ile Kulüp Tüzüğü ve Yönetim Kurulu kararlarına uymak, her tür ödenti ve ödemelerini zamanında yapmak zorundadır.

⁹²³ VELİDEDEOĞLU, s. 176; DURAL/ÖĞÜZ, s. 308.

⁹²⁴ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 356.

⁹²⁵ ÖZSUNAY, s. 269.

⁹²⁶ ÖZSUNAY, s. 269; SEROZAN, s. 74; GÖKTÜRK, s. 216-218.

yükümlülüklerini sadece kulübe karşı yerine getirirler. İkinci özellik, bu yükümlülükler hukuk düzeni içinde olması gerekliliğidir. Üçüncü olarak, bunların tüzük ile arttırılacağı gibi azaltılmaları da mümkündür. Son ve dördüncü özellik ise, üyenin kulübe karşı olduğu gibi, kulübün de üyelere karşı ödev ve yükümlülükleri vardır⁹²⁷.

b. Aidat ödeme yükümlülüğü

Bir üyenin, TMK m. 70 (eMK m. 64) hükmüne göre, üyesi bulunduğu spor kulübüne maddi olarak katkıda bulunma yükümlülüğü söz konusudur. Bu yükümlülük genellikle uygulamada “aidat ödeme borcu” olarak ifade edilir. TMK m. 70 hükmüne göre, üyenin aidatının (ödentsinin) tüzükte belirtilmiş olması gerektiği düzenlenmiştir. 5253 sayılı Der. K. m. 4/h hükmüne göre de, giriş ücretleri ve yıllık üyelik aidatları alınması usulü spor kulübü tüzüğünde yer almalıdır. Ancak eğer tüzükte üyenin maddi yükümlülükleri hakkında bir hüküm mevcut değil ise, kulübün amacını gerçekleştirebilmesi için üyelerin gereken giderleri eşit olarak karşılayacakları hususu TMK m. 70/2 (eMK m. 64/2) hükmüne göre söz konusu olabilecektir⁹²⁸.

Aidat yükümlülüğünden uygulamada sadece belirli bir paranın ödenmesi zorunluluğu anlaşılrsa da geniş anlamda aidat, derneğin veya kulübün amacını gerçekleştirmek için üyelerin vermek durumunda oldukları para veya değeri para ile ölçülebilecek her hangi bir edim olabilir⁹²⁹.

Aidat olarak kesin bir rakam belirlenmesi zorunlu değildir. Bu rakamın belirlenmesi, alt ve üst sınırlar çizilmek suretiyle genel kurula bırakılabilir. Farklı grup üyeler için farklı aidat miktarları belirlenebilir⁹³⁰. Örnek olarak, “Voleybol Antrenörleri Derneği” isimli bir tüzel kişide, A sınıfı lisansına ve B sınıfı lisansına tabi olanlar farklı aidatlar ödeyebilirler. Bu durum dürüstlük ilkesine aykırı olmamak kaydıyla eşitlik ilkesinin

---

⁹²⁷ ÖZSUNAY, s. 270.

⁹²⁸ ÖZSUNAY, s. 273.

⁹²⁹ VELİDEDEOĞLU, s. 176-177; SAYMEN, s. 335; ÖZSUNAY, s. 274; DURAL/ÖĞÜZ, s. 308; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 303; KILIÇOĞLU, s. 517 (Medeni Hukuk); AKÜNAL, s. 78; ZEYTİN/ ERGÜN, s. 128.

⁹³⁰ Örneğin BJK Tüzüğü m. 11/2 hükmüne göre, üyeler, tüzükte belirtilen kurallar çerçevesinde taahhüt ettikleri aidat ödentsilerini ödemekle yükümlüdürler. www.bjk.com.tr/tr/cms/tuzuk/erişim tarihi: 18. 04. 2020.

ihlali anlamına gelmez⁹³¹. Giriş ücreti veya giriş aidatı olarak adlandırılan üyeliğe giriş sırasında tahsil edilen bedel, aidat değil, bağış vasfındadır⁹³².

Üyelerin maddi yükümlülükleri hakkında, Alman hukukunda da Türk hukuku ile benzer hükümler vardır. Alman hukukunda bir rakamın tüzükte belirtilmesi zorunlu değildir ve kulübün tüzük hükümlerine göre üyenin hangi ölçüde maddi katkı sağlayacağı, eğer bir aidat söz konusu ise, miktarını saptama yetkisi genel kurul, yönetim kurulu veya başka bir organa verilebilir⁹³³.

Aidat borcu üyelik sıfatının sona ermesiyle ortadan kalkar. Üyelik sıfatı ise ileri ki bölümlerde görüleceği üzere, üyelikten çıkma veya çıkarılma ile derneğin sona ermesi durumunda son bulur. Spor kulübünün sona ermesi durumunda aidat yükümlülüğü tasfiye işlemleri beklenmeksizin sona erer. Bir başka ifade ile fesih ve infisah ile aidat yükümlülüğü ileriye dönük olarak ortadan kalkar. Ancak üyelik döneminden kalan aidat borçları, üyelik düşmüş olsa dahi, dernek tarafından tahsil edilebilir⁹³⁴.

Kulübün üyelerinden olan aidat alacakları, kulübün alacaklıları tarafından haciz edilebilir. Kulübün üyeden aidat alacağını talep hakkı, 6098 sayılı TBK m. 147 (818 sayılı eBK m. 126) hükmüne göre beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir⁹³⁵.

Son olarak belirtmeliyiz ki, TMK m. 71 (eMK m. 64) hükmü emredici bir hüküm değildir. Eğer bir dernek veya spor kulübü başka yerlerden elde ettiği gelirler ile faaliyetlerini sürdürebiliyorsa, üyelerinden aidat almayabilir⁹³⁶.

c. Kulüp kurallarına uyma ve sadakat yükümlülüğü

TMK m. 71 hükmüne göre üyeler, dernek düzenine uymak, sadakat göstermek, derneğin amacına uygun davranmak ve amacın gerçekleşmesini zorlaştıran veya engelleyen davranışlardan imtina etmek yükümlülüğü altındadırlar. Yükümlülüklerin teker teker olarak belirtilmesindeki zorluk göz önünde tutularak, TMK m. 71/1 hükmünde genel düzenlemeye yer verilmiş, TMK m. 71/2 hükmünde ise derneğin

---

⁹³¹ ÖZSUNAY, s. 276.

⁹³² ÖZSUNAY, s. 275-276; AKINTÜRK/AKİPEK, s. 357; DURAL/ÖĞÜZ, s. 308.

⁹³³ ÖZSUNAY, s. 275.

⁹³⁴ VELİDEDEOĞLU, s. 277; SAYMEN, s. 336; ÖZSUNAY, s. 276.

⁹³⁵ ÖZSUNAY, s. 278.

⁹³⁶ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 356

kurallarına uyma ve sadakat yükümlülüğü olarak değerlendirilebilecek bazı özel nitelikli durumlar zikredilmiştir⁹³⁷.

Genel olarak sadakat yükümlülüğü olarak isimlendirebileceğimiz TMK m. 71 hükmündeki yükümlülükler dolayısıyla spor kulübü derneği üyesi, şüphesiz ki, kulübe sadakat göstermekle yükümlüdürler⁹³⁸. Her üye, özellikle amacın gerçekleşmesini güçleştirici veya sürdürülebilirliği engelleyici davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür⁹³⁹. Sadakat yükümlülüğü doktrinde ve uygulamada, kişisel, soyut veya manevi yükümlülük olarak nitelendirilmektedir⁹⁴⁰.

Kulüpler tüzüklerinde bu tür yükümlülükleri sayabilirler. Ancak tıpkı kanun maddesinde olduğu gibi, teker teker saymanın imkân dâhilinde olmadığından bahisle, soyut kavramlar halindeki bu yükümlülüklerin çerçevesi, kulübün amacına, sürdürülebilirlik tarzına ve dürüstlük kuralına göre somutlaştırılacaktır⁹⁴¹.

Örneğin bir FB kongre üyesinin, Tüzük m. 15/2-a hükmünce kulübe sadakat yükümlülüğü vardır. Bu nedenle ezeli rakip olan GS kulübünün, yıldız bir oyuncu transfer etmesine maddi katkı sağlaması, bu üyenin sadakat yükümlülüğünü ihlal etmesi anlamına gelecektir ve tüzükteki müeyyide kendisine uygulanabilecektir. Ancak aynı üyenin, GS kulübünün amansız bir hastalığa yakalanan bir sporcusunun Küba'daki bir onkoloji kliniğindeki tedavi masraflarını karşılaması, sadakat yükümlülüğüne aykırı bir hareket olarak kabul edilir ise, dürüstlük kuralına aykırı bir karar alınmış olur.

d. Yükümlülük ihlalinin sonuçları

Üyenin yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde tatbik edilecek cezaları kulüp tüzüğü tayin eder. Dernekler hukukunda “dernek cezaları” olarak isimlendirilen bu müeyyideler ile ilgili genel kurul karar vermeye yetkili organdır. Fakat bu yetki kesin ihraç kararı hariç olmak üzere yönetim kurulu veya disiplin kurulu gibi başka bir organa

---

⁹³⁷ DURAL/ÖĞÜZ, s. 309.

⁹³⁸ KÖPRÜLÜ, s. 358; ÖZTAN, s. 97 (Tüzel Kişiler); AYKUL, s. 51.

⁹³⁹ KÖPRÜLÜ, s. 358.

⁹⁴⁰ ÖZSUNAY, s. 270; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 356-357; DURAL/ÖĞÜZ, s. 309; KILIÇOĞLU, s. 518 (Medeni Hukuk); ZEYTİN/ ERGÜN, s. 128; AYKUL, s. 51.

⁹⁴¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 309.

da tanınabilir⁹⁴². Dernek cezaları, ancak kulübün tüzüğünde belirtilmiş ise, kulübün böyle cezaları verme gücü söz konusu olabilir. Tüzükte yer almayan bir ceza üyeye tatbik edilemez. Örneğin aidat borcunu ödemeyen bir üye hakkında genel kurula katılması engelleneceği doğrultusunda tüzükte bir hüküm var ise, bu üyenin genel kurul toplantılarına katılması engellenebilir⁹⁴³.

Spor kulübü tüzüklerinde, aidat yükümlülüğüne uymamanın müeyyidesi genellikle üyelik haklarından mahrumiyet olmaktadır. Üyelik haklarından mahrum kalan üye ise, tüzük hükümlerine göre, Genel Kurul ve Divan Kurulu (ihtiyari bir organdır) toplantılarına katılamaz, seçme ve seçilme hakkını kullanamaz, kulübe ait sosyal tesislerden yararlanamaz⁹⁴⁴.

Tüzükte ister açık olarak belirtilmiş olsun ya da olmasın, spor kulübü üyelikten kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeyen kulüp üyesini, somut olayın koşullarına göre üyelikten ihraç etme hakkına sahiptir⁹⁴⁵.

Spor kulüplerinin üyelere uygulayacağı müeyyide ve cezaların dayanağı tekrar altını çizmek gerekirse kulüp tüzüğü olup, dolayısı ile özel hukuk müeyyideleridir. Kulüp tüzüğünde açıkça belirtilmesi gereken bu cezalar, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde uygulanabilir⁹⁴⁶.

8. Üyelik Sıfatının Sona Ermesi

a. Genel olarak

Şüphesiz ki üyelik ilişkisinin bir ölünceye kadar devam etme zorunluluğunda olması hayatının olağan akışına aykırıdır. Bu nedenle kanun koyucu bazı düzenlemeler ile dernek üyeliğinin sona erme yollarını göstermiştir. Kulüpte üyelik sıfatının sona ermesi ya bir olgunun gerçekleşmesi ile kendiliğinden ya da istifa veya ihraç ile olabilir⁹⁴⁷.

⁹⁴² Kesin ihraç kararı ile ilgili genel kurul yetkilerinin zorunlu başka bir organa devri halinde, genel kurulun ihraç yetkisinin devam edip etmeyeceğine dair görüş ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. ENGIN, s. 135-136.

⁹⁴³ ÖZSUNAY, s. 270; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 357-358; DURAL/ÖĞÜZ, s. 309.

⁹⁴⁴ Örneğin Bkz. BJK. Tüzük, m. 12 hükmünde aidat yükümlülüğüne uymamanın müeyyideleri düzenlenmiştir. www.bjk.com.tr/tr/cms/tuzuk/erişim tarihi: 18. 04. 2020.

⁹⁴⁵ VELİDEDEOĞLU, s. 178; ÖZSUNAY, s. 277-278; KILIÇOĞLU, s. 518 (Medeni Hukuk).

⁹⁴⁶ VELİDEDEOĞLU, s. 178; ÖZSUNAY, s. 278-279; DURAL/ÖĞÜZ, s. 309.

⁹⁴⁷ ÖZTAN, s. 98 (Tüzel Kişiler).

b. Üyelik sözleşmesinin geçersizliği

Spor Kulübü üyeliğinin sona ermesi konusunu incelemeyen önce, üyelik ilişkisinin hukukî varlığı ya da yokluğu açısından önemli bir husus olan, “Üyelik sözleşmesinin geçersizliği” kavramı üzerinde durmak faydalı olacaktır. Üyelik sözleşmesinin geçersizliği kavramını kesin hükümsüzlük (butlan) ve iptal edilebilirlik olarak iki farklı şekilde ele almak mümkündür⁹⁴⁸.

Kesin hükümsüzlük (butlan); genel olarak üyenin kulübe üye olma ehliyetine sahip olmadığı veya üye olmak için kanunun aradığı diğer şartları ikmal edememesi halinde söz konusu olur⁹⁴⁹. Üyelik ilişkisi kesin hükümsüz olarak kabul edildiği takdirde, başından beri hükümsüz olacak ve hukukî bir sonuç doğurmayacaktır⁹⁵⁰. Eğer bu süre zarfında taraflarca yerine getirilen maddi edimler var ise, “örneğin giriş ücreti, aidat veya üyeye kulüp tarafından sağlanan maddi kazançlar, gibi”, bunlar sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre tasfiye edileceklerdir⁹⁵¹. Üyelik ilişkisinin geçersizliği, üyenin kullanmış olduğu oyların da geçersizliği sonucunu doğurur. Böylece eğer üyenin oyuna muhtaç bir karar var ise ve bu karar ancak üyenin de olumlu oy vermesi ile geçmiş olduğundan bu kararın da geçersiz olacağı şüphesizdir. Bu durumun tersi de söz konusu olabilir. O halde de geçersiz bir karar geçerli hale gelebilir⁹⁵².

İptal edilebilirlik; üyelik sözleşmesinin hata, hile veya ikrah gibi irade sakatlığı hallerinde TBK m. 30 vd. devamı maddelerinin uygulanabilirliği hallerinde söz konusu olabilir⁹⁵³. Sözleşmenin iptalinin nasıl bir etki doğuracağı ise tartışmalıdır. İki ayrı görüş vardır. Bazı hukukçular iptal kararının geçmişe dönük olarak hüküm doğuracağını savunurken, bazı hukukçular ise sürekli bir ilişki olmasından bahisle, üyelik iptalinin

⁹⁴⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 296-297.

⁹⁴⁹ Yokluk, hukukî işlemin kurucu unsurları bulunmadığı durumlarda söz konusu olur. Örneğin, Zonguldak ili Devrek ilçesinde amatör futbol kulübü kurmak isteyen yedi kişinin başvurularını Bolu ili Gerede ilçesine yapmak suretiyle iradelerini açıklamaları hukukî bir sonuç bir sonuç doğurmaz ve yok hükmündedir. Butlan da ise, yokluk halinden farklı olarak, hukukî işlemin kurucu unsurlarında bir eksiklik olmamasına rağmen, kamu düzenine ilişkin geçerlik şartlarının bulunmaması söz konusudur. Burada, hukukî işlem doğmuştur, fakat ölü doğmuştur. Butlan halinde, yapılan işlem baştan itibaren kendiliğinden hükümsüzdür. Burada da, yokluk halinde olduğu gibi, kesin hükümsüzlüğü belirlemek için bir dava açılmasına gerek yoktur. Böyle bir işleme dayanılarak açılan davada, hâkim butlan halini re'sen dikkate alır. İlgili herkes her zaman kesin hükümsüzlüğü ileri sürebilir. Bu doğrultuda ayırt etme gücünden yoksun olan bir kişinin bir güreş kulübüne üye olması kesin hükümsüzdür. Yokluk ve Butlan kavramları ile ilgili bkz. ERMAN, s. 80-81 (Medeni Hukuk Dersleri).

⁹⁵⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 295; ENGİN, s. 48 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁵¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 295-296; ENGİN, s. 50 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁵² DURAL/ÖĞÜZ, s. 296.

⁹⁵³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 296.

geleceğe dönük olarak sonuç doğurabileceğini belirtmişlerdir⁹⁵⁴. Bizce üyeliğin iptalinin üye ve dernek arasındaki ilişki bakımından geçmişe; dernek faaliyetleri açısından ise, örneğin dernek ile üçüncü şahıslar arasındaki ilişkilerde, geleceğe dönük olarak hüküm doğurması, kanunun ruhu açısından daha isabetli olacaktır. Böylelikle iptal kararından dolayı üçüncü şahısların olumsuz etkilenmemesi sağlanmış olacaktır⁹⁵⁵.

İradesi sakatlanan üyenin iptal hakkını kullanmak yerine, dernek üyeliğinden çıkması veya derneğin iradesinde bir sakatlık var ise, üyenin dernek üyeliğinden ihraç edilmesi daha bir pratik yol olarak imkân dâhilindedir. Doğal olarak çıkma veya çıkarılma söz konusu ise yukarıdaki tartışmalar gereksiz kalmaktadır. Üyelikten çıkma veya çıkarılma hallerinde üyelik ilişkisi ileriye doğru hüküm doğuracaktır⁹⁵⁶.

c. Üyelik sıfatının kendiliğinden sona ermesi

Bazı hallerde spor kulübü üyeliği kendiliğinden sona erebilir. Üyelik ilişkisi kişiye sıkı sıkıya bağlı (münhasıran şahsa bağlı) bir hak olarak kabul edildiğinden dolayı, ölüm, gaiplik kararı veya spor kulübü üyesi olmak için kulüp tüzüğünde aranan koşulların, üye açısından ortadan kalkması halinde üyelik ilişkisi kendiliğinden sona erer⁹⁵⁷. Örneğin, okul spor kulübü üyesi olan öğrencilerden, öğrencilik sıfatı sona erenlerin veya kamu hizmeti görevlilerince kurulan spor kulübü derneklerinde, o kulübün bağlı olduğu kamu kuruluşundan veya kamu hizmetinden emeklilik dışında herhangi bir nedenle ayrılan kişilerin üyelikleri kendiliğinden sona erer⁹⁵⁸.

Kulüp tüzüğünde ölüm halinde üyelik haklarının müteveffanın mirasçılarına geçeceği yönünde bir hüküm olsa dahi, üyelik kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak kabul edildiğinden dolayı, üyelik mirasçıya geçmez ve sona erer⁹⁵⁹.

Spor kulübünün tüzüğünde üyeliğin kendiliğinden sona ereceği haller düzenlenmiş olabilir (örneğin belirli bir yaşa gelmek, tüzükte kendiliğinden üyeliği sona erdiren bir neden olarak gösterilebilir). Böyle bir durumda tüzükte yer verilen bozucu yenilik

⁹⁵⁴ Üyelik iptalinin geleceğe dönük olarak sonuç doğurabileceğine yönelik doktrindeki müspet ve menfi nitelikteki görüşler için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 296; ENGİN, s. 46 ve 49 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması); AKÜNAL, s. 76.

⁹⁵⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 297; ENGİN, s. 47 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁵⁶ ÖZSUNAY, s. 242-243; DURAL/ÖĞÜZ, s. 297; ENGİN, s. 47-48 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁵⁷ ÖZSUNAY, s. 242-243; DURAL/ÖĞÜZ, s. 297; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 151; KILIÇOĞLU, s. 514 (Medeni Hukuk); AKİPEK/AKINTÜRK, s. 345-346.

⁹⁵⁸ ZEVKLİLER, s. 449.

⁹⁵⁹ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 151, DURAL/ÖĞÜZ, s. 297.

doğuran bir şart gerçekleşmiş olmaktadır⁹⁶⁰. Öte yandan spor kulübünün sona ermesiyle de şüphesiz ki üyelik kendiliğinden sona erecektir⁹⁶¹.

Kanaatimizce üyelik sıfatı, üyelik ilişkisinin kurulması ve devamı için zorunlu olan ehliyet şartlarının kaybedilmesi durumunda da kendiliğinden sona erer (bkz. TMK m. 57/2). Örneğin kulüp üyesinin ayırt etme gücünü kaybetmesi durumunda, üyelik kendiliğinden sona ermelidir⁹⁶².

TMK m. 65 hükmüne göre, yukarıda zikredilen nedenler dolayısı ile dernek üyeliğinin sona ermesi, bir yönetim kurulu kararına gerek olmaksızın, kendiliğinden gerçekleşir.

d. Kulüp üyeliğinden ayrılma (istifa)

Genel olarak, Her üyenin dernekten ayrılma (istifa-çekilme-çıkma) hakkı vardır⁹⁶³. Spor kulübüne kendi hür iradesiyle üye olabilen bir kişinin dilediği zaman bu kulüp üyeliğinden istifa etmek ayrılma hakkına sahip olması doğaldır⁹⁶⁴.

Kulüp veya dernek üyeliğinden istifa etmek suretiyle üyelik ilişkisinin sonlandırılması en başta Anayasal bir haktır. ANY m. 33/3 ve TMK m. 66 hükmüne göre, her üye yazılı olarak bildirmek suretiyle istifa etmek hakkına sahiptir hiç kimse dernekte veya kulüpte üye kalmaya zorlanamaz⁹⁶⁵.

Dernek veya spor kulübü üyeliği gibi sürekli hukukî ilişkilerde tek taraflı bir irade beyanıyla ilişkiye son verebilme hususunda taraflara tanınan yetki (fesih hakkı) hukukî ihtiyaçların bir sonucu olmuştur. Hukuk düzeni kural olarak belirsiz süreli sürekli ilişkilerde taraflara tek taraflı bir beyanla ilişkiyi sona erdirme imkânı tanımıştır. Zira bünyesinde bir sona erme hali taşımayan belirsiz süreli ilişkilerde taraflara bu ilişkiden kurtulma imkânı tanınmalıdır, aksi durum kişisel özgürlüğe aykırı olur⁹⁶⁶. İşte belirsiz süreli hukukî ilişkilerde tanınan bu yetkiye olağan fesih adı verilir. Doktrinde *Engin*

⁹⁶⁰ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 151; DURAL/ÖĞÜZ, s. 298; KILIÇOĞLU, s. 514 (Medeni Hukuk); ENGİN, s. 73 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁶¹ ÖZSUNAY, s. 243; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 345-346; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 151; KILIÇOĞLU, s. 514 (Medeni Hukuk); DURAL/ÖĞÜZ, s. 298.

⁹⁶² VELİDEDEOĞLU, s. 170; DURAL/ÖĞÜZ, s. 298; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 632; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 151; Karşıt görüş için bkz. ÖZSUNAY, s. 243.

⁹⁶³ ÖZSUNAY, s. 243; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 357.

⁹⁶⁴ EREN, s. 450 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 357; ENGİN, s. 82 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁶⁵ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 357; AKİPEK / AKINTÜRK /ATEŞ-KARAMAN, s. 632; AYKUL, s. 49.

⁹⁶⁶ ENGİN, s. 83 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

tarafından ifade edilen görüşe göre, dernek üyeliğinin istifa ile (çıkma beyanı) sona erdirilmesinin hukukî niteliği olağan fesihden başka bir şey değildir ve haklı bir nedene dayanmasına gerek yoktur⁹⁶⁷.

O halde spor kulübü üyeliğinden istifa beyanı, tek taraflı bozucu yenilik doğuran hakkın kullanılması niteliğindedir. Bu nedenle kulübün yetkili organı tarafından kabul edilmesine gerek yoktur. Ancak, kulüp üyeliğinden istifa beyanının, kulüp yetkili organına (genellikle YK) yönelmesi gerekir⁹⁶⁸.

İstifa beyanı, eğer tüzükte öngörülmüşse, yazılı şekilde olabilir. Üye, istifa ederken herhangi bir gerekçe göstermek zorunda değildir. Yazılı şekil, istikrar ve ispat bakımından tercihe şayandır. Böylelikle, üyelikten ayrılmak isteyen kişi, öncelikle mevzuatın öngördüğü şekilde yazılı istifa dilekçesi hazırlar. Üyenin istifa dilekçesi yönetim kuruluna ulaştığı anda üyeliğin sonlandırılması süreci tamamlanmış kabul edilir.

Bu arada, istifa hakkı kanundan doğduğu için tüzükte belirtilmesine gerek olmadığı gibi, aksi bir tüzük maddesi de geçersizdir, hukuki sonuç doğurmaz⁹⁶⁹. Öte yandan spor kulübü tüzüğünde noter veya başka bir resmi makam vasıtası ile istifa koşulu düzenlenmiş ise, kulüp üyeliğinden ayrılma özgürlüğünü kısıtladığı nedeniyle bu koşullar hukuk düzeni tarafından korunmayacaktır⁹⁷⁰.

Dernek üyeliğinde ayrılma hakkı, bozucu yenilik doğuran haklardan olduğundan, kulüp üyeliğinden istifa beyanı, şart ve süreye bağlı tutulamaz. Ancak, eMK m. 63 ilk düzenlemesinde üyelikten çıkmak için “altı ay önceden” ibaresi ile altı (6) aylık bir ihbar süresi öngörülmüştü. Bu hüküm, 30. 07. 2003 tarihli 4963 sayılı TMK ile değiştirilmiş ve üyelikten çıkmak için zaruri olan altı aylık ihbar süresi yürürlükteki TMK m. 66 hükmüne alınmamış ve dolayısı ile kaldırılmıştır⁹⁷¹.

⁹⁶⁷ ENGİN, s. 83 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁶⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 298-299; SEROZAN, s. 451-452; AKINTÜRK, s. 140; KILIÇOĞLU, s. 514 (Medeni Hukuk); OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 151-152.

⁹⁶⁹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 299.

⁹⁷⁰ EREN, s. 251 (Üyelikten Ayrılma Hakkı), s. 251; DURAL/ÖĞÜZ, s. 299; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 357.

⁹⁷¹ Üyelikten istifa için 6 aylık feshi ihbar süresi şartı getiren önceki kanun m. 63 hükmü, irade hürriyetini kısıtlar nitelikte idi. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 299; Farklı bir görüş için bkz. ZEVKLİLER, s. 450: “Bu düzenlemeyi, üyelerin altı ay süreyle dernekte üye olarak kalma zorunluluğunda olduğu biçiminde yorumlamamak gerekir. Bu düzenlemeye karşın dernek üyeleri, diledikleri zaman üyelikten çıkabilirler, fakat bu düzenleme gereğince dernekten çıkma iradesini bildirdikten sonra da altı ay süreyle derneğe olan yükümlülükleri devam eder. Bu arada, altı aylık ödenti borçlarını vermek zorundadırlar”. Doktrinde ayrıca 2908 sayılı eDer. K. m. 18 hükmünün, eMK m. 63’deki bu altı aylık feshi ihbar ile ilgili süreyi sarih veya zımni olarak kaldırdığını öne süren görüşler mevcuttur. Bkz. ÖZSUNAY, s. 246;

Üyelik ilişkisinden kaynaklanan hak ve yükümlülükler kural olarak üyelikten istifa ile sona erer. Ancak istifa etmek, üyenin kulübe olan birikmiş borçlarını sona erdirmez⁹⁷². Bu arada, istifa eden üyenin kulüpten ayrıldıktan sonra belirli bir süre boyunca aidat ödemesini öngören bir tüzük hükmünün, istifa hakkını kısıtlayacağından dolayı, geçersiz olduğu kanaatindeyiz⁹⁷³.

e. Kulüp üyeliğinden ihraç (çıkartılma)

aa. Genel olarak

Dernekler hukukunda, üyelerin dernek üyeliğinden istifa hakkı olduğu gibi, kanunda ve tüzükte öngörülen koşulların varlığı durumunda derneğin de üyelerini üyelikten ihraç (çıkarma) yetkisi vardır. İhraç kavramı, tüzel kişilerdeki ortaklık ilişkisine ortağın iradesi dışında tüzel kişinin iradesi doğrultusunda son verilmesini ifade eder⁹⁷⁴. İhraç kararı, tıpkı üyelikten istifa gibi, üyelik sözleşmesi ile kurulmuş olan hukuki ilişkinin, bozucu yenilik doğuran tek taraflı bir irade beyanı ile sonlandırılmasıdır⁹⁷⁵.

Bir kişinin spor kulübü derneği üyeliğinden ihraç edilebilmesi için, o kişinin üyeliğinin ihraç beyanının kendisine vardığı anda yani hüküm doğurduğu anda devam ediyor

---

DURAL/ÖĞÜZ, s. 300. Bu görüştekilere göre derhal fesih mülga 743 sayılı Medeni Kanun m. 63 hükmüne rağmen mümkündür. “Dernekler Kanunu, eMK. 63’ün aksine olarak, ayrılma için bir feshi ihbar süresi koymamıştır. İBu süre, eMK. 63’e göre altı aydır. Kanaatimizce, DK. 16/1, özel bir hüküm niteliğinde olduğundan, eMK 63’teki altı aylık süre değerini kaybetmiştir. Bu nedenle üye, hiç bir süre ile bağlı olmaksızın ayrılma beyanı, dernek yetkili organına ulaştığı anda, dernekten ayrılmış sayılır”. Bkz. EREN, s. 251 (Üyelikten Ayrılma Hakkı). Biz bu görüşlere katılmıyoruz. Şöyle ki, eDer K. m. 18 sadece fesih hakkını düzenlemiş ve fesih nedenlerini belirtmemiştir. Genel bir hüküm içermektedir bu madde. Özel bir kanun içinde olması, bahsi geçen maddenin eMK m. 63’teki süreyi yeniden düzenleyen veya geçersiz kılan özel bir hüküm içerdiği anlamına gelmemektedir. Bkz. ENGİN, s. 88-89 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması). Mülga kanundaki feshi ihbar süresi, haklı nedenlerin doğması ve üyeliğin devamının telafisi imkânsız zararlar oluşturma ihtimaline dayanarak bertaraf edilebilirdi. Bkz. ENGİN, s. 94-95 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması). Bu imkânın Alman hukukunda mevcut olduğu belirtilmiştir. Bkz. ÖZSUNAY, s. 246. Bu gün itibari ile kanun koyucu yürürlükteki 5253 sayılı TMK m. 66 hükmü ile doktrindeki bu tartışmalara bir son vermiştir.

⁹⁷² EREN, s. 251-252 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 357; Örneğin, İSTAV, İstanbul Avcılık ve Atıcılık Spor Kulübü Tüzüğü, m. 10/a: hükmünde kulübün üyeliğinden ayrılma ve üyeliğin sona ermesinin sonuçlarını düzenlemektedir. www.istav.org/tuzuk/erişim tarihi: 23.04.2020.

⁹⁷³ EREN, s. 251-252 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); ÖZSUNAY, s. 254.

⁹⁷⁴ YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin yayınları, Ankara, 1996, s. 364; Bir başka tanım için bkz. ALTAY, Şakir, Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1983, s. 203.

⁹⁷⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 300-301; AKINTÜRK, s. 140-141; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 152-153.

olması gerekir. Dolayısı ile herhangi bir nedenle üyelığı daha önce veya hali hazırda sona ermişse üyelikten çıkarılma söz konusu olamaz⁹⁷⁶.

bb. Yetkili organ

Üyenin üyelikten ihracı konusunda karar vermeye yetkili olan organ kural olarak, TMK m. 80/1 (eMK. 58/1) hükmüne göre genel kuruldur⁹⁷⁷. Tüzükte onur kurulu (haysiyet divanı) veya disiplin kurulu da yetkilendirilmiş olabilir, ancak böyle bir husus, doktrindeki genel kabule göre TMK m. 72/2 hükmüne istinaden bu durum genel kurulun yetkisini ortadan kaldırmaz⁹⁷⁸.

Ancak doktrindeki bir görüşe göre, dernek genel kurulu, üyeyi ihraç yetkisini zorunlu bir organa (yönetim kurulu gibi) devreder ise bu yetkisi sona erer, eğer ihtiyari bir organa devreder ise ihraç etme yetkisi devam edebilir⁹⁷⁹. Bu görüşün dayanağı TMK m. 72/2 hükmü şöyledir: “Dernekler zorunlu organları dışında başka organlar da oluşturabilirler. Ancak, bu organlara zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez”. Bizce de dernek tüzüğündeki düzenleme ile genel kurul ihraç yetkisini örneğin zorunlu bir organ olan yönetim kuruluna devretmiş ise, artık genel kurulun ihraç yetkisinin varlığından bahsetmek mümkün değildir. TMK m. 72/2 hükmü lafzı ve ruhunun bu doğrultuda bir hukuki yorumu işaret ettiği kanaatindeyiz.

Tüzükte açık bir hüküm var ise, üyeyi üyelikten geçici ihraç etmek de mümkün olabilir⁹⁸⁰. Burada üyelik ilişkisinin sona ermesi değil, geçici olarak askıya alınması söz konusu olduğu kanaatini taşıyoruz. Çünkü geçici süre sona erdiğinde askıdaki üyelik hukuki ilişkisi tekrar aktif olacaktır. O halde kanaatimizde hukuki anlamda bir ihraç kavramından bahsetmek mümkün değildir⁹⁸¹.

⁹⁷⁶ ENGİN, s. 107 (Dernek Üyelığının Kazanılması).

⁹⁷⁷ ÖZSUNAY, s. 248; DURAL/ÖĞÜZ, s. 301; ZEVKLİLER, s. 450.

⁹⁷⁸ ÖZSUNAY, s. 248; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 153; DURAL/ÖĞÜZ, s. 301; Aynı yönde, Yarg. 2. HD., 26.12.1991 tarihli, 1991/12180 E-1991/16112 K sayılı Kararı; Aksi yönde, YHGK., 02.04.1976 tarihli, 1976/2-563 E- 1976/1188 K sayılı Kararı. Örnek kararları zikreden, bkz. ENGİN, s. 135 (Dernek Üyelığının Kazanılması).

⁹⁷⁹ ENGİN, s. 135-136 (Dernek Üyelığının Kazanılması).

⁹⁸⁰ ÖZSUNAY, s. 249; ENGİN, s. 109 (Dernek Üyelığının Kazanılması).

⁹⁸¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 300; ENGİN, s. 109-110 (Dernek Üyelığının Kazanılması).

cc. Üyeliğin ihraç kararı ile sona ermesi

Bu hukuki çerçevede, spor kulüplerinde üyelik sıfatı, üyenin ihraç edilmesi ile son bulur. İhraç, kulübün üyelerine karşı uygulayabileceği en etkili yaptırımdır⁹⁸². Bir üyenin yükümlülüklerini yerine getirmediği, kulübün amacını tehlikeye soktuğu veya kulübün o üyeyi bünyesinde barındırmamasını haklı gösterecek hallerde ihraç söz konusu olabilir⁹⁸³. Benzer uygulama şirketler için de söz konusudur⁹⁸⁴.

Yetkili organ tarafından ihraç kararı verilmesinden önce üyeye savunma hakkının tanınmış olması gerekir ve ihraç kararı üyeye usulüne uygun olarak bildirildiği takdirde hüküm ve sonuç doğurur⁹⁸⁵.

Kulüpler bünyelerindeki uyuşmazlıklarını yukarıda izah etmeye çalıştığımız üzere, tüzüklerinde gösteren usullere göre çözümlerler. Tüzükte hüküm bulunmayan hallerde ise son başvurulacak organ genel kurul olacaktır. Genel kurul onayını almayan yönetim veya disiplin kurulu kararları kulübün kararı olarak kabul edilemez. Bu doğrultudaki ve bir spor kulübünün disiplin kurulu tarafından verilen geçici ihraç kararına dair YHGK içtihadı üzerinde durmak istiyoruz⁹⁸⁶.

Somut olayda, davacı, bir ay geçici ihraç cezasına çarptırıldığını, cezanın yasal olmadığını, bu nedenle yok sayılmasının, mümkün olmadığı takdirde iptalini talep ve dava etmiştir. Davalı ise, davacıya disiplin kurulunca verilen cezanın kesin ihraç olmadığını, bu nedenle genel kurulun tasdikinin gerekmediğini bu konuda genel kurul kararı da mevcut bulunmadığını, ancak genel kurul kararlarına karşı yargı yoluna gidilebileceğini, bir aylık geçici ihraçla ilgili disiplin kurulu kararına karşı yargı yoluna gidilemeyeceğini savunmuştur. Yerel mahkeme davayı kabul etmiş, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi ise davalı tarafın savunması doğrultusunda yerel mahkeme kararını bozmuştur. Direnme üzerine konu YHGK önüne gelmiştir. YHGK ise, dava konusu disiplin kurulu tarafından verilen karar, kulüp genel kurulunca değerlendirilmedikçe kesinleşmiş kabul edilemez ve bu karara karşı dava açılmaz, doğrultusundaki hükmünü oy çokluğu ile

---

⁹⁸² ÖZSUNAY, s. 247.

⁹⁸³ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 153.

⁹⁸⁴ ÇEVİK, Orhan Nuri, Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 247 vd. (Limited Şirketler); İMREGÜN, Oğuz, Kolektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar, Yasa Yayınları, İstanbul 1989, s. 97 vd. ; ÇEVİK, Orhan Nuri, Anonim Şirketler, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 752 vd (Anonim Şirketler).

⁹⁸⁵ ÖZSUNAY, s. 248-249; AKÜNAL, s. 82; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 152-153; DURAL/ÖĞÜZ, s. 301.

⁹⁸⁶ Yarg. HGK, 08.05.02002 tarihli, 2002/ 2-300 E-385 K sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

vermiştir. Kanaatimizce muhalefet şerhinin gerekçesi üzerinde durulmaya ve tartışılmaya değer bir hukuki görüştür. Özet olarak; "... Tüzüğün m. 57 hükmü gereğince G Spor Kulübü Derneği divanı oluşturulmuş, m. 58/d gereği bu divana disiplin kurulunun altı ayı aşan geçici çıkarma kararlarına karşı ilgilinin başvurusu üzerine incelemek ve karara bağlamak görev ve yetkisi vermiştir. Tüzükte altı aydan az geçici çıkarma cezalarına karşı dernek içi bir denetim ve itiraz yolu düzenlenmemiştir. Böyle olunca altı aydan az olan ve davacıya verilen bir aylık geçici çıkarma cezasına karşı TMK m. 83/2. hükmündeki düzenlemenin amacı dikkate alınarak bir aylık süre içerisinde mahkemeye başvuran davacının davasının mahkemece dinlenmesi, esasına girilerek sonuca gidilmesi yasa ve tüzük hükümlerine uygundur. Böyle bir yargı yolunun tanınmaması, dernek (kulüp) içi denetim yolu olmayan disiplin kurulu kararının kesin olduğu sonucunu doğurur. Bu halde keyfilik yaratır. Tüzük m. 91/son hükmüne göre geçici ihraç cezası olanlar kulüp başkanlığına ve kurulların üyeliklerine seçilemezler. Böyle ağır bir netice doğuran ve genel kurula davalı tarafından getirilmeyeceği kabul edilen disiplin kurulunun icra gücü olan kararına karşı yargı yoluna gidilemeyeceğinin benimsenmesi yasal bulunmamıştır..."

Yukarıdaki muhalefet gerekçesinden anlaşılıyor ki, üyeye verilen bir (1) aylık geçici ihraç kararı, tüzük hükmüne göre altı (6) aydan az süreli olduğu için genel kurul denetimine tabi olmaksızın kesinleşmiş ve icra edilmeye başlanmış, netice itibari ile de üyenin kulüp başkanı adaylığı olması engellenmiştir.

Yerel mahkemenin kararını bozan Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin kararını onayan, YHGK içtihadına karşı olan üyenin muhalefet gerekçesi bizce önemli ve hukuken tutarlı bir bakış açısını yansıtmaktadır. Bu nedenle hakkaniyete ve iyiniyet kurallarına aykırı sonuçlara yol ve mağduriyete yol açabilecek dernek kararlarının önüne geçebilmek için, ya geçici ihraç veya hak mahrumiyeti kararlarının genel kurul kararı olmaksızın kesinleşip icraya konulmasına yönelik tüzük maddelerinin geçersiz olduğu, ya da bu karar üzerine kaleme alınan maddede işaret edildiği üzere TMK m. 83/2 uyarınca kulüp içi denetim mekanizmaları tüketildiğinden bahisle tüzük gereği genel kurul kararı olmaksızın kesinleşmiş kesin ihraç dışındaki disiplin kurulu veya diğer organlara ait olan kararların iptal davasına konu olabileceği kabul edilmelidir, kanaatindeyiz⁹⁸⁷.

⁹⁸⁷ Bkz. ENGİN, Baki İlkyay, Dernek Disiplin Kurulu Tarafından Verilen Geçici İhraç Kararına Karşı İptal Davası Açılmayacağına Dair Yargıtay Hukuk Genel Kararının Düşündükleri, İÜHFİM, C. LXI, S. 1-2, 2003, s. 311 (İÜHFİM).

Doktrindeki genel kabul açısından konuya yaklaştığımızda da TMK m. 80 uyarınca üyeliğe kabul ve üyelikten ihraç hakkında son kararı genel kurul verebilir. Dolayısı ile kesin ihraç kararı almaya sadece genel kurul yetkilidir. Bu nedenle organlar tarafından alınan kesin ihraç kararları genel kurul tarafından onaylanmadıkça hüküm doğurmazlar. Dava konusu olayda dernek tüzüğündeki hükme göre geçici ihraç kararı niteliğindeki disiplin kurulu kararı kesinleşmiştir. Bundan dolayı kesin olan karar hakkında iptal davası açılabilirdir⁹⁸⁸.

dd. İhraç nedenleri ve üyenin itiraz hakkı

Bir üyenin spor kulübü üyeliğinden ihracı konusundaki itirazı üzerine karar verilirken, sağlıklı bir neticeye varmak için öncelikle ihraç nedenlerinin kulübün tüzüğünde düzenlenip düzenlenmediğine bakılmasında fayda vardır. Eğer ihraç kararı, tüzükte düzenlenen bir haklı nedene dayanıyorsa, muhatap üye bu tüzüğü kabul ederek derneğe katıldığı için, ihraç nedenine karşı haklı bir neden olup olmadığına dair itiraz hakkı yoktur⁹⁸⁹.

TMK m. 67 (eMK m. 65) ihraç nedenlerini düzenlemiştir. Buna göre, tüzükte ihraç nedenleri gösterilebilir. Tüzükte ihraç nedenleri gösterilmişse, ihraç kararına karşı bu nedenin haklı sayılamayacağı iddiasıyla itiraz edilemez veya bu husus bir tartışma veya yargılama konusu olamaz. Bir derneğin tüzüğünde, “derneğin amacına aykırı hareket eden” veya “derneğin menfaatlerini ve saygınlığını tehlikeye düşüren” üyelerin ihraç edileceğine dair hükümler de yer alabilir⁹⁹⁰. Bir başka durumda ise hem ihraç nedenleri dernek tüzüğünde teker teker sayılır, hem de genel bir ifade ile ihraç nedeni tanımlanabilir⁹⁹¹.

Tüzükte, ihraç nedenleri gösterildiği hallerde, ihraç olunan üye, kulübün bu kararına karşı, sadece ihraç nedeninin oluşmadığına gerçekleşmediğini ileri sürerek itiraz edebilir⁹⁹². Örneğin, kulübün tüzüğü, sosyal tesislerde alkollü içecek kullanılmayacağını

⁹⁸⁸ ENGİN, s. 311 (İÜHFM).

⁹⁸⁹ ÖZSUNAY, s. 250.

⁹⁹⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 302; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 313; ENGİN, s. 115 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁹¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 302; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 313; ENGİN, s. 116 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁹² OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 153-154; DURAL/ÖĞÜZ, s. 300-301; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 633.

düzenlemiş ve bu kurala uyulmamasını bir ihraç nedeni olarak kabul etmiş ise, buna dayanarak ihraç edilen üye bu hususun gerçekleşmediğini ispat ederek kararı iptal ettirebilir. Ancak sadece bir bardak alkollü içecek tükettiğini ve bunun ihraç için yeterli olamayacağını ileri süremez.

Tüzükte ihraç nedeni düzenlenmemişse üye, ancak haklı nedenle ihraç edilebilir. Bu karara karşı, haklı neden bulunmadığı ileri sürülerek itiraz edilebilir. Yine söz konusu maddeye dair Yargıtay İBK ile “Tüzükte ihraç nedeni olarak gösterilmeyen hallerde, verilen ihraç kararının, hakkın kötüye kullanıldığından dolayı iptali için dava açılabilir” şeklinde içtihat oluşturulmuştur⁹⁹³.

Der. K. m. 4 hükmü de dikkate alındığında tüzükte ihraç nedenleri düzenlenmemişse üye, ancak haklı nedenle ihraç edilebilir⁹⁹⁴. Bu ihraç kararına karşı, haklı bir neden bulunmadığı ileri sürülerek itiraz edilebilir. Üçüncü fıkra ile bu gibi durumlarda üyelikten çıkarılan kimseye ihraç kararına karşı itiraz hakkı tanınmıştır.

Haklı nedenler nelerdir? Bu husus üzerinde kısaca duralım. Bu husus, doktrindeki bir görüşe göre “önemli nedenler” olarak nitelendirmekte ve hakkaniyet prensibine göre bir üyenin dernekte kalmasının artık istenemeyeceği hallerde söz konusu olabileceği vurgulanmaktadır⁹⁹⁵. İsviçre ve Alman medeni hukuk uygulamalarında, spor kulüpleri için de geçerli olan şu örnekler haklı (önemli) nedenler olarak belirtilmiştir: “Derneğin amacının tehlikeye sokulması, derneğin ilkelerine aykırı bir yaşam biçimi, dernek yükümlülüklerinin esaslı bir şekilde ya da süreklilik arz edecek şekilde ihlali, dernek içi huzur ve barış ortamının sarsılmasına yönelik tutum ve davranışlar, başkan veya sayman sıfatlarının yüklediği sorumlulukların suiistimal edilmesi gibi”⁹⁹⁶.

---

⁹⁹³ Yarg. İBK, 20. 09. 1950 tarihli, 1950/4 E-1955/10 K sayılı İçtihadı: “... Medenî Kanun m. 65 hükmündeki (eMK m. 65) her iki takdirde ihraç kararı aleyhine dava ikamesi olunamaz- hükmünün; 68. Maddenin mutlak sarahati ve kanunumuzun mehazı olan İMK m. 72 hükmünün II. fıkrası muvacehesinde «bu hallerde çıkarılma kararını mucip olan sebepler bir dava ikamesine mahal vermez» şeklinde anlaşılmasına ve nizamnamede ihraç (çıkartılma) sebebi gösterilmiş olan hallerde verilen ihraç kararı aleyhine ihraç sebebinin mahiyet ve keyfiyetine dokunulmaksızın yalnız sübuta ve şekle dayanılarak ve nizamnamede ihraç sebebi gösterilmeyen hallerde de cemiyetin bu hakkını suiistimal ettiğinden bahisle ihraç kararı aleyhine dava açılabilmesine ...” Bkz. ATAAY, Aytekin, Medeni Hukuk Uygulama Çalışmaları- 1, Genel Teori (Umumi Esaslar), Şahıslar Hukuku ve Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1966, s. 150; ENGİN, s. 121-122 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁹⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 302; ENGİN, s. 121-122 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁹⁵ ÖZSUNAY, s. 250.

⁹⁹⁶ Bkz. nakleden, ÖZSUNAY, s. 250.

Ayrıca ihraç edilen dernek (kulüp) üyesi, bu kararın usulsüz olduğunu, örneğin yetkili organ tarafından verilmediğini veya savunmasının alınmadığını yönündeki çeşitli usulü itirazlarını gündeme getirebilir⁹⁹⁷.

Bazen spor kulübü dernekleri üyenin geçerli olarak kulüpten ayrıldığını bilmelerine rağmen üyenin kulüpten ihraç edildiğine yönelik bir karar alabilirler. Şüphesiz ki, bu karar geçersizdir. O halde daha önce üyeliği sona ermiş olan eski üyenin bir davayla, bu ihraç kararının geçersiz olduğunu tespit ettirmesi mümkün olabilir mi? Eğer kulüp tüzüğüne göre istifa etmek suretiyle kulüpten ayrılan üyenin durumu ihraç edilen üyeye nazaran daha avantajlı ise (örneğin istifa durumunda, kulüp tüzüğü ayrılan üyeye belirli bir miktar ikramiye verilmesini öngörmüştür) üyenin bu tespit davasını açmasında menfaati olduğu söylenebilir⁹⁹⁸. Zira söz konusu çıkarma kararı üyenin menfaatini zedelemektedir. Fakat çoğu zaman spor kulübü tüzüklerinde istifa eden üye ile ihraç edilen üye arasında böyle bir fark gözetilmez. Peki, eski üyenin hakkında alınan ihraç kararı karşısında üyelik ilişkisinin daha önce sona ermiş olduğunu, dolayısıyla kulüpten ihraç edilmiş olmadığına yönelik bir tespit davası açması mümkün olabilir mi? Kanaatimizce kulüpten ihraç genellikle üyeye karşı bir yaptırım niteliği taşıdığı için, hakkında ihraç kararı alındığı izlenimi doğan bir kişinin bu izlenimi ortadan kaldırılması için tespit davası açmasında menfaati söz konusudur⁹⁹⁹. Ayrıca duruma göre, böyle bir karar veya üye çıkmamış olsaydı dahi çıkarılacağına tespitine yönelik olarak alınan bir karar, üyenin kişilik hakkını da zedeleyebilir ki, bu ihtimalde kişilik hakkını koruyan davalardan yararlanılması da düşünülebilir¹⁰⁰⁰.

ee. Üyelikten ihraç (çıkarma) kararına itiraz usulü

İhraç kararına karşı itiraz, farklı nedenler söz konusu olduğunda farklı esaslara tabi olabilir. Ancak önce kulüp içi yollar tüketilmeli, netice alınamaz ise yargı yoluna gidilmelidir. Eğer kulüpte, üye hakkında ihraç kararını veren organ yönetim kurulu ise, ihraç olunan üye bu karara karşı öncelikle genel kurula başvurmak zorundadır. Genel

⁹⁹⁷ DURAL/ÖĞÜZ, s. 303; ENGİN, s. 132 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması); OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 154.

⁹⁹⁸ ENGİN, s. 107 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

⁹⁹⁹ ENGİN, s. 107 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

¹⁰⁰⁰ ENGİN, s. 108 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

kurula başvurulduğunda olumlu bir sonuç alınamaz ise, bilahare mahkemeye başvurmak söz konusu olacaktır¹⁰⁰¹.

Kulüp üyesi kanuna ya da kulüp tüzüğüne aykırı gördüğü ve kendi muvafakati dışında verilen genel kurul kararlarına TMK m. 68 hükmü uyarınca karşı dava açma hakkına haizdir.

4721 Sayılı TMK m. 83 hükmündeki düzenlemeye göre, üyenin ihraç kararına yönelik olarak mahkemeye başvuru süresi, hazirun için genel kurul tarihinden itibaren bir ay, genel kurul toplantısına katılmayan üye için ise genel kurul kararının üye tarafından öğrenilmesinden itibaren bir ay ve her halde karar tarihinden başlayarak üç aydır.

Diğer organların kararlarına karşı, doktrindeki baskın görüşe ve Yargıtay kararlarına göre dernek (kulüp) içi denetim yolları tüketilmedikçe iptal davası açılmaz. Genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır¹⁰⁰².

Bir spor kulübünün ihraç kararına karşı sadece kararın muhatabı olan üye tarafından itiraz edilebilir. Bu konuda dava ehliyeti sadece hakkı ihlal edilen üyeye aittir. Bu nedenle (Ü1) üyesinin kulüpten ihracı kararına karşı (Ü2) üyesinin dava açma hakkı bulunmamaktadır. Davacı, kulüpten ihraç edile üye veya üyelerdir. Davalı, üyenin kulüpten ihracı kararını veren yetkili organı nedeniyle spor kulübüdür. Davaya bakmakla görevli mahkeme, Asliye hukuk mahkemesi, yetkili yargı çevresi ise kulübün ikametgâhı mahkemesidir¹⁰⁰³.

f. Üyelik sıfatının sona ermesinin sonuçları

Üyelik sıfatının sona ermesiyle beraber üyelikten kaynaklanan hak ve borçlar da ileriye dönük olarak sonlanır ve üyenin kulüpteki üyelik kaydı silinir¹⁰⁰⁴.

Ancak, kulüp üyeliği sona eren kişinin sona erme tarihine kadar doğan borçlardan, sorumluluğu devam eder. Dolayısı ile TMK m. 70/1-c hükmü uyarınca önceki döneme ait aidat borçlarını ödemek zorundadır. Bu husus TMK m. 70/1- c. 3 (eMK m. 66)

¹⁰⁰¹ ÖZSUNAY, s. 251-252.

¹⁰⁰² EREN, s. 251-252 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); DURAL/ÖĞÜZ, s. 304.

¹⁰⁰³ Yarg. 2. Hukuk Dairesi, 01.11.2007 tarihli, 2007/5059 E-2007/14643 K. sayılı Kararı. Bkz. SEROZAN, Rona/ ENGİN, Baki İlkey/ BAYSAL, Başak/ ÜNVER, Tülay A., Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, Genel Bölüm-Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 156.

¹⁰⁰⁴ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 158; DURAL/ÖĞÜZ, s. 305.

hükmünde, üyelik bağı sona ermiş olsa dahi, üyenin ödenmemiş aidat borcundan dolayı derneğe karşı sorumluluğunun devam edeceği açık olarak belirtilmiştir¹⁰⁰⁵.

TMK m. 68/3 hükmüne göre de ihraç kararının kesinleşmesinden itibaren kulübün malları üzerinde hiçbir hak ileri süremez¹⁰⁰⁶. Spor kulübü bina ve eklentilerinden veya kulübün spor ve sosyal faaliyetlerinden üye sıfatıyla yararlanması mümkün değildir. Ancak üyeliği sonlanmış olan kişi eğer yıllık aidatını peşin olarak ödemiş ve daha sonra o yıl dolmadan üyelikten ayrılmış ise bakiye kalan süre dikkate alınarak ödediği bedelin iadesini kulüpten isteyebilir¹⁰⁰⁷.

B. SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİNİN HAK VE FİİL EHLİYETİ

1. Spor Kulübü Derneklerinin Hak Ehliyeti

a. Genel olarak

Medeni hukuk tüzel kişilerinde dolayısı ile spor kulübü derneklerinde Hak ehliyeti kişinin haklara ve borçlara sahip olabilmesini ifade eder¹⁰⁰⁸. Gerçek kişiler ile dernekler arasında, hak ehliyetinin kazanılması, kaybı ve kapsamı gibi hususlarda bazı farklılıklar vardır¹⁰⁰⁹. Doktrindeki bir görüşe göre ise, tüzel kişilerin hak ehliyeti, gerçek kişilerin hak ehliyetinden nitelik olarak değil, nicelik olarak farklılık göstermektedir¹⁰¹⁰.

Hak ehliyeti gerçek kişiler için TMK m. 8 hükmünde düzenlemiştir. Bu maddeye göre, her insanın eşit olarak hak ehliyeti vardır¹⁰¹¹. Dolayısıyla, gerçek kişiler hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler¹⁰¹². TMK m. 48 hükmü tüzel kişilerin hak ehliyetini düzenlemektedir. Bu madde TMK m. 8 ile paralel niteliktedir. Bu hükme göre, tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana

¹⁰⁰⁵ EREN, s. 251-252 (Üyelikten Ayrılma Hakkı); OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 357; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 636; DURAL/ÖĞÜZ, s. 305.

¹⁰⁰⁶ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 362; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 636; DURAL/ÖĞÜZ, s. 305.

¹⁰⁰⁷ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 362; TEKDOĞAN, Aydın, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Özel Kanunlara Göre Asliye ve Sulh Hukuk Mahkemesi Uygulamaları, Seçkin Yayınları, Ankara, Şubat, 2016, s. 76.

¹⁰⁰⁸ KÖPRÜLÜ, s. 142; ÖZSUNAY, s. 25 (Gerçek Kişiler).

¹⁰⁰⁹ ÇAĞIRGAN, s. 77.

¹⁰¹⁰ DURAL/ÖĞÜZ s. 241.

¹⁰¹¹ ARPACI, Abdülkadir, Kişiler Hukuku, Gerçek Kişiler, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s. 27.

¹⁰¹² ÖZSUNAY, s. 26 (Gerçek Kişiler).

özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler (eMK m. 47; ZGB, Art. 54)¹⁰¹³.

Spor kulübü dernekleri kuruldukları andan itibaren hak süjesi olurlar¹⁰¹⁴. Spor kulübü derneği TMK 59/1 hükmü uyarınca kurucuların tamamı tarafından imzalanmış olan kuruluş bildirisini ile dernek tüzüğü ve eklerinin buldukları ve kayıtlı oldukları yerleşim yerinin en büyük mülkî amirliğine verilmesi ile tüzel kişilik kazanır (TMK m.59/I)¹⁰¹⁵.

b. Spor kulübü derneklerinin hak ehliyetinin kapsamı

4721 sayılı TMK hükümlerine göre derneklerin ve spor kulübü derneklerinin hak ehliyetine sahip olmaları kural olarak kabul edilmiştir. Ancak, gerçek kişilere tanınan haklardan derneklerin yararlanması eşyanın tabiatına aykırıdır. Örneğin derneklerin ve spor kulübü derneklerinin, nişanlanması, evlenmesi, boşanması, reşit olması, haklarında gaiplik kararı verilmesi, kanuni müşavir veya kanuni mirasçı olması, ölüme bağlı tasarruflarda bulunması, destekten yoksun kalma tazminatı istemesi vs. mümkün değildir. Çünkü bu haklar sadece gerçek kişilerin kullanabileceği haklardır¹⁰¹⁶. Ancak tüzel kişiler örneğin spor kulübü dernekleri veya spor vakıfları mansup mirasçı veya vasiyetname alacaklısı olabilirler¹⁰¹⁷.

---

¹⁰¹³ Bkz. İsviçre Medeni Kanun m. 53, EGGGER, s. 26 (Tüzel Kişiler); Tüzel kişinin hak ehliyetine ilişkin iki sınırlamadan bahsetmek mümkündür. Bunlardan birincisi bünyesel nedenden kaynaklanan sınırlamadır. Yukarıda da açıklandığı gibi dernekler, tüzel kişi olması nedeniyle insanlara özgü haklara hakları kullanamazlar. İkincisi ise, bu alanda kabul edilen “numerus clausus” ilkesinden kaynaklanan sınırlamadır. Bu ilkeye göre Kanun’da öngörülen türler dışında tüzel kişilik ihdas edilemeyeceği gibi tüzel kişiler de ancak kendi kişilik türüne uygun amaçlarla faaliyet gösterebilir. Buna göre, ideal amaçlı kişi topluluğu olan dernekler kâr elde etme amacıyla kurulamaz. Bkz. ÇETİN, s. 48.

¹⁰¹⁴ ERGÜN, s. 125.

¹⁰¹⁵ ÇAĞIRGAN, s. 62.

¹⁰¹⁶ Bkz. KÖPRÜLÜ, s. 305; DURAL/ÖĞÜZ, s. 243; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 300; ÖZSUNAY, s. 64.

¹⁰¹⁷ Bkz. ÖZSUNAY, s. 67; DURAL/ÖĞÜZ, s. 243; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 126; KILIÇOĞLU, s. 487 (Medeni Hukuk); AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 542; KAÇAK, Nazif, Yeni Miras Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 98-99; Örneğin yargılama konusu olması bakımından da bir dönem gündemi meşgul eden eski bir yönetici tarafından BJK Derneğine vasiyetname yolu ile bırakılan servet ile ilgili 22.08.2001 tarihli bir gazete haberi şu ayrıntıları okurlarla paylaşıyordu: “Beşiktaş’ın önceki gün toprağa verilen eski yöneticilerinden *Şevket Belgin*’in, tüm servetini kulübe bıraktığı ortaya çıktı. *Belgin*’in mirası yaklaşık 50 milyon dolar. Siyah beyazlı kulübün vefat eden eski yöneticisi ve futbolcusunun 50 milyon dolara yakın serveti olduğu iddia ediliyor”. www.hurriyet.com.tr/besiktasa-servet/erişim-tarihi:20.09.2020; Genel hükümlere göre tüzel kişiler kanuni mirasçı olamazlar. Türk hukukunda sadece devlet kanuni mirasçı olabilir. Bir kişi vefat ettiğinde eğer hiçbir surette mirasçısı bulunmuyorsa TMK m. 501 ve TMK m. 631/2 hükümleri uyarınca mirası, son mirasçı olan devlet tüzel

Dernek ve spor kulüpleri gerçek kişilerin yararlanacağı bazı haklardan yararlanamazken, gerçek kişilerin yararlanamayacağı bazı haklardan ise yararlanırlar¹⁰¹⁸. Sadece tüzel kişilere özgü bu haklara kısaca “topluluk hakları” adı verilir¹⁰¹⁹. Topluluk hakları için örnek olarak şu haklar sayılabilir; Spor kulübü derneği için üyeliğe kabul etme veya üyelerinden aidat isteme hakkı (TMK m. 70), üyelerini üyelikten çıkarma (ihraç) hakkı, spor kulübü şirketinin sermaye artırımını talebinde bulunmak (bkz. TTK m. 123 vd.) veya spor kulübünün tüzükte değişiklik yapma hakkı, tüzüğe uymayı isteme hakkı ve tüzel kişilik olarak derneğin kendini fesih hakkı¹⁰²⁰.

Bazı haklardan hem gerçek kişiler hem de tüzel kişilerin yararlanması mümkündür. Haklar, malvarlığı (mamelek) hakları ve kişilik hakları (ad, yerleşim yeri, kişiliğin korunması gibi) olmak üzere iki ana başlık altında toplanırlar¹⁰²¹. O halde spor kulübü derneklerinin yapıları itibariyle veya bazı kanuni düzenlemelere istinaden haiz olmadıkları bazı malvarlığı hakları hariç olmak kaydı ile bütün malvarlığı haklarına sahip olduklarını ifade etmemiz yanlış olmayacaktır¹⁰²². Örneğin doktrinadaki yaygın görüşe göre, spor kulüplerinin de içinde olduğu tüzel kişiler; hak sahibinin bir binadan konut olarak yararlanmak şeklindeki, kişisel ihtiyacını karşılamak amacıyla yönelik kurulan, dolayısı ile gerçek kişilerin yararlanabileceği TMK m. 823 hükmünde düzenlenen sükna (oturma) hakkı sahibi olamazlar¹⁰²³. Ayrıca, tüzel kişiler TBK m. 607 ve m. 611 hükümlerinde düzenlenen ömür boyu gelir ve ömür boyu bakma sözleşmelerinde alacaklı konumunda olamazlar¹⁰²⁴.

---

kişiliğine kalır (eMK m. 448). Bkz. ÖZSUNAY, s. 64; DURAL/ÖĞÜZ, s. 242-243; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 126; KILIÇOĞLU, s. 487 (Medeni Hukuk); Devletin kanuni mirasçılığı gerçek kişilerininkinden farklıdır. Devlet, murisin borçlarından kendisine kalan miras kadar sorumludur. Oysaki kanuni mirasçı veya mirasçılar, bütün mamelekleri ile murisin borçlarından müştereken ve müteselsilen sorumludurlar. Bkz. İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan, Miras Hukuku, Der Yayınları, İstanbul, 2014, s. 294; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Miras Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1978, s. 118. Örneğin, yaşayan hiçbir akrabası olmayan ve ölüme bağlı herhangi bir tasarrufu bulunmayan Bakırköy- İstanbul'da mukim 95 yaşındaki Maria Misakoğlu vefat etmiş olsun. Maria'nın tüm mirası Türkiye Cumhuriyeti'ne kalacaktır. Buradaki durum devletin muktedit olması dolayısı ile bir el koyması değil, kanuni mirasçı olarak hak sahibi olmasıdır. Eğer Maria, vasiyetname tanzim etmiş ve tüm malvarlığının Bakırköy Spor Kulübü Derneğine bırakılmasını istemiş olsaydı, mirası bu spor kulübüne intikal edecekti.

¹⁰¹⁸ DURAL/ÖĞÜZ s. 241; KÖPRÜLÜ, s. 306; AKİPEK /AKINTÜRK /ATEŞ-KARAMAN, s. 544.

¹⁰¹⁹ Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 244-309-330; KÖPRÜLÜ, s. 306; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 543-544

¹⁰²⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 244; KÖPRÜLÜ, s. 306; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 544; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 301.

¹⁰²¹ ÇAĞIRGAN, s. 86.

¹⁰²² Bu hususa dair açıklamalar için bkz. SAYMEN, s. 71; DURAL / ÖĞÜZ, s. 225, ÇAĞIRGAN, s. 86.

¹⁰²³ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 302; AKÜNAL, s. 27; ÖZTAN, s. 27 (Tüzel Kişiler);

Karşıt görüş için bkz. ÇAĞIRGAN, s. 90.

¹⁰²⁴ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 302.

Öte yandan tüzel kişilerin dolayısı ile spor kulüplerinin hak ehliyetinin sınırları içinde olup olmadıkları hususunda üzerinde görüş birliği sağlanamayan ve spor kulüplerinin yararlanmasının özellik taşıdığı ve tereddüt yarattığı bazı hakların varlığından doktrinde bahsedilmektedir¹⁰²⁵. Örneğin, TMK m. 794-822 hükümleri arasında düzenlenmiş olan intifa hakkı, sahibine, konusunu oluşturan şeyi kullanma ve ürünlerinden istifade etme veya tam bir yararlanma yetkisi veren ve tüzel kişilerin yararlanmasında özellik taşıdığı ifade edilen bir haktır¹⁰²⁶.

Dernekler ve spor kulübü derneklerinin hak ve fiil ehliyetlerinin tüzükte belirlenen amaç ile sınırlı olup olmayacağı ve “ultra vires ilkesi” hususundaki açıklamalar ise ileri sayfalarda yer alan yönetimin kurulunun sorumluluğu bahsinde ele alınacaktır¹⁰²⁷.

c. Spor kulübü derneklerinin kişilik haklarının korunması ve manevi tazminat talebi hakkı

Spor kulübü dernekleri tüzel kişiliklerinden kaynaklanan kişilik değerleri üzerinde hak sahibi olabilirler. Dolayısı ile spor kulübü derneklerinin şeref, haysiyet gibi manevi kişilik değerlerine ve ekonomik hürriyeti ve ekonomik faaliyetleri bakımından sırları gibi, ekonomik kişilik değerlerine sahip olması mümkündür¹⁰²⁸.

¹⁰²⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 244.

¹⁰²⁶ Yarg. 14. HD. 25.09.2008 tarihli, 2008/8875 E- 2008/10834 K. sayılı Kararı; “... İntifa hakkı, taşınır ve taşınmaz, hatta haklar ve bir malvarlığı üzerinde tesisi mümkün olan ve hak sahibine konusu olan şeyden yararlanma hakkı veren bir irtifak türüdür...” Bkz. AYAN, Mehmet, Eşya Hukuku III, Sınırlı Ayni Haklar, Mimoza Yayınları, Konya, 2014, s. 58; İntifa hakkı devredilemez ve mirasçılara geçemez. Bu nedenle şahsa bağlı bir irtifak hakkıdır. İntifa hakkı için bir süre kararlaştırılmışsa, bu hak süre sonuna kadar veya süre dolmadan hak sahibinin ölümü veya vazgeçmesi ile sona eder. İntifa hakkı bir spor kulübü lehine kurulmuş ve süre ile ilgili bir düzenleme bulunmuyor ise tüzel kişiliğin ortadan kalkması ile beraber sona ermek durumundadır. Ayrıca genel olarak tüzel kişilerde (dolayısı ile spor kulüplerinde) intifa hakkı süresi azami yüz yıldır (4721 sayılı TMK m. 797/2; 743 sayılı eMK m. 721) ve yüzyıl dolduktan sonra intifa hakkının aynı tüzel kişi yararına yeniden kurulması mümkündür. Öte yandan bu hakkın sona ermesi, gerçek kişilerde ölüm, tüzel kişilerde münfesihi olmakla vuku bulur. İntifa hakkı, konusuz kalınca veya taşınmazlarda tescilin terkinini ile de sona erebilir. Ancak, TMK m. 798/1 hükmüne göre, tüzel kişi olan malik, yararlanılamayacak derecede harap olan intifa hakkı konusu malı, yükümlü olmamasına rağmen, yararlanılacak hale getirirse intifa hakkı yeniden kurulmuş olur ve intifa hakkı gerçek veya tüzel kişilerce iktisap edilebilir (ZGB, art. 750). Bkz. ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, DER Yayınları, İstanbul, 2013, s. 155 (Eşya Hukuku); KÖPRÜLÜ; s. 306; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 123; DURAL/ÖĞÜZ, s. 244-245; SİRMEN, Lale, Eşya Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 606.

¹⁰²⁷ Bkz. “Spor Kulüplerinde Yönetim Kurulunun Sorumluluğu” başlıklı bölüm, s. 238.

¹⁰²⁸ SAYMEN, s. 74; ÖZSUNAY, s. 69; AKÜNAL, s. 29; ÖZTAN, s. 30 (Tüzel Kişiler); Derneklerde ticari sır kavramının olmasının mümkün olmadığına yönelik doktrindeki bir görüşe göre; “... Dernekler, manevi amaçlarla kurulabilmelerine karşın, amaçlarına ulaşabilmeleri açısından, ticari faaliyette bulunabileceklerdir. Bu ticari faaliyetleri bakımından, bir takım ticari sırlarının olması ve bunların

Gerçek ve tüzel kişilere hak ve yükümlülük sahibi olabilme ehliyetini tanıyan hukuk düzeni, aynı zamanda onlara kişiliklerini oluşturan değerleri koruma imkânı da vermektedir. Kişilik hakkı kişisel varlıklar üzerinde söz konusu olan şahsa bağlı bir mutlak haktır. Kişilik hakkı mutlak bir hak olduğu için, şüphesiz ki herkese karşı ileri sürülebilir¹⁰²⁹.

Kişiliğin korunması kavramı, gerçek ve tüzel kişilerin hukuk düzeninde bir hak süjesi olmalarının bir sonucudur¹⁰³⁰. Ancak, Türk Medeni Kanunu'nda yer verilen ve Borçlar Kanunu m. 56 ve m. 58 hükümleri ile teyit edilen düzenlemelere rağmen, "tüzel

---

korunmasının gerekliliği, dernekler açısından da söz konusu olacaktır. Ancak; derneğin, amacını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetleri bakımından, bunların, gerçek kişilerde olduğu gibi bir giz çevresinin olması kanımızca mümkün değildir. Dernekler; tüzüklerinde, çalışma konularını ve faaliyetlerini belirtmek zorunda oldukları gibi, derneklerde iç denetim esas olmakla birlikte, faaliyetlerinin amaca uygun olması bakımından dış denetim de söz konusudur. Bu açıdan; derneklerin faaliyetlerini, gerçek kişilerde olduğu gibi, bir sır perdesi içinde saklamaları mümkün değildir..." Bkz. ÇAĞIRGAN, s. 103.

¹⁰²⁹ Bkz. KILIÇOĞLU, s. 5 (Şeref ve Haysiyet); HELVACI, Serap, Gerçek Kişiler, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 10; ACABEY, Mehmet Beşir, Basın Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C. 8, Özel Sayı: Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C. 1, 2013, s. 1-54; GÖNEN, Doruk, Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 19; Yargıtay tarafından kişilik hakkı; "Kişilik değerleri, kişinin kişilik haklarını oluşturup, bu hakların yazılı hukukta bir tanımlanmış olmakla birlikte teori ve yargısal kararlardaki tanıma göre, kişinin yaşamı, sağlığı, vücut ve ruh bütünlüğü ile toplum içindeki yerini sağlayan ve koruyan haklar", olarak tanımlanmıştır. Bkz. Yargıtay, 4. HD. 15.02.2001 tarihli., 2000/10596 E.-2001/1501 K. sayılı Kararı; Yargıtay, 4. HD. 06.02.2001 tarihli., 2000/9223 E.-2000/1103 K. sayılı Kararı. www.hukukihaber.net/internet-yoluyla-kisilik-haklarina-tecavuz-makale/bkz. AKBAŞ Ferhat /24 Aralık 2015/erişim tarihi: 03. 05. 2020; Bkz. ARIDEMİR-GENÇ, Arzu, Türk Borçlar Kanunu'nun Manevi Tazminat İle İlgili Hükümlerinin (TBK m. 56 ve 58) Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, Der Yayınları, İstanbul, 2015, s. 45; Medeni hukuk tüzel kişileri bakımından konuya yaklaşırsak, tıpkı şirketlerde olduğu gibi, bu kişilerin de bir adları vardır ve korunmaya gereksinimi olabilir. Bkz. ÖZSUNAY, s. 68 (Tüzel Kişiler); Ticaret hukuku tüzel kişilerin adına (veya müstear adına) yönelik tecavüzler hakkında ayrıntılı açıklama ve bilgiler için bkz. GÖNEN, s. 70 vd; TMK m. 26, bu hukuki korumayı işaret etmektedir; "Adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir. Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir"; Yargıtay bir kararında özetle; "...Bir spor derneğine bağlı spor kulübünün tarafları ile oluşturduğu sadakat, sevgi ve sempati bağından hareketle maddi ve ekonomik değeri olan ayırt edici isim ve işaretleri ile ticari değeri olan resim, portre, her türlü yayınlar vb. üzerinde üstün hakkının bulunduğu ve bu değerlerden yararlanma hakkının münhasıran o derneğe ait olduğu kabul edilmelidir. Söz konusu ayırt edici isim ve işaretler ile derneğe bağlı spor kulübünün ticari değeri olan her türlü resim, portre, poster, yayın vb. üzerindeki tescilsiz sınai haklar mülga 6762 sayılı TTK m. 56 vb. hükümleri uyarınca koruma altındadır. Diğer yandan basının Anayasa ve Basın Kanunu uyarınca özgür haber yapma ve ifade hürriyeti, halkın da bilgilendirme ve haber alma hürriyeti bulunmaktadır. Şüphesiz bu hakkı kullanırken basının kişilik haklarına ve başkalarına ait ticari değerlere zarar vermemek için azami dikkati göstermesi, orantılılık ilkesi doğrultusunda hareket etmesi gerekir. Söz konusu orantılılık değerlendirilirken, halkın haber alma hakkı, sunulan bilginin haber değeri ve haberin güncel olması, doğru bilgiler içermesi ve bilgi edinme yöntemi gibi hususlar özellikle dikkate alınmalıdır. Somut olayda, davalı gazetenin ikinci sayfası ile sondan bir önceki sayfasında büyük boy şeklinde yayımlanan davacı derneğe ait spor kulübü futbolcularına ait fotoğraf kullanılarak dev posterlerinin yayınlanmak suretiyle davacı tarafın haklarına tecavüzde bulunmuş olması ve davada eylemin haksız rekabet teşkil etmiş olmasını spor kulübünün kişilik haklarına tecavüz..." olarak kabul etmiştir. Bkz. Yarg. 11. HD, 07.03.2019 tarihli, 2017/5208 E.- 2019/1910 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

¹⁰³⁰ SAYMEN, s. 74; ÇAĞIRGAN, s. 103.

kişilerin manevi tazminat hakkı” üzerinde doktrinde bir tartışma söz konusudur. Örneğin, klasik görüşe göre, tüzel kişiler sadece TMK m. 25 hükmü lafzında sayılan haklardan yararlanabilirler. Klasik görüşe göre manevi zarar, bir kimsenin duyduğu manevi acı, elem ve ızdırıp olduğuna göre tüzel kişi yapısı gereği acı, ıstırap ve elem duyamaz. Böylelikle klasik görüşü savunan hukukçulara göre tüzel kişi, TMK m. 25 hükmüne göre koşulları varsa tecavüz tehlikesinin önlenmesi, tecavüze son verilmesi, tecavüzün hukuka aykırılığının tespiti ve maddi tazminat davası açabilir, manevi tazminat talepli bir dava açamaz¹⁰³¹. Ancak, doktrin ve uygulamada bu görüşün aksine tüzel kişilerin, onur ve saygınlık gibi kişilik haklarına tecavüz nedeniyle zarar gördüğünde koşulları varsa maddi tazminat ve manevi tazminat talep edebileceği çoğunlukla kabul edilmektedir¹⁰³².

Doktrinde, manevi zararın objektif görüşle izah edildiği görüşe göre de, tüzel kişinin manevi tazminat talep edebileceği konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Örneğin doktrinde yer alan bir görüşe göre gerçek veya tüzel kişi, kişilik haklarının ihlali sonucunda manevi bir zarara uğrayan kişi manevi tazminat davası açabilir. O halde bir medeni hukuk tüzel kişisi olan spor kulübü derneğinin adına yönelik korunması, TMK m. 26 hükmüne, diğer genel anlamdaki kişilik hakları ihlallerine karşı korunması ise TMK m. 24 ve m. 25 hükümlerine göre olacaktır¹⁰³³.

---

¹⁰³¹ Tüzel kişilerin haklarını sadece TMK m. 25 hükmüne göre açılacak davalar ile koruyabileceği yönündeki “klasik görüş” için bkz. KILIÇOĞLU, s. 266 -267 (Şeref ve Haysiyet); Bu doğrultudaki benzer görüşlerin nakledilmesi ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. DURAL/ÖGÜZ, s. 245; GÖNEN, s. 183-184;

¹⁰³² Doktrindeki farklı görüşler ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. ANTALYA, Gökhan, Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması -Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi, Cevdet Yavuz’a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 3, İstanbul, 2016, s. 221- 251 (Manevi Zararın Belirlenmesi); TANDOĞAN, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, Akit Dışı ve Akdi Mesuliyet, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 333 (Mesuliyet); ULUSAN, İlhan, Bir Derneğin Kişilik Haklarının Zedelenmesi İle İlgili 3 Haziran 1971 Tarihli İsviçre Federal Mahkemesi Kararı, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yıl: 7, S.10, 2011, s. 208-218; KARAHASAN, Mustafa Reşit, Sorumluluk Hukuku Manevi Tazminat, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s. 66; ACAR, İsmail, Medeni Hukuk (Giriş ve Başlangıç Hükümleri), Themis, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 115 vd; DURAL/ÖGÜZ, s. 245-246; GÖNEN, s. 184; ACABEY, s. 1-51; Ayrıca tüzel kişilerin manevi tazminat talep edebileceklerine dair örnek içtihatlar için bkz. Yarg. 4. HD. 09. 12. 1993 tarihli, 1993/607 E.-14351/K. sayılı Kararı; Yarg. 4. HD. 16. 06. 2003 tarihli, 2003/3293 E.- 2003/7775 sayılı Kararı (Legalbank).

¹⁰³³ Bkz. İNAN, Ali Naim/YÜCEL, Özge, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler Seçkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 477; Benzer görüşler için bkz. HELVACI, s. 105. Doktrindeki bir başka görüş ise konuya tüzel kişilik özelinden bakarken, özellikle manevi zararın tazmininde, para dışındaki yolların daha elverişli olabileceğini savunmaktadır. Bkz. GÖNEN, s. 228; Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına tecavüz olunan kişi, hâkimden saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir (TMK m.24/1-Art.28 ZGB). Bkz. ARIDEMİR-GENÇ, s. 45. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR, s. 274; GÜNERGÖK, Özcan

Günümüzde teknolojik gelişmelerin ileri seviyelere ulaşması ile özellikle kişilerin özel hayatları kolayca ulaşılabilir konuma gelmiştir. Oysa gerek gerçek, gerek ise tüzel kişilerin korunmaya değer adaları, unvanları, gizli ve özel alanları mevcuttur. Tüzel kişilerde korumanın kapsamını izah etmekte genel olarak kabul edilen “üç alan teorisi”, kişinin hayat alanını, “kamuya açık alan”, “özel alan” ve “gizli alan” olarak üç bölüme ayırmaktadır¹⁰³⁴. Kişilik hakkına müdahale tehlikesinin bu kadar artması, kişilik haklarının geçmiş dönemlerden daha sıkı bir şekilde korunması gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Medeni Kanunda kişiliğin korunması bölümünde, gerçek kişi-tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın, kişilik hakkına bir tecavüzde bulunulduğunda hukuken neler yapabileceği düzenlenmiştir¹⁰³⁵. TMK m. 24 hükmüne göre; “Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse hakîmden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır”. Böylelikle gerçek veya tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın kişilik hakları hukuki koruma altına alınmıştır. TMK m. 25 hükmüne göre ise, gerçek kişilerin olduğu gibi, tüzel kişilerin de, kişilik hakları ihlal edildiğinde bu tecavüze karşı hukuki mercilere başvurma hakları bulunmaktadır¹⁰³⁶.

/KAYIHAN, Şaban, Borçlar Hukuk Dersleri (Genel Hükümler), Umuttepe Yayınları, İzmit, 2020, s. 489; “... Kişilik haklarına saldırının kapsam ve koşulları TMK’nın 24, 24/a maddesinde belirtilmiş, TBK’nın 49. Maddesinde de saldırı halindeki yaptırımın kapsam ve niteliği düzenleme altına alınmıştır. TBK’nın 49. maddesinde belirtilen manevi zarar, kişinin kişisel çıkarlarında (haklarında) uğradığı bir eksilmedir. Bir tüzel kişinin kişisel haklarından olan “adı, şerefi, onuru ve itibarı gibi) varlıklarına yapılan saldırının; bu manevi değerlerinde bir eksilmeye (manevi zarara) neden olacağı bir gerçektir. Gerçi, duyguları olmayan tüzel kişilerin elem ve ızdırap duymaları düşünülemez. Ancak bu onların kişilik değerlerinin saldırıya uğramadığı sonucu doğurmaz. Hukuk düzeni tüzel kişileri hukuk süjesi olarak tanıdığına ve onlara ad, şeref, onur ve itibar gibi kişisel varlıklar bahsedilmiş olduğuna göre (TMK.m. 46), tüzel kişinin üzüntü duymayacağı gerekçesiyle davanın reddi doğru değildir. Zaten manevi zarar salt üzüntünün varlığı halinde değil, kişinin kişilik değerlerinin saldırıya uğraması durumunda gerçekleşen bir zarardır. Bunun içindir ki gerek Medeni Yasa ve gerekse Borçlar Yasası (m. 49) yalnız gerçek kişilerin değil, aynı zamanda tüzel kişilerinde kişisel haklarını korumaktadır. Yargıtayın uygulaması ve bilimsel eserlerdeki baskın görüş, tüzel kişilerin de kişisel nitelikçe gerçek kişilerin kişiliklerine özgü olanların dışında kalan, kişisel haklarına saldırı halinde manevi tazminat isteyebilecekleri yolundadır. Bu yön gözetilmeksizin yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan kararın bozulması gerekmiştir...” Bkz. Yarg. 4. H.D., 24.09.2001 Tarihli, 2001/4164 E.- 2001/8421 K. sayılı Kararı. Kararı nakleden, GÜNERGÖK/ KAYIHAN, s. 489.

¹⁰³⁴ Bkz. GÖNEN, s. 83-84.

¹⁰³⁵ Ayrıntılı bilgi ve açıklama için, İsviçre Medeni Kanunu Şahsiyete ait hükümler bölümü, m. 28 hükmüne bkz. EGGER; s. 32

¹⁰³⁶ TBK m. 58 (eBK m. 49/1) hükmünde; “Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir,”

Çağdaş hukuk sistemlerinde, gerçek kişiler ve tüzel kişiler açısından kişilik hakkı, kişinin tüm korunan haklarının, değerlerinin ve varlıklarının bütünü olarak kabul edilir, dolayısı ile hukuken korunan ve kişiyle ilgili tüm değerler “kişilik hakkı” kavramı kapsamındadır¹⁰³⁷. Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına tecavüz olunan kişi, hâkimden saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir (TMK m.24/1-Art.28 ZGB¹⁰³⁸. Bu değerlerin neler olduğuna, hukuka aykırılığın tespitine veya hukuka uygunluk nedenlerinin olup olmadığına, önündeki somut olaya göre hâkim karar verecektir¹⁰³⁹.

Yargıtay spor kulüpleri ile ilişkili bir kararında özetle; “...Bir spor derneğine bağlı spor kulübünün tarafları ile oluşturduğu sadakat, sevgi ve sempati bağından hareketle maddi ve ekonomik değeri olan ayırt edici isim ve işaretleri ile ticari değeri olan resim, portre, her türlü yayınlar vb. üzerinde üstün hakkının bulunduğu ve bu değerlerden yararlanma hakkının münhasıran o derneğe ait olduğu kabul edilmelidir. Söz konusu ayırt edici isim ve işaretler ile derneğe bağlı spor kulübünün ticari değeri olan her türlü resim, portre, poster, yayın vb. üzerindeki tescilsiz sınai haklar mülga 6762 sayılı TTK m. 56 vb. hükümleri uyarınca koruma altındadır. Diğer yandan basının Anayasa ve Basın Kanunu uyarınca özgür haber yapma ve ifade hürriyeti, halkın da bilgilendirme ve haber alma hürriyeti bulunmaktadır. Şüphesiz bu hakkı kullanırken basının kişilik haklarına ve başkalarına ait ticari değerlere zarar vermemek için azami dikkati göstermesi, orantılılık ilkesi doğrultusunda hareket etmesi gerekir. Söz konusu orantılılık değerlendirilirken, halkın haber alma hakkı, sunulan bilginin haber değeri ve haberin güncel olması, doğru bilgiler içermesi ve bilgi edinme yöntemi gibi hususlar özellikle dikkate alınmalıdır. Somut olayda, davalı gazetenin ikinci sayfası ile sondan bir önceki sayfasında büyük boy şeklinde yayımlanan davacı derneğe ait spor kulübü futbolcularına ait fotoğraf kullanılarak dev posterlerinin yayınlanmak suretiyle davacı tarafın haklarına tecavüzde bulunmuş olması ve davada eylemin haksız rekabet teşkil etmiş olmasını spor kulübünün kişilik haklarına tecavüz”, olarak kabul etmiştir¹⁰⁴⁰.

---

düzenlemesiyle gerçek kişi veya tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın manevi tazminat talep etme hakkı düzenlenmiştir.

¹⁰³⁷ ANTALYA, s. 221- 251 (Manevi Zararın Belirlenmesi).

¹⁰³⁸ Bkz. ARIDEMİR-GENÇ, s. 45.

¹⁰³⁹ ANTALYA, s. 221- 251 (Manevi Zararın Belirlenmesi); GÖNEN, s. 152 vd.

¹⁰⁴⁰ Bkz. Yarg. 11. HD, 07.03.2019 tarihli, 2017/5208 E.- 2019/1910 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

Hâkim manevi tazminat miktarını belirlerken yukarıda zikredilen Medeni Kanun hükümleri ile TBK m. 51, m. 56 ve m. 58 hükümlerini birlikte değerlendirecektir¹⁰⁴¹. Hâkim, takdir hakkını kullanacağı için ayrıca TMK m. 4 hükmü çerçevesinde hukuka ve hakkaniyete uygun davranmak durumundadır¹⁰⁴².

Bu arada, günlük yaşamda tüzel kişilerin, özellikle ticari şirketler ve spor kulüplerinin karşılaştıkları kişilik hakkı veya tecavüzleri genellikle basın yoluyla olmaktadır¹⁰⁴³. Ayrıca aldatıcı ve örtülü reklamlar vasıtasıyla bir spor kulübü “gizli hile ve desiseler ile aleyhine haksız rekabet oluşturacak” şekilde rakiplerinden birinin veya bir kişinin tecavüzü sonunda kişilik hakları bakımında zarara uğrayabilir¹⁰⁴⁴. Bu halde de somut olaya göre manevi tazminat talebinde bulunmak söz konusu olabilecektir.

Öte yandan, spor kulüplerinin hem dernek şeklinde, hem de profesyonel şubelerinin şirket şeklinde teşekkül edebilecekleri dikkate alındığında, somut olaya göre kişilik hakkının özel hukuk yönünden medeni hukuk, borçlar hukuku veya ticaret hukuku prensiplerine göre koruma alınacağını söylemek yanlış olmayacaktır¹⁰⁴⁵.

---

¹⁰⁴¹ GÜRPINAR, Damla, Haksız Fiil Kaynaklı Zararların Tazmini Bakımından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun Getirdikleri, İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 77, Sayı: 2, Mayıs 2012, s. 253-299.

¹⁰⁴² GÜRPINAR, s. 253-299; Hukuka aykırılığın tespiti için Türkiye, Almanya ve İsviçre hukukundaki hâkim görüş olan objektif teoriye göre bir değerlendirme yapılacaktır. Bu teoriye göre, bir davranış, ancak başkalarının hak ve menfaatlerini koruyan bir hukuk normuyla, yani genel bir davranış kuralıyla çatıştığı zaman, hukuka aykırılık teşkil eder ve “kişisel değerlerin ihlali sonucunda kişilikte meydana gelen eksilme”, olan manevi zarar meydana gelir. Azınlıktaki sübjektif teoriye göre ise, tecavüz fiili, failin böyle bir fiili işlemeye yetkili olmaması durumunda hukuka aykırılık teşkil edecektir. Bkz. İŞGÜZAR, Hasan, 3444 Sayılı Kanunla Değiştirilen Borçlar Kanununun 49. Maddesine Göre Kişilik Hakkının İhlali Nedeniyle Manevi Tazminat Davasının Şartları, Ankara Barosu Dergisi, S. 6, 1990, s. 872-873.

¹⁰⁴³ Yazılı basın, radyo ve televizyon programlarında veya sosyal medyada eleştiri sınırlarını aşan mahiyette eleştiri veya beyanlar karşısında tüzel kişi, ANY m. 32 hükmüyle teminat altına alınan haklar doğrultusunda, Basın K. m. 14, TRT K. m. 27, 6112 sayılı K. 18 uyarınca düzeltme ve cevap hakkını da kullanabilir. DURAL/ÖĞÜZ, s. 245.

¹⁰⁴⁴ İNAL, Emrehan, Türk Hukukunda Aldatıcı ve Örtülü Reklamlar, Uluslararası Reklam Sempozyumu, 8-9 Mayıs 2008, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 89.

¹⁰⁴⁵ Örneğin, TTK hükümleri dışında, TBK m. 57 hükmündeki haksız rekabetten kaynaklanan ve 10.01.2017 yürürlük tarihli 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ile korunan Marka hakkının ihlalden kaynaklanan tecavüzler de, şirket şeklinde yapılmış veya marka değeri olan bir kulüp adına manevi tazminatı gerektirebilir. Galatasaray spor kulübüne ait marka, amblem ve logoların izinsiz olarak çeşitli ürünler üzerinde kullanılmasının haksız rekabet olarak kabul edilmesine dair yüksek mahkeme kararı için bkz. YARG. 11. HD. 20.3.2007 tarihli 2005/13270 E.- 2007/4678 K. sayılı Kararı. (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

2. Spor Kulüplerinin Taraf ve Dava Ehliyeti

Taraf ehliyeti kavramı, “bir davaya, davacı veya davalı sıfatıyla taraf olabilme ehliyeti” anlamına gelmektedir¹⁰⁴⁶. Taraf ehliyeti kavramı maddi hukuk yanında şekli hukukta da sıklıkla karşılaşılan bir kavramdır¹⁰⁴⁷. Taraf ehliyetine kimlerin haiz olacağı Türk Medeni Kanununa göre belirlenir. HMK m. 51 hükmü uyarınca dava ehliyeti, medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir. Tüzel kişiler HMK m. 52 hükmüne göre bir davada yetkili organları tarafından temsil edilirler¹⁰⁴⁸.

Dernekler ve spor kulübü dernekleri, HMK m. 113 hükmü doğrultusunda üyelerinin veya mensuplarının yahut temsil ettikleri kesimin menfaatlerini korumak için, kendi adlarına, ilgililerin haklarının tespiti veya hukuka aykırı durumun giderilmesi yahut ilgililerin gelecekteki haklarının ihlâl edilmesinin önüne geçilmesi için dava açabilir¹⁰⁴⁹. Bu çerçevede spor kulübü dernekleri, “davacı” sıfatıyla bir dava açabilecekleri gibi, kendilerine karşı açılmış olan davada “davalı” olarak taraf olabilirler¹⁰⁵⁰.

---

¹⁰⁴⁶ ÇETİN, s. 50.

¹⁰⁴⁷ Bir tüzel kişi, dava ile ilgili sulh olma, feragat etme gibi her türlü işlemi yetkili organı veya organlarının belirlediği temsilci aracılığıyla yapabilir. Bu noktada Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun TDK ile ilgili bir uyuşmazlık ile ilgili, aktif dava ehliyeti ve dava açma hakkının var olup olmadığı ile ilgili önemli bir kararını hatırlatmakta fayda görüyoruz. Somut uyuşmazlıkta, davacı Şerafettin TURAN, 1932 yılından beri dernek statüsü ile varlığını sürdüren Türk Dil Kurumunun son genel başkanı (ve üyesi) olmasına dayanarak TDK derneğine karşı “el atmanın önlenmesi davası” izafe etmiştir. Dernek niteliğindeki Türk Dil Kurumunun hukuki varlığına 1982 Anayasası hükmü ile son verilerek yerine aynı isimle kamu tüzel kişiliği niteliğinde yeni bir kuruluş oluşturulmuştur. Davacı tarafından 1982 Anayasasının geçici m. 15 hükmünde yer alan hukuki engel nedeniyle bu işleme karşı herhangi bir itiraz ve dava hakkının kullanılmadığı, ancak ANY geçici m. 15 hükmünün yürürlükten kaldırılmasından sonra dava açmak imkânı bulabildiğini iddia etmiştir. YHGK içtihadı özeti aşağıdaki şekildedir ve bu içtihat değerlendirilirken Anayasa Hukuku disiplinindeki Kurucu İktidar kavramına da dikkat etmek gerekmektedir. Demokratik hukuk devletine müdahale olan 12 Eylül Darbesi dönemi metni olmakla beraber 1982 Anayasası kurucu iktidarın meydana getirdiği bir temel normdur. “Bir hakkı dava etme yetkisi (dava hakkı) kural olarak o hakkın sahibine aittir (İstisnalar için, örnek: C. Savcısının kamu yararının bulunduğu durumlarda bazı hukuk davalarını açabilmesi). Bir hakkın sahibinin kim olduğu, dolayısıyla o hakkı dava etme yetkisinin kime ait olduğu (o davada davacı sıfatının kime ait olacağı) tamamen maddi hukuk kurallarına göre belirlenir. Ancak, bir davanın davacısının o dava yönünden davacı sıfatına sahip bulunmadığının belirlenmesi halinde, mahkeme dava konusu hakkın mevcut olup olmadığını incelemeyeceği ve sıfat yokluğundan davanın reddine karar vermek zorunda olduğu için, taraf sıfatı usul hukukunun da düzenleme alanındadır. (2709 SK. m. 17, 35, 132, 134, 148, 152, 154, Geç. m. 15) (2876 S. K. m. 1, 2, 35, 36, 52) (4721 S. K. m. 23) (1086 S. K. m. 38, 39).” YHGK, E. 2004/4-371, K. 2004/375, 23.06.2004 Tarihli Kararı (Sinergi Mevzuat ve İçtihat Programı); Kurucu (Asli) iktidar kavramı için bkz. KAPANİ, Münci, Politika Bilimine Giriş, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1978, s. 40; ÖZBUDUN, Ergun, Türk Anayasa Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 1986, s. 119 (Anayasa).

¹⁰⁴⁸ ÇETİN, s. 50.

¹⁰⁴⁹ AKÜNAL, s. 31; ÇETİN, s. 50.

¹⁰⁵⁰ ÖZSUNAY, s. 54; AKÜNAL, s. 31; ÇETİN, s. 50.

Dava ehliyetine göre ise, bir kimsenin doğrudan doğruya ya da seçtiği temsilci vasıtasıyla davayı takip edebilmesi ve usul işlemlerini yapabilmesidir. Gerçek kişiler gibi tüzel kişilerin de dava ehliyeti vardır¹⁰⁵¹. Dava, spor kulübü adına veya spor kulübüne karşı açılır. Spor kulübünün üyelerine veya organını oluşturan gerçek kişilere karşı açılan dava, derneğe karşı açılmış sayılmaz. Spor kulübü dernekleri, yalnız kendi tüzel kişiliğinin ihlali halinde değil, üyelerinin ve hatta kulübün amacına göre, hizmet ettiği kitlenin menfaatinin korunması için de dava açabilirler. Ancak, spor kulübü dernekleri üyelerinin kişisel nitelikteki hakları için dava açamazlar¹⁰⁵².

Spor kulüplerinin davada temsil edilmelerinde yetkili organ kulüp yönetim kuruludur. Dolayısıyla spor kulübü aleyhine veya spor kulübü tarafından açılan davalarda kulübü temsil yetkisi kural olarak yönetim kuruluna aittir. Ancak yönetim kurulunun dava açma yetkisini kullanabilmesi için genel kurulun bu hususta yetki vermesi gerekebilir. Bunun dışında, genel kurul spor kulübü derneğini, yönetim kurulu dışında başka bir organın temsil etmesini de kararlaştırabilir¹⁰⁵³.

3. Spor Kulüplerinde Organ Kavramı ve Fiil Ehliyeti

a. Genel olarak medeni hukuk tüzel kişilerinde organ kavramı

TMK m. 49 hükmünde genel itibari ile kişilerin fiil ehliyeti düzenlenmiştir¹⁰⁵⁴. Tüzel kişiler hak ehliyetleri doğrultusunda fiil ehliyetine sahiptirler. Dolayısı ile bir tüzel kişi olan spor kulüpleri de ancak hak ve fiil ehliyetine sahip oldukları vakit faaliyette bulunabilirler. Bu çerçevede, medeni hukuk sistemi içindeki tüzel kişiler “kendi fiilleri” ile medeni haklarını kullanabilmeyi ve borç altına girebilmeyi “organları” vasıtasıyla gerçekleştirirler¹⁰⁵⁵. Nitekim TMK m. 49 hükmü bu hususu açıkça ifade etmektedir. Tüzel kişinin fiil ehliyeti organlarının kurulduğu anda başlar¹⁰⁵⁶. Tüzel kişi fiil

¹⁰⁵¹ ÖZSUNAY, s. 54; ÇETİN, s. 50.

¹⁰⁵² AKÜNAL, S. 31; ÇETİN, s. 51; Spor kulübü derneğinin dava ve taraf ehliyeti yalnız hukuk davalarını değil, idari veya cezai davaları da kapsar. Örneğin, dernek, üyelerinin menfaatini ihlâl eden bir idari işlemin iptaline yönelik bir idari davada İYUK m. 10 hükmü uyarınca davacı sıfatıyla; dernek tüzel kişiliği araç olarak kullanılmak suretiyle işlenen bir nitelikli dolandırıcılık suçunun ceza davasında da müşteki veya katılan sıfatıyla taraf olabilir. Bkz. ÇETİN, s. 51.

¹⁰⁵³ ÇETİN, s. 51.

¹⁰⁵⁴ TMK m. 9: “Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edebilir ve borç altına girebilir”.

¹⁰⁵⁵ Organ teorisi için bkz. SAYMEN, s. 287-288; KÖPRÜLÜ, s. 307.

¹⁰⁵⁶ Bkz. HATEMİ, s. 113-114; ERGÜN, s. 183.

ehliyetini organları aracılığıyla kullanmaktadır¹⁰⁵⁷. Doğal olarak tüzel kişinin iradesinin oluşması ve icrası tüzel kişiliğin organlarını oluşturan kişi veya kişilerin iradelerine bağlıdır¹⁰⁵⁸. Doğal olarak tüzel kişinin iradesinin oluşması ve icrası tüzel kişiliğin organlarını oluşturan kişi veya kişilerin iradelerine bağlıdır¹⁰⁵⁹. Bu açıklamalar çerçevesinde organ kavramı şöyle tanımlanabilir; “Tüzel kişinin iradesinin oluşmasını ve açıklanmasını sağlayan, tüzel kişinin kendi örgütünde yer alan kişi veya topluluğa organ” adı verilir¹⁰⁶⁰.

Derneklerde ve spor kulübü derneklerinde de, fiil ehliyeti, kanuna ve tüzüklerine göre, bunun için gerekli organlara sahip olmalarıyla başlar. Derneğin (veya spor kulübü derneğinin) fonksiyonlarını, kanuna ya da derneğin (spor kulübü derneğinin) tüzüğüne göre, bağımsız olarak yerine getirmek üzere seçilen veya kendisine bu fonksiyonları bağımsız olarak yerine getirme yetkisi fiilen ve dışarıdan belli olacak biçimde verilen kişi ya da kişi topluluklarına, organ adı verilir¹⁰⁶¹.

4721 sayılı TMK m. 50 tüzel kişilerin fiil ehliyetlerini ne suretle kullanabileceklerini düzenlemiştir. Söz konusu maddeye göre, tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Organ tüzel kişi adına davranışta bulunmaya yetkilidir. Bahsi geçen yetki münhasıran organ sıfatına bağlı olup mütemmim cüz mahiyetindedir¹⁰⁶².

Genellikle medeni hukuk tüzel kişilerinin iç örgütlenmesindeki organlar arasındaki iş bölümü, organların görev ve yetkileri, kanun hükümlerinde, dernek tüzüğü veya vakıf senedinde belirlenir¹⁰⁶³. Öte yandan, organ olarak açıkça zikredilmemiş olsa dahi dernek tüzüğü veya vakıf senedinde kendisine organa haiz yetki, görev ve sorumluluklar

---

¹⁰⁵⁷ ÖZSUNAY, s. 72; DURAL/ÖĞÜZ, s. 249; ÖZTAN (Temel Kavramlar), s. 333; HATEMİ, s. 113-114 (Kişiler Hukuku); ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, AÜHF Yayınları, Ankara, 1970 (Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ), s. 81; Organ (uzuv) teorisi için bkz. SAYMEN, s. 287-288. Benzer bir görüş için bkz. KÖPRÜLÜ, s. 307.

¹⁰⁵⁸ ERGÜN, s. 187.

¹⁰⁵⁹ ERGÜN, s. 187.

¹⁰⁶⁰ Tüzel kişilerde organ kavramının doktrindeki diğer tanımları için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 250; AKÜNAL, s. 34-35; ÖZTAN, 81-82 (Tüzel Kişilerde Organ Kavramı); ÇETİN, s. 65; ÇAĞIRGAN, s. 130.

¹⁰⁶¹ ÖZSUNAY, s. 169; AKÜNAL, s. 33.

¹⁰⁶² Bkz. AKÜNAL, s. 33; AYAN, Mehmet/AYAN, Nurşen, Kişiler Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya, 2014, s. 202.

¹⁰⁶³ İKİZLER, s. 64 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği).

verilmiş olan kişi veya kişilerin TMK m. 48 hükmüne göre organ olarak kabul edilmeleri gerektiği doktrinde savunulmaktadır¹⁰⁶⁴.

4721 sayılı TMK m. 72/1 hükmüne göre derneklerde ve spor kulübü derneklerinde genel kurul, denetim ve yönetim kurulu zorunlu organlardır¹⁰⁶⁵. Dernekler Kanununda da genel kurul, yönetim ve denetim kurullarının zorunlu organ olduğu açıkça düzenlenmiştir¹⁰⁶⁶. Örneğin 5253 Sayılı DK m. 4 hükmü dernek tüzüğünde yer alması gereken zorunlu unsurları zikretmektedir. Bu hükümde genel kurul, yönetim ve denetim kurullarının zorunluluğu açık ve net olarak görülmektedir. Dernekler zorunlu organları yanında amaç teşkilat ve faaliyet alanlarına göre ihtiyari organlar da kurabilirler. Bu organlar dernek tüzüğünde (vakıflarda, vakıf senetlerinde) belirtilebileceği gibi sonradan alınan genel kurul kararı ile kurulabilir¹⁰⁶⁷. Örneğin, vakıflarda denetim organı olan denetleme kurulu, derneklerde disiplin kurulu, spor kulübü derneklerinde balotaj kurulu ihtiyari organlardır¹⁰⁶⁸.

b. Spor kulüplerinde fiil ehliyetinin başlangıcı ve fiil ehliyetsizliği

TMK m. 49 (eMK m. 47) hükmüne göre tüzel kişiler, “kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar”. Dolayısı ile TMK m. 49 hükmü uyarınca bir tüzel kişinin kendi fiilleri ile haklar edinip borç altına girebilmesi için organların mevcudiyeti gerektiğinden, fiil ehliyeti kanunda belirtilen zorunlu organların teşkil edilmesinden sonra başlayacaktır¹⁰⁶⁹. Bu nedenle tüzel kişi kurulduğu zaman zorunlu organları tam olarak oluşmamışsa, hak ehliyetine sahip olarak kabul edilse dahi henüz fiil ehliyetinin varlığından bahsedilemez¹⁰⁷⁰.

Hangi organların zorunlu olarak bulunması gerektiği kanunla belirtilir. TMK m. 72 hükmüne göre derneğin zorunlu organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim

¹⁰⁶⁴ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.269 ila 271; İKİZLER, s. 64 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği).

¹⁰⁶⁵ TMK m. 72: “Derneğin zorunlu organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur. Dernekler zorunlu organları dışında başka organlar da oluşturabilirler. Ancak, bu organlara zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez”.

¹⁰⁶⁶ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 285; SAYMEN, s. 289; ARAT, s. 66-67.

¹⁰⁶⁷ KILIÇOĞLU, s. 489 (Medeni Hukuk); ARAT, s. 66-67.

¹⁰⁶⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 255; SAYMEN, s. 289; ARAT, s. 66-67.

¹⁰⁶⁹ ÖZSUNAY, s. 73; DURAL/ÖĞÜZ, s. 251; AKÜNAL, s. 39; ERGÜN, s. 183; AKÜNAL, 35; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 309.

¹⁰⁷⁰ ÖZSUNAY, s. 73; HATEMİ, Hüseyin/ OĞUZTÜRK-KALKAN, Burcu, Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 97; DURAL/ÖĞÜZ, s. 249; AKÜNAL, s. 39.

kurulu, vakıf tüzel kişiliğinde ise TMK m. 109 uyarınca yönetim organıdır¹⁰⁷¹. Ancak vakfeden, vakıf senedinde gerekli gördüğü başka organlara da yer verebilir¹⁰⁷².

Tüzel kişinin bazı durumlarda geçici olarak organsız kalması söz konusu olabilir. Örneğin, bir spor kulübünün yönetim kurulu istifa edebilir. Bu istifa kulübün tüzel kişiliğinin son bulmasına neden olmaz, dolayısı ile tüzel kişilik devam eder¹⁰⁷³. Ancak tüzel kişilik organsız kaldığı dönem boyunca fiil ehliyetinden mahrum olacaktır¹⁰⁷⁴. Böyle bir durum meydana geldiğinde tüzel kişiye kanuni temsilci (yönetim kayyımı) atanır. 4721 sayılı, TMK m. 427/4 hükmüne göre, bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa vesayet makamı olan mahkeme tarafından “yönetim kayyımı” tayin edilecektir¹⁰⁷⁵. Mülga, eMK m. 377/4 hükmü de benzer şekilde, “Sulh mahkemesi hususiyle atideki hallerde kayyım tayinine mecburdur” düzenlemesini ihtiva ediyordu¹⁰⁷⁶.

c. Spor kulüplerinin fiil ehliyetinin kapsamı (TMK m. 50/ f. 2)

Hukuk düzeni içerisinde tüzel kişilerin fiil ehliyetleri kural olarak sınırsızdır. Örnek olarak, tüzel kişilerin hukuki işlem ehliyeti, tasarruf ehliyeti, dava ehliyeti kavramları verilebilir¹⁰⁷⁷. “Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar”, düzenlemesini içeren TMK m. 50/f. 2 hükmüne göre tüzel kişi organının sadece hukuki işlemlerinden değil, borca aykırı davranışları ve haksız fiillerinden de sorumludur¹⁰⁷⁸. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre ise bir zarar doğmuş ise haksız fiilden söz edebilir. Ayrıca, hukuka aykırılık ve zarar arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Zarar maddi olacağı gibi manevi de olabilir¹⁰⁷⁹.

¹⁰⁷¹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 309; ERGÜN, s. 184.

¹⁰⁷² OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 309.

¹⁰⁷³ ÖZSUNAY, s. 73; DURAL/ÖĞÜZ, s. 249; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 309.

¹⁰⁷⁴ EGGER, s. 43 (Tüzel Kişiler); ÖZSUNAY, s. 73; ERGÜN, s. 184; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 309.

¹⁰⁷⁵ ÖZSUNAY, s. 73; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 309.

¹⁰⁷⁶ SAYMEN, s. 289.

¹⁰⁷⁷ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 287.

¹⁰⁷⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 257.

¹⁰⁷⁹ Kişinin malvarlığında veya manevi varlığında ortaya çıkan eksilme olarak tanımlanan zararın oluşması, ona sebep olanın tazminat yükümlülüğünü doğurur”, YHGK., 01.06.2011 tarihli, 2011/07-352 E.- 2011/370 K. sayılı Kararı (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

TBK m. 49 hükmü, kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür, doğrultusunda bir düzenleme içermektedir. Bu hüküm hem gerçek kişilere, hem de tüzel kişilere tatbik edilecektir.

Organların hukuki işlemleri ve fiilleri dolayısı ile tüzel kişiler sorumluluk altına girerler¹⁰⁸⁰. Dolayısı ile tüzel kişiler organlarının haksız fiillerinden ve borca aykırı davranışlarından da sorumlu olacaktır. Vakıflarda, Vakıflar K. m. 10/4 hükmü uyarınca, organların üyeleri ve vakıf personeli, vakfa verdikleri zararlardan kusurlu fiilleri nedeniyle ayrıca kişisel olarak sorumludurlar¹⁰⁸¹.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 4721 sayılı TMK m. 49, 50; 6762 sayılı eTTK m. 138, 177; 2004 sayılı İİK m. 67 hükümlerini tatbik ettiği nispeten yakın tarihli bir kararı ile “tüzel kişinin iradesinin organları aracılığıyla açıklanacağı, organların hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokacağı ve organların kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak da sorunlu sayılacağı ve özel hukuk tüzel kişilerinin haksız fiilleri ancak organları aracılığıyla işleyebileceği, temsile yetkili kişilerin de şirket tüzel kişiliği ile birlikte müteselsil sorumluluğu bulunduğu/şirketin rücu hakkının mahfuz olacağı”, doktrindeki görüşlerin istikametinde bir içtihat oluşturmuştur¹⁰⁸².

Tüzel kişilerin bütün faaliyetlerinin ana statüde belirtilen amaca yönelik olması gerekmektedir. Bu nedenle medeni hukuk tüzel kişilerinin dolayısı ile spor kulübü derneklerinin fiil ehliyetlerinin Türk hukukunda amaçları ile sınırlandırıldığını söylemek yanlış olmayacaktır¹⁰⁸³.

d. Spor kulüplerinde yardımcı kişilerin ve sporcuların durumu

Borçlar hukukunda yardımcı kişinin işin görülmesi sırasında başkalarına verdiği zararlardan adam çalıştırmanın sorumluluğu iki ayrı şekilde söz konusu olur. Bunlardan birincisi, TBK m. 66 hükmüne göre, yardımcı kişinin sözleşme dışı sorumluluğudur. İkincisi ise, TBK m. 116 hükmüne göre alacaklı ile borçlu (adam çalıştırın) arasında bir hukuki ilişkinin söz konusu olduğu bir durumda, yardımcı kişinin verdiği zararlardan

¹⁰⁸⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 257.

¹⁰⁸¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 257-258.

¹⁰⁸² YHGK, 28. 01. 2015 tarihli, 2015/7-1 E.- 2015/798, K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve Yazılım Programı)

¹⁰⁸³ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 287; KILIÇOĞLU, s. 185-186 (Medeni Hukuk).

kaynaklanan sorumluluğudur. TBK m. 116 sözleşmeden doğan borç ilişkilerine uygulanmaz, TBK m. 116 ise sözleşme sorumluluğunda uygulanır.¹⁰⁸⁴

Bahsettiğimiz üzere, sözleşmeden doğan borç ilişkilerine uygulanabilecek olan, TBK m. 116 yardımcı kişilerin fiillerinden dolayı borçlunun sorumluluğunu düzenlemiştir. Borçlar hukukunda yardımcı kişi, borçlunun kendi bilgisi ve rızası dâhilinde borcun ifası veya hakkın kullanılması için hizmette veya faaliyette bulunan üçüncü kişiye denir¹⁰⁸⁵. Genel olarak tüzel kişiler de çeşitli faaliyetlerini sürdürmek için başkalarını çalıştırabilir. Bu yardımcı şahıslar genellikle tüzel kişiye sözleşme ile bağlıdırlar ve organ sıfatı taşımaksızın tüzel kişi için görevlerini ifa ederler. Çağdaş yaşamın gereklerine göre, alacaklı da borçlu da yardımcı kişi kullanabilir. Borçlunun borcun ifasında kullandığı yardımcı kişiye “ifa yardımcısı”, alacaklının hakkını kullanırken çalıştırdığı üçüncü kişiye ise “kullanma yardımcısı” adı verilir.¹⁰⁸⁶

Örneğin mali işlemlerin takibi için bir spor kulübünün yetkili organı tarafından tayin olunan yeminli mali müşavir, bir organ olmayıp yardımcı şahıstır. Eğer spor kulübünün yetkili organı tarafından, örneğin temsil yetkisine dayalı olarak yönetim kurulu başkanı tarafından vergi dairesi ile olan bir sorunun giderilmesi için yapılan uzlaşma görüşmesinde kulüp temsil ediliyorsa, temsilci vasıtası ile değil, kulübün organı tarafından doğrudan temsil edilmesi söz konusudur. Eğer yeminli mali müşavir vergi dairesi ile olan görüşmelerde spor kulübünü temsil ediyorsa, burada yardımcı kişinin varlığından bahsedilebilir.

Spor kulübü derneğinin işlerini gören bir kimsenin yardımcı kişi mi, yoksa organ mı olduğunun saptanması, özellikle haksız fiillerde önem taşır. Özellikle sorumluluktan kurtuluş olanakları bakımından, bu sorumluluk tipleri arasında önemli farklar bulunduğu içindir ki, organ ile yardımcı kişi ayırımı büyük bir önem taşımaktadır. Kanun koyucu, her iki kavramı da tanımlamamış; bunların belirtilmesini doktrin ve uygulamaya bırakmıştır¹⁰⁸⁷. Spor kulübü tüzel kişiliğinin yardımcı elemanların üçüncü şahıslara verdiği zararlar açısından sorumluluğu somut olaydaki duruma göre ve sözleşme içi veya dışı olması da dikkate alınarak, TBK m. 66 (adam çalıştırmanın

---

¹⁰⁸⁴ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 698 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁸⁵ İNAN/YÜCEL, s. 615; . EREN, s. 1193 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁸⁶ EREN, s. 1193 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁸⁷ ÖZSUNAY, s. 75.

sorumluluğu) veya TBK m. 116 (ifa yardımcısının fiilinden sorumluluk) hükümlerindeki esaslara göre tayin olunur¹⁰⁸⁸.

TBK m. 66 hükmü kapsamında bir kimseyi kendi çıkarına bir işte çalıştıran kişiye adam çalıştıran, başkası için bu suretle çalışana da çalışan denir.¹⁰⁸⁹ Çalışan, çalıştırmanın işini görürken yani onun için çalışırken, sözleşme dışı olarak bir haksız fiil işler ve zarar verirse çalıştıran bu zararı gidermeye mecburdur¹⁰⁹⁰. Burada yardımcı kişi ister kusurlu, ister kusursuz olsun, adam çalıştıran daima sorumludur. TBK m. 66 hükmü bakımından daima adam çalıştıran ile yardımcı kişi arasında bağımlılık ilişkisi aranırken, TBK m. 116 açısından böyle bir şart söz konusu değildir. Böylelikle, Türk Borçlar Hukuku, iki kişi arasında TBK m. 66 uyarınca böyle bir bağ bulunması halinde, istihdam eden için bahsettiğimiz özel bir sorumluluk esasını kabul etmektedir¹⁰⁹¹.

TBK m. 66/3 maddesine göre eBK m. 55 hükmünde bulunmayan yeni bir sorumluluk kavramı olan, “organizasyon sorumluluğu”, kusursuz sorumluluğun bir türü olarak

¹⁰⁸⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 260; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY- ÖZDEMİR, s. 272; ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, AÜHF Yayınları, Ankara, 1970, s. 9 (Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı); YÖNET, Yağmur Öykü, Türk Hukukunda Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk, Yüksek Lisans Tezi, Hukuk Bölümü, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara, 2019, s. 87- 88.

¹⁰⁸⁹ TBK m. 66: “Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştıran, çalışanın seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz. Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu hakkına sahiptir.”

¹⁰⁹⁰ Özen sorumluluğunun şartlarını şöyle sıralamak mümkündür: “(a) İki kişi arasında birinin diğerine çıkarına (menfaatine) bir iş görmesi şeklinde bir iş birliği (çalışma ilişkisi) olmalıdır. Bu ilişik, çok kez, bir sözleşmeye dayanır. (b) Çalışan kendisine verilen işi görürken, üçüncü kişiye bir zarar vermelidir. (c) Zarar verici fiil hukuka aykırı olmalıdır. Çalışanın kusurlu olup olmaması önemli ve sonuca etkili değildir. Bu şartlar varsa, çalıştıran çalışanın meydana getirdiği zararı ödeyecektir. Bununla birlikte, BK. m. 66’da, çalıştıran’ın bu sorumluluğunu sınırlayan bir hüküm yer almaktadır. Buna göre çalıştıran çalışanı seçerken, işiyle ilgili talimat verirken gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz. Hemen işaret edelim ki, istihdam edene sorumluluktan kurtulma imkânını sağlayan bu hüküm, klâsik “kusursuzluk” halinin ispatı anlamında yorumlanamaz. Hükme göre istihdam edenden beklenecek olan özen, çalışanı seçerken, ona talimat verirken ve nezaret ederken gereken her şeyi yapmış olmaktır. Bunları hangi sebeple olursa olsun yapmamak başlı başına bir sorumluluk sebebidir. Örneğin, çalıştıran ağır bir hastalığa tutulduğu için gerekli gözetim görevini yapmamış olsa bile, TBK. m. 66’daki sorumluluktan kurtulamaz. Bu hale, bir anlamda, “kusurun objektifleştirilmesi” denebilir. Çalıştıran, belirli bir ödevi mutlaka yerine getirmiş olmalıdır. Bunu ispatlamadıkça, sorumluluktan kurtulamaz. İşte bunun içindir ki, bu hali kusurlu sorumluluk hali dışında ele alıyoruz. Maddenin üçüncü fıkrasında işletmenin çalışma düzeninden doğan zararlı sonuçlardan sorumluluk da aynı esasa bağlanmıştır. Çalışanın zararı doğuran eylemi kendisi bakımından kusurlu fiil ise, zarara uğrayan şahsın ona da başvurarak tazminat isteyebileceği doğaldır. Bundan başka, zarara uğrayan şahsın böyle bir fiilden doğan zararını TBK m. 66 gereğince ödemek zorunda kalan çalıştıran da kusurlu çalışana rücu etmek (dönmek) hakkını haizdir (TBK m. 66/IV)”. Bkz. AYBAY, 95-96.

¹⁰⁹¹ AYBAY, Aydın, Borçlar Hukuku Dersleri, Genel Bölüm, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2020, s. 95.

düzenlenmiştir.¹⁰⁹² Bu düzenlemeye göre, adam çalıştıran, gerekli özeni gösterdiğine dair bir savunma ile sorumluluktan kurtulamaz. Adam çalıştıranın işletme için gerekli organizasyonu sağlamış olduğunu ispatlaması gerekmektedir.¹⁰⁹³

TBK m. 116 açısından, doktrin ve uygulamadaki baskın görüş, borçlunun sorumluluğu için yardımcı kişinin kusurunun aranmayacağı yönündedir.¹⁰⁹⁴ Burada sorumluluk yardımcı kişinin değil borçlunun farazi kusuruna dayanır. Yardımcı kişinin zarar verici davranışını bizzat borçlu yapmış olsaydı bu davranış onun için kusurlu sayılacak idiye, borçlunun farazi kusuru gerçekleşmiş olur¹⁰⁹⁵.

Buna karşılık borçlu, yardımcı kişinin davranışında bulunsa idi ve bu onun için kusurlu bir davranış sayılmayacak idiye borçlu bu durumu ispat ederek sorumluluktan kurtulacaktır¹⁰⁹⁶.

Borçlunun farazi kusuru kast veya ihmal şeklinde tezahür edebilir. Böyle bir durumda kural olarak “objektif kusur teorisi” uygulanacaktır¹⁰⁹⁷.

Burada, TBK m. 66 hükmünün aksine, borçlu kurtuluş kanıtı gösterme imkânına sahip değildir. TBK m. 116 metnine bakıldığında boçluya kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanınmadığı açıktır. Bu husus, boçlu yönünden kusursuz sorumluluk halinin söz konusu olduğu anlamına gelmektedir.¹⁰⁹⁸

TBK m. 66 uyarınca, adam çalıştıran ile zarar gören arasında sorumsuzluk sözleşmesi imzalanması mümkün değildir. Oysa TBK m. 116/2-3 maddesine göre, sözleşme

---

¹⁰⁹² EREN, s. 709 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁹³ EREN, s. 709-710 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁹⁴ TBK m. 116: “Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür. Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir. Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür”; Doktrindeki ve uygulamadaki baskın görüş olan, “borçlunun farazi kusuru” kavramını savunan görüşler için bkz. EREN, s. 1204 (Borçlar Hukuku-Genel); TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Halûk/ALTOP, Atillâ, Borçlar Hukuku-Genel Hükümler, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1993, s. 898.

¹⁰⁹⁵ Doktrindeki çeşitli görüşler ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. EREN, s. 1203-1204 (Borçlar Hukuku-Genel); ÇETİN, s. 203.

¹⁰⁹⁶ Bkz. EREN, s. 1205 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁹⁷ EREN, s. 1205 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹⁰⁹⁸ EREN, s. 1205 (Borçlar Hukuku-Genel).

serbestisi ilkesi uyarınca adam çalıştıran ile zarar gören arasında sorumsuzluk sözleşmesi imzalanması mümkündür.¹⁰⁹⁹

e. Spor kulübü derneklerinde haksız fiil sorumluluğu

Profesyonel sporcuların spor kulübü ile imzalamış oldukları sözleşme TBK m. 363 vd. hükümlerinde düzenlenen hizmet sözleşmesi sayıldığına göre¹¹⁰⁰, bu kişilerin yaptığı hukuka aykırı eylemlerden de spor kulübünün genel hükümler uyarınca sorumlu olması gerektiği kanaatindeyiz. Ancak profesyonel futbolcular için çıkarılan TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT) hükümlerinde profesyonel futbolcu ile spor kulübü arasındaki hizmet akdi ilişkilerini etkileyici hükümler getirmiş bulunmaktadır¹¹⁰¹.

Spor oyunlarını haksız eylem bakımından iki kategoriye ayırmak mümkündür. Bazılarında hasma, müsabıka karşı cebri gerektiren hallerde cebir ve şiddetin bulunması yapılan sporun oyun kurallarının gereğidir. Bu bölüme giren sporlarda ya doğrudan doğruya veya oyun âletleri ile birlikte olarak rakibin şahsına karşı cebir ve şiddet hareketlerinin yapılması normal bir nitelik taşır, boks, güreş, bu niteliktedir. İkinci gruba giren spor hareketlerinde ise, rakibe karşı şiddet kullanılmaması gerekmekte, hatta cebir, şiddet hareketleri oyun kurallarına aykırı sayılmaktadır. Tenis, atletizm, basketbol ve futbol bu gruba girerler¹¹⁰².

Spor karşılaşması sırasında ortaya çıkan haksız fiiller, sporun toplumda kardeşlik duygularını yayma özelliği ile ele alınarak değerlendirildiğinde, sporcuların spor kurallarına aykırı tasvip edilmeyen fiilleri, beğenilmeyen, göz zevkini bozan, sporun esprisine aykırı her türlü davranışını dâhil edebiliriz. Sporcuların işledikleri müessir fiilleri bir ölçüde kabul edilebildiği halde, sporculukla bağdaşmayacak, centilmenliğe

¹⁰⁹⁹ EREN, s. 699 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹¹⁰⁰ Doktrindeki karşıt görüş için bkz. GENÇ, s. 145 (Spor Hukuku); Sporcu sözleşmelerini hizmet sözleşmesi olarak kabul eden görüş için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 564.

¹¹⁰¹ TFF tarafından yürürlüğe konulan PFSTT hükümlerinde, kulüplerin profesyonel futbolcular ile yapacakları sözleşmelerin genel olarak kulüp ile futbolcu arasında serbestçe gerçekleştirilmesi esası yer almaktadır (bkz. PFSTT m. 19). Ancak, uyulacak genel ve asgari esaslar, PFSTT hükümlerinde belirlenmiştir. TFF, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin kendisine ibrazını ve tescilini zorunlu tutmaktadır (PFSTT m. 20). Bkz. KOCAOĞLU, s. 73.

¹¹⁰² GENÇ, s. 136 (Spor Hukuku).

aykırı, kaba söz ve çirkin davranışlar hiç bir şekilde toplum tarafından makul görülmemektedir¹¹⁰³.

Haksız fiilden söz edilebilmesi için, şu dört unsurun birlikte bulunması zorunludur: Öncelikle ortada hukuka aykırı bir fiil bulunmalı, bu fiili işleyen kusurlu olmalı, kusurlu şekilde işlenen ve hukuka aykırı olan bu fiil nedeniyle bir zarar doğmalı ve sonuçta doğan zarar ile hukuka aykırı fiil arasında nedensellik (illiyet) bağı bulunmalıdır¹¹⁰⁴. Bu unsurların tümünün bir arada bulunmadığı, bir veya birkaç unsurun eksik olduğu durumlarda, haksız fiilin varlığından söz edilemez.

Genellikle kabul edildiği gibi, sportif faaliyetlerin kurallarına aykırı olmayan davranışlar yüzünden bir ölüm veya yaralanma olayı vukuu bulursa, haksız fiil söz konusu olmamaktadır. Oysa spor karşılaşması sırasında işlenen haksız fiil sonucunda, sakatlanan ya da yapılan fiilden maddi ve manevi zarar gören, sporculuk hayatı sona eren sporcuların varlığı söz konusu olabilmektedir¹¹⁰⁵. Bu gibi durumlarda sorumluluk ve tazminat hukukunun genel hükümlerinden azami olarak yararlanılması gerektiği kanaatindeyiz (TBK m. 49 ve TBK m. 66).

Bu doğrultuda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da, halı sahada futbol oynadığı sırada, rakip takım oyuncusu olan davalının kasıtlı ve kusurlu hareketi nedeniyle ayak kemiğinin kırılması ve sakat kalması nedeniyle maddi ve manevi tazminat talep eden davacının davası ile ilgili yerel mahkemenin direnme kararının bozulması yönünde vermiş olduğu bir kararında aşağıdaki hususlara dikkat çekmiştir¹¹⁰⁶:

“ ... Spor faaliyeti sırasında hukuk kurallarına uymak bir hukuki zorunluluk olduğundan somut olayın çözümünde öncelikle 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun haksız fiile ilişkin 41 (TBK m. 49) ve devamındaki maddelerinde düzenlenen hükümlerinin göz önüne alınması ve spor hukukunun ayrı ve bağımsız bir hukuk dalı olmadığına gözetilmesi gerekir. Yine uyuşmazlığın çözümünde göz ardı edilmemesi gereken bir diğer kurallar silsilesi ise sportif davranış kurallarıdır. Zira bu davranış kurallarına aykırılık da eylemin hukuka aykırılığı sonucuna varılmasını sağlayabilir. Şu durumda, yerel

¹¹⁰³ GENÇ, s. 141 (Spor Hukuku).

¹¹⁰⁴ EREN, s. 585 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹¹⁰⁵ GENÇ, s. 141 (Spor Hukuku).

¹¹⁰⁶ Yarg. HGK. 06.11.2013 tarihli, 2013/364 E.- 2013/1543 K. sayılı Kararı. HGK Kararının tam metni için bkz. Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı.

mahkemece anılan ilkeler ve kurallar çerçevesinde, davada dinlenen tüm tanık beyanlarının tek tek irdelenmesi suretiyle üç kişilik bilirkişi heyetinden rapor alınmak suretiyle davalının sorumluluğu olup olmadığının belirlenmesi gerekir...”.

Spor müsabakalarında spor kulübünün ve sporcunun sorumluluğu açısından hukuka uygunluk nedenlerinin olup olmadığı her somut olay için ayrı olarak tartışılmalıdır kanaatindeyiz. Şöyle ki; spor müsabakaları hukuka uygunluk nedeni bakımından değerlendirildiğinde; Kanun’un verdiği yetkinin kullanılması bakımından, bir sporcu, ilgili spor kurallarının kendisine verdiği yetkiyi kullanıyorsa, yaptığı hareketler sonucu bir zarar doğmuş olsa bile bu zarar nedeniyle sporcunun ve adam çalıştıran olarak spor kulübünün sorumluluğuna gidilmesi mümkün olmayacaktır. Çünkü oyun kurallarına uygun hareket etmiş olması nedeniyle sporcunun eylemi hukuka uygun kabul edilecektir. Bununla beraber sporcunun eylemi oyun kuralları içinde kalsa bile spor ahlakı denilen “fair play” kurallarına aykırı olması halinde de TBK m. 49 (eBK m. 41/2) uyarınca hukuka aykırı sayılmalı ve rakip sporcuya bu şekilde davranan sporcunun TBK m. 49 ve adam çalıştıran sıfatıyla spor kulübünün TBK m. 66 hükmüne göre sorumlu olacağı kabul edilmesi gerekmektedir¹¹⁰⁷.

TFF Yönetim Kurulu’nun 29.07.2019 tarih ve 6 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 29.07.2019 tarihinde TFF’nin resmi internet sitesinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan TFF Fair Play Talimatı m. 5 hükmünde “fair play” şöyle tanımlanmıştır:

“Futbol oyununu dürüstlük içinde oynama, rakibine sportmence davranma düşüncesinden hareketle, müsabakalara katılan kulüpler, oyuncular, hakemler, teknik yönetici, öğretici ve eğiticiler ve seyircilerin: oyun ve yarışma kurallarına riayet etmeleri, karşı takım oyuncularına, maçı yönetenlere, maçla ilgili diğer görevlilere, seyircilere, basın ve yayın temsilcilerine sportmence davranmaları ve bu konuda her türlü çabayı harcamaları, maçlara katılan herkesin, maçtan önce, maç sırasında ve maç sonrasında, maçın sonucuna ve maçı yönetenlerin verdiği kararlara saygılı davranmaları, fair play hareketleridir”¹¹⁰⁸.

¹¹⁰⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 564-565.

¹¹⁰⁸ www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Fair-Play-Talimat/ erişim tarihi: 22.09.2020.

Hukuka uygunluk nedenlerinden biri olan mağdurun rızasının bulunması bakımından ise, emredici hukuk kurallarına, ahlak ve kişilik haklarına aykırı olmadığı takdirde, mağdurun rızası eylemi hukuka uygun hale getirecektir. Bu nedenle eylemin oyun kuralları içerisinde kalan bir eylem olduğunun tespiti önemli olacaktır. Zararı göze alma konusuna gelince, spor veya gösteri amaçlı oyun ve yarışmalara katılan kişilerin, katıldıkları oyun ve yarışmalardan doğabilecek yaralanmaları ve benzer sonuçları göze alarak katıldıkları kabul edilir. Burada verilen izinden kasıt oyunda yaralanmaya açıkça izin değil, yarışmalardan doğabilecek yaralanma ve benzer sonuçlarını görüp göze alıp oyuna ve yarışmaya katılmasıdır. Sporcu oyuna ve yarışmaya katılırken, oyun kuralları çerçevesinde meydana gelebilecek normal yaralanmalara izin verdiğinin kabulü gerekir, yoksa oyun kurallarına uymayan eylemlerle karşıdaki sporcuya verilen zararlar için izinden bahsedilmesi mümkün olmayıp söz konusu eylem sporcunun kişilik haklarına yapılan bir saldırı olarak kabul edilmesi gerekmektedir¹¹⁰⁹. Böyle bir durumda hâkim manevi tazminat açısından somut olaya ve koşulların oluşmasına göre TBK m. 56 ve TBK m. 58 hükümlerini uygulayabilecektir.

Özel hukuk yanında, ceza hukuku bakımından ise sporda ceza sorumluluğunun, genellikle üç temel nedene dayandığı söylenebilir. Bunlar, “sporcu davranışları”, “tarafdar davranışları” ve “örneğin şike veya teşvik primi gibi spor müsabakalarının sonucunu etkilemeye yönelik eylemler,” olarak sayılabilir¹¹¹⁰.

Şike ve teşvik primi ile ilgili hususlar 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, m. 11 hükmünde 11 bent halinde sayılmıştır. Taraftar davranışları ise aynı kanunun m. 12 ila m. 18 hükümlerinde cezai müeyyideye bağlanmıştır¹¹¹¹.

---

¹¹⁰⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 557-558; ŞİMŞEK, Alparslan, Spor Müsabakalarında Meydana Gelen Bedensel Zararlarda Sporcunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü, TBB Dergisi, Ankara, 2015 (121), s. 399-400.

¹¹¹⁰ Sporda cezai sorumluluk kavramı hakkında ayrıntılı açıklamalar için Bkz. ŞEN, Ersan, 6222 Sayılı Kanun ve Sporda Ceza Sorumluluğu, //www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1692923-6222-sayili-kanun-ve-sporda-ceza-sorumluluğu/erişim tarihi: 24.09.2020; EPÖZDEMİR, Rezan, Müsabaka Alanlarındaki Sporcuların Hakaret İçeren Eylemleri ile Kasten Yaralama ve Mala Zarar Verme Eylemlerinin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 2, İzmir, 2019, ss. 777-804.

¹¹¹¹ 6222 sayılı K. m. 17 hükmüne göre; “Spor alanlarında kasten yaralama suçunun veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde şikâyet şartı aranmaksızın 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili maddelerine göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Spor alanları ve bu alanlardaki eşya, mala zarar verme suçu bakımından kamu malı hükmündedir. Birinci fıkraya giren suçların işlenmesi suretiyle müsabaka, antrenman veya seyir alanlarına ve bu alanlardaki eşyaya zarar verilmiş

Yargıtay 2009 yılında vermiş olduğu bir kararında yerel mahkeme kararınının bozulmasına hükmederek, trübünde taraftarlar arasında çıkan bir kavga neticesinde gerçekleşen haksız eylem nedeniyle desteğin ölümünden dolayı uğranılan maddi ve manevi zararın ödetilmesi istemine ilişkin talep ile ilgili olarak davalılar ev sahibi spor kulübü ile TFF'yi maddi ve manevi zararın tazmininden sorumlu kabul etmiştir¹¹¹².

---

olması halinde, meydana gelen zararların tazmini hususunda zarar veren kişiler ve onların taraftarı olduğu spor kulübü meydana gelen zarardan müteselsilen sorumludur. Zararı gideren spor kulübünün sorumlu taraftarlarına rücu hakkı saklıdır". Bu maddeye göre seyirci taşkınlıklarından spor kulüplerinin müteselsilen sorumlu tutulduğu anlaşılmaktadır. Spor hukukunun sükelerinden olan taraftar veya seyirci unsuru, spor kulübünde çalışan veya sporcular gibi kulüp ile hukuki münasebet içinde olan kişiler değildir. Kaldı ki binlerce kişinin spor müsabakalarını seyrettiği stadyumlarda düzenin sağlanması kolluk kuvvetlerinin görevi olduğuna göre, taraftar şiddetinden bu eylemleri önleyemeyen kolluk kuvvetleri esas sorumlu olması gerekirken 6222 sayılı Kanun ile spor kulüplerine sorumluluk izafe edilmesi kanaatimiz odur ki cezaların şahsiliği ilkesine aykırı düşmektedir. Benzer görüş için bkz. GENÇ, s. 149-150 (Spor Hukuku).

¹¹¹² Yarg. 4. HD. 20.02.2009 tarihli 2008/6590E-2009/2462 K. sayılı Kararı: Dava konusu olayda, dava dışı *Fatih*'in ayakkabısının içinde bıçak saklayarak maça girmesi, sanığın bulunduğu gruba doğru gelen başka bir grubun omuzlarına çarpması ile kavga çıktığı, adı geçen kişinin davacının oğlunun sol göğüs alt kısmına bıçakla vurup kaçtığı, desteğin ise kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak öldüğü anlaşılmaktadır. 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Yasa'nın spor alanlarının düzenlenmesi başlıklı m. 4/1. maddesi uyarınca; "Spor alanlarında sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe aittir". Biçiminde düzenleme yer almaktadır. Saha güvenliği ise 5. maddede düzenlenmiş olup "Spor kulüpleri, güvenliği sağlamayatecek sayıdaki güvenlik elemanlarını müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircinin ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde bulundurmak ve spor alanının iç güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler. Spor kulüpleri, bu Kanunda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla müsabaka ve saha güvenliğinin sağlanmasına yetecek sayı ve nitelikte yasalar çerçevesinde özel güvenlik hizmeti satın almaya yetkilidir", denilmektedir. Müsabaka güvenliği de 6/3. maddede "Spor alanlarının dış güvenliği genel kolluk güçlerince, saha içi ve tribün güvenliği ise 5. maddeye göre oluşturulacak özel güvenlik birimlerince ve saha yetkililerince sağlanır. Kapı aramaları özel güvenlik güçleri tarafından yapılır. Müsabaka güvenlik amirinin talebiyle emniyet güçleri, gerekli hallerde olayın meydana geldiği alanlara müdahale edebilir". Biçiminde düzenlenmiştir. Ev sahibi spor kulüplerinin sorumlulukları 7. madde de "Ev sahibi spor kulüplerince müsabakanın yapılacağı yerde, konuk takım seyircilerine bağımsız bir bölüm ayrılır ve taraflar arasında temas olmaması için ilgili Spor Federasyonları ve uluslararası Spor Federasyonlarının yönetmelik ve talimatları paralelinde gerekli önlemler alınır". Federasyonların görev ve sorumlulukları ise 8. maddede düzenlenmiş olup "Federasyonlar, müsabakanın yapıldığı yerdeki temsilcileri vasıtasıyla, sporcu ve taraftarların güvenliği için gerekli önlemlerin aldırılması, denetlenmesi bağlı olduğu uluslararası federasyonların talimatlarının uygulamaya konulması ve gerekli ek önlemler aldırılması konusunda il veya ilçe spor güvenlik kurulu ile koordinasyonun sağlanmasından yetkili ve sorumludur. Kulüplerin bulundurmakla görevli oldukları özel güvenlik güçlerinin sayısı, gözlem kameraları ve benzeri teknik donanımların yerleştirilmesi veya İlçe Spor Güvenlik Kurulu tarafından, misafir takımın soyunma odaları ile seyirci yerlerinin belirlenmesi, bilet satışı, güvenlik ise ilgili federasyonların talimatıyla belirlenir. Kontrol ve denetim konusunda Federasyon yetkilidir", biçiminde belirtilmiştir. Şu durumda 5149 Sayılı Yasa'da yer alan düzenlemeler gereğince, iç güvenliği sağlamakla sorumlu ev sahibi spor kulübü davalılardan Beşiktaş Spor Kulübü Derneği'nin güvenliğin sağlanmasını kontrol ve denetleme görevi ile de diğer davalı Türkiye Futbol Federasyonu'nun meydana gelen ölüm olayından dolayı sorumlulukları bulunduğu anlaşılmaktadır. Yerel Mahkemece, müteselsil sorumluluk kapsamında belirlenecek zarar tutarından davalıların sorumlu tutulmaları gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle istemin tümünden reddedilmiş olması usul veya Yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

C.SPOR KULÜBÜ DERNEKLERİ'NİN ORGANLARI

1. Genel Olarak

Türk özel hukukuna göre medeni hukuk tüzel kişisi olan spor kulübü derneklerinin zorunlu organları yanında ihtiyari organları olabilir. TMK m. 72/1 hükmünde derneklerin zorunlu organları belirtilmiştir. Bu hükme göre genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu dernekler için zorunlu organlardır¹¹¹³. TMK m. 73 ila m. 83 genel kurulun, TMK m. 84 ve m. 85 yönetimin kurulunun, TMK m. 86 ise denetim kurulunun görev, yetki ve oluşumlarına dair hükümler içermektedir. Bu hükümler amir hükümlerdir. Dolayısı ile spor kulübü dernekleri tüzüklerinde bu hükümlere aykırı düzenlemeler getiremezler¹¹¹⁴.

TMK m. 72/2 hükmünde ise derneğin ihtiyarî organlar oluşturabileceği ancak, zorunlu organların görev ve yetkilerinin bunlara tamamen devredilemeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca Der. K. 4/f hükmü ile derneğin yönetim ve denetim kurullarının görevleri, yetkileri, genel kurul tarafından seçilme usulleri, asil ve yedek üye sayısının, derneğin dolayısı ile spor kulübü derneğinin tüzüğünde gösterilmesi zorunlu tutulmuştur¹¹¹⁵.

TMK m. 72/2 hükmü çerçevesinde spor kulübü dernekleri açısından uygulamada en çok görülen seçimlik organlar arasında, divan kurulu, haysiyet divanı (onur kurulu), disiplin kurulu ve balotaj kurulu sayılabilir¹¹¹⁶. Özellikle divan kurulu FB, GS ve BJK gibi bazı kulüplerin uygulamaları açısından önem arz etmektedir.

2. Genel Kurul

a. Genel kurulun görev ve yetkileri

Genel kurul (umumî heyet) (Vereinsversammlung, assemblée générale), en yüksek karar ve denetim organıdır¹¹¹⁷. Bu organ dernek kurulduktan sonra tesis edilmez,

¹¹¹³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 550-551.

¹¹¹⁴ ÇAĞIRGAN, s. 137.

¹¹¹⁵ ÇAĞIRGAN, s. 137.

¹¹¹⁶ ÇAĞIRGAN, s. 160-161.

¹¹¹⁷ ÖZTAN, s. 105 (Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı).

kuruluştadır; sadece toplantıya çağırılması söz konusu olur¹¹¹⁸. Kanun tarafından emredici hükümlerle genel kurula verilen ve aslî bir nitelik taşıyan ödev ve görevlerin, kanun tarafından aksine müsaade olunmadıkça, bu kurul tarafından yerine getirilmesi gereklidir. Başka bir deyimle genel kurul bu aslî ödev ve görevleri derneğin diğer organlarına devredemez¹¹¹⁹.

Tüzel kişilik olarak dernekler hukuku disiplini içinde yer alan dernek niteliğindeki spor kulüplerinde, genel kurul (GK), tıpkı alelade derneklerde olduğu gibi, kulübe kayıtlı üyelerin tüzükte veya kanunda gösterilen şekilde toplanmasından oluşan en geniş ve en yetkili organdır¹¹²⁰.

Kısaca, spor kulübü derneği genel kurulu, diğer zorunlu organlardan farklı olarak, seçim yoluyla değil TMK m. 73 (ZGB-İMK, Art. 64, Nr.1) hükmüne istinaden, başka bir ifade ile kanun gereği meydana gelir. Oysa diğer zorunlu organlar spor kulübü YK ile DK (ve ihtiyari organlar) genel kurul tarafından seçilmektedirler¹¹²¹.

GSKY m. 7/1 hükmüne göre, genel kurulun kaç üyeden meydana geleceği ve üyelerin belirlenme yöntemleri tüzüklerindeki düzenlemeye göre belirlenecektir. Spor kulübünün kayıtlı üyeleri haricinde, genel kurula üye seçilmesi mümkün değildir¹¹²².

Genel kurul kararları, kanunda ve tüzükte belirlenen usule uygun olarak yapılan çağrı üzerine üyelerin katılımı ile gerçekleşen toplantıda alınır. Dolayısıyla, genel kurul, kulüp üyelerin gerek münferit, gerekse bir bütün olarak iradelerini açıklamaları ve böylece kulübün iradesinin oluşumuna ve faaliyetlerinin belirlenmesine katılmalarına olanak sağlayan ve aynı zamanda kulüp faaliyetlerinin denetiminin de yapıldığı en yetkili organdır¹¹²³.

Genel kurul bir iç organ durumundadır. Genel kurul, iç ilişkide yönetim kurulu ve diğer organlara karşı spor kulübünü temsil ettiği halde, temsil yetkisi yönetim kurulu uhdesindedir¹¹²⁴. Spor kulübünün iradesinin meydana geldiği ve dışa açıklandığı organ

---

¹¹¹⁸ KÖPRÜLÜ, s. 367.

¹¹¹⁹ KÖPRÜLÜ, s. 367.

¹¹²⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 161-162; DURAL/ÖĞÜZ, s. 311-312; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 322-323; SEROZAN, s. 349; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 604; GENÇ, s. 43 (Dernekler).

¹¹²¹ GÜZ, Muhammet Erkam, Dernekler Genel Kurulunun Görevleri, Toplanması ve Karar Alması, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medeni Hukukta Tüzel Kişiler Sunum Ödevi, İstanbul, 2020, s. 4.

¹¹²² Bkz. GSKY m. 7/1: Genel kurul, kulübün en yetkili karar organıdır. Genel kurulun kaç üyeden oluşacağı ve üyelerin belirlenme yöntemleri tüzüklerinde yer alır. Kulübe kayıtlı üyelerin dışında, genel kurula üye seçilemez.

¹¹²³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 311; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 325.

¹¹²⁴ ÖZSUNAY, s. 171.

olması itibariyle genel kurulu, “İrade organı” olarak da nitelendirmek mümkündür¹¹²⁵. Genel kurul, kanunlar ve tüzük çerçevesinde yönetim kurulunun çalışmalarına ve faaliyetlerine yol gösterir ve derneğin geleceğiyle ilgili her türlü konuda karar almak, bu konularla ilgili olarak spor kulübünün iradesini belirlemek hak ve yükümlülüğüne haizdir¹¹²⁶.

Genel kurul, TMK m. 80/f. hükmünde ifade edildiği şekilde, kanun ve tüzük uyarınca bir başka organa bırakılmayan bütün konularda karar verme yetkisine sahiptir. Hatta genel kurul, diğer organların yetkisinde bulunan konular bulunduğu dahi, derneğin en üst organı olarak danışma ve denetleme yetkisine sahiptir¹¹²⁷.

Genel kurulun başlıca yetkileri TMK m. 80 (eMK m. 58); “Genel kurul, üyeliğe kabul ve üyelikten çıkarma hakkında son kararı verir; dernek organlarını seçer ve derneğin diğer bir organına verilmemiş olan işleri görür. Genel kurul, derneğin diğer organlarını denetler ve onları haklı sebeplerle her zaman görevden alabilir” doğrultundaki hükmü ile ve GSYK m. 11 hükümlerinde belirtilmiştir. Bu çerçevede, genel kurulun belli başlı görev ve yetkileri, öncelikle TMK m. 80 hükmü dikkate alınarak ve günümüze kadar gelen uygulamalardan esinlenilerek, şöyle sayılabilir¹¹²⁸:

“Kulübün organlarının seçilmesi, kulüp tüzüğünün değiştirilmesi, yönetim ve denetim kurullarının raporlarının görüşülmesi, yönetim kurulunun aklanması yani ibra edilmesi, yönetim kurulu tarafından hazırlanan bütçenin görüşülüp aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi veya kabul edilmemesi, kulüp için gerekli taşınmaz malların satın alınması veya mevcut taşınmaz malların satılması için yönetim kuruluna yetki verilmesi, kulübün federasyona katılması veya ayrılması, ayrıca şube açılmasına karar verilmesi, kulübün uluslararası faaliyette bulunması yönünde kararın alınması, spor kulübünün yurt dışındaki dernek veya kuruluşlara üye olarak katılması veya ayrılması kararının verilmesi, kulübün feshi veya başka bir kulüp ile birleşmesi, üyeliğe kabul ve üyelikten ihraç hakkında son kararın verilmesi, mevzuatta ve kulüp tüzüğünde genel kurul tarafından yapılacağı belirtilmiş olan diğer görevlerin yerine getirilmesi”.

---

¹¹²⁵ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 325; GENÇ, Durmuş Ali, Dernek Genel Kurul Toplantılarının İptali Davaları Üzerine Bir İnceleme, Yargıtay Dergisi, Temmuz, 2013, C. 39, S. 3, s. 186 (Genel Kurul).

¹¹²⁶ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 605.

¹¹²⁷ ÖZSUNAY, s. 172 vd; AKÜNAL, s. 8, DURAL/ÖĞÜZ, s. 312.

¹¹²⁸ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 606.

Kulüplerin tabi oldukları ana yönetmelik olan GSKY m. 11 hükmünde spor kulübünün genel kurulunun görev ve yetkileri maddeler halinde sayılmıştır¹¹²⁹.

Spor kulübü genel kurulunun kararları kulübün kendi üyeleri veya diğer organları ile olan ilişkileri bakımından hüküm ve sonuç doğurur. Üçüncü kişiler söz konusu olduğunda, bu kararlar ancak yönetim kuruluna verilmiş talimatlar özelliğini taşır. Bu nedenle üçüncü kişilerin genel kurul tarafından alınan kararlara dayanarak bir takım iddialarda bulunmaları söz konusu olamaz¹¹³⁰.

Dernek organları arasında genel kurulun oldukça geniş bir görev ve yetki alanı vardır. Bu olgu da tüzel kişilik içerisinde, genel kurulun ne kadar önemli bir organ olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. TMK m. 72/2 seçimlik organlara zorunlu organların görev, yetki ve sorumluluklarının devredilemeyeceğini öngörmüştür. GSKY m. 6 hükmü de kanun maddesi paralelinde bir hüküm içermekte ve bu hükümlerden, yetki devrinin mutlak olarak gerçekleşmeyeceği sonucu çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle, genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu yetkilerinin seçimlik organlara tanınması halinde dahi, genel kurulun, yönetim kurulunun ve denetleme kurulunun yetkisi de devam edecektir¹¹³¹. Ancak zorunlu organ, örneğin genel kurul, yetkisini yönetim kurulu veya denetim kurulu gibi diğer zorunlu organlara devrederse, eğer tüzükte aksi bir düzenleme yoksa o andan itibaren devir edilen hususta yetkili olmaması gerektiği doğrultusunda doktrinde *Engin* tarafından savunulan farklı bir görüş mevcuttur¹¹³². Buna göre genel kurulun ihraç kararı vermede yetkili olduğunu düzenleyen TMK m. 58 hükmü emredici nitelikte değildir. Genel kurul yetkileri tüzükte düzenlenen hükümler ile devredilebilir. TMK m. 72/2 hükmüne göre seçimlik organlara mutlak yetki devri

---

¹¹²⁹ GSKY m. 11-Genel Kurulun Görev ve Yetkileri:

- a) Kulüp organlarını seçmek.
- b) Kulüp tüzüğünü değiştirmek.
- c) Yönetim ve denetim kurulları raporlarını görüşmek, yönetim kurulunu ibra etmek.
- d) Yönetim kurulunca hazırlanan bütçeyi görüşerek aynen veya değiştirerek kabul etmek.
- e) Kulüp için gerekli taşınmaz malların satın alınması veya mevcut taşınmaz malların satılması konusunda yönetim kuruluna yetki vermek.
- f) Kulübün federasyona katılması veya ayrılması konusunda karar vermek.
- g) Kulübün uluslararası faaliyette ve işbirliğinde bulunması, yurt dışında temsilcilik veya şube açması, yurt dışında açılmış kuruluşlara üye olarak katılması ve ayrılması konusunda karar vermek.
- h) Kulübü feshetmek.
- i) Üyelğe kabul ve üyelikten çıkarma hakkında son kararı vermek.
- j) Kulübün diğer organlarını denetlemek ve onları haklı sebeplerle görevden almak.
- k) Şube açılmasına karar vermek.
- l) Mevzuatta ve kulüp tüzüğünde belirtilen diğer görevleri yapmak.

¹¹³⁰ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 607.

¹¹³¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 311.

¹¹³² ENGİN, s. 135-136 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

yapılamazken genel kurulun bir yetkisi tüzük ile zorunlu bir organa devredilebilir. Örneğin spor kulübü üyeliğinden kesin ihraç kararı verme yetkisi genel kurul tarafından yönetim kuruluna devredilebilir. Bu durumda yönetim kurulu kararı genel kurul kararı gibi hüküm doğuracağından aleyhine doğrudan yargı yoluna gidilebilir¹¹³³.

b. Genel kurul toplantısı

aa. Genel olarak

TMK hükümlerine göre bir derneğin genel kurulu “olağan” ve “olağanüstü” olarak iki ayrı şekilde toplanır¹¹³⁴. Dernek genel kurul toplantıları (association general assembly meeting) spor kulüpleri ve tüm dernekler için en hayati faaliyettir. Çünkü bu toplantılarda en basit ifade ile kulüp tüzel kişiliğinin istikameti ve istikbali hakkında fevkalade önemli kararlar alınabilir.

Genel kurul, üyelerin katılması ile toplanabileceği gibi, kanun veya tüzükte gösterilen şartlara göre, aidatlarını ödemiş olan üyelerin seçecekleri delegelerin iştiraki ile de toplanması mümkün olmalıdır. Ancak TMK m.73 hükmüne göre, GK derneğe veya dpor kulübü derneğine kayıtlı üyelerden oluşmak durumundadır. Üye sayısının pek fazla bulunduğu derneklerde, genel kurulun üyeler ile değil delegeler ile toplanmasının, bir zaruret olarak ortaya çıktığı kanaatindeyiz. Örnek olarak bir siyasi parti genel kongresi veya birçok işçi sendikasının üye bulunduğu bir işçi sendikaları konfederasyonunun genel kurulu, ancak delegelerle toplanabilir¹¹³⁵. Dolayısı ile spor

¹¹³³ Ayrıntılı açıklama için bkz. ENGİN, s. 137 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).

¹¹³⁴ ÖZTAN, s. 359 (Temel Kavramlar); OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 164; ERTAŞ/PETEK, s. 191; AYKUL, s. 55; GENÇ, s. 44-45 (Dernekler).

¹¹³⁵ Üye sayısının oldukça fazla olduğu derneklerin genel kurulunun delege sistemi ile gerçekleştirilmesi yönündeki benzer görüş için bkz. KÖPRÜLÜ, s. 367; TMOK Spor Hukuku Komisyonu tarafından düzenlenen 26 Ocak 2013 tarihli Sempozyumda Spor Kulüplerinin Yeniden Yapılandırılması konusu ile ilgili olarak görüşlerini paylaşan SHGM Baş Hukuk Müşaviri *Zübeyir Aydın*, spor kulüplerinin genel kurulu toplantısına yönelik şu tespitleri aktarmıştır: “Türkiye’deki spor kulüplerinin yapısı ile Avrupa’daki kulüplerin yapısını karşılaştırdığımızda daha çok mesafe kat etmemiz gerektiği noktası ortaya çıkıyor ki, artık bu süreç ne kadar olur bilemiyorum. En çok şikayet aldığımız konulardan bir tanesi de spor kulüplerinin karar alma noktasında üyelerin genel kurula katılımı ile ilgili gerçekleşen sıkıntılardır. Bu husus hemen hemen gittiğimiz her ilde, bölgede karşılaştığımız en büyük sorunlardan bir tanesidir. ‘Ben kulüp üyesiyim, fakat hiçbir şekilde kulüp tarafından alınan kararlara katılabilme şansım yok’ diye şikâyetler aldık. Şimdi düşünüyorsun, büyük kulüplerde, 10-15 bin üyesi olan bir spor kulübünün tüm üyelerinin genel kurullara dahi olsa katılma şansı var mı? Çok zayıf gözüküyor. Bu sorun nasıl giderilir, nasıl bir model uygulanması gerekir? Böyle bir model bulursa dahi sorun çözümlenebilir mi? Böyle bir model oluşturabilme şansının da tartışılması gereği ortaya çıkıyor. O zaman üyelerin demokratik ortamda

kulübü derneklerinin üye sayısının onbinleri aştığı durumlarda, katılımcı ve temsilde adaletli bir yapının tesisi ve genel kurulun amacına uygun olarak icra edilmesi bakımından TMK m. 73 ile TMK m. 78 hükümlerinde veya özel kanunlarda değişiklik yapılarak, 2820 sayılı “Siyasi Partiler Kanunu” m. 14 ile 6356 sayılı “Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu” m. 10 hükümlerine benzer bir düzenleme getirilmesinin spor kulüplerinin örgütlenmesi için faydalı olacağı kanaatini taşıyoruz¹¹³⁶. Aksi halde TMK m. 73 ve m. 78 amir hükümleri karşısında spor kulübü derneğinin genel kurulunun delegelerin katılımı ile gerçekleştirilmesi mümkün değildir.

bb. Olağan genel kurul toplantısı

Dernekler ve kulüplerde, tüzel kişilik kurulduktan sonra altı ay (6) içinde ilk genel kurul toplanmalıdır. Bu genel kurulun ilk olağan toplantısı olacaktır. Bu toplanmanın tarihi, spor kulübünün dernek olarak kurulduğunun kabulünün, kuruluş başvurusunun yapıldığı ikametgâhının bulunduğu mülki amirlik tarafından tebliğ edildiği tarihten itibaren altı (6) ayı geçmeyecektir¹¹³⁷.

Dernek veya kulüp ilk genel kurulunu yaparak tüzel kişiliğinin organlarını oluşturmalıdır. Bir spor kulübünde, zorunlu organların oluşturulması bakımından, ilk olağan toplantının en az 16 üye ile toplanması gerekmektedir. Aksi halde toplantı yeter sayısı sağlanamamış olacaktır. Aksi halde, mülki amirlik tarafından resen münfesi, kendiliğinden dağılmış, infisah etmiş sayılacaktır¹¹³⁸.

---

alınacak kararlara katılma noktasındaki düşünceleri kabul edilirse, akla hemen şöyle bir soru geliyor. Ülkemizde, spor kulüplerine üye olanların yüzde kaç kulübe karşı olan aidat borcunu, vefa borcunu yerine getirebiliyor? O da işin farklı bir boyutudur”. Bkz. TMOK, s. 12.

¹¹³⁶ Bkz. 2820 SK m. 14-Büyük Kongre:“Siyasi partinin en yüksek organı büyük kongredir. Büyük kongre, seçilmiş üyeler ile tabii üyelere oluşur. Seçilmiş üyeler, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının iki katından fazla olmamak kaydıyla, parti tüzüğünde gösterilen şekilde ve sayıda il kongrelerince seçilen delegelerdir. Tabii üyeler; parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve partinin üyesi olan bakanlar ve milletvekilleridir...”; 6356 SK m. 10-Genel kurulun oluşması: “(1) Kuruluşların genel kurulu, tüzüğüne göre üye veya delegelerden oluşur. Kuruluş ve şubelerin yönetim, denetleme ve disiplin kurulu üyeleri, bu sıfatla kendi genel kurullarına delege olarak katılır. (2) Delege sıfatı, bir sonraki olağan genel kurul için yapılacak delege seçimi tarihine kadar devam eder. (3) Delege seçiminin usul ve esasları kuruluşun tüzüğü ile belirlenir. Ancak tüzüklere delege seçilebilmeyi engelleyici hükümler konulamaz”.

¹¹³⁷ Dernekler yönetmeliği m. 12 hükmüne göre ilk genel kurul toplantısı başlığı altında emredici bir hüküm düzenlenmiştir. Bu hükmüne göre derneğin kuruluş bildiriminde, tüzüğünde ve diğer belgelerinde eksikliğin bulunmaması veya var ise eksikliğin süresi içinde giderilmesi ile bu durumun derneğe yazılı olarak bildirilmesinden itibaren altı ay içerisinde derneğin ilk genel kurul toplantısını yapması ve organlarını oluşturması zorunludur. Bkz. GÜÇ, s. 6.

¹¹³⁸ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 327; GENÇ, s. 48 (Dernekler).

Spor kulübü tüzüğünde belirlenen zamanlarda yapılan toplantılar, “olağan genel kurul” veya “olağan toplantı” olarak ifade edilir¹¹³⁹. Bu toplantılar uygulamada, genellikle “kongre” olarak isimlendirilirler¹¹⁴⁰. TMK m. 74/1 hükmüne göre, tüzükte olağan toplantıların ne zaman yapılacağına mutlaka belirtilmesi gereklidir ve genel kurul yönetim kurulu tarafından toplantıya davet edilir¹¹⁴¹. Bununla beraber, Der. K. m. 4/d uyarınca dernek tüzüğünde ve GSKY m. 7/2 hükmüne göre kulüp tüzüğünde olağan toplantının ne zaman yapılacağına belirtilmesi zorunludur.

Olağan genel kurul toplantılarının TMK m. 74/2 ve GSKY m. 7 hükümlerine göre en geç üç yılda bir yapılması gerekmektedir. Bu nedenle, tüzükte bunu aşan sürenin öngörülmesi mümkün değildir¹¹⁴². Bu düzenlemeye aykırı bir tutum takınması, yani olağan genel kurulun üç yılda bir yapılmaması derneğin mahkeme kararı ile kapatılması nedenlerindedir¹¹⁴³.

GSKY m. 15/3 hükmüne göre, spor kulübünün şubeleri mevcut ise, bu oluşumlar, olağan genel kurul toplantılarını, merkezin olağan genel kurulu toplantısından en az iki ay önce tamamlamak ve genel kurul sonuç bildirimini bir örneğini toplantının yapıldığı tarihi izleyen otuz gün içinde mülki idare amirliğine ve genel merkezlerine bildirmek zorundadırlar¹¹⁴⁴.

Olağan genel kurulun iki defa üst üste yapılamaması durumunda spor kulübü derneği TMK m. 87/b hükmü uyarınca her hangi bir yargı kararı gereği olmaksızın, kendiliğinden sona erecektir. Bunun yanında, eğer ihtiyaç hâsıl olursa her ilgili TMK m. 87/b hükmüne göre, spor kulübünün infisah etmiş olduğunun tespitini sulh hukuk hâkimliğinden talep edebilir¹¹⁴⁵.

Bu arada genel kurul toplantılarının çoğunluk sağlanamaması dışında bir nedenle (örneğin genel kurul salonunu eşek arılarının istila etmesi veya bir grup muhalif üyenin kulüp yönetimini protesto etmek amacıyla oy pusulalarının üzerine su dökmek veya oy sandıklarını tahrip etmek suretiyle toplantının yapılması imkânını fiilen ortadan kaldırmaları gibi), gerçekleşmemesi durumunda ne olacaktır? Hukukumuzda bu duruma

¹¹³⁹ ÖZSUNAY, s. 175; KILIÇOĞLU, s. 519; DURAL/ÖĞÜZ, s. 312.

¹¹⁴⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 162, ÖZSUNAY, s. 175.

¹¹⁴¹ Bu durum dernekler yönetmeliği m. 13 ve aynı doğrultuda ZGB Art. 64 Nr. 2 ve 4271 sayılı TMK m. 74/1 ile 5253 sayılı Der. K. m. 7 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bkz. GÜÇ, s. 7.

¹¹⁴² DURAL/ÖĞÜZ, s. 312; ÖZSUNAY, s. 175; ÖZTAN, s. 359 (Temel Kavramlar); ERTAŞ/PETEK, s. 191.

¹¹⁴³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 655.

¹¹⁴⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 196.

¹¹⁴⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 313.

“geri bırakılma” (ahvale bırakılma) adı verilmiştir¹¹⁴⁶. Geri bırakılma süreci şöyle gerçekleşebilir; Usulüne uygun bir çağrı ile toplanamayan ve geri bırakılan genel kurul, GSKY m. 8/1 hükmüne göre altı ay içinde tekrar toplanmak zorundadır. Üyeler aynı çağrı usulü ile toplantıya davet edilirler. Bu hususta aynı doğrultuda düzenlemeler muhteva eden, TMK m. 78, Derk. Y. m. 14 ve GSKY m. 8/2 hükümlerine göre genel kurul sadece bir kez bırakılabilir¹¹⁴⁷.

cc. Olağanüstü genel kurul toplantısı

Yönetim kurulu veya denetleme kurulunun gerekli gördüğü durumlarda toplantı daveti üzerine veya dernek üyelerinin 1/5’inin yazılı talebi üzerine icra edilen genel kurul toplantısı, TMK m. 75/1 ile GSKY m. 7/3 hükümlerine göre “olağanüstü genel kurul” olarak isimlendirilir¹¹⁴⁸.

Olağanüstü genel kurul, belirli bir aralıklarla yapılması zorunlu olmayıp, öngörülmeyen ihtiyaçların ortaya çıkması karşısında yapılan toplantılardır¹¹⁴⁹. Spor kulübü tüzüğünde, olağanüstü toplantıya çağırılması için gerekli beşte bir oranının azaltılması mümkündür. Buna karşılık, tüzükte beş bir oranından daha yüksek bir oran tespit edilemez¹¹⁵⁰.

Genel kurulu toplantıya kural olarak yönetim kurulu çağırır. Yönetim kurulu dernek üyelerinin 1/5’inin yazılı isteği üzerine bu çağrıyı bir ay içinde yapmakla yükümlüdür. Böyle bir halde, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırılmaması hususunda herhangi bir takdir yetkisi söz konusu değildir¹¹⁵¹. Nitekim GSKY m. 7/3 hükmüne göre yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırmasa denetleme kurulu veya üyelerden birinin başvurusu üzerine sulh hukuk hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir¹¹⁵². Ancak, sulh mahkemesi hâkiminin olağanüstü genel kurulun toplanması çağrısı talebini sadece şekli yönden mi, yoksa talebi hakkın kötüye

---

¹¹⁴⁶ AYKUL, s. 57.

¹¹⁴⁷ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 165; DURAL/ÖĞÜZ, s. 313; AYKUL, s. 58; GENÇ, s. 46 (Dernekler).

¹¹⁴⁸ ÖZSUNAY, s. 176; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 327-328; KILIÇOĞLU, s. 520; ÖZTAN, s. 359 (Temel Kavramlar); ERTAŞ/PETEK, s. 191.

¹¹⁴⁹ ÖZSUNAY, s. 176; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 327-328; DURAL/ÖĞÜZ, s. 313; KILIÇOĞLU, s. 519; AYKUL, s. 55; GENÇ, s. 57-58 (Dernekler).

¹¹⁵⁰ Yarg. 2. HD., 15.3.1979, 1979/1739 E -2122 K. (YKD., 1979/12, s. 1702), bkz. ÖZSUNAY, s. 176 ve AKİPEK/AKINTÜRK, s. 328.

¹¹⁵¹ ÖZSUNAY, s. 177; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 328; DURAL/ÖĞÜZ, s. 313; AYKUL, s. 55; GENÇ, s. 57 (Dernekler); ERTAŞ/PETEK, s. 191.

¹¹⁵² ÖZSUNAY, s. 177; DURAL/ÖĞÜZ, s. 313; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 328; AYKUL, s. 55; GENÇ, s. 57 (Dernekler); ERTAŞ/PETEK, s. 191.

kullanılıp kullanılmadığını belirlemek için maddi açıdan da mı inceleyebileceği doktrinde tartışmalıdır¹¹⁵³.

Derneklerde, yönetim kurulunun genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etme yetkisi dernek tüzüğünde başka organlara da verilebilir. Ancak bu halde dahi yönetim kurulunun genel kurula davet etme yetkisi devam edebilir¹¹⁵⁴. Bu husus, kulüpler için de aynı doğrultudadır. Yeterli çoğunluk sağlanarak olağanüstü toplantı için başvuru yapıldıktan sonra, başvuruda bulunan üyelerin sayısının azalması olağanüstü genel kurulun yapılması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz¹¹⁵⁵.

dd. Toplantıya davet ve usulü

TMK m. 74 hükmüne göre tüzükte aksine hüküm yoksa yönetim kurulu tarafından yapılması gereken toplantıya davet (çağrı), genel kurul toplantısının amacını açıklayan, toplantı yeri, zamanı ve gündemini belirten, üyeleri toplantıya yani kongreye katılmaya davet eden bir irade açıklamasıdır¹¹⁵⁶. Genel kurul toplantısına çağrı usulünün TMK m. 77 hükmünde, yönetmelikle belirleneceği belirtilmiştir. Bu çerçevede, toplantıya çağrı usulü ve toplantının ertelenmesine ilişkin konular, GSKY m. 8 hükmünde düzenlenmiştir¹¹⁵⁷.

¹¹⁵³ Yargıtay incelemenin sadece şekli olabileceği kabul etmektedir. Örneğin, Yarg. 2. HD., 14.11.1974 tarihli, 1974/6919 E.-1974 /6897 K.. sayılı Kararı, (YKD.1975/4), bkz. ÖZSUNAY, s. 180; Doktrindeki farklı görüşler için; bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 326 (Yargıtay ile aynı istikamette); ÖZSUNAY, s. 179-180-181(Yargıtay ile karşı istikamette); DURAL/ÖĞÜZ s. 313-314 (görüş bildirmemiş, sadece tartışmaları aktarmışlardır).

¹¹⁵⁴ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 326.

¹¹⁵⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 313; Yarg. 2. HD. 11.06.1979 tarihli, 1979/4573 E-1979/4781K. sayılı Kararı. Bkz. GÜÇ, s. 7.

¹¹⁵⁶ ÖZSUNAY, s. 184.

¹¹⁵⁷ 4721 sayılı TMK m. 77 hükmü ile toplantıya davet usulü düzenlenmiştir. Kanun maddesinde gazete ilanı ile ilgili bir ibare 2004 yılında yapılan bir değişikliğin ardından artık yer almamaktadır. Dernekler Kanunu hükümlerinde de bu hususta herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dernekler Yönetmeliği m. 14 hükmü ile spor kulüplerine uygulanacak yönetmelik olan GSKY m. 8 hükümlerinde ise, “en az on beş gün önceden günü, saati, yeri ve gündemi günlük bir gazetede ilan edilmek veya yazılı ya da elektronik posta ile bildirilmek suretiyle toplantıya çağrılır”, düzenlemesi yer almaktadır. Gazeteye ilan verileceği hususu, TMK ve Der. Kanunu hükümlerinde olmadığı halde yönetmeliklerde yer almaktadır. Bu nedenle GSKY m. 8 hükmüne istinaden kulüpler tarafından genel kurul için gazete ilanı verilmesi kanuna aykırı bir uygulama haline gelmiştir. Ancak uygulamada kulüplerin genel kurullarını gazete ilanı vermek suretiyle duyurdukları bilinmektedir. Bu da kanuna aykırı yönetmelik maddesinin, kanuna üstün tutulması gibi hukuk sistematiğine aykırı bir vaziyet oluşturmaktadır. Alelaide dernekler açısından da vaziyet aynı istikamettedir. Alelaide dernekler bakımından aynı istikametteki görüş ve ayrıntılı açıklamalar için, bkz. AYKUL, s. 57.

GSKY m. 8 hükmüne göre, gençlik ve spor kulüplerinin yönetim kurulu, kulüp tüzüğüne göre genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerin listesini düzenler. Üyeler; en az on beş gün önceden günü, saati, yeri ve gündemi günlük bir gazetede ilan edilmek veya yazılı ya da elektronik posta ile bildirilmek suretiyle toplantıya davet edilir¹¹⁵⁸. Bu davette; çoğunluk sağlanamaması sebebiyle toplantı yapılmaz ise, ikinci toplantının hangi gün yapılacağı da belirtilir. İlk toplantı günü ile ikinci toplantı arasında bırakılacak zaman bir haftadan az, altmış günden çok olamaz. Toplantı çoğunluk sağlanamamasının dışında başka bir nedenle ertelenirse, bu durum nedenleri de belirtilmek suretiyle ilk toplantı için yapılan çağrı usulüne uygun olarak üyelere duyurulur. İkinci toplantının, ertelenme tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yapılması zorunludur. Genel kurul toplantısı bir defadan fazla geri bırakılamaz¹¹⁵⁹.

Ayrıca bu çağrı en az on beş (15) gün önceden mülki amire yazı ile bildirilir ve bu yazıya toplantıya katılacak kişilerin listesi de eklenir. İlk genel kurul, toplantı nisabının sağlanamaması dışında bir nedenle geri bırakılırsa bu durum nedenlerin açıklanması suretiyle ilanın yapıldığı gazeteye bir ilan daha vermek suretiyle üyeler duyurulur. Bu halde üyeler ilk usuldeki gibi ikinci toplantı için tekrar çağırılır. İkinci toplantı geri bırakılma tarihinden en geç 60 gün içinde yapılmalıdır¹¹⁶⁰.

Toplantıya davet konusunda yaşanan bir usulsüzlük nedeniyle genel kurula katılamayan üyelerin, genel kurulun iptali davası açmaya hakları olduğu tartışılmaz, ancak usulsüz davete rağmen genel kurula iştirak eden üyenin, sadece bu usulsüzlüğü gerekçe

---

¹¹⁵⁸ GENÇ, s. 187-188 (Genel Kurul); Toplantıya davet konusu ile ilgili uygulamadan bir Örnek vermek gerekir ise, Pınargücü spor kulübü derneğinin 2019 yılı ocak ayında toplanacak olan olağan genel kurulu ile ilgili gazetede yayınlanmış olan ilan metni şöyledir: “Genel Kurul Toplantıya Çağrı Duyurusu Pınargücü Spor Kulübü Derneği Sayın Üyelerine Duyurulur: Derneğimizin 20 Ocak 2019 Tarihinde Saat 16:00’da 7419/10 No:7/1 Pınarbaşı Futbol Sahası, 5. Sanayi Sitesi, Pınarbaşı/Bornova/İZMİR adresinde olağan Genel Kurul Toplantısı yapılacaktır. Çoğunluk sağlanmadığı takdirde 27 Ocak 2019 Tarihinde Saat 16:00’da ve aynı yerde aşağıdaki gündem gereğince yapılacaktır. Olağan Genel Kurul Toplantısı Gündem:

1-Açılış.

2-Saygı Duruşu ve İstiklal Marşının Okunması.

3-Divan Kurulu Seçimi (1 Başkan 2 Üye).

4-Açılış Konuşması.

5-Yönetim Kurulu Raporunun Okunması.

6-Varsa Tüzük Değişikliği ve Diğer Önerilerin Görüşülmesi.

7-Yönetim ve Denetim Kurullarının Seçilmesi.

8-Dilek ve Temenniler.

9-Kapanış.”

¹¹⁵⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 191.

¹¹⁶⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 314; AYKUL, s. 56-57; GENÇ, s. 45-46 (Dernekler); ERTAŞ/PETEK, s. 191.

göstererek genel kurul hakkında iptal davası açması, kanaatimizce hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmelidir¹¹⁶¹.

Doktrinde tartışmalı olan meselelerden biri de genel kurulun karar almak için mutlaka toplanmasının zorunlu olup olmadığı hususudur. Türk hukukunda olağan genel kurul, kanun ya da tüzük uyarınca ancak davet ile toplanabilir. Ancak, çeşitli hukuk düzenlerinde, örneğin İsviçre ve Almanya’da uygulandığı gibi genel kurulun toplanması bakımından, farklı yöntemler söz konusu olabilmektedir¹¹⁶².

Türk medeni hukukunda ise, önceleri eDer. K. m. 19 vd. hükümlerine göre olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarının çağrı olmadan gerçekleşmesi mümkün değildi¹¹⁶³. Ancak yürürlükteki TMK m. 76 hükmü, toplantıya davet hususunda Alman ve İsviçre hukukuna benzer yönde istisna getirmiştir¹¹⁶⁴. Şöyle ki; TMK m. 76 hükmünde, birinci fıkrayla genel kurul üyelerinin tamamının, “bir araya gelmeksizin yazılı katılım yolu ile alacakları kararlar” ile “dernek üyelerinin tümünün kanunda yazılı, çağrı usulüne uyulmaksızın bir araya gelerek aldıkları kararlar” geçerli kabul edilmiştir. İkinci fıkrayla, olağan genel kurul toplantısı yerine geçmek üzere bu şekilde karar alınamayacağı öngörülmüştür. Böylelikle, olağan genel kurullar hariç bırakılmak suretiyle, olağanüstü üstü genel kurul toplantısı anlamına gelen, toplantısız veya çağrısız bir toplantıyla kararlar alınması mümkün hale gelmiştir¹¹⁶⁵. Ancak, olağan genel kurul Türk dernekler hukukunda, “toplantıya davet” ve “toplantı yapılması” koşulları yerine getirilmeden yapılamaz¹¹⁶⁶. Aynı husus ile ilgili olarak, TMK m. 76/2 hükmü dışında GSKY m. 7/son hükmünde de benzer bir düzenleme mevcuttur.

¹¹⁶¹ Bu yöndeki yüksek yargı kararı için bkz. Yarg. 7. HD. 27.03.2010 tarihli 2012/310 E.-2012/2496 K. sayılı Kararı. Bkz. GENÇ, s. 188-189 (Genel Kurul).

¹¹⁶² Örneğin, İsviçre hukukunda, eğer dernek tüzüğü doğrudan doğruya genel kurul tertip edilmeden bütün üyelere sorulmak suretiyle oyların toplanmasını hükme bağlamış ise, bu yöntem ile oylar toplanabilir (Urabstimmung). Ayrıca, İsviçre medeni hukukunda çağrı olmaksızın da üyelerin bir araya gelerek kongre toplantısı yapmaları söz konusu olabilir (Universalversammlung). Alman hukukuna baktığımızda, her hangi bir toplantı olmaksızın tüm üyelerin imzalarının alındığı bir genel kurul kararının geçerliliği ya da geçersiz bir çağrıya rağmen toplanan ve bu çağrıya itiraz etmeyen derneğin üyelerinin tamamının aldığı kararlar geçerli olmaktadır. Bkz. ÖZSUNAY, s. 185-186.

¹¹⁶³ ÖZSUNAY, s. 185-186.

¹¹⁶⁴ Toplantısız veya çağrısız alınan kararlar başlıklı TMK m. 76 hükmü: “Bütün üyelerin bir araya gelmeksizin yazılı katılımıyla alınan kararlar ile dernek üyelerinin tamamının kanunda yazılı çağrı usulüne uymaksızın bir araya gelerek aldığı kararlar geçerlidir. Bu şekilde karar alınması olağan toplantı yerine geçmez”.

¹¹⁶⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 312; AYKUL, s. 56; Ayrıca spor kulüpleri için bkz. ERTAŞ/PETEK, s. 191.

¹¹⁶⁶ KILIÇOĞLU, s. 520.

ee. Toplantı yeter sayısı ve toplantı yeri

Toplantı yeter sayısı veya nisabı, dernekler hukukunda, hukuken geçerli görüşmelerin yapılabilmesi ve oylamaya geçilebilmesi için, o toplantıda hazır bulunması gereken asgari üye sayısını ifade eder¹¹⁶⁷.

TMK, m. 78/2 ve GSKY m. 9/2 hükümleri uyarınca genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, tüzük değişikliği ve kulübün feshi hâllerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır. Çoğunluğun sağlanamaması nedeniyle toplantının ertelenmesi durumunda ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz. Ancak, GSKY m. 9/2 hükmüne göre, bu toplantıya katılan üye sayısı, yönetim ve denetim kurulları üye tam sayısının iki katından az olamaz¹¹⁶⁸.

Bu çerçevede, tüzük değişikliği veya fesih dışında, genel kurulun birinci toplantısında dernek tüzüğünde belirtilen hususlara göre genel kurula katılma hakkına haiz üyelerin salt çoğunluğunun iştiraki ile genel kurul toplantısı yapılabilecektir. İkinci toplantıda ise tüzük değişikliği veya fesih konusu görüşülecek dahi olsa yönetim ve denetim kurulunun asıl üye sayısının iki katından az olmamak üzere üyenin genel kurula iştirak etmesi koşulunun gerçekleşmesi yeterli bulunmaktadır¹¹⁶⁹.

TMK 78/son hükmüne göre genel kurul toplantısı bir defadan fazla geri bırakılamaz. Bu nedenle geri bırakılan ve kanun gereği yapılması gereken genel kurul, toplantı yeter sayısı bulunmamasına rağmen icra edildiği takdirde, genel kurul ve alınan kararlar yok hükmünde oldukları için hukuki sonuç doğurmazlar¹¹⁷⁰. Spor kulübünün yönetim ve denetim kurullarının sayıları arttırılmış ise, bu sayıların dikkate alınması gerekir¹¹⁷¹.

Spor kulüplerinde, TMK m. 78/2 veya GSKY m. 9 hükmünde aranan, spor kulübünün feshine karar verilmesi için yapılacak genel kurul toplantısındaki toplantı yeter sayısı olan 2/3 oranı, tüzükte daha yüksek bir oran olarak belirlenebilir. Ancak bu oran düşürülemez¹¹⁷².

¹¹⁶⁷ KILIÇOĞLU, s. 520 - 521; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 604.

¹¹⁶⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 191.

¹¹⁶⁹ ÖZSUNAY, s. 189.

¹¹⁷⁰ Bkz. Yarg. 7 HD. 29.09. 2011 tarihli 2011/3229 E.-2011/5358 sayılı Kararı, bkz. GENÇ, s. 188-189 (Genel Kurul).

¹¹⁷¹ SAYMEN, s. 352; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 165; ÖZSUNAY, s. 189; KILIÇOĞLU, s. 520-521; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 328; DURAL/ÖĞÜZ, s. 315; ERTAŞ/PETEK, s. 191-192; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 605; AYKUL, s. 58.

¹¹⁷² DURAL/ÖĞÜZ, s. 315.

Spor kulüplerinde genel kurul, genel derneklerde olduğu gibi bir gündem dâhilinde icra edilir. Gündemi yönetim kurulu düzenler. Eğer Sulh hukuk mahkemesi tarafından TMK m. 75/2 uyarınca görevlendirme yapılmış ise, görev verilen üyeler gündemi belirler¹¹⁷³. GSKY m. 8 hükmüne göre, genel kurul gündeminin günlük bir gazetede ilan edilmek veya yazılı ya da elektronik posta ile bildirilmek suretiyle üyelerin bilgisine toplantı daveti ile beraber sunulması gerekmektedir.

Gündem tüm üyeler tarafından anlaşılabilir bir şekilde kaleme alınmalıdır. Özellikle, tüzüğün değiştirilmesi söz konusu ise, gündeme tüzüğün hangi maddelerinin değişeceği açık olarak yazılmalıdır¹¹⁷⁴.

TMK hükmü ile aynı paraleldeki GSKY m. 11 hükmüne ve usulüne göre toplanan genel kurul gündemdeki konuları görüşerek karar verir. Dernekler hukuku kurallarına göre, gündemde belirtilmeyen konular genel kurulda görüşülemez ve karar bağlanamaz. Ancak, toplantıda hazır bulunan kulüp üyelerinin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur. Bu azınlığa tanınan bir haktır. Gündeme madde koydurma hakkı olarak nitelendirilen bu hak üyelik hakları içinde yer almaktadır¹¹⁷⁵.

ff. Genel kurulun gündemi ve genel kurul toplantısının icrası

Spor kulüplerinde genel kurul, genel derneklerde olduğu gibi bir gündem dâhilinde icra edilir. Gündemi yönetim kurulu düzenler. Eğer Sulh hukuk mahkemesi tarafından TMK m. 75/2 uyarınca görevlendirme yapılmış ise, görev verilen üyeler gündemi belirler¹¹⁷⁶. GSKY m. 8 hükmüne göre, genel kurul gündeminin günlük bir gazetede ilan edilmek veya yazılı ya da elektronik posta ile bildirilmek suretiyle üyelerin bilgisine toplantı daveti ile beraber sunulması gerekmektedir.

Gündem tüm üyeler tarafından anlaşılabilir bir şekilde kaleme alınmalıdır. Özellikle, tüzüğün değiştirilmesi söz konusu ise, gündeme tüzüğün hangi maddelerinin değişeceği açık olarak yazılmalıdır¹¹⁷⁷.

---

¹¹⁷³ GENÇ, s. 51 (Dernekler).

¹¹⁷⁴ ÖZSUNAY, s. 193.

¹¹⁷⁵ ÖZSUNAY, s. 193; KILIÇOĞLU, s. 522; ; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 332, OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 166; ERTAŞ/PETEK, s. 192.

¹¹⁷⁶ GENÇ, s. 51 (Dernekler).

¹¹⁷⁷ ÖZSUNAY, s. 193.

TMK hükmü ile aynı paraleldeki GSKY m. 11 hükmüne ve usulüne göre toplanan genel kurul gündemdeki konuları görüşerek karar verir. Dernekler hukuku kurallarına göre, gündemde belirtilmeyen konular genel kurulda görüşülemez ve karar bağlanamaz. Ancak, toplantıda hazır bulunan kulüp üyelerinin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur. Bu azınlığa tanınan bir haktır. Gündeme madde koydurma hakkı olarak nitelendirilen bu hak üyelik hakları içinde yer almaktadır¹¹⁷⁸.

TMK m. 79/1 ve GSKY m. 10 hükümlerinde dernek vasfındaki spor kulüplerinin genel kurul toplantılarının yapılış usulü düzenlenmiştir. Kanun ve yönetmelikteki düzenlemeye göre (GSKY m. 10/1); Genel kurul toplantısının açılışından sonra, toplantıyı yönetmek üzere, bir başkan ve yeteri kadar başkan vekili ile kâtip üye (yazman) seçilir¹¹⁷⁹.

Dernekler Yönetmeliği m. 15 hükmünde genel kurul toplantısının nasıl icra edileceği, GSKY m. 10 hükmüne göre çok daha ayrıntılı izah edilmiştir¹¹⁸⁰. Şöyle ki, genel kurula katılmaya hakkı olan üyeler yönetim kurulunca düzenlenen listedeki isimlerinin karşısına imza atarak, toplantı alanına girerler. Toplantıya katılacak üyelerin resmi kimlik belgeleri, yönetim kurulu üyeleri veya yönetim kurulu tarafından belirlenen görevliler tarafından kontrol edilir. Kimlik belgesi ibraz edemeyenler, belirtilen listeyi imzalamayanlar ve genel kurula katılma hakkı bulunmayan üyelerin toplantı alanına

¹¹⁷⁸ ÖZSUNAY, s. 193; KILIÇOĞLU, s. 522; ; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 332, OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 166; ERTAŞ/PETEK, s. 192.

¹¹⁷⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 192.

¹¹⁸⁰ Bkz. Der. Y. m. 15: “Genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerin listesi toplantı yerinde hazır bulundurulur. Toplantı yerine girecek üyelerin resmi makamlarca verilmiş kimlik belgeleri, yönetim kurulu üyeleri veya yönetim kurulunca görevlendirilecek görevliler tarafından kontrol edilir. Üyeler, yönetim kurulunca düzenlenen listedeki adları karşısına imza koyarak toplantı yerine girerler. Kimlik belgesini göstermeyenler, belirtilen listeyi imzalamayanlar ile genel kurula katılma hakkı bulunmayan üyeler toplantı yerine alınmaz. Bu kişiler ve dernek üyesi olmayanlar, ayrı bir bölümde genel kurul toplantısını izleyebilirler. Toplantı yeter sayısı sağlanmışsa durum bir tutanakla tespit edilir ve toplantı yönetim kurulu başkanı veya görevlendireceği yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından açılır. Toplantı yeter sayısı sağlanamaması halinde de yönetim kurulunca bir tutanak düzenlenir. Açılıştan sonra, toplantıyı yönetmek üzere bir başkan ve yeteri kadar başkan vekili ile yazman seçilerek divan heyeti oluşturulur. Dernek organlarının seçimi için yapılacak oylamalarda, oy kullanan üyelerin divan heyetine kimliklerini göstermeleri ve hazırun listesindeki isimlerinin karşılarını imzalamaları zorunludur. Toplantının yönetimi ve güvenliğinin sağlanması divan başkanına aittir. Genel kurul, gündemdeki konuların görüşülerek karara bağlanmasıyla sonuçlandırılır. Genel kurulda her üyenin bir oy hakkı vardır; üye oyunu şahsen kullanmak zorundadır. Toplantıda görüşülen konular ve alınan kararlar bir tutanağa yazılır ve divan başkanı ile yazmanlar tarafından birlikte imzalanır. Toplantı sonunda, tutanak ve diğer belgeler yönetim kurulu başkanına teslim edilir. Yönetim kurulu başkanı bu belgelerin korunmasından ve yeni seçilen yönetim kuruluna yedi gün içinde teslim etmekten sorumludur. Mahkemece kayyım atanması veya Medeni Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre görevlendirilme yapılması halinde, bu maddede yönetim kuruluna verilen görevler bu kişiler tarafından yerine getirilir”.

girmesi engellenir. Ancak bu kişiler ve dernek üyesi olmayanlar, toplantı yerinin müsait olmasına göre ayrı bir bölüme alınarak genel kurul toplantısını izleyebilirler.

Toplantı yeter sayısı var ise vaziyet bir tutanak altına alınır ve genel kurul toplantısı yönetim kurulu başkanı veya görevlendireceği yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından açılır. Toplantı yeter sayısı mevcut değil ise yine keyfiyet yönetim kurulu tarafından tutanak ile tespit edilir.

Genel kurul toplantısı başlayınca ilk olarak başkan (divan başkanı), yeteri kadar başkan vekili, kâtip (yazman) seçimi ile “Başkanlık Divanı” teşekkül etmiş olur. Genel kurul toplantısını divan başkanı yönetir. Genel kurulda üyeler spor kulübünün organlarının seçimi için oy kullanırken, divan heyetine kimlik belgelerini göstermeleri ve yoklama cetvelini imzalamaları gerekmektedir¹¹⁸¹.

Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu hükümlerine göre her üyenin seçme ve seçilme hakkı kanun ile güvence altına alınmıştır.¹¹⁸² Meğerki dernek veya spor kulübü derneği tüzüğünde yer alan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmasın. Spor kulüplerinde bazılarının üye sayılarının çok büyük sayılara ulaştığı bilinmektedir. Örneğin, BJK Seçme ve Sicil Kurulu, üyelik konusunda yapmış olduğu 28.01.2020 tarihli açıklamada seçme ve seçilme hakkına sahip aktif üye sayısını 17.775 olarak belirtmiştir¹¹⁸³. Fenerbahçe SK 27.03.2019 tarihi itibari ile 32.000 kongre üyesine sahiptir¹¹⁸⁴. Galatasaray SK ile 31.12.2019 tarihi itibari ile 18.579 genel üye sayısına, 9939 aktif üye sayısına sahiptir¹¹⁸⁵. Trabzonspor SK ise 14.309 aktif üyeye 19.06.2019 tarihi itibari ile sahiptir¹¹⁸⁶. Bursaspor Kulübü’nde ise, genel kurulda 4.130 aktif üye 22.08.2020 tarihi itibari ile oy kullanabilecek durumdadır¹¹⁸⁷.

TMK m. 73 hükmüne göre; “Genel kurul, derneğin en yetkili karar organı olup, derneğe kayıtlı üyelere aittir”. Şüphesiz ki genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerin sayısının yukarıdaki örneklerde olduğu gibi bazı spor kulübü derneklerinde oldukça büyük sayılara ulaşması genel kurulların amacına uygun olarak icra edilmesini ve

---

¹¹⁸¹ Oylama farklı şekillerde icra edilebilir. Örneğin, açık, gizli, sözlü, yazılı, el kaldırma, ayağa kalkma gibi farklı şekillerde olabilir. Tüzük hükümlerinde de oyun nasıl kullanılacağı belirlenmiş olabilir. Önemli olan, her üyenin oyunu her hangi bir baskı altında olmadan özgürce kullanabilmesidir. Bkz. ÖZSUNAY, s. 198-199; AKINTÜRK/AKİPEK/ATEŞ-KARAMAN, s. 612.

¹¹⁸² Seçilme hakkını kısıtlayan istinai hüküm olarak, bkz. 5253 sayılı Der. K. m. 3/3.

¹¹⁸³ www.bjk.com.tr/erişim tarihi: 17.11.2020.

¹¹⁸⁴ www.sözcü.com.tr/erişim tarihi: 17.11.2020.

¹¹⁸⁵ www.galatasaray.org/erişim tarihi: 17.11.2020.

¹¹⁸⁶ www.sabah.com.tr/erişim tarihi: 17.11.2020.

¹¹⁸⁷ www.fanatik.com.tr/erişim tarihi: 17.11.2020.

GSKY m. 11 hükmünde sayılan görevlerini tam manası ile yerine getirmesini zorlaştırmaktadır. Kanaatimizce üyelerin iradesini yansıtacak temsili ve katılımcı bir sistem ile genel kurulların icra edilmesi sivil toplum anlayışının bir gereğidir. Kanaatimizce TMK m. 73 hükmünde değişiklik yapılarak, belirli bir üye sayısını geçen kulüplerde delegelik sistemine geçilmesi düşünülebilir. O vakit spor kulübü genel kurulu yasa koyucu tarafından kendisine yüklenen sorumluluğun gereğini, uygulamada olduğu gibi şeklen değil, esas itibari ile de yerine getirebilecektir¹¹⁸⁸.

Uygulamada, başkanlık divanı seçimi, yönetim kurulu faaliyet raporu ve bilançonun oylanması açık oy ile el kaldırarak yapılmakta, yönetim kurulu, denetim kurulu ve ihtiyari organların seçimi ise, gizli oy, açık tasnif esasına göre icra edilmektedir. Önceki bölümlerde incelendiği üzere, üye oyunu ancak bizzat kullanılabilir. Biz spor kulüplerinin kendine özgü nitelikleri ve amaçları bakımından, olağanüstü hallerde, bizzat oy kullanmak zorunluluğunun istisnası olması gerektiği kanaatini taşıyoruz. Bu arada, oy verme işlemi, hukuken bir irade açıklamasıdır ve yerine varması ile ilgili ortaya çıkan sakatlıklarda borçlar hukukunun genel prensipleri geçerlidir¹¹⁸⁹.

Divan başkanı tarafından yönetilen genel kurul faaliyeti, gündemdeki konuların görüşülerek karara bağlanmasıyla sonu erer. Toplantıda görüşülen konular ve alınan kararlar bir tutanağa yazılır ve divan başkanı ile kâtip üyeler tarafından müştereken imza altına alınır.

Genel kurul sonrasında, tutanak ve diğer belgeler spor kulübünün yönetim kurulu başkanına teslim edilir. Yönetim kurulu başkanı bu belgeleri muhafaza ederek yeni seçilen yönetim kuruluna yedi gün içinde teslim etmelidir. Genel kurulun icrası bakımından TMK m. 75/2 hükmüne göre görevlendirilme söz konusu ise, yönetim kurulu tarafından yapılması gereken işlemleri bu kişiler yerine getirir.

26.03.2020 tarihli 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Dernekler Kanunu m. 23 hükmü değiştirilmiştir. Yeni düzenlemeye göre, dernek yönetimi genel kurul sonrasında, zorunlu ve ihtiyari organlara seçilen asil ve yedek üyelerin bilgilerinin sunulması dışında dernek üyeliğine kabul edilen kişiler ve üyelikten ayrılan kişilerin adını, soyadını, doğum tarihini ve kimlik numarasını kabul

---

¹¹⁸⁸ "... Üyelerin çokluğu nedeni ile bütün üyelerin genel kurul toplantılarına katılmaları imkânsız bulunuyorsa, bu takdirde genel kurul daha az üyeden (delegelerle) meydana gelen bir kurul halinde görevini yerine getirir". Bkz. KÖPRÜLÜ, s. 367. Benzer doğrultuda açıklamalar için bkz. EGGER, s. 91-92/ Art. 64, Nr. 2 (Tüzel Kişiler).

¹¹⁸⁹ ÖZSUNAY, s. 200.

edilme ve sona erme tarihinden itibaren kırk beş gün içinde yönetim merkezinin bulunduğu dernekler birimine bildirmekle yükümlüdür.

20.03.2020 tarihli değişikliklerden sonra Der. K. m. 23 hükmünün önceki halinin bir tekrarı olan Der. Y. m. 17 ve GSKY m. 16 hükümlerinin, yeni düzenleme doğrultusunda Dernekler Kanunu ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

GSKY m. 22/2 hükmüne göre, kulüplerin genel kurullarına gerekli hallerde Gençlik ve Spor Hizmetleri il müdürü veya yetki vereceği kişi gözlemci olarak katılır ve hazırlayacağı raporu ilgili birimlere havalesi yapılmak üzere mülki idare amirliğine sunar.

GSKY m. 23 hükmü, “yasak faaliyetler”, başlığını taşımaktadır ve genel kurul bu madde yer alan yasaklara dikkat edilerek icra edilmeli ve kararlar alınmalıdır.

gg. Karar yeter sayısı ve genel kurul kararı

Karar yeter sayısı, toplantı yeter sayısının bulunması halinde karar almak için gerekli olan en az oy alma sayısıdır. Dernekler hukukunda karar yeter sayısı genellikle oy çokluğu ile olur¹¹⁹⁰. Ancak kanun veya tüzük oy birliği şartını aramış olabilir. Örneğin Alman ve Türk hukukunda, diğer tüzük hükümlerinin değiştirilmesindeki nitelikli ekseriyetin aksine, derneğin amacının değiştirilmesi için oy birliği şartı aranmaktadır¹¹⁹¹.

Kararlar kural olarak oylamaya katılan üyelerin mutlak çoğunluğuyla alınır. Ancak tüzükte belirli kararlar için oy nisabı, 2/3 nitelikli çoğunluk olarak öngörülmüş olabilir¹¹⁹². Oy eşitliği halinde karar alınmamış sayılır¹¹⁹³. 2008 tarihli YHGK kararına göre derneğe üye olmayan kişilerin katılımıyla genel kurul toplantısı icra edilmiş ise

---

¹¹⁹⁰ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 614; Oy çokluğu kavramı üç ayrı görünüm arz etmektedir: “Yalın oy çokluğu, nispi oy çokluğu ve artırılmış oy çokluğu”; Ayrıntılı açıklama için bkz. ÖZSUNAY, s. 201 vd.

¹¹⁹¹ ÖZSUNAY, s. 201.

¹¹⁹² VELİDEDEOĞLU, s. 164-165; ÖZSUNAY, s. 200 vd.; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 333; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 167; KILIÇOĞLU, s. 523; AYKUL, s. 60

¹¹⁹³ ÖZSUNAY, s. 202-203; AKÜNAL, s. 91; DURAL/ÖĞÜZ, s. 316; NOMER, Haluk, N., Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, Beta yayınları, İstanbul, 2008, s. 38-39.

4721 sayılı TMK m. 83/son hükmü uyarınca genel kurul kararlarının iptalini istemek için muhalefet etmek zarureti bulunmamaktadır¹¹⁹⁴.

TMK m. 82 hükmüne göre, genel kurula katılan bir üye, genel kurulun tüm işlemlerine katılır, oy kullanabilir, ancak spor kulübü ile kendisi, eşi, üstsoyu ve altsoyu arasındaki bir hukuki işlem veya uyuşmazlık hakkındaki oylamaya katılması mümkün değildir. TMK m. 80 hükmünde ve GSKY m. 11 düzenlemesinde bir spor kulübünün alabileceği belli başlı kararlar sayılmıştır.

Genel kurul kararlarının hukuki niteliği üzerinde durmak gerekirse, ancak kanunun açıkça öngördüğü hallerde geçerlidirler. Bir derneğin veya gençlik ve spor kulübünün genel kurul kararları çok taraflı hukuki işlemlerdir. Bundan dolayı, spor kulübü genel kurul kararlarını, “çok taraflı ve kendine özgü bir hukuki işlem” olarak tanımlamak mümkündür¹¹⁹⁵.

Kulüplerin dâhil olduğu vesayet sistemi gereğince ve Der. K. m. 23, Der. Y. m. 17/son ve GSKY m. 16 hükümleri uyarınca ilgili makama teslim edilen, genel kurul tutanağı ve eklerinin içinde yer aldığı genel kurul sonuç bildirimiminin mevzuata uygun olup olmadığı bakımından GSKY m. 22 hükmüne göre Gençlik ve Spor Hizmetleri İl Müdürlüğü ve kulübün bağlı olduğu mülki amirliğin ilgili birimleri tarafından kontrol edilir. Eğer varsa, usulü eksiklerin veya hataların giderilmesi için spor kulübüne bildirim yapılır. Eksiklik ve hataların giderilmemesi veya konusu suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi halinde yetkili makamlar tarafından hukuki işlem yapılır. Dernek genel kurul kararlarının bildirimini ile ilgili Der. K. m. 23 hükmünde yer alan “mülki idare amirliğine ibaresi” ise merkezinin bulunduğu dernekler birimine” şeklinde 26.03.2020 tarihinde kanun koyucu tarafından değiştirilmiştir¹¹⁹⁶.

c. Genel kurul kararlarına itiraz

Spor kulübü genel kurul kararlarına itiraz, kanuna veya tüzüğe aykırı kararlar aleyhine mahkemeye başvurarak iptal davası açılması suretiyle gerçekleşir¹¹⁹⁷. Ayrıca açık olarak

---

¹¹⁹⁴ Yarg. Hukuk Genel Kurulu, 28.05.2008 tarihli, 2008/2-408 E.-2008/414 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

¹¹⁹⁵ ÖZSUNAY, s. 205-206; AKİPEK/AKINTÜRK/AREŞ-KARAMAN, s. 614.

¹¹⁹⁶ Bkz. 26.03.2020 tarihli, 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

¹¹⁹⁷ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 614; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317; KILIÇOĞLU, s. 524; GENÇ, s. 59 (Dernekler).

kanun veya tüzük hükmüne aykırı olmamakla birlikte, derneğin iç düzeninde yerleşmiş kurallara aykırı kararlar da iptal davasına konu teşkil edebilir¹¹⁹⁸.

Dernek veya kulüp genel kurul kararlarına itiraz hususu hakkında, Dernekler Kanunu, Dernekler Yönetmeliği ve Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği hükümlerinde herhangi bir düzenleme olmadığından bahisle, TMK m. 83 hükmü doğrudan uygulama alanı bulmaktadır.

Genel kurul kararı, kanun veya kulüp tüzüğüne aykırı olduğu hallerde ve üyenin alınan karara muvafakat etmemiş olması koşulu ile iptal isteminde bulunma hakkı mevcuttur¹¹⁹⁹. O halde, genel kurul kararına olumlu oy kullanmayan ve kanaatimizce dava açma süresi içinde bu karara katıldığını gösteren tutum ve davranışlar göstermemiş olan üye iptal davası açılabilir. Dava açmak için karar tarihinden itibaren işleyecek bir aylık hak düşürücü süre, toplantıya katılan ancak karara katılmayan için öngörülmüştür¹²⁰⁰.

TMK m. 83 hükmünde, iptal davası açma hakkı, toplantıya katılmayan üyelere de tanınmıştır. Bu doğrultuda, toplantıya katılmayan üyelerin iptal davası açabilmeleri için de maddede sözü edilen “kanuna veya tüzüğe aykırı” karar alınmış olması koşulu aranır¹²⁰¹. Ancak dava açma süresi bu durum için farklı düzenlenmiştir ve iptale konu olacak kararın alındığının öğrenildiğinden itibaren bir ay ve her durumda üç ay olarak belirlenmiştir¹²⁰². Bu düzenleme ile toplantıya katılmayan üye için üç aylık dava açma süresi hak düşürücü olup, ister öğrensin ister ise öğrenmesin karar tarihinden itibaren işlemeye başlamaktadır¹²⁰³.

Doktrin ve Yargıtay’da baskın olan görüşe göre, TMK m. 83/2 düzenlemesi nedeniyle, kulüp üyesine iptal davası açma hakkı, sadece kulübün en üst organı olan genel kurul kararlarına karşı tanınmıştır. Bu nedenle, zorunlu veya ihtiyari organ niteliğinde olsun, derneğin veya kulübün diğer organları tarafından alınan kararlara karşı önce iç başvuru yolları kullanılarak, son karar mercii olan genel kurula şikâyet yoluna gidilmelidir¹²⁰⁴.

¹¹⁹⁸ ÖZSUNAY, 207; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, 330; NOMER, 143; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317.

¹¹⁹⁹ ÖZSUNAY, s. 207; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317; AYKUL, s. 61.

¹²⁰⁰ AKİPEK/AKINTÜRK, s. 332; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317; KILIÇOĞLU, s. 525, GENÇ, s. 59-60 (Dernekler).

¹²⁰¹ KILIÇOĞLU, s. 525.

¹²⁰² AYKUL, s. 61.

¹²⁰³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 318; KILIÇOĞLU, s. 526; GENÇ, s. 59 (Dernekler).

¹²⁰⁴ ÖZSUNAY, s. 207; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, 320; AKÜNAL, 92; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317.

Kesin ihraç dışında kulüp tüzüğündeki düzenlemeye istinaden genel kurul incelemesinden geçmeksizin kesinleşen genel kurul organlarının almış oldukları “geçici ihraç” gibi üyelik ile ilgili kararlara karşı yargı yoluna gidilebilmelidir. “Mülga 743 sayılı Kanun döneminde dernek tüzüğünde bir zorunlu organın belirli bir konuda kesin olarak yetkili kılınması söz konusu ise, bu organın kararı aleyhine de, genel kurula şikâyet yoluna başvurmaya gerek olmaksızın, iptal davası açılabilceği savunmak mümkündür. Örnek olarak, dernek yönetim kurulunun üyenin çıkarılması konusunda kesin olarak yetkili kılınması halinde durum böyledir. Ancak, TMK m. 83/ 2 açık hükmü uyarınca, yeni TMK yürürlüğe girmesinden sonra her halde genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılması söz konusu olacaktır”¹²⁰⁵.

Ayrıca TMK m. 83/3 hükmüne göre, emredici hükümlere, kamu düzenine, kişilik haklarına veya ahlâk ve adaba aykırı genel kurul kararlarının yokluk veya mutlak butlan ile hükümsüz sayıldığı durumlarda, bu nitelikteki kararlar baştan itibaren hükümsüzdürler. Bundan dolayı bu kararlar iptal davasına konu olmazlar. Bu durumda hak düşürücü sürenin söz konusu olmadığı ve böyle nitelikteki kararların kendiliğinden geçersiz olduklarını belirtmek yanlış olmayacaktır¹²⁰⁶. Ancak, kararın geçersizliğinin tespiti bir tespit davasına konu olabilir¹²⁰⁷.

2. Yönetim Kurulu

a. Genel olarak

Dernek ve kulüplerin fiil ehliyeti yönetim ancak yönetim kurulu vasıtası ile işlev kazanır. Yönetim kurulu derneğin zorunlu organlarından olup, genel kurul kararlarını uygulayan, günlük faaliyetini yürüten ve temsil görevini üstlenen bir organdır¹²⁰⁸.

TMK m. 84 hükmü, dernek yönetim kurulu oluşumunu şöyle ifade etmektedir: “Yönetim kurulu, beş asıl ve beş yedek üyeden az olmamak üzere dernek tüzüğünde belirtilen sayıda üyeden oluşur. Yönetim kurulu üye sayısı, boşalmalar sebebiyle üye tamsayısının yarısının altına düşerse; genel kurul, kalan yönetim kurulu üyeleri veya

¹²⁰⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 317; Farklı görüş için bkz. ENGİN, s. 311 (İÜHM).

¹²⁰⁶ ÖZSUNAY, s. 206; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317; KILIÇOĞLU, s. 526; AYKUL, s. 62.

¹²⁰⁷ ÖZSUNAY, s. 206; DURAL/ÖĞÜZ, s. 317; KILIÇOĞLU, s. 526; AYKUL, s. 62.

¹²⁰⁸ ÇETİN, Orhan, Dernek Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 101-102.

denetim kurulu tarafından bir ay içinde toplantıya çağrılır. Çağrı yapılmazsa, üyelere birinin istemi üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırması görevlendirir¹²⁰⁹. TMK m. 85 hükmüne göre, yönetim kurulu, spor kulübünün yürütme ve temsil organıdır. Yönetim kurulu kanun hükümlerine ve kulüp tüzüğüne uygun olarak görevini yerine getirir. Kulübü temsil görevi, yönetim kurulu tarafından, üyelere birine veya üçüncü bir kişiye verilebilir. Yönetim kurulunu seçmek genel kurulun yetkisindedir¹²¹⁰.

Genel kurul kararlarında olduğu gibi, yönetim kurulu kararlarında da oyçokluğu kuralı yürür. Alman hukukunda (BGB § 28/1), yönetim kurulu kararlarında da, genel kurul kararlarına ilişkin hükümler (§§ 32, 34) uygulanmaktadır¹²¹¹.

b. Spor kulüplerinde yönetim kurulu

Spor kulüplerinde TMK m. 84 hükmündeki düzenleme doğrultusundaki GSKY m. 12 hükmüne göre, kulüp yönetim kurulu oluşumu gerçekleşecektir. GSKY m. 12, TMK m. 84 hükmünün bir tekrarı niteliğindedir. Yönetim kurulu derneğin işlerini yürütür ve derneği dış ilişkide temsil eder. Kanunun temsilden kastı derneğe ait işlemlerin yönetim kurulu tarafından yapılacağıdır¹²¹².

Dernek veya kulüp yönetim kurullarını genel kurul tarafından seçilmesi bir iç-hukuki işlemdir¹²¹³. GSKY m. 12 hükmünde spor kulübünün yönetim kurulu oluşumu ve yetkileri belirtilmiştir¹²¹⁴. Spor kulübü derneği genel kurulu, GSKY m. 12 hükmüne

¹²⁰⁹ Alman hukukunda böyle durumlarda, ilgilinin talebi üzerine, eksilme giderilene veya genel kurul tarafından yeni bir yönetim kurulu seçilene kadar mahkeme geçici bir yönetim kurulu atayabilmektedir. Ayrıntılı bilgi ve açıklama için bkz. ÖZSUNAY, s. 214-215.

¹²¹⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 319; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 169; ÖZTAN, s. 361 (Temel Kavramlar).

¹²¹¹ Bkz. ÖZSUNAY, s. 218.

¹²¹² DURAL/ÖĞÜZ, s. 320-321; ÇETİN, s. 105; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170.

¹²¹³ KILIÇOĞLU, S. 520; ÇETİN, s. 105.

¹²¹⁴ ÖZSUNAY, s. 210.

¹²¹⁴ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği (GSKY m. 12): Yönetim kurulu; beş asil ve beş yedek üyeden az olmamak üzere kulüp tüzüğünde belirtilen sayıda oluşur. Yönetim kurulu üye sayısı boşalmalar sebebiyle üye tam sayısının yarısının altına düşerse; genel kurul, kalan yönetim kurulu üyeleri veya denetim kurulu tarafından bir ay içinde toplantıya çağrılır. Çağrı yapılmazsa üyelere birinin istemi üzerine sulh hukuk hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir. Yönetim kurulu aşağıdaki konularda görevli ve yetkilidir:

- Kulübü temsil etmek veya bu görevi üyelere birine veya bir üçüncü kişiye vermek.
- Şube kurucularına yetki vermek.
- Kulübün gelir ve gider hesaplarına dair işlemleri yapmak ve gelecek döneme ait bütçeyi hazırlayarak genel kurula sunmak.
- Üyelik başvurularını karara bağlamak.

istinaden yönetim kurulu için en az beş asil ve beş yedek üye seçer¹²¹⁵. GSKY m. 16 hükmüne göre genel kurulca yapılan seçimi izleyen 30 gün içerisinde seçilen yönetim kurulu asil ve yedek üyelerinin ad ve soyadları baba adları, doğum yer ve tarihleri meslekleri ve ikametgâhları kulüp merkezinin bulunduğu yer en büyük mülki amirine bildirilmesi gereklidir. Yönetmelik bu yönde bir düzenleme içerirken Der. K. m. 23 hükmü 7226 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değiştirilmiştir¹²¹⁶. Bu nedenle kulüpler ile ilgili yönetmelik maddesi Dernekler Kanunu ile uyumlu hale getirilmeli görüşünderiz.

Yönetim kuruluna seçilecek kişi ilgili dernek veya kulüp üyesi olmak zorunda mıdır? Doktrindeki yaygın görüş, dernek dolayısı ile kulüp üyesi olmayanların da yönetim kurulu üyesi olabilecekleri doğrultusundadır¹²¹⁷. Ancak, Türkiye’de spor kulüplerinin yönetim kurullarının oluşumu bakımından uygulamaya yönelik bazı sorunlar ve tartışmalar yaşanmaktadır. Şöyle ki, spor kulübü derneklerinde yönetim kurulunun dernekler kanunu kurallarına göre genel kurul, başka bir ifade ile ideal bir amaç etrafında toplanan kişiler arasından seçilmesi, özellikle profesyonel kulüplerde ilginç bir sonuç doğurmaktadır: “Spor kulübü profesyonel, yöneticiler amatör”. Bu konu TBMM Meclis Araştırma Komisyonu’nun 2011 tarihli raporuna da yansımıştır. Komisyon tarafından görüşlerine başvuru olan kişi ve kurumlar ile komisyon üyesi milletvekilleri, son yıllarda sporun, özellikle futbolun, küreselleşmesi ve ciddi bir iktisadi faaliyet alanı, hatta bir endüstri oluşturmasına dikkat çekmişler ve spor (futbol) kulüplerinin

---

e) Kulüp yürütme birimini görevlendirmek.

f) Mevzuatta ve kulüp tüzüğünde yer alan ve genel kurulca verilen diğer işleri yapmak.

¹²¹⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 192; GENÇ, s. 42 (Yargıtay Dergisi); Dernekler hukuku disiplini genel hükümlere dayalı aynı istikamette açıklamalar için, bkz. ÖZTAN, s. 361(Temel Kavramlar); ÇETİN, s. 102.

¹²¹⁶ 26 Mart 2020 tarihli ve 31080 sayılı Resmi Gazetenin Mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 21, 22, 23 ve 24. maddeleri ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun bazı maddelerinde önemli değişiklikler yapıldı. 5253 sayılı Dernekler Kanununun ilgili maddelerinin “değişiklikten sonraki hali” şöyledir: Madde 23- Dernekler, genel kurulu izleyen otuz gün içinde, yönetim kurulu ve denetim kurulu ile derneğin diğer organlarına seçilen asil ve yedek üyeleri, üyeliğe kabul edilenler ile üyeliği sona erenlerin adını, soyadını, doğum tarihini ve kimlik numarasını kabul edilme ve sona erme tarihinden itibaren kırk beş gün içinde merkezinin bulunduğu dernekler birimine bildirmekle yükümlüdür. Dernek organlarında ve yerleşim yerinde meydana gelen değişiklikler de aynı usule tâbidir. Genel kurul sonuç bildirimini ile üyeliğe ilişkin bildirimlerin şekli, içeriği ve gerekli belgeler yönetmelikte düzenlenir. (Mülki İdare Amirliğine ibaresi “merkezinin bulunduğu dernekler birimine” şeklinde değiştirilmiştir). www.siviltoplum.gov.tr/erişim tarihi:19.07.2020.

¹²¹⁷ ÖZSUNAY, s. 211-212; DURAL/ÖĞÜZ, s. 319; GENÇ, s. 41 (Yargıtay Dergisi); Karşı görüş için, bkz. AKÜNAL, s. 93; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 169; ÇETİN, s. 102.

yönetiminin profesyonel kişilerce yürütülmesinin veya kulüp yönetiminde profesyonellerden yararlanılmasının bir zorunluluk olduğunu dile getirmişlerdir¹²¹⁸.

Profesyonel futbol kulüplerinin yönetimini üstlenen başkan ve yönetim kurulu üyeleri fahri olarak yaptıkları yöneticilikten kural olarak para kazanmamaktadır. Ancak *Genç* tarafından ifade edildiği üzere, spor kulübü yöneticilerinin toplumda tanınma, sosyal itibarın artması ve reklamlarının yapılması sonucu sahip oldukları şirketlerin gelirlerini artırmak veya sadece saygınlık kazanmak yönünde bir amaç peşinde oldukları akla gelebilir. Profesyonel kulüp yöneticileri doğrudan bir menfaatleri olmamasına rağmen dolaylı olarak çeşitli menfaatleri olduğundan kulüp yönetiminde uzun süre kalmayı istemektedirler¹²¹⁹.

Spor kulüplerinin kurumsallaşması ve yönetim anlayışları ile ilgili yapılan bir araştırmada spor kulübü çalışanları ve yöneticilerinin büyük bir kısmı spor kulüplerinin yeterince profesyonel olmadığını belirtmişlerdir¹²²⁰.

Yönetim kurulunun görev süresi tüzükte belirtilir¹²²¹. Bu süre içerisinde asıl üyelikte boşalma olursa yerine yedek üyeler getirilir¹²²². Yönetim kurulu geçici olarak oluşturulamazsa spor kulübüne kayyım atanabilir¹²²³. Yönetim kurulunun tüzüğe göre teşkili devamlı olarak imkânsız hale gelmiş ise kulüp kendiliğinden son bulur¹²²⁴.

Kural olarak üyeler tüzükte belirtilen kurallar doğrultusunda yönetim kurulu üyesi aday olabilirler. Ancak, bazı üyelerin spor kulüplerinin yönetim kurulunda yer alması GSKY

---

¹²¹⁸ Bkz.” Spor Şirketlerinin Yapısal ve Finansal Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı sunum. TBMM, s. 79; Araştırma Komisyonu Üyesi bir milletvekili bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Bugün, kulüplerin en önemli problemi kulüp profesyonelken, yapılan iş dolaylı etkileriyle dünyadaki dördüncü büyük sektör iken, yöneticilerin gönüllülük esasına dayalı bir taraftar havası içerisinde amatör olmasıdır. Yani, kulübün başında kulübü yönetenler, kulüp yönetimini iş olarak benimsemiş değil; profesyonel bir anlayış içerisinde bunu kendi işiymiş gibi, kendi ticarethanesiymiş gibi görmüyor. Bu işi gönüllülük esasına dayalı, Dernekler Kanunu’na göre yönetilen bir yer olarak görüyor; profesyonel kulüpler Dernekler Kanunu’na göre taraftarlık, amatör ruh denebilecek şekilde yönetilmemeli, profesyonelce yönetilmeli. Şirket kendi şirketiymiş gibi mesuliyet yüklenmeli ve yöneticinin psikolojisi de o olmalı.” Bkz. Ali Uzunırmak, Aydın Milletvekili, 15.12.2010 tarihli Komisyon tutanakları, TBMM, s. 79.

¹²¹⁹ GENÇ, s. 48 (Beşiktaş).

¹²²⁰ “... hemen hemen tüm yöneticiler kulüplerin yeterince profesyonel olmadığını, bunun nedeninin ise alanında uzman profesyonel kişilerin kulüp yönetiminde yer almamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bu sorunu artıran diğer etkenler ise yakınlık nedeniyle işe alımlar, yetki ve sorumluluk alanlarına müdahalelerin olması, yöneticilerin sık değişmesi, ücretlendirmede alt yapı ile üst yapı arasında denkliğin sağlanmaması, örgütsel yapının profesyonel işleyişe uygun olmaması, politik çevre etkenleri, örgüt içi iletişim sorununun yaşanması olarak ifade edilmiştir”. Bkz. DAĞLI-EKMEKÇİ, s. 193.

¹²²¹ GENÇ, s. 41 (Yargıtay Dergisi).

¹²²² Bazen dernek tüzüğü, yönetim kurulu üyeleri arasında eksilmeler olduğunda, yeni yönetim kurulu üyesi seçme hakkını doğrudan doğruya bu heyete tanyabilir (Kooptation). Bkz. ÖZSUNAY, s. 211.

¹²²³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 320.

¹²²⁴ ÇETİN, s. 103. DURAL/ÖĞÜZ, s. 320.

m. 13 hükmü ile engellenmiştir. Buna göre, Genel Müdürlük Merkez Ceza Kurulu, Genel Müdürlük Ceza Kurulu, il ceza kurulları ve Tahkim Kurulu ile özerk federasyonların ceza veya disiplin kurulları üyeleri, kulüplerin yönetim kurullarında görev alamazlar. Bu görevlere seçilenler kulüplerindeki görevlerinden ayrılırlar. Bu düzenleme de spor kulüplerinin derneklerden ayrıldığı önemli noktalardan biridir.

c. Yönetim kurulunun görev ve yetkileri

Spor kulüplerinde yönetim kurulunun görevleri GSKY m. 12 hükmünde düzenlenmiştir. Yönetim kurulunun görev ve yetkileri tüzükte belirtilir¹²²⁵. TMK m. 85/1 hükmüne göre, yönetim kurulu, derneğin yürütme ve temsil organıdır; bu görevini kanuna ve dernek tüzüğüne uygun olarak yerine getirir. Temsil görevi, yönetim kurulunca, üyelere birine veya bir üçüncü kişiye verilebilir. Dernekler Kanunu m. 4/f hükmüne göre ise, her derneğin bir tüzüğü bulunur ve bu tüzükte yönetim ve denetim kurullarının görev ve yetkileri, ne suretle seçileceği, asıl ve yedek üye sayısının gösterilmesi zorunludur¹²²⁶.

Bu çerçevede, 08.07.2005 tarihli Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği m. 12/2 hükmüne göre kulüp yönetim kurulu aşağıdaki konularda görevli ve yetkilidir:

Kulübü temsil etmek veya bu görev için üyelere birine veya bir üçüncü kişiye vermek¹²²⁷. Şube kurucularına yetki vermek. Kulübün gelir ve gider hesaplarına dair işlemleri yapmak ve gelecek döneme ait bütçeyi hazırlayarak genel kurula sunmak. Üyelik başvurularını karara bağlamak. Kulüp yürütme birimini görevlendirmek. Mevzuatta ve kulüp tüzüğünde yer alan ve genel kurulca verilen diğer işleri yapmak. Yönetmelikte sayılan görevler tahdidi değildir. Kulüpler kendi gereksinimlerine göre,

¹²²⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 320.

¹²²⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 320-321; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170; ÇETİN, s. 105.

¹²²⁷ KILIÇOĞLU, S. 520; ÇETİN, s. 105.

¹²²⁷ "Temsil modern hayatın doğurduğu zaruri ihtiyaçların icap ettirdiği bir hukuki müessese olup sosyal hayatta büyük bir rol oynar. Bir taraftan iktisadi münasebetlerde ve ticari hayatta husule gelen değişimler, milletler arası ticari münasebetlerin inkişaf etmesi diğer taraftan, ihtisaslaşma ve mukavele hukuku sahasında akit serbestisi prensibinin rağbet görmesi temsilin önemini arttırmıştır. Bir hukuki muamele prensip itibarıyla o muameleyi yapan kimse hakkında hüküm ifade eder. Fakat bir kimsenin kendi başına hukuki bir muamele yapabilmesine hukuken veya maddi bakımdan mani bulunan hallerde muamele bir temsilci marifetiyle yaptırılmaktadır". Bkz. ESENER, Turhan, Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk – İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961, s. 1 (Temsil).

daha ayrıntılı veya genel düzenlemeler ile yönetim kurullarının görev ve yetkilerini belirleyebilirler¹²²⁸.

Alelaide derneklerin yönetim kurullarına göre, spor kulüplerinin yönetim kurullarının görev ve sorumlulukları çok daha ağırlıklı bir konumdadır. Aslında gerek yönetmelik, gerek ise kulüp tüzüklerinde sayılan görev, yetki ve faaliyetlere bakıldığında üç ana kola ayrıldıklarını görmek mümkündür. Bu çerçevede, mevzuatta bahsi geçen maddelere ve spor kulüplerinin kendine özgü amacına göre, göre, kulüp yönetim kurulunun üç ana görevi öne çıkmaktadır: “Yürütme, genel temsil ve spor amaç ile ilgili” görevleri. Derneklerde ise “yürütme” ve “temsil” olarak yönetim kurulunun iki ana görevi vardır¹²²⁹.

Yönetim kurulunun yürütme (icra) görevi, kulübün günlük işlerinin görülmesini sağlayan, yönetim kurulunun en önde gelen görevlerindedir¹²³⁰. Tüzükten tersi anlaşılmadıkça, kulübün olağan yönetiminin yönetim kurulu uhdesinde olduğu kabul edilmelidir. Örnek olarak, kulübün yönetimi (işletme, bakım, onarım vb.), taşınmazların kiralanması, üyelere karşı kulüp haklarının yöneltmesi, kulübün lokalinin, spor salonunun, sahalarının vb. yerlerin hazır bulundurulması, kulüp adına bir bankada bir tasarruf hesabı açılması gibi yönetim işleri yönetim kurulu tarafından yürütülür¹²³¹.

Spor kulübü yönetim kurulu, kulüp tüzüğünün kendisine verdiği yetki ve sınırlar oranında borçlanabilir. Kulüp tüzel kişiliği; alınan borcun tüzüğe uygun yol ve yöntemlerle alınıp alınmadığına bakılmaksızın, kulübe verilen borca ve/veya teslim edilen mal veya hizmete ilişkin yasal evrakları ibraz edilip teslimi ispat edilen bütün borçlardan, sorumludur. Eğer borçlanma kulüp tüzüğüne aykırı olarak gerçekleşmiş veya kulüp amaçlarına aykırı bir şekilde harcanmış ise yönetim kurulu faaliyetlerini denetleme yetkisi olan denetim kurulu ve kulübün en yüksek karar mercii olan genel kurul yasal işlemleri derhal başlatmalıdır¹²³².

---

¹²²⁸ Örnek olarak Konya Spor Kulübü Derneği Tüzük, m. 33 hükmünde kulüp yönetim kurulunun görevinin neler olduğu ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. www.konyaspor.org.tr/erişim tarihi: 25.04.2020

¹²²⁹ ÖZSUNAY, s. 215 vd.; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170/171; ÇETİN, s. 103-104

¹²³⁰ ÖZSUNAY, s. 215; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170; ÇETİN, s. 105.

¹²³¹ ÖZSUNAY, s. 215.

¹²³² www.alomaliye.com/erişim tarihi: 24.11.2019.

Yönetim kurulu tıpkı vekil gibi yaptığı işlemlerden veya yapmayı ihmal ettiği işlemlerden derneğe karşı sorumludur. Bu sorumluluk genel kurul tarafından ibra edilmek ile sona erer¹²³³.

Yönetim kurulu günlük işlemler dışında, tüzüğün ve mevzuatın kendilerine verdiği diğer işlemleri yapmak ve yetkilerini kullanmak görevine de haizdir¹²³⁴. Örneğin; Genel Kurulu olağan veya olağanüstü toplantıya davet etmek (TMK m. 74, m. 75; GSKY m. 7/2-3). Şube kurucularına yetki vermek (GSYK m. 12/2-b). Kulübün gelir ve gider hesaplarına dair işlemleri yapmak ve gelecek döneme ait bütçeyi hazırlayarak genel kurula sunmak (GSYK m. 12/2-a). Üyelik başvurularını karara bağlamak (GSYK m. 12/2-d). Tescil edildikten sonra gençlik faaliyeti türü, spor dalı, isim, renk veya tüzük değişikliği yapıldıysa, ilgili belgeleri bağlı buldukları il müdürlüklerine teslim etmek (GSYK m. 29/1). Bağlı ortaklıkların (Kulübün ve kurmuş olduğu şirketler ile pay sahibi olduğu şirketlerin veya pay sahibi olduğu şirketlerin kurmuş olduğu şirketlerin) Mart, Haziran, Eylül, Aralık ayları sonlarında o döneme ait kesin olmayan hesap özeti ile özet yönetsel ve sportif faaliyet raporlarını en geç izleyen ikinci ay yapılacak divan kurulu toplantısına yetiyecek tarzda hazırlayarak sunmak (örneğin GS. Tüzük m. 87/14) vb¹²³⁵.

Kulübün temsili; Yönetim kurulunun temsil yetkisi, kulübün işlerinin görülmesinde olduğu gibi, tüzük hükümlerine göre belirlenmelidir. Prensip olarak, yönetim kurulunun kulübün amacına dâhil bulunan tüm hukukî muameleleri yapmaya yetkili olduğu kabul edilmelidir¹²³⁶. Ancak, kanaatimizce, yönetim kurulunun temsil yetkisini, kulübün amacı ile sınırlamak ve kulüp ile muamelede bulunan üçüncü kişiler bakımından, amacın dışındaki muamelelerde temsil yetkisinin bulunmadığını kabul etmek hayatın gereklerine daha uygun görünmektedir¹²³⁷.

Spor kulübü yönetim kurulu, temsil görevini aslında teknik olarak bir temsilci olarak değil bir organ olarak yerine getirmektedir¹²³⁸. Yönetim kurulu, dış ilişkide kurul olarak, spor kulübünü temsil eder. Yönetim kurulu derneği temsil hususunda üçüncü şahıslara, kendi üyelerinden bir veya bir kaçına yetki verebilir. Ancak yönetim kurulu

¹²³³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 321; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170; KILIÇOĞULU, s. 528.

¹²³⁴ ÖZSUNAY, s. 216; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170-171; ÇETİN, s. 105.

¹²³⁵ Örnek olarak bkz. Gölcük Yelken Spor Kulübü Derneği Ana Tüzüğü, m. 15/ 6 hükmü. www.golcukyelken.com/tuzuk/erişim tarihi: 26.04.2020.

¹²³⁶ ÖZSUNAY, s. 217.

¹²³⁷ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 380; ÖZSUNAY, s. 217; SAYMEN, s. 291; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 547; Karşıt görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s.247.

¹²³⁸ ÖZSUNAY, s. 210; DURAL/ÖĞÜZ, s. 321; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170; ERTAŞ/PETEK, s. 192.

prensip olarak, kurul halinde derneği temsil etmek yetkisine haizdir¹²³⁹. Örneğin uygulamada federasyon ve üst kuruluşların genel kurullarında spor kulüplerini kulüp başkanları temsil etmektedir.

Bununla beraber, tüzüğe konulacak hükümlerle, belirli muameleler için, temsil yetkisini sınırlandırabilmek mümkündür. Örnek olarak, yönetim kurulunun belirli bir miktarın üstünde kredi alabilmesi ya da taşınmaz alıp satabilmesi genel kurulun kararma bağlı kılınabilir. Yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlanması durumunda, yetkinin hangi hususlarda sınırlandırılmış olduğunun açık ve kolayca anlaşılabilir olmasına özen gösterilmelidir. Aynı çözümün, Alman hukuku tarafından da benimsendiği belirtilmektedir¹²⁴⁰.

Yönetim Kurulunun sportif amaç ile ilgili görevleri; Alelade derneklerden farklı olarak gençlik ve spor kulüpleri, gençlik ve spor faaliyeti yürüttüklerinden dolayı (Der. K. m. 14), bu kulüplerin yönetim kurullarının gerek Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, gerek ise, SHGM tarafından yürürlüğe konulan GSKY hükümleri çerçevesinde sportif faaliyetleri yürütmek ve gerekli organizasyonları sağlamak gibi görev ve sorumlulukları vardır. Örneğin; Kulübün spor yarışmalarında bireysel ve takım halinde şampiyonluk hedefine ulaşılması için gerekli önlemleri almak, atılımları yapmak (GS. Tüzük, m. 87/4). Galatasaray Lisesi'nde ve Galatasaray Eğitim Kurumlarında sporun gelişmesini sağlamak yapmak (GS. Tüzük, m. 87/5). Yönetim kurulu, Sporcular hakkında ödül ve ceza yönetmeliğini hazırlar ve uygular (BJK. Tüzük, m. 38/1). Yüksek Divan Kurulu'nun görüşü alınarak olimpiik olan veya olmayan spor dallarında, spor şubelerinin açılması, mevcut spor şubelerinin faaliyetlerinin durdurulması veya kapatılması hususunu Genel Kurul'a sunmak (FB. Tüzük, m. 37/g). Uluslararası federasyonlarca belirlenmiş olan mali, sportif, personel/idari, altyapı ve hukuki kriterlere uymak (TS. Tüzük, m. 40/m), vb.

---

¹²³⁹ EGGGER, s. 110 (Tüzel Kişiler); ÖZSUNAY, s. 218; OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 170; DURAL/ÖĞÜZ, s. 321

¹²⁴⁰ ÖZSUNAY, s. 218.

d. Yönetim kurulunun kararları

Yönetim kurulu kararları genel kurul kararlarında olduğu gibi oyçokluğu ile alınır¹²⁴¹. Alman ve İsviçre hukukundaki uygulama da bu doğrultudadır. Nitekim *Egger*, oya sunma, oy çokluğunun hesaplanması, oy hakkından mahrumiyet gibi hususlardaki genel kurulun icrasına yönelik kuralların, yönetim kurulu görüşmelerinde ve kararlarında da, kıyasen uygulanabileceğini belirtmektedir¹²⁴². Dernekler Yönetmeliği m. 32/a-1 hükmüne göre yönetim kurulu kararlarının karar defterine işlenmesi gerekmektedir. “Karar Defteri: Yönetim Kurulu kararları tarih ve numara sırasıyla bu deftere yazılır ve kararların altı toplantıya katılan üyelerce imzalanır”.

Kural olarak, TMK m. 83/2 hükmüne göre yönetim kurulu kararlarına karşı mahkemeye başvurma imkânı yoktur¹²⁴³. Bundan dolayı, kanuna ya da kulüp tüzüğüne aykırı olduğu ileri sürülen bir yönetim kurulu kararı için önce genel kurula başvurulması ve genel kurulun alacağı karara karşı mahkeme yoluna gidilmesi gerekir¹²⁴⁴.

e. Spor kulüplerinde yönetim kurulunun sorumluluğu

aa. Genel olarak

Tüzel kişinin faaliyetleri organları eliyle yürürken, hayatın olağan akışı içinde çeşitli işlem ve fiiller söz konusu olacaktır¹²⁴⁵. Bazen de bu faaliyetler hukuk düzenine aykırı

¹²⁴¹ ÖZSUNAY, s. 218.

¹²⁴² EGGER, s. 110 (Tüzel Kişiler).

¹²⁴³ “Somut olayda; davacı dernek, kendi yönetim kurulunun 13.04.2009 tarihli 52, 53, 54 sayılı kararlarının iptalini istemiş ise de, kendi kararlarının değiştirilmesi yönünde yönetim kurulunda her zaman yeni bir karar alabileceği gibi, bu konunun dernek genel kurulunda görüşülmesini sağlayabileceğinden, davacı derneğin genel kurulunda da bu konuda alınmış bir karar bulunmadığından ve davacının dava açmakta hukuki yararı da olmadığı anlaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü doğru görülmemiştir”. Bkz. Yarg.18. HD. 10.07.2012 tarihli, 2012/6100 E.- 2012/8978 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı)

¹²⁴⁴ Bkz. Yarg. 18. HD. 10. 07. 2012 tarihli 2012/6100 E.- 2012/8978 K. sayılı Kararı. “Somut olayda; davacı dernek, kendi yönetim kurulunun 13.04.2009 tarihli 52, 53, 54 sayılı kararlarının iptalini istemiş ise de, kendi kararlarının değiştirilmesi yönünde yönetim kurulunda her zaman yeni bir karar alabileceği gibi, bu konunun dernek genel kurulunda görüşülmesini sağlayabileceğinden, davacı derneğin genel kurulunda da bu konuda alınmış bir karar bulunmadığından ve davacının dava açmakta hukuki yararı da olmadığı anlaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü doğru görülmemiştir”. (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

¹²⁴⁵ ERGÜN, s. 183.

olabilmekte ve bir zarar doğabilmektedir¹²⁴⁶. Böylelikle sorumluluk ve tazminat hukuku prensipleri tüzel kişiler açısından gündeme gelebilecektir¹²⁴⁷.

Genel bir anlatımla hukuka aykırı fiiller, hukuk düzeninin uygun bulmadığı fiillerdir. Hukuksal bir ilişkinin yüklediği davranışa aykırılık, özellikle sözleşmelerde borcun yerine getirilmemesi durumunda, sözleşmeye (borca) aykırılıktan söz edilir. Önceden var olan bir borç ilişkisi dışında kusurlu olarak başkalarının hukuksal değerlerine zarar veren hukuka aykırı fiiller de, haksız fiil diye nitelenir¹²⁴⁸.

Haksız fiil ve sözleşmelerden kaynaklanan sorumluluk hallerinde, TBK m. 49 ve 112 hükümlerine göre, fail veya borçlunun kusurlu olması aranmaktadır. Bu nedenle, sorumluluk hukukunda hâkim olan kavram “kusur” kavramıdır¹²⁴⁹. Buna karşılık, kusursuz sorumluluğun söz konusu olabileceği durumlarda sorumlu kişinin ayrıca kusurlu olması koşulu aranmaz. Öte yandan, hukukça korunan varlıklara karşı yapılan müdahale, kusura dayanmıyorsa, hak sahibi sadece müdahalenin önlenmesini ve tekrarından kaçınılmasını isteyebilir. Ancak, böyle bir durumda hak sahibinin tazminat davası açması mümkün değildir¹²⁵⁰. Organın fiil ehliyetinin, tüzel kişinin amacı ile sınırlandırılmış olması iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı hüküm doğurmaz¹²⁵¹.

bb. Spor kulüplerinde yönetim kurulunun sorumluluğu kavramı

Türk Medeni Kanunu hükümlerine tabi bir tüzel kişilik olan spor kulüplerinde sürekli olmak esastır. Bu nedenle önceki yönetim kurulunun üçüncü kişilerle yaptıkları sözleşmelerin, yeni yönetim kurulunu da bağladığı açıktır. Önceki yönetim kurulu üyelerinin, bu sözleşme yapılırken kulübü zarara uğratacak kasıtlı davranışları

¹²⁴⁶ ERGÜN, s. 183.

¹²⁴⁷ “Geniş anlamda sorumluluk hukuku, hem akit dışı sorumluluğu hem de akdi sorumluluğu kapsamaktadır. Özellikle Fransız hukukçuları, sorumluluk hukuku kavramını geniş anlamda kullanmaktadırlar. Dar anlamda sorumluluk hukuku, sadece akit dışı sorumluluğu konu edinmektedir. Akdi sorumluluk, dar anlamda sorumluluğun dışında kalmaktadır. Alman, Avusturya ve İsviçre hukukçuları, sorumluluk hukukunda genellikle dar anlamda sorumluluk hukukunu anlamaktadırlar. Bazen, doktrin ve uygulamada sorumluluk hukuku kavramı daha dar bir anlamda kullanılmakta ve bununla yalnız özel kanunlarda düzenlenmiş olan sebep veya tehlike sorumluluğu halleri ifade edilmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında sorumluluk hukukunu bu şekilde en dar anlamında tanımlamıştır”. Bkz. EREN, Fikret, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt. II, S Yayınları, Ankara, 1988, s. 3 (Borçlar Hukuku).

¹²⁴⁸ KARAHASAN, s. 98.

¹²⁴⁹ EREN, s. 551 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹²⁵⁰ EREN, s. 551 (Borçlar Hukuku-Genel).

¹²⁵¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 259; KILIÇOĞLU, s. 493 (Medeni Hukuk).

bulunmadığı sürece kişisel sorumluluklarının doğmayacağını düşünüyoruz. Nitekim yeterli açıklamayı içeren bir bilançonun genel kurulda oylanması sonunda ibra edilmişse bu durumun da ayrıca dikkate alınması gerekecektir¹²⁵². İbra edilmeme ise beraberinde, yönetim kurulu üyeleri açısından bazı hukuki sonuçlar doğurabilecek bir husustur¹²⁵³.

Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanununda ibra edilmeme durumunda ne yapılacağına dair açık bir düzenleme yoktur. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Yönetmelikler, TFF talimatlarında ibra edilmeme haline dair açık düzenlemelere rastlayamadık. Kanaatimizce TTK'nın Anonim Şirket Yöneticilerine dair sorumluluklarını düzenleyen hükümler kıyas yolu ile spor kulüplerinde ibra edilmeme hallerinde uygulanabilir. Bir başka ifade ile dernek yönetiminin ibrası veya ibra edilmemesi hususu TTK'da düzenlenen şirket yöneticilerinin ibrası hükümlerine tâbidir¹²⁵⁴.

Spor kulübü yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu kavramı, temelini, dernekler hukuku ve ticaret hukukundaki “tüzel kişilik perdesinin aralanması ilkesi” ile TMK m. 2 ve m. 50/3 hükümlerinden almaktadır¹²⁵⁵.

cc. Yönetim kurulunun kulübe karşı sorumluluğu

Özsunay'a göre, genel olarak dernek ile yönetim kurulu arasındaki ilişkiye, vekâlet sözleşmesine dair kuralların kıyasen uygulanması gerekmektedir¹²⁵⁶. Aslında derneklerde veya spor kulüplerinde yönetim kurulu üyeleri görevlerini yerine getirirken, TBK m. 502 ila m. 514 hükümleri arasında düzenlenen vekillik kavramına göre daha az

¹²⁵² GENÇ, s. 45 (Yargıtay Dergisi).

¹²⁵³ Dernekler hukukunda ibra sadece genel kurul kararı ile alınabileceğinden, diğer genel kurul kararları gibi ibra kararı aleyhine de iptal davası açılabilir. Mahkeme böyle bir davada sadece şekli hususlarla yetinmeyip talep halinde içerik denetimi de yapması maddi gerçeklik bakımından önem arz edecektir. Bkz. Yarg. 7. HD. 17. 11. 2011 tarihli, 2011/3363 E.-2011/6992 K. sayılı Kararı. Bkz. GENÇ, s. 46 (Yargıtay Dergisi).

¹²⁵⁴ Bu konuya “spor kulüplerinde yönetim kurulunun ibrası” başlıklı bölümde “ibra edilme” ve “ibra edilmeme” kavramlarını tartışırken daha ayrıntılı olarak değineceğiz. Bkz. s. 189.

¹²⁵⁵ ANTALYA, Gökhan, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi, Marmara Üniversitesi, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İkinci Bölüm, Bildiri Metinleri, Sempozyum Kitabı, Editör: Erol Ulusoy, İstanbul, Mayıs, 2008, s. 147.

¹²⁵⁶ ÖZSUNAY, s. 219; Egger ise, yönetim kurulu üyelerine ücret ödenmesi ve görev sürelerinin belirli olması durumunda, aradaki ilişkiyi bir hizmet sözleşmesi olarak nitelendirmekte ve bu sözleşmeye dair kuralların uygulanması gerektiği görüşünü savunmaktadır. Bkz. EGGER, s.110 (Tüzel Kişiler).

bağımsızdırlar. Çünkü yönetim kurulu, kulübün organlarından olduğu için, kulüp tüzel kişiliğinden ayrı düşünülemez¹²⁵⁷.

Der. K. m. 13/2 hükmüne göre, kulüp yönetim ve denetim kurullarının kamu görevlisi olmayan başkan ve üyelerine ücret verilebilir. Ancak, ücret vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsuru değildir. Kaldı ki özellikle amatör kulüplerde esas olan gönüllü çalışmadır¹²⁵⁸.

Bu nedenle dernek vasfındaki spor kulüplerinin yönetim kurulu üyelerinin, kulüp tüzel kişiliği ile olan hukuki ilişkileri hizmet sözleşmesine dayanan bir ilişki olarak değerlendirilebilirse de, doktrin dışında Yargıtay'ın görüşü de, yönetim kurulu ile dernek tüzel kişiliği arasındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi kapsamında bir ilişki olduğudur¹²⁵⁹.

Şöyle ki, vekâlet sözleşmesi tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur¹²⁶⁰. TBK m. 502 (eBK m. 386) hükmüne göre; Vekâlet sözleşmesi, vekilin

---

¹²⁵⁷ ÇETİN, s. 132.

¹²⁵⁸ ÇETİN, s. 132; GÜMÜŞ, s. 123-124.

¹²⁵⁹ Doktrindeki aynı istikametteki görüşler için bkz. ÖZSUNAY, s. 219; YAVUZ, Cevdet/ÖZEN, Burak/ACAR, Faruk, Borçlar Hukuku Dersleri, Özel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul, 2014, s. 476; Yargıtay 11. HD, 24. 11. 1981 tarih, 1981/4751 E., 1981/5019 K. sayılı kararı; Yargıtay 9. HD, 30. 10. 1986 tarih, 1986/8675 E., 1986/9671 K. sayılı kararı. (bkz. ÇETİN, s. 132); Duruma göre hizmet sözleşmesi veya vekâlet sözleşmesi olabileceği istikametteki görüş için, bkz. ÖZTAN, s. 361; ÖZTAN, s. 79 (Tüzel Kişiler); Karşılaştırmalı hukukta, hizmet sözleşmesi olduğu yönündeki görüş için, bkz. EGGER s.110 (Tüzel Kişiler).

¹²⁶⁰ Alman Medeni Kanununa ve İsviçre Borçlar Kanunu'na ilişkin sistematik eserlerin genel bölümlerini hazırlayan, Alman hukukçu von Andreas von Tuhr'a göre; "Vekâlet, temsil edilen kimse tarafından yapılan hukukî bir muameleden husule gelen bir temsil kudretidir. Vekâlet verilmesi vusule lüzum gösteren tek taraflı hukukî bir muameledir; vekâletin çok defa bir akit ile ve bilhassa temsil edilen kimsenin mümessile yaptığı vekâlet akit ile irtibatı vardır. İşte bundan dolayıdır ki, Borçlar Kanununun evvelce takip ettiği eski ilmî içtihat vekâleti vekâlet akdinin bir unsuru saymakta idi, hâlbuki Alman Medenî Kanunu ve muaddel İsviçre Borçlar Kanunu tarafından kabul edilen yeni nazariye, vekil için haklar ve bilhassa borçlar husule getiren vekâlet akdinden mümessile sadece temsil kudreti vermek hükmünü haiz olan vekâleti sarih surette tefrik etmektedir; binaenaleyh vekâlet, bunu veren kimsenin tek taraflı iradesine istinat eder. Temsil kudreti veren beyan mümessile hitaben yapılmak icap eder (Bevollmaechtigte); beyan mümessile vasıl olduğu andan itibaren hükümlerini husule getirir. Mümessilin vekâlete muvafakat etmesi lâzım olmadığı gibi vasıl olan vekâlete vakıf olması da zarurî değildir. Evvelce kendisine vasıl olan -ve fakat muttali olmadığı- bir beyan gereğince temsil kudretini haiz bulunan bir kimse vekâletsiz mümessil sıfat ile hareket ettiğini zan ve iddia edebilir. Keza mümessil ile muamele yapan üçüncü şahsın, işbu mümessilin vekâletine vakıf olması da zarurî değildir. Mümessil vekâleti haiz olmasına rağmen üçüncü şahıs mümessili bir (negotiorum gestor: vekâleti olmaksızın başkası hesabına tasarrufta bulunan bir kimse) addetmiş olsa bile, muamele temsil edilen kimsenin icazetine lüzum olmaksızın derhal hüküm ifade eder". Bkz. TUHR VON, Andreas, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt: 1-2, Çeviren: Av. Cevat Edege, Yargıtay Yayınları, Ankara 1983, s. 320-321

vekâlet verenin işini görmeyi veya işlemi yapmayı yüklediği bir sözleşmedir¹²⁶¹. Vekâlet öyle bir sözleşmedir ki, vekile müvekkilin faydasına ve iradesine uygun bir sonuca yönelen bir iş yapmayı, herhangi bir zaman kaydına tabi olmaksızın ve görece bağımsız olarak yerine getirme borcunu, sonucun elde edilememesi riski ona ait olmamak üzere yükler¹²⁶².

TBK m. 503 hükmüne göre, kendisine bir işin görülmesi önerilen kişi, bu işi görme konusunda resmî sığata sahipse veya işin yapılması iştiğal ettiği mesleğın gereğı ise ya da bu gibi işleri kabul edeceğini alenen duyurmuşsa, icap onun tarafından derhal reddedilmediğı takdirde vekâlet sözleşmesi kurulmuş sayılır¹²⁶³. Bu arada, spor kulübü genel kurul tarafından yönetim kurulu seçilmesi veya tüzük hükümlerince atanması kararı, bir icaptır. Yönetim kurulu tarafından görevin üstlenilmesi ise bir kabuldür¹²⁶⁴.

Sözleşmelerin geçerliliğı TBK m. 12/1 hükmüne göre, kanunda aksi öngörülmedikçe, herhangi bir şekilde bağılı değildir. Dolayısı ile vekâlet sözleşmesinin geçerliliğı, kural

---

¹²⁶¹ İsviçre St. Gallen Kantonu Ticaret Mahkemesi Başkanı *Becker*'e göre; "Sözleşme olarak vekâlet, taraflarından borç altına girme iradelerinin varlığını ve esaslı noktalar üzerinde anlaşmalarını gerektirir. Bir borç üzerine alma iradesi bulunmadığından salık verme (kredi referansı, ticarî referans) vekâlet değildir. Ne var ki tüzel kişi ile organları arasındaki ilişki de vekâlet kavramı içine girmez; çünkü organların hukuki durumu ortaklık hukuku tarafından belirlenir (BGE 44 138). Son olarak yasal yükümlülük dolayısı ile yapılmış olan hizmet edimleri de işlem iradesinin yokluğundan dolayı vekâletin kapsam ve etki alanından ayrılmaktadır. Örneğın vasinin, jüri üyesinin, parlamento üyelerinin hizmet edimleri gibi". Bkz. BECKER, H., İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm, Çeşitli Sözleşme İlişkileri, Madde: 184-551, Çeviren: Av. Suat Dura, Yargıtay Yayınları, Ankara, 1993, s. 864.

¹²⁶² TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 356 (Özel Borç İlişkileri).

¹²⁶³ Yönetim kurulunun "kulübün işlerini görme" görevini, kavram olarak borçlar hukuku bakımından tartıştığımızda, eski kanun metninde daha anlaşılır ifade edildiğı sonucu ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, TBK m. 503 ve eBK m. 386/1 hükümlerine göre, vekilin borcu "iş veya hizmetin görülmesidir". Burada, Gümüş'ün görüşüne katılarak, "İşin görülmesi" kavramından, "hukuksal işlemleri ve hukuki işlem benzerlerini" kısaca "dar anlamda hukuki fiilleri" anlamak gerektiğini düşünüyoruz. Mülga eBK hükmünde ifade edilen, "hizmet görülmesi" kavramı ise "maddi fiil olarak fiili bir hizmet ediminin yerine getirilmesini" işaret etmektedir. Ancak, yürürlükteki TBK m. 502/1 hükmü, oldukça yetersiz ve kısa tutulmuş bir hüküm olarak eleştirilmektedir. Gümüş, tarafından da dikkat çekildiğı üzere, gereksiz yere karışıklığa neden olacak şekilde, eBK'nın yürürlük dönemindeki "hukuki işlem ve hukuki işlem benzerini yapmayı" ifade eden "bir işi görme" kavramını; yürürlükteki TBK "maddi fiil olarak bir hizmeti görmeyi" ifade olarak kullanmaktadır. Öte yandan "işlem yapma" ifadesi hukuki işlem benzerlerini dışarıda bıraktığı için de oldukça dar kapsamlı bir tanımdır. Ayrıca TTK m. 20 hükmünde "iş görme", eskisi gibi "hukuki işlem veya hukuki işlem benzerini yapma" anlamına gelirken; "hizmet görme" de, yine "maddi fiile dayalı hizmet edimlerini" ifade etmeye devam etmektedir.¹²⁶³ Bu nedenlerle TBK m. 502 hükmü metnine rağmen, eBK m. 386 mülga hükmünün kavramsal anlayışına uygun olarak spor kulübü yönetim kurulu üyelerinin edimlerinin hukuki niteliğini değerlendirmeyi tercih ediyoruz. Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için, bkz. GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt: II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 123 vd.

¹²⁶⁴ ÇETİN, s. 132.

olarak herhangi bir özel şekil şartına bağlı değildir¹²⁶⁵. Vekil, hukuki işlemleri, doğrudan doğruya temsilci sıfatıyla vekâlet veren adına veya dolaylı temsilci olarak kendi adına yapabilir. Vekâletin kapsamının sözleşmeyle açıkça tespit edilmemesi halinde, bu kapsam görülecek işin niteliğine göre belirlenir ve vekile verilen temsil yetkisi sadece belirli bir veya birkaç işlemle sınırlı olabileceği gibi (özel temsil yetkisi), vekilin vekâlet verenin her türlü işlerini yapabilmesine izin verecek şekilde (genel temsil yetkisi) de olabilir¹²⁶⁶.

Spor kulübü yönetim kurulu üyesinin görevini icra ederken özel hukuktan doğan yükümlülük ve borçlara uygun hareket etmesi gerekmektedir¹²⁶⁷. Yönetim kurulunun yukarıda yapmaya çalıştığımız hukuki ilişki doğrultusunda, kulüp tüzel kişiliğine karşı yükümlülüklerini şöyle belirtmek mümkün olacaktır: Vekâlet verenin (genel kurulun) talimatına uygun olarak hareket etmek yükümlülüğü (TBK m. 505)¹²⁶⁸, görevi şahsen ifa borcu (TBK m. 506), sadakat ve özen borcu (TBK m. 508), hesap verme borcu (TBK m. 508) ve iade borcudur (TBK m. 508). Yönetim kurulu, bu borçlara uygun olarak hareket ettiği takdirde görevini icra etmiş olur. Dolayısı ile vekâlet sözleşmesinin konusu edim sonucu değil, edim fiilidir. Yönetim kurulu, eser sözleşmesinin aksine, vekâlet ilişkisinde sonucu borçlanmamaktadır¹²⁶⁹. Bunun yanında vekâlet sözleşmesinde zaman unsuru önem taşımazken, hizmet sözleşmesinde zaman unsuru önemlidir. Hizmet sözleşmesinde işçi belirli veya belirsiz süreli olarak bir işveren emrinde çalışmayı borçlanır.¹²⁷⁰ Ayrıca, yönetim kurulu, genel kurul tarafından kanun

¹²⁶⁵ Yargıtay'ın görüşü için, bkz, Yarg. 18. HD., 16.12.2010 tarihli, 2010/11930 E-2010/16248 K. sayılı kararı; "Bilindiği gibi Borçlar Kanunu hükümlerine göre vekâlet hiçbir şekil koşuluna bağlı değildir. Vekâlet sözleşmesinin yazılı veya resmi olması mecburiyeti de yoktur..." Kaynak: www.yargitay.gov.tr.

¹²⁶⁶ TANDOĞAN, vekil sıfatıyla ile iş görmeyi ise mülga 818 sayılı eBK m. 386 hükmüne dayanarak şu şekilde açıklamıştır: "Herhangi bir hukukî işlemin yahut hukukî işlem benzerinin veya maddî eylemin (fiilî işlemin, action matérielle, Tathandlung) yapılması vekâletin konusunu teşkil edebilir. Bir yapmama edimi, sadece bir eylemden kaçınma iş görme sayılamaz. Haksız bir eylemin yapılması da geçerli bir vekâlet sözleşmesine iş görme olarak konu olamaz". Bkz. TANDOĞAN, s. 357 vd. (Özel Borç İlişkileri).

¹²⁶⁷ İsviçre Federal Mahkemesi; geçtiğimiz yıllarda bir bağımsız varlık yöneticisinin vekâlet ilişkisi çerçevesinde görevini ifa ederken üçüncü kişilerden elde ettiği kişisel fayda ve kazanımları müşterisine iade etmesine yönelik bir ilke kararı vermiştir. Bu kararın spor kulübü yöneticilerine de uygulanabilirliği kanaatini taşıyoruz. Federal Mahkeme kararı için bkz. WERRO, Franz/TOLOU, Alborz, Eser ve Vekâlet Sözleşmelerine Dair Bazı Güncel Gelişmeler Üzerinden İsviçre Hukukuna Bakış, çev. Zeliha Gizem Sayın, 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Sempozyumu, II. Cilt, editörler: Şebnem Akipek Öcal, Özge Uzun Kazmacı, Ahmet Ayar, Zeliha Gizem Sayın, Nesli Şen Özçelik, Kadir Has Üniversitesi, 2016, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 1326.

¹²⁶⁸ Vekil gibi kabul edildiğine göre, yönetim kurulu özen ve sadakat ile görevini ifa etmek ve genel kurula karşı bilgi ve hesap vermek yükümlülüğü altındadır.

¹²⁶⁹ EREN, Fikret, (Borçlar Hukuku-Özel), Yetkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 727 (Borçlar Hukuku); GÜMÜŞ, s. 123.

¹²⁷⁰ EREN, s. 727 (Borçlar Hukuku-Özel).

ya da tüzüğe aykırılık nedeniyle iptal edilen kararlara dayanarak görevini yerine getirdiği takdirde, kulübe karşı sorumlu tutulabilir¹²⁷¹.

Görevi şahsen ifa borcu nedeniyle, yönetim kurulunun kural olarak, vekil gibi kulübün işlerini bizzat takip etmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu, tüzük ya da genel kurul kararı olmadıkça veya ivedi haller nedeniyle zorunlu kalmadıkça, spor kulübünün işini başkasına devredemez¹²⁷².

Yürürlükteki Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu hükümlerinde her hangi bir düzenleme olmamasına rağmen, görevin ifası açısından hayatın olağan akışı gereği, yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları yanında görevleri nedeniyle bilgi almak ve tüzükte yer alıyorsa ücret almak hakları vardır. Kulübün tüm birimleri yönetim kurulu üyelerine bilgi vermek yükümlülüğü altındadır¹²⁷³.

Sonuç olarak, kulüp veya dernek ile yönetim kurulu üyesi arasında vekâlet ilişkisi bulunmakta olduğundan, yönetim kurulu üyesi görevin yerine getirilmesinde vekil sıfatıyla sorumludur. Ancak bir sorumluluğun doğabiliyor olması için, Borçlar hukukunun genel prensiplerine göre, sözleşmeden kaynaklanan bir sorumluluk olduğu için, kural olarak, “yükümlülüğün ihlali, kusur, maddi veya manevi zarar ve illiyet bağı” unsurlarının gerçekleşmiş olması gerekmektedir¹²⁷⁴.

---

¹²⁷¹ ÇETİN, s. 163.

¹²⁷² ÖZSUNAY, s. 219.

¹²⁷³ ÇETİN, s. 158-159.

¹²⁷⁴ EREN, s. 584 (Borçlar Hukuku-Genel); ÇETİN, s. 163; Karşılaştırmalı Dernekler hukukunda, Almanya’da derneğin, yönetim kurulu üyelerine karşı tazminat talepleri, BGB §§ 389 ve 320 (bkz. TBK m. 51) hükümlerine göre belirlenmektedir. Kusurlu yönetim kurulu üyeleri, derneğe karşı müştereken ve müteselsilen sorumlu olmaktadır. Bkz. nakleden, ÖZSUNAY, s. 219; Bu arada, yönetim kurulunun görevi nedeniyle yaptığı faaliyetler dolayısı ile derneğe karşı sorumluluğunu kaldıran veya azaltan sorumsuzluk anlaşması niteliğindeki hükümler tüzükte yer alabilir veya genel kurulda kararlaştırılabilir. Bu halde kural olarak sorumsuzluk ile ilgili hükümlerin uygulanması icap edecektir. Ancak TBK m. 115/1 hükmüne göre ağır kusurun söz konusu olduğu hallerde sorumsuzluk anlaşması kesin olarak hükümsüzdür. Ayrıca hizmet sözleşmesinden kaynaklanan her hangi bir borç nedeniyle sorumsuz olunacağına dair önceden yapılan her türlü anlaşma da TBK m. 115/2 uyarınca hükümsüzdür. TBK m. 115/3 hükmüne göre ise, uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Doktrindeki baskın görüş yönetim kurulu ile dernek arasındaki hukuki ilişkiyi hizmet ilişkisi olarak değil, bir tür vekâlet ilişkisi şeklinde yorumladığına göre TBK m. 115/2-3 hükümleri uygulama alanı bulmayacaktır. Dolayısı ile TBK m. 115/1 hükmündeki sınırlama dışında yönetim kurulunun hafif kusurunun söz konusu olduğu hallerde sorumsuzluk anlaşması dernekler hukuku bakımından kural olarak mümkün olabilir. ÇETİN, s. 180-181; Farklı görüş için bkz. TOPUZ, Seçkin, Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, Kırıkkale Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2001, s. 172; Sorumsuzluk anlaşması için bkz. OĞUZMAN, M., Kemal/M., Turgut ÖZ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 453.

Spor kulüplerinde yönetim kurulu üyesinin veya bir bütün olarak yönetim kurulunun, kulübe olan yükümlülüklerini yerine getirmemesinin, yani kulüp ile kurulmuş olan sözleşmeye dayalı hukuki ilişkiyi ihlal etmesinin kulüp iç hukukunda da bazı sonuçları olacaktır. Şöyle ki, GSKY m. 11/j hükmüne göre genel kurulun, “kulübün diğer organlarını denetlemek ve onları haklı sebeplerle görevden almak”, yetkisi uyarınca, yönetim kurulunu veya üyeyi azil (görevden alma) müessesesi işletilebilir. Bunun dışında spor kulübü, zararını tazmin bakımından, tazminat veya aynen ifa taleplerinde bulunabilir¹²⁷⁵.

Yönetim kurulunun temsil görevinin, yönetim kurulu üyelerinden birisine veya üçüncü bir kişiye devri de mümkündür. SGK prim borçlarının zamanında yatırılmaması nedeniyle kulübün temerrüt faizi ödemek durumunda kalması gibi bir durumda yönetim kurulu dışında bu kişilerin de sorumlulukları gündeme gelebilir. Ancak spor kulüplerinde; sosyal sigortalar prim ödemesinin zamanında yapılmaması nedeniyle yönetim kurulu üyeleriyle ve işverenle birlikte müteselsil sorumluluk koşulunun oluşması için prim alacağının tahakkuk ettiği dönemde, kulübün “..temsil ve ilzama yetkili üst düzey yöneticisi veya yetkilisi...” durumunda olunması gerekmektedir¹²⁷⁶.

dd. Yönetim kurulunun üçüncü kişilere karşı sorumluluğu

Tüzel kişiler hukuk düzeninin cevaz verdiği şekilde kendilerini oluşturan kişi ve mallardan bağımsız bir hak süjesi olarak hak ve borçlara ehildirler. Bu ilkeye “müstakil kişilik” veya “ayrılık” ilkesi denilmiştir¹²⁷⁷. Bu nedenle kural olarak tüzel kişiyi oluşturan ortaklar, tüzel kişinin hakları üzerinde bir hak talebinde bulunamayacakları gibi, tüzel kişinin borçlarından da sorumlu olmazlar¹²⁷⁸. Tüzel kişinin organları eliyle yürüttüğü faaliyetler, tüm kişiler gibi dürüstlük kuralını düzenleyen TMK m. 2 hükmüne aykırı olamaz¹²⁷⁹.

¹²⁷⁵ ÇETİN, s. 341.

¹²⁷⁶ Bkz. Yarg. 21. HD. 07. 05. 2018 tarihli, 2017/6557 E.-2018/4502 K. sayılı Kararı; Benzer nitelikte bir başka bir karar için bkz. Yarg. 21. HD. 13.10.2015 tarihli 2015/13711 E. 2015/18283 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

¹²⁷⁷ KERVANKIRAN, Emrullah, Sermaye Ortaklıklarında Sınırlı Sorumluluk İlkesine Karşı Önemli Bir İstisna: Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, EÜHFĐ, C. XI, S. 3-4, 2007, s. 457.

¹²⁷⁸ SEROZAN, s. 445.

¹²⁷⁹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 213.

Yukarıdaki genel prensiplere rağmen, spor kulübü yönetim kurulu üyelerinin kulübe karşı sorumluluğu dışında üçüncü şahıslara olan sorumlulukları da sıklıkla gündeme gelen bir konudur. Sorumluluğun gündeme gelmesi için, “eylemin bir organ tarafından yapılmış olması ve organın görevini yerine getirdiği sırada işlenmesi koşulu”, İsviçre hukukunda, doktrindeki baskın görüş tarafından savunulmuş ve uygulamaya da yerleşmiştir¹²⁸⁰. Dernekler hukukunda, yönetim kurulunun üçüncü kişilere karşı sorumluluğu TMK m. 50/2 ve m. 50/3 hükümlerinde belirtildiği ve aşağıda kısaca açıklandığı üzere iki farklı şekilde olabilir¹²⁸¹.

ee. Yönetim kurulunun TMK m. 50/2 hükmüne göre sorumluluğu

Genel olarak organ tarafından tüzel kişinin borcunu ifa ederken yapılan ve alacaklıyı zarara uğratan borca aykırı davranışlar tüzel kişinin sorumluluğu altındadır¹²⁸². Organın iradesinin tüzel kişiye izafe edilmesi kanun, dernek tüzüğü veya vakıf senedinde organ sıfatına bağlanmış olan “temsil yetkisi” ile mümkündür¹²⁸³. TMK hükümlerine göre yönetim kurulu dışındaki organların aksi düzenlenmediği sürece tüzel kişiyi temsil yetkisi yoktur¹²⁸⁴. Örneğin spor kulübü derneğinin denetleme kurulu üçüncü şahıslar nezdinde bir temsil veya icra faaliyeti gösteremez. Ancak şubenin yaptığı ödünç sözleşmesi tüzel kişiyi örneğin spor kulübü derneğini bağlar. Çünkü bu durumda spor kulübü derneğinin şubeyi sözleşmeyi yapmak için bir araç olarak kullandığı kabul edilmesi söz konusudur¹²⁸⁵.

Üçüncü şahıslara karşı borca aykırı davranışlardan tüzel kişinin organını oluşturan unsurların kural olarak sorumluluğu yoktur, sorumluluk tüzel kişinin üzerindedir¹²⁸⁶. Örneğin bir derneğin lokali için yönetim kurulu tarafından elli sandalye ve on masa alınmış, ancak satın alınan tefrişatın bedelinin bir bölümü satıcıya ödenmemiştir. Bu durumda borç yükümlülüğü altına giren derneğin kendisidir. Yani dernek sorumludur, tefrişat alımı işlemi yapan organı oluşturan üyeler değil. Ancak, organ tüzel kişi adına

¹²⁸⁰ Ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için bkz. ÖZSUNAY, s. 78.

¹²⁸¹ ÖZSUNAY, s. 220.

¹²⁸² SAYMEN, s. 291; ÖZSUNAY, s. 76.

¹²⁸³ Burada bahsedilen temsil yetkisi, teknik anlamda bir temsil yetkisi değildir. Temsilci gücünü temsil olanın iradesinden alır ve bu irade her zaman geri çağrılabilir. Oysa organ, gücünü kanundan alır ve organ sıfatı kaybedilmedikçe bu gücü devam eder. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 251.

¹²⁸⁴ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 316.

¹²⁸⁵ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 317.

¹²⁸⁶ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 317

hareket etmesi halinde, tüzel kişinin sorumluluğu söz konusu olabilir (TMK m. 50/2)¹²⁸⁷.

Yönetim kurulunun TMK m. 50/2 hükmüne göre, temsil yetkisinin sınırları içinde yapmış olduğu hukukî muamelelerden dolayı, üçüncü kişilere karşı, doğrudan doğruya kulüp sorumludur. Yönetim kurulunun kusurlu hukuki muamelelerinden dolayı zarar gören iyiniyetli üçüncü şahıslara karşı da, kural olarak kulüp sorumlu tutulur¹²⁸⁸.

Örneğin Yargıtay bu doğrultudaki bir kararında derneğin sorumluluğu hakkında şu hükmü vermiştir; “Davalı ile Bakırköy Spor Kulübü arasında yapılan anlaşma, spor kulübü adına davacı tarafından imzalanmıştır ve anlaşma gereğince ödenmesi gereken senedi de davacı imza etmiştir. Her ne kadar davacının kulüp adına borçlanması için yetki verildiği anlaşılabilir ise de, BK hükmü (818 sayılı eBK m. 38) gereğince kulübün bu borçlanmaya bilahare icazet verdiği dosya içeriğinden anlaşıldığından, bu sözleşme nedeniyle imzalanan senet dolayısıyla davacının şahsen borçlu olduğunun kabulüne olanak yoktur”¹²⁸⁹.

TMK m. 50/3 hükmüne göre, spor kulübünün organları kusurlarından dolayı kulüp dışında ayrıca kişisel olarak sorumludurlar. Bu hüküm doktrinde; “tüzel kişiliğin perdesinin aralanması” kavramı açısından önemli bir düzenleme olarak kabul edilir¹²⁹⁰.

¹²⁸⁷ KILIÇOĞLU, s. 493 (Medeni Hukuk); OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 318.

¹²⁸⁸ Alman hukukunda da, temsil yetkisi içinde, yönetim kurulunun yapmış olduğu hukukî muamelelerden, doğrudan doğruya derneğin haklar edineceği ve borçlar üstleneceği kabul edilmektedir. Bkz. *Stöber*'in görüşünü aktaran, ÖZSUNAY, s. 220.

¹²⁸⁹ Yarg. 13. HD. 30.01.1997 tarihli, 1996/260 E.-1997/511 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

¹²⁹⁰ Tüzel kişilik perdesinin aralanması kavramı İngiliz şirketler hukuku uygulamasında önemli etki yaratan ve şirket tüzel kişiliği kavramını detaylı bir şekilde ilk defa açıklığa kavuşturan *Salomon versus Salomon & Co Ltd. (Aaron Salomon)* 1862'ye (Companies Act 1862) göre yapılan yargılama sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu dava ve tarihsel süreç ilgili ayrıntılı açıklamalar için, bkz. BAFRA, Erdem, İngiliz Mahkemelerince Şirket Tüzel Kişiliği Perdesinin Kaldırılması, TBB Dergisi, Ankara, S. 112, 2014, s. 355-372; Tüzel kişiliğin kaldırılması veya aralanması bir istisnai kavramdır ve asla kural değildir. Bu kavram kişiler hukukunun kuralı olan, tüzel kişilerde müstakil kişilik kavramının istisnasını oluşturur. Bkz. ULUSOY, Erol, Şirketler ve Bankacılık Hukukunda Kapsama Alma ve Sorumlu Kılma Amacıyla Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Ün. , I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul, Şubat, 2008, s. 351; Süreç içinde Kıta Avrupa'sında da kabul gören bu kavram, biz de “tüzel kişilik perdesinin kaldırılması” olarak isimlendirilmiştir. Bkz. TEKİNALP, Ünal/TEKİNALP, Gülören, Perdeyi Kaldırma Teorisi, Reha Poroy'a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1995, s. 387- 404; Daha az tercih edilmekle birlikte “tüzel kişilik perdesinin aralanması” da kullanılmaktadır. Bkz. AKÜNAL, s. 16; Bir diğer isimlendirme olarak, daha az tercih edilen, “tüzel kişinin tabanına basılması” olarak zikredilebilir. Bkz. DURAL, Mustafa, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması ya da Tüzel Kişinin Tabanına Basılması, SPK, 15. Yıl Sempozyumu, Ankara, 1997, s. 387 vd.; Tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasındaki amaç, şirket veya dernek tüzel kişiliği arkasına gizlenmiş gerçek iradenin ortaya çıkarılmasıdır. Bununla birlikte, beşeri ve ticari hayatta belirliliğin korunması ile özellikle ticari hayatın ekonomiye olası etkileri dikkate alınarak Anglo-Sakson hukuk doktrininde bu tür bir uygulamanın istisnai olarak gerçekleştirilmesi hususu ifade edilmiştir. SMITH, Douglas, G., Piercing

Spor kulüplerinin yönetim kurullarının, dernek tüzüğüne kendilerine verdiği yetki ve sorumluluk sınırlarını aşarak yaptıkları borçlanmalardan, o sırada görevde bulunan dernek yönetim kurulunun asil üyeleri, TBK. 51 hükmü uyarınca kural olarak müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar¹²⁹¹.

Örnek olarak, 1 Mart 2019 tarihinde kurulan bir spor kulübünün tüzüğünde borçlanma hususunda şöyle bir hüküm olabilir; “Kulüp kuruluş tarihi üzerinden bir yıl geçtikten sonra borçlanabilir. Alınacak borç miktarı bir önceki yıl elde edilen kulübün brüt gelirlerinin toplamının %20’sinden fazlası olamaz”. O halde tüzüğe göre, yönetim kurulunun; spor kulübünün kuruluş tarihinden itibaren bir yıl içerisinde kulüp tüzel kişiliği adına borçlanması hukuken mümkün değildir. Eğer borçlanılmış ve bunun edimi kulüp tarafından ifa edilmiş ise, usulsüz olarak alınan bu borç tutarı, o sırada görev yapan ve yönetim kurulu kararında imzası olan kulüp asil yönetim kurulu üyelerine müştereken ve müteselsilen rücu edilir. Eğer yönetim kurulu ayrıca tüzüğe rağmen önceki yıl brüt gelirlerinin %20 üst limit oranından fazla borçlanır ise, yine bu borcu aşan miktar ve faizleri, kulüp tarafından ödenmiş ise, o dönem görev yapan asil yönetim kurulu üyelerine müştereken ve müteselsilen rücu edilecektir.

---

the Corporate Veil in Regulated Industries, Brigham Young University Law Review at BYU, Issue:4/3, Provo, USA, 2008, s. 1169-1210; Taahhütlerini yerine getirmeyen ve alacaklılarına zarar verme kastı olan borçluya karşı hukuk sistemi somut olaya göre enstrümanlarını belirleyecektir. Bkz. İYİLİKLİ, Ahmet, Cahit, Haciz İhbarnamesi Uygulamasında Şirket Borçlarından Dolayı Şirkete Borçlu Olan Ortağın Sorumluluğu ve Rücu İlişkisi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C.1, S. 1, Ankara, 2013, s. 1- 36; Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması veya aralanması gereken durumların belirlenmesine ilişkin kanunlar, içtihatlar ve doktrin tarafından konulmuş olan belirleyici genel ve somut ölçütler bulunmamaktadır. Bkz. CENGİZ, Dilek, Banka İşletmesi Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Kuramının Uygulanmasına ve Bu Kuramın 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Çerçevesindeki Normatif Görünümlerine İlişkin Tespitler ve Değerlendirmeler, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* (MÜHF, HAD), C. 23, S. 1, İstanbul, 2008, s. 371-440; Bu kavram daha ziyade, “göç yolda düzelir” misali içtihatlarla gelişimini sürdürmektedir. Kanaatimizce, TMK m. 2 hükmüne dayanan tüzel kişilik perdesinin kaldırılması prensibine başvurulması, aslında TMK m. 2 hükmünün, ancak hukuki sorunların ilgili kanun hükümleri ile çözülemediği hallerde uygulanacağına dair prensibin bir sonucudur. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 214; OĞUZMAN, Kemal, M. /BARLAS, Nami, Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 305, vd.; “TMK. 2/2 kuralının uygulanma alanı çok geniştir ve bütün haklar için söz konusu olabilir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, hakkın kötüye kullanılması yasağı prensibinin uygulanması ikinci derecede bir yoldur. TMK. 1/2 uyarınca, kanunda boşluk bulunması durumunda hâkimin hukuk yaratması halinde hakkın kötüye kullanılması yasağı prensibi uygulanmaz. Bu kural, ancak kanuna dayanılarak hakkın kötüye kullanılmasının önlenememesi halinde devreye girer.” Bkz. ERMAN, s. 109 (Medeni Hukuk Dersleri).

¹²⁹¹ ÖZTAN, s. 146 (Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı); ÇETİN, s. 341; GENÇ, s. 75 (Dernekler).

ff. Yönetim kurulunun TMK m. 50/3 hükmüne göre sorumluluğu

Genel olarak tüzel kişiliğin sorumluluğundan bahsetmek için, organın hukuka aykırı bir fiili ile üçüncü kişiye zarar vermesi gerekmektedir¹²⁹². Spor kulübü derneğinin sorumlu tutulabilmesi için, organın, eylemi “görevi sırasında” ve “görevi gereği” işlemiş olması gerekir. Bu nedenle, haksız eylemin ya da eylemlerden bir bölümünün, organın genel yetki ve görev çevresi içine girip girmediği saptanmalıdır. Bu koşul, bir kez gerçekleşmişse, artık spor kulübünün sorumluluğu da kesinleşmiş olur¹²⁹³. Organın görevi haricinde kendi kişisel fiili dolayısı ile üçüncü şahsa verdiği zarardan tüzel kişinin sorumluluğu söz konusu olmaz. Örneğin bir spor kulübünün yönetim kurulu başkanı kendi şahsi iş münasebeti dolayısı ile tartıştığı iş ortağının arabasını kaportasını çizer ise bu haksız fiilden spor kulübü değil kulüp başkanı bizzat sorumlu olacaktır.

Haksız fiil sorumluluğu, 6098 sayılı TBK m. 49 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. 818 sayılı (eBK) m. 41 vd. maddelerinde ise aynı husus ile ilgili hükümler düzenlenmişti¹²⁹⁴. TBK m. 49 hükmü, doktrin ve yargı kararlarına istinaden haksız fiilin dört temel unsuru olduğu söylenebilir. Bu unsurlar; kusur, hukuka aykırı bir fiil (eylem), illiyet bağı (nedensellik bağı) ve zarardır¹²⁹⁵. TBK hükümlerinde bu unsurların tanımı yapılmamıştır.

Haksız fiil, hukuk kurallarına aykırı bir şekilde diğer bir kişinin malvarlığı veya şahıs varlığında zarar meydana gelmesine neden olan eylemdir¹²⁹⁶. Bu tanıma hem kusur hem de kusursuz sorumluluk halleri girer. Çünkü geniş anlamda haksız fiil kavramı her ikisini de kapsayan bir kavramdır¹²⁹⁷. Objektif sorumluluğun söz konusu olduğu durumlarda kusur aranmaz¹²⁹⁸. Ancak doktrinde haksız fiil denilince, daha çok kusura dayanan sorumluluk halleri anlaşılmaktadır¹²⁹⁹. İsviçre Yüksek Mahkemesi vermiş olduğu bir kararda bir hokey kulübünü bazı seyircilerin uğradığı zarardan sorumlu

¹²⁹² Haksız eylemden sorumluluk için, “hukuka aykırı eylem, zarar, kusur, uygun illiyet bağının bulunması gerekir. Kurucu dört öğeden birinin bulunmaması halinde sorumlulukta doğmaz”, Yarg., 4. HD., 01.04.1985 Tarihli, 1985/1308 E.-1985/3036 K. sayılı Kararı (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹²⁹³ ÖZSUNAY, s. 80.

¹²⁹⁴ SAYMEN, s. 292.

¹²⁹⁵ NOMER, Haluk, N. , Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul, 2015, s. 138 (Borçlar Hukuku Genel); KURTULAN, Gökçe, Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, MÜHF - HAD, C. 23, S.1, 2017, s. 465.

¹²⁹⁶ EREN, s. 584 (Borçlar Hukuku Genel).

¹²⁹⁷ EREN, s. 584 (Borçlar Hukuku Genel); DURAL/ÖĞÜZ, s. 258-259.

¹²⁹⁸ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 321; DURAL/ÖĞÜZ, s. 258-259.

¹²⁹⁹ EREN, s. 584 (Borçlar Hukuku Genel); HATEMİ, Hüseyin, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1998, s. 20 (Sözleşme Dışı Sorumluluk).

tutmuştur. Çünkü kulüp yönetimi gerekli önlemler alınmadan maçın oynanmasına göz yummuştu¹³⁰⁰.

Tüzel kişilerin kusursuz sorumluluk halleri nedeniyle de sorumlu tutulmaları her olayın değişen özellikleri dikkate alınmak kaydıyla mümkündür¹³⁰¹. Tüzel kişilerin haksız fiil sorumluluğu ile ilgili YHGK "... Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Organlar, kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak da sorumludurlar. Temsile veya idareye yetkili olanların vazifelerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden anonim şirket mesul olur. Şirketin rücu hakkı mahfuzdur. Özel hukuk tüzel kişilerinin haksız fiilleri ancak organları aracılığıyla işleyebileceği düşünüldüğünde, temsile yetkili kişilerin de şirket tüzel kişiliği ile birlikte müteselsil sorumluluğu esastır..." doğrultusundaki kararı ile adeta konunun özetini yapmıştır¹³⁰².

Ahlaka aykırı bir fiil söz konusu olmuş ise TBK m. 49/2 uyarınca sorumluluk söz konusu olabilecektir¹³⁰³. Eğer ahlaka aykırı fiil aynı zamanda hukuka aykırı ise sorumluluk için TBK m.49/2 hükmüne müracaat etmeye gerek bulunmamaktadır. Hâlihazırda hukuk düzeni tarafından hak ve menfaatlerin geniş olarak korunması dolayısı ile TBK m. 49/2 hükmü oldukça dar bir çerçevede uygulanmaktadır¹³⁰⁴.

Derneğin yanında, haksız fiillerinden dolayı, TMK m. 50/3 hükmüne göre yönetim kurulu üyeleri de dernek ile birlikte müteselsilen sorumlu olabilirler. Bu sorumluluk, haksız fiillere ilişkin genel kurallara dayanmaktadır (TBK m. 49)¹³⁰⁵. Ancak kural olarak organın üçüncü kişilere verdiği zarardan dernek ya da spor kulübünün sorumlu olması esası benimsenmiştir¹³⁰⁶.

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür" doğrultusundaki TBK m. 49 hükmünden yola çıkılarak öğretide ve yargı kararlarında,

¹³⁰⁰ Söz konusu Yüksek Mahkeme kararını zikreden OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 321.

¹³⁰¹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 320-321; ÖZTAN, s. 37 (Tüzel Kişiler).

¹³⁰² Yarg. HGK, 28. 01. 2015 tarihli 2015/7-1 E.- 2015/798 K. sayılı Kararı (Kazançı İçtihat Yazılım).

¹³⁰³ TOKER, Aylin, Haksız Fiil ve Haksız Fiilden Doğan Maddi Tazminatın Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara, 2017, s. 13.

¹³⁰⁴ TOKER, s. 13.

¹³⁰⁵ GENÇ, s. 43 (Yargıtay Dergisi).

¹³⁰⁶ Bkz. Yarg. 4. HD. 20.02.2009 tarihli, 2008/6590 E.-2009/2462 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

haksız fiilin dört temel unsuru olduğu ifade edilmiştir. Bu unsurlar; kusur, hukuka aykırı bir fiil, nedensellik bağı ve zarardır¹³⁰⁷.

Doktrinde, organın birden fazla kişiden meydana geldiği durumlarda içlerinden birinin üçüncü kişilere verdiği zararlardan diğer üyelerin müteselsilen sorumlu olduğu fikri benimsendiğinden, kulüp yönetim kurulu üyelerinin kusurları yüzünden spor kulübünün uğradığı zarardan, kulüp ile birlikte yönetim kurulu üyeleri müteselsilen sorumlu tutulacaklardır (TBK m. 511)¹³⁰⁸.

Bu arada organ kavramı fazla daraltılıp yalnız kurul olarak teşekkül eden organların, organ kabul edilmesi her zaman yeterli olmayabilir. TMK m. 47 ve m. 48 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde kanun veya kuruluş belgelerince belirli konularda karar verme ve icra etme yetkisine haiz olan kişileri de organ kabul edilebilir. Bu durum hukuki muameleler ile sözleşme dışı sorumlulukta söz konusu olabilir. Böylece haksız fiil sorumluluğunda yönetim kurulunun kurul organ sıfatı ile birlikte, icraya ve temsile yetkili bulunan yönetim kurulu üyelerinin ayrı ayrı fiilleri ile de tüzel kişiyi (spor kulübünü) sorumluluk altına sokabilecekleri kabul edilmelidir¹³⁰⁹. Kulüp yönetim kurulu üyelerinin gerek derneğe, gerek ise üçüncü şahıslara olan sorumlulukları, somut olaya göre sorumluluk hukukunun prensiplerine göre çözülecektir¹³¹⁰.

gg. Yönetim kurulu üyelerinin yardımcı kişilerin fiilinden sorumluluğu

Kural olarak spor kulübü, ister şirket, ister dernek tüzel kişiliği olarak faaliyet gösterecek yardımcı kişilerin hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden dolayı adam çalıştıran olarak TBK m. 66 (eBK m. 55) hükmü uyarınca doğrudan sorumlu olmaktadır. Bazı hallerde ise yardımcı kişilerin hukuka aykırı eylemlerinden dolayı sorumluluğun yönetim kurulu üyelerine yüklenmesi gündeme gelebilmektedir¹³¹¹.

Hayatın olağan akışında yönetim kurulu üyeleri spor kulübü derneğine karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu bazı görevleri bizzat yerine getirmek zorunda olsa da yapılması gereken işin niteliği elverdiği ölçüde üçüncü kişilerin yardımına ihtiyaç

¹³⁰⁷ NOMER, s. 138 (Borçlar Hukuku Genel).

¹³⁰⁸ ÇETİN, s. 361; ÖZTAN, s. 146 (Medeni Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı).

¹³⁰⁹ Yarg. HGK. 11.06.2003 tarihli, 2003/359 E.-2003/406 K. sayılı Kararı (Legalbank).

¹³¹⁰ GENÇ (Dernekler) s. 74-75.

¹³¹¹ Bkz. önceki sayfalarda yer verilen “Yardımcı Kişilerin Durumu” başlığı altındaki bölümdeki açıklamalar, s. 173-174.

duyabilirler¹³¹². Özellikle büyük işletme işleten derneklerden sayılabilecek profesyonel futbol kulüplerinde yönetime ilişkin işlerin tamamını veya bir kısmı yönetim kurulu tarafından üyelere veya üye olmayan üçüncü kişilere bırakılabilmektedir. Spor kulübü yönetim kurulu üyelerinin, yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu tutulabilmesi için, her şeyden önce hizmet ve yardımlarından yararlanan bu kişiler ile spor kulübü arasında bir sözleşme ilişkisinin olmaması gerekir. Aksi takdirde bu kişiler doğrudan doğruya derneğe karşı sorumlu olurlar ve yukarıda dernek yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin şartların tamamı bu kişiler için de geçerli olur¹³¹³.

Sorumluluk kavramı açısından spor kulübü yönetim kurulu ile yardımcı kişi arasında hukuki ilişki olup olmadığı ve böyle bir ilişki varsa bunun türü önemli değildir. Bu ilişki hizmet, eser veya vekâlet sözleşmesi gibi akdi bir ilişki olabileceği gibi, hısımlığa veya aile birliğine dayanan bir ilişki de olabilir¹³¹⁴. Aynı şekilde yardımcı kişinin ücretli veya gönüllü çalışması da sorumluluğun doğması için önemli değildir. Örneğin bir güreş kulübü derneği yönetim kurulunun, gelir ve gider hesaplarının yapılması için gönüllülük esasına dayalı olarak muhasebeci çalıştırması halinde bu kişinin yaptığı hata sonucu kulübün uğradığı zarar veya zararlardan kural olarak bütün yönetim kurulu üyeleri müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar¹³¹⁵.

Yönetim kurulu ile yardımcı kişi arasında bir sözleşme ilişkisi mevcut ise bu takdirde zararı tazmin eden yönelim kurulu, yardımcısına aralarındaki sözleşme hükümlerine göre (vekâlet, eser, hizmet) rücu edecektir. Yönetim kurulu ile yardımcı kişi arasında bir sözleşme ilişkisi mevcut değilse yönetim kurulunun rücu hakkı, ancak yardımcı kişinin, fiili haksız fiil teşkil etmekte ise mümkündür¹³¹⁶. Yardımcı, yönetim kurulunun işlerini sürekli yapan bir kişi olabileceği gibi yardımına yalnız bir defa başvuru olan bir kişi olması da mümkündür¹³¹⁷.

Yönetim kurulu ile spor kulübü arasındaki ilişkiye kıyasen vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulandığından 6098 sayılı TBK m. 507/2 hükmüne göre, vekil başkasına vekâlet vermeye yetkili ise, sadece seçmede ve talimat vermede gerekli özeni

---

¹³¹² EREN, s. 1097 (Borçlar Hukuku-Genel); ÇETİN, s. 202.

¹³¹³ ÇETİN, s. 202.

¹³¹⁴ EREN, s. 1102 (Borçlar Hukuku-Genel); ÇETİN, s. 202.

¹³¹⁵ ÇETİN, s. 202.

¹³¹⁶ ÇETİN, s. 202.

¹³¹⁷ EREN, s. 1103 (Borçlar Hukuku-Genel); ÇETİN, s. 203.

göstermekle yükümlüdür. Dolayısı ile vekâlet sözleşmesinde, vekilin yerine geçen yardımcı kişiler için vekilin sorumluluğu sınırlandırılmıştır. Buna göre yönetim kurulu ile yardımcı kişi arasında bir vekâlet sözleşmesi varsa yardımcı kişi derneğe verdiği zarardan TBK m. 116 hükmü yerine TBK m. 507/2 hükmüne göre sorumlu olacaktır. Şüphesiz ki ki yönetim kurulunun yardımcı kişiyi seçmede ve ona talimat vermede gerekli özeni göstermiş olması kaydı ile TBK m. 507/2 hükmüne göre sorumluluk söz konusu olacaktır¹³¹⁸.

TBK m. 116 hükmüne göre borçlunun, yardımcı kişinin alacaklıya verdiği zarardan sorumluluğuna ilişkin genel hükümler TBK m. 507/2 hükmündeki düzenlemeden daha ağırdır ve TBK m. 116 hükmüne göre borçlunun, yardımcı kişinin alacaklıya verdiği zarardan sorumlu olması için kendisinin veya yardımcısının kusurlu olması gerekmez¹³¹⁹. Spor kulübü derneği yönetim kurulu adına iş yapan yardımcı kişilerin fiillerinden kaynaklanan zararlarda TBK m. 116 hükmünde yer alan genel hükümlerin uygulanması durumunda yönetim kurulu bu kişilerin seçiminde ve onlara talimat vermede gerekli objektif dikkat ve özeni gösterdiğini, bu özeni göstermiş olsaydı bile zararın kaçınılmaz olduğunu ispat ettiği takdirde dahi sorumluluktan kurtulamaz¹³²⁰.

Spor kulübünün organlarıyla, yardımcı kişileri birbirinden ayırt etmek gerekir. Spor kulübünün organları yardımcı kişi değil, eylem ve kararlarıyla tüzel kişiyi bağlayan kişilerdir. Bu nedenle spor kulübü adına bir borcun ifasını gerçekleştiren kişiler kulübün organı ise, bundan doğan zararlarda kulübün sorumluluğu TBK m. 116 hükmüne göre değil, TMK m. 50 hükmüne göre söz konusu olacaktır. Ancak, spor kulübünün organları dışında, yardımcı kişi kullanamayacağı sonucuna varılmamalıdır. Spor kulübü derneğinin organları, borçlarının ifasında yardımcı kişi kullanmışsa, bunların borca aykırı davranışından bir zarar doğduğunda, spor kulübü derneğinin sorumluluğu TBK m. 116 hükmüne göre olacaktır¹³²¹.

---

¹³¹⁸ EREN, s. 1104 (Borçlar Hukuku-Genel); ÇETİN, s. 203.

¹³¹⁹ ÇETİN, s. 203.

¹³²⁰ ÇETİN, s. 203.

¹³²¹ ÇETİN, s. 204.

f. Yönetim kurulu üyelerinin TTK hükümlerine göre sorumluluğu

Spor kulübü dernekleri başlangıçta boş vakitlerin değerlendirilmesi amacıyla kurulmuş olsalar da, özellikle futbol kulüpleri günümüzde adeta ticari işletme gibi faaliyet göstermektedirler. Dernekler Kanunu ile hukuki çerçevesi belirlenmeye çalışılan bir spor kulübünde yöneticilerin sorumluluğuna dair hükümler yaşamın gereklerini tam olarak karşılayamamaktadır. Şirketleşmiş bir futbol kulübünün yöneticilerinin sorumlulukları ile dernek statüsündeki spor kulüplerinin yöneticilerinin sorumlulukları arasında ciddi farklar mevcuttur.

Spor kulüplerinin dernek olarak kurulmaları dışında şirket haline geldikleri ve faaliyetlerini bu şekilde devam etmelerini mümkün kılan, 5894 SK m. 19 hükmü ile yürürlükten kaldırılan 3289 SK m. 24, 3813 sayılı TFF. K. m. 27 ve TFF Profesyonel Futbol Transfer Talimatı, m. 14 hükümleri şirketleşme ile ilgili düzenlemeler içermektedirler.

Uygulamada genellikle spor kulüpleri dernek vasfını koruyarak, kurulacak veya kurulmuş şirkete hâkim hissedar olmak suretiyle profesyonel futbol şubelerini şirketleştirmektedirler. Böylece bu şirketlerde görev yapan yönetim kurulu üyelerinin doğrudan TTK hükümlerine göre sorumlulukları söz konusu olabilmektedir.

Yönetim kurulu, anonim şirketin yürütme ve temsil organıdır¹³²². Yönetim kurulu anonim şirkete ait işletmenin de sahibi konumundadır¹³²³. Yönetim kurulunun yetkileri kanun hükmünden ve şirket esas sözleşmesinden doğar. Yönetim kurulu her şeyden önce, şirket esas sözleşmesinde yazılı bulunan “işletme amaç ve konusuna” giren tüm

---

¹³²² Kanun koyucu, gelişen piyasa uygulamaları neticesinde, Anonim Şirketlerde pay sahipleri, genel kurul, yönetim kurulu ve yetkililer (temsilciler, yöneticiler) bakımından farklı ve ayrıntılı düzenlemeler ortaya koymuştur. Örneğin, genel kural olarak anonim şirketin, yönetim kurulu tarafından yönetilmesi ve temsil olunması iken (TTK m. 365), Kanun Koyucu, yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetimin de, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkili olduğunu belirtmiştir (TTK m. 374). Hatta halka açık, borsaya kota şirketlerde, yönetim kurulu başkanı ile icra kurulu başkanı (CEO) unvanlarının farklı kişilerde olması da, kurumsal yönetimin gereksinimlerinden biridir. Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’ndan farklı olarak, genel kurul bir üst organ gibi görülmeyip yönetim kurulunun “devredilemez yetkileri” ilk defa ayrıca vurgulanmış, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde olan hususlardan bahsedilerek her iki organın da kendine has görev ve yetkileri olduğu belirtilmiştir. Her ne kadar yönetim kurulu üyeleri genel kurulca seçilse ve yönetim kurulu üyeleri genel kurula karşı hesap verme yükümlülüğünde bulunsalar da, bu iki organın aralarında ast-üst ilişkisine sahip olduğunu, yetkiler bakımından söylemek doğru değildir. Bu durum, TTK gerekçesinde açıkça belirtilmiş ve “organlar arasında işlevlerin ayrılığı ilkesi” şeklinde tanımlanmıştır. Bkz. ÖMÜR, Rahmi Can/ÇALIŞKAN, Merdan, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu, Adalet Kitapevi, 2020, s.74.

¹³²³ PULAŞLI, Hasan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt: 1, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 946 (Şirketler Hukuku Şerhi) .

işlemleri yapabilmeye yetkilidir¹³²⁴. Ayrıca yeni düzenlemede TTK m. 371/2 hükmünde ultra vires doktrinine yer verilmediğinden konu dışı işlemler de şirketi bağlayabilecektir¹³²⁵.

TTK m. 371/2 hükmü, işletme konusu dışında yapılan işlemlerin hukukî sonuçlarını özel olarak düzenlemiştir. Bu durumda yönetim kurulunun, esas sözleşmede yazılı konuların dışında işlem yapması halinde, bu işlem şirketi bağladığından, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı değil, TTK m. 371/2 uyarınca iç ilişkide şirkete ve ortaklara karşı sorumluluğu söz konusu olur. Yeni TTK 'da yönetim kurulunun devredilemez ve feragat edilemez nitelikteki görev ve yetkileri, İsviçre hukukundaki düzenleme ile uyumlu olarak ayrı ayrı sayılmıştır¹³²⁶.

Dernek vasfındaki spor kulüplerinde, yönetim kurulu ile kulüp arasındaki hukuki ilişkiyi, TBK m. 502 çerçevesinde bir vekâlet ilişkisi olarak önceki bölümlerde tanımlamıştık (ayrıca bkz. TBK m. 503 ve m. 504). Şirket statüsündeki spor kulüpleri için de bu nitelime geçerlidir. Dolayısı ile şirket vasfındaki spor kulübü yönetim kurulu veya üyeleri, yükümlülüklerini ihlal ettiklerinde, vekâlet sözleşmesi çerçevesinde ve somut olayın gereğine göre, TBK m. 112 ve m. 506 hükümlerine göre, sorumlu olabileceklerdir¹³²⁷.

6102 sayılı TTK m. 553 hükmünde benimsenen hukuki anlayışa göre yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin sorumluluğu kusura dayanan sorumluluktur. Spor kulübü, yönetim kurulu üyelerinin kusurlu davranışları neticesinde; cezai sorumlulukları söz

---

¹³²⁴ TTK m. 374. hükmünde yönetim kurulunun ve kendisine bırakılan alanda yönetimin, kanun ve ana sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisine bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkili olduğu belirtilmiştir. TTK. m. 375 hükmünde ise, yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez nitelikteki görev ve yetkileri sayılmıştır. Buna göre; şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi; şirket yönetim teşkilâtının belirlenmesi; muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal plânlama için gerekli düzenin kurulması; müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları; yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, ana sözleşmeye, iç yönetmeliklere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi; pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması, genel kurul kararlarının yürütülmesi ve borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması konularında münhasıran yönetim kurulu yetkilidir. Bkz. BAHTİYAR, Mehmet/HAMAMCIOĞLU, Esra, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, Fiziki ve Elektronik Toplantılar, Eski TK. ile Karşılaştırmalar, İlgili Mevzuat, Beta Yayınları, İstanbul, 2014, s. 6-7.

¹³²⁵ PULAŞLI, s. 946 (Şirketler Hukuku Şerhi).

¹³²⁶ PULAŞLI, s. 946 (Şirketler Hukuku Şerhi).

¹³²⁷ ÇETİN, s. 341.

konusu olabileceği gibi, kulübün kamuya olan borçlardan dolayı da sorumlu tutulmaları gündeme gelebilir¹³²⁸.

Tahsilat için, öncelikle AŞ tüzel kişiliğine başvurulması mecburiyetine Türkiye vergi hukuku yazınında “sorumluluğun feriliği” ilkesi denilmektedir. Bu çerçevede, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu m. 10. hükmüne göre vergi borcunun tahsili için; örneğin, Danıştay 9. Dairesi E. 2003/2571 K. 2005/494, sayılı 09. 03. 2005 tarihi kararında da belirtildiği gibi, AŞ aleyhine gerekli ve usulüne uygun takibat yapılmış olunması ve borcun spor kulübü şirketinden tamamen veya kısmen tahsil edilememiş olması gerekmektedir¹³²⁹.

Bu maddeden hareketle spor kulüplerinde yönetim kurulu üyeliği yapan kişiler, üye oldukları döneme ilişkin vergi borçlarından tüm şahsi malvarlıklarıyla sorumlu olabileceklerdir¹³³⁰. Ancak, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından verilen 2011/4753 Esas ve 2011/7389 numaralı bir kararda, doktrindeki genel kabulün aksine anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri tarafından şirketi temsil ve ilzama yetkili temsilci atanması halinde yönetim kurulunun kamu borçlarından sorumlu olmayacağına hükmedilmiştir¹³³¹.

---

¹³²⁸ Şirketler Hukuku ile ilgili yönetim kurulu üyelerine izafe edilebilecek cezai sorumluluklar 6102 sayılı TTK m. 562 hükmünde düzenlenmiştir. Bu maddede, şirketler hukuku ile ilişkili olan suçlar ve cezalar, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını düzenleyen TTK muhtevastaki çeşitli maddelere yapılan atıflar ile zikredilmiştir.

¹³²⁹ DEDEAĞAÇ, Ender /SAPAN, Oğuzhan, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu, Ankara Barosu Başkanlığı Yayını, Ankara, 2013, s. 103-104.

¹³³⁰ TBMM Araştırma Komisyonunca İstanbul’da 2011 Kulüpler Birliği Toplantısı’nda yapılan ankette “Kulüp yöneticileri kulübün vergi ve SGK borçlarından sorumlu olmalı mı?” sorusuna, genel olarak hem TFF hem de dört ligde (Süper, 1., 2. ve 3. Lig) yer alan takımların yetkilileri daha çok evet cevabı vermişlerdir (%52,1). Kulüp yönetimlerinin, yaptıkları borcun sorumluluğunu taşımaları gerektiğinde hemfikir olduğu anlaşılmaktadır. TBMM, s. 70.

¹³³¹ VUK m. 359 hükmündeki, hapisle sonuçlanan vergi suçları değerlendirildiğinde, yargılanan sanıklar arasında anonim şirketi yöneten ve temsil eden yönetim kurulu üyelerinin olduğu sıklıkla görülebilir. Vergi borcundan dolayı yönetim kurulu üyesine başvurulabilmesi için o üyenin “amme alacağına ilişkin olduğu dönemlerde borçlu şirketi temsil yetkisi bulunması gerekir”. Bu şart Danıştay’ın yerleşik kararlarında kabul edilmiş bir ilkedir. Bkz. DEDEAĞAÇ/SAPAN, s. 107. Yargıtay kararları da aynı doğrultudadır. Örnek olarak; “Türk Ticaret Kanunu’nun 317. maddesine göre anonim şirketlerde şirketi yönetmek ve temsil etmek yönetim kuruluna aittir. Anonim şirkette primlerin ödenmesinden müteselsilen sorumlu üst yönetici ve yetkiliden söz edebilmek için primlerin tahakkuk ve ödenmesinde yetkili üst düzey yönetici olması, yönetim kurulu başkanı, başkan yardımcısı gibi unvan taşınması veya temsil ve ilzam yetkisine sahip yönetim kurulu üyesi olması gerekir. Mahkemece yapılacak iş; Spor Kulübü Derneği’ne ait tüzükle, prim tahakkuku döneminde kulüp sorumlularını belirten yönetim kurulu kararları, gelir-gider defterleri, karar defter ve tutanakları dâhil tüm bilgi ve belgeler getirtilerek, gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle, davacının; 5510 sayılı Kanun’un 88. Maddesi anlamında spor Kulübü Derneği’nin temsil ve ilzama yetkilisi olup olmadığının tereddüte yer vermeyecek şekilde araştırılıp tespit edilerek; temsil ve ilzam yetkisine sahip yönetim kurulu üyesi olduğunun tespiti halinde bu süreler içinde kalan kamu borçlarından dolayı 88. madde kapsamında müteselsilen sorumlu olacağı belirlenerek hüküm

Yönetim kurulu üyelerinin ve diğerlerinin, TTK m. 553 ila m. 557 hükümleri uyarınca sorumluluğu (kurucular, yöneticiler, denetçiler ve tasfiye memurları da TTK muhtevastındaki sorumluluk kavramı ile muhataptırlar) sözleşmeden kaynaklanır ve kusur esasına dayanır¹³³².

TTK m. 371/5 hükmünden anonim şirket vasfındaki spor kulübü yönetim kurulu üyelerinin haksız fiil sorumluluğuna ilişkin TBK m. 49 hükümlerinin uygulanacağı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin görevleri ile ilgili işledikleri haksız fiillerden şirket sorumlu olacaktır. Üçüncü kişilere karşı işlenen haksız fiilden sorumlu tutulan anonim şirket, zarara ve sorumluluğa sebebiyet veren yönetim kurulu üyesi ve temsile yetkili sair kişilere rücu edebilecektir¹³³³.

Kusurlu ve zarar neticesi doğuran olaydan sorumlu kabul edilen kişi, aynı olayda, bilinçli ve mantıklı bir kişinin aynı şartlar altında göstermesi gereken özeni göstermemiş olmalıdır. Bu arada, eksik yetenek ve bilgiye mazeret olarak sınımlması veya kendi şahsi işlerinde de aynı özeni gösterdiği yolundaki sorumluluğu inkâra yönelik iddialar hukuken geçerli değildir¹³³⁴.

Ancak buradaki sorumluluk, farklılaştırılmış teselsül kuralına göre söz konusudur. Şöyle ki, TTK hükmüne göre, birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olurlar.¹³³⁵ Spor kulübü şirketi yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmeleri veya

---

kurmak aksi takdirde şimdiki gibi davanın kabulüne karar vermektan ibarettir". Bkz. Yarg. 21. HD. 07.05.2018 tarihli, 2017/6557 E.- 2018/4502 K. sayılı Kararı (Sinerji Mevzuat ve Yazılım Programı).

¹³³² TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu. Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 389; KARAHAN, Sami, Şirketler Hukuku (edt.), Mimoza Yayınları, Konya, 2013, s. 797; AKDAĞ-GÜNEY, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 218; PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku-Genel Esaslar, Adalet Kitapevi, Ankara, 2013, s. 646-647(Şirketler Hukuku).

¹³³³ ÇETİN, s. 343.

¹³³⁴ TTK m. 553 ve TTK m. 554 hükümlerince, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, denetçiler ve tasfiye memurları aleyhinde açılacak davalarda ispat yükü kural olarak davacıdadır. Ancak AŞ ile bu kişiler arasındaki ilişki sözleşmeye dayalı olduğu için, sorumlu oldukları iddia edilen davalılar, "borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür," doğrultusundaki 6098 sayılı TBK m. 112 hükmü gereğince kusursuzluklarını ispat etmelidirler. Bkz. KARAHAN, s. 801.

¹³³⁵ TEKİNALP, s. 399-400; KARAHAN, s. 804; AKDAĞ-GÜNEY, s. 254; DİNÇ, Serhan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluk Hâlleri, Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2016/4, s. 139-175.

edilmemeleri ile ilgili 6102 sayılı TTK m. 424, m. 558 ve m. 559 hükümleri uygulanır¹³³⁶.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin cezai sorumluluğuna dair genel bir düzenleme TTK m. 562 hükmünde yer almaktadır. Bu maddede genel olarak idari ve adli para cezasına tabi fiiller düzenlenmiş hürriyeti bağlayıcı cezaya ilişkin hükümlere sınırlı sayıda yer verilmiştir¹³³⁷.

Türkiye’de özellikle profesyonel futbol kulüplerinin büyük borç yükü altında olmaları ve transfer dönemlerinde harcanan büyük paralar son yıllarda sürekli tartışma konusu olmaktadır. Kanaatimizce spor kulübü yöneticilerinin sorumluluğu ile ilgili medeni hukuk alanı dışında, gerek TTK hükümlerinde, gerek ikincil mevzuat hükümlerinde şirketleşmiş spor kulüplerine özgü bazı kıstaslar getirilmesinde fayda vardır. Ayrıca, spor kulüplerinde yöneticilerin faaliyetlerinin UEFA finansal fairplay uygulamaları da dikkate alınarak özellikle mali yönden sıkı biçimde denetlenmesi bir zaruret olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konudaki gereken düzenlemelerin yapılmaması uluslararası platformlarda Türk futbolunun bazı müeyyideler ile karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Spor kulübü derneklerinin genellikle hâkim hisseder oldukları profesyonel futbol kulübü şirketlerinde yöneticilerin basiretsizlikleri yüzünden yaşanan finansal problemler nedeniyle UEFA, çeşitli tarihlerde bazı Türkiye Süper Ligi takımlarını Avrupa kupalarından men cezası ile cezalandırmıştır¹³³⁸.

g. Spor kulüplerinde yönetim kurulunun ibrası

İbra edilme, spor kulüpleri açısından idari veya mali yönden olabilir. Ticaret hukuku bakımından bir şirketin, son iş yılındaki mali işlemlerinin genel kurulda görüşülerek onaylanması mali yönden ibra olarak tanımlanır. İdari yönden ibra ise, bir şirketin, son iş yılındaki idari işlemlerinin genel kurulda görüşülerek onaylanmasıdır. Özellikle mali

---

¹³³⁶ ÇETİN, s. 343.

¹³³⁷ ÇETİN, s. 343: DEDEAĞAÇ/SAPAN, s. 100.

¹³³⁸ Örneğin, 03.06.2020 tarihinde UEFA, finansal yükümlülüklerine uymadığı gerekçesiyle Türkiye Süper Ligi takımlarından Trabzonspor’un Avrupa kupalarından bir yıl men edilmesine karar vermiştir. www.karadenizgazete.com.tr/spor/trabzonspor/erişim tarihi: 13.09.2020. Daha önceki dönemlerde de UEFA, 2014 yılında Bursaspor’a bir yıl Avrupa kupalarından men cezası verdi. Ceza kararı, Bursaspor’un, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 veya 2018-2019 sezonlarında Avrupa kupalarına katılmaya hak kazanması durumunda uygulanmak üzere alındı. Kardemir Karabükspor, 17 Şubat 2017’de finansal fair play kuralları kapsamında Avrupa kupalarından men cezası aldı. Gaziantepspor, mali kıstaslara uymadığı için 2012 yılında UEFA tarafından bir yıl Avrupa kupalarından men edildi.

yönden ibra edilip, idari yönden ibra edilmeme spor kulüplerinin tüzüklerinde yer alan maddeler de dikkate alındığında bazen tartışmalı sonuçlara yol açabilmektedir. Bu konudaki en dikkat çekici örneklerden biri 27.03.2011 tarihli Galatasaray spor kulübü derneği yıllık olağan mali genel kurulunda, Adnan Polat başkanlığındaki yönetim kurulunun, mali bakımdan ibra olmasına karar verilirken, idari bakımdan ibra edilmemesidir¹³³⁹. Uzun bir yargılama sürecinin de başlamasına neden olan bu karara dayalı uyuşmazlık ancak 14.05.2014 tarihli Yargıtay HGK kararı ile sonuca bağlanabildi¹³⁴⁰.

---

¹³³⁹ “27.03.2011 - Galatasaray’ın Adnan Polat başkanlığındaki yönetim kurulu, Yıllık Olağan Mali Genel Kurul’da mali bakımdan ibra olurken, idari bakımdan ibra edilmedi. Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı’nda dün gerçekleştirilen mali kongrede Adnan Polat yönetimi, ilk olarak oy çokluğuyla mali yönden ibra edildi. Ardından gerçekleştirilen idari ibra oylaması sonrasında, genel kurul divanı, oy çokluğuyla ibra edilmediğini duyurdu. Bunun üzerine başkan Adnan Polat itiraz ederek, sayım yapılmasını isterken, üyelerin çoğunluğu, “İstifa, istifa” temposu tuttu. Yapılan itiraza rağmen Türker Arslan başkanlığındaki genel kurul divanı, ilk açıklanan kararı kabul etti. Yönetimin idari bakımdan ibra edilmemesi sonucunda tüzük gereği 30 gün içinde seçimli genel kurul toplantısının yapılması gerekiyor. Daha sonra gerçekleştirilen oylamada Denetleme Kurulu da ibra edildi. İbra oylamasının kapalı yapılması için verilen önerge, genel kurul divanını ve üyeleri uzun süre meşgul etti. Salondaki yoğun kalabalık nedeniyle önerge oylanamazken, genel kurul divan başkanı Türker Arslan, ilginç bir uygulamayla sayım yapma yöntemini seçti. İlk olarak önergeyi reddedenler salonda kalırken, karşı olan üyeler salon dışına çıkarıldı. Salonda kalanların oyları sayıldıktan sonra bu grupla salon dışındakiler yer değiştirdi ve tekrar sayım yapıldı. Önerge, 674’e karşı 871 oyla reddedilirken, birçok üyenin bu uygulamaya tepki göstermesi dikkat çekti. Türker Arslan, daha sonra aynı yöntemi ibra oylamalarında da kullanmak isteyince tepkiler arttı ve tüm üyeler salondayken oylamalar gerçekleştirildi. Galatasaray Kulübü’nün yeni oluşturulan tüzüğünde, “Kulüp başkanı ve yönetim kurulunun görevleri” başlığı altında yer alan tüzük maddesi, “Genel Kurul’ca mali ve/veya yönetsel yönden aklanmama durumunda en geç 30 gün içinde olağanüstü seçim genel kurulunu toplantıya çağırarak” şeklinde hüküm içeriyor. Galatasaray Kulübü’nde dün yapılan Mali Kongre’de idari açıdan ibra edilmeyen başkan Adnan Polat ve yönetim kurulu üyeleri, seçimde aday olamayacak. Polat ve istifa etmiş üyeler dâhil tüm yöneticiler, tüzük gereği idari açıdan ibra edilmemeleri nedeniyle 30 gün içinde tarihi açıklanacak olağanüstü genel kurulda aday olamayacak. Tüzüğün 59. Maddesi’nde, “Aklanmayan Kulüp Başkanı ile Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu üyeleri bir seçim dönemi geçmeden yeniden aday olamaz ve seçilemezler” deniliyor. Yönetimden istifa eden ve başkan adaylığını açıklayan Cemal Özgörkey de bu seçimde adaylığını koyamayacak. Bkz. “Polat Yönetimi İdari Yönden İbra Edilmedi” başlıklı ve 28 Mart 2011 Pazartesi günü BloombergHT haberi. www.bloomberght.com/haberler/haber/869508-polat-yonetimi-idari-yonden-ibra-edilmedi/erişim tarihi: 06.09.2020; Sper kulüplerinin yaşadığı ibra edilme veya ibra edilmeme sorunu ile ilgili bir güncel makalede ise GS örneğinden yola çıkılarak şu ifadeler ve hukuki tespitlere yer verilmiştir: “Hukukumuzda dernek yönetiminin ibrası, özetle şirket yöneticilerinin ibrası hükümlerine tâbidir. Böylelikle spor kulübü yöneticilerinin genel kurulda ibra edilmiş olması halinde istisnai olarak sadece ve sadece yeni yönetim veya yönetimler eski yönetim veya yöneticilere sorumluluk davası açamazlar. (Sunulmamış, gizlenmiş bilanço/ kalemler kararlar, suç unsuru taşıyan diğer hususların sonradan ortaya çıkması halleri gibi istisnalar hariç.) Yargıtay, geçmişte Galatasaray Spor Kulübü’nün genel kurulunda mali ibra ardından idari ibra edilmeme kararını iptal etti. Benzer kararlar ışığında geniş perspektifte bakıldığında, bu nedenle genel kurulda ibra anlamı içeren diğer gündemlerin kabul edilmesi ibranın ise reddedilmesi sonuçta hukuken İbrayı gündeme getirebilir”. Bkz. YAZICI, Öztürk, “İbra ve Spor kulüplerinde ibra” meselesi. www.ekohaber.com.tr/ekohaber-av-ozturk-yazici-15-12-2015-yazisi/erişim tarihi: 06.09.2020.

¹³⁴⁰ Yargıtay HGK, 14.05.2014 tarihli, 2013/2444 E.- 2014/663 K., sayılı Kararı: “...Dosya içindeki bilgi ve belgelerden; Galatasaray Spor Kulübü’nün 27.03.2011 günü yapılan olağan genel kurul toplantısı sonunda yönetim kurulu üyesi olan davalılarla ilgili olarak mali yönden ibranın oylanarak

Borçlar hukukunda borcu sona erdiren nedenlerden biri olan ibra kavramı, 6098 sayılı TBK m. 132 hükmüne göre tarafların aralarındaki mevcut bir borcu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya ve borçlunun borçtan kurtulmasına yönelik sözleşme yapmaları anlamına gelmektedir¹³⁴¹. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise ibrayı,

gerçekleştirildiği ve yönetim kurulu üyelerinin mali yönden ibra edildikleri, ikinci bir görüşme sonucu yönetsel yönden ibra edilip edilmeyecekleri konusunda da oylamaya geçilmesi üzerine Divan Başkanı tarafından yönetim kurulu üyesi davacıların ibra edilmediklerinin açıklandığı, oysa daha önce idari ve mali yönden yönetim kurulunun yaptığı çalışmalarla ilgili denetim kurulu raporunun kabul edildiği, bu durumda yönetim kurulu üyesi olan davacıların bu oylama sonucu ibra edilmiş oldukları anlaşılmaktadır. Her ne kadar Galatasaray Spor Kulübü Tüzüğü'nün 26/5. madde ve bendinde, mali ve yönetsel bakımdan aklanmanın (ibranın), ayrı ayrı görüşüleceği hüküm altına alınmış ise de oylamanın ayrı ayrı yapılacağına dair bir düzenleme bulunmadığı gibi, açıkça böyle bir hüküm mevcut olsa dahi denetim kurulunun yukarıda açıklandığı şekilde yönetim kurulunun mali ve yönetsel (idari) yönden yaptıkları çalışmalara ilişkin raporun kabul edilmesi karşısında yönetim kurulunu idari yönden ibra etmeme olanağı ortadan kalkmıştır ve mali yönden ibra, aynı zamanda idari (yönetsel) yönden ibrayı da kapsamaktadır. Spor kulüplerinin her türlü işlem ve faaliyetlerinde önemli olan paranın hesabının verilmesi olup, mali yönden kusurlu bulunmayan yönetim kuruluna idari yönden de kusur izafe edilmesi hukuken mümkün bulunmamaktadır... Dava, dernek genel kurul toplantısının iptali istemine ilişkindir. Davacılar vekili; müvekkillerinin G.. D.nin önceki yönetim kurulu başkan ve üyeleri olduklarını, 27.03.2011 tarihinde gerçekleştirilen olağan genel kurul toplantısında yönetim kurulunun ayrı ayrı yapılan oylama sonucu malî yönden ibra edildiği halde, idari açıdan ibra edilmediğini, bu durumun dernek tüzüğüne ve kanuni mevzuata aykırı olduğunu, divan kurulunun tarafsız davranmadığını, yönetimin taleplerinin divan kurulu tarafından dikkate alınmadığını ileri sürerek 27.03.2011 tarihli olağan genel kurul toplantısında idari açıdan ibra edilmeme kararının iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili; davacıların hazır buldukları genel kurul toplantısında alınan kararlara katılmadıklarına dair herhangi bir muhalefet şerhlerinin bulunmadığını, davanın aktif husumet yokluğu nedeniyle reddi gerektiğini savunmuştur. Mahkemece; genel kurul toplantı tutanaklarında davacıların açıkça muhalefet şerhlerinin olmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan davanın reddine karar verilmiş, davacılar vekilinin temyizi üzerine, Özel Dairece yukarıda açıklanan nedenlerle karar bozulmuştur. Yerel Mahkemece, önceki gerekçeler genişletilmek suretiyle direnme kararı verilmiş, direnme kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir. Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; yönetim kurulu üyelerinin, dernek genel kurul kararının iptalini talep edebilmesi için, genel kurul kararının yazıldığı tutanağa muhalefet şerhi yazdırılmalarına yasal açıdan gerek bulunup bulunmadığı, buradan varılacak sonuca göre de, davacıların bu davayı açabilip açamayacaklarına ilişkindir. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere özellikle, TMK'nun 83.maddesinde genel kurul toplantı tutanaklarına muhalefet şerhi konulmasının zorunlu unsur olarak düzenlenmediği anlaşıldığından, mahkemenin bu yöne ilişkin Özel Daire bozma kararına uyması gerekirken, aksine düşüncelerle önceki kararda direnmesi usul ve yasaya aykırıdır. Ne var ki, Yerel mahkemece işin esasına girilmeden, anılan husus dava şartı olarak kabul edilerek davanın reddine karar verildiğinden, Özel Dairenin yerel mahkemece değerlendirilmeyen işin esasına ilişkin bozması yerinde değildir. Bu bakımdan, yerel mahkemece işin esasına girilerek, oluşacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmek üzere direnme kararı bozulmalıdır. S O N U Ç: Davacılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda gösterilen değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı 6217 sayılı Kanunun 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. Maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, aynı kanunun 440/I maddesi uyarınca tebliğden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 14.05.2014 gününde oybirliği ile karar verildi. Kararın tam metni için bkz. www.turkhukuksitesi.com/erişim tarihi:06.09.2020.

¹³⁴¹ GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi, Vedat Kitapevi, İstanbul, 2015, s. 15 (İbra); VON TUHR, s. 649; ÇETİN, s. 184; GENÇ, s. 76 (Dernekler); Önceki 818 sayılı eBK hükümlerinde yer almayan ibra, İsviçre Borçlar Kanunu m. 115 hükmünde düzenlenen doktrin ve uygulama tarafından borcu sona erdiren nedenlerden biri olarak kabul edilen bir kavramdır. TBK m. 132 hükmünde yer verilerek TBK açısından sistematik bir eksiklik giderilmiştir. TBK m. 132 gerekçesi

“...kaynağı ne olursa olsun alacak hakkı doğduktan sonra, onu düşüren bir sözleşme” olarak tanımlamıştır¹³⁴². İbra sözleşmesi herhangi bir şekil şartına bağlı olmayıp yazılı ve sözlü olabilir¹³⁴³

İsviçre- Türk hukukundaki baskın görüşe göre, “menfi borç ikrarı” diğer bir ifade ile “borçtan kurtarma” niteliğinde olan ibra, yönetim kurulunca söz konusu dönemde yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğunun ve ortaklık açısından işin gereğine uygun olduğunun, genel kurul tarafından beyan edilmesidir¹³⁴⁴. Yani o döneme dair yönetim kurulunun sorumlu tutulamayacağına yönelik tek taraflı ve ibra edilenin kabulüne gerek duyulmayan irade açıklamasıdır¹³⁴⁵.

Yönetim kurulu tarafından genel kurula sunulan, defter, kayıt ve hesaplar ibranın muhtevasını belirler. Genel kurulda görüşülmeyen ve genel kurulun öğrenme fırsatı bulmadığı konu ve işlemler ibra kapsamına girmez¹³⁴⁶. Ancak genel kurulca her halükarda bilinebilecek konuların da ibranın kapsamına dâhil olduğu kabul edilmelidir¹³⁴⁷.

YHGK bir kararında; “Yönetim kurulu önceden yapılan harcamaları olağan mali genel kurulda açıkça gündeme alıp, ibra edilip edilmemesini genel kurulun onayına sunmuş, yapılan oylamada bir muhalefete karşı ekseriyetle yapılan harcamalara icazet verilerek yönetim ibra edilmiştir. İşin oluşundan önce onay vermekle sonradan icazet vermek arasında hukuki sonuç yönünden fark yoktur”, doğrultusunda hüküm tesis ederek bir spor kulübünde tüzüğe aykırı olarak yapılan borçlanma işlemine genel kurulun ibra suretiyle icazet verilebileceğini; dernek genel kurulundan hiçbir şey saklanmadan yapılan ibranın 6762 sayılı eTTK m. 380 hükmüne paralel bir biçimde sonuç doğuracağını ifade etmiştir¹³⁴⁸.

---

için bkz. ERMAN, Hasan/İNAL, Emrehan/BAYSAL, Başak, Karşılaştırmalı Gerekçeli 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 234.

¹³⁴² YHGK, 11.12.1971 tarih ve 1969/4-937 E.; 740 K. sayılı Kararı. Kararın özeti için bkz. ÇETİN, s. 185.

¹³⁴³ ÇETİN, s. 185.

¹³⁴⁴ PULAŞLI, s. 1965-1966 (Şirketler Hukuku Şerhi); GÜMÜŞ, s. 63 (İbra); ÇETİN, s. 186; GENÇ, s. 76 (Dernekler).

¹³⁴⁵ PULAŞLI, s. 1965 (Şirketler Hukuku Şerhi); GENÇ, s. 76 (Dernekler).

¹³⁴⁶ PULAŞLI, s. 1968 (Şirketler Hukuku Şerhi).

¹³⁴⁷ ÇETİN, s. 197.

¹³⁴⁸ Bkz. Yarg. HGK, 25.10.2000 tarihli 2000/2-1282 E.-2000/1558 K. sayılı Kararı. (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

Dernek yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin gerek Türk Medeni Kanununda gerekse 5253 sayılı Dernekler Kanununda, pozitif bir hüküm mevcut değildir¹³⁴⁹. Bu arada derneklerde denetleme kurulları da ibra bakımından yönetim kurulları ile benzer hükümlere tabidirler.

6102 sayılı TTK m. 424, m. 558 ve m. 559 hükümlerinde ibra kavramı düzenlenmiştir. Spor kulüpleri ile ilgili düzenleme olan GSKY m. 11/c hükmüne göre ise genel kurulun görev ve yetkileri arasında yönetim kurulunu ibra etmek de yer almaktadır. Ancak TMK bu konuda her hangi bir hüküm içermemektedir. Bu nedenle, doktrin ve Yargıtay tarafından benimsenen baskın görüşe göre ibra konusunda, dernek veya şirket vasfındaki kulüplerde TTK hükümleri kıyasen uygulanabilir¹³⁵⁰. Dernek vasfındaki kulüplerde ise bazı durumlarda TBK hükümleri kıyasen uygulanabilir¹³⁵¹.

Genel kurul tarafından alınan ibra kararı ile maddi bakımdan yönetim kurulunun hukuki işlem ve faaliyetleri onaylanmaktadır. İbra kararı ile spor kulübü derneğinin her türlü

---

¹³⁴⁹ “Kanaatimizce Kanun koyucunun konuyu Türk Medeni Kanununu ve Dernekler Kanunu’nda düzenleme gereği duymamasının nedeni derneklerin özerk yapılı statülerine müdahale etmeyerek bunu kendi tüzüklerinde düzenlemelerini tercih etmiş olmasıdır. Buna göre, dernek tüzüğünde, yönetim kurulu üyelerinin ibrasına yönelik karar alınması, genel kurulun işleyiş biçimi, ibranın hukuki niteliği ve sonuçlan hakkında düzenleme olması halinde buradaki hükümler geçerli olacak ancak dernek tüzüğünde böyle bir hüküm bulunmaması halinde Türk Medeni Kanunu’nun beşinci kitabı olan Türk Borçlar Kanunu’nun İbraya ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır”. Bkz. ÇETİN, s. 190.

¹³⁵⁰ TTK m. 424: “Bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla beraber, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz.”; “Genel kurul tarafından verilen ibra kararlarının hukuki sonuç doğurabilmesi için ibranın açık ibra, yani somut olayların tartışılıp değerlendirilmek sureti ile ilgililerin ibrasına karar verilmesi gerekmektedir...” Bkz. Yarg. 11. HD. 13.05.2013 tarihli, 2012/10887 E.-2013/9792 K. sayılı Kararı.

¹³⁵¹ Bkz. ÇETİN, s. 190; TTK hükümlerine göre gerçekleşen, genel kurulda mali yönden ibra edilmemek ile ilgili güncel bir örnek: “Beşiktaş’ta Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Kurulu dün gerçekleştirildi. Kulübün bir önceki başkanı Fikret Orman, 31 Mayıs 2019 tarihine kadar olan son bir yıllık hesap dönemine ilişkin faaliyet ve işlemlerden dolayı ibra edilmedi. Dönemin yönetim kurulu üyeleri tek tek ibra edilirken, Fikret Orman hakkındaki karar oy birliği ile alındı. Böylece Orman için mahkeme yolu açılmış oldu”. www.sabah.com.tr/spor/futbol/erişim tarihi. 04. 04. 2020; İdari yönden ibra edilmemek ile ilgili yakın tarihli bir örnek ise GS spor kulübü kongresinde yaşanmıştı. “... Genel kurulda eski başkan Dursun Özbek yönetiminin 2018 yılının 23 günü ile kulübün mevcut başkanı Mustafa Cengiz yönetiminin iki dönem faaliyetleri üyelerin ibrasına ayrı ayrı sunuldu. İlk olarak 2018 yılı Ocak ayı Dursun Özbek yönetiminin 23 günlük faaliyetlerinin ibrasının oylaması başlarken, ardından ise Mustafa Cengiz yönetiminin ilk dönemi olan 23 Ocak - 29 Mayıs dönemi oylaması sunuldu. Sonrasında ise Cengiz yönetiminin ikinci döneminin ibra oylamasına başlandı. Üyelerin oylaması sonucu Dursun Özbek yönetiminin 23 günlük faaliyetleri mali ve idari yönden ibra edildi. Mustafa Cengiz yönetiminin ilk dönemi olan 23 Ocak - 29 Mayıs dönemdeki faaliyetleri de idari ve mali yönden oy çokluğu ile ibra edildi. Mustafa Cengiz’in ikinci dönemi olan 29 Mayıs’tan günümüze kadar olan süreçte ise Cengiz yönetimi mali yönden ibra edilirken, idari yönden ibra edilmedi. Bkz. 23. 03. 2019 Cumartesi günü Cumhuriyet gazetesi haberi. www.cumhuriyet.com.tr/haber/mustafa-cengiz-yonetimi-ibra-edilmedi-1310169/erişim tarihi: 06.09.2020.

tazminat veya rücu talebi sona erer. Fakat ibra kararı bir kulüp içi hukuki işlemdir. Spor kulübü haricinde, diğer şahıslar açısından bir etkisi yoktur. Böylelikle spor kulübü derneklerinin genel kurul toplantısında alınan ibra kararı dernek üyelerinin ve alacaklıların hukuki sorumluluk davası açma haklarını sona erdirmez. Ancak ibra kararı ile spor kulübü derneği, yönetim kurulu üyelerine karşı dava açma hakkını kaybeder¹³⁵². Ayrıca, ibra ancak şirket veya dernek yönetim kurulunun gerçek faaliyetlerini yansıtan bir bilançoya dayalı olarak yapıldığı oranda yönetim kurulu üyelerini sorumluluktan kurtaracaktır. Bu döneme ilişkin olarak, genel kurulun bilgisine sunulmamış veya hileli olan işlemler, ibranın kapsamına girmezler¹³⁵³.

TTK m. 558 hükmünün birinci fıkrasında; “İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. 445’inci madde hükmü saklıdır,” denilmiştir. Bu çerçevede, spor kulübü genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, sonradan başka bir genel kurul kararı ile kaldırılamaz. Ancak, ibraya ilişkin genel kurul kararının iptali talep edilebilir (TTK m.558/1 ve TTK m.445)¹³⁵⁴. Spor kulübü derneklerinde genel kurul kararının iptali hususu TMK m. 83 düzenlenmiştir. Şüphesiz ki spor kulübü yönetim kurulunun ibra edilme veya edilmemesi de bir genel kurul kararı olup dernekler hukuku bakımından TMK m. 83 hükmü kapsamındadır¹³⁵⁵.

Son yıllarda özellikle AŞ genel kurullarında oldukça sık rastlanan ancak Yargıtay tarafından uygun görülmeyen, bir genel kurulun aldığı kararı zamanaşımı süresi içinde bir diğer genel kurul kararının kaldırması uygulaması karşısında yüksek mahkeme bu hususu hukuka uygun olarak çözüme kavuşturmak istemiştir¹³⁵⁶. Yargıtay kararına göre

---

¹³⁵² SEVER, Rabia, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Bakımından Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012, s. 22.

¹³⁵³ YASAMAN, Hamdi, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler-Mütalaalar-Bilirkişi Raporları II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 202; Bkz. Yarg. 11. HD. 14.10.1982 tarihli, 1982/3596 E.- 1982/3884 K. sayılı Kararı. www.akcan.av.tr/ erişim tarihi: 10.09.2020.

¹³⁵⁴ ALTAŞ, Soner, Yeni TTK ‘ya Göre Şirketler Hukukunda Neler Değişti?, Seçkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 548 (Şirketler Hukukunda Neler Değişti).

¹³⁵⁵ TMK m. 83: “Toplantıda hazır bulunan ve kanuna veya tüzüğe aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına katılmayan her üye, karar tarihinden başlayarak bir ay içinde; toplantıda hazır bulunmayan her üye kararı öğrenmesinden başlayarak bir ay içinde ve her hâlde karar tarihinden başlayarak üç ay içinde mahkemeye başvurmak suretiyle kararın iptalini isteyebilir. Diğer organların kararlarına karşı, dernek içi denetim yolları tüketilmedikçe iptal davası açılmaz. Genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır.”

¹³⁵⁶ Bahsedilen Yargıtay Hukuk Dairesi Kararı ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. ALTAŞ, s. 548-549 (Şirketler Hukukunda Neler Değişti); Öte yandan Yargıtay’a göre, “İbraları henüz görüşülmediği için haklarında ibra kararının verilmeyen yönetim kurulu üyelerinin tekrar seçilemeyeceğine ilişkin bir hüküm bulunmadığına göre, seçimlerine ilişkin genel kurul kararının iptali doğru değildir ve ibra etmedikçe

hakkında dava açılmamış ve (kural olarak) hükümlerini doğurmuş bulunan ibra kararının yıllar sonra kaldırılmasının işlem güvenliği anlayışına ve hukuka uygun değildir¹³⁵⁷. Doktrindeki baskın görüşe ve Yargıtay’a göre, ibra menfi borç ikrarı olarak nitelendirildiğine göre, bu ikrardan tek taraflı olarak dönmek imkânı bulunmamaktadır¹³⁵⁸.

Kanaatimizce, 2013/2444 E -2014/663 K. sayılı Hukuk Genel Kurulu kararında Yargıtay’ın belirttiği üzere, spor kulüplerinde mali yönden ibra edilmek, aynı zamanda idari yönden ibrayı da içermelidir¹³⁵⁹. Dolayısı ile spor kulübü derneklerinin yönetilmesinde mali yönden kusurlu bulunmayan yönetim kuruluna idari yönden de kusur izafe edilmesinin hukuki mantığı bulunmadığı görüşünü taşıyoruz. İbra edilmeme veya edilmeme kararı somut verilere dayalı olarak alınmalıdır. Spor kulüplerinde esas olan, yönetim kurulunun her türlü işlem ve faaliyetlerinde en basit tabirle “kasada olan veya harcanan paranın hesabının verilmesi” olup, bu konudaki hususların tespiti de somut ve objektif muhasebe kayıt ve verilerine göre mali açıdan bir yapılan bir denetleme ile mümkün olacaktır. İdari yönden ibra edilmeme ise muğlak bir kavramdır. Hangi kıstaslara göre bir spor kulübünün iyi idare edilip edilmediği tespit edilecektir. Bize göre doğru olan, bir başkasına göre yanlış olabilir. Bizce, bazı kulüplerin tüzüklerine ayrıca “idari yönden ibra” şartı getirmeleri, ibra kavramı ile çelişen hukuka

---

önceki denetçinin ise tekrar seçilmesi mümkün değildir”. Kararın tam metni için bkz. www.kararara.com/yargitay/11hd/erişim tarihi: 10.09.2020.

¹³⁵⁷ ALTAŞ, s. 548 (Şirketler Hukukunda Neler Değişti).

¹³⁵⁸ “Ayrıca ibranın Türk/İsviçre hukukunda yenilik doğurucu bir karar olduğu görüşü de dikkatle değerlendirilmiştir, Ancak ibra bir genel kurul kararı olduğu için bu karara karşı iptal davası açılabilir. Bu sebeple Tasarının 445’inci maddesi saklı tutulmuştur.” Bkz. TTK m. 558 hükmü Gerekeşi; TTK m. 558 hükmünün ikinci fıkrası, eTTK m. 380 hükmünün kısmen tekrarıdır. Şöyle ki, eTTK m. 380 hükmüne göre; “Bilançonun tasdikine dair olan umumi heyet kararı, aksine sarahat olmadığı takdirde, idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıpların ibrasını tazammun eder. Bununla beraber bilançoda bazı hususlar belirtilmemekte veyahut bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine mani yanlış bir takım hususları ihtiva etmekte ise, idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıplar, bilançonun tasdiğiyle ibra edilmiş olmazlar.” Düzenlemesi söz konusu idi. Zikrettiğimiz fıkrada da, “Yargıtay kararları ile oluşan hukuk bu suretle aynen korunmuştur. Hükmün iki yeniliği vardır. İkisi de İBK m. 758 (1) ve (2) fıkralarından alınmıştır. Bu da, ibraya olumlu oy veren pay sahipleri ve ibra kararını bilerek payı iktisap eden kişilerin dava haklarına ilişkindir. İkinci yenilik, diğer pay sahiplerinin dava haklarının ibra kararının alınmasından altı ay sonra düşeceğine ilişkin hükümdür.” Bkz. TTK m. 558 hükmü Gerekeşi. Bkz. ALTAŞ, s. 549 (Şirketler Hukukunda Neler Değişti); Yargıtay da ibranın menfi borç ikrarı niteliğinde olduğunu belirtmektedir. Bkz. Yarg. 4. HD. 27.04.1987 tarihli 1987/2240 E.- 1987/3204 K. sayılı Kararı. YURDUSEVEN, Şeyma, Borçlar Hukukunda İbra, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 19; İbranın menfi borç ikrarı olduğuna dair görüşler için bkz. PULAŞLI, s. 725 (Şirketler Hukuku); TEKİNALP, s. 468; ÖNDER, Fahrettin, M./ KARADEMİR, Halis, İbra Kararında Oy Hakkından Yoksunluk, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 4, Ekim, 2017, s. 175.

¹³⁵⁹ “Genel kurul yönetim kurulu üyelerini ibra etmekle onların kusursuz bir hesap dönemi yürüttüklerini, işlemlerini onayladığını, açıklamış olur”. Bkz. SEVER, s. 39.

aykırı bir düzenlemeye yol açmaktadır. Ayrıca bir spor kulübü derneğinde GK, YK'nu her zaman görevden alabilir. Meğerki böyle bir irade genel kurul üyeleri arasında ağırlık kazanmış olsun. Bu nedenle mali yönden ibra kavramı yanında idari yönden ibra edilmeme kavramına gerek olmamaktadır. Diğer yandan, uygulamada binlerce kongre üyesinin katıldığı genel kurullarda ibra gibi önemli konuların sağlıklı bir şekilde tartışılmadığı ve kongrelerin parmak hesabı yapılan toplantılar haline geldiği açıktır¹³⁶⁰.

h. Yönetim kurulunun sona ermesi

Genel olarak, yönetim kurulu üyeliği, görev süresinin dolması, derneğin sona ermesi üyenin ölümü veya gaipliği, fiil ehliyetini yitirmesi veya iflâsı, istifa veya ihraç gibi nedenlerle sona erer. Ayrıca, yönetim kurulunu seçmekle görevli olan organ olan genel kurul kararı ile her zaman yönetim kurulu görevden alınabilir¹³⁶¹.

Yönetim kurulu üyeliğine son verebilme yetkisinin, dernek veya spor kulübü tüzüğüne konulacak bir hükümle kısıtlanabileceğinin mümkün olduğunu söyleyebiliriz¹³⁶². Ne var ki dernek (spor kulübü) yönetim kurulu üyeliğinin geri alınmasının tüzükle sınırlandırıldığı hallerde bile, yönetim kurulu üyelerini seçen organ, önemli nedenlerden birinin varlığı halinde, yönetim kurulu üyeliğini geri alabilir. Örneğin; görevin kötüye kullanılması veya emniyeti suiistimal, kulüp kayıt ve defterlerinin kötü bir biçimde tutulması, kulüp üyelerini aydınlatma yükümlülüğünün ihlâli gibi hususlar “önemli neden” olarak kabul edilebilir¹³⁶³.

Yönetim kurulu, derneğin veya kulübün zorunlu bir organı olduğundan, yönetim kurulunun tüzüğe göre kuruluşuna olanak kalmadığı ya da yönetim kurulu, dernekler hukukunda veya kulüp tüzüğünde öngörüldüğü biçimde varlığını sürdüremediği takdirde, kulübün kendiliğinden sona ermesi söz konusu olur. Bunun dışında, yönetim kurulunun geçici olarak kurulamaması halinde, derneğe bir kayyım atanabilir¹³⁶⁴.

---

¹³⁶⁰ Örneğin, yönetimin idari yönden ibra edilmemesi yargılama konusu olan 27.03.2011 tarihli Galatasaray Kulübü Mali Kongresine 1987 kongre üyesi katılmış ve toplantı yaklaşık 9,5 saat sürmüştü. www.bloomberght.com/haberler/erişim tarihi: 06.09.2020.

¹³⁶¹ ÖZSUNAY, s. 213-214; DURAL/ÖĞÜZ, s. 320; ÖZTAN, s. 364 (Temel Kavramlar); GENÇ, s. 72 (Dernekler).

¹³⁶² ÖZSUNAY, s. 213-214.

¹³⁶³ ÖZSUNAY, s. 213-214; DURAL/ÖĞÜZ, s. 320.

¹³⁶⁴ ÖZSUNAY, s. 213-214; DURAL/ÖĞÜZ, s. 320.

TMK m. 84/2 hükmüne göre (eDer. K. m. 26/c-1), yönetim kurulundaki üye sayısının, boşalmalar nedeniyle yedeklerin de getirilmesinden sonra, üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi durumunda, genel kurulun mevcut yönetim kurulu üyeleri ya da denetleme kurulu (DK) tarafından 1 (bir) ay içinde toplantıya çağrılmasını öngörmektedir. Bu durumda, yeni yönetim kurulu, dernek genel kurulu tarafından seçilecektir. Ancak, mevcut yönetim kurulu üyeleri ya da denetleme kurulu tarafından genel kurul toplantıya çağrılmaz ise, dernek üyelerinden birinin başvurusu üzerine, TMK m. 84/2 hükmüne göre, sulh mahkemesi, dernek üyeleri arasından seçeceği üç kişiyi bir ay içinde genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir¹³⁶⁵.

Yönetim kurulu üyeliğine atanan kişi, mahkemeye bildirimde bulunarak bu görevden ayrılabilir. Ayrıca, derneğin çıkarlarının gerekli kıldığı durumlarda, başka bir üyenin istemi üzerine ya da doğrudan doğruya mahkeme tarafından da, yönetim kuruluna atanan üyenin görevine son verilebilir. Bu durumda, yönetim kuruluna mahkemece başka bir üye atanmalıdır¹³⁶⁶.

3. Denetleme (Denetim) Kurulu

a. Oluşumu

Denetleme (denetim) kurulu (DK), TMK m. 72, Der. K. m.7/f ve GSKY m. 6 hükümlerinde, dernek vasfındaki spor kulüpleri için zorunlu organlar arasında gösterilmiştir¹³⁶⁷. Dernekler Kanunu m. 9 hükmüne göre, derneklerde (dolayısıyla spor kulüplerinde) iç denetim esastır¹³⁶⁸.

Denetleme kurulu, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun zorunlu organ olarak öngördüğü bir organdır. Önceki 743 sayılı Medenî Kanun sadece genel kurul ile yönetim kurulunu zorunlu organ olarak düzenlemiş, denetim kurulundan söz etmemiştir (bkz. eMK m 57, 67).

Dernekler hukukunda 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu da denetleme kurulunu zorunlu organ olarak düzenlememiştir. Denetleme kurulunun zorunlu organ

¹³⁶⁵ SAYMEN, s. 352; ÖZSUNAY, s. 213-214; DURAL/ÖĞÜZ, s. 320

¹³⁶⁶ ÖZSUNAY, s. 214.

¹³⁶⁷ ÖZSUNAY, s. 221; ÖZTAN, s. 35 (Tüzel Kişiler); DURAL/ÖĞÜZ, s. 321.

¹³⁶⁸ ÖZSUNAY, s. 222; ÇAĞLAYAN, S. 77; AYAR, s. 997 (Spor Kulübü Dernekleri); AYKUL, s. 67.

olarak diğ er organlar arasına katılması, mülga 1630 sayılı Dernekler Kanunuyla gerçekleşmiştir. 2908 sayılı önceki Dernekler Kanunu da m. 19/I-b.3 hükmüyle denetleme kurulunu zorunlu organ olarak korumuşt u. Yürürlükteki TMK m. 72/I hükmü bu organı “denetim kurulu” adıyla zorunlu organ olarak düzenlemiştir. 4721 sayılı TMK sonrasında yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu m.9/1 hükmü “iç denetim” kenar başlığını taşımakta olup denetleme (denetim) kurulundan söz etmektedir¹³⁶⁹. 5253 sayılı Der. K. m. 9/1 hükmüne göre; “Derneklerde iç denetim esastır. Genel kurul, yönetim kurulu veya denetim kurulu tarafından iç denetim yapılabileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırılabilir. Genel kurul, yönetim kurulu veya bağımsız denetim kuruluşlarınca denetim yapılmış olması, denetim kurulunun yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz”.

5253 sayılı Der. K. m. 9/2 hükmünde ise, “Denetim kurulu, derneğin, tüzüğünde gösterilen amaç ve amacın gerçekleştirilmesi için sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediğini, defter, hesap ve kayıtların mevzuata ve dernek tüzüğüne uygun olarak tutulup tutulmadığını, dernek tüzüğünde tespit edilen esas ve usullere göre ve bir yılı geçmeyen aralıklarla denetler ve denetim sonuçlarını bir rapor halinde yönetim kuruluna ve toplandığında genel kurula sunar.” şeklinde amir bir düzenleme vardır.

Derneklerin zorunlu organlarından üçüncüsü olan denetim kurulu, üç asıl ve üç yedek üyeden az olmamak üzere tüzükte belirtilen sayıda üyeden oluşur ve genel kurulca seçilir (MK. m.86/1)¹³⁷⁰. Medenî Kanun, denetim kurulunun en az üç asıl üyeden oluşmasını öngördüğü ve bu hüküm emredici mahiyette olduğu içindir ki, tüzüğe denetim kurulunun bu sayıdan daha az, örneğin bir veya iki kişiden oluşacağı şeklinde hüküm konulamaz. Fakat Kanunda tavan belirlenmemiş olduğuna göre, kurulun daha fazla sayıda üyeden oluşacağına ilişkin hüküm konulmasına engel yoktur¹³⁷¹.

Her dernek üyesinin denetleme kurulu üyeliğine seçilme hakkı vardır. Ancak, yönetim kuruluna seçilmeleri yasaklanmış olan kişilerin, örneğin TBMM üyelerinin, özel gelir

---

¹³⁶⁹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 621; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

¹³⁷⁰ Örnek olarak FB Tüzüğü m. 43: Denetim Kurulu, üç (3) yıl için seçilmiş beş (5) asıl ve üç (3) yedek üyeden oluşur. Asıl üyelere en az üçünün, yedek üyelere en az birinin hukuk, iktisat, maliye veya işletme dallarından herhangi birisinde yükseköğrenim yapmış olması zorunludur. www.fenerbahce.org/erişim tarihi: 12.10.2020.

¹³⁷¹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 621; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

kaynakları veya özel imkânları kanunla sağlanmış olan kamu yararına çalışan derneklerin yönetim kurullarında olduğu gibi denetim kurullarında da görev almaları mümkün değildir (Bkz. ANY. m.82/I). Denetleme kuruluna dernek üyesi olmayanların da seçilebileceği kabul edilmektedir¹³⁷².

Genel kurulca seçilen denetim kurulu asıl ve yedek üyelerinin, aynen yönetim kurulu asıl ve yedek üyelerinde olduğu gibi, genel kurulu izleyen otuz gün içinde mülkî amirliğine yönetim kurulu başkanı mülkî idare amirliğine yazı ile bildirilmesi gerekir (Bkz. Der. K. m. 23; Der.Y. m. 17)¹³⁷³. Ancak genel kurul tarafından seçilen asıl ve yedek yöneticilerin ilgili makama bildirimlerine dair Der. K. m. 23 hükmü, 26.03.2020 tarihli ve 31080 RG sayılı 1. Mükerrer sayısı ile yayınlanan 7226 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değişikliğe uğramıştır¹³⁷⁴.

b. Görev ve yetkileri

Spor kulübü derneği denetleme kurulunun oluşumu, görev ve yetkileri, Dernekler Kanunu dışında GSKY m. 14 hükmünde de sayılmıştır¹³⁷⁵. Spor kulüpleri de kendi

¹³⁷² AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 621.

¹³⁷³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 621; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

¹³⁷⁴ Kanun'un m. 21 hükmü ile "Genel kurul toplantısı ve organlara seçilenlerin idareye bildirilmesi" başlıklı Der. K. m. 23 hükmünde birtakım değişiklikler yapılmıştır... Bu kapsamda (i) genel kurulda seçilen asıl ve yedek yöneticilerin genel kurul tarihinden itibaren 30 gün içinde, (ii) dernek üyeliğine yeni kabul edilen kişiler ile dernek üyeliği sona eren kişilerin kabul veya sona erme tarihinden itibaren 45 gün içinde ve (iii) ilgili değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde mevcut üyeleri, bildirmesi gerekmekte olup aksi halde ilgili dernek yöneticilerinin her biri aleyhine 500,00 (BeşYüz) TL idari para cezası uygulanması gündeme gelecektir.

¹³⁷⁵ GSKY m. 14 (Görev ve Yetkileri): Denetim kurulu üç asıl ve üç yedek üyeden az olmamak üzere kulüp tüzüğünde belirtilen sayıda oluşur. Denetim kurulu, denetleme görevini kulüp tüzüğünde belirtilen usul ve esaslara göre yaparak denetleme sonuçlarını bir raporla yönetim kuruluna ve genel kurula sunar. Kulüplerde iç denetim esastır. Genel kurul, yönetim kurulu veya denetim kurulu tarafından iç denetim yapılabileceği gibi bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırılabilir. Genel kurul, yönetim kurulu veya bağımsız denetim kuruluşlarınca denetim yapılmış olması denetim kurulunun yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Denetim kurulu, kulübün, tüzüğünde gösterilen amaç ve amacın gerçekleştirilmesi için sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediğini, defter, hesap ve kayıtların mevzuata ve kulüp tüzüğüne uygun olarak tutulup tutulmadığını kulüp tüzüğünde tespit edilen usul ve esaslara göre bir yılı geçmeyen aralıklarla denetler ve denetim sonuçlarını bir rapor halinde yönetim kuruluna ve genel kurula sunar. Denetim kurulu üyelerinin talebi üzerine, her türlü bilgi, belge ve kayıtların kulüp yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri ile tesislerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur.

tüzüklerinde denetleme kurulunun görev ve yetkilerini yasalar çerçevesinde belirleyebilirler¹³⁷⁶.

GSKY m. 14/3 hükmüne göre spor kulübü derneğinin genel kurulu, yönetim kurulu veya denetleme kurulu tarafından iç denetim yapılabileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırılabilir. Genel kurul, yönetim kurulu veya bağımsız denetim kuruluşlarınca denetim yapılmış olması, denetleme kurulunun görev ve yetkilerini ortadan kaldırmaz¹³⁷⁷.

Bu arada genel kurul tarafından yönetim kurulu ve denetleme kurulları hakkında ibra kararları alınması da bir denetim mekanizması olarak görülebilir. Özellikle yönetim kurulu faaliyetleri oldukça çeşitlidir ve genel kurulun bu faaliyetler karşısında ibra kararı alıp almama konusunda inisiyatifi olmalıdır¹³⁷⁸. Ancak bu hususta Yargıtay'ın aksi yönde içtihadı söz konusudur¹³⁷⁹.

GSKY m. 14/1 hükmüne göre, kulüplerde denetleme kurulu (denetim kurulu), üç asil ve üç yedek üyeden az olmamak üzere kulüp tüzüğünde belirtilen sayıda oluşur ve GSKY m. 14/2 hükmüne göre, denetim kurulu, denetleme görevini kulüp tüzüğünde

---

¹³⁷⁶ FB Tüzüğü m. 44 (1): Denetim Kurulu, Kulübün iç denetim organı olup, bu sıfatla aşağıda belirtilen görevleri yapar: (a) Kulübün, Tüzüğün 3. maddesine uygun faaliyette bulunup bulunmadığını; defter, hesap ve kayıtlarının, mevzuata ve Kulüp Tüzüğüne uygun olarak tutulup tutulmadığını; Kulüp iş ve işlemlerinin Tüzük'te tespit edilen esas, usul ve bütçeye uygun gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini, her üç ayda bir denetler ve denetim sonuçlarını bir rapor halinde Yönetim Kurulu'na sunar. Bu raporun bir örneği Yönetim Kurulu tarafından istişare amacıyla Yüksek Divan Kurulu'na sunulur. (b) Yıllık denetim raporunu hazırlayarak Yönetim Kurulu'na ve Genel Kurul'a sunar. Yıllık denetim raporunda ayrıca, Yönetim Kurulu'nun ibra edilip edilmemesi hususunda açık ve kesin görüşünü Genel Kurul'a bildirir. (c) Gündeminde seçim maddesi bulunan Genel Kurul'un yapılacağı ayın başına kadar geçen süre içinde, ek denetim raporu hazırlayarak yönetim kurulunun ibra edilip edilmemesi hususunda açık ve kesin görüşünü Genel Kurul'a sunar. (d) Yönetim Kurulu'nun talebi halinde spor şubelerinde, Kulübün kurduğu veya ortağı olduğu şirket ve kuruluşlarda denetim yaparak, denetim sonuçlarına dair raporunu Yönetim Kurulu'na sunar. (e) Denetim Kurulu Üyeleri'nin talebi halinde, her türlü bilgi, belge ve kayıtların, Kulüp yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, tesis, sosyal tesis ve eklentilerine girme taleplerinin yerine getirilmesi zorunludur. (2) Denetim sonucunda Kulübün menfaatlerine zarar veren Tüzük veya mevzuat hükümlerine aykırı bir durumun mevcudiyeti veya Kulübün mali bünyesini olumsuz etkileyecek harcamalar yapıldığı ya da Tüzük hükümlerine aykırı borçlanıldığı tespit edildiği takdirde, Denetim Kurulu, Yönetim Kurulu'ndan bu aykırılıkların sebebini sorar ve düzeltilmesini talep eder. Yönetim Kurulu'ndan tatminkâr bir açıklama veya bir (1) ay içinde 43 herhangi bir cevap almadığı takdirde Denetim Kurulu, Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak yükümlüdür. www.fenerbahce.org/erşim tarihi: 12.10.2020.

¹³⁷⁷ SAYMEN, s. 352; DURAL/ÖĞÜZ, s. 322; KILIÇOĞLU, s. 528 (Madeni Hukuk); ERTAŞ/PETEK, s. 193; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381; AYAR, s. 997 (Spor Kulübü Dernekleri).

¹³⁷⁸ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

¹³⁷⁹ "Spor kulüplerinde önemli olan paranın hesabının verilmesi olup mali yönden kusurlu bulunmayan yönetim kuruluna idari yönden kusur yüklenilmesinin hukuken mümkün olmadığı, bu nedenle olağan genel kurul toplantısında davacılar aleyhine alınan idari (yönetimsel) yönden ibra edilmeme kararının iptaline karar verilmesi gerekirken, davacıların muhalefet şerhi yazmadıkları gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir". Bkz. Yarg. 18. HD. 19.06.2012 Tarih, 2012/373 E.-2012/7492 K. Sayılı Kararı. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

belirtilen usul ve esaslara göre yaparak denetleme sonuçlarını bir raporla yönetim kuruluna ve genel kurula sunar¹³⁸⁰.

Denetleme kurulu, GSKY m. 14/4 hükmüne göre, kulübün, tüzüğünde gösterilen amaç ve amacın gerçekleştirilmesi için sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediğini, defter, hesap ve kayıtların mevzuata ve kulüp tüzüğüne uygun olarak tutulup tutulmadığını kulüp tüzüğünde tespit edilen usul ve esaslara göre bir yılı geçmeyen aralıklarla denetler ve denetim sonuçlarını bir rapor halinde yönetim kuruluna ve genel kurula sunar (Bkz. Der. K. m. 9/2).

Denetim kurulu GSKY m. 14/5 hükmüne göre, üyelerinin talebi üzerine, her türlü bilgi, belge ve kayıtların kulüp yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri ile tesislerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur (Bkz. Der. K. m. 9/3)¹³⁸¹.

Bu kontrolün ne şekilde yapılacağını kulübün tüzüğü tayin eder¹³⁸². Örnek olarak, denetleme kuruluna, yönetim kurulunun yapacağı her masrafı veya muayyen bir meblâğın üstündeki masrafları tasdik etmek yetki ve görevi verilebilir. Bunlar dışında, yönetim kurulu tarafından serbestçe yapılan masrafları her hafta, her ay veya her üç ayda bir kontrol etmek, genel kurula bu hususta bilgi vermek, yapılan yolsuzlukları genel kurula bildirmek veya yapılması mümkün yolsuzlukların önüne geçecek tedbirleri bildirmek görevi söz konusu olabilir¹³⁸³.

Bu organın görevi genel kurul adına yönetim kurulu faaliyetlerini kontrol etmek olduğundan, yetkilerinin yönetim kurulu veya yönetim kurulu mensubu bir veya birkaç üyeye verilmesi mümkün değildir. Eğer böyle bir uygulama kabul edilirse, kontrol etmek amacının gerçekleşmesine imkân kalmayabilir¹³⁸⁴.

Spor kulübü derneği üyeleri, kulübün iç denetimini sağlamak amacıyla denetleme kuruluna başvurarak, kulüp tüzüğündeki yöntem ve kurallara göre gereken denetimin yapılmasını isteyebilirler. Kulüp üyeleri, denetim raporu hakkında, genel kurul toplantısında görüşlerini de açıklayabilirler. Bundan başka kulüp üyelerinden her biri, eksikliği ya da yanlışlığı nedeniyle benimsemediği bir denetleme kurulu raporuna karşı mahkemeye başvurabilmek hakkına da sahiptir. Ancak bu yola başvurabilmek için, ilk

¹³⁸⁰ KILIÇOĞLU, s. 528 (Medeni Hukuk), s. 528; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

¹³⁸¹ ÖZSUNAY, s. 223; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

¹³⁸² SAYMEN, s. 352-353; VELİDEDEOĞLU, s. 168; ÖZSUNAY, s. 222; DURAL/ÖĞÜZ, s. 321.

¹³⁸³ DURAL/ÖĞÜZ, s. 321-322.

¹³⁸⁴ SAYMEN, s. 352-353.

olarak; denetleme kurulu raporunun genel kurula sunulması, görüşülmesi ve onaylanması, ikinci olarak; genel kurul kararının, kanun ya da tüzük hükümlerine aykırı olması, üçüncü olarak da; karara itiraz eden üyenin, bu kararı onaylamamış bulunması gerekir¹³⁸⁵.

Ayrıca denetleme kurulu gerekli gördüğü hallerde TMK m. 75/1 hükmü uyarınca genel kurulun olağanüstü toplantıya davet edilmesini yönetim kurulundan talep edebilir¹³⁸⁶. Yönetim kurulu bu talebe karşın bir ay içinde genel kurulu toplantıya çağırmasa, kanaatimizce denetleme kurulu TMK. m.75/2 hükmüne göre kıyasen sulh hukuk hâkimine başvurabilir¹³⁸⁷. Bunun dışında denetleme kurulu TMK m. 84/2 hükmüne göre yönetim kurulunun üye sayısının üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi halinde doğrudan doğruya genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili ve görevlidir¹³⁸⁸.

İsviçre hukukunda kanun koyucu, genel nitelikteki derneklerin veya amatör spor kulüplerinin denetlenmesi amacıyla, herhangi bir denetim organını zorunlu görmemiştir. Bunun gerekçesi, İsviçre’de derneklerin veya amatör spor kulüplerinin karmaşık ekonomik uğraşlarda bulunmadıkları görüşünün hâkim olmasıdır. Bu nedenle, denetimin doğrudan doğruya üyeler tarafından yapılabileceğinin mümkün olduğu var sayılır¹³⁸⁹. Bununla beraber, tüzük hükümleri ile ihtiyari olarak bir denetim organının teşkil edilmesinin kararlaştırılması mümkündür. Nitekim İsviçre dernekler hukuku uygulamasında, oldukça küçük derneklerde bile birçok kez denetçilerin (Revisoren) seçildiği yaygın olarak görülmektedir¹³⁹⁰.

Denetleme kurulunun ibrası ile hukuka aykırı işlem ve fiillerinden dolayı sorumluluğunun söz konusu olduğunda yönetim kurulunun hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hüküm ve prensiplerin kıyasen uygulanabileceği kanaatindeyiz¹³⁹¹. Örneğin, Yargıtay’ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta davacı vekili;

¹³⁸⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 322.

¹³⁸⁶ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 621-622; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381.

¹³⁸⁷ Benzer görüş için bkz. AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ-KARAMAN, s. 621-622.

¹³⁸⁸ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 381; SABUNCU, Burak, Dernek Organlarının İç İlişkide Birbirlerine Karşı Hukuki Durumları, Ankara Barosu Dergisi 2020/ 1, s. 169.

¹³⁸⁹ ÖZSUNAY, s. 221.

¹³⁹⁰ ÖZSUNAY, s. 221.

¹³⁹¹ "... sanıkların 2005-2010 yılların arasında yönetim kurulu üyesi oldukları, diğer sanıklar'ın ise denetim kurulunda oldukları; muhasip üye olan sanık A'nın 2007-2011yılları arasında yönetim kurulu kararlarına üyelerin adlarına atfen imza attığı, 2007-2010 yılları arasında derneğin futbol takımında antrenör ve sporcular adına düzenlenen harcama belgelerine de ilgililer yerine imza attığı, gider olarak kaydedilen harcamaları belgelendirmediği, defter, belge ve kayıtlar üzerinde faturalardaki rakamlar üzerinde oynama yaparak ve sahte imza ile karar defteri ve ödeme makbuzları düzenleyerek yolsuzluk ve

müvekkilinin ilk olarak 05.01.2012 tarihi olmak üzere müteakiben ilk bedelli sermaye artırımı kararına kadar geçen süre içerisinde muhtelif tarihlerde davalı şirketten hisse satın aldığı, ...Spor Kulübü'nün ortaklar arasındaki eşitlik prensibi gereğince hisse bedellerinin karşılığının tam olarak nakden ödenmesiyle yükümlü olduğundan çok yüksek bir bedel ödeyeceği düşünülmüşse de, tam aksine Spor Kulübü'nün ödemesi gereken bedelin, davalı şirketten var olduğu iddia edilen alacaktan mahsup edilmek suretiyle karşılandığı, 2010 yılındaki ... A.Ş. birleşmesiyle stat ve müsabaka gelirlerinin davalı şirkette kalacağı beklentisi yaratılarak, müvekkilinin de içinde bulunduğu küçük yatırımcıların manipüle edildiğini belirterek, müvekkilini aldatarak zarara sebep olan davalı şirketten, zararın tespitine ve zararın doğduğu tarihten itibaren işleyecek ticari faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Yerel mahkeme ise iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, hisse senetlerindeki değer kaybı aynı zamanda davalı şirketi de doğrudan etkiler nitelikte olup, hisse sahibi davacının değer kaybından doğan zararını şirkete ödenmesi kaydıyla yönetim ve denetim kurulu üyelerini yöneltmesi gerektiği TTK 555 (eTTK 336) ve SPK 15/4 maddesi uyarınca şirkete doğrudan doğruya tazmin istemli talebin ileri sürülmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle, davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verilmiştir. Kararı davacı vekili temyiz etmiştir. Yargıtay temyiz incelemesi sonucunda bu kararı onamış ve dolayısı ile dönemin yönetim kurulu ve denetleme kurulu üyelerine karşı husumet yönelttilmesini işaret etmiştir. Şüphesiz ki Yargıtay'ın bu onama kararı sonrasında, sadece davacı değil, zarar kaybına uğrayan davalı da aynı husumeti dönemin yönetim ve denetleme kurulu üyelerine yöneltebileceklerdir¹³⁹².

---

sahtecilik yaptığı, yönetim kurulunda ve denetim kurulunda olan diğer sanıkların da suç kastı ile ve iştirak iradesi içerisinde hareket ederek denetim ve yönetimden kaynaklanan görevlerini yerine getirmemek suretiyle iştirak edip çıkar sağladıkları, böylelikle sanıkların hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işledikleri iddia olunan olayda”, Yargıtay sanık savunması, bilirkişi raporları ve diğer deliller nazara alındığında hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunun ve özel belgede sahtecilik suçunun oluştuğuna yönelik bir içtihat oluşturmuş ve spor kulübü yönetim ve denetleme kurulu üyesi olan sanıklar cezai bakımdan sorumlu olmuşlardır. Bkz. Yarg. 23. CD., 26.04.2016 Tarih, 2015/7490 E.- 2016/5252 K. Sayılı Kararı (Sinerji İçtihat ve mevzuat).

¹³⁹² Yarg. 11. HD., 23.05.2016 Tarih, 2015/10164 E.- 2016/5587 K. Sayılı Kararı (Sinerji İçtihat ve mevzuat)

4. Seçimlik (İhtiyari) Organlar

a. Genel olarak

Derneklerde ve dernek vasfındaki gençlik ve spor kulüplerinde, TMK m. 72/2 hükmüne göre, kanunî ve zorunlu organların yanında, başka organlar da bulunabilir. Spor kulüpleri, tüzüklerinde yer almak kaydı ile amaçları doğrultusunda yürüttükleri faaliyetlerine katkı sağlamak amacı ile bir takım seçimlik organlar da meydana getirebilirler¹³⁹³. Spor kulüplerin kuruluş tüzüğü ve belgelerine göre zorunlu organları dışında, spor kulübü derneğinin kendi iradesine bağlı olarak oluşturduğu “seçimlik-ihiyari-iradi” organlar söz konusu olabilir¹³⁹⁴.

Mülga eMK gibi, 14 Temmuz 1938 tarihli eski Cemiyetler Kanununda da, seçimlik organlardan söz edilmiyordu. Ancak, her iki mülga kanun da, derneklerin iç örgütlerini diledikleri biçimde düzenleyebilme özgürlüğü ilkesini benimsediğinden, tüzüğe hüküm konularak, uygulamada, “Haysiyet Divanı, Yüksek İstişare Kurulu, Bilim ve Teknik Kurulu” gibi çeşitli seçimlik organların tesis edildiği görülmekteydi¹³⁹⁵.

22. 11. 1972 tarihli, 1630 sayılı eDer. K. hükümleri ise, derneklerde dolayısı ile spor kulüplerinde, seçimlik organların varlığını açıkça kabul etmekteydi. 1630 sayılı eDer. K. m.17/2 hükmü temel alındığında, kulüplerin kanunî organlarının yanında başka organlarının da kurulabileceğini söylemek mümkündür. Ancak, 1630 sayılı eDer. K. m. 17/2 hükmü, genel kurul ve denetleme kurulu uhdesinde olan görev, yetki ve sorumlulukların seçimlik organlara devir edilemeyeceğini de, kesinlikle belirtmekteydi. Bu bakımdan, bir kulüpte, üyelikten ihraç yetkisi başka bir organa, örneğin “Haysiyet Divanı’na (Onur Kurulu’na)” verilmiş olsa dahi, genel kurulda, üyenin dernekten veya spor kulübünden çıkarılmasına karar verebiliyordu¹³⁹⁶.

Önceki kanun olan 04. 10. 1983 tarihli, 2908 sayılı eDer. K. m. 19 hükmünde de bir derneğin zorunlu organları ve ihtiyari organları olacağı benzer şekilde hükme bağlanmıştır. Yürürlükte olan 4721 sayılı TMK m. 72/2 hükmüne göre: “Dernekler zorunlu organları dışında başka organlar da oluşturabilirler. Ancak, bu organlara

¹³⁹³ VELİDEDEOĞLU, s. 161; ÖZSUNAY, s. 223; ÖZTAN, s. 365 (Temel Kavramlar); KILIÇOĞLU, s. 528-529 (Medeni Hukuk).

¹³⁹⁴ ÖZTAN, s. 36 (Tüzel Kişiler); ÇAĞIRGAN, s. 123.

¹³⁹⁵ VELİDEDEOĞLU, s. 161; ÖZSUNAY, s. 224.

¹³⁹⁶ ÖZSUNAY, s. 224.

zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez”. Böylelikle mülga eMK aksine yürürlükteki 4721 sayılı TMK, seçimlik organların varlığını açıkça kabul etmiştir.

b. Seçimlik organların türleri

Seçimlik organların neler olacağı, her spor kulübünün faaliyetine ve ihtiyaçlarına göre değişir. Bu nedenle, her kulübün, kendisi için gerekli olan seçimlik organları tüzüğünde belirterek meydana getirmesi doğaldır. Dolayısı ile 4721 sayılı TMK, 5253 sayılı Dernekler Kanunu, Der. Y. ve GSKY muhtevasında seçimlik organların nelerden ibaret olacağından hiç bir suretle söz edilmemiştir. Örnek olarak, bazı kulüplerde, tüzükten aldığı yetkiye istinaden yönetim kurulu tarafından, kulübün günlük yönetim işlerinin görülmesi ve temsili için bir “İcra Kurulu” oluşturulduğu gözlemlenebilir. Seçimlik organların çalışma usulleri ile ilgili, tüzükte başkaca bir düzenleme bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu ile ilgili hükümler kıyasen uygulanmalıdır. Bunu dışında, seçimlik organların faaliyetlerinden dolayı da, yönetim kurulunda olduğu gibi, derneğin sorumlu tutulabilmesi söz konusu olabilir¹³⁹⁷.

Dernekler ve dernek vasfındaki spor kulüpleri uygulamasında, kulüpler tarafından tesis edilen seçimlik organların, genellikle kulübün yürütme organına yardımcı olmak amacıyla kurulmuş bulunan uzmanlık organları niteliğinde oldukları hususu dikkat çekmektedir. Örnek olarak vermek gerekir ise, Bilim Kurulu, Hukuk Kurulu, İnceleme ve Araştırma Kurulu, vb. Öte yandan, günümüzde, özellikle giderek bir endüstri haline gelen futbol spor dalında profesyonel kulüpler oldukça çeşitli ihtiyari organ teşekkül etmektedirler. Örneğin Fenerbahçe Spor Kulübü Derneğinde, ihtiyari organlar şunlardır: Yüksek Divan Kurulu (FB. Tüzük m. 46); Disiplin Kurulu (FB. Tüzük m. 48); Sicil Kurulu (FB. Tüzük m. 51); Balotaj Kurulu (FB. Tüzük m. 53); Tarih, Müze ve Arşiv Kurulu (FB. Tüzük m. 55).

Bu noktada belirtmek istiyoruz ki, pek çok kulübün tüzüğünde yer alan onur kurulu (haysiyet divanı) veya disiplin kurulu kısaca da olsa, diğer seçimlik organlardan ayrı olarak ele alınması gereken bir kuruldur¹³⁹⁸. Bu kurullar özellikle uyarma, kınama, spor

¹³⁹⁷ ÖZSUNAY, s. 225.

¹³⁹⁸ Trabzonspor (TS) Tüzüğü m. 57: (Disiplin Kurulu) Genel Kurul tarafından, en az üç üyesi hukukçu olmak üzere 5 yıllık dernek üyeleri arasından gizli oyla seçilen bir Başkan, dört asıl ve üç yedek üyeden

kulübü üyeliğinden ihraç etmek vb. gibi, kulübün cezalarının verilmesi bakımından önem taşır¹³⁹⁹. Hiç kuşkusuz, haysiyet divanının veya disiplin kurulunun kararlarına karşı, ilgili dernek üyesinin genel kurula başvurmak hakkı saklıdır (Bkz. mülga 743 sayılı eMK m. 58 ve m. 65 hükümleri ile yürürlükteki 4721 sayılı TMK m. 67 hükmü). Haysiyet divanına kulüp cezalarını uygulama ve özellikle üyenin çıkarılması yetkisinin verildiği durumlarda, kulüp cezaları uygulanırken yargılama usulünün temel ilkelerine uyulması ve üyeye kendisini savunma olanağının verilmesi gerekir¹⁴⁰⁰. Aksi takdirde, haysiyet divanı kararlarına karşı önce genel kurula başvurulması, genel kurulun kararına karşı da gerektiğinde yargı yoluna gidilebilmesi mümkündür¹⁴⁰¹.

Yüksek Divan Kurulu da özellikle köklü bir geleneğe sahip ve üye sayısı oldukça fazla olan spor kulüplerinde yer verilen bir seçimlik organdır. Yüksek Divan Kurulu, spor kulübünün danışma organı olup tüzüğün kendisine verdiği görevleri yerine getirir¹⁴⁰².

---

oluşur. Kurul üyelerinin görev süresi üç yıldır. Başkanın hukukçu üye olması zorunludur. www.trabzonspor.org.tr/erişim tarihi: 13.10.2020.

¹³⁹⁹ Trabzonspor (TS) Tüzüğü m. 58: Başkanın çağrısı üzerine toplanır, disiplin cezası verilmesine ilişkin başvuruları inceler, disiplin soruşturması yapar, eyleme uygun tedbir ve cezayı belirler. Verilen tedbir ve ceza, Yönetim ve Sicil Kurulu'na bildirilir. www.trabzonspor.org.tr/erişim tarihi: 13.10.2020.

¹⁴⁰⁰ Trabzonspor (TS) Tüzüğü m. 60: Hakkında disiplin soruşturması açılan üyeye, başvuru metni tebliğ edilir, yazılı savunmasını sunmak üzere on günlük süre verilir. Tebligatta savunmanın gönderileceği adres ve elektronik posta adresine de yer verilir. Üyenin yazılı savunması yeterli görülmez ise sözlü savunmasına da başvurulabilir. Hakkında geçici çıkarma veya kesin çıkarma cezası istenen üye talebi halinde sözlü savunma da yapabilir. Soruşturma konusu ile ilgili tanık dinlenebilir. Yazılı ve görsel kanıtlar ilgili yerlerden re 'sen istenebilir. Savunmanın süresinde ya da hiç verilmemiş olması halinde dosyanın muhteviyatına göre karar verilir. Kurul, savunma süresinin dolmasından itibaren en geç bir ay sonunda nihai kararını verir. Yönetim Kurulu, Disiplin Kurulu'nun kendisine bildirdiği nihai kararları uygulamak zorundadır. Kurul, üyeyi soruşturma süresince dernek faaliyetlerine katılmaktan lokal ve tesislere girmekten, Genel Kurul'a katılmaktan men edici tedbire karar verebilir. www.trabzonspor.org.tr/erişim tarihi: 13.10.2020.

¹⁴⁰¹ ÖZSUNAY, s. 226.

¹⁴⁰² FB Tüzüğü m. 46: (1) Yüksek Divan Kurulu, her yıl Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olağan; üyelerinin üçte birinin veya Yüksek Divan Kurulu Başkanlığının veya Yönetim ve Denetim Kurulu'nun yazılı çağrısı üzerine olağanüstü toplanır. Toplantılarda çoğunluk aranmaz. (2) Yüksek Divan Kurulu, Kulübün "danışma kurulu" olarak, (a) Kulübün gelişimini ve geleceğini ilgilendiren 44 idari, mali, hukuki, sportif ve sosyal konularda, mevzuat, bütçe ve Tüzük hükümleri çerçevesinde Yönetim Kurulu'na tavsiyelerde bulunur; (b) Yönetim Kurulu tarafından her üç (3) ayda bir verilecek faaliyet raporu ile Denetim Kurulu Raporunu görüşür; (c) Yönetim Kurulu'nun Tüzük hükümleri uyarınca ya da ortaya çıkan ihtiyaca göre hazırladığı yönetmelik hakkında veya görüş istediği herhangi bir hususta, Yüksek Divan Kurulu, ihtisas komitesi oluşturup inceleme yaptırdıktan sonra belirlenecek görüşünü en geç otuz gün içinde Yönetim Kurulu'na sunar; (d) Tüzük'te bir değişiklik yapılmasını gerekli gördüğü hallerde, Yönetim Kurulu'na gerekçesi ile birlikte değişiklik önerisini bildirir; (e) Olimpik olan veya olmayan spor şubeleri açılması veya mevcut şubelerin faaliyetlerinin durdurulması ve kapatılması hususundaki görüşünü Yönetim Kurulu'na sunar; (f) Yüksek Divan Kurulu tarafından yapılan çalışmalar ile sunulan görüşler hakkında bir rapor hazırlayarak Genel Kurul'a sunar; (3) Yönetim Kurulu ve diğer kurullardan istenen bilgi ve belgeler, en kısa sürede Yüksek Divan Kurulu Başkanlığı'na verilir. www.fenerbahce.org/erişim tarihi: 12.10.2020.

D.SPOR KULÜPLERİNİN YÜRÜTME BİRİMLERİ, FAALİYETLERİ VE ÜST KURULUŞLAR

1. Genel Olarak

Spor kulüplerinin faaliyetlerini yürütmesi açısından bir örgütlenmeye ihtiyacı vardır. Bu icraya yönelik örgütlenme ve işleyiş yürütme birimleri vasıtasıyla olur.¹⁴⁰³ Dernekler Kanunu ve Yönetmeliğinden farklı olarak, sportif amacın hâsıl olması için sadece Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliğinde düzenlenmiş olan, yürütme birimlerinin, kulüp hizmetlerin gerektirdiği ve kulüp şatlarının izin verdiği doğrultuda tam gün veya yarım gün ücretli ya da gönüllülük esasına dayalı olarak yeterli sayıda eleman istihdamı, yönetim kurulu tarafından sağlanır. Yürütme birimi sorumlusu genel sekreterdir. Bu birimde yer alacak kişilerin kulüp üyesi olma zorunluluğu yoktur (GSKY m. 17)¹⁴⁰⁴.

Kulüpler, GSKY m. 20 hükmündeki düzenlemeye göre taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde ve spor dallarında gençlik lideri, eğitmen ve çalıştırıcı istihdam etmeye mecburdurlar. Federasyonlar ve il müdürlükleri, kulüplerin gençlik lideri, eğitmen, çalıştırıcı istihdamı bakımından gerekli önlemleri alırlar. Gençlik kulüplerinin taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde görev alacak gençlik liderleri ve eğitmenlerin, Genel Müdürlükçe veya diğer yetkili kurumlarca verilmiş belgelerinin olması zorunludur.

Profesyonel futbol takımı bulunan spor kulüplerinde genel sekreter, kulüp saymanı, teknik yönetici ve öğretici, kulüp masörü, tesis ve malzeme yöneticileri ile görevlilerinin ücretli olarak çalıştırılması gerekmektedir.

2. Yürütme Birimi Görevlileri ve Görevleri

GSKY m. 16 ve Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği-GSKY m. 17 hükümlerinde spor kulüplerinin yürütme birimleri ve görevleri sayılmıştır¹⁴⁰⁵.

Genel Sekreter; Gençlik ve Spor mevzuatı uyarınca ve yönetim kurulu kararları çerçevesinde, kulübün amaçladığı hizmet ve faaliyetleri ile kulüp amaçlarının

¹⁴⁰³ ÜÇİŞİK, s. 169-170 (Spor Hukuku).

¹⁴⁰⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 194; AYAR, s. 997-998 (Spor Kulübü Dernekleri); YILDIZ, s. 28.

¹⁴⁰⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 194; AYAR, s. 998-999 (Spor Kulübü Dernekleri); YILDIZ, s. 29.

gerektirdiği idari, mali ve teknik bütün hizmetlerinin yürütülmesini sağlamakla görevli ve yetkili olup yönetim kuruluna karşı sorumludur. Yönetim kurulu toplantılarına katılır. Kurulun raporörlük ve sekreteryaya görevlerini yapar, bu toplantılarda oy kullanamaz. Başkan adına yazışmaları yürütür.

Uygulamada genel sekreterler genellikle yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmekte olup, dernek vasfındaki spor kulüplerinde profesyonel olmamaktadırlar. GSKY m. 17 hükmünde belirtilen nitelikteki profesyonel genel sekreter yerine idari menajer veya genel menajer adı altında personel istihdam edilmektedir. Bunları görevleri de profesyonel genel sekreterin görevine benzer nitelikte olmaktadır.

Kulüp Saymanı (Muhasip); Kulübün hesap, muamelat, gelir ve sarf işlerini ve işlemlerini yürütmekle görevli elaman olup genel sekretere karşı sorumludur.

c) Kulüp Doktoru ve Sağlık Personeli; Kulübün, yönetim ve yürütme personeli ile faaliyetine katılanların, sporcuların ve yarışmacıların sağlık muayene, tedavi, ilk müdahale ve gıda rejimlerine dair doktorluk hizmetlerini ve ilk yardım, masaj gibi yardımcı sağlık hizmetlerine ait iş ve işlemleri yürütmekle görevli ve genel sekretere karşı sorumludurlar.

d) Tesis ve Malzeme Yönetici ve Görevlileri; Kulüp temsilcilerinin ve malzemelerinin kulüp amaçlarına yönelik hizmet ve faaliyetlere hazır halde bulundurulması, güvenlik, bakım onarım hizmetlerine ait iş ve işlemleri yürütmekle görevli ve genel sekretere karşı sorumludur.

e) Spor Direktörü; Spor kulübü, profesyonel futbol hariç, faaliyet göstermeyi üstlendiği bütün spor dallarında sportif eğitim ve yarışmalarla ilgili faaliyet ve hizmetlerini yürütmekle görevli ve genel sekretere karşı sorumludur.

f) Genel Kaptanlar; Kulübün; profesyonel futbol hariç faaliyetini üstlendiği spor dallarının veya faaliyet türlerinin her biri için spor direktörü ile genel sekreterin birlikte teklifleri üzerine yönelim kurulu tarafından görevlendirilir. Genel kaptanlar, genel kaptanı oldukları spor dallarının eğitim çalışmalarına, yarışmalara ve benzeri faaliyetlere katılan ve katılacak olanların bay veya bayan her kategoride sayılarının artırılmasına ve nitelik bakımından geliştirilmesine yönelik faaliyetlere ait hizmetleri yürütmekle görevli olup, birinci derecede spor direktörüne karşı sorumludur.

g) Kaptanlar; Kaptanı oldukları spor dalı kategorisinin her birinde eğitim çalışmalarına, yarışmalara ve benzeri faaliyetlere katılan ve katılacak olanların sayılarının artırılmasına

ve niteliklerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetlere ait hizmetleri yürütmekle görevli ve birinci derecede, faaliyetle buldukları spor dalının genel kaptanına karşı sorumludurlar.

h) Teknik Yönetici ve öğreticiler; Kulübün yapmayı amaçladığı faaliyet çeşit üzerinde veya spor dallarında öğreticilik ve eğiticilik hizmetlerini yerine getiren sporcuların fizik ve moral yeteneklerini üstün form seviyesinde korutmak ve geliştirmek için gerekli tedbirleri alan kişilerdir. Bunlar, spor kulüplerinde genel kaptana veya yönetim kurulunun tespit edeceği kişi veya kişilere karşı sorumludurlar

i) Gençlik koordinatörü: Gençlik kulübünün faaliyet alanları çerçevesinde planlanan her türlü gençlik çalışmasını yürütmekle görevli olup, genel sekretere karşı sorumludur.

j) Gençlik lideri ve eğitmen: Sorumlu olduğu gençlik faaliyeti türünde çalışmaların sürdürülmesine, katılım ve niteliğin artırılmasına yönelik hizmetleri yürütmekle görevli olup, gençlik koordinatörüne karşı sorumludur.

Kulüpler; taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde ve spor dallarında gençlik lideri, eğitmen ve antrenör çalıştırmaya mecburdurlar. Federasyonlar ve il müdürlükleri, kulüplerin gençlik lideri, eğitmen, antrenör çalıştırmalarıyla ilgili gerekli önlemleri alırlar. Gençlik kulüplerinin taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde görev alacak gençlik liderleri ve eğitmenlerin, Genel Müdürlükçe veya diğer yetkili kurumlarca verilmiş belgelerinin olması zorunludur¹⁴⁰⁶.

3. Spor Kulüplerinin Faaliyetleri

a. Genel olarak

Dernekler ve spor kulüpleri tüzüklerinde gösterilen ideal amaç doğrultusunda kanuna ve tüzüğe aykırı olmamak kaydı ile her türlü faaliyette bulunabilirler¹⁴⁰⁷. Günümüzde spor kulüpleri faaliyetleri açısından, ideal amaç sahibi bir dernek olmanı dışında, sporun çok çeşitli dallarındaki binlerce kişinin ekmek kapısı halini almıştır. Sporcular, kulüp

¹⁴⁰⁶ ERTAŞ/PETEK, s.195.

¹⁴⁰⁷ Bkz. Yarg. 18. HD. 22.12.2015 tarihli, 2015/18782 E.-2015/18992 K. sayılı Kararı; Yarg. 13. HD. 08.05.2014 tarihli, 2013/14486 E.-2014/14781 K. sayılı Kararı; Yarg. 19. HD. 14.02.2017 tarihli, 2016/6561 E.-2017/1085 K. sayılı Kararı. Bkz. HELVACI/KOCABAŞ, s. 115-116.

personeli, sportif malzeme satan işletmeler için spor kulüplerin faaliyetlerini geniş kitlelere yaymaları oldukça önemlidir¹⁴⁰⁸.

Spor kulüpleri, spor ile ilgili amaçlarını gerçekleştirmek için tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve hukuk düzeni çerçevesinde faaliyetlerde bulunurlar. Bu faaliyetler, ulusal mevzuata, dernekler hukukunun genel prensiplerine ve kulüplerin bağlı buldukları ulusal ve uluslararası federasyon veya konfederasyonların kurallarına göre yürütülür. Ancak bu faaliyetler şüphesiz ki hukukun tanıdığı bir zeminde yürütülmelidir¹⁴⁰⁹. Nitekim ANY m. 33/4 hükmüne göre, ancak kanun ile belirlenen durumlarda dernekler ve spor kulübü dernekleri faaliyetten alıkonabilirler. Türk Medeni Kanunu, kamu düzenine dair ve özel kanunlardan kaynaklanan düzenlemeleri yeterli görerek derneklerin faaliyetlerine yönelik sınırlamalara yer vermemiştir. Öte yandan, 5253 sayılı Dernekler Kanunu, dernek faaliyetlerini kısıtlayan, yasaklayan, bazen de izne bağlayan hükümler içermektedir¹⁴¹⁰. Spor kulüpleri açısından ise Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği Dernekler Kanunu doğrultusunda hükümler ile bazı sınırlama ve yasaklamaları da bünyesinde barındırmaktadır.

Dernekler Kanunundaki hükümler çerçevesinde, kulüpler ve alelade dernekler eğer özel kanunlarla yasaklanan veya sınırlamalara tâbi faaliyetlerde bulunulursa, TMK m. 90/3 hükmüne göre, Cumhuriyet savcısının istemiyle dernek hakkında, mahkemece faaliyetten alıkoyma kararı verilebilir¹⁴¹¹.

Örneğin, 5253 sayılı Der. K. m. 26 ve 28 hükümleri izne tabi hususları belirtirken, Der. K. m. 29 ve 30 hükümleri ise bazı yasakları düzenlemektedir¹⁴¹². Ayrıca 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun m. 2 hükmünde de derneklerin faaliyetlerine yönelik yasaklar bulunmaktadır¹⁴¹³.

---

¹⁴⁰⁸ YILDIZ, s. 32.

¹⁴⁰⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 179.

¹⁴¹⁰ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 382.

¹⁴¹¹ KILIÇOĞLU, s. 533 (Medeni Hukuk); AYKUL, s. 71.

¹⁴¹² Bu husus ile ilgili ayrıntılı açıklamalar ve diğer bazı kısıtlamalar için bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 382.

¹⁴¹³ 5072 Sayılı Kanun-Madde 2- Temel İlkeler:

- a) Dernek ve vakıflar, kamu kurum ve kuruluşlarının ismini alamaz, bu kurum ve kuruluşların hizmet binaları ve müstemilatı içinde faaliyet gösteremez ve bu kuruluşlara ait araç ve gereci kullanamaz.
- b) Dernek ve vakıflar kamu kurum ve kuruluşlarının sundukları hizmetlerle ilgili olarak gerçek ve tüzel kişilerden ücret, bağış, katkı payı ve benzeri adlar altında herhangi bir karşılık alamaz.
- c) Kamu hizmetlerinde kullanılan araç, gereç, evrak, form ve benzeri malzemenin, bu Kanun kapsamındaki dernek ve vakıflardan temin edilmesi istenemez.
- d) Kamu görevlileri görev unvanlarını kullanarak dernek ve vakıf organlarında görev alamaz.

GSKY m. 23 hükmüne göre; Kulüpler, toplantılarında ve tesislerinde siyasi faaliyet gösteremezler. Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamazlar. Bunun yanında, Der. K. m. 28 ve Der. Y m. 53-55 hükümlerine göre spor kulübü derneklerinin bazı faaliyetleri, örneğin Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimeleri kullanmaları izne bağlı olabilir ve kulübün gerekli olan izinleri alması gerekebilir¹⁴¹⁴.

Der. K. m. 29 hükmüne göre, derneklerin mevcut veya kapatılmış veya feshedilmiş, bir siyasi partinin, bir sendikanın veya üst kuruluşun, bir derneğin veya üst kuruluşun adını, amblemini, rumuzunu, rozetini ve benzeri işaretleri ya da başka bir ülkeye ve daha önce kurulmuş Türk Devletlerine ait bayrak, amblem ve flamaları kullanmaları yasaktır. Der. K. m. 31 hükmüne göre dernekler, defterlerinde, kayıtlarında ve Türkiye Cumhuriyetinin resmi kurumlarıyla yazışmalarında Türkçe kullanmak zorundadırlar. Belirtilen hususlara aykırı davranışlar, Der. K. m. 32 ve Der. K. m. 5 hükümleri uyarınca cezai müeyyideye tâbi tutulmuştur¹⁴¹⁵.

b. Spor kulüplerinin uluslararası faaliyetleri

Spor kulüplerinin uluslararası faaliyetleri, TMK m. 91 ve Der. K. m. 5 hükümlerine göre ve Dernekler Yönetmeliğinde belirtilen usullere göre, genel olarak derneklerin tabi oldukları hükümler çerçevesinde yürütülür. Şöyle ki, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, uluslararası faaliyette bulunabilmeleri, yurt dışında şube

---

e) Dernek ve vakıf organlarında görev alan kamu görevlileri, bu görevleri nedeniyle ücret, huzur hakkı veya

başka bir ad altında herhangi bir karşılık alamaz.

f) Dernek ve vakıfların yardım toplama ve bağış kabul hizmetlerinde kamu görevlileri çalıştırılmaz.

g) Kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerinden bu Kanun kapsamındaki dernek ve vakıflara ödenek, yardım

veya herhangi bir kaynak aktarılamaz.

h) Kamu kurum ve kuruluşları, personel maaş ve ücretlerinden, kaynağında kesinti yaparak bu Kanun kapsamındaki dernek ve vakıflara aktarma yapamaz.

i) İhaleyi yapan kurum ve kuruluş bünyesinde bulunan veya bu kurum ve kuruluşlarla ilgili her ne amaçla kurulmuş olursa olsun vakıf ve dernekler ile bunların sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları şirketler, bu kurum ve kuruluşların 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre yapacakları ihalelere katılamazlar.

¹⁴¹⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 323.

¹⁴¹⁵ DURAL/ÖĞÜZ, s. 323.

açabilmeleri ve yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara üye olarak katılabilmeleri mümkündür¹⁴¹⁶.

Yabancı dernekler de bazı şartlarla Türkiye’de faaliyette bulunabilirler. Buna göre TMK m. 92 hükmü uyarınca yabancı dernekler, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye’de faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilir ve kurulmuş üst kuruluşlara katılabilirler¹⁴¹⁷.

Der. Y. m. 26 hükmüne göre; yabancı ülkelerde kurulmuş dernekler, Dışişleri Bakanlığının ve gerektiğinde ilgili diğer kurumların da görüşü alınmak suretiyle, Bakanlığın izniyle Türkiye’de faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, temsilcilik veya şube açabilir, dernek veya üst kuruluş kurabilir veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilirler.

Der. Y. m. 27 hükmüne göre; Yabancı dernekler, temsilcilik veya şube açma, dernek veya üst kuruluş kurma, kurulan dernek veya üst kuruluşlara katılma ve Türkiye’de faaliyette veya işbirliğinde bulunma ile ilgili başvurularını Bakanlığa yönetmelik ekinde belirtilen form ve eklerini vererek yaparlar. Ayrıca, temsilcilik veya şube açma başvuruları ile faaliyette veya işbirliğinde bulunma başvurularında yönetmelik ekinde bulunan örnek statüdeki bilgileri ihtiva eden ana statünün de verilmesi zorunludur. İşbirliği yapma başvuruları, yabancı dernek adına ülkemizde işbirliği yapılacak dernek tarafından da gerçekleştirilebilir. Başvurular, Bakanlığa doğrudan yapılabileceği gibi posta aracılığıyla da yapılabilir. Yabancı derneklerin Türkiye’deki faaliyetleri çerçevesinde daha önce verilmiş izinlerle ilgili olarak istenen belgelerin verilmesi gerektiğinde, yeni izin başvurusunda geçerliliğini koruyan belgeler istenmez. Yabancı dernekler, Türkiye’deki faaliyetlerinde derneklerin tabi olduğu mevzuat hükümlerine tabidir. Der. Y. m. 28/1 hükmü uyarınca yabancı derneklerin Türkiye’deki faaliyetleriyle ilgili başvuru formu ve ekleri Bakanlıkça incelenir, varsa eksiklikleri tamamlanır. Yabancı derneklerin faaliyet ve harcamalarına ilişkin yıllık beyannamelerinin ise Der. Y. m. 29 hükmüne göre verilmesi gerekmektedir¹⁴¹⁸.

---

¹⁴¹⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 198.

¹⁴¹⁷ ÖSZUNAY, s. 301 vd.

¹⁴¹⁸ Der. Y. m. 29: “Kanununun 5. maddesi (Der. K. m. 5) kapsamında faaliyet izni verilen yabancı dernekler, her yılsonu itibarıyla o yıl içerisindeki faaliyet ve Der. K. m. 5 harcamalarına ilişkin bu Yönetmeliğe ekli EK-8’de belirtilen beyannameleri takip eden yılın Nisan ayı sonuna kadar vermekle mükelleftirler. Bu beyanname yabancı derneklerin, temsilcilikleri veya şubeleri tarafından kütük

Sadece yabancı derneklerin faaliyetlerine ilişkin değil, yabancı kişilerin de dernek kurma veya dernek üyesi olmalarına ilişkin Medenî Kanun'da düzenleme getirilmiştir. Buna göre, TMK m. 93 hükmü uyarınca, Türkiye'de yerleşme hakkına sahip olan yabancı gerçek kişiler, dernek kurabilirler veya kurulmuş derneklere üye olabilirler. Fahri üyelik için Türkiye'de yerleşme hakkına sahip olma şartı aranmamaktadır¹⁴¹⁹.

c. Spor kulüplerinin şube açması

Bazı spor kulübü dernekleri sadece merkezlerinin bulunduğu yerde faaliyette bulunmazlar; dernek amacının gerçekleştirebilmesi için aynı şehirde veya farklı şehirlerde şubeler açılması gerekebilir¹⁴²⁰. Derneklerin ve spor kulüplerinin, gerekli görülen yerlerde genel kurul kararıyla şube açabilmeleri mümkün kılınmıştır. Fakat bunun için, spor kulübü derneği yönetim kurulunca yetki verilen en az üç kişilik kurucular kurulunun, şube açılacak yerin en büyük mülkî amirine şube kuruluş bildirimini ve gerekli belgeleri vermesi gerekir¹⁴²¹. Şube kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgelerin olduğu konusunda TMK m. 94 hükmünde “Dernekler Yönetmeliği'nde gösterilmektedir”, ibaresi yer almaktadır. Der. Y. m. 7/1 hükmüne göre şubenin kuruluş işlemleri yürütülür ve Der. Y. m. 8 hükmüne göre de dernek şubesinin kütüğe kaydı gerçekleştirilir.

Spor kulüplerinin şube açması konusunda genel hükümlere ilaveten GSKY m. 4 hükmünde şubeyi tanımlayan bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre şube, kulüp faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir kulübe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği olmayan ve bünyesinde organları bulunan alt birimi ifade etmektedir¹⁴²².

---

numarasının kayıtlı olduğu valiliğe, faaliyet veya işbirliği izni verilen yabancı derneklerin yetkilileri tarafından ise yerleşim yerinin bulunduğu valiliğe verilir. Faaliyet veya işbirliği izinleri yıl içerisinde sona eren yabancı dernekler ise bu Yönetmeliğe ekli EK-8'de belirtilen beyannameyi izin süresi bitiminden itibaren iki ay içerisinde yerleşim yerinin bulunduğu valiliğe verirler. Bu beyannameler elektronik ortamda da verilebilir. Bu beyannameyi vermekle yükümlü olanlar Türkiye'deki her türlü faaliyetlerine ilişkin yazılı ve görsel yayınlarının bir örneğini, istenmesi durumunda kütük numarasının kayıtlı olduğu mülki idare amirliğine gönderirler”.

¹⁴¹⁹ ÖSZUNAY, s. 301 vd.

¹⁴²⁰ İsviçre hukuk doktrininde şube kavramı için bkz. “Şubelerin hukuki mahiyeti”. EGGER, s. 82-83 (Tüzel Kişiler).

¹⁴²¹ ERTAŞ/PETEK, s. 179; AYKUL, s. 71; GENÇ, s. 22 (Dernekler); ÖZTAN, s. 366 (Temel kavramlar); KILIÇOĞLU, s. 535 (Medeni Hukuk).

¹⁴²² Örneğin Fenerbahçe Tüzüğü, “Şubelerin Kuruluşu, Görev ve Faaliyetleri” başlıklı m. 70 hükmünde şubelerin görev ve yetkilerinin ne olduğu şu şekilde belirtilmiştir: (1) Şubeler, Kulüp Genel Kurul Kararıyla açılır. Yönetim Kurulunca, şubenin kurulacağı il sınırları içerisinde en az altı (6) aydan beri

Kulüplerin şube açabilmesi için, GSKY m. 15/1 hükmü uyarınca öncelikle buna ilişkin olarak tüzüklerinde bir düzenleme bulunması gerekir. Bunun dışında, şubenin, kulüp merkezinin bulunduğu il dışında açılması gerekir. Şube açılması için, genel kurulun karar vermesi de gerekmektedir. Kulüp yönetim kurulunca yetki verilen en az üç kişilik kurucular kurulu, şube açılacak yerin en büyük mülki amirliğine şube kuruluş bildirimini ve gerekli belgeleri verir¹⁴²³. Şubeler, GSKY hükümlerine göre faaliyetin yapılacağı yerdeki il müdürlüğüne kayıt ve tescil işlemlerini yaptırdıktan sonra kulüp adını alarak örgüt faaliyetlerine katılır (Bkz. 16. 06. 2004 tarihli, GSKY m. 15/1)¹⁴²⁴.

Her şubede genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu veya denetçi bulunması zorunludur. Bu organların görev ve yetkileri ile şubelere ilişkin diğer hususlar hakkında Medenî Kanun, Dernekler Kanunu ve Dernekler Yönetmeliği hükümleri uygulanır. Şube genel kurulları, olağan toplantılarını merkez genel kurul toplantısından en az iki ay önce bitirmek zorundadır (Bkz. 16. 06. 2004 tarihli, GSKY m. 15/2-3)¹⁴²⁵.

Uygulamada derneklerin ve spor kulübü derneklerinin şubeleri aracılığı ile üye kaydı yaptıkları görülmektedir. Bu hususun tereddüt yaratması üzerine, İçişleri Bakanlığı'na şubelere üyelik ve bir kişinin birden fazla şubeye üye olabilmesinin mümkün olup olmadığı konusunda başvuru yapılarak görüş istenmiştir. İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği 15752 sayılı 16.11.2009 tarihli değerlendirmesinde, 5253 sayılı Der. K. m. 2/1 ve m. 4/c-g, Der. Y. m. 32/1-a hükümleri yanında TMK m. 64 hükmüne göre üyelik başvuruları hakkında karar verme yetkisinin dernek veya spor kulübü derneği yönetim kuruluna ait olmasına ile TMK m. 69'da düzenlenen her üyenin sadece bir oy hakkı olduğu amir hükmüne dikkat çekmiştir. Ayrıca aynı değerlendirmenin sonuç

---

ikamet eden yetki verilecek en az üç (3) kişilik kurucular kurulu, şube açılışına ilişkin kuruluş bildirimini ve gerekli belgeleri, şube açılacak yerin en büyük mülki amirliğine verir. (2) Tüzel kişiliği olmayan şubeler, kuruluşlarına ilişkin yazılı bildirimini izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yaparak zorunlu organlarını oluştururlar. (3) Şubeler, Kulübün amacı ve faaliyetleri doğrultusunda verilen görevleri yerine getirir; Kulüp Yönetim Kuruluna bağlı olarak faaliyette bulunur. (4) Şubelerin oluşturulması, Kulüp ile ilişkileri ve çalışma esasları Yönerge ile düzenlenir. (5) Şube, kuruluş çalışma, uygulama, karar ve yürütme ile mali konularda kulüp yönetim kurulunun denetimine tabidir. Kulüp yönetim kurulu, şube genel kurulu ile yönetim kurulunun yasalara, dernek ana tüzük ve şube yönetmelik hükümlerine aykırı bulduğu kararları gözden geçirilip uygun kararlar alınmasını isteyebilir. Anılan şube kurullarının eski kararlarında direnmeleri durumunda kesin karar almaya Kulüp yönetim kurulu yetkilidir. TMK m 80'deki düzenlemeye uygun şekilde, Kulüp yönetim kurulu, şube yönetim kurulunun asil ve yedek üyeleri ile denetim kurulu asil ve yedek üyelerini görevden alabilir. Kulüp Yönetim Kurulu, bir ay içinde seçim gündemli genel kurulu toplamak üzere Geçici Şube Yönetim Kurulunu atar. Yapılacak genel kurulda şube organlarına seçilenler, Kulüp Yönetim Kurulu tarafından görevden alınanların kalan görev süresini tamamlarlar. www.fenerbahce.org/erişim tarihi: 04.10.2020.

¹⁴²³ ERTAŞ/PETEK, s. 190.

¹⁴²⁴ ERTAŞ/PETEK, s. 195-196; GENÇ, s. 23 (Dernekler); AYKUL, s. 32.

¹⁴²⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 195-196; GENÇ, s. 23 (Dernekler); AYKUL, s. 32.

bölümünde, gerçek veya tüzel kişilerin genel merkez üyeliği dışında bir veya birden fazla şubeye üye olamayacağı, mükerrer üyelik konusunda ise eğer tüzükte herhangi bir düzenleme bulunmuyorsa dernek genel merkez yönetim kurulunun uyarısı üzerine veya doğrudan üyelik başvurusunu karara bağlayan yönetim kurullarınca ilgili üyelerin uyarılarak üyelik tercihinde bulunmalarının istenmesi ve sonuca göre belirlenen üyeliğin esas alınması gerektiğini belirtmiştir¹⁴²⁶.

Kanaatimizce yukarıda özetlediğimiz bakanlık görüşü TMK m. 64 hükmü ile çelişmektedir. Şöyle ki, şubeler üyelik başvurusu alabilirler, ancak bu başvuru ile ilgili karar verme spor kulübü derneği yetkisi yönetim kuruluna aittir. Bir derneğin veya spor kulübünün yönetim kurulu dışında şubeler tarafından üyelik başvuruları karara bağlanamaz. Dolayısı ile şubelerin yaptığı bu tür işlemler kanuna aykırı ve yok hükmündedir. Dolayısı ile bakanlık görüşünde belirtildiğinin aksine üyeye sorulmasına gerek olmadan, mükerrer ve kanun hükmüne aykırı üyelik kayıtları dernek veya spor kulübü derneği YK kararı ile terkin edilmelidir. Ayrıca FB ve bazı kulüp tüzüklerinde yer alan ve uygulamada kulüplere gelir elde etme amacıyla özellikle şube üyeliklerinde tercih edilen “temsilci üyelik” gibi bir üyelik türü TMK hükümlerinde ve Dernekler Kanunu’nda düzenlenmiş değildir¹⁴²⁷. Kanun gereği üye ve fahri üyelik kavramları dışında bir üyelik türü söz konusu olamaz. Spor kulüplerinin tüzüklerinde yer alan üyelik görev ve yükümlülüklerinin, üye tarafından tam veya kısmen yerine getirilip getirilmemesinin üyelik türleri ile ilgili bir husus olmadığı görüşüdeyiz.

Spor kulübü dernekleri ve spor vakıflarının şubelerinin, genel merkez yönetim kurulunun kararı ve izni olmadan müstakil iradeleri ile yardım toplamaları mümkün değildir. Bu durum şubelerin hukuki yapısının doğal bir sonucudur. İçişleri Bakanlığı da uygulamaya yönelik 2591 sayılı 22.07.2002 tarihli bir yazısında bu yönde bir değerlendirmede bulunmuştur¹⁴²⁸.

Kanaatimizce, şube yönetim ve denetim kurulları, spor kulübü yönetimi genel merkezden yetki aldığı takdirde, spor kulübü yönetim kurulu tarafından görevden alınabilir. Aksi halde kanuna aykırı bir işlem söz konusu olacaktır. Şubeler TMK m. 94

¹⁴²⁶ www.siviltoplum.gov.tr/gorusler/erişim tarihi: 04. 10. 2020.

¹⁴²⁷ FB Tüzüğü m. 5- Üye ve Temsilci Üye: (1) Üye, üyelik için Tüzük’te öngörülen şekil ve koşulları yerine getirmek suretiyle Fenerbahçe Spor Kulübü Üyesi sıfatını kazanan kimsedir. (2) Temsilci Üye, Tüzük’te öngörülen şekil ve koşullarla üyeliğe kabul edilmiş, genel kurulda seçme ve seçilme hakkını kullanması tüzüğün 13. maddesinde öngörülen giriş ücretinin tamamını ödemesi şartına bağlanmış kişiye denir. www.fenerbahce.org/kulup/kulup-tuzugu/erişim tarihi:04.10.2020.

¹⁴²⁸ www.siviltoplum.gov.tr/gorusler/erişim tarihi: 04. 10. 2020.

hükmü uyarınca genel kurul kararı ile kurulduklarından, yönetim kurulunun şubelerin yönetimi hakkında tasarrufta bulunabilmesi genel kurul tarafından kendisine verilen yetkiye istinaden mümkün olabilir¹⁴²⁹.

d. Spor kulüplerinin üst kuruluş oluşturması

TMK m. 96, m. 97, Der. K. m. 8 ile GSKY m. 21 hükümleri, derneklerin ve spor kulübü derneklerinin üst kuruluşları hakkında düzenleme muhteva etmektedirler. Bu maddeye göre, kulüpler; kaynak ve güçlerini birleştirmek, yardımlaşmak, ortak kullanabilecekleri mekân, araç ve gereçlere sahip olmak, saha ve tesisler kurmak ve kullanmak, eğitim olanakları sağlamak amacıyla federasyon, federasyonlar da konfederasyon kurabilirler¹⁴³⁰.

TMK m. 96 hükmüne göre; “Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

Her federasyonun bir tüzüğü bulunur. Federasyon, kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır”.

TMK m. 97 hükmüne göre; “Konfederasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyonun, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur. Her konfederasyonun bir tüzüğü bulunur. Konfederasyon, kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır”.

GSKY m. 21 hükmüne göre, il sınırları içinde spor alanında on beş, gençlik alanında beş kulübün bir araya gelmesiyle bir federasyon kurulabilir. Bir ilde federasyon kurulamaması hâlinde, farklı illerden kulüpler bir araya gelerek federasyon kurulabilir. Bir kulüp aynı amaçla kurulmuş birden fazla federasyona üye olamaz. Spor alanında en az on, gençlik alanında üç federasyonun bir araya gelmesiyle konfederasyon kurulabilir. Federasyon ve konfederasyonların üye sayısının GSKY m. 21 hükmünde belirtilen

¹⁴²⁹ Benzer doğrultuda görüş için bkz. İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği 4169 sayılı 20.03.2012 tarihli değerlendirme yazısı. www.siviltoplum.gov.tr/gorusler/erişim tarihi: 04. 10. 2020.

¹⁴³⁰ GENÇ, s. 24 (Dernekler); AYKUL, s. 32.

sayının altına düşmesi ve bu durumun üç ay içinde giderilememesi hâlinde, haklarında kendiliğinden sona erme hükümleri uygulanır¹⁴³¹.

Kulüpler bağlı oldukları federasyonda en az üç üyeyle temsil olunurlar. Üye sayısı 100'e kadar olan kulüpler üç üyeyle, üye sayısı 100'den fazla olan kulüpler ise daha sonraki her 100 üye için ilave bir temsilciyle temsil olunurlar. Ancak her kulüp için temsilci sayısı yediden fazla olamaz. Federasyonlar da bağlı oldukları konfederasyonun genel kurulunda en az üçer üyeyle temsil olunurlar. Temsilci üyeler ilgili kulüplerin ve federasyonlar genel kurullarınca seçilirler¹⁴³².

Federasyon ve konfederasyonlar; tüzüklerini, organlara seçilenleri, iletişim bilgilerini ve diğer değişiklikleri otuz gün içinde yerleşim yerlerinin bulunduğu mülki idare amirliğine ve il müdürlükleri aracılığıyla Genel Müdürlüğe bildirmek zorundadırlar¹⁴³³.

Türkiye'de spor kulüplerinin oluşturduğu üst kuruluş olarak Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu (TASKK) örnek olarak verilebilir. 29 Ekim 1980 tarihinde dört federasyon tarafından Dernekler Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan TASKK, sporla ilgili Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşudur. Bu gün itibari ile il bazında örgütlenen 81 Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu (ASKF) TASKK bünyesinde faaliyet göstermektedir.¹⁴³⁴

Kanaatimizce, spor kulübü derneklerinin oluşturduğu bu üst kuruluşlar, federasyon ve konfederasyonlar bütünüyle bir sivil toplum örgütlenmesi ve medeni hukuk tüzel kişisi olup (bazı bakımlardan TİCİ benzeri denilebilir), kanunla kurulan ve özel hukuka tabi olsalar da ayrı ve karma bir yapısı olduğunu savunduğumuz spor federasyon ve konfederasyonlarından farklıdırlar.

E. SPOR KULÜPLERİNE YARDIM EDİLMESİ VE MALİ İŞLEMLER

1. Spor Kulüplerine Devlet Tarafından Yardım Edilmesi

TMK m. 99 derneklerin gelirleri açısından genel bir düzenleme içermektedir. Spor kulübü dernekleri, spor faaliyetleri açısından devlet yardımı alabilmeleri nedeniyle diğer

¹⁴³¹ ÖZTAN, s. 47 (Tüzel Kişiler); ERTAŞ/PETEK, s. 196.

¹⁴³² ERTAŞ/PETEK, s. 196; GENÇ, s. 24 (Dernekler); AYKUL, s. 32.

¹⁴³³ ERTAŞ/PETEK, s. 196 GENÇ, s. 24 (Dernekler); AYKUL, s. 32.

¹⁴³⁴ www.taskk.org.tr/turkiye-amator-spor-kulupleri-konfederasyonu-tarihcesi-icerik/erişim tarihi: 30. 05. 2020.

alelade derneklerden ayrılmaktadır. Spor kulüplerine faaliyetlerini daha iyi ve verimli bir şekilde sürdürebilmeleri için Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü bütçesinde yer alan spor kulüpleri yardım ödeneğinden ayni ve nakdi yardım yapılır. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü yardım ödeneğinden spor kulüplerine yapılacak olan ayni ve nakdi yardım usulleri GSKY m. 34, m. 35, m. 36 ve m. 37 hükümler ile belirlenmiştir¹⁴³⁵.

Spor kulüplerinin yardım ödeneğinden faydalanabilmeleri için genel müdürlükçe tescillerinin yapılması, kuruluş amaçları doğrultusunda faaliyet göstermeleri, mahalli veya deplasmanlı liglere katılması, spor faaliyetlerini yürütebilmesi için kulüp bünyesinde antrenörü bulunması gerekmektedir. Bu kriterleri yerine getiren spor kulüpleri, gerekli başvuru işlemlerini tamamladıktan sonra genel müdür onayıyla yardımlarını alırlar. GSKY m. 34 hükmüne göre eğer yardım koşulları gerçekleşmiş ise Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü tarafından yardım ödeneğinden spor kulüplerine yardım yapılabilir¹⁴³⁶.

GSKY m. 35 hükmüne göre ise bazı kulüpler bu yardımlardan yararlandırılmaz. Madde metninde hangi durumlarda yardımlardan faydalanma imkânı olamayacağı sayılmıştır¹⁴³⁷.

---

¹⁴³⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 202-203.

¹⁴³⁶ Yardım şekilleri

Madde 34- Kulüplerin faaliyetlerini daha iyi bir şekilde yürütebilmelerini sağlamak amacıyla Genel Müdürlük bütçesinde yer alan yardım ödeneği;

- a. Spor malzemesi, araç ve gereç,
- b. Tesis yapımı, bakımı ve onarımı,
- c. Tüzüklerindeki amaç çerçevesinde eğitim, bilim, kültür ve sanat faaliyetleri,
- d. Sağlık hizmetleri,
- e. Sigortalama ve sosyal güvenlik hizmetleri,
- f. Kira ve benzeri zorunlu giderler için kullanılmak üzere il müdürlükleri aracılığıyla spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım yapılabilir.

¹⁴³⁷ Yardımlardan yararlanamayacak olan kulüpler

Madde 35 - Kulüplerden;

- a) Genel Müdürlükçe tescili yapılmayanlar,
  - b) Kayıt ve tescili silinenler,
  - c) Kuruluş amaçları doğrultusunda faaliyet göstermeyenler,
  - d) Mahalli veya deplasmanlı liglere katılmayanlar,
  - e) Spor faaliyetleri için antrenörü, gençlik faaliyetleri için gençlik lideri ve eğitmeni olmayanlar antrenör, gençlik lideri, eğitmen bulunmadığı sürece,
  - f) Saha kapatma cezası olanlar bir yıl süreyle,
  - g) Mahalli ve deplasmanlı liglere katılma başvurusunda bulunup sonradan çekilenler iki yıl süreyle,
  - h) Şike yaptıkları mahkeme kararı ile tespit edilenler beş yıl süreyle,
- aynı ve nakdi yardımlardan yararlanamazlar. (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen durumlarda ise kulüplerin bu durumları devam ettiği sürece ayni ve nakdi yardımdan yararlanamazlar.

GSKY m. 36 hükmüne göre; Gençlik ve spor kulüpleri, yardım talebi gerekçesini belirterek içinde bulunulan yılın Ekim ayı sonuna kadar buldukları yerin il müdürlüğüne veya Genel Müdürlüğe başvuruda bulunurlar. Başvurular il müdürlüklerince 15 Kasım'a kadar Genel Müdürlüğün ilgili birimlerine gönderilir. Spor ve gençlik faaliyetleri için yardımlarda eşitlik ilkesi esastır. Yardımlar, her yıl faaliyet türüne göre Genel Müdür onayıyla verilir. Yardımın amacı dışında kullanıldığı tespit edilirse, yardım kesilerek iki yıl yardım yapılmaz; yapılan yardımlar da geri alınır¹⁴³⁸.

5393 sayılı Belediye Kanunu m. 14 hükmünde belediyelerin amatör spor kulüplerine yardım etmesi hususu düzenlenmiştir. Belediyeler, gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacı amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenleyebilirler. Ancak Sayıştay bir kararında; Türkiye İkinci Futbol Ligi spor kulüplerinden birine belediye tarafından yapılan nakdi yardımı; "Kulübün içerisinde amatör takımlarının bulunması özü itibariyle bir anlam ifade etmemektedir. Takımın amatör olması önem arz etmemekte olup, önemli olan kulübün profesyonel niteliğe haiz olmasıdır. Amatör takıma yapılacak yardımın, sonuç olarak profesyonel nitelikteki kulübün bütçesine gireceği açıktır" gerekçesi ile mevzuata aykırı bulmuştur¹⁴³⁹.

Oy çokluğu ile Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı ile onanan bu kararın gerekçesinde muhalif üyelerin altını çizdiği üzere bir kavram kargaşası olduğunu söyleyebiliriz. Spor kulüpleri dernek niteliğinde olup, profesyonel futbol şubelerini isterlerse şirketleştirirler veya şirketleştirmeden profesyonel futbol faaliyeti yürütebilirler. Buradaki kulüp spor kulübüdür ve Derk m. 14 hükmüne göre dernek statüsündedir. Kulübün profesyonel olması değil, amatör faaliyetleri olan kulübe bağlı şubenin profesyonel olması söz konusudur. Kaldı ki 3289 sayılı Kanun m. 25 hükmünde; "Bu Kanun hükümlerine göre tescil olan kulüplerin amatör faaliyetleri için Gençlik ve Spor Bakanlığı ayni ve nakdi yardımda bulunabilir," düzenlemesi ile amatör kulüplere değil, kulüplerin amatör faaliyetlerine yardım yapılması öngörülmüştür. Bu nedenle karara medeni hukuk açısından katılmak pek mümkün görünmemektedir.

---

¹⁴³⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 197.

¹⁴³⁹ Sayıştay 6. Dairesi, 22. 03. 2018 tarihli 2018/540 Karar, 2018/113 İlam sayılı Kararı, 24.04.2019 tarih ve 46179 sayılı tutanak ile onanmıştır. www.sayistay.gov.tr/tr/kararları/erişim tarihi 25.05.2020.

2. Bağışlar, Yardımlar Ve Spor Kulüplerinin Gayrimenkul Tasarrufları

Derneklerin gelirleri ile ilgili medeni Kanun bir düzenleme içermektedir. TMK m. 99 hükmü şöyledir; “Dernek gelirleri, üye ödentisi (aidatı), dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur”¹⁴⁴⁰.

TMK m. 99 hükümleri çerçevesinde bir spor kulübünün tüzüğünde gelir kalemleri şöyle gösterilebilir: Üye aidatı, şube aidatı (şubelerin şubeye kayıtlı üyelere topladığı aidatlar kastedilmektedir), gerçek ve tüzel kişilerin kendi isteği ile kulübe yaptıkları bağış ve yardımlar, kulüp tarafından tertiplenen çay ve yemekli toplantı, gezi ve eğlence, temsil, konser, spor müsabakası ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler, kulübün mal varlığından elde edilen gelirler, yardım toplama hakkındaki mevzuat hükümlerine uygun olarak toplanacak bağış ve yardımlar, reklam ve sponsorluk gelirleri, kulübün amacını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu geliri temin etmek amacıyla giriştiği ticari faaliyetlerden elde edilen kazançlar ve diğer gelirler¹⁴⁴¹.

Bağışlar özellikle amatör kulüpler için büyük önem taşımaktadır. Bağış aslında bir borçlar hukuku sözleşmesidir. TBK m. 285 hükmüne göre bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sağlar arası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşme olarak tanımlanır”¹⁴⁴².

TBK m. 286 hükmüne göre, fiil ehliyetine sahip olan herkes, eşler arasındaki mal rejiminden veya miras hukukundan doğan sınırlamalar saklı kalmak üzere, bağışlama yapabilir. Bağışlamayı izleyen bir yıl içinde başlatılmış bir yargılama sonucunda bağışlayanın, savurganlığı yüzünden kısıtlanmasına karar verilirse, o bağışlama mahkemece iptal edilebilir. Özellikle TBK m. 286/2 hükmü karşısında, spor kulüplerinin bağış alırken oldukça dikkatli olmaları hususunda fayda görülmektedir¹⁴⁴³.

Yardımlar ise bağış dışında diğer bir gelir kalemidir. 1983 tarihli 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu m. 3 hükmü uyarınca; “Kamu yararına uygun olarak, amaçlarını gerçekleştirmek, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden bir veya birkaçını gerçekleştirmek veya destek olmak üzere gerçek kişiler, dernekler, kurumlar,

¹⁴⁴⁰ AYKUL, s. 97.

¹⁴⁴¹ İKİZLER, s. 171 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği)

¹⁴⁴² AYKUL, s. 97.

¹⁴⁴³ AYKUL, s. 98.

vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergiler yardım toplayabilirler”. Yardımlar yönetmeliklerde belirlenen esaslara göre toplanır¹⁴⁴⁴.

Derneklerin yardım toplaması 23.06.1983 tarihli, 2860 sayılı Kanun m. 6/1 hükmüne göre gerçekleştirilir. Kamu yararına dernek statüsünde olan spor kulübü derneklerinin aksine, alelade dernek statüsündeki spor kulübü dernekleri, yetkili makamın izni olmadan yardım toplayamazlar. Bu kuralın ihlali halinde ise, 27.12.2020 tarihli 7262 Sayılı K. m. 7 hükmüyle 2860 sayılı K. m. 6 hükmüne ilave edilen aşağıdaki düzenlemeye göre hareket edilecektir.

“İzinsiz yardım toplama faaliyetinin internet ortamında yapıldığının tespiti hâlinde ilgili valilik veya İçişleri Bakanlığı tarafından içerik ve/veya yer sağlayıcıya, yardım toplama faaliyetine ilişkin içeriğin çıkarılması için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirimde bulunulur. İçeriğin en geç yirmi dört saat içinde içerik ve/veya yer sağlayıcı tarafından çıkarılmaması veya içerik ve yer sağlayıcıya ilişkin bilgilerin edinilememesi ya da teknik nedenlerle bildirimde bulunulamaması hâlinde ilgili valilik veya İçişleri Bakanlığı internet ortamındaki söz konusu içeriğe ilişkin erişimin engellenmesine karar verilmesi için sulh ceza hâkimliğine başvurur. Hâkim, talebi en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar ve gereği yapılmak üzere doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderir. Bu karara karşı 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir. Bu fıkra kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararı, içeriğe erişimin engellenmesi (URL vb.) yöntemiyle verilir.”

Yardım toplama faaliyetlerini 2860 sayılı Kanun m. 7 hükmü ile tespit edilen usule göre ilgili ve yetkili makamlara bildirmekle yetinirler. İzin alınmadan veya ilgili ve yetkili makamlara bilgi verilmeden girişilen yardım toplama faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince men edilir ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılır¹⁴⁴⁵.

Der. K. m. 21 hükmüne göre; Dernekler mülkî idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynî ve nakdî yardım alabilirler. 27.12.2020 tarihinde değiştirilen ve güncel halini alan, 2860 SK m. 9/2

¹⁴⁴⁴ Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (Resmî Gazete Tarihi: 27.12.1999 Resmî Gazete Sayısı: 23919)

¹⁴⁴⁵ Spor kulüplerinin yardım toplama faaliyetleri için yapılan müracaatın incelenmesi ve izin hususu ile ilgili Yardım Toplama Yönetmeliği m. 7 hükmüne göre işlem yapılır.

hükmüne göre, yurt dışına yapılacak yardımların şekli ve içeriği yönetmelikte düzenlenir. Nakdî yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur.

Der. K. m. 22 hükmü ile derneklerin dolayısı ile spor kulüplerinin gayrimenkul satın alma hakkı düzenlenmiştir. Buna göre; “Dernekler genel kurullarının yetki vermesi üzerine yönetim kurulu kararıyla taşınmaz mal satın alabilir veya taşınmaz mallarını satabilirler. Dernekler edindikleri taşınmazları, tapuya tescilinden itibaren bir ay içinde mülkî idare amirliğine bildirmekle yükümlüdürler”.

2644 Sayılı Tapu Kanunu m. 2 hükmüne göre, “Hükmi şahısların tapu işlerinde merkez veya şubelerinin buldukları yerin en büyük mülkiye amirinden nizamnamelerine göre gayrimenkul tasarrufuna izinli olduklarına ve tescil işini yapacak mümessilin salahiyetine dair alınacak belgenin verilmesi mecburidir. Ticaret Şirketleri bu belgeyi ticaret sicil memurundan alırlar”.

O halde, derneklerin veya oluşturdukları üst kuruluşların amaçlarını gerçekleştirmek amacı ile gayrimenkul tasarruflarında; “Mahallin en büyük mülki amirliğinden Tapu Kanunu m. 2 hükmünce yetki belgesi almaları gerekmektedir. Yetki belgesinde, yetkilileri ve gayrimenkule konu olan tasarrufların belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca, ibraz edilecek Noterden veya Dernekler biriminden tasdikli yönetim kurulu kararında, yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin açıklanması gerekir. Ancak, mahallin en büyük mülki amirliğinden Tapu Kanunu m. 2 hükmü uyarınca alınan yetki belgesinde derneğin gayrimenkule konu tasarrufları açıkça belirtilmeyip genel kurul kararına atıfta bulunarak işlem yapılması talep edilmesi halinde, Yönetim kuruluna yetki veren Genel Kurul kararı ile birlikte yönetim kurulu kararının (Yetkililerin kimlik bilgilerini açıklayan) Noterden veya Dernekler biriminden tasdikli birer örneğinin istenilmesi gerekmektedir”.

Der. K. m. 10 hükmüne göre ise; “Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve meslekî kuruluşlardan maddî yardım alabilir ve adı geçen kurumlara maddî yardımda bulunabilirler. 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, dernekler kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebilirler.

Bu projelerde kamu kurum ve kuruluşları, proje maliyetlerinin en fazla %50 oranında aynî veya nakdî katkı sağlayabilirler¹⁴⁴⁶.

Der. K. m. 11 hükmüne göre; Dernek gelirleri “alındı belgesi” ile toplanır ve giderler “harcama belgesi” ile yapılır. Dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile toplanması halinde banka tarafından düzenlenen “hesap belgesi veya hesap özeti” gibi çıktılar alındı belgesi yerine geçer.

Spor kulübü derneklerinin gelirlerini toplayacak kişiler yönetim kurulu kararıyla belirlenir ve bunlar adına yetki belgesi düzenlenir. Spor kulüpleri tarafından tutulacak defter ve kayıtlar ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir. Bu defterlerin dernekler biriminden ya da noterden onaylı olması zorunludur¹⁴⁴⁷. Der. K. m. 12 hükmünde ise kar paylaşmamak kaydı ile derneklerin sandık kurabilecekleri düzenlenmiştir¹⁴⁴⁸.

Yardım Toplama Kanunu, ne tür faaliyetlerin yardım kapsamında olduğunu düzenlemiştir. Bu Kanuna göre; makbuzla, belirli yerlere kutu koyarak, bankalarda hesap açtırarak, yardım pulu çıkararak, eşya piyangosu düzenleyerek, kültürel gösteriler ve sergiler yoluyla, spor gösterileri, gezi ve eğlenceler düzenlemek veya bilgileri otomatik ya da elektronik olarak işleme tâbi tutmuş sistemler kullanmak suretiyle yardım toplanabilir (2860 SK. m.5).

Spor kulüplerinin tabi olduğu mevzuat çerçevesinde, tertiplenen piyangolar, balo, eğlence, temsil, konser, sporcu gösterileri ve konferanslardan elde edilen gelirlere yer verilmiştir. Ancak, bu tür faaliyetlerin devamlılık göstermemesi gerekir. Eğer devamlılık gösteriliyorsa bu tür faaliyetlerin iktisadi işletme faaliyeti olarak algılanması gerekecektir¹⁴⁴⁹. Bu bölümdeki faaliyet grubu içinde yer alan piyango düzenlenmesi ile kastedilen ise, eşya piyangosudur. Nakit karşılığı piyango düzenlenmesi Milli Piyango

---

¹⁴⁴⁶ 4857 sayılı İş Kanunu m. 30 hükmü çerçevesinde engellilerin ve eski hükümlülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işletmelerini kurmaları, engellilerin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojilerine ilişkin projeler ile benzeri projelerde %50 oranı aranmaz.

¹⁴⁴⁷ AYKUL, s. 86; YILDIZ, s. 73.

¹⁴⁴⁸ Der. K. m. 12: “Dernekler, tüzüklerinde yazılı olmak ve sağlanan kârı üyelerine paylaşmamak, gelir, faiz veya başka adlarla üyelerine aktarmamak şartıyla üyelerinin yiyecek, giyecek gibi zarurî ihtiyaç maddelerini ve diğer mal ve hizmetlerle kısa vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sandık kurabilirler. Bu sandıkların kuruluş ve çalışma esasları yönetmelikte düzenlenir”.

¹⁴⁴⁹ YILDIZ, s. 73 -74.

Genel Müdürlüğünün iznine tabidir¹⁴⁵⁰. Spor kulüpleri menkul veya gayrimenkul mal varlığı satışı, temlik veya devrinden de gelir elde edebilirler¹⁴⁵¹.

Spor kulüplerinin yardım toplaması ve diğer mali faaliyetleri bakımından tespit edilen kanuna aykırı hususlar, 5253 sayılı K. m. 32 hükmündeki cezai müeyyidelerin uygulanmasını gündeme getirebilir.¹⁴⁵²

3. Spor Kulüplerinin Faaliyetlerinden Kaynaklanan Gelirleri

TMK m. 99 hükmünde spor kulüplerinin gelirleri olarak bağış ve yardımlar dışında, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler de yer almaktadır. Sporun geldiği bu aşamada gelirlerin günümüzde nelerden ibaret olduğunu ana hatlarıyla şöyle belirtebiliriz.

Müsabaka Gelirleri; Spor kulüplerinin spor faaliyetleri geniş bir taraftar kitlesi tarafından yoğun bir ilgi ile takip edilmektedir. Günümüzde sporun iktisadi boyutunun, bazın dallarda ideal amacın önüne çıkmış olması sonucu taraftarların müsabakaları izleme imkânları ancak ücret ödeyerek mümkün olur hale gelmiştir. Bu şekilde elde edilen gelirler spor kulüpleri için uzun süre oldukça önemli bir gelir kaynağı vazifesini görmüştür¹⁴⁵³. Türkiye Süper Ligi ile diğer alt liglerden ve kupalardan elde edilen müsabaka gelirleri yanında, Avrupa kupalarından spor kulüplerince elde edilen performans gelirlerini de bu kategori içinde değerlendirmek mümkündür¹⁴⁵⁴. Örneğin BJK 2003-2004 sezonunda iştirak ettiği UEFA Şampiyonlar Ligi'nde göstermiş olduğu performansa göre toplam 7.7 milyon TL (o dönemki para birimine göre 7.7 milyon YTL) gelir elde etmiştir¹⁴⁵⁵. Diğer bir örnek olarak ise, Fenerbahçe Sportif AŞ 2004-2005 yılında UEFA Şampiyonlar Ligi'nden yaklaşık 3.15 milyon TL YTL performansa gelir elde etmiştir. (FB Kulübü ile yapılan lisans sözleşmesi uyarınca Fenerbahçe Sportif AŞ Şampiyonlar Ligi gelirlerinin %20'sine sahip olacaktır)¹⁴⁵⁶. Güncel olarak ise, Türkiye Süper Ligi Şampiyonu ünvanı ile 2020-2021 Sezonunda UEFA

¹⁴⁵⁰ YILDIZ, s. 73-74.

¹⁴⁵¹ SULTANOĞLU, s. 37.

¹⁴⁵² 5253 sayılı K. m. 32 hükmü 7262 sayılı m. 16 hükmü ile 27.12.2020 tarihinde kanun koyucu tarafından değiştirilmiştir.

¹⁴⁵³ SOYGÜDEN, Aydoğan, Profesyonel Futbol Kulüplerinin Gelir Kaynaklarının İncelenmesi, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ekim, 2016, 9 (4), s. 21-35.

¹⁴⁵⁴ SULTANOĞLU, s. 41.

¹⁴⁵⁵ AKYÜZ, s. 29.

¹⁴⁵⁶ AKYÜZ, s. 19

Şampiyonlar Ligi'ne ön eleme müsabakası olmadan doğrudan katılan Başakşehir Spor Kulübü ise sadece katılım ücreti olarak yaklaşık 30 milyon Euro parayı kasasına koymuştur¹⁴⁵⁷.

Son yıllarda gelişen spor endüstrisinin hızla büyümesinin, özellikle Futbol ve basketbol gibi spor dallarında TV yayınları ve yayın haklarının maksimum seviyede değerlendirilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir¹⁴⁵⁸. Futbol spor dalında, Türk kulüplerinin müsabaka gelirleri ilgili aşağıda paylaşılan bilgiler, sanıyorum hasılatlar hakkında sanıyorum fikir verecektir¹⁴⁵⁹;

“Son iki sezonda toplam 5,2 milyon kişi Süper Lig maçlarını stadyumlarda seyretti. Süper Lig'in 2015-2016 sezonunda 8 bin 395 olan seyirci ortalaması, 2016-2017 futbol sezonunda %6 oranında artarak, 8 bin 940 oldu. 2015-2016 futbol sezonu sonunda 2 milyon olan Passolig Kart adedi, 2016-2017 futbol sezonu sonunda 2,8 milyona ulaştı. Beşiktaş 30 bin 446 seyirci ortalaması ile ligin en fazla seyirci ortalamasına sahip takımı oldu. Süper Lig'in maç günü gelirleri en fazla olan takımı Beşiktaş oldu (69,9 milyon TL). Süper Lig'in en fazla seyirciye ev sahipliği yapan stadyumu 825 bin 968 kişi ile BJK-Vodafone Park, dört büyüklerin bilet başına elde ettiği ortalama gelir; 99,5 TL ve dört büyükler dışındaki takımların bilet başına elde ettiği ortalama gelir: 35,2 TL oldu”. 3289 SK m. 16 hükmü uyarınca müsabakalardan elde edilecek brüt hasılatın gerekli masraflar çıktıktan sonra geriye kalan miktar, müsabakanın yapıldığı spor il müdürlüklerine ve müsabaka yapan kulüplere dağıtılır. Bu konudaki uygulama, usul ve esaslar bir yönetmelikle belirtilir.

Sporcu Transfer ve Kira Gelirleri; Sözleşmesi devam eden profesyonel veya amatör bir sporcunun başka bir spor kulübünde spor faaliyetini devam ettirebilmesi, yeni kulübü ile eski kulübünün anlaşmasına bağlıdır. Eski spor kulübünün bu transfer işleminden elde ettiği finansman, bonservis bedeli olarak adlandırılmaktadır ve kulüplerin bonservis dışında yetiştirme ve geliştirme tazminatı adı altında aldıkları tutarlar da söz konusudur. Spor kulüplerinin daha çok profesyonel şubeleri için geçerli olan bu gelir kalemi, profesyonel şubenin esas faaliyet konularından birini oluşturmaktadır. Türkiye'de sadece futbol spor dalında profesyonel ligler vardır. Transfer geliri günümüzde amatör sporlar için de geçerli olabilmektedir. Örneğin amatör bir spor dalı

¹⁴⁵⁷ www.milliyet.com.tr/skorer/sampiyonlar-liginde-tum-gelir-basaksehire/erişim tarihi: 26.10.2020

¹⁴⁵⁸ SOYGÜDEN, s. 21-35.

¹⁴⁵⁹ www.platinonline.com/erişim tarihi: 29.03.2020.

olan basketbol, voleybol ve hentbol gibi branşlarda kulüpler yetiştirme ve geliştirme tazminatı adı altında sporcu satışından kaynaklanan rakamları gelir olarak elde edebilmektedirler. Ancak bu rakamlar profesyonel futbolun transfer rakamları ile kıyas götürecek nitelikte değildir. Profesyonel futbolda transfer rakamları özellikle son yıllarda inanılmaz boyutlara gelmiştir¹⁴⁶⁰.

Spor kulüplerinin profesyonel şubeleri, kadrolarında bulunan ve sezonda ihtiyaç duymayacaklarını düşündükleri veya genç bir sporcunun bir başka kulüpte deneyim kazanması gerektiğine inandıkları durumlarda, sporcunun oynama hakkını bir başka kulübe belirli bir süreliğine ve kararlaştırılan bir ücret mukabilinde veya sporcunun sadece giderlerinin karşılanması koşuluyla, kiraya verebilmektedirler¹⁴⁶¹.

Reklâm Gelirleri; Spor kulüpleri müsabakalarının, antrenmanlarının, sporcu ve yönetici açıklamalarının büyük kitlelerce takip edilmesi spor kulüplerine oldukça büyük miktarlarda, reklâm geliri elde etme olanağını ortaya çıkarmıştır. Stadyumlardaki ve spor salonlarındaki iç ve dış yatay ve dikey yüzeylerdeki ¹⁴⁶²reklâm panoları, forma üzerindeki reklâmlar ile sporcuların ve antrenörlerin demeçleri sırasındaki kullanılan firma amblemi uygulanmasına kadar reklâm faaliyetleri geniş bir alana yayılmış vaziyettedir¹⁴⁶³.

¹⁴⁶⁰ İngiltere Premier Ligi takımlarından Manchester City FC, kadrosunun toplam transfer değeri olarak, 2019-2020 sezonu itibarı ile Dünya'nın en pahalı takımıdır (Toplam piyasa değeri: 1,3 Milyar Euro). Transfer ve bonservis gelirin dünyadan bir örnek verelim: Brezilyalı sol kanat ve hücum oyuncusu 1992 doğumlu Neymar, Santos kulübünden Barcelona'ya, 01.07.2013 tarihinde, 88.20 milyon €, Barcelona'dan Paris Saint Germain kulübüne ise, 03.08.2017 tarihinde, 222,000 milyon € bonservis bedeli mukabilinde transfer olmuştur. Türkiye'de altyapı eğitimini alarak yurt dışına giden oyuncular arasında en fazla bonservis bedeli ödenen oyuncu ise, Medipol Başakşehir'den Roma'ya 14,25 milyon Euro mukabilinde transfer olan 1997 doğumlu kanat oyuncusu Cengiz Ünder'dir (2020 itibarı ile piyasa değeri 30 milyon Euro olarak tahmin edilmektedir. www.transfermarkt.com.tr/einkaufswert/ erişim tarihi/ 30.03.2020.

¹⁴⁶¹ Örneğin GS spor kulübü, 2019-2020 sezonunda, Championship takımlarından Fulham'dan Fildişi Sahili vatandaşı Jean Michael Seri'yi bir sezonluğuna kiralamış ve kulübüne 1,5 milyon Euro kiralama bedeli ödemiştir. Yine GS, sözleşmeli oyuncusu Hollanda vatandaşı Ryan Babel'i ise 1,55 milyon Euro kiralama bedeli mukabilinde sezon sonuna kadar, Ajax Amsterdam kulübüne kiralamıştır. Bir diğer gelir kalemi de sporculara verilen cezalardan elde edilen miktarlardır. Bu gelirler diğer gelirler yanında oldukça cüzi miktarları oluştururlar. Spor kulüplerinin sporcularına ceza vermeleri ceza ve pirim yönetmeliğinin varlığına ve bu durumun sporcu ile yapılan sözleşmede belirtilmesine bağlıdır. Sözleşme kavramı, daha ziyade profesyonel sporcular için geçerli olduğuna göre bu gelirler de spor kulüplerinin profesyonel şubeleri için geçerlidir. Aslında burada amaç bir gelir elde etmek değil, para cezası yaptırımını ile cezaların caydırıcılığının artırılması ve spor kulübünün disiplin ve düzeninin sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır.

¹⁴⁶² Örneğin, Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret AŞ reklam gelirleri, formalara alınan reklamlar, Vodafone (İnönü) Stadyumu pano ve kale dış çizgisi reklamlarından sağlanan gelirler ile stadyum içi işletmecilik gelirleri ve Billboard reklam gelirlerinden oluşmaktadır. Bkz. SULTANOĞLU, s. 42.

¹⁴⁶³ Örneğin bkz. Türkiye Kürek Federasyonunun Mülkiyeti ve Kullanımında Bulunan Spor Tesislerinde Yapılacak Spor Faaliyetleri ile Federasyonun Gözetim ve Denetiminde Düzenlenecek Olan Spor

Yayın Haklarından Elde Edilen Gelirler; Türkiye’de spor kulüplerinin müsabaka yayınlarının yayın kuruluşlarınca yayınlanması hakkı, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) veya Türkiye Basketbol Federasyonu (TBF) gibi federasyonların uhdesindedir. Örneğin, TFF-Ana Statüsü m.68/8 hükmüne istinaden lig müsabakalarının televizyon ve radyodan yayın hakkının devri için kulüpler adına şartname tanzimine, ihale ve yayın ile ilgili her türlü sözleşme yapmaya TFF-YK yetkilidir¹⁴⁶⁴. TFF-YK, Süper Lig ve Birinci Lig yayın haklarının pazarlanmasında ilk kez ABD’de uygulanan ve daha sonra pek çok ülke tarafından uygulanan “kolektif satış” metodunu benimsemiştir¹⁴⁶⁵. Spor kulüplerinin yayın kuruluşları ile yapacakları sözleşmeler, federasyonun gözetimine, denetimine ve onayına tabidir¹⁴⁶⁶.

Türkiye’de futbol ve basketbol müsabakalarının televizyondan yayınlanması havuz sistemi olarak adlandırılan bir çerçevede yapılmaktadır. Bu sistemde federasyon ligde oynanan tüm maçların televizyondan yayınlanmasını ihale etmekte, hâsılatı toplamakta ve toplanan bu hâsılatı spor kulüpleri arasında belirli kıstaslar aracılığı ile dağıtmaktadır¹⁴⁶⁷. Özellikle dijital yayınların gelişmesi, çoklu alternatiflerin neredeyse sınırsız hale gelmesiyle tüm dünyada yayın gelirleri çok büyük rakamlara ulaşmıştır¹⁴⁶⁸. *İktisadi İşletme ve Lisanslı Ürün Gelirleri*; Son yıllarda spor kulüpleri sahip oldukları iktisadi işletmelerden doğrudan veya franchising yolu ile gelir elde etmektedirler. Bunun yanı sıra spor kulüpleri isim haklarına dayalı olarak, lisanslı ürünlerini gerek stadyum, gerek ise çeşitli yerlerde ve alışveriş merkezlerinde açmış oldukları mağazalarda satmaktadırlar. Ayrıca yoğun bir şekilde çevrimiçi mağazalarından da satış yapılmaktadır. Bu lisanslı ürünler başlı başına ciddi bir gelir kaynağı olabilmektedir¹⁴⁶⁹.

Organizasyonlarına Katılan Kulüp ve Kişilerin Her Türlü Spor Malzemeleri ile Araç ve Gereçlerine Reklam Konulmasına Dair Talimatı, m. 9 ve diğer hükümleri.

¹⁴⁶⁴ MOSTUROĞLU, Şekip, Sporda (Futbolda) Medya Hakları, Ankara Barosu I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, III. Gün, IV. Oturum, Ankara Barosu Yayınları, 2010, s. 350

¹⁴⁶⁵ TFF-YK, “kolektif satış” sistemini benimserken bu sistemi, futbola özgü hukuk kuralları ile mevcut yargı kararlarına dayandırmıştır. Bkz. İstanbul 6. Asliye Ticaret Mah. 08.07.1997 T., 1996/760 E.-1997/625 K. sayılı Kararı. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay, tashihi karar aşamasında havuz sisteminin sisteme dâhil olmayan kulüpleri de bağladığını ve TFF-YK tarafından yapılan işlemin kulüplerin kanuni zorunlu vekili sıfatıyla yapıldığını belirtmiştir. Bkz. MOSTUROĞLU, s. 350.

¹⁴⁶⁶ GÜNAL, Nadi, A./KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Yetkin Yayınları, Ankara, 1998, s. 21-22 (Mevzuat).

¹⁴⁶⁷ GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 21-22 (Mevzuat).

¹⁴⁶⁸ AKŞAR, Tuğrul, Futbolun Ekonomi Politikası Üzerine Yazılar, Literatür Yayınları, İstanbul, 2010, s.116-117.

¹⁴⁶⁹ 2007 yılında Real Madrid’den FB futbol kulübüne transfer olan, o dönemin meşhur yıldızı ve Brezilya ulusal takım oyuncusu, 1973 doğumlu Roberto Carlos’un forması, sporcunun sözleşme imzalamasının hemen ardından sadece 24 saat içinde 75.000 adet civarında satıldı. Öyle ki eğer forma

“İsim Hakkı Gelirleri”, olarak adlandırılan bu gelir kalemlerine, kulüp ismi, arması, logosu, bazı futbolcuların resim ve imzalarının mallar üzerinde kullanılması, devredilmesi ve kiralanması suretiyle elde edilen gelirler ve benzerleri dâhil olurlar¹⁴⁷⁰. Bu gelirler ticari mallar üzerinden elde edebileceği gibi, spor-toto, iddia, loto benzeri futbol bahislerinden de sağlanabilir.. Bahis oyunları sonucu elde edilen hasılat tutarından kulüplere düşen pay ile TFF'nin ayrı hesaplanırlar¹⁴⁷¹. Bu arada yasa dışı bahis konusu, spor yönetimi ve spor kulüpleri açısından giderek artan ve çok sıkı mücadele edilmesi gereken küresel bir sorun haline gelmiştir.

Spor Kulüplerinin Sponsorluk Gelirleri; TMK m. 99 hükmündeki “dernek gelirleri, üye ödentisi, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur”, düzenlemesinde yer alan “*dernek faaliyetleri*” kavramı açısından oldukça önem kazanmış olan sponsorluk gelirleri sponsorlara bazı vergi avantajları getirmesi bakımından da giderek üzerinde daha çok durulması gereken bir kalem haline gelmiştir¹⁴⁷².

Uygulamada, spor alanındaki sponsorluk, “bireysel sporcu sponsorluğu”, “spor takımları sponsorluğu” ve “spor organizasyonları sponsorluğu” olmak üzere üç ayrı

---

satışları 100.000 adedi bulursa Roberto Carlos'un bir yıllık alacağıının (4,5 milyon Euro) karşılanmış olacağı belirtiliyordu. Ayrıca, 2016-2017 sezonunda, Süper Lig'de ticari gelirleri en fazla olan takım 208 milyon TL gelir ile FB spor kulübü olmuştur. www.platinonline.com/Erişim tarihi: 29.03.2020.

¹⁴⁷⁰ SULTANOĞLU, s. 37.

¹⁴⁷¹ SULTANOĞLU, s. 37.

¹⁴⁷²Sponsorluk kavramı ve tanımı için bkz. OKAY, Aydemir, Sponsorluğun Temelleri, Der Yayınları, İstanbul, 2005, s. 3 vd.; Sponsorluk sözleşmelerinde, sponsorlar sağladıkları destek karşılığında sözleşmenin tarafı olan spor kulübünün müsabakalarında tanıtımlarının yapılmasını amaçlarlar. Spor kulüpleri, sponsorluk sözleşmelerinden kaynaklanan sorumluluklarını organları aracılığıyla yerine getirebilirler. Sponsorluk sözleşmelerinde sözleşmenin tarafı daima spor kulübüdür. Spor kulübünün bünyesinde bulunan sporcular bu sözleşmenin tarafı değildir. Ancak kulüplerin sporcularla yaptıkları profesyonel sözleşmeler nedeniyle onlara talimat vermek haklarının bulunması ve aynı zamanda sponsorluk sözleşmelerinden kulüpler kadar sporcuların da fayda sağlaması dolayısıyla, sporcular da kulübün sponsorluk sözleşmesinde sponsora karşı yüklendikleri borçlar bakımından TBK m.116 uyarınca “ifa yardımcı” kabul edilecektir. Eğer sponsorluk sözleşmesinde kulüp kendisi tarafından icra edilecek hiçbir fiil taahhüt edilmemiş olup, sadece sözleşme dışı bazı sporcuların sponsorluk faaliyetlerini taahhüt etmişse, bu tür sponsorluk sözleşmelerinde TBK m. 128 çerçevesinde bir üçüncü kişinin fiilini üstlenmek söz konusu olacaktır. GÜNDOĞDU, Fatih, Spor Sponsorluğu Sözleşmesi, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (İKÜHFD), Y. 14, C. 14, S. 1, 2015, s. 53-54.

türde gerçekleşmektedir. Günümüzde, Türkiye’de amatör ve spor dallarında her üç sponsorluk türü de yaygın şekilde uygulanmaktadır¹⁴⁷³.

Sponsorluk sözleşmeleri TBK m. 113 uyarınca herhangi bir şekil şartına tabi olmadan yapılabilir. Çünkü kanun hükümlerinde bir şekil şartı öngörülmemiştir. Ancak uygulamada sponsorluk sözleşmelerinin ayrıntılı ve yazılı olarak düzenlendiği görülmektedir¹⁴⁷⁴.

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliği m. 8 hükmünde ise yazılı bir sözleşmenin yapılması ve bazı hususların sözleşmede yer alması öngörülmüş olup, spor sponsorluğu sözleşmesi bakımından bir şekil şartı getirilmiş durumdadır¹⁴⁷⁵. Ancak TBK m. 113 hükmüne göre sözleşmelerde şekil şartı sadece kanun ile getirilebileceğinden, Yönetmelikle getirilen yazılı şekil şartına uygun olarak yapılmayan spor sponsorluğu sözleşmesinin geçersizliğini ileri sürmek mümkün değildir¹⁴⁷⁶.

Sponsorluk ile ilgili, 12.04.2001 tarih ve 4644 sayılı kanun ile 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün (GSGM-yeni ismi SHGM) Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Ek m. 3 hükmündeki 4644 sayılı kanun ile yapılan değişiklik ile spor alanında sponsor sıfatı ile harcama yapan vergi mükelleflerine 21.04.2001 tarihinden geçerli olmak üzere vergi salınması bakımından bazı avantajlar getirildiği görülecektir. 13.09.2001 tarih ve 24522 sayılı SHGM (eski GSGM) Sponsorluk Yönetmeliğinde m. 4 hükmü ile sponsor kavramının tanımı yapılmıştır. Bu düzenlemeye paralel olarak, 13 Mart 2004 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 5105 sayılı “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değiştirilmiş ve bunun yerine Gelir Vergisi Kanunu’nun (GVK) m. 89. ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nun (KVK) m. 14. hükümlerine eklenen birer bent ile spor dalları ile ilgili sponsorluk harcamalarının beyannamede indirimi ve gider kaydı konusunda düzenlemeler yer almaktadır. Bundan dolayı yönetmelikte spor

---

¹⁴⁷³ Örnek olarak, üç ayrı sponsorluk haberi: Türk Nippon Sigorta, 2020 Tokyo Olimpiyatları’na katılmaya hak kazanan Galatasaray Yelken Şubesi’nin milli yelken sporcusu Ecem Güzel’e sponsor oldu (bireysel sporcu sponsorluğu), Türkiye Voleybol Federasyonu (TVF) ile AXA Sigorta arasında isim sponsorluğu anlaşması imzalandı. Bu anlaşmanın ardından Voleybol Efeler Ligi, iki yıl boyunca “AXA Sigorta Efeler Ligi” adıyla anılacak (spor organizasyonları sponsorluğu), Taşova Hentbol Spor Kulübü’ne Özyurtlar İnşaat forma reklam sponsoru oldu (spor takımları sponsorluğu). www.haberturk.com/turk/erişim tarihi: 31. 03. 2020.

¹⁴⁷⁴ GÜNDOĞDU, s. 55.

¹⁴⁷⁵ GÜNDOĞDU, s. 56.

¹⁴⁷⁶ GÜNDOĞDU, s. 56.

sponsorluğu sözleşmesinin yazılı olmasının öngörülmüş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkiye’de gelir veya kurumlar vergisi mükellefi gerçek ve tüzel kişilerin; federasyonlara, gençlik ve spor kulüplerine, sporculara, gençlik ve spor tesisleri ile faaliyetlerine sponsor olmaları ve reklam vermeleri ile ilgili usul ve esaslar 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu m. Ek-3 hükmüne dayanılarak hazırlan 16. 06. 2004 tarih, 25494 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliği (GMSY) ile düzenlenmiştir. Sponsorlarca bu Yönetmelikte belirtilen sponsorluk alanlarında yapılan her türlü harcama sponsorluk harcaması sayılır. Sponsorluk Yönetmeliği m. 5 hükmünde sponsorluk yapılabilecek alanlar belirtilmiştir¹⁴⁷⁷. GMSY m. 6 hükmüne göre ise, sponsorlarca GMSY m. 5 hükmünde maddeler halinde belirtilen sponsorluk alanlarında yapılan her türlü harcama sponsorluk harcaması sayılmaktadır¹⁴⁷⁸.

---

¹⁴⁷⁷Sponsorluk yapılabilecek alanlar (Değişik:RG-22/12/2005-26031)

Madde 5- “Ulusal veya uluslararası gençlik ve spor hizmet ve faaliyetlerini desteklemek amacıyla gerçek ve tüzel kişiler aşağıda belirtilen alanlarda sponsorluk yapabilirler.

- a) Genel Müdürlüğün yıllık faaliyet programında yer alan ulusal veya uluslararası gençlik ve spor organizasyonları,
- b) Sporcuların transfer bedelleri hariç olmak üzere spor kulüpleri ile federasyonların yıllık programlarında bulunan eğitim ve altyapı faaliyetleri gibi sporun yaygınlaştırılması ve sporcuların desteklenmesine yönelik resmi sportif faaliyetleri,
- c) (Değişik: RG-22. 12. 2005, 26031) Kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimler ile gençlik ve spor kulüplerine ait gençlik ve spor tesislerinden Genel Müdürlükçe uygun görülenlerin yapımı, ikmali, onarımı ve bakımı,
- d) (Değişik: RG-22. 12. 2005, 26031) Federasyonların veya gençlik ve spor kulüplerinin hizmet ve faaliyetlerinin yürütülebilmesi için gerekli olan gençlik ve spor organizasyonları ile sportif araç, gereç ve malzemelerin temini,
- e) Ferdi lisanslı sporcuların, Genel Müdürlük veya federasyonlarca ferdi olarak katılmalarına izin verilen ulusal veya uluslararası organizasyonları,
- f) Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile Paralimpik Komitesinin sportif faaliyetlerine ilişkin hizmetleri.

¹⁴⁷⁸ Spor kulüplerine yönelik sponsorluk harcamalarının vergi indirimine tabi tutulması hakkındaki uygulama ve hukuki düzenlemeye dair doktrinde yer alan bir eleştiriye göre; “... Profesyonel spor dallarına ilişkin sponsorluğun, profesyonel sporun endüstrileşmesi dikkate alındığında, sosyal sorumluluk kapsamında değerlendirilme olanağını bulmak güçtür. Türk Vergi Sistemi, profesyonel spor dallarına ilişkin sponsorluk harcamalarını vergi indirimi kapsamına alsa da, amatör spor dallarına yönelik harcamaların tamamının indirimine izin vererek amatör spor dallarının desteklenmesini daha fazla teşviğe layık görmüştür. Ancak, amatör ve profesyonel spor dalı ayrımının spor hukukuna ilişkin mevzuatta yapılmaması, futbol liglerinden bir kısmının ‘profesyonel’ spor dalı kabul edilip, gerekçelendirilmeden yoksun bir şekilde diğer dalların ‘amatör’ kabul edilmesi inancı, bu inancın kurumsal görüş olarak verilebilmesi, kabul edilebilir kriter (kıstas) geliştirme ve bu kriter üzerinden değerlendirme yapılmayışi nedenleriyle ‘amatör-profesyonel spor dallarının tespiti’ sponsorluğa ilişkin vergi avantajı uygulamasında çözülmesi gereken en önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Vergi hukuku kaynakları, amatör ve profesyonel ayrımını, sporcu ve sanatçıların katıldıkları gösteri, konser, maç, yarış ve benzeri organizasyonlar nedeniyle ferdi olarak veya bağlı bulunduğu kurum, kuruluş, organizasyon, kulüp veya benzeri teşebbüsler aracılığı ile belli bir ‘gelir elde edip etmediği’ kriteriyle yapmaktadır. Profesyonel terimi, bir kişinin mesleğini amatör gibi zevk için veya heves dolayısıyla değil de kazanç sağlamak ve

GMSY m. 9 hükmündeki düzenlemeye göre, sponsorlara, ulusal ve uluslararası federasyonların reklâm ve sponsorlukla ilgili hükümlerine aykırı olmamak ve il müdürlüklerince pazarlanan reklam hakları saklı kalmak kaydı ile faaliyet ve tesisle ilgili her türlü isim, reklam, tanıtım ve gerektiğinde yayın hakları ayrı ayrı veya bir paket halinde verilebilir.

Tazminat, Cezalar ve Ödüller

Spor kulübü veya sporcu tarafından elde edilen ödül, prim vs. gibi gelirler ile hukuki düzenlemeleri ihlal eden eylemler sonucunda kusurlu veya sorumlu tutulan spor kulüpleri tarafından mağdur olan kulübe ödenen tazminatlar, tazminatın alacaklısı olan kulüp için gelir, tazminat ödeyen kulüp için ise gider kaydedilir¹⁴⁷⁹.

4. Spor Kulüplerinin Giderleri

Spor kulübü giderleri “amaç doğrultusundaki giderler” ve “genel giderler” olarak iki ayrı kategoriye ayrılabilirler. Spor kulüpleri genellikle dernek şeklinde örgütlendikleri için belirledikleri amaç doğrultusunda hareket ederler. Bu amaca ulaşmak için kulüplerin çeşitli giderleri olabilir.

Spor kulüpleri için amaç doğrultusundaki kullanımlar, amatör spor faaliyetleri, alt yapı giderleri, spor tesisleri ve malzeme edinmeleri, eğitici ücretleri gibi spor yapma imkânın sağlanması ve geliştirilmesine yönelik giderler olmaktadır. Doğrudan sportif faaliyetlerle ilgili profesyonel şubelerin giderlerin dışındaki her türlü gider genel gider olarak kabul edilir. Bu grupta spor kulübünün amaç doğrultusundaki giderlerinin dışındaki genel yönetim giderleri, büro giderleri, sosyal network giderleri organizasyon giderleri, güvenlik giderleri hukuk giderleri sayılabilir¹⁴⁸⁰.

---

geçimini temin etmek amacıyla yapmasını ifade etmektedir. Söz konusu yaklaşıma göre ‘kazanç sağlama’ amaçlı sporcuların yer aldığı organizasyonların profesyonel spor dalı olarak kabulü gerekmektedir. Bu durumda, profesyonel futbol liglerinin yanı sıra, zaman zaman pek çok futbolcudan fazla gelir elde eden sporcuların yer aldığı bilinen, çok sayıda yabancı sporcuya yer verilen basketbol, voleybol, hentbol ve diğer branşlara ilişkin ulusal düzeyde organize edilen liglerin de profesyonel spor dalı olarak kabulü ve bunlara ilişkin sponsorluk harcamalarının yarısının vergi matrahından indirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir”. Bkz. ÖZDEN, s. 229-230.

¹⁴⁷⁹ Bu konudaki benzer açıklamalar için bkz. SULTANOĞLU, s. 39.

¹⁴⁸⁰ CERRAHOĞLU, Necati, Spor Ekonomisi Bilim Dalının Gelişim Analizi, Yönetim Bilimleri Dergisi / Journal of Administrative Sciences Cilt. S. 27, 2016, s. 309-329,

Profesyonel futbolda ise gider kalemleri amatör spor kulüplerine göre çok daha fazla çeşit arz etmekte ve rakamsal olarak yüksek seviyelere ulaşmaktadır. Sporcu ve teknik ekip maliyetleri bu giderler arasında önemli bir yer tutmaktadır¹⁴⁸¹.

Örneğin, halka arz edilmiş bir şirket olan ve Borsa İstanbul Anonim Şirketinde işlem gören, GS Sportif A.Ş.'nin faaliyet giderleri aşağıdaki dört ana başlıkta toplanmaktadır¹⁴⁸²:

“Galatasaray Futbol Takımı Sporcu ve Teknik Kadro Ücret ve Giderleri Bonservis Amortisman Giderleri; Pazarlama ve Satış Giderleri; Şirket personel giderleri de dâhil tüm genel yönetim giderlerini kapsayan genel giderler”.

Spor kulüplerinin vergi ve SSK ödemeleri de çok büyük bir gider kalemi olarak önem kazanmaktadır. Hatta pek çok profesyonel kulüp önemli miktarda vergi ve SSK borcu yükü altında olup, genellikle bu giderlerini karşılayamamakta ve kamuya karşı borçlu duruma düşmektedirler¹⁴⁸³.

TFF Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı'na göre profesyonel futbol kulüpleri bazı harcama limitlerine tabi turulmuşlardır. TFF, Süper Lig'de yer alan kulüplerin sürdürülebilir finansal yapıya ulaşmaları için aşağıda belirlenen esaslar dâhilinde “Takım Harcama Limitini” belirleyerek, kulüplerin, Profesyonel Futbolcu Ücret Giderleri, A Takım Teknik Kadro Ücret Giderleri, Transfer Harcamaları, Menajer Ücret Giderlerinin belirlenen limitler dâhilinde kalmasını sağlamaya yönelik kontrol mekanizması oluşturmaktadır. Takım Harcama Limitine; “Profesyonel Futbolcu Ücret Giderleri”, “Takım Teknik Kadro Ücret Giderleri” (A Takım Teknik Sorumlusu ve Antrenörleri), “Menajer Ücret Giderleri” dâhildir. Takım “Harcama Limitine” dâhil

¹⁴⁸¹ Örneğin Beşiktaş spor kulübünde, 2010-2011 sezonunun en büyük gideri toplam giderin %59'u ile futbolcu ve teknik ekip ücretleri, bunu %16 futbolcu itfa payları izliyor. Futbolcu itfa payları gerçekte bir para çıkışı olmasa da futbolcuların sözleşmesinin süresine göre Bosman kuralı gereği bedelsiz gitmelerinden kaynaklı bir değer kaybı oluşturuyor. Eskişehirspor da ise, aynı sezon futbolcu gider kalemi %46 seviyesindedir ve itfa yapısı sıfıra yakındır. Bu konuda ayrıntılı analizler ve tablolar için bkz. TİLEV, Emre, Futbol Sektörünün Yeniden Yapılanma Sürecinde Kurumsallaşması: “Türk Futbolunun Türkiye İmajına Etkisinin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, 2012, s. 68-69.

¹⁴⁸² Şirketin, hisselerinin % 60,86'sı Galatasaray Spor Kulübü derneğine aittir. SPK mevzuatı gereği yapılan konsolidasyon (pekiştirme) nedeniyle GS Pazarlama AŞ'nin satılan ticari mal maliyetleri de esas faaliyet giderleri altında bilançoya yansıtılmaktadır. www.sportif.galatasaray.org/giderler.aspx/ erişim tarihi: 01.04.2020.

¹⁴⁸³ Bir internet sitesinde yayınlanan 09.08.2014 tarihli bir habere göre; Galatasaray SK, Yaklaşık 140 milyon TL, Beşiktaş SK 130 milyon TL, Trabzonspor 17 milyon TL ve Bursaspor ise 3 milyon 970 bin TL vergi borcu yükü altındadırlar. Aynı haberde Fenerbahçe SK ile Başakşehir SK, vergi borcu olmayan kulüpler arasında zikredilmişlerdir. www.ahaber.com.tr/spor/2014/08/09/kuluplerin-vergi-borclari/erişim tarihi: 26.10.2020.

olan bedellerin hesaplanmasında brüt tutarlar (vergiiler dâhil, KDV hariç) dikkate alınır. Kulüplerin takım harcama limitlerini aşan profesyonel futbolcu sözleşmeleri tescil edilmez¹⁴⁸⁴.

5. Spor Kulübü Derneklerinin Tutmak Zorunda Oldukları Defterler

SHGM m. 39 hükmü¹⁴⁸⁵ tarafından atıfta bulunulan ve spor kulüpleri derneklerinin de tabi oldukları Der Y. m. 31 hükmüne göre dernekler, işletme hesabı esasına göre defter tutarlar. Ancak, yıllık brüt gelirleri 500 Bin TL'yi (2005 yılı için belirlenen tutar) aşan dernekler, bilanço esasına göre defter tutarlar. İşletme hesabı esasına göre defter tutan dernekler, yukarıda belirtilen hadde bağı kalmaksızın yönetim kurulu kararı ile bilanço esasına göre defter tutabilirler. Bilanço esasına geçen dernekler, üst üste iki hesap döneminde yukarıda belirtilen sınırın altına düşerlerse, takip eden yıldan itibaren işletme hesabı esasına dönebilirler. Ticari işletmesi bulunan dernekler, ticari işletmeleri için, ayrıca VUK hükümlerine göre defter tutarlar.

Der. Y. m. 32 hükmüne göre dernekler ve spor kulübü dernekleri tarafından işletme hesabı esasında tutulacak defterler ve uyulacak esaslar aşağıdaki gibidir:

Karar Defteri: Yönetim kurulu kararları tarih ve numara sırasıyla bu deftere yazılır ve kararların altı toplantıya katılan üyelerce imzalanır.

Üye Kayıt Defteri: Derneğe üye olarak girenlerin kimlik bilgileri, derneğe giriş ve çıkış tarihleri bu deftere işlenir. Üyelerin ödedikleri giriş ve yıllık aidat miktarları bu deftere işlenebilir.

Evrak Kayıt Defteri: Gelen ve giden evraklar, tarih ve sıra numarası ile bu deftere kaydedilir. Gelen evrakın asılları ve giden evrakın kopyaları dosyalanır. Elektronik posta yoluyla gelen veya giden evraklar çıktısı alınmak suretiyle saklanır.

Demirbaş Defteri: Derneğe ait demirbaşların edinme tarihi ve şekli ile kullanıldıkları veya verildikleri yerler ve kullanım sürelerini dolduranların kayıttan düşürülmesi bu deftere işlenir.

¹⁴⁸⁴ TFF, Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı, Haziran, 2019, s. 108 vd.

¹⁴⁸⁵ SHGM m. 39: "Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 04.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliği hükümleri uygulanır".

İşletme Hesabı Defteri: Dernek adına alınan gelirler ve yapılan giderler açık ve düzenli olarak bu deftere işlenir.

Alındı Belgesi Kayıt Defteri: Alındı belgelerinin seri ve sıra numaraları, bu belgeleri alan ve iade edelerin adı, soyadı ve imzaları ile aldıkları ve iade ettikleri tarihler bu deftere işlenir.

Der. Y. m. 32 hükmüne göre dernekler ve spor kulübü dernekleri tarafından bilanço esasında tutulacak defterler ve uyulacak esaslar aşağıdaki gibidir:

İşletme esasına tabi spor kulüplerinin tutacak oldukları *Karar Defteri, Üye Kayıt Defteri, Evrak Kayıt Defteri, Alındı Belgesi Kayıt Defteri* bilanço esasına tabi spor kulübü dernekleri tarafından da tutulurlar. Ayrıca, *Yevmiye Defteri, Büyük Defter ve Envanter Defteri*'nin tutulması gerekmektedir. Bu defterlerin tutulma usulü ile kayıt şekli Vergi Usul Kanunu ile bu Kanununun Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye istinaden yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği esaslarına göre yapılır. Bu maddede sayılan ve derneklerce tutulması zorunlu olan defterlerin dernekler biriminden veya noterden onaylı olması zorunludur.

Der. Y. m. 33 hükmüne göre; Bu Yönetmeliğe göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe olması zorunludur. Gelir ve gider kayıtları dışındaki işlemler, defterlere günlük olarak kaydedilir (Der. Y. m. 33). Defterler mürekkepli kalemle yazılır. Defterler bilgisayar ortamında da tutulabilir. Ancak form veya sürekli form şeklinde tutulacak defterler, kullanılmaya başlanmadan önce her bir sayfasına numara verilerek ve onaylatılarak kullanılabilir. Onaylı sayfalar kullanıldıktan sonra defter haline getirilerek muhafaza edilir. Yevmiye defteri maddelerinde yapılan yanlışlar ancak muhasebe kurallarına göre düzeltilebilir. Diğer defter ve kayıtlara rakam ve yazılar yanlış yazıldığı takdirde düzeltmeler ancak yanlış rakam ve yazı okunacak şekilde çizilmek, üst veya yan tarafına veya ilgili bulunduğu hesaba doğrusu yazılmak suretiyle yapılabilir. Yanlış rakam ve yazının çizilmesi halinde, bu rakam ve yazıyı çizen tarafından paraflanır. Defterlere geçirilen bir kayıt; kazımak, çizmek veya silmek suretiyle okunamaz hale getirilemez. Karar defterinin sayfa sonunda imza için bırakılan bölümü hariç defterlerin satırları, çizilmeksizin boş bırakılamaz ve atlanamaz. Ciltli defterlerde, defter sayfaları ciltten koparılamaz. Spor kulübü derneklerinin tutulması zorunlu olan defter ve kayıtları

Der. Y. m. 36 ve m. 37 hükümlerine göre tasdik edilip kayıt altına alınırlar¹⁴⁸⁶. Tasdikli form veya sürekli form yapraklarının sırası bozulamaz ve bunlar yırtılamaz. Spor kulübü derneklerine ait belgeler, kaydedildikleri defterdeki kayıt sırasına uygun olarak numaralandırılır ve dosyalanarak saklanır.

6. Gelir ve Giderlerin Deftere İşlenmesi

Spor Kulübü Derneklerinin gelir ve gider kayıtları, Der. K. 11, Der. Y. m. 34 hükmüne göre aynı yönetmeliğin m. 35 hükmünde belirtilen hesap dönemi içinde işlemlerin, işin hacmine ve gereklerine uygun olarak muhasebe düzeni ve güvenliğini bozmayacak bir süre içinde kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtlar on günden fazla geciktirilmez. Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan belgelere dayanarak tutan derneklerde, işlemlerin bunlara kaydedilmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, işlemlerin esas defterlere kırkbeş günden daha geç intikal ettirilmesine imkân vermez. Dernek defterlerinin denetim amacıyla istenmesi halinde, kırkbeş günlük sürenin dolması beklenmeden kayıtların işlenmesi zorunludur.

Der. Y. m. 38 hükmüne göre, Dernek gelirleri alındı belgesi ile tahsil edilir. Dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile tahsili halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgeler alındı belgesi yerine geçer.

Dernek giderleri ise fatura, perakende satış fişi, serbest meslek makbuzu gibi harcama belgeleri ile yapılır. Ancak, 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu m. 94 hükmü kapsamında bulunan ödemeler için 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul

---

¹⁴⁸⁶ Bkz. Der Y. m. 36: Bu Yönetmelikte yazılı defterleri kullanacak dernekler, bunları kullanmaya başlamadan önce il dernekler müdürlüğüne veya notere tasdik ettirirler. Bu defterlerin kullanılmasına sayfaları bitene kadar devam edilir ve defterlerin ara tasdiki yapılmaz. Ancak, bilanço esasına göre tutulan defterler ile form veya sürekli form yapraklı defterlerin, kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda, her yıl yeniden tasdik ettirilmesi zorunludur. Derneğin adı, kütük numarası, yerleşim yeri, defterin türü, defterin kaç sayfadan ibaret olduğu, tasdik tarihi, tasdik numarası, tasdiki yapan makamın resmi mühür ve imzasını içeren tasdik şerhleri defterin ilk sayfasına yazılır veya (Der. Y. EK- 11)'de belirtilen Tasdik Şerhi Formu doldurulup defterin ilk sayfasına yapıştırılarak köşeleri tasdiki yapan makam tarafından mühürlenir. Defterin son sayfası, defterin kaç sayfadan ibaret olduğu, tasdik tarihi ve numarası belirtilerek tasdik makamı tarafından mühürlenir ve imzalanır. Defterlerin her sayfası sıra numarasıyla teselsül edip etmediği kontrol edilerek mühürlenir; Der Y. m. 37: İl dernekler müdürlüğü, tasdikini yaptığı defterleri Tasdik Defterine (Der. Y. EK- 12) kaydeder. Bu defter kullanılmaya başlanılmadan önce, sayfalarının sıra numarasıyla teselsül ettiğine bakılarak, bu sayfalar teker teker il dernekler müdürlüğünün mühürü ile mühürlenir ve son sayfasına kaç sayfadan ibaret olduğu ile onay tarihi belirtilerek, il dernekler müdürü tarafından imzalanır. Bu defter, ayrıca bilgisayar ortamında da tutulur.

Kanunu hükümlerine göre gider pusulası düzenlenir. Bu kapsamda da bulunmayan ödemeler için yönetmelik ekinde yer alan “Gider Makbuzu” veya banka dekontu gibi belgeler harcama belgesi olarak kullanılır.

Her ne kadar uygulamada kulüp yöneticileri tarafından pek de önemsenmese de, gelir ve giderlerin yönetmeliklerde belirtilen şekillerde işlenmesi kulüplerin faydasına olan bir husustur. Çünkü olası uyuşmazlıklarda kulübün mali kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılabilmektedir¹⁴⁸⁷.

Dernekler tarafından kişi, kurum veya kuruluşlara yapılacak bedelsiz mal ve hizmet teslimleri yönetmelik ekinde yer alan “Aynı Yardım Teslim Belgesi” ile yapılır. Kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından derneklere yapılacak bedelsiz mal ve hizmet teslimleri ise yönetmelik ekinde yer alan “Aynı Bağış Alındı Belgesi” ile kabul edilir.

Bu belgeler; yönetmelik ekinde gösterilen biçim ve ebatla, müteselsil seri ve sıra numarası taşıyan, kendinden karbonlu elli asıl ve elli koçan yaprağından meydana gelen ciltler veya elektronik sistemler ve yazı makineleri aracılığıyla yazdırılacak form veya sürekli form şeklinde, dernekler tarafından bastırılır. Form veya sürekli form şeklinde bastırılacak belgelerin, belirtilen nitelikte olması zorunludur.

Bastırılan belgelerin adedi ile seri ve sıra numaralarının, onbeş gün içinde basımevleri tarafından mülki idare amirliğine bildirilmesi zorunludur.

Der. Y. m. 39 hükmüne göre; Defterler hariç olmak üzere, dernekler tarafından kullanılan alındı belgeleri, harcama belgeleri ve diğer belgeler özel kanunlarda belirtilen süreler saklı kalmak üzere, kaydedildikleri defterlerdeki sayı ve tarih düzenine uygun olarak 5 yıl süreyle saklanır.

Der. Y. m. 40 hükmüne göre; İşletme hesabı esasına göre kayıt tutan dernekler yıl sonlarında (31 Aralık) (EK- 16)’da gösterilen biçimde “İşletme Hesabı Tablosu” düzenlerler.

Der. Y. m. 41 hükmüne göre; Bilanço esasına göre defter tutan derneklerin yıl sonlarında (31 Aralık), Maliye Bakanlığınca yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerini esas alarak bilanço ve gelir tablosunu düzenlemeleri yeterlidir.

---

¹⁴⁸⁷ Yarg. 4. HD. 20.03.2018 tarihli, 2018/127 E- 2018/2048 K. sayılı Kararı; “Şirkette birlikte davalı Kulübün defter ve kayıtları üzerinde de bilirkişilerce inceleme yapılarak, kulübün şirketteki hisse oranı da dikkate alınmak suretiyle 2013-2014 futbol sezonunda oynanan müsabakalarda kulübün “forma reklam geliri” elde edip etmediği, etmişse miktarı belirlenerek, oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekmektedir”. Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

Dernekler kural olarak işletme hesabı esasına göre defter tutarlar. Ancak, kamu yararına çalışma statüsü bulunan dernekler ile yıllık brüt gelirleri beş yüzbin TL'yi aşan dernekler takip eden hesap döneminden başlayarak bilanço esasına göre defter tutarlar (Der. Y. m. 31).

F. SPOR KULÜPLERİNİN DENETİMİ VE SONA ERMESİ

1. Spor Kulüplerinin Denetimi

Spor kulüplerinde iç denetim esastır (Der. K. m. 9). Spor kulüplerinin denetimi, devlet organları tarafından da yapılır. İçişleri Bakanlığına bağlı bulunan Dernekler Dairesi Başkanlığı, spor kulüplerinin idari ve mali yönden her türlü denetlemesini yapar. 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 21 hükmüne göre¹⁴⁸⁸, SHGM kulüpleri her yönden denetler. Gerekirse hesap, defter ve işlemlerine el koyar. Bu işlemleri yaparken Dernekler Kanunu hükümleri saklıdır¹⁴⁸⁹.

Dernekler hukukunda Der. K. m. 19 hükmüne göre; Dernekler yılsonu itibarıyla faaliyetlerini, gelir ve gider işlemlerinin sonuçlarını düzenleyecekleri beyanname ile her yıl Nisan ayı sonuna kadar mülkî idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Der. K. m. 19 hükmü, 31.12.2020 tarihli 31351 sayılı Resmî Gazetenin 5. Mükerrer sayısında yayımlanan, 27.12.2020 tarih ve 7262 sayılı K. m.13 düzenlemesine göre bazı değişikliklere uğramıştır.¹⁴⁹⁰ Bu değişikliklerle derneklerin mali yönden denetimi daha sıkı bir disiplin altına alınmıştır.

Dernekler hukukunda Der. K. m. 19 hükmünün son haline göre; Dernekler, yılsonu itibarıyla faaliyetlerini, gelir ve gider işlemlerinin sonuçlarını düzenleyecekleri beyanname ile her yıl Nisan ayı sonuna kadar mülkî idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Beyannamenin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir. Gerekli görülen hallerde, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar

---

¹⁴⁸⁸ 3289 SK m. 21: Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü (24.01.1989 tarih ve 356 sayılı KHK m. 6 hükmü ile "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir. Güncel adı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü), kulüpleri her yönden denetler. Gerekirse hesap, defter ve işlemlerine el koyar. Dernekler Kanunu hükümleri saklıdır.

¹⁴⁸⁹ DİLEK, s. 12.

¹⁴⁹⁰ Bkz. 27.12.2020 Tarihli, 7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun.

doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları İçişleri Bakanı veya mülkî idare amiri tarafından kamu görevlilerine denetletilebilir. Bu denetimlerin, yapılacak risk değerlendirmelerine göre üç yılı geçmeyecek şekilde her yıl yapılması esastır. Bu denetimlerde kolluk kuvveti mensupları görevlendirilemez. İçişleri Bakanlığı ve mülkî idare amirlerinin yapacağı denetimler mesai saatleri içerisinde yapılır. Bu denetimler en az yirmidört saat önce derneklere bildirilir. İçişleri Bakanlığı mülkiye müfettişleri ve dernekler denetçileri hariç, denetimlerde görevlendirilecek kamu görevlilerine verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur ve İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Bu denetimlerde görevlendirileceklerle ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir. Denetim sırasında görevli memurlar tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve kayıtların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, müesseseler ve eklentilerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur. Denetim ile görevlendirilenler, kamu kurum ve kuruluşlarından, bankalar dâhil gerçek ve tüzel kişilerden denetim görevi kapsamına giren hususla sınırlı olarak ilgili bilgi ve belgeyi isteme yetkisine sahiptir. Talepte bulunanlar özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar. Özel kanunlarındaki düzenlemeler saklı kalmak üzere, İçişleri Bakanlığınca veya mülki idare amirliğince talep edilmesi hâlinde, dernekler ile derneklere ait her türlü tesis, müessese ve ortaklığı bulunan kuruluşlar, görev alanları ile sınırlı olmak üzere ilgili bakanlık ve kuruluşlar tarafından denetlenir. Denetim sırasında, uzmanlık veya teknik bilgi gerektiren durumlarda İçişleri Bakanlığı, valilikler ve kaymakamlıklar tarafından bilirkişi görevlendirilebilir. Bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir. Bilirkişiye verilecek ücretin tutarı İçişleri Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte tespit olunur ve bu ücret İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Denetim sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi hâlinde, mülkî idare amiri durumu derhal Cumhuriyet savcılığına ve derneğe bildirir¹⁴⁹¹.

Beyannamenin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir. Buna göre Der. Y. m. 83 hükmündeki usullere göre dernek veya spor kulübü derneği yönetim

---

¹⁴⁹¹ AYKUL, s. 69.

kurulu başkanları, her takvim yılının ilk dört ayı içinde bir önceki yıla ait Dernek Beyannamelerini mülki idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Şubeler, mülki idare amirliğine verecekleri beyannamelerin birer örneğini bağlı buldukları derneğe de vermekle yükümlüdürler. Temsilcilikler için ayrıca beyanname verilmez ancak, temsilciliklere ilişkin her türlü bilgiler dernek beyannamesinde gösterilir. Birlikler, beyannamelerini bu maddede belirtilen esas ve usullere göre vermekle yükümlüdürler. Beyannameler, Der. Y. m. 84 hükmü uyarınca valilikler tarafından incelenir. Gerekli görülen hallerde bu inceleme Bakanlıkça da yapılabilir. Beyannamelerde eksiklik veya yanlışlıklar görülmesi halinde, spor kulübü derneğinden ek bilgi ve belgeler istenebilir ve eksiklikler tamamlattırılır. Beyannamelere ilişkin istenen ek bilgi ve belgelerin verilmemesi, eksik verilmesi veya verilen sürede tamamlanmaması hallerinde ilgili dernek denetime tabi tutulabilir. Beyannamelerin incelenmesi esnasında suç unsuru oluşturan hususların tespit edilmesi halinde, ilgili mülki idare amirliğince durum Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Beyannameler ile ilgili olarak haklarında adli ve idari işlem yapılan dernekler, Bakanlığa bildirilir.

Der. K. m. 20 hükmüne göre; Kamu düzeninin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden birine bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu nedenlere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda mülkî idare amirinin yazılı emri bulunmadıkça, kolluk kuvvetleri, dernek ve eklentilerine giremez, arama yapamaz ve buradaki eşyaya el koyamaz. Mülkî idare amirinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. Hâkim kararı, mülkî idare amiri tarafından dernek yöneticilerine yazıyla duyurulur¹⁴⁹².

7262 Sayılı K. m. 14 hükmü ile de Der. K. m. 21 hükmüne eklenen; “Yurt dışına yapılacak yardımlar ise, yardım yapılmadan önce dernekler tarafından mülki idare amirliğine bildirilir. Bildirimin şekli ve içeriği ile yurt dışına yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir”, düzenlemesi ile dernekler veya spor kulübü dernekleri tarafından Türkiye’den yurt dışına yapılacak yardımların şeffaf ve hesap verilebilir şekilde yürütülmesi amaçlanmıştır. Öte yandan bu tür düzenlemeler,

---

¹⁴⁹² AYKUL, s. 69.

“dernekler üzerindeki idari vesayetinin arttığı”, yönündeki eleştirileri gündeme getirebilmektedir.

GSKY m. 22 hükmüne göre SHGM veya mülki idare amirinin onayı alınmak suretiyle il müdürlükleri, spor kulüplerini ve üst kuruluşları, dernekler hukuku mevzuatı ile ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri saklı kalmak kaydıyla her yönden denetlenir¹⁴⁹³. Kulüplerin genel kurullarına gerekli hallerde il müdürü veya yetki vereceği kişi gözlemci olarak katılır ve hazırlayacağı raporu ilgili birimlere havalesi yapılmak üzere mülki idare amirliğine sunar.

Kamu yararına çalışan dernekler ve spor kulübü dernekleri, Der. K. m. 27 uyarınca Cumhurbaşkanının kararıyla tespit edilir. Bir spor kulübünün kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için, en az bir yıldan beri faaliyette bulunması ve kulübün amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte olması gerekmektedir. Bu nitelikte olan BJK, FB, GS, TS gibi spor kulübü derneklerinin denetimleri kamu yararına çalışan derneklerin tabii olduğu usule göre gerçekleştirilir¹⁴⁹⁴.

Der. K. m. 27 ve Der. Y. m. 52 hükümlerine göre, kamu yararına çalışan dernek statüsünde olan spor kulüplerinin, yapılan denetimler sonunda bu niteliklerini kaybettiği tespit edilirse, Hazine ve Maliye Bakanlığının ve varsa ilgili bakanlıkların görüşü alınarak, Bakanlığın teklifi ve Cumhurbaşkanının kararıyla haklarında alınan kamu yararına çalışan derneklerden sayılma kararı iptal edilir. Sonuç, Bakanlıkça ilgili valiliğe bildirilir ve valilik tarafından da ilgili spor kulübü derneğine tebliğ edilir.

¹⁴⁹³ GSKY m. 22: Genel Müdürlük veya mülki idare amirinin onayı alınmak kaydıyla il müdürlükleri; kulüpleri ve üst kuruluşları Dernekler Kanunu ve Dernekler Yönetmeliği hükümleri saklı kalmak kaydıyla her yönden denetlenir. (Mülga ikinci cümle: RG-19.01.2006-26054) Kulüplerin genel kurullarına gerekli hallerde il müdürü veya yetki vereceği kişi gözlemci olarak katılır ve hazırlayacağı raporu ilgili birimlere havalesi yapılmak üzere mülki idare amirliğine sunar.

¹⁴⁹⁴ Der. K. m. 27 “...Kamu yararına çalışan dernekler en az iki yılda bir denetlenir. Yapılan denetimler sonucunda düzenlenen raporlar üzerine, kamu yararına çalışan derneklerin organlarında görev alan üyeler veya ilgili personel, hapis cezası(1) verilmesini gerektiren suçların işlendiğinin tespit edilmesi halinde, geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanınca görevden uzaklaştırılabilir. (Mülga son cümle: 8/6/2006-5519/1 md.) (1) (Ek fıkra: 8/6/2006-5519/1 md.) Dernek merkezinin bulunduğu ilin valisi, görevden uzaklaştırılma kararının derneğe bildirilmesiyle eş zamanlı olarak, görevden uzaklaştırılan organların yerlerine; Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre dernek merkezinin bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinden kayyım atanmasını ister. Mahkeme bir hafta içinde, öncelikle dernek üyeleri arasından görevden uzaklaştırılanların sayısı kadar kayyım atanmasına karar verir ve bu kararda kayyımın görev ve yetkileri ile dernek tarafından kayyıma verilecek ücret de belirtilir. Kayyımın görevi dava sonucu verilen hüküm kesinleşinceye kadar devam eder. Çeşitli nedenlerle boşalan bu kayyımların yerine, aynı usulle yeni kayyım atanır...”

TBMM Araştırma Komisyonu 2011 yılında hazırlamış olduğu raporda İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan denetimlerde spor kulübü derneklerindeki temel eksiklik ve aksaklıklara dikkat çekmiştir¹⁴⁹⁵.

2. Spor Kulüplerinin Sona Ermesi

a. Genel olarak

Dernekler (veya spor kulübü dernekleri), amaç birlikleri olduğundan, izledikleri amaç devam ettiği ve gerçekleşme ihtimali da bulunduğu sürece, derneğin varlığını sürdürmesi mümkündür. Bunun yanında, kuruluş aşamasında, derneğin varlığının belli bir süre ile sınırlı olması istenebileceği gibi, izlediği amaç bakımından, geçici bir nitelik taşınması da söz konusu olabilir. Ayrıca, faaliyetini olağan olarak sürdüren bir derneğin, yetkili organı tarafından verilecek bir kararla kendi varlığına son verebilmesi ya da amacının, hukuka ve ahlâka aykırı bir nitelik almasından dolayı, yargı organları tarafından kapatılmasına karar verilebilmesi de mümkündür. Bütün bu durumlarda, “derneğin sona ermesi” olgusundan sözedilir¹⁴⁹⁶.

Spor kulüplerinin tescillerinin iptali, sadece o spor dalında resmi olarak faaliyet göstermelerini engeller veya hiç bir spor dalına iştirak edemiyorsa kulüp vasfının kaybedilmesi sonucunu doğurur. Ancak bir dernek olarak tüzel kişilik devam eder. Kulübün bir tüzel kişi olarak sona ermesi ise, tüzel kişilerin ve derneklerin sona ermesi ile ilgili medeni hukuk hükümleri çerçevesinde gerçekleşir. Şirket (veya vakıf) olarak

---

¹⁴⁹⁵ “İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi tarafından spor kulüpleri denetimleri sonunda tespit edilen temel eksiklik ve aksaklıkların şunlar olduğu görülmektedir: • Spor kulüplerinin kurumsallaşması zayıf olup oldukça sık yönetim değişikliği olmaktadır. • Ekonomik açıdan sürekli gelir kaynakları bulunmamakta olup, ekonomik bağımsızlık elde edememişlerdir. • Ağır vergi ve sigorta primi yükünden devamlı şikâyet etmektedirler. • Tesisleşme ve donanım açısından oldukça zayıf durumdadırlar. • Benzer isim ve amaçla pek çok kulüp kurulup kötüye kullanılabilir. • Spor kulüpleri, derneklerin tutmakla yükümlü olduğu defterleri ya hiç bulundurmamakta ya da defteri bulundurup içeriğini doldurmamaktadırlar. Gelir ve giderlere ilişkin gerekli dokümantasyon işlemlerinde eksiklikler tespit edilmektedir. Bu durum gelirlerde, yetki belgeleri, alındı belgeleri, banka kayıtlarında mevzuata aykırılıklar; giderlerde de harcama belgesi, gider pusulası, gider makbuzu gibi tevsik edici belge zorunluluğuna uyulmaması şeklinde kendini göstermektedir. Kayıtlar için süre, şekil, prosedür ve envanter uygulamalarında aykırılıklar da buna ilave edilebilir. Bu çerçevede giderlerde belgesiz harcama, eksik ve usulüne uygun olmayan belgelendirme, doğrudan kendisinin ve başkasının menfaatine sarf; gelirlerde ise doğrudan ya da dolaylı olarak para veya para gibi kıymetli evrakın ya da malın kendisi veya başkasının menfaatine olacak şekilde ele geçirilmesi en çok görülen uygulamalardır”. Bkz. TBMM, s. 61.

¹⁴⁹⁶ ÖZSUNAY, s. 328.

faaliyet gösteren bir kulübün sona ermesi ise medeni hukuk kuralları yanında kendi mevzuatları çerçevesinde söz konusu olacaktır.

Derneklerin sona ermesi TMK m. 87, m. 88 ve m. 89 hükümlerinde düzenlenmiştir¹⁴⁹⁷. TMK m. 87 hükmünde derneğin kendiliğinden sona ermesi halleri şöyle ifade edilmiştir: “Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hâle gelmesi veya sürenin sona ermesi; İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması; Borç ödemede acze düşmüş olması; Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi; Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması”.

TMK m. 87/son hükmüne göre, eğer ihtiyaç hâsıl olur ise her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir. TMK m. 88 hükmüne göre genel kurul kararı genel kurul, her zaman derneğin feshine karar verebilir. TMK m. 89 hükmüne göre derneğin amacı, kanuna veya ahlâka aykırı hâle gelirse; Cumhuriyet savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dâhil gerekli bütün önlemleri alır. Spor kulübü derneğinin sona ermesi de alelade derneklerin sona ermesi hükümlerine göre, kendiliğinden, genel kurul kararı veya mahkeme kararı ile gerçekleşir.¹⁴⁹⁸ Bir de istisnai olarak, kulübün idari karar ile faaliyetinin men edilmesi söz konusu olabilmektedir.

Derneklerin sona ermesi nedenleri ile ilgili, çeşitli hukuk düzenleri arasında, birçok noktalarda benzerlikler bulunduğu gözlemlenebilir. Özellikle, yetkili organın alacağı kararlar derneğin varlığına son verebilmesi, mukayeseli hukukun ortak bir uygulaması sayılabilir¹⁴⁹⁹.

---

¹⁴⁹⁷ “Medenî Kanunumuza (743 sayılı eMK) göre, derneğin sona ermesi doğrudan doğruya dernek kararıyla (eMK m.69) ; yargıç kararıyla (eMK m.71) ya da kanun uyarınca (eMK m.70) olur. Bundan başka, bizim hukukumuzda, derneğin izlediği amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşme olanağının ortadan kalkması halinde (karş. eBK m.535/b-1) ya da tüzükte öngörülen sürenin dolması veya bozucu bir koşulun gerçekleşmesi durumlarında da, dernek yine son bulur”. Bkz. ÖZSUNAY, s. 328.

¹⁴⁹⁸ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 651; HATEMİ, s. 119-120 (Kişiler Hukuku).

¹⁴⁹⁹ Alman ve Fransız hukukları bakımından derneğin sona erme nedenlerine yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZSUNAY, s. 319 ila 322.

b. Spor kulübünün kendiliğinden sona ermesi (infisah)

Derneklerin tüzel kişiliği sona ermesinin hallerinden bir olan infisah kavram olarak, kanundan doğan (ipso iure) kendiliğinden dağılmış sayılma halidir¹⁵⁰⁰. TMK m. 87 hükmüne göre dernek vasfındaki spor kulüplerinin infisahına neden olabilecek haller şöyledir:

Amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi; Amaç bir derneğin kurucu unsuru olduğuna göre, kulübün amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi hallerinde artık tüzel kişiliğin devamı için bir nedenin varlığı söz konusu değildir, dolayısı ile spor kulübü derneği kendiliğinden sona erer¹⁵⁰¹.

Örnek olarak, 1 Eylül 2010 yılında kurulan bir güreş kulübü kuruluş amacı olarak 2020 Tokyo olimpiyatlarında altın madalya kazanacak güreşçiler yetiştirmek ve faaliyet süresini de azami on yıl olarak tüzüğünde belirlemiş ise;

- Bir sporcunun 2020 Tokyo olimpiyatlarında altın madalya kazanması ile amacın gerçekleşmiş olması nedeniyle,
- Kulübün herhangi bir lisanslı sporcusunun 2020 Tokyo olimpiyatlarında ülkeyi temsil edecek milli takım kadrosuna seçilmemesi sonucu amacın gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi nedeniyle,
- Veya kulübün faaliyet süresi on yıl olarak belirlenmiş olduğundan dolayı, sürenin dolması nedeniyle her hâlükârda kendiliğinden sona erecektir.

İlk Genel Kurul Toplantısının Kanunda Öngörülen Sürede Yapılmaması ve Zorunlu Organların Oluşturulmaması; TMK m. 62 hükmüne göre; Dernekler veya kulüpler, TMK m. 60/son hükmü gereğince yapılan yazılı bildirim izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmakla yükümlüdürler. İlk toplantı bu altı aylık süre içinde yapılmaz ise TMK m. 87/ 2 hükmüne göre, spor kulübü kendiliğinden sona erecektir¹⁵⁰².

¹⁵⁰⁰ ÖZSUNAY, s. 325; BALLAR, s. 655; BENLİ, Fatma, Derneklerin Sona Erme Nedenleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2015, s. 35.

¹⁵⁰¹ ÖZSUNAY, s. 322-323; ÖZTAN, s. 105 (Tüzel Kişiler); AYAR, s. 999 (Spor Kulübü Dernekleri); GENÇ, s. 271 (Spor Kulüpleri) ; ERGÜN, s.107-108; BALLAR, s. 656.

¹⁵⁰² ÖZTAN, s. 105 (Tüzel Kişiler); GENÇ, s. 89 (Dernekler); GENÇ, s. 271 (Spor Kulüpleri); ERGÜN, s. 108-109; BALLAR, s. 656.

Bu doğrultuda Yargıtay'ın 2009 tarihli bir kararı şöyledir; “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun derneklerin kendiliğinden sona erme hâllerini düzenleyen 87/2 hükmünde ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması hâli sayılmış olup, aynı maddenin ikinci fıkrasında ise her ilgilinin, sulh hâkiminden derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tespitini isteyebileceği öngörülmüştür¹⁵⁰³”.

Borç Ödemede Acze Düşülmüş Olması; Spor kulübünün, gelirlerinin sürekli olarak giderlerini karşılayamaması, borçlarını ödeyemeyecek derecede yoksullaşması, başka bir işleme gerek kalmadan kendiliğinden sona erme nedeni olarak kabul edilmiştir¹⁵⁰⁴. Burada önemli olan husus, bu acizlik halinin geçici değil sürekli olmasıdır¹⁵⁰⁵. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi kararı; “Derneğin borcunun olması onun acze düştüğü anlamına gelmez. Aciz halinden söz edilebilmesi için, bu alacağın tahsili yönünde yürütülmüş yasal takiplerin (icra takibi, v.s.) sonuçsuz kalması gerekmektedir”¹⁵⁰⁶. Aciz olma hali, borçlunun ödeme vasıtalarından yoksunluğu nedeniyle derhal ödemesi gereken para borçları konusundaki sürekli ve telafi edilemeyecek iktidarsızlığı, olarak tanımlanabilir¹⁵⁰⁷. Ödemeden aciz hali için kabul edilebilecek bir neden olarak, spor kulübü hakkında İİK m. 105 uyarınca borç ödemeden aciz belgesi düzenlenmesi gerektirecek bir durum veya tacir sıfatına sahip kulüplerde iflasın açılması (İİK m. 154 vd.) örnek olarak verilebilir¹⁵⁰⁸.

Yönetim Kurulunun Tüzüğe Uygun Olarak Oluşturulamaması; nedeniyle infisah söz konusu olması için yönetim kurulu geçici bir süre için değil, sürekli olarak oluşturulamamalıdır¹⁵⁰⁹. Bu nedenle kulüp yönetim kurulunun geçici olarak oluşturulamaması kendiliğinden sona erme nedeni değildir. Bu tür kendiliğinden sona

¹⁵⁰³ Yarg. 2. HD. 04.02.2009 tarihli, 2007/16488 E.-2009/1441K. sayılı Kararı (Legalbank).

¹⁵⁰⁴ İsviçre Hukukundaki görüş için bkz. “Ticaret sicilinde kayıtlı bulunan dernek iflâsa tâbidir... İflâsın açılması, onun hakkında bir zeval sebebi teşkil eder... Mamafih mücerret tediyede bir aksama, tediyeye vasıtaları hususunda geçici bir yokluk İnfisahı meydana getirmez, ancak sebepleri itibar ile sürekli bir mahiyeti haiz olacak olan aciz hali infisahı intaç eder”. EGGER, s. 145 (Tüzel Kişiler).

¹⁵⁰⁵ ÖZSUNAY, s. 323; ÖZTAN, s. 103 (Tüzel Kişiler); GENÇ, s. 90 (Dernekler); ERGÜN, s. 109.

¹⁵⁰⁶ Yarg. 7. HD. 17.09.2009 tarihli, 2009/3512 E.- 2009/3725 K. sayılı Kararı. www.kararara.com/erişim tarihi: 19.05.2020.

¹⁵⁰⁷ GENÇ, s. 91 (Dernekler); BALLAR, s. 656.

¹⁵⁰⁸ ÖZSUNAY, s. 323-324.

¹⁵⁰⁹ İsviçre Hukukundaki görüş için bkz. “Gerekli organların sadece (muvakkaten) mevcut olmayışı zeval sebebinin meydana getirmesi (kayım tayini), ancak idare heyetini nizamnameye tevfiқан teşkil etmek imkânsızlığıdır ki, derneğin sona ermesini intaç eder. Burada da sırf gelip geçici bir imkânsızlık yetmez. Karar verilmesi için aranan şartları azaltan, idare heyeti üyelerinin sayısını indiren nizamname tadilatı ile bu imkânsızlığı gidermek her zaman kabildir. Bu esas, anonim şirket hakkında tatbik olunamaz”. EGGER, s. 146 (Tüzel Kişiler).

ermeye örnek olarak kulübün üye sayısının dörde düşmesi ve derneğe başkaca üye alınmaması hali verilebilir. Çünkü yönetim kurulu TMK m. 84'e göre beş asıl ve beş yedek üyeden az olmamak üzere tüzükte belirtilen sayıda üyeden teşkil edilmelidir. Böyle bir durumda kulüp yönetim kurulunun oluşturulması olanaksız hale gelir¹⁵¹⁰.

Genel Kurulun Toplanması İçin gerekli Yeter Sayının Bulunmaması Nedeniyle Genel Kurul Toplantısının İkinci Davete Rağmen Yapılmaması; TMK m. 78 hükmüne göre; Genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, tüzük değişikliği ve derneğin feshi hâllerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır. Bir defa toplanılmamasının ardından yapılacak ikinci toplantı için ise bu çoğunluk aranmaz, toplantıya katılan üye sayısı, yönetim kurulu ve denetim kurulu üye tam sayısının iki katından az olamaz. Söz konusu toplantı yeter sayısı ikinci toplantıda da sağlanamaz ve spor kulübü olağan genel kurul toplantısı iki kere üst üste yapılamaz ise, kulüp tüzel kişiliği kendiliğinden sona erecektir¹⁵¹¹.

Belirtmek gerekir ki kulübün kendiliğinden sona erdiği hallerden biri mevcut ise TMK m. 87 hükmüne göre her ilgili, sulh hâkiminden, kulübün kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir. Kulübün kendiliğinden sona erme durumu mevcutsa, derneğin sona ermesi için herhangi bir makam veya organın da karar vermesine gerek yoktur. Bunun yanında derneğin sona erdiğinin tespiti için sulh hâkimine başvurmak mümkündür. Sulh hâkiminin verdiği karar kurucu nitelikte değil tespit niteliğindedir.

Kanaatimizce, bir derneğin veya spor kulübü derneğin kendiliğinden sona erme hallerinden birinin varlığı halinde sona ermesi (infisah) hususunda, yetkili makamın önce mevcut sorunun giderilmesi için derneğe veya spor kulübü derneğine bir ihtarname göndererek süre vermesi, olmadığı takdirde sona ermenin gerçekleşmesi, demokratik ve katılımcı bir rejime ve Türk Medeni Kanunu'nun ruhuna daha uygun olacaktır. Örneğin böyle bir imkan sağlanır ise belki de spor kulübü güçlü bir sponsor bularak, borçlarını ödeyebilecek ve ödemedi acz halinden kurtulabilecektir.

---

¹⁵¹⁰ ÖZSUNAY, s. 324; DURAL/ÖĞÜZ, s. 328; ERGÜN, s. 93; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 332; GENÇ, s. 90 (Dernekler); GENÇ, s. 272 (Spor Kulüpleri); ERGÜN, s. 109; BALLAR, s. 656.

¹⁵¹¹ ÖZSUNAY, s. 324-325; ÖZTAN, s. 103 (Tüzel Kişiler); GENÇ, s. 90 (Dernekler); GENÇ, s. 271 (Spor Kulüpleri); ERGÜN, s. 110; BALLAR, s. 656.

c. Genel kurul kararı ile fesih

TMK m. 88 (eMK m. 69) hükmünde bir derneğin kendi varlığına genel kurul kararıyla her zaman son verebileceği belirtilmiştir¹⁵¹². O halde, spor kulübü derneği her zaman kendi kendini feshedebilir¹⁵¹³. Bu konuda tek yetkili organ genel kurul olduğundan, bu yetkinin başka organlara devri mümkün değildir¹⁵¹⁴.

Burada üzerinde durulması gereken nokta, bir spor kulübünün genel kurul kararı ile feshi için dernekler hukukundaki, “genel kurulun derneğin feshine karar verebilmesi için toplantıya üyelerin en az üçte ikisinin katılması gerektiği”, doğrultusundaki toplantı yeter sayısı koşulunun gerçekleşmesi gerekmektedir¹⁵¹⁵. Aksi halde, kulüp genel kurulu fesih gündemiyle toplanamaz. Ayrıca, genel kurulun fesih kararı alması için ise, toplantıya katılanların en az üçte ikisinin oyu gerekmektedir. Görüldüğü gibi genel kurulun normalde toplantı ve karar yeter sayıları salt çoğunluk iken, fesih kararı için özel toplantı ve karar yeter sayıları belirlenmiştir¹⁵¹⁶. Fakat dernekler hukukuna göre, toplantı yeter sayısı sağlanamazsa, ikinci toplantıda söz konusu özel toplantı yeter sayısı aranmayacaktır¹⁵¹⁷. Ancak toplantıya katılım sağlayan üyelerin sayısı, kulübün yönetim kurulu ve denetim kurulu üye tam sayısının iki katından az olmamalıdır¹⁵¹⁸.

Spor kulübü genel kurulun fesih kararı alması, devam etmekte olan bir hukuksal ilişkiyi tek taraflı ve ileriye dönük olarak sonuçlandıran bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması doğrultusundaki bir iradenin tezahürüdür¹⁵¹⁹.

Kulübün kendi kendini feshi kararının, yönetim kurulu tarafından beş gün içinde mahallin en büyük mülki amirliğine yazı ile bildirilmesi gerekir¹⁵²⁰. Hakkında sona erme

¹⁵¹² ÖZSUNAY, s. 325; ÖZTAN, s. 101-102 (Tüzel Kişiler) AYKUL, s. 181; GENÇ, s. 271 (Spor Kulüpleri).

¹⁵¹³ İsviçre Hukukundaki görüş için bkz. “Bu husustaki karar, nizamnamedeki hususi hükümlere göre, diğer noktalarda umumî prensiplere göre verilir... Nizamname, fesih kararının verilmesi hususunda dilediği şekilde güçlükler derpiş edebilir, gerçi bunlar nizamnameyi değiştirmek sureti ile bertaraf edilebilirse de, bunun için şimdiye kadarki nizamnamede fesih için aranan ekseriyetin bulunması şarttır. Nizamnamede hususî bir hüküm yoksa fesih kararı basit ekseriyetle verilebilir (Alman Medenî Kanunu § 41: 3/4 ekseriyet). İtiraz ancak 75 inci maddeye göre yapılabilir. Hususî itiraz sebepleri yoktur, FMK. 53 II 6 (Zürich Medenî Kanunu § 34 de durum başkadır)”. EGGER, s. 145 (Tüzel Kişiler).

¹⁵¹⁴ DURAL/ÖĞÜZ, s. 330; GENÇ, s. 87 (Dernekler); GENÇ, s. 270-271(Spor Kulüpleri).

¹⁵¹⁵ ÖZSUNAY, s. 326; ÖZTAN, s. 102 (Tüzel Kişiler) ; BALLAR, s. 653.

¹⁵¹⁶ ÖZSUNAY, s. 326; ÖZTAN, s. 102 (Tüzel Kişiler); ERGÜN, s. 106-107.

¹⁵¹⁷ ÖZSUNAY, s. 326; ÖZTAN, s. 102 (Tüzel Kişiler); ERGÜN, s. 106-107; BALLAR, s. 653.

¹⁵¹⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 330; ÖZTAN, s. 102 (Tüzel Kişiler); ERGÜN, s. 106-107.

¹⁵¹⁹ BALLAR, s. 655; BENLİ, s. 36; ERGÜN, s. 107.

¹⁵²⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 330.

kararı verilen kulüp, bundan böyle tasfiye amacıyla sınırlı olarak faaliyetlerini sürdürecektir. Üyeleri ve üçüncü kişilerle olan münasebetleri kesilecektir.

d. Mahkeme kararı ile fesih

Dernekler hukukundaki TMK m. 89 ve Der. K. m.30 hükümleri uyarınca kulüpler ancak mahkeme kararı ile temelli olarak kapatılabilir¹⁵²¹. Bu nedenler ise şöyledir; Derneğin amacının kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesi, kuruluştaki kanuna aykırılık veya eksikliklerin giderilmemesi, olağan genel kurul toplantısının tüzükte belirtilen süre içinde yapılmaması ve derneğin kanunen teşkili gerekli organların kurulmaması, suç nedeniyle derneğin kapatılmasıdır¹⁵²².

Kulüpler de bir dernekler hukuku süjesi olarak bu şartların birinin veya bir durumların gerçekleşmesi halinde mahkeme kararı ile kapatılırlar. Dernek ve kulüp kurma özgürlüğü ANY m. 33 hükmü ile güvence altına alınmıştır. Bu nedenle kanunda sayılanlar dışındaki herhangi bir neden spor kulübünün yargı organlarınca feshi için etkili olamaz¹⁵²³.

Kannatimizce, bir spor kulübü derneğinin mahkeme kararı ile fesih edilmesi sürecinin başlamasından önce bir ihtarname ile uyarılarak kapatılma nedeni olan hususların düzeltilmesi için spor kulübüne bir süre verilmesi, katılımcı demokrasinin ilkelerine ve Türk Medeni Kanun'un ruhuna daha uygun düşecektir.

Kulübün amacının kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesi, spor kulübü kurulurken, kulübün amacında herhangi bir kanuna veya ahlaka aykırılık söz konusu ise TMK m.

¹⁵²¹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; ERGÜN, s. 111; TELLİOĞLU, Filinta Rozerin, Derneğin Mahkeme Kararı İle Sona Ermesi, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Diyarbakır, C. 2, S. 3, 2018, s. 6-7.

¹⁵²² ÖZSUNAY, s. 328; ÖZTAN, s. 104-105 (Tüzel Kişiler); ERGÜN, s. 111; Mahkeme kararı ile derneğin sona ermesi hali 4721 sayılı TMK m. 89 hükmünde şöyle düzenlenmiştir; Derneğin amacı, kanuna veya ahlaka aykırı hâle gelirse; Cumhuriyet savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dâhil gerekli bütün önlemleri alır. 5253 sayılı Dernekler Kanunu m. 30 hükmünde kurulması yasak olan dernekler ve yasak faaliyetler sayılmıştır. Maddeye göre; a)Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamazlar. b) Anayasa ve kanunlarla açıkça yasaklanan amaçları veya konusu suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulamaz. c) Askerliğe, millî savunma ve genel kolluk hizmetlerine hazırlayıcı öğretim ve eğitim faaliyetlerinde bulunamaz, bu amaçları gerçekleştirmek üzere kamp veya eğitim yerleri açamazlar. Üyeleri için özel kıyafet veya üniforma kullanamazlar.

¹⁵²³ DURAL/OĞUZ, s. 331; ERGÜN, s. 111.

47/2 hükmüne göre dernek, tüzel kişilik kazanamaz¹⁵²⁴. Buradaki durum spor kulübünün amacının kuruluş aşamasından sonraki bir süreçte kanuna veya ahlaka aykırı düşmesidir¹⁵²⁵. Üzerinde durulması gereken nokta, kulübün mahkeme kararı ile kapatılabilmesi için fiilen güdülen amacın kanuna veya ahlaka aykırı olmasının yeterli olacağıdır. Yani amacın kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesinin ayrıca kulübün tüzüğüne geçirilmesi zorunlu değildir¹⁵²⁶. Bunun yanında bir kulübün emredici hükümlere ya da ahlak kurallarına aykırı düşen işlemler yapması veya faaliyetlerde bulunması ve bu durumun tekrarlanarak süreklilik arz etmesi hali, derneğin fiilen amacının kanun veya ahlaka aykırı olduğunu göstermektedir¹⁵²⁷.

TMK m. 89 hükmüne göre, eğer bir kulübün amacı kuruluş aşamasından sonraki bir süreçte kanuna veya ahlaka aykırılık teşkil edecek duruma gelmişse, bir ilgilinin veya cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkeme, kulübün feshine karar verir. Belirtmek gerekir ki kanun maddesinin devamına göre, böyle bir durumda mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dâhil gerekli bütün önlemleri alma yetkisine de sahiptir¹⁵²⁸.

Spor kulübünün kuruluşunda eksiklik veya aykırılığın giderilmemesi, kanuna göre bir mahkeme kararı ile fesih nedenidir. ANY m. 33, TMK m. 57, Der. K. m. 3 hükümleri doğrultusunda derneklerin kurulması için herhangi bir merciden izin alınmaz, gerekli belgelerin en büyük mülki idare amirine verilmesi yeterlidir¹⁵²⁹. TMK m. 60 hükmüne göre, dernek tarafından yapılan kuruluş bildiriminde tüzükte veya kurucuların hukuki durumlarında kanuna aykırılık ya da eksiklik bulunduğu tespit edilirse, bu aykırılık veya eksikliğin giderilmesi için derneğe 30 günlük süre verilir. Söz konusu 30 günlük süre içinde aykırılık veya eksiklik giderilirse, dernek dernekler kütüğüne kaydedilir. Fakat söz konusu 30 günlük süre içinde aykırılık veya eksiklik giderilmezse bu durum, kuruluş bildiriminin yapıldığı en büyük mülkî amirce, yetkili asliye hukuk mahkemesinde derneğin feshi hususunda dava açması için durumu Cumhuriyet

¹⁵²⁴ ÖZSUNAY, s. 329; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; SALDIRIM, Mustafa, Cumhuriyet Savcısı'nın Özel Hukukta Dernek ve Sendika Tüzel Kişiliğinin Sona Erdirilmesine İlişkin Görevleri, TBB Dergisi, S. 59, 2005, s. 365.

¹⁵²⁵ ÖZSUNAY, s. 329; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; ERGÜN, s. 113.

¹⁵²⁶ DURAL/ÖĞÜZ, s. 330; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; GENÇ, s. 88 (Dernekler); OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 332.

¹⁵²⁷ ERGÜN, s. 113; SALDIRIM, s. 365; BALLAR, s. 654; GENÇ, s. 88 (Dernekler).

¹⁵²⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 330-331; BALLAR, s. 654; TELLİOĞLU, s. 1-18.

¹⁵²⁹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; ERGÜN, s. 114; SALDIRIM, s. 363; BALLAR, s. 654.

savcılığına bildirim yapılır¹⁵³⁰. Spor kulübü derneğinin kuruluş bildirisindeki eksiklerin veya kanuna aykırı hususların giderilmesi için idarece 30 günlük süre verilerek ihtar yapılmaz ise kulübün feshine karar verilmesi mümkün olamaz¹⁵³¹.

TMK m. 60 hükmünde belirtilen 30 günlük süre hak düşürücü süredir. Yargıtay'a göre de, mahkeme tarafından yargılama sırasında ek süre verilmesi suretiyle kuruluş işlemlerindeki veya belgelerindeki eksikliğin giderilmesi söz konusu değildir¹⁵³².

Derneğin olağan genel kurul toplantısının tüzüğünde belirtilen sürelerde yapılmaması; 5253 sayılı Dernekler Kanunu, derneklerin feshine ilişkin hükümlerde yer vermemiştir. Medeni Kanun'da da olağan genel kurul toplantısının süresinde yapılmaması halinde bir yaptırım öngörülmediği için Cumhuriyet Savcısı'nın bu nedenle derneğin feshi davası açma yetkisi kalkmıştır¹⁵³³. Bu durum, TMK m. 87 hükmünde kendiliğinden sona erme nedeni olarak düzenlemiştir. 2908 sayılı mülga Dernekler Kanunu'nda var olan bu hükme 5253 sayılı Dernekler Kanununda yer verilmemiştir¹⁵³⁴. O halde böyle bir durum söz konusu olduğunda TMK m. 87/2 uyarınca sulh hukuk mahkemesine müracaat ederek kulüp hakkındaki keyfiyetin tespitini isteyebilir¹⁵³⁵.

Kanunen Zorunlu Olan Organların Oluşturulmaması Dernekler hukukuna tabi spor kulüpleri, TMK m. 62 hükmünde tüzüklerinin gazetede yayımlandığı günü izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve organlarını oluşturmak zorundadırlar. TMK m. 87 hükmünde bu durum kendiliğinden sona erme sebebi olarak düzenlemiştir. 2908 sayılı mülga Dernekler Kanun'unda var olan bu hükme 5253 sayılı Dernekler Kanununda yer verilmemiştir¹⁵³⁶. Cumhuriyet Savcısı'nın bu nedenle derneğin feshi

¹⁵³⁰ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; ERGÜN, s. 114; SALDIRIM, s. 363; BALLAR, s. 654.

¹⁵³¹ "Mülki amirlikçe davalı derneğe yazılı ihtar da bulunulduğuna dair dosyada herhangi bir delil yoktur. Bu husus araştırılmadan feshine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." Yarg. 2. HD, 16.4.1998 Tarihli, 1998/2893E.-1998/4387 K. sayılı Kararı. Bkz. SALDIRIM, s. 364.

¹⁵³² "Toplanan delillerden idarece tüzükteki eksikliğin ikmal için düzenlenen 26.10.1998 günlü yazının 12.11.1998 tarihinde derneğe tebliğ edildiği, ancak 30 günlük süre içerisinde eksikliklerin ikmal edilmediği anlaşılmaktadır. Kanunda düzenlenen 30 günlük süre hak düşürücü niteliktedir. Hâkim tarafından kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir. Mahkemece süre verilip eksikliğin tamamlanması da sonuç doğurmaz". Yarg. 2. HD, 25.10.1999 Tarihli, 1999/112 E.-1999/11220 K. Kararı. Bkz. SALDIRIM, s. 364

¹⁵³³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656-657; SALDIRIM, s. 364.

¹⁵³⁴ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 657; BALLAR, s. 652.

¹⁵³⁵ ERGÜN, s. 109.

¹⁵³⁶ BALLAR, s. 652; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 657.

davası açma yetkisi kalkmıştır¹⁵³⁷. Her ilgili böyle bir durumda TMK m. 87/2 uyarınca sulh hukuk mahkemesine müracaat ederek keyfiyetin tespitini isteyebilir¹⁵³⁸.

Derneğin suç sebebiyle kapatılması hali, bir derneğin veya spor kulübü derneğinin emredici hükümlere ve ahlak kurallarına aykırı faaliyette bulunması ile söz konusu olacaktır. Yargı yolu ile kapatılmaya neden olan bu durum (hal-vaziyet), 5253 sayılı Der. K. m. 32 hükmünün n ve p bentlerinden kaynaklanmaktadır. Bir fikri yaymak hedefi ile kurulan bir derneğin amacı; dernek kurulduktan sonra yürürlüğe giren bir kanunla bu fikrin yayılmasının yasaklanması ile kanuna aykırı hale gelir¹⁵³⁹.

Dernekler Kanunu m. 28 hükmüne göre dernek isimlerinde; “Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal” kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimeler İçişleri Bakanlığı’nın izni ile kullanılabilir. Belirtmek gerekir ki Yargıtay’a göre Der. K. m. 28. hükmünde belirtilen yasak kelimeler tahdidi olarak sayılmamış olup, söz konusu kelimelerin TDK’ye göre eş anlamlılarının da kullanılması yasaktır¹⁵⁴⁰.

Der. K. m. 29 hükmüne göre derneklerin, mevcut veya mahkeme kararıyla kapatılmış veya feshedilmiş bir siyasî partinin, bir sendikanın veya üst kuruluşun, bir derneğin veya üst kuruluşun adını, amblemini, rumuzunu, rozetini ve benzeri işaretleri ya da başka bir ülkeye ve daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait bayrak, amblem ve flamaları kullanmaları yasaktır¹⁵⁴¹.

Dernekler Kanunu m. 32 hükmüne göre bir derneğin kapatılabilmesi için; o derneğin suç sayılan eylemlerin “kaynağı” yani “odağı” haline geldiğinin kesinleşen mahkeme kararıyla belirlenmesi gerekir. Buradaki “kaynak” kelimesinden, suçun çıktığı, suçun oluşup çevreye yayıldığı yer, başlangıç, çıkış noktası anlaşılmalıdır¹⁵⁴². Bir kez bu nitelikte olayların oluşması da derneği kapatmak için yeterli değildir. Çünkü kanun yazılı “eylemler” sözünü kullanmakla süreklilik taşıyan bir olgudan söz etmiştir¹⁵⁴³. Örnek olarak vermek gerekirse, kulüp lokalinde ilk kez yapılan bir aramada ele geçirilen, ruhsatsız silah veya uyuşturucu gibi suç unsurlarının varlığı, kulübün başkanı

¹⁵³⁷ SALDIRIM, s. 365; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 657.

¹⁵³⁸ DURAL/ÖĞÜZ, s. 329; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 392; ERGÜN, s. 109.

¹⁵³⁹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 392-393; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 656; DURAL/ÖĞÜZ, s. 330; GENÇ, s. 88 (Dernekler); ERGÜN, s. 114- 115; SALDIRIM, s. 365.

¹⁵⁴⁰ ÖZSUNAY, s. 329; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 393.

¹⁵⁴¹ ÖZSUNAY, s. 329; ERGÜN, s. 114- 115; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 393.

¹⁵⁴² OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 392-393; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 658.

¹⁵⁴³ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 393; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 658.

veya bir kısım üyelerinin adam yaralamak gibi bireysel nitelikte suç işlemleri derneğin feshi için yeterli neden kabul edilemez. Öte yandan bir tüzel kişi olan dernekler ancak organları olarak hareket eden gerçek kişilerin fiillerinden sorumlu olurlar. Yargıtay tarafından verilmiş olan bu yönde pek çok karar vardır¹⁵⁴⁴.

Der. K. m. 28 ve m. 29 hükümlerine uyulmaması halinde spor kulübü derneği başkan ve yöneticileri öncelikle Der. K. m. 32/n gereğince yazılı olarak uyarılırlar ve bu uyarıya karşın söz konusu kurallara aykırılık devam ediliyorsa, yerel mahkeme tarafından spor kulübü yöneticilerinin cezalandırılmasının yanında bir de spor kulübünün feshine karar verilir¹⁵⁴⁵.

Der. K. m. 32 hükmünde Anayasa ve kanunlarla açıkça yasaklanan amaçlarla ya da konusu suç oluşturan eylemleri gerçekleştirmek hedefiyle dernek kurulamayacağını yasak olduğu belirtilmiştir¹⁵⁴⁶. Türk hukukuna göre, derneğin amacında herhangi bir kanuna veya ahlaka aykırılık söz konusu ise TMK m. 47/2 uyarınca derneğin tüzel kişilik kazanamayacağı hususu göz ardı edilmemelidir¹⁵⁴⁷. Kanaatimizce tüzel kişilik kazanmamış bir spor kulübü derneğinin feshi mümkün olmayıp, olsa olsa fiilen sürdürülen faaliyetlerinin durdurulması söz konusu olabilir¹⁵⁴⁸.

e. Spor kulübünün idari kararlarla faaliyetten alıkonması

Derneklerin ve spor kulüplerinin kapatılması ve faaliyetten alıkonması ancak mahkeme kararı ile olur. Bu durum ANY m. 33 ile TMK mi 90/3 hükmünde açıkça

¹⁵⁴⁴ “Bir derneğin feshedilebilmesi için o derneğin suç sayılan eylemlerin kaynağı haline geldiğinin, süregelen ve birden çok eylemin varlığının tespiti halinde mümkün olup ancak o takdirde dernek kurucularının asıl amaçlarının dernek faaliyeti yürütmek olmayıp dernek adı altında suç işlemeye veya ahlaka aykırı çalışmalar yapmaya yasal zemin hazırlamak olduğundan söz edilebilir. Dernekte ilk kez yapılan aramada ele geçirilen suç unsurunun varlığı veya dernek başkan ve üyelerinin bireysel nitelikte suç işlemleri durumunda derneğin feshi için yeterli neden kabul edilemez. Öte yandan bir tüzel kişi olan dernekler, ancak organları olarak hareket eden gerçek kişilerin fiillerinden sorumludurlar. Yargıtay 18. HD., 13.01.2015 tarihli, 2014/21559 E.-2015/35 K. sayılı Kararı; Bu konu ile ilgili diğer kararlar için bkz. Yargıtay 18. HD., 10.07.2012 Tarihli 2012/6816 E.-2012/8976 K. sayılı Kararı; Yargıtay 8. HD, 01.06.2017 Tarihli 2017/1032 E.-2017/8177 K. sayılı Kararı; Yargıtay 18. HD., 13.10.2015 Tarihli 2015/12302 E.- 2015/14337 K. sayılı Kararı. Ayrıntılı açıklamalar ve karar örnekleri için bkz. TELLİOĞLU, s. 8.

¹⁵⁴⁵ TELLİOĞLU, s. 7.

¹⁵⁴⁶ ERGÜN, s. 114.

¹⁵⁴⁷ ÖZSUNAY, s. 329.

¹⁵⁴⁸ Benzer görüş için bkz. ÇAĞIRGAN, s. 193; Karşıt görüş için bkz. TELLİOĞLU, s. 7.

belirtilmiştir¹⁵⁴⁹. Öte yandan, TMK m. 89/2 hükmüne göre; “Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dâhil gerekli bütün önlemleri alır”¹⁵⁵⁰. Ancak, ANY m. 33/4 hükmüne göre, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği veya spor kulübünü faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, 24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını 48 saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar¹⁵⁵¹. Kanaatimizce bu durum aslında bir sona erme değil sadece faaliyetten men edilmedir ve tüzel kişilik devam etmektedir¹⁵⁵².

3. Sona Ermenin Sonuçları

a. Genel olarak

Spor kulübü derneğinin sona ermesi ile gerçekleşecek olan tasfiye ve tahsis (özüleme) süreci medeni hukukun kuralları doğrultusunda gerçekleşir. Kulübün sona ermesi kararından sonra kulübe ait para ile ölçülebilen alacak ve borçların hesaplanması, alacakların tahsili ve borçların ödenmesi işlemleri yapılır. Bu süreç tasfiye aşaması olarak adlandırılır. TMK m. 52 hükmünde, sona eren kulübün tüzel kişiliğinin, tasfiye amacıyla sınırlı olmakla beraber tasfiye aşaması bitene kadar devam edeceği düzenlenmiştir. Böylelikle, spor kulübünün temel amacının yerini “*tasfiye amacı*” alır. Bu aşamada kulüp, tasfiye amacı ile sınırlı bir ehliyete sahiptir¹⁵⁵³.

Spor kulüpleri açısından tasfiye ve tahsis dışında, kulübün infisahı, genel kurul veya mahkeme kararı ile feshi sonucunda tescilleri iptal edilir¹⁵⁵⁴. İdari karar ile ANY m.

---

¹⁵⁴⁹ TMK m. 90 hükmü şöyledir; “Dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar. Yasaklanan veya izne bağlı faaliyetlerle ilgili kamu hukuku nitelikli özel kanun hükümleri saklıdır. Dernek faaliyetleri ile ilgili yasak ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemiyle mahkemece faaliyetten alıkoyma kararı verilebilir”.

¹⁵⁵⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 327; BALLAR, s. 658; GENÇ; 276-277 (Spor Kulüpleri).

¹⁵⁵¹ DURAL/ÖĞÜZ, s. 327; 276-277 (Spor Kulüpleri); SALDIRIM, s. 367.

¹⁵⁵² Aynı yönde görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ, s. 327; Karşıt yönde görüş için bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 385; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 660.

¹⁵⁵³ EGGER, s. 144-145 (Tüzel Kişiler); ÖZSUNAY, 338; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 292.

¹⁵⁵⁴ GENÇ, s. 276 (Spor Kulüpleri).

33/4 uyarınca sportif faaliyetten men edilen kulüplerin de tescilleri iptal edilir. Keyfiyet ilgili dernekler birimine ve genel müdürlüğün ilgili birimlerine bildirilir¹⁵⁵⁵.

Tasfiye ve tahsis işlemlerinin nasıl yürütüleceği ve gerekli olan belgeler Der. Y. m. 89 hükmünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir¹⁵⁵⁶. GSKY m. 39 hükmüne göre; GSKY’de hüküm bulunmayan hallerde 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı TMK, 04.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Der. K. ile 31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Der. Y. hükümleri uygulanması gerekmektedir. Bu nedenle spor kulübü derneklerinin tasfiye ve tahsis işlemleri Der. Y. m. 89 hükmüne göre yapılacaktır. Şirket (AŞ) statüsündeki spor kulüplerinin tasfiye işlemleri ise 6102 sayılı TTK m. 529 vd. hükümlerine göre gerçekleştirilecektir¹⁵⁵⁷.

b. Tasfiye

Mahkeme kararı ile sona eren derneğin malvarlığının tasfiyesi Der. K. m. 15 hükmünde ve Dernekler Yönetmeliği m. 89 hükmünde düzenlenmiştir. Bu derneklerin para, mal ve

¹⁵⁵⁵ GENÇ, s. 276 (Spor Kulüpleri).

¹⁵⁵⁶ Der. Y. m. 89: “Derneklerin para, mal ve haklarının tasfiyesi aşağıda belirtilen esaslara göre yapılır.

a) Tasfiyenin dernek tüzüğünde gösterilen esaslara göre yapılması: Genel kurul kararı ile feshedilen veya kendiliğinden sona erdiği tespit edilen derneğin para, mal ve haklarının tasfiyesi, tüzüğünde gösterilen esaslara göre yapılır. Bu derneklerin para, mal ve haklarının devri, son yönetim kurulu üyelerinden oluşan tasfiye kurulunca yapılır. Bu işlemlere, feshe ilişkin genel kurul kararının alındığı veya kendiliğinden sona erme halinin kesinleştiği tarihten itibaren başlanır. Tasfiye süresi içinde bütün işlemlerde dernek adında “tasfiye halinde... Derneği” ibaresi kullanılır. Tasfiye kurulu, önce derneğin hesaplarını inceler. İnceleme esnasında derneğe ait defterler, alındı belgeleri, harcama belgeleri, tapu ve banka kayıtları ile diğer belgelerinin tespiti yapılarak varlık ve yükümlülükleri bir tutanağa bağlanır. Tasfiye işlemleri sırasında borçlu olduğu tespit edilen derneklerin alacaklılarına çağrıda bulunulur ve varsa malları paraya çevrilerek alacaklılara ödenir. Derneğin alacaklı olması durumunda borçlulardan alacaklar tahsil edilir. Alacakların tahsil edilmesi ve borçların ödenmesinden sonra kalan para ve mallar tüzükte belirtildiği şekilde devredilir. Bu derneklerin para, mal ve haklarının tasfiye ve intikal işlemlerinin tamamlanmasını müteakip tasfiye kurulu tarafından durumun yedi gün içinde bir yazı ile dernek merkezinin bulunduğu yerin mülki idare amirliğine bildirilmesi ve bu yazıya tasfiye tutanağının da eklenmesi zorunludur. Tasfiyeye ilişkin tüm işlemler tasfiye tutanağında gösterilir ve tasfiye işlemleri, mülki idare amirliklerince haklı bir nedene dayanılarak verilen ek süreler hariç üç ay içinde tamamlanır. Bu derneklerin defter ve belgelerini tasfiye kurulu sıfatıyla son yönetim kurulu üyeleri saklamakla görevlidir. Bu görev, bir yönetim kurulu üyesine de verilebilir. Bu defter ve belgelerin saklanma süresi beş yıldır. b) Tasfiyenin mahkeme kararı ile yapılması: Tüzükte tasfiyenin ne şekilde yapılacağına genel kurul kararına bırakıldığı hallerde, genel kurul tarafından bir karar alınmamış veya genel kurul toplanamamış veya son yönetim kuruluna yapılan tebligata rağmen tasfiye işlemleri yapılmamışsa yahut dernek mahkeme kararı ile feshedilmişse, derneğin bütün para, mal ve hakları, mahkeme kararıyla bulunduğu ildeki amacına en yakın ve kapatıldığı tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredilir. Bu derneklerin para, mal ve haklarının tasfiyesi mahkeme kararında belirtilen esaslara göre yapılır ve tasfiyenin tamamlanmasını müteakip, durum ilgili mülki idare amirliğine bildirilir”.

¹⁵⁵⁷ Anonim şirketlerin tasfiye işlemlerinin yürütülmesi hakkında ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için bkz. KARAMAN COŞGUN, Özlem, Anonim Şirketin Tasfiyesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 161 ila 269.

haklarının tasfiyesi mahkeme kararında belirtilen esaslara göre yapılır ve tasfiyenin tamamlanmasını müteakip, durum ilgili mülki idare amirliğine bildirilir¹⁵⁵⁸. Sona eren derneğin kaydının silinmesi, Der. K. m. 15/2'ye göre feshine karar verilen derneklerin tasfiye ve devir işlemleri tamamlandıktan sonra dernekler kütüğündeki kayıtları silinir¹⁵⁵⁹.

Dernekler Yönetmeliğinde ise sona eren derneğin kütükten silinmesi işleminin nasıl yapılacağı detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Dernekler Yönetmeliği m. 90 hükmüne göre dernek tüzel kişiliğinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde, para, mal ve haklarının tasfiye ve intikal işlemlerinin tamamlanmasından sonra, yukarıdaki madde hükümlerine göre tasfiye sonucunun bildirilmesi üzerine, bunların dernekler kütüğündeki kayıtları merkezlerinin bulunduğu yerdeki dernekler müdürünün onayı ile silinir. Bu durum ile ilgili dernek şubelerinin bulunduğu valiliklere ve ilgili Bakanlığa bilgi verilir. Aynı maddenin devamına göre; derneklerin merkezlerinin bulunduğu yer dışındaki şubelerinin kayıtları, şubenin bulunduğu yer il dernekler müdürünün onayı ile silinir. Vaziyet hakkında, derneğin merkezinin bulunduğu şehir valiliğine ve ilgili Bakanlığa bilgi verilir¹⁵⁶⁰.

Hangi şekilde olursa olsun sona eren derneğin ve ya spor kulübü derneğinin malvarlığı TMK m. 50, Der. K. m. 15 ve Der. Y. m. 89 hükümlerine göre tasfiye edilir. Mahkeme tarafından hukuka veya ahlâka aykırı amaç güttüğü için kapatılan spor kulübü derneklerinin bütün mal ve hakları TMK m. 54/son hükmü uyarınca hazineye intikal eder. TMK m. 55 uyarınca kamu tüzel kişileri ile ticaret şirketleri hakkındaki kanun hükümleri saklıdır. Der. K. m. 8 hükmüne göre derneğin sona ermesi halinde malvarlığının nasıl tasfiye edileceğine ilişkin tüzükte hüküm bulunması zorunludur¹⁵⁶¹.

Yargıtay, 2. Hukuk Dairesi, 03. 03. 2008 tarihli oybirliğiyle alınmış bir kararında Dernek Mallarının Tasfiyesi ve tasfiye ile görevli mahkeme konusunda özetle aşağıdaki gerekçeyi belirtmiştir¹⁵⁶²:

---

¹⁵⁵⁸ KÖPRÜLÜ, s. 385; HATEMİ, s. 121 (Kişiler Hukuku); DURAL/ÖĞÜZ, s. 266 ve s. 332; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 393-394; AYKUL, s. 183; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 661; TELLİOĞLU, s. 1-18.

¹⁵⁵⁹ EGGER, s. 147 (Tüzel Kişiler); ÖZSUNAY, s. 343; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 661; AYKUL, s. 184.

¹⁵⁶⁰ AKÜNAL, s. 110; AYKUL, s. 184.

¹⁵⁶¹ ÖZSUNAY, s. 338; AYKUL, s. 182-183.

¹⁵⁶² YARGITAY, 2. Hukuk Dairesi, 2007/19154 E, 2008/2703 K. Sayılı 03.03.2008 Tarihli Kararı. Benzer nitelikte diğer bir karar için bkz. Yarg. 2. HD. 08.01.2008 tarihli 2007/20906 E.- 2008/52 K. sayılı Kararı.

“Feshedilen veya münfesi hale düşen derneklerin para, mal ve haklarının tasfiyesi tüzüklerinde gösterilen esaslara göre yapılır. Tasfiye hususunda genel kurul tarafından bir karar alınmamış veya genel kurul toplanamamışsa yahut dernek mahkeme kararıyla feshedilmişse, derneğin bütün para, mal ve haklarının, mahkeme kararıyla tasfiye edileceği hükme bağlanmıştır (5253 s. Dernekler K. m. 15/1). Kanun, bu hususta görevli mahkemenin hangi mahkeme olduğunu göstermemiştir. Bu durumda, görevli mahkeme genel hükümlere göre belirlenecektir. Dernekler Kanunu’nda ve Türk Medeni Kanunu’nun tüzel kişilere ilişkin genel hükümlerinde, sona eren derneğin para, mal ve haklarının tasfiyesinde açıkça Sulh Mahkemesinin görevli olduğuna dair bir hüküm de yoktur. Derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tespitine (münfesi hale düştüğüne) Sulh Mahkemesince karar verilmiş olması, tasfiyesinin de bu mahkemece yapılacağı anlamına gelmez. O halde, görevli mahkeme Asliye Mahkemesidir.”

Fesih ve tasfiye işlemlerinin neticelenmesi için mülki idare amirliğine yönetmelikte belirtilen belgelerin verilmesi gerekmektedir. Derneğin sona erme sonrası işlemlerin ve malvarlığının tasfiyenin nasıl yapılacağı ise Dernekler Kanunu ve Dernekler Yönetmeliği’nde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu halde tasfiye halinde öncelikle tüzük hükümlerine bakılacak olup derneğin sona ermesi halinde malvarlığı ve haklarını kime bıraktığı önem taşıyacaktır¹⁵⁶³. Eğer tüzükte böyle bir hüküm yoksa derneğin sona ermesine karar verilen Genel Kurulda derneğin malvarlığının tasfiyesi hususunda bir karar alınması gerekmektedir¹⁵⁶⁴.

Eğer böyle bir karar da alınmamışsa o halde bu malvarlığının bir vakfa bırakılması söz konusu olabilir mi? Der. K. m 15 hükmü uyarınca bu mümkün değildir. Zira Der. K. m.15 açık hükmü gereğince derneğin tüm malvarlığı, derneğin amacına en yakın ve kapatıldığı tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredilecektir¹⁵⁶⁵.

c. Tahsis (özüleme)

Tüzel kişinin tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan bakiye malvarlığının kime tahsis edileceğini TMK m. 54 hükmü düzenlemektedir. Şöyle ki, tüzel kişinin, sona erme şekline göre tahsis durumu farklı hükümlere tabi tutulmuştur. Dolayısı ile spor kulüpleri

¹⁵⁶³ KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 238.

¹⁵⁶⁴ KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 238.

¹⁵⁶⁵ AYKUL, s. 182.

için de, özellikle dernek vasfında olanlara, TMK m. 54 hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır¹⁵⁶⁶. Dernekler Kanunu m. 15/1 hükmüne göre tasfiye esaslarını tespit tüzüğe göre genel kurul yetkilidir. Ancak genel kurul tarafından bir karar alınmamış veya genel kurul toplanamamış ise yahut dernek mahkeme kararı ile feshedilmişse, derneğin bütün para, mal ve hakları, mahkeme kararıyla derneğin amacına en yakın ve kapatıldığı tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredilir¹⁵⁶⁷.

Spor kulübü dernekleri dışında kalan spor vakıflarının tahsisinde ise, bir spor vakfının amacı kanuna veya ahlak ve adaba aykırı olduğu için mahkeme kararı ile sona erdirilmişse artık tahsis hususunda kendi iradesi göz önünde tutulmadan kalan malvarlığı değerleri VK m. 27 hükmüne göre VGM'ne intikal ettirilir¹⁵⁶⁸.

Hukuka veya ahlaka aykırı amaç güttüğü için mahkeme kararıyla sona erdirilen kulübün malvarlığının ilgili kamu kuruluşuna geçeceğini öngören, TMK m. 54/3 hükmü, "lex posterior" ilkesi gereği, 23.11. 2004 tarihinden itibaren dernekler için, 27. 02. 2008 tarihinden sonra da vakıf tüzel kişilikleri için uygulama kabiliyetini kaybetmiştir yani ilga edilmiş ve mülga bir hüküm vasfını almıştır¹⁵⁶⁹.

Kulübün tüzel kişiliğinin mahkeme kararı ile sona erdirilmesinde tüzükteki tahsise ilişkin hükümler nazara dikkate alınmayacağı gibi kulübün yetkili organının tahsis hakkında bir karar alabilmesi de söz konusu değildir¹⁵⁷⁰.

Kulübün kişinin tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan safi malvarlığını kime tahsis edileceğini TMK m. 54'de düzenlenmiştir. Hüküm tüzel kişinin sona erme şekline göre tahsis durumunu farklı hükümlere tabi tutmuştur. TMK m. 54 hükmüne göre (eMK m. 51, ZGB Art. 58); "Tüzel kişinin malvarlığı, kanunda veya kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça ya da yetkili organı başka türlü karar vermedikçe, en yakın amacı güden kamu kurum veya kuruluşuna geçer. Bu malvarlığı olarak ölçüsünde daha önce özgülendiği amaç için kullanılır. Hukuka veya ahlaka aykırı amaç güttüğü için kişiliği mahkeme kararıyla sona eren kulübün kişinin malvarlığı her halde ilgili kamu kuruluşuna geçer"

¹⁵⁶⁶ ÖZSUNAY, s. 339; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 394.

¹⁵⁶⁷ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 393-394; AYKUL, s. 182.

¹⁵⁶⁸ AYDOS, Oğuz, Sadık, Vakfın Sona Ermesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, Malatya, 2013, s.129- 154.

¹⁵⁶⁹ Lex Posterior İlkesi (Sonraki Kanun İlkesi): "Normlar hiyerarşisine göre aynı düzeyde yer alan ve birbiriyle çatışan iki kuralın varlığı durumunda sonraki tarihte kabul edilmiş kural esas alınmalıdır."

¹⁵⁷⁰ DURAL/ÖĞÜZ, s. 266; ÖZSUNAY; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 393-394.

Derneklerin veya spor kulübü derneklerinin tüzel kişiliklerinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde, para, mal ve bilumum haklarının tasfiye ve intikal işlemlerinin tamamlanmasının ardından, Der. Y. m. 89 hükmüne göre tasfiye sonucunun bildirilmesi üzerine, Der. Y. m. 90 uyarınca bunların dernekler kütüğündeki kayıtları yönetim merkezlerinin bulunduğu yerdeki ilgili müdürün onayı ile silinir. Bu durum hakkında şubelerinin bulunduğu valiliklere ve Bakanlığa da bilgi verilmesi gerekmektedir. Derneklerin veya spor kulübü derneklerinin yönetim merkezlerinin bulunduğu il dışındaki şubelerinin kayıtları, şubenin bulunduğu yerdeki ilgili müdürün onayı ile silinir. Yabancı gençlik ve spor kulübü, dernek ve spor vakıflarının Türkiye'deki şube ve temsilciliklerinin kütükten silinmesine ilişkin işlemler Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

SONUÇ

Spor kulüpleri, henüz bağımsız bir hukuk disiplini olmayan, ancak bu yönde ciddi aşama kat eden spor hukuku kavramı içinde değerlendirilirler. Öte yandan spor kulüpleri tüzel kişilik olarak medeni hukuk, sportif bakımından ise Türk spor yönetimi kurallarına tabidirler. Türkiye’de sporun günümüzdeki örgütlenmesine bakıldığında, “Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi” ,”Türkiye Futbol Federasyonu” ve “Gençlik ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü” olarak üçlü bir yapının varlığı dikkat çekmektedir. Bu üç kuruluş koordineli olarak faaliyet göstermektedirler. Bu yapılar dışında, ülke sınırları dâhilinde düzenlenen at yarışları ve bunlara dair müşterek bahisler ise, ayrı bir organizasyon içinde yürütülürler.

Spor hukuku bakımından “gönüllü spor birlikleri” olarak nitelenen spor kulüpleri, Türki-ye’de genellikle medeni hukukun bir parçası olan dernekler hukukuna göre tüzel kişilik kazanırlar. Profesyonel spor kulüplerinin anonim şirket olarak kurulmaları da mümkündür.

Spor kulübünün dernek veya şirket olarak kurulması ve tüzel kişilik kazanması sportif faaliyetlere katılması için yeterli değildir Spor kulüpleri tüzel kişilik kazandıktan sonra kural olarak 3289 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde tescil ile “Gençlik ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü” sistemine dâhil olurlar. Futbol kulüpleri ise 5894 sayılı Kanu-na göre Türkiye Futbol Federasyonuna kayıt ve tescil olurlar. Dolayısı ile kulüpler tescil işlemleri tamamlandıktan sonra ana statülerinde belirtilen sportif amaç doğrultusunda spor faaliyetlerine katılabilirler.

Spor kulüpleri tüzüklerinde belirtilen amaç dışında faaliyet gösteremezler. Şüphesiz ki bir spor kulübünün temel amacı, gönüllülük ve ideal amaç esasında yürütülecek olan sportif faaliyetlerdir. Ancak sportif amacın gerçekleşmesine için katkı sağlamak maksadıyla iktisadi faaliyette de bulunabilirler. Örneğin, ticari şirketler, yatırım ortaklıkları ve vakıflar, yardımlaşma ve dayanışma kurumları vs. karar veya kurulmuş ticari şirketler, yatırım ortaklıkları ve vakıflara katılabilirler. Ancak spor kulüpleri iktisadi faaliyet yürüt-seler dahi, asli amaçları sportif olmalıdır. Çünkü hak ve fiil ehliyetleri kuruluş amaçlarıyla sınırlıdır. Ayrıca, Spor kulüplerinin tüzüğünün alelade derneklerden farklı olarak, Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği hükümlerine de idari bakımdan uygun olması gerek-mektedir. Kanaatimizce, bu husus spor kulüplerini, alelade derneklere

göre fiil ehliyetlerinin daha kısıtlı olduğu ve devletin vesayetinin ciddi şekilde hissedildiği tüzel kişiler haline getirmektedir.

Türkiye’de spor kulüpleri sporun dünya ölçeğinde bir endüstri haline gelmesiyle birlikte şirketleşme eğilimleri içine girmişleridir. Bu gün itibari ile sadece profesyonel futbol spor dalında şirketleşmek yasal olarak mümkündür. Kulüplerin profesyonel futbol şubelerini kanunlarda belirtilen şekil ve esaslarla kuracakları veya kurulmuş anonim şirketlere devredebileceklerini, futbol kulüplerinin birleşmeleri veya devredilmeleri gibi hususları belirleyen yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Böylece medeni hukuka tabi ve sportif bir ideal amacı olan amatör bir spor kulübü, futbol şubesini profesyonel yaparak şirketleştirebilmektedir. Uygulamada derneklerin ve kamuya yararlı derneklerin vergi muafiyetlerinden yararlanmayı sürdürmek isteyen spor kulüpleri, dernek vasfını kaybetmeden, kurulan veya kurulmuş olan bir şirkete hissedar olmayı tercih etmektedirler. Bu arada, halka arz yöntemi de şirketleşme eğilimleri içindeki bazı kulüpler tarafından uygulanmaktadır. Türkiye’de hisseleri halka arz edilen spor kulübü şirketleri bu gün itibari ile Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor spor kulübü derneklerinin hâkim hissedar oldukları anonim şirketlerdir.

Genel olarak doktrinde, kamuoyunda ve spor camiasındaki tartışmalara bakıldığında, spor kulüpleri ile sportif anonim şirketlerin uygulamaya yönelik sorunları; Kurumsal yönetim yetersizliği, yanlış şirketleşme ve halka arzın yarattığı sorunlar, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu’ndan kaynaklanan yönetim ile örgütlenme sorunları, kontrolsüz transfer harcamaları dolayısı ile kulüplerin artan borçları, giderek artan finansman maliyetleri, spor kulüplerinin yönetilemez boyutlara varan zararları sonucu özkaynaklarını kaybetmeleri, sportif alt yapı yatırımları sorunu, vergi hukuku uygulamalarından kaynaklanan sıkıntılar, siyasetin spora müdahalesi, spor kulüplerinin iç denetim mekanizmalarının çalışmaması ve İbra müessesinin bir iki örnek dışında genellikle bir “hesap sorma” değil bir “hesap kapama” aracı haline gelmesi gibi sorunlar olarak zikredilebilir.

Spor kulüplerinin hukuki yapıları bakımından dernekler hukukundan kaynaklanan sınırlamalara örnek olarak; spor kulübünün kuruluşunda bazı belgelerin hazırlanması ve bağlı bulunduğu en büyük mülki amirliğe sunulması gereği, TMK m. 64 hükmü karşısında şubelerin doğrudan üye yapamaması, TMK m. 69 hükmüne göre genel kurulda üyelerin şahsen oy kullanma zorunluluğu, TMK m. 73 ile TMK m. 78

hükümleri uyarınca genel kurulun toplanmasında delege sisteminin uygulanmasının mümkün olmaması dolayısı ile üye sayısı onbinleri bulan bazı spor kulüplerinde genel kurul toplantılarının fiili olarak sadece seçim toplantısı olarak gerçekleşmesi, kulüp tüzüğünde bulunması gereken zorunlu hu-susların ayrıntılı bir şekilde kanun ve yönetmelikte sayılması, yönetim kurulunun kural olarak tüzel kişilik zırhı ile korunması dolayısı ile derneğe karşı sorumluluk alanının oldukça dar bir alanda kalması ve TMK 99 hükmünden kaynaklanan sınırlamalar gibi durumlar sayılabilir.

Bu arada, 27.12.2020 tarihli 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu ile 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun özellikle mali hükümlerine yönelik yeni düzenlemeler getirilmiştir. TC. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplum Genel Müdürlüğü, söz konusu değişiklikler ile daha etkili bir denetimle şeffaflığın sağlanması, vatandaşların hayır duygularının suiistimalinin engellenmesi ve sivil toplum kuruluşlarının daha etkin ve güvenilir olmasının amaçlanlandığını açıklamıştır. Ayrıca terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda politikalar geliştiren Financial Action Task Force-FATF (Mali Eylem Görev Gücü) kuruluşunun tavsiyelerine uyulduğu belirtilmiştir. Bu düzenlemeler ile dernekler ve spor kulübü dernekleri üzerindeki mülki idarenin vesayetinin arttığını söylemek mümkündür.

4721 sayılı TMK ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu düzenlemeleri üyelik ve TMK m. 69 ve m. 70 hükümlerinde düzenlenen fahri üyelik dışında “asil üyelik-aday üyelik” gibi bir ayrım içermemektedir. Şöyle ki, TMK m. 68 hükmüne göre; “Dernek üyeleri eşit haklara sahiptirler. Dernek eşitliği bozan veya bazı üyelere bu sebeplerle ayrıcalık tanıyan uygulamalar yapamaz”. TMK m. 69/1 hükmüne göre ise; “Her üyenin genel kurulda bir oy hakkı vardır”. Her ne kadar, Der. K. m. 4/c hükmü, derneğe üye olma ve üyelikten çıkmanın şart ve şekilleri dernek tüzüğü ile belirlenir ibaresini içermekteyse de, kanuna aykırı düzenlemeler hukuk düzeni tarafından korunmayacaktır. TMK m. 78 hükmündeki; “Genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, tüzük değişikliği ve derneğin feshi hâllerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır” cümlesindeki “katılma hakkı bulunan üyeler”, ibaresi kulübe aidat borcu olan veya fahri üye konumundaki üyeleri işaret etmektedir. Dolayısı ile spor kulübü derneklerinde, üyelikten kaynaklanan hakların kullanılmasını kısıtlayan kanuna aykırı tüzük hükümlerinin iptali söz konusu olabilecektir, kanaatindeyiz.

Kanaatimizce spor kulüpleri açısından dernekler hukukundan kaynaklanan problemler, gerek mevcut mevzuat hükümlerinde yapılacak değişiklikler ile gerek ise müstakil bir spor kanunu yürürlüğe konularak çözülebilir. Örneğin, genel kurulun icrasında delege sistemini mümkün kılmak için TMK m. 73 ile TMK m. 78 hükümlerinde veya özel kanunlarda değişiklik yapılarak, 2820 sayılı “Siyasi Partiler Kanunu” m. 14 ile 6356 sayılı “Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu” m. 10 hükümlerine benzer bir düzenleme getirilmesinin spor kulüplerinin genel kurul faaliyetleri açısından faydalı olacağı kanaatini taşıyoruz.

Spor kulüplerinin tüzel kişiliğine yönelik kanun ile yapılması gereken düzenlemeler mümkün olduğunca genel kurallar koymak sureti ile olmalı, diğer ayrıntılar ibra konusunda olduğu gibi spor kulübünün tüzüğüne bırakılmalıdır kanaatindeyiz. Bu arada ibranın bazı spor kulüplerinin tüzüklerinde yer aldığı şekilde, “mali yönden ibra” ve “idari yönden ibra” ayırımına tabi tutulmasının hukuki bir temeli olmadığı kanaatindeyiz. Kaldı ki Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2013/2444 E -2014/663 K. sayılı Kararında da spor kulübü genel kurulu tarafından yönetim kurulunun mali yönden ibra edilmesinin aynı zamanda idari yönden ibra edilmek anlamına geldiği belirtilmiştir.

Derneklerin medeni hukuk süjesi olmasından dolayı gelirleri TMK m. 99 hükmü uyarınca sadece, “üye ödentisi, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur”. Dernek ticari amaç esaslı faaliyet yürütemeyeceğine göre, dernek statüsü taşıyan kulüplerin özellikle profesyonel olanların bu sınırlandırılmış gelir kalemleri nedeniyle uygulamada sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Bu da kayıt dışılığa yol açabilmektedir. Ayrıca, UEFA finansal fair play talimatları da harcama limitleri koymakta ve süper ligde yer alan profesyonel kulüplerin bu hususlara uymaları istenmektedir. Bu kıstaslara uymakta zorlanan spor kulüpleri ile TFF arasında her sezon başlangıcında problemler ve tartışmalar yaşanmaktadır. Özellikle profesyonel futbol kulüpleri kendi mali disiplinlerini sağlamak yerine sürekli TFF’den bazı esneklikler beklemektedirler. Bu durumun nedenlerinin başında ise spor kulübü der-neği genel kurulu tarafından belirli bir dönem için seçilen başkan ve yönetim kurulunun, TMK m. 74 ve GSKY m. 7 hükümleri uyarınca olağan genel kurul toplantılarının en geç üç yılda bir yapılması zorunluluğuna istinaden, tekrar seçilebilmek için izlemek durumunda kaldıkları popülist yönetim anlayışıdır. Bu popülist yönetim anlayışının en bariz örnekleri ise büyük

rakamlar karşılığında transfer edilen bir zamanların starı olan ve spor hayatlarının son yıllarını yaşayan yabancı futbolculardır. Oysa bazı futbol kulüpleri son yıllarda transfer faaliyetlerinden gelir edebileceklerini görmüşler ancak buna rağmen dernek statüsü ile TMK m. 74 ve GSKY m. 7 hükümlerinden kaynaklanan seçim baskısı nedeniyle rasyonel yönetim anlayışını sürdürülebilir kılamamışlardır.

Spor kulüplerinin tüzel kişiliklerinin sona ermesi halinde medeni hukuk kurallarına göre yürütülecek olan tasfiye ve tahsis süreçleri de kulüpten alacaklı olan üçüncü şahısların mağduriyetlerine neden olabilmektedir. Örneğin, spor kulübü derneğinin, gelirlerinin sürekli olarak giderlerini karşılayamaması, borçlarını ödeyemeyecek derecede yoksullaşması, TMK m. 87 uyarınca başka bir işleme gerek kalmadan kendiliğinden sona erme nedeni olarak kabul edilmiştir. Bu durumun gerçekleşmesi sadece spor kulüpleri açısından değil, bağlı olduğu organizasyon için de ciddi problemler yaratabilecektir. Dernekler Kanunu ile büyük rakamların söz konusu olduğu profesyonel futbolun içindeki spor kulüplerinin hukuki mevcudiyetlerinin tanımlanmak istenmesi, ideal amaç prensibini dola-yısı ile medeni hukukun kurallarını zorlamaktadır.

Türkiye’de yıllardır tartışılan spor kulüplerinin hukuki yapılanması ile ilgili değişik kanun tasarıları gündeme gelmiş, ancak halen kanun koyucu bu konuda bir irade ortaya koyamamıştır. Türkiye’de son olarak 2019 ve 2020 yıllarında taslak olarak tartışılan “Gençlik ve Spor Kulüpleri Kanun Tasarısı” yasalaştığı takdirde 5253 sayılı Der. K. m. 14. hükmü yürürlükten kaldırılmış olacağı anlaşılmaktadır. Dolayısı ile spor kulüpleri kanaatimizce dernekler hukuku alanından çıkacaktır. Mevcut 5253 sayılı Dernekler Kanunu spor kulüplerine özgü ihtiyaçlara tam anlamıyla cevap veremediğinden dolayı bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu söylenebilir. Ancak ihtiyaç duyulan düzenlemelere “Dernekler Kanunu” içerisinde yer verilebilir ya da tamamen bağımsız bir “Spor Kulüpleri Kanunu” yürürlüğe girebilir. Şüphesiz ki bu bir hukuk politikası tercihidir. Kaldı ki hedeflenen yeni düzenlemenin hangi somut değişiklikleri içerdiği de önemlidir. Kanaatimizce profesyonel spor kulüplerinin ideal amaç esasında değil iktisadi amaç esasında örgütlenmeleri ve medeni hukuk alanından çıkmaları, amatör spor kulüplerinin ise ideal amaç esasına dayalı dernek olarak tüzel kişiliklerini devam ettirmeleri halinde pek çok hukuki sorun aşılmış olacaktır. Bu arada dernekler hukukunun bürokrasiyi arttıran düzenlemeleri yerine, serbest kuruluş sisteminin uygulandığı ve Anayasa’da belirtilen sınırlar dâhilinde sivil toplumu güçlendiren düzenlemeler üzerinde tartışılmalıdır.

Örneğin bir dernek veya spor kulübü kurmak için, yedi kişi yerine en az üç kişi yeterli sayı olarak kabul edilebilir.

Spor Kulübü dernekleri bünyelerindeki uyuşmazlıklarını tüzüklerinde gösteren usullere göre çözümlerler. Tüzükte hüküm bulunmayan hallerde ise son başvurulacak organ genel kurul olacaktır. Genel kurul onayını almayan yönetim veya disiplin kurulu kararları kulübün kararı olarak kabul edilemez. TMK m. 83/2 uyarınca kulüp içi denetim mekanizmaları tüketildiği hallerde, tüzük gereği genel kurul kararı olmaksızın kesinleşmiş üyelikten kesin ihraç dışındaki disiplin kurulu veya diğer organlara ait olan kararların iptal davasına konu olabileceği kabul edilmelidir, kanaatindeyiz. Özellikle üye sayısı beş binleri, on binleri geçen spor kulüplerinde siyasi partiler ve sendikalarda olduğu gibi delegelik sistemine geçilmesi genel kurulu işlevsel bir hale getirecektir.

TTK hükümlerine tabi bir tüzel kişilik nasıl yönetiliyorsa özellikle profesyonel spor kulüplerinin de o şekilde yönetilebileceği bir spor ve gönüllü spor birlikleri yapılanması oluşturulmalıdır. Spor kulüplerinin YK üyelerinin, spor kulübü yönetiminden kaynaklanan kusurları dolayısı ile meydana gelen maddi zararlardan “bütün mal varlıkları ile müş-tereken ve müteselsilen sorumluluğu ilkesi” mutlaka Türk spor mevzuatına dâhil edilmelidir. Bu arada, oldukça karışık ve sporun sùjeleri tarafından takip edilmesi güç bir nitelik taşıyan Türk spor mevzuatı yeniden yapılandırılmalı ve sadeleştirilmelidir. Siyaset spor federasyonları ve spor kulüplerine müdahil olmamalı, örgütlenme özgürlüğü çerçevesinde devlet sporu koruma ve geliştirme görevini öncelikle ANY m. 33 ve m. 59 hükümleri ve kanunların kendine tanıdığı sınırlar içinde yerine getirmelidir. Profesyonel spor kulüplerinin iktisadi amaç taşıyan tüzel kişiler haline gelmesi ise ticaret hukuku kurallarına tabi olmaları dolayısı ile ultra vires kuralının dışında kalmaları sonucunu doğuracaktır. Böylelikle dernekler hukukundan kaynaklanan hak ehliyetinin kuruluştaki amaç ile sınırlanması sorunu da aşılmış olacak ve şirket statüsündeki kulüpler ha-reket serbestisine hukuken kavuşmuş olacaklardır. Böylelikle uygulamadaki filli durum da hukuki bir çerçeveye dâhil olacaktır.

Türkiye’de spora destek amacı güden vakıflar kurulabilmektedir. Anayasa Mahkemesi’nin vermiş olduğu, 17.04.2008 tarihli, 2005/14 E.-2008/92 K. sayılı Kararıyla kararı ile 4721 sayılı TMK m.101/3 hükmü yürürlükten kaldırılmış ve vakıflara üye olmak mümkün hale gelmiştir. Kanaatimizce tartışmalı ve katılmadığımız bir gerekçeye dayalı olsa da, mevcut durumda vakıflara üye olmak imkânı realitesi dolayısı ile vakıflar

Hollanda'nın Den Haag kulübü örneğinde olduğu gibi, spor faaliyeti amacı taşıyan spor kulüpleri kurabilmelidirler. Vakıf statüsündeki kulüplerin profesyonel futbol şubesi kurup kuramayacakları da bu çerçevede tartışılabilir.

Üst kuruluşlar ve spor federasyonları bakımından ise yukarıdan aşağı olarak yasa koyucu iradesi ile kuruluş yerine aşağıdan yukarı temsili ve katılımcı örgütlenme modeli ile kuruluş yöntemi benimsenebilir. Şüphesiz ki "Gençlik ve Spor Bakanlığı"nın asgari düzeyde idari vesayetinin devam etmesi kaydı ile. Ancak bu idari vesayet, uygulamada sıkça görüldüğü üzere spor federasyonlarının yönetimlerini belirlemekten ziyade, spor hakkının özü ile spor federasyonlarının faaliyetlerinin hukukun temel prensiplerine uygunluğu ve spora verilen kamu desteğinin sürdürülebilirliği bakımından daha ziyade maddi destek vermek suretiyle devam etmelidir kanaatini taşımaktayız. Böylelikle spor federasyonlarının karma hukuki yapıları yerine özel hukuk tüzel kişiliği özellikleri daha belirgin hale gelecektir.

Türkiye Süper Ligi kulüplerinden Fenerbahçe SK Başkanı'nın Spor Kulüpleri ve Federasyonları Çalıştayında yaptığı 13.01.2020 tarihli sunumda önerdiği üzere; Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı spor ile ilgili düzenleme ve denetleme görevini haiz tamamen özerk bir kurumun kurulması, Türk futbolunun (veya sporunun) 10 yıllık stratejik uzak görüşlülüğünün belirlenmesi, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde genç sporcu havuzunun oluşturulması kanaatimizce de faydalı olacaktır.

Spor federasyonlarının aşağıdan yukarı örgütlenmesi aynı zamanda kamu yararına dernek statüsünde olan bazı spor kulüplerinin de bu statülerinin değişmesi ile toplumsal bir işlev kazanmalıdırlar. Aşağıdan yukarı doğru kurulan spor federasyonları yeni kurulacak özerk kurum tarafından denetlenmeli ve desteklenmelidir. Spor kulüplerinin Der. K. m. 27 hükmüne istinaden haiz oldukları kamu yararına dernek statüsünden kaynaklanan görev ve sorumlulukları spor federasyonlarına devredilmelidir. Fiili hayatta ticari bir amaç etrafında faaliyet gösteren spor kulüplerinin aynı zamanda kamu yararına dernek statüsünde olması, hem kamu yararına dernek kavramının hukuki varlığını tartışma konusu yapmakta, hem de vergisel avantajlar bakımından haksız rekabete konu olmaktadır. Bu nedenle profesyonel spor kulüpleri ile kamu yararına dernek kimliği ayrılmalıdır görüşünderiz. Amatör spor kulüpleri bakımından ise kamu yararına dernek statüsü kazanmak için federasyon veya konfederasyon olmak koşulu getirilmesi halinde daha işlevsel bir yapı oluşturulabilecektir. Gerek dernekler

hukukundaki, gerek ise profesyonel spor dalları ve spor federasyonları ile ilgili değişiklikler için mukayeseli hukuktan da yararlanılabilir. Almanya, İtalya veya diğer Avrupa ülkelerindeki bazı düzenlemeler Türkiye şartlarına uyarlanabilir. Bu çerçevede, spor kulüplerinin hukuki yapısını evrensel ve ulusal ölçekte tartışmayı hedefleyen kongreler ile medeni hukuk açısından spor kulüplerine yönelik yeni yaklaşımların ortaya konabileceğini düşünüyörz.

Şüphesiz ki “spor kulübü dernekleri”, medeni hukuk ve spor hukuku bakımından üzerinde pek çok araştırma yapılabilecek özgün ve geniş bir alanı ifade eden bir kavram veya konu başlığıdır. Bu konu başlığını ele alırken, tez çalışmamızın sınırları dolayısı ile ancak ana hatları ile ele alabildiğimiz spor kulübü şirketleri, spor vakıfları, Avrupa’daki spor kulüplerinin hukuki yapısı, sporcular ile amatör ve profesyonel spor kulübü ayrımları gibi hususlar başka araştırmacılar tarafından yapılacak ilerideki çalışmalar ile daha ayrıntılı olarak ayrıca tartışılacaktır düşüncesindeyiz. Kanaatimizce, Türkiye koşullarına uygun, ancak medeni hukukun kurum ve kuralları ile çelişmeyen bir spor kulüpleri tüzel kişiliği kavramının süreç içinde geliştirilmesi mümkündür. Yeter ki bu konuda gerekli irade ortaya konulabilsin ve sağlıklı bir hukuki yapı oluşturulabilsin.

KAYNAKÇA

- ACABEY, Mehmet Beşir, “Basın Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı”, **Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi**, C. 8, Özel Sayı: Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, C. 1, 2013, ss. 1-54.
- ACAR, İsmail, **Medeni Hukuk (Giriş ve Başlangıç Hükümleri)**, Themis, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.
- ACAR, Muhittin, **Sporda Hedefler ve Politikalar (1923-1993)**, Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Planlama Daire Başkanlığı, DPT Yayınları, Ankara, 1994.
- AKBAY Muvaffak, “Kelsen’in Hukuk ve Devlet Teorisi”, **AÜHFD**, C. 4, S. 1- 4, Ankara, 1947.
- AKDAĞ-GÜNEY, Necla, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- AKINTÜRK, Turgut, **Medeni Hukuk**, Başlangıç Hükümleri-Şahsın Hukuku-Aile Hukuku, AÜHF Yayınları, Ankara, 1968.
- AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, **Türk Medeni Hukuku, Kişiler Hukuku**, Birinci Cilt, Beta Yayınları, İstanbul, 2020.
- AKİPEK, Jale, **Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Başlangıç Hükümleri- Şahsın Hukuku**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1961.
- AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut, **Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt- İkinci Cüz, Şahsın Hukuku**, AÜHF yayınları, Ankara, 1996.
- AKKAYA, Abdullah, **Derneklerin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması**, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Dicle Adalet Dergisi, S. 3, 2019, ss. 63-91.
- AKŞAR, Tuğrul, **Endüstriyel Futbol**, Literatür Yayınları, İstanbul, 2005.
- AKŞAR, Tuğrul, **Futbolun Ekonomi Politikası Üzerine Yazılar**, Literatür Yayınları, İstanbul, 2010.
- AKŞAR, Tuğrul, Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu’na “**Spor Kulüplerinin Mali ve Yönetişim Sorunları ve Bunlara İlişkin Çözüm Önerileri**” Hakkında Rapor, Ankara, 08.03.2011.
- AKŞAR, Tuğrul/MERİH, Kutlu, **Futbol Ekonomisi**, Literatür, Literatür Yayınları, İstanbul, 2006.
- AKÜNAL, Teoman, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, Beta Yayınları, İstanbul, 1995.
- AKYILDIZ, Ali, **Sporun Hukuku ve Yargısı**, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (editör: Tacar Çağlar), Ankara, 2013, ss. 59-113.
- AKYILDIZ, Yasin/ABAY, Ali, Rıza, “Vakıf Müessesesinin Gelişimi ve Mahiyeti Tarihsel Bir Değerlendirme”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yalova, Yıl. 7, S. 15, Aralık, 2017, ss. 151-157.
- AKYÜZ, Mehmet Emin, **Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi ve Halka Açılması: Avrupa Futbol Piyasasındaki Gelişmeler Çerçevesinde Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor Örneğinin Değerlendirilmesi**, Yeterlilik Etüdü, Başbakanlık Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi, İstanbul, 2005.

- ALABAŞ, Mehmet, “Türkiye’de Derneklerin Ticari İşletme İşletmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 3, 1996.
- ALCARAZ-BORRAS, Elena, “Sporda Profesyonellik Kavramı”, **II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, 2. Oturum Günü, Ankara Barosu, 12. 03. 2010.
- ALDABAK, Ersel, Dernek Özgürlüğü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2002.
- ALKEMA, Evert, “Freedom of Association and Civil Society”, in Seminar Organized by the **Secretariat General of Council of Europe in collaboration with the Ministry of Justice of Iceland**, Reykjavik, 26-28 August 1993.
- ALTAŞ, Soner, **Yeni TTK’ya Göre Şirketler Hukukunda Neler Değişti?**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2011 (Şirketler Hukukunda Neler Değişti).
- ALTAŞ, Soner, **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Gerekçeli**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 39 (Anonim Şirketler).
- ALTAY, Şakir, **Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1983.
- ANHEIER, Helmut K. /SEIBEL, Wolfgang, **Defining the Nonprofit Sector: Germany**, Working Paper of the Johns Hopkins Institute for Policy Studies, Baltimore, USA, 1993.
- ANSAY, Sabri Şakir, **Hukuk Tarihinde İslam Hukuku**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1958.
- ANTALYA, Gökhan, “Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması-Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi”, Cevdet Yavuz’a Armağan, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, İstanbul, 2016.
- ANTALYA, Gökhan, “Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi”, Marmara Üniversitesi, **I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu**, İkinci Bölüm, Bildiri Metinleri, Sempozyum Kitabı, Editör: Erol Ulusoy, İstanbul, Mayıs, 2008.
- ANTALYA, Gökhan, **Hukuk Bilimine Katkı Olarak Hukuk Teorisi ve Hukuk Metodolojisi, C. I, Hukuk Teorisi**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ANTALYA, Gökhan/TOPUZ, Murat, **Medeni Hukuka Giriş, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- ARAL, Vecdi, **Kelsen’in Saf Hukuk Teorisinin Metodu ve Değeri**, İstanbul, 1978.
- ARAT, Serdar, **Ehliyetleri Açısından Dernek ve Vakıf Tüzel Kişilikleri (Medeni Hukuk Tüzel Kişilikleri)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
- ARIDEMİR-GENÇ, Arzu, **Türk Borçlar Kanunu’nun Manevi Tazminat İle İlgili Hükümlerinin (TBK md. 56 ve 58) Değerlendirilmesi**, Prof. Dr. Hasan Erman’a Armağan, Der Yayınları, İstanbul, 2015.
- ARLOTT, John, **The Oxford Companion to Sports and Games**, Published by Paladin, London, UK, 1976.
- ARKUN, Esra, Kamuya Yararlı Derneklerde Denetim, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007.
- ARPACI, Abdülkadir, **Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.
- ARSEBÜK, Esat, **Medeni Hukuk**, AÜHF Neşriyatı, Ankara, 1938.
- ARSLAN, Zühtü, **Anayasa Teorisi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005.
- ARTUÇ, Mustafa, “Spor Tahkim Kurulları”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, TAAD, Ankara, S. 19, 2014, ss. 867- 901.

- ATAAY, Aytekin, **Medeni Hukuk Uygulama Çalışmaları- 1, Genel Teori (Umumi Esaslar), Şahıslar Hukuku ve Aile Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1966.
- ATAAY, Aytekin, **Medeni Hukukun Genel Teorisi**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1980.
- ATALI, Levent, “Belediye” İbaresinin Spor Kulüpleri Tarafından Tüzel Kişilik Adlarında Kullanılmasının Değerlendirilmesi, **Mahalli İdareler Dergisi**, Y. 2, S. 19 (220), Temmuz, 2014, ss. 28-33.
- AVCI, Mustafa, “Spor Federasyonlarının Hukukî Niteliği ve Bağımsızlığı Sorunu”, **İUHFM**, C. LXX, S. 2, 2012, ss. 3-20.
- AVCI, Mustafa/ GÜMÜŞ, Volga Yılmaz, **Avrupa Futbol Mevzuatının Bazı Temel Metinleri (UEFA Mevzuatı)**, Legal Yayınları, İstanbul, 2015.
- AYAN, Mehmet, **Eşya Hukuku III, Sınırlı Ayni Haklar**, Mimoza Yayınları, Konya, 2014.
- AYAN, Mehmet/AYAN, Nurşen, **Kişiler Hukuku**, Mimoza Yayınları, Konya, 2014.
- AYANOĞLU, Taner, “The Scope and Limits of the Right to Sport in Turkish Law”, **Annales de la Faculté de Droit d’İstanbul**, S. 68, 2020, ss. 1-14.
- AYAR, Ahmet, **Adi Ortaklıkta İç ve Dış İlişkiler**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2019 (Adi Şirket).
- AYAR, Ahmet, **Spor Kulübü Derneklerinin Medeni Hukuk Açısından Değerlendirilmesi**, Prof. Dr. Mehmet Akad’a Armağan, editörler, Bihterin Vural Dinçkol, Nihat Bulut, vd., Der Yayınları, İstanbul, 2012, ss. 975-999 (Spor Kulübü Dernekleri).
- AYBAY, Aydın, **Borçlar Hukuku Dersleri**, Genel Bölüm, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2020, s. 95.
- AYBAY, Rona, “Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri”, **TBB Dergisi**, Ankara, S. 70, 2007, ss. 187-213.
- AYDIN, A. D./TURGUT, Murat/BAYIRLI, R., “Spor Kulüplerinin Halka Açılmasının Türkiye’de Uygulanan Modeller Açısından İncelenmesi”, **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2007, S. 1, ss. 59- 70.
- AYDIN, Ali Rıza, “Dernek Kurma Özgürlüğü ve Anayasa”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 2, S. 5, Ankara, 2007.
- AYDIN, Ufuk / CANBEY- ÖZGÜLER, Verda / KOCABAŞ, Fatma / YALIZ-SOLMAZ, Dilek / KATIRCI, Hakan / DEMİRKAYA, Seher / YÜCE, Arif / ETCİ, Hilmi, Türkiye’de Profesyonel Sporcuların Çalışma Koşulları ve Örgütlenme Eğilimleri, **Çalışma ve Toplum, Ekonomi ve Hukuk Dergisi**, İstanbul, 2017/4 (55), ss. 1875-1912.
- AYDOS, Oğuz, Sadık, “Vakfın Sona Ermesi”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 1, Malatya, 2013.
- AYKUL, Ömer, **Dernekler Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 27.
- BAFRA, Erdem, “İngiliz Mahkemelerince Şirket Tüzel Kişiliği Perdesinin Kaldırılması”, **TBB Dergisi**, Ankara, S. 112, 2014.
- BAHTİYAR, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, Beta yayınları, İstanbul, 2012.
- BAHTİYAR, Mehmet/HAMAMCIOĞLU, Esra, **Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, Fiziki ve Elektronik Toplantılar, Eski TK ile Karşılaştırmalar, İlgili Mevzuat**, Beta Yayınları, İstanbul, 2014.
- BAL, Ahmet, Avrupa Birliği Sürecinde Spor Federasyonlarının Yapısal Bakımdan Değerlendirilmesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 10.

- BALCI, Velittin, “Avrupa Birliği ve Spor”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, S.VIII-2, 2003, ss. 53- 66.
- BALLAR, Suat, **Türk Dernekler Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006.
- BASSETT- GUBERTI, Sarah, The Antiquities in the Hippodrome of Constantinople, *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 45, published by Dumbarton Oaks, Trustees for Harvard University, 1991, ss. 87-96.
- BAŞ, Harun Hakan, **Futbol ile İlgili Mevzuat**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2010.
- BAŞSÖZEN, Ahmet/MALASHEV, Zairbek, **Türkiye Futbol Federasyonu, Mevzuat, Kurul ve Talimatlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.
- BECKER, H., **İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm, Çeşitli Sözleşme İlişkileri**, Madde: 184-551, Çeviren: Av. Suat Dura, Yargıtay Yayınları, Ankara, 1993.
- BEKÇİ, İsmail/ÖZBOYACI, Mustafa/NERGİZ, Nurcan, “Halka Arzın Şirketlerin Performansı Üzerine Etkisi ve İMKB’de Bir Uygulama”, Süleyman Demirel Üniversitesi, **Vizyoner Dergisi**, Isparta, Y. 2010, s. 33-52.
- BELL, Sinclair, Roman Chariot Racing-Charioteers, Factions, Spectators, In book: *Sport and Spectacle in Greek and Roman Antiquity* (Editors: P. Christesen and D. Kyle), Published by Wiley-Blackwell, 2014, ss. 492-504.
- BELLOMO, Manlio, **The Common Legal Past of Europe, 1000-1800: 4 (Studies in Mediaeval & Early Modern Canon Law)**, Lydia G. Cochrane (Translator), Catholic University of America Press, Washington, DC, USA, 1995.
- BENLİ, Fatma, “Derneklerin Sona Erme Nedenleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi, 2015.
- BİLGİNOĞLU, Nurettin Emre, **Futbol Uyuşmazlıklarının Tahkim Yolu ile Çözümü**, Beta Yayınları, İstanbul, 2015.
- BOHM, Freek, **Sport Participation in Europe**, The Extent of Contextual Effects, Master Thesis Sociology, Tilburg University, Faculty of Social Science, 2013.
- BORGOGNI, Antonio/DIGENNARO, Simone/STERCHELE, Davide, Sports Clubs in Italy, in *Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy*, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015.
- BOURNE, Nicholas, **Principles of Company Law, 3. Edition, Principles of Law Series, 1. Corporation Law, England, 2. Corporation Law, Wales**, Printed and Bound in Great Britain, 1998.
- BOZER, Ali/ GÖLE, Celal, **Ticari İşletme Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (T. İş Bankası A.Ş. Vakfı), Ankara, 2013, ss. 48-49.
- BOZKURT, Nart Murat, “Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Milletlerarası Tahkim Yoluyla Çözümü”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.
- BREUER, Christoph/ FEILER, Svenja/ LLOPIS-GOIG, Ramon/ ELMOSE-ØSTERLUND, Karsten, **Characteristics of European Sports Clubs**, Centre for Sports, Health and Civil Society, University of Southern Denmark, Printed by Digitaltryk, Odense, 2017.
- BREUER, Christoph/FEILER, Svenja/WICKER, Pamela, **Sports Clubs in Germany**, in *Sports Clubs in Europe*, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015.
- BUCHER, A. Charles, **Management of Physical Education and Athletic Programs**, 9. Edition, Times Mirror / Mosby Collage Publishing, Toronto, Santa Clara, 1987.

- BURROWS, Andrew (edited by), **English Private Law, Friendly Societies**, Oxford University Press, New York, USA, 2007.
- CANŞEN, Efkân, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Spor Politikaları”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Haziran, C. 17, S.1, Edirne, 2015.
- CASINI, Lorenzo, “The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration on Sport”, **German Law Journal (GLJ)**, Vol. 12, No. 05, 2011.
- CASINI, Lorenzo, **Il Diritto Globale Dello Sport**, Giuffr  Editore, Milano, Italia, 2010.
- CASINI, Lorenzo, **The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration of Sport, in Lex Sportiva in Lex Sportiva: What is Sports Law**, (edt) Robert C.,R. Sieckman- Janwilliem Soek, Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012.
- CENGİZ, Dilek, “Banka İşletmesi Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Kuramının Uygulanmasına ve Bu Kuramın 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Çerçevesindeki Normatif Görünümlerine İlişkin Tespitler ve Değerlendirmeler”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF, HAD)**, C. 23, S. 1, İstanbul, 2008.
- CERRAHOĞLU, Necati, “Spor Ekonomisi Bilim Dalının Gelişim Analizi”, **Yönetim Bilimleri Dergisi / Journal of Administrative Sciences**, Cilt. S. 27, 2016.
- CERRAHOĞLU, Necati/İMAMOĞLU, Faik, A., “Sporun Ekonomik Boyutu, Almanya Örneği”, **1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi**, Cilt: 2, Ankara, 2000, ss. 240-247.
- CHALMERS, Damian/ DAVIES, Gareth/ MONTI, Giorgio, **European Union Law: Cases and Materials**, Cambridge University Press, Published by New York, USA, 2010.
- COALTER, Fred, **The Social Benefits of Sport**, An Overview to Inform the Community Planning Process, SportsScotland Research Report no. 98, vol. 1, January, 2005.
- CONI, Principi Fondamentali Degli Statuti, **Delle Federazioni Sportive Nazionali, Delle Discipline Sportive**, 2012.
- CRAIG, Paul Philip, “Ultra Vires and the Foundations of Judicial Review”, **The Cambridge Law Journal**, Vol. 57, No. 1, 1998, ss. 63-90.
- ÇAĞIRGAN, Senar, “Derneklerin Hak ve Fiil Ehliyeti”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir, 2006.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan, **Spor Hukuku, Spor Hukukunun Temel Metinleri**, Asil Yayınevi, Ankara, 2007.
- ÇAKMAK, Gökhan, **Dünyada ve Türkiye’de E-Spor Ekonomisi**, Spor Bilimlerinde Güncel Konular ve Araştırmalar, Bölüm: 5, Editörler: Elif Karagün ve Ozan Yılmaz, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya, 2020
- ÇEKER, Mustafa, **6102 Kanuna Göre Ticaret Hukuku**, Karahan Kitapevi, Adana, 2011.
- ÇETİN, Orhan, **Dernek Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ÇEVİK, Orhan Nuri, **Anonim Şirketler**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 752 vd. (Anonim Şirketler).
- ÇEVİK, Orhan Nuri, **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 247 vd. (Limited Şirketler).

- ÇİMEN, Zafer/ EKENCİ, Güner, “Spor Kulüplerinin Kuruluş Amaçlarını Gerçekleştirme Düzeyleri, Kamu, Mahalli ve Diğer Spor Kulüplerinin Karşılaştırılması”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi** (Gazi BESBD), VIII. 2003, ss.77-91.
- ÇOLAKOĞLU, Tekin /ERTURAN, Esra, “Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri”, **Electronic Journal of Social Sciences**, S. 27, 2009, ss. 323 - 335.
- ÇOLAKOĞLU, Tekin/SOLMAZ, “Serdar, Spor Federasyonlarında Uygulanan Bağımsızlık Paradoksu”, **Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C.19, S. 3, Eylül, 2017, ss. 24 - 35.
- DAĞLI-EKMEKÇİ, Yeter Aytül, **Türkiye Profesyonel Futbol Kulüplerinin Kurumsallaşması**, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Denizli, 2015.
- DAVID, Anne, “Freedom of Association and Freedoms of Associations” in Seminar Organized by **the Secretariat General of Council of Europe** in collaboration with the Ministry of Justice of Iceland, Reykjavik, 26-28 August. 1993.
- DEDEAĞAÇ, Ender /SAPAN, Oğuzhan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu**, Ankara Barosu Başkanlığı Yayını, Ankara, 2013.
- DEMİRSATAN, Barış, “Vakıf Tüzel Kişiliği Bakımından Tescilin İyileştirici Etkisi ve MK m. 103/II Hükümünün İşlevi”, **İÜHF**, C. LXXV, S. 1, İstanbul, 2017, ss. 335-358.
- DEVECİOĞLU, Sabahattin, “Türkiye’de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi”, **Verimlilik Dergisi**, Ankara, 2005, ss. 117-134.
- DEVECİOĞLU, Sebahattin/ÇOBAN, Bilal/KARAKAYA, Yunus Emre, “Spor Kulüplerinin Yönetim Modellerinin Değerlendirilmesi”, **Dumlupınar Üniversitesi Dergisi**, S. 31, Aralık, 2011, ss. 51-68.
- DEVECİOĞLU, Selahaddin/ ÇOBAN, Bilal / KARAKAYA, Yunus Emre / KARATAŞ, Özgür, “Türkiye’de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi”, **SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C. 10, S. 2, 2012, ss. 35-42.
- DI PIETRO, D., Bruno, La Justificación, “La Obligatoriedad Del Derecho Deportivo y La Justicia Deportiva En Los Ordenamientos Italiano y Español: Una Interpretación con Sergio Cotta y Bruno Romano”, **Facultad de Jurídicas y de la Empresa Departamento de Ciencias Sociales**, Jurídicas y de la Empresa Murcia, 9 de Diciembre de 2015.
- DİLEK, İlker, “Türkiye ve İtalya’daki Spor Kulüplerinin Mevcut Durumları ve Örgütsel Yapılarının Karşılaştırmalı Analizi”, Bahçeşehir Üniversitesi, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2013.
- DİNÇ, Fatih, Türkiye Futbol Federasyonu Süper Ligi Sporcularının Spor Hukuku Bilgi Düzeyi İle İlgili Bir Çalışma, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2009.
- DİNÇ, Serhan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluk Hâlleri”, **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara, 2016.
- DOĞANAY, Ümit, Hükmi Şahıslar, Ders Notları, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1967.
- DOĞAR, Yahya, “Türk Spor Yönetiminde Âdemi Merkezleşme Eğilimleri”, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul, 1994.

- DOĞU, Hakkı Mert, “Spor ve Spor Hukukunda Kadının Yeri”, **TBB Dergisi**, Özel Sayı, 2017, ss. 313-324.
- DOMİNGO, Rafael, “The Crisis of International Law”, **Vanderbilt Journal of Transnational Law**, Vanderbilt Law School, Nashville, Tennessee, USA, 2009, ss. 1543-1593.
- DPT-Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı, **V. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Spor Komisyonu Raporu**, Ankara, 1983.
- DURAL, Mustafa, “Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması ya da Tüzel Kişinin Tabanına Basılması,” SPK, **15. Yıl Sempozyumu**, Ankara, 1997.
- DURAL, Mustafa/ÖGÜZ, Tufan, **Türk Özel Hukuku, Cilt: 2, Kişiler Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2018.
- KARATAŞ-DURMUŞ, Neslihan, “Spor Kulüplerinin Vergilendirilmesi”, **TAAD**, Y. 7, S. 27, Temmuz, 2016, s. 245-278.
- DUVAL, Antoine, “What Lex Sportiva Tells You About Transnational Law?”, **Asser Research Paper**, TMC, Asser Institute, Netherlands, 2019.
- DÜLGER, İbrahim, “Üniversite Yönetiminde Değişim ve Özerklik”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara, 1991.
- DÜNDAR-SEZER, Tijen, “Dernek Kurma Özgürlüğünün İçeriği ve Gelişim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt. 10, Sayı:1, 2008, s. 1- 58.
- ECER, Hülya, “Derneklerin Kuruluşu ve Tüzel Kişilik Kazanması”, Dicle Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, **Dicle Adalet Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 2, Yıl 2017, s. 19- 46.
- EDİS, Seyfullah, **Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1983.
- EDİS, Seyfullah/ZEVKLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref / DURMUŞ, Tezcan / PETEK, Hasan, **Yenilik Doğurucu İşlemden Rücu Etmek Mümkün mü? (Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri)**, Prof. Dr. Turhan Tufan YÜCE’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001, ss. 29-44.
- EGGER, August, **İsviçre Medeni Kanun Şerhi-Kişinin Hukuku-İkinci Kısım-Tüzel Kişiler-Mad. 52-89**, çev. Av.Volf Çernis, Adalet Bakanlığı Yayınları, 1948, Ankara.
- EGGER, August, **Sosyal Medeni Hukuk veya Bugünkü Medeni Hukukta Cemiyet ve Fert**, çev. Hıfzı Veldet, Hukuk İlmini Yayma Kurumu Konferanslar Serisi, No: 39, Adliye vekâleti yönünden basılmıştır, Ankara, 1938.
- EKENCİ, Güner / SERARSLAN, Zahit M., “Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve Değerlendirmesi”, **Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi**. II, 1997, ss. 72-81.
- EKİCİ, Gülay, “Öğrenme Stiline Dayalı Biyoloji Öğretiminin Analizi”, **Eğilim ve Bilim**, 2002.
- EKŞİ, Nuray, **Spor Tahkim Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2015.
- ENGİN, Baki İlkay, “Anayasa Mahkemesi’nin Dernek ve Vakıflara İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi”, **Anayasa Mahkemesinin Medeni Hukuka İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumu**, 21 Mayıs 2012, Tufan Ögüz/İlhan Helvacı (editörler), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013 (Sempozyum-21.05.2012).

- ENGİN, Baki İlkey, “Dernek Disiplin Kurulu Tarafından Verilen Geçici İhraç Kararına Karşı İptal Davası Açılmayacağına Dair Yargıtay Hukuk Genel Kararının Düşündürdükleri”, **İÜHFİM**, C. LXI, S. 1-2, 2003, ss. 273-312 (İÜHFİM).
- ENGİN, Baki İlkey, **Dernek Üyeliğinin Kazanılması veya Kaybedilmesi**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1995 (Dernek Üyeliğinin Kazanılması).
- EPÖZDEMİR, Rezan, Müsabaka Alanlarındaki Sporcuların Hakaret İçeren Eylemleri ile Kasten Yaralama ve Mala Zarar Verme Eylemlerinin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 2, İzmir, 2019, ss. 777-804.
- ERDOĞAN, İhsan/KESKİN, Dilşad, **Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019.
- EREN, Fikret, “Dernek ve Sendikalara Üye Olma, Olmama ve Üyelikten Ayrılma Hakkı”, **AÜHFİD**, Cilt: 31, Ankara, 1974, ss. 246-278 (AÜHFİD).
- EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt. II**, S Yayınları, Ankara, 1988 (Borçlar Hukuku).
- EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, (Borçlar Hukuku-Genel).
- EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku, Özel Hükümler**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2020 (Borçlar Hukuku-Özel).
- ERGÜN, Ömer, **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- ERKAL, Mustafa / GÜVEN, Özbay/ AYAN, Dursun, **Sosyolojik Açıdan Spor**, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1998.
- ERKİNER, Kısmet / MUTLU, Uğur, **Türk Spor Mevzuatı**, KHAS Üniversitesi yayınları, İstanbul, 2007.
- ERKİNER, Kısmet, “Türkiye’de Spor Hukukunun Oluşumu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Spor Hukuk Özel Sayısı, Özel Sayı:3, Mayıs, 2007, ss.17-40.
- ERKİNER, Kısmet, **Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi, C.A.S.**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2006.
- ERMAN, Hasan, **Eşya Hukuku Dersleri**, Der Yayınları, İstanbul, 2013 (Eşya Hukuku).
- ERMAN, Hasan, **Medeni Hukuk Dersleri, Başlangıç Bölümü**, Der Yayınları, İstanbul, 2014 (Medeni Hukuk Dersleri).
- ERMAN, Hasan/İNAL, Emrehan/BAYSAL, Başak, **Karşılaştırmalı-Gerekçeli 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan, **Spor Hukuku**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2017.
- ERTEN, Rifat, “Türk Sporunun Yapısal Düzeni”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1-2, 2006, ss. 117-136 (Yapısal Düzen).
- ERTEN, Rifat, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007 (Özel Hukukta Spor).
- ERTEN, Rifat, **Ulusal ve Uluslararası Spor Federasyonlarının Hukuki Yapıları**, I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, II. Oturum, Ankara Barosu Yayınları, ss. 171-211 (Spor Hukuku Kurultayı).
- ERTURAN, Esra, E., “Türkiye’de Spor Federasyonlarında Özerklikle İlgili Gelişmeler-”Federasyon Başkanlarının Görüşleri Açısından Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2003.

- ERTURAN, Esra/ YENEL, Fatih, “Federasyon Başkanlarının Spor Federasyonlarının Özerkliğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt. IX, Sayı. 1, Ocak, 2004, ss. 71-87.
- ESENER, Turhan, Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk – İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, **Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları**, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961 (Temsil).
- ESENER, Turhan, **Borçlar Hukuku, Cilt. I, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği** (BK m. 1-40), AÜHF yayınları, Ankara, 1969.
- EUROPEAN PARLIAMENT, **Directorate General for Internal Policies Policy Department B: Structural And Cohesion Policies Culture and Education**, The Lisbon Treaty and EU Sports Policy, Study, September, 2010.
- EVCİN, Erol, “Atatürk’ün Spora ve Sporculara Bakışı”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, C. 33, S. 55, 2014, ss. 303-378.
- FELEK, Burhan, “Spor Şahsın ve Özel Teşebbüsün Malı, Fakat Hükümetin ve Milletın Mahmisi Olarak Kalmalıdır”, **Türkspor Dergisi**, 1934.
- FIFA, Fédération Internationale de Football Association, Zurich, **Switzerland Code of Ethics**, 2019 Edition, Section 5: Rules of Conduct, General Duties, 2019.
- FIGC, Diritto Sportivo, **Statuto Della, Decreto Del Commissario Ad Acta Del 30 Luglio 2014**, Approvato Con Deliberazione Del Presidente Del Coni N. 112/52 DEL 31.7.2014.
- FİŞEK, Kurthan, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985 (Türkiye Spor Tarihi).
- FİŞEK, Kurthan, **Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya’da ve Türkiye’de Spor Yönetimi**, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1983 (Spor Yönetimi).
- FİŞEK, Kurthan, **Yönetim**, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1979 (Yönetim).
- FOSTER, Ken, “Global Sports Law Revisited”, **Entertainment and Sports Law Journal**, V. 17/4, Published by University of Westminster Press, London, UK , 2019, ss. 1-14 (Sports Law).
- FOSTER, Ken, **Is there a Global Sports Law? in Lex Sportiva: What is Sports Law**, (edt) Robert C.,R. Sieckman-Janwilliem Soek Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012 (Global Sports Law).
- FOSTER, Ken, **Lex Sportiva and Lex Ludica: The Court of Arbitration for Sport’s Jurisprudence**, in Lex Sportiva in Lex Sportiva: What is Sports Law, (edt) Robert C.,R. Sieckman- Janwilliem Soek Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012 (Lex Sportiva).
- FRIEDMAN, Wolfgang, **Legal Teory**, Fifth Edition, Columbia University Press, New York, USA, 1967.
- GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI, **Derneklerin Vergilendirilmesi Rehberi**, Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı, Yayın No:146, Ankara, Mayıs, 2012.
- GENÇ, Durmuş Ali; Futbol Federasyonu Ceza Yönetmeliğinin Sakıncalı Yönleri ve Bir Örnek Olay, **M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi**, S. 6, Cilt 1, İstanbul, Ocak, 1997.
- GENÇ, Durmuş Ali, “Dernek Genel Kurul Toplantılarının İptali Davaları Üzerine Bir İnceleme”, **Yargıtay Dergisi**, Temmuz, 2013, C. 39, S. 3, ss. 185-210 (Genel Kurul).

- GENÇ, Durmuş Ali, “Spor Hukuku Bakımından Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu Kapsamında Spor Kulüplerinin Değerlendirilmesi”, **Yargıtay Dergisi**, Ocak-Nisan, 2013, C. 39, S. 1-2, ss. 29-66 (Yargıtay Dergisi).
- GENÇ, Durmuş Ali, “Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu Kapsamında Spor Kulüplerinin Değerlendirilmesi”, **Hukuk Biliminin Güncel Sorunları III**. Uluslararası Kongre Bildiri Kitabı, Cilt:2 (Özel Hukuk), edt., Erdal Abdülhakimoğulları, Mübariz Yolçiyev, Yalçın Şahinkaya, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, ss. 261-278 (Spor Kulüplerinin Değerlendirilmesi).
- GENÇ, Durmuş Ali, **Dernekler Hukuku**, Bilge Yayınları, Ankara, 2016 (Dernekler).
- GENÇ, Durmuş Ali, **Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi Beşiktaş Örneği**, Ankara, 1999 (Beşiktaş).
- GENÇ, Durmuş Ali, **Spor Hukuku Ders Kitabı**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998 (Spor Hukuku).
- GEORGIEVSKI, Bojan/ ZEGER, Slavica, **Is English Football Facing a Financial Crisis, or are We Only Missing Better Regulation?** Journal of Tourism, Hospitality and Sports, An International Peer-reviewed Journal, Vol.18, 2016, ss. 1-9.
- GERÇEKER, Hasan, **Spor Hukuku, Spor Tahkim Kurulları-Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016.
- GIBSSON, John, **Dictionary of International Human Rights**, Scarecrow Press, London, UK, 1996.
- GÖK, Yasemin/SUNAY, Hakan, “Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması”, **Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, S. VIII (1), 2010, ss. 7-16.
- GÖKTÜRK, Hüseyin, Avni, **Türk Medeni Hukuku, Birinci Kitap, Şahsın Hukuku (Kişiler Hukuku)**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1954.
- GÖNEN, Doruk, **Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkının Korunması**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- GÖNENSAY, A., Samim, **Medeni Hukuku, Hukuk Hakkında Umumi Malumat-Başlangıç-Şahsın Hukuku**, C.I, İÜHF Yayınları, 1936.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref/ GÖLCÜKLÜ, Feyyaz, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2005.
- GREENFIELD, Steve/ JAMES, Mark/ OSBORN, “Guy, Ken Foster and the Development of UK Sports Law: A Reflective Interview”, **Entertainment and Sports Law Journal**, Vol. 17/2, 2019, ss. 1-3.
- GUROVITS, Andras (edt) , **The Sports Law Review**, Edition: 5, Law Business Research Ltd, London, UK, 2019.
- GUTMANN, Ammy, **Freedom of Association, An Introductory Essey** in: Freedom of Association, Princenton University Press, 1998.
- GÜLŞEN, Recep, **Spor Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt: II**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi**, Vedat Kitapevi, İstanbul, 2015.
- GÜNAL, Nadi, A./KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, **Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1998 (Mevzuat).
- GÜNAL, Nadi, A./KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, **Türk Spor Teşkilatının Hukuki Yapısı**, **TBBD**, Ankara, 1998/3, s. 1035- 1065 (TBBD).

- GÜNAY, Hacı Mehmet, “Vakıf”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2012.
- GÜNAY, Nejla, “Osmanlı Devletinde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü”, TTK, **Belleten Dergisi**, Ankara, Cilt. LXXXI, S. 292, Aralık, 2017.
- GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, Yedinci İmaj Yayıncılık, Ankara, 2003.
- GÜNDOĞDU, Aysel, **6362 Sayılı Yeni Sermaye Piyasası Kanunu’na Göre Türkiye’de Sermaye Piyasasının Değişen Yüzü, Yeni Düzenlemeler İle Türk Sermaye Piyasasının Yapısı, İşleyişi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.
- GÜNDOĞDU, Fatih, “Spor Sponsorluğu Sözleşmesi”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (İKÜHFD)**, Y. 14, C. 14, S. 1, 2015, s. 45-69.
- GÜNERGÖK, Özcan /KAYIHAN, Şaban, **Borçlar Hukuk Dersleri (Genel Hükümler)**, Umuttepe Yayınları, İzmit, 2020.
- GÜNEŞ-CEYLAN, Seldağ, “Roma Hukukunun Günümüz Hukuk Düzenlerine Etkisi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ankara, C. VIII, S. 1- 2, Haziran-Aralık, 2004, 1-19.
- GÜNGÖR, Gülin, **Tâbiyet Hukuku, Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler-Şeyler**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.
- GÜRİZ, Adnan, **Hukuk Başlangıcı**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1987.
- GÜRPINAR, Damla, “Haksız Fiil Kaynaklı Zararların Tazmini Bakımından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun Getirdikleri”, **İzmir Barosu Dergisi**, Yıl: 77, Sayı: 2, Mayıs 2012, s. 253-299.
- GÜRTEK, Kadir/ERENEL, Ege, “Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 3, S.1, 2012, s. 295-315.
- GÜZ, Muhammet Erkam, **Dernekler Genel Kurulunun Görevleri, Toplanması ve Karar Alması**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medeni Hukukta Tüzel Kişiler Sunum Ödevi, İstanbul, 2020, s. 4.
- HAMARI, Juhö/SJÖBLOM, Max, What is eSports and why do people watch it? Internet Research Vol. 27, No. 2, **Tampere University of Technology**, Finland, 2017, ss. 211-232.
- HATEMİ, Hüseyin, **Gerçek Kişiler Hukuku: Kısa Ders Kitabı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005 (Gerçek Kişiler).
- HATEMİ, Hüseyin, **Kişiler Hukuku**, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2020 (Kişiler Hukuku).
- HATEMİ, Hüseyin, **Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1998 (Sözleşme Dışı Sorumluluk).
- HATEMİ, Hüseyin/OĞUZTÜRK-KALKAN, Burcu, **Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- HELVACI, İlhan, **Gerekçeli - Karşılaştırmalı-İçtihatlı -Notlu- Türk Medeni Kanunu, Cilt: 1, Kişiler Hukuku**, On İki Levha, Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- HELVACI, Serap, **Gerçek Kişiler**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- HELVACI, Serap/ERLÜLE, Fulya, **Medeni Hukuk, Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- HELVACI, Serap/KOCABAŞ, Gediz, **Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, Yargıtay Kararları ile Çözümü**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- HİÇYILMAZ Ergün, **Türkiye’de Spor**, Türkiye’nin Sorunları Dizisi, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İstanbul, Tarihsiz.

- HOLT, Richard, **Sport And The British: A Modern History** (Oxford Studies in Social History), Oxford University Press, USA, 1990.
- HÜR, Ayşe, **At Meydanında Büyük Kavgı**, Konstantinopolis Hipodromunda Araba Yarışları, Atlas Tarih Dergisi, İstanbul, S. 35, Ağustos-Eylül, 2015, ss. 42-51.
- IBSEN, Bjarne/NICHOLS, Geoff/ ELMOSE-ØSTERLUND, Karsten, **Sports Club Policies in Europe**, Centre for Sports, Health and Civil Society, University of Southern Denmark, Printed by: Digitaltryk, Odense, 2016.
- İŞERİ, Ahmet/AKÜNAL, Teoman/TEZEL, Adnan/BAYRAKERİ, Feridun, **Türkiye’de Medeni Kanuna Göre Kurulmuş Vakıflar ve Sorunları**, Vehbi Koç Vakfı Yayınları, İstanbul, 1975.
- İKİZLER, Metin, “Alman Dernekler Hukukundaki Reform Çalışmalarına Bir Bakış”, **AÜHF**, C. 57, S. 3, Ankara, 2008.
- İKİZLER, Metin, **Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği, Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşlevi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012 (Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği).
- İKİZLER, Metin/KURBAN, Yasin, **Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.
- İMAMOĞLU, Ahmet Faik /KARAOĞLU, Ercan/ERTURAN, Esin Esra, “Türkiye’de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C.12, S. 3, 2007, ss. 35-61.
- İMAMOĞLU, Faik, A., “Türkiye’de Sporun Yönetimsel Yapısı İçinde Spor Federasyonları”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Nisan, 2011, XVI (2), ss. 3-10.
- İMAMOĞLU, Mehmet, **Spor Kulüpleri Kanunu Çalışmasına Yönelik Görüşler**, Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Kitabı 1, (editörler: Serhat Özdenk-Ozan Yılmaz), Çizgi Kitabevi Yayınları, İstanbul, Ekim, 2019, ss. 139-150.
- İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan, **Miras Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul, 2014.
- İMREGÜN, Oğuz, **Kolektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar**, Yasa Yayınları, İstanbul 1989.
- İNAL, Emrehan, “Türk Hukukunda Aldatıcı ve Örtülü Reklamlar”, **Uluslararası Reklam Sempozyumu**, 8-9 Mayıs 2008, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2008, ss. 87-104.
- İNAN, Ali Naim, **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt. I**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1971.
- İNAN, Ali Naim/YÜCEL, Özge, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014.
- İŞGÜZAR, Hasan, “3444 Sayılı Kanunla Değiştirilen Borçlar Kanununun 49. Maddesine Göre Kişilik Hakkının İhlali Nedeniyle Manevi Tazminat Davasının Şartları”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 6, 1990 (ss. 855-876).
- İYİLİKLİ, Ahmet, Cahit, “Haciz İhbarnamesi Uygulamasında Şirket Borçlarından Dolayı Şirkete Borçlu Olan Ortağın Sorumluluğu ve Rücu İlişkisi”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, C.1, S. 1, Ankara, 2013.
- JONES, L., Karen, “Foundations of the United States Sports Law Model: Structure and Key Issues”, **The International Sports Law Journal**, ISLJ, 3-4, July-October, 2011.
- KABOĞLU, İbrahim, **Kolektif Özgürlükler**, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 1989.
- KAÇAK, Nazif, **Yeni Miras Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006.

- KAHRAMAN, Atif, **Osmanlı Devletinde Spor**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- KAPANİ, Münci, **Politika Bilimine Giriş**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1978.
- KARAHAN, Sami, **Şirketler Hukuku** (edt.), Mimoza Yayınları, Konya, 2013.
- KARAHASAN, Mustafa Reşit, **Sorumluluk Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.
- KARAHÜSEYİNOĞLU, M., Fatih/RAMAZANOĞLU, Fikret/ NACAR, E./SAVUCU, Yüksel/ RAMAZANOĞLU, M. Oğuz/ ALTUNGÜL, Oğuzhan, “Türkiye’nin Spordaki Konumunun Bazı Avrupa Ülkeleri ile Karşılaştırılması”, **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2005 (ss. 75-82).
- KARAKÖSE, Sema, Spor Yönetiminde Örgüt Kültürü, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2013.
- KARAMAN COŞGUN, Özlem, **Anonim Şirketin Tasfiyesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.
- KARAOĞLU, Ercan, **Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.
- KAVAK, Yalçın, **Medeni Hukukta Dürüstlük Kuralı ve İyiniyetin Korunması**, Legal Yayınları, İstanbul, 2019.
- KAYIHAN, Şaban/ÜNLÜTEPE, Mustafa, **Medeni Hukuk Bilgisi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.
- KELEŞ, Halil İbrahim, “Futbol Kulüplerinin Finansal Performansının Değerlendirilmesi: Borsa İstanbul (BİST)’da İşlem Gören Futbol Kulüpleri Üzerine Bir Araştırma”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Düzce Üniversitesi, 2015.
- KERVANKIRAN, Emrullah, Sermaye Ortaklıklarında Sınırlı Sorumluluk İlkesine Karşı Önemli Bir İstisna: Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, **EÜHFD**, C. XI, S. 3-4, 2007, ss. 453-472.
- KETEN, Mustafa, **Türkiye’de Spor**, Kendi Yayını, Ankara, 1974.
- KILIÇOĞLU, Ahmet, **Medeni Hukuk, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2019 (Medeni Hukuk).
- KILIÇOĞLU, Ahmet, Şeref, **Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1982 (Şeref ve Haysiyet).
- KOCAOĞLU, Necip Kağan, **Futbol Şirketlerinin Halka Açılması**, Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2011/4, ss. 68-109.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, **Miras Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1978.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, **Borçlar Hukuku Dersleri**, Birinci Fasikül, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1985.
- KÖPRÜLÜ, Bülent, **Medeni Hukuk, Genel Prensipler, Kişinin Hukuku, Aile Hukuku (1-3. Kitaplar)**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1970-1971.
- KÖSE, Alpay Hüseyin, “Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri”, Kadir Has Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2010.
- KÖSE, Murtaza, “İslam Hukuku ve Modern Hukuka Göre Tüzel Kişilik”, **EKEV Akademi Dergisi**, C. 1, S. 2, Mayıs, 1998, s. 221- 231.
- KUPER, Simon, **Futbol Asla Sadece Futbol Değildir**, çev. Sinan Gürtunca, İthaki Yayınları, İstanbul, 2003.
- KUPER, Simon, **The Football Men**, Up Close with the Giants of the Modern Game, Simon&Shuster UK Ltd.,London, 2011.

- KURTULAN, Gökçe, “Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, MÜHF - HAD, C. ERTEN,23, S.1, 2017, ss. 465-503.
- KÜÇÜK, Eşref, “Roma Hukukunda Augustus Zamanına Kadar Derneklerin Hukukî Durumu”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, 2005.
- KÜÇÜK, Veysel/KOÇ, Harun, “Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2015.
- KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, “Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu”, **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara, Y. 56, 1999, ss. 39-54
- LINDHOLM, Johan, “When sports is the most important utterly non-important thing in the World”, **The International Sports Law Journal**, Published by Springer Nature and Asser Press, V. 20, 2020, s.1-2.
- LLOPIS-GOIG, Ramon/VILANOVA, Anna, **Sport Clubs in Spain**, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015.
- MEIJ, van der Ronny-V., “Players’ Agents and the Regulatory Framework on Corruption in International Sports Law”, **The International Sports Law Journal**, The T.M.C. Asser Instituut, 2009/1-2, s. 43-58.
- MİLLİ SPOR POLİTİKASI ÇALIŞTAYI RAPORU, Başakşehir Belediyesi, **Milli Mücadelenin 100. Yılında Milli Spor Politikası Çalıştayı**, İstanbul, 16.12.2019.
- MORANGE, Jean, “Freedom of Association” (General Report) in Seminar Organized by the **Secretariat General of Council of Europe** in Collaboration with the Ministry of Justice of Iceland, Reykjavik, 26-28 August 1993.
- MOSTUROĞLU, Şekip, Sporda (Futbolda) Medya Hakları, **Ankara Barosu I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, III. Gün, IV. Oturum, Ankara Barosu Yayınları, 2010, ss. 339-368.
- NAFZIGER, James, A., R, “The Future of International Sports Law”, **42 Willamette Law Review**, Salem, Oregon, USA, 2006 (Sports Law).
- NAFZIGER, James, A., R., “International Sports Law: A Replay of Characteristics and Trends”, **The American Journal of International Law**, Cambridge University Press, Vol. 86, No. 3, July, 1992, ss. 489-518.
- NAFZIGER, James, A., R., **Lex Sportiva in Lex Sportiva: What is Sports Law**, (edt) Robert C.,R. Sieckman- Janwilliem Soek Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Springer, Hague, Netherlands, 2012.
- NARMANLIOĞLU, Ünal, **İş Hukuku II, Toplu İş İlişkileri**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001.
- NICHOLS, Geoff/ TAYLOR, Peter, **Sport Clubs in England**, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015.
- NİŞANYAN, Sevan, **Sözcüklerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü**, Adam Yayınları, İstanbul, 2002.
- NOMER, Haluk, N., **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, Beta Yayınları, İstanbul, 2015, (Borçlar Hukuku Genel).
- NOMER, Haluk, N., **Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar**, Beta Yayınları, İstanbul, 2008.

- OAKESHOTT, Michael, **on The Character of A Modern European State, in His on Human Conduct**, Oxford, 1975.
- OCAK, Nazmi, “Vakıf Çeşitleri ve Ticari İşletme İşleten Vakıfların Tacir Sıfatı”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1-2 (Prof. Dr. M. Şakir Berki’ye Armağan), Konya 1996, ss. 237-243.
- OĞUZMAN, Kemal, **Miras Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1995.
- OĞUZMAN, Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, **Kişiler Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2020.
- OĞUZMAN, M. Kemal/BARLAS, Nami, **Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018.
- OĞUZMAN, M., Kemal/AYBAY, Aydın, **Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, Umumi Esaslar-Şahsın Hukuku-Aile Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1985.
- OĞUZMAN, M., Kemal/M., Turgut ÖZ, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- OĞUZMAN, M., Kemal/SELİÇİ Özer, **Kişiler Hukuku Dersleri (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1993.
- OĞUZOĞLU, Hüseyin Cahit, **Medeni Hukuk I**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1949.
- OKAY, Aydemir, **Sponsorluğun Temelleri**, Der Yayınları, İstanbul, 2005.
- OLSEN, Anders Hval, The Evolution of Esports, Master in Science (MScs.) at Coventry University, Handed in 16 August 2015, s. 35
- ÖĞÜT-ERTURAN, Esra Esin/İMAMOĞLU, A., Faik, “Almanya ve Türkiye’deki Spor Kulüplerinin Karşılaştırmalı Analizi: Türkiye’deki Spor Kulüplerinin Yapı ve İşleyişine Yeni Bir Yaklaşım”, **Spor Bilimleri Dergisi**, Hacettepe J. of Sport Sciences, Ankara, 2011, S. 22 (2), ss. 54-68.
- ÖĞÜZ, Tufan, **Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları**, Beşir Kitapevi, İstanbul, 2007.
- ÖMÜR, Rahmi Can/ÇALIŞKAN, Merdan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu**, Adalet Kitapevi, 2020.
- ÖNDER, Fahrettin, M./ KARADEMİR, Halis, **İbra Kararında Oy Hakkından Yoksunluk**, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 10, S.4, Ekim, 2017, ss. 173-186.
- ÖZDOĞAN, Onur, **Türkiye’de Sporun Vergilendirilmesi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.
- ÖZBUDUN, Ergün, **Siyasi Partiler**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974 (Siyasi Partiler).
- ÖZBUDUN, Ergün, **Türk Anayasa Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1986 (Anayasa).
- ÖZDEMİR, Ahmet Furkan, Türkiye’de Dernek ve Vakıfların Vergilendirilmesinde Karşılaşılan Sorunların Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Bursa, 2009.
- ÖZDEN, Engin, **Vergi Yükümlükleri ve Avantajları Boyutuyla Dernekler, Vakıflar ve Bağışçuları**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015.
- ÖZELÇİ, Aytaç, “Türk Spor Yönetiminde Kendine Özgü Bir Yapılanma: **Futbol Federasyonu**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2007 (Futbol Federasyonu).
- ÖZELÇİ, Aytaç, **Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk Hukukundaki Yeri**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010 (Türkiye Futbol Federasyonu).

- ÖZSOY, Selami/ GÖRAL, Kemal/ TABUK, Mustafa Ertan/SADIK, Reşat/ GÜLAY, Osman/ BOZ, Hakan, **Tarihsel Gelişim Sürecinde Türk Spor Yönetimini Oluşturan Örgütlerin Amaç ve Yapı Boyutları Açısından Karşılaştırılması**, Cilt / Volume: 16, Sayı / Number: 2, Yıl / Year: 2014, s. 9-31.
- ÖZSUNAY, Ergün, **Kişilerin Hukuki Durumu**, İÜHF Yayınları, 1979 (Gerçek Kişiler).
- ÖZSUNAY, Ergün, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişiliğin Genel Teorisi, Dernekler, Vakıflar**, İÜHF Yayınları, 1982.
- ÖZTAN, Bilge, **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1970 (Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı).
- ÖZTAN, Bilge, **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2009 (Temel Kavramlar).
- ÖZTAN, Bilge, **Tüzel Kişiler**, Turhan Kitapevi, Ankara, 1998 (Tüzel Kişiler).
- ÖZTELLİ, C., **Osmanlılarda Spor, Geleneksel Türk Sporları Seminerleri**, Konya Turizm Derneği Yayını, Ankara, 1996.
- PARAS, Diwan, **Human Rights and the Law, Universal and Indian**, Deep and Deep Publications, New Delhi, India, 1998.
- PETEK, Hasan, **Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002 (Sözleşme).
- PETEK, Hasan, **Futbolcu İle Kulübü ve Millî Takım Arasındaki Hukukî İlişkiler**, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.1, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, Cilt: 22 Sayı: 3, İstanbul, 2016, ss. 2407-2433 (Hukukî İlişkiler).
- PIJETLOVIC, Katarina, **Breakaway Leagues and Governance Issues in European Football**, in EU Sports Law and Breakaway Leagues in Football, ASSER International Sports Law Series. TMC. Asser Press, The Hague, 2015, ss. 47-98 (Breakaway Leagues).
- PIJETLOVIĆ, Katarina, "EU Sports Law: a uniform algorithm for regulatory rules", **The International Sports Law Journal**, Published by Springer Nature and Asser Press, V. 17, 2017, ss. 86-100 (EU Sports Law).
- PONGRACZ, Robert Christian, "Spor Kulüplerinin Genel Yapıları ve Spor Kulüpleri", **II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, 2. Oturum Günü, Ankara Barosu, 12. 03. 2010.
- POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku-Genel Esaslar**, Adalet Kitapevi, Ankara, 2013 (Şirketler Hukuku).
- PULAŞLI, Hasan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt: 1**, Adalet yayınevi, Ankara, 2011 (Şirketler Hukuku Şerhi).
- RAWERT, Peter/GARTNER, Janne, **Nonprofit Organisations in Germany, Permissible Forms and Legal Framework**, Future of Civil Society, Wiesbaden, Germany, 2004.
- ROHDE, Marc/BREUER, Christoph, **Europe's Elite Football: Financial Growth, Sporting Success, Transfer Investment, and Private Majority Investors**, International Journal of Financial Studies, MDPI, Basel, Switzerland, 4, 12, 2016.
- RUHİ, Canan/RUHİ, Ahmet Cemal, **Örnek Sözleşmeler Metinleri**, 2500'den Fazla Seçilmiş Örnek Sözleşme Metni, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 1135.

- SABAH Gazetesi, **Spor Yasası İçin Toplantı Yapıldı**, İstanbul, 27.10.2020.
- SABUNCU, Burak, **Dernek Organlarının İç İlişkide Birbirlerine Karşı Hukuki Durumları**, Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2020/ 1, ss. 156-190.
- SAKA, Zafer, **Uygulamada Sendikalar Hukuku**, İpek Matbaacılık, Adana, 1979.
- SALDIRIM, Mustafa, “Cumhuriyet Savcısı’nın Özel Hukukta Dernek ve Sendika Tüzel Kişiliğinin Sona Erdirilmesine İlişkin Görevleri”, **TBB Dergisi**, S. 59, 2005, ss. 359-376.
- SAMUR, Serdar, **Kurumsal Futbol Yönetimi, Futbol Ama Hangi Futbol**, Gazi Kitapevi, Ankara, 2013.
- SAYMEN, Ferit, H., **Türk Medeni Hukuku, Şahsın Hukuku, Cilt: II**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1948.
- SCHMIDT, Daniel, “The Effects of the Bosman-Case on the Professional Football Leagues with Special Regard to the Top-Five Leagues”, **Bachelor Thesis**, Published by: GrinVerlag, Germany, 2009, s. 15.
- SCHRODT, Barbara, **Sports of the Byzantine Empire**, Journal of Sport History, Vol. 8, No. 3, published by University of Illinois Press, Winter, 1981, ss. 40-59.
- SCHWARZ, B. , ANDREAS, **Roma Hukuku Dersleri**, çev. Türkan Rado, İİHF Yayınları, İstanbul, 1965.
- SEROZAN, Rona, **Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.
- SEROZAN, Rona/ ENGİN, Baki İlkyay/ BAYSAL, Başak/ ÜNVER, Tülay A., **Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, Genel Bölüm-Kişiler Hukuku, Aile Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- SIECKMAN, Robert C.,R.,**What is Sports Law? A Reassessment of Content and Terminology, in Lex Sportiva: What is Sports Law?** (edt), Robert C.,R., Sieckman- Janwilliem, Soek, Asser International Sports Law Series, TMC Asser Press, Hague, Netherlands, 2012.
- SIMMANK, Fabian, “Sports Global Law – Racing Against the Clock, Competing for a Comprehensive Understanding”, **E-Pública Revista Electrónica De Direito Público**, Vol. II, No. 2, Julho, Lisboa, 2015, s. (185-208).
- SİRMEN, Lale, **Eşya Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- SMITH, Douglas, G., “Piercing the Corporate Veil in Regulated Industries”, **Brigham Young University Law Review** at BYU, Issue:4/3, Provo, USA, 2008.
- SOYGÜDEN, Aydoğan, “Profesyonel Futbol Kulüplerinin Gelir Kaynaklarının İncelenmesi”, **Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Ekim 2016; 9 (4), ss. 21-35.
- SOYSAL, Mümtaz, **Halkın Yönetime Etkisi**, TODAİE Yayınları, Ankara, 1968.
- SÖNMEZOĞLU, Uğur/EKMEKÇİ, Rıdvan/DAĞLI-EKMEKÇİ, Yeter Aytül, **Sporda Sosyal Sorumluluk: Fenerbahçe Spor Kulübü Örneği**, Pamukkale Journal of Sport Sciences, Denizli, Vol. 4, N. 3, 2013, ss. 92-106.
- STAMM, Hanspeter/ FISCHER, Adrian/ NAGEL, Siegfried/ LAMPRECHT, Markus, **Sport Clubs in Switzerland**, in Sports Clubs in Europe, Sports Economics, Management and Policy, editors: C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel, H. Van Der Werff, Springer International Publishing, Switzerland, 2015.
- SULTANOĞLU, Banu, “Hisseleri Halka Arz Edilen Türk Futbol Kulüplerinin Mali Tablolarının Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi”, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2008.

- SUNAY, Hakan; “Türk Spor Politikasına Analitik Bir Bakış”, **Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C.1, S.(1), 2003, s. 39 - 42.
- SUNAY, Hakan/KAYA, Bayram, **Türkiye İtalya Fransa ve İspanya Spor Sistemlerinin Spor Kulübü Yapılanması Düzeyinde Karşılaştırılması**, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, S. 17(2), 2019, s. 75-91.
- SZYMANSKI, Stefan, **Insolvency in English Professional Football: Irrational Exuberance or Negative Shocks?** NASE, North American Association Sports and Economics, Working Paper Series, Paper No. 12-02, October, 2012.
- ŞAHİN, Cengiz Kağan, “Crisis at Football Market After The “Bosman”: Are Competition Exemptions Admissible for Football?”. **Ankara Bar Review** , V. 5 (1), 2012, ss. 61-88.
- ŞİMŞEK, Alparslan, **Spor Müsabakalarında Meydana Gelen Bedensel Zararlarda Sporunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü**, TBB Dergisi, Ankara, 2015 (121), ss. 381-402.
- TAHİROĞLU, Bülent/ERDOĞMUŞ, Belgin, **Roma Hukuku Dersleri, Pax Romana**, Der Yayınları, İstanbul, 2018.
- TANDOĞAN, Haluk, **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C. II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 356 (Özel Borç İlişkileri).
- TANDOĞAN, Haluk, **Türk Mesuliyet Hukuku, Akit Dışı ve Akdi Mesuliyet**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010 (Mesuliyet).
- TANÖR, Bülent, **Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar**, May Yayınları, İstanbul, 1978.
- TBMM, **Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu**, Ankara, Mart, 2011
- TEKDOĞAN, Aydın, **Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Özel Kanunlara Göre Asliye ve Sulh Hukuk Mahkemesi Uygulamaları**, Seçkin Yayınları, Ankara, Şubat, 2016.
- TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.
- TEKİNALP, Ünal/TEKİNALP, Gülören, **Perdeyi Kaldırma Teorisi**, Reha Poroy’a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1995.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Halûk/ALTOP, Atilla, **Borçlar Hukuku-Genel Hükümler**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1993
- TELLİOĞLU, Filinta Rozerin, “Derneğin Mahkeme Kararı İle Sona Ermesi”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, Diyarbakır, C. 2, S. 3, 2018, ss. 1-18.
- TEUBNER, Günther (edt), **Global Law without a State**, “Global Bukowina: Legal Pluralism in the World Society”, Gunther Teubner, Aldershot, by Dartmouth Publishing Group, USA, 1997.
- TFEU, Article: 1 of Consolidated Version of The Treaty on The Functioning of The European Union, **Official Journal of the European Union**, C. 326, 26.10.2012.
- TFF, **Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı**, Haziran, 2019.
- TİLEV, Emre, Futbol Sektörünün Yeniden Yapılanma Sürecinde Kurumsallaşması: “Türk Futbolunun Türkiye İmajına Etkisinin İncelenmesi”, **Yayınlanmamış**

- Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, 2012.
- TKYD, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, **Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Türk Futbol Kulüpleri Yönetim Rehberi**, Pasifik Ofset, İstanbul, 2010.
- TMOK, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar – V. Sempozyumu, **Spor Kulüplerinin Yeniden Yapılandırılması**, İstanbul, 2019.
- TOKER, Aylin, **Haksız Fiil ve Haksız Fiilden Doğan Maddi Tazminatın Unsurları**, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara, 2017.
- TOKOL, Aysen, **Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Sendikal Hareket**, Vipaş Yayınları, Bursa, 2000.
- TOPUZ, Seçkin, “Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu”, Kırıkkale Üniversitesi, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kırıkkale, 2001.
- TORTOP, Nuri, Özerk, Üretken ve Katılımcı Mahalli İdare Anlayışı, **Amme İdaresi Dergisi**, C. 24, S. 4, 1996, ss. 3-13.
- TUHR VON, Andreas von, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt: 1-2**, Çeviren: Av. Cevat Edege, Yargıtay Yayınları, Ankara 1983.
- TUNA, Ekin, “Spor Kulüplerinin Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yüksek Lisans Ödevi**, İstanbul, 2016.
- TUNCAY, Can, **Toplu İş Hukuku**, Alfa, İstanbul, 1999.
- TOTAL, Erhan, “Spor Kulüplerinin İsim Hakkı ve Haciz Yasağı”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S. 2, Ankara, 2013, s. 271-299.
- TÜRKAY, Hilmi/AYDIN, Dursun, A., “Bir İnceleme: Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Spor Örgütlenmesi”, **Diyalektolog, Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi**, Kış, 2017, 179-189.
- TÜSEV, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, **Türkiye’de Derneklerin Örgütlenme Özgürlüğü Önündeki Engeller**, “Türkiye’de Örgütlenme Özgürlüğünün İzlenmesi İçin Metodoloji Geliştirilmesi Projesi,” Editör: Tefik Başak Ersen, TÜSEV Yayınları, No: 49, İstanbul, 2010.
- ULUÇ, Hıncal, **Sarı Kırmızılı Kaşkol**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987.
- ULUN, Cihan/ YETİM, Azmi, A., Türkiye’deki Futbol Kulüplerinin Sportif Başarı Düzeyi ve Mali Yapı Açısından Rasyo (Oran) Analizi ile İncelenmesi: **Galatasaray ve Fenerbahçe Örneği**, Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara, S. 3(1), 2016, ss. 70-81.
- ULUSAN, İlhan, “Bir Derneğin Kişilik Haklarının Zedelenmesi İle İlgili 3 Haziran 1971 Tarihli İsviçre Federal Mahkemesi Kararı”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 7, S.10, 2011.
- ULUSOY, Ali, **Bağımsız İdari Otoriteler**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2003.
- ULUSOY, Erol, “Şirketler ve Bankacılık Hukukunda Kapsama Alma ve Sorumlu Kılma Amacıyla Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması”, **Marmara Ün. , I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu**, İstanbul, Şubat, 2008.
- ULUYOL, Osman, **Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi**, Journal of Yaşar University, S. 9(34), İzmir, 2014, ss. 5716-5731.
- UMUR, Ziya, **Roma Hukuk Ders Notları**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1987.
- USLU, Yaşar Burak, **Osmanlı’nın keskin Nişancıları Kemankeşler**, Atlas Tarih dergisi, S. 36, Ekim-Kasım, İstanbul, 2015, ss. 36-43.
- USLU, Ferhat, **Spor Hukuku Dersleri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

- USLU, Ferhat/AKGÜL, Mehmet, **Türk Spor Hukuku Mevzuatı, Türk Futbol Hukuku, Cilt: 2**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- UYAR, Talih, Türk Medeni Kanunu, Kişiler Hukuku, Cilt:2, Feryal Matbaacılık, Ankara, 2002.
- UZUN, Ertuğrul, **Hukuk Metodolojisinin Sorunları**, Nora Yayınları, İstanbul, 2017.
- ÜÇİŞİK, Fehim, “Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu** Bildirileri, Ankara, 15-16 Mart, 1990 (Spor Yönetimindeki Gelişmeler).
- ÜÇİŞİK, Fehim, **Spor Hukuku**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017 (Spor Hukuku).
- ÜÇÜNCÜOĞLU, Mertkan/ ÇAKIR, Veli Ozan, Modern Spor Kulüplerinin Esport Faaliyetlerine İlgili Gösterme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma, **İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD)**, S. 4 (2), 2017, ss. 34-47.
- VALLONI, Lucien W./PACHMANN, Tihio, **Sports Law in Switzerland**, Kluwer Law International, Wolters Kluwer, 2018.
- VALLONI, Lucien, W., “Spor Kulüplerinin Genel Yapıları ve Şirketleşmeleri ile Spor Federasyonlarının Genel Yapıları ve Özerklik Durumları ile Almanya, İsviçre ve Çek Cumhuriyetindeki (Çekya) Mevcut Düzenlemeleri”, **II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, 1. Oturum Günü, 2. Oturum, Ankara Barosu, 12. 03. 2010.
- VAN DER MEIJ, Ronny-V., Players’ Agents and the Regulatory Framework on Corruption in International Sports Law, **The International Law Journal**, 2009/1-2, ss. 43-58.
- VAN DİJK, Pieter/VAN HOOFF, Fried./VAN RİJN, Arjen/ZWAAK, Leo, **Theory and Practice of the European Convention on Human Rights**, Oxford Press, UK, 2006.
- VAN KLEEF, Rosmarijn, “The Legal Status of Disciplinary Regulations in Sport”, **International Sports Law Journal**, S. 14, 2014.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, **Türk Medeni Hukuku: Başlangıç ve Şahsın Hukuku, Cilt. I**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1956.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet/ATAAY, Aytekin, **Türk Cemiyetler Hukuku**, Hak Kitapevi, İstanbul, 1956.
- VIEWEG, Klaus, “Spor Hukukunun Büyüsü”, çev. Mehmet Arslan, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2010, s. 1-38
- VOIGT, Dieter, **Spor Sosyolojisi**, çev. Ayşe Atalay, Alkım Kitapevi, İstanbul, 1998.
- WALINE, Marcel/UZBARK, Hamide (çev.), “Törel (Tüzel-Hükmi) Kişilik Kuramı, (La theoire des personnes juridiques)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ankara, S. 2-3, C. II, 1944.
- WEATHERILL, Stephen, **European Sports Law**, Collected Papers, Published by Asser Press, the Hague, the Netherlands, 2014.
- WEATHERILL, Stephen, **Principles and Practice in EU Sports Law**, Oxford University Press, UK, 2017.
- WERRO, Franz/TOLOU, Alborz, “Eser ve Vekâlet Sözleşmelerine Dair Bazı Güncel Gelişmeler Üzerinden İsviçre Hukukuna Bakış”, çev. Zeliha Gizem Sayın, **1926’dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Sempozyumu**, II. Cilt, editörler: Şebnem Akipek Öcal, Özge Uzun Kazmacı, Ahmet Ayar, Zeliha Gizem Sayın, Nesli Şen Özçelik, Kadir Has Üniversitesi, 2016, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, ss. 1317-1838.

- YASAMAN, Hamdi, **Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler-Mütalaalar-Bilirkişi Raporları II**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.
- YAVUZ, Cevdet/ÖZEN, Burak/ACAR, Faruk, **Borçlar Hukuku Dersleri, Özel Hükümler**, Beta Yayınları, İstanbul, 2014, s. 476.
- YAZICI, Ahmet Gökhan, “Toplumsal Dinamizm ve Spor”, **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (Teke)**, Sayı: 3/1, 2014 (s. 394-405).
- YENİPİNAR-BERBEROĞLU, Filiz, **Spor Hukuku (Hukuk Davaları-Usul-Uygulama-Örnekler)**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- YILDIRIM, Turan, **Türkiye'nin İdari Teşkilatı**, Üçüncü Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul, 2002.
- YILDIZ, İslâm Selçuk, “Kırıkkale İlinin Spor Kulüplerinin Faaliyet Alanları ve İşleyişleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kırıkkale Üniversitesi, 1996.
- YILMAZ, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1996.
- YOKUŞ, Sevtap, **Dernek Özgürlüğü Çerçevesinde Türkiye’de Değişen Hukuksal Düzenlemeler**, Erdoğan Teziç’e Armağan, Galatasaray Üniversitesi Yayını, İstanbul, 2007.
- YOZCU, Serhat/ DEMİRKOL, Şehnaz, **Osmanlı’da Rekreasyon Kuruluşu Olarak Vakıfların Faaliyetleri**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 2, 2019, ss. 188-207.
- YÖNET, Yağmur Öykü, “Türk Hukukunda Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hukuk Bölümü, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara, 2019.
- YURDUSEVEN, Şeyma, **Borçlar Hukukunda İbra**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013
- ZEVKLİLER, Aydın, **Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku- Aile Hukuku**, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 1986.
- ZEVKLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/GÜRPINAR, Damla, **Yeni Medenî Kanuna Göre Medenî Hukuk (Temel Bilgiler)**, Ankara, 2012.
- ZEVKLİLER, Aydın/HAVUTÇU, Ayşe, **Medeni Hukuk**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002.
- ZEYTİN, Zafer/ERGÜN, Ömer, **Türk Medeni Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.

WEB TABANLI MAKALELER

- AKARCA, Akif/ ŞAFAK, Mehmet, Verginin Gündemi, Kamuya Yararlı Dernekler ve Vergi Avantajları, Dünya gazetesi, 31 Mayıs 2012. www.dunya.com/kose-yazisi/kamuya-yararli-dernekler-ve-vergi-avanstajlari/erişim tarihi 03.10.2020.
- AKBAŞ, Ferhat, "Kişilik Haklarına Tecavüz." www.hukukihaber.net/internet-yoluyla-kisilik-haklarina-tecavuz-makale/24 Aralık 2015/erişim tarihi: 03. 05. 2020.
- AKŞAR, Tuğrul, Türk Futbolu Nasıl Kurtulur? 03 Ocak 2019. www.t24.com.tr/yazarlar/tugrul-aksar/turk-futbolu-nasil-kurtulur/erişim tarihi: 29.10.2020.
- AKŞAR, Tuğrul, Türk Futbolunun Temel Sorunları, 30 Kasım 2019. www.dunya.com/kose-yazisi/turk-futbolunun-temel-sorunlari/erişim tarihi: 29.10.2020.
- ALTAŞ, Soner, Ultra Vires ilkesinin kalkması ne getiriyor?, www.dunya.com/gundem/ultra-vires/erişim tarihi: 26. 05. 2019.
- BAŞARAN, Murat, Türk Spor Hukukunda Çözölemeyen Sorun /Amatör-Profesyonel Sportif Faaliyet Ayrımının Sınırlarının Temeline Vergisel Bakış, murat-basaran/turk-spor-hukukunda-cozulemeyen-sorun--amator-profesyonel-sportif-faaliyet-ayriminin-sinirlarinin-temeline-vergisel-bakis. www.vergisorunlari.com.tr/erişim tarihi: 27.10.2020.
- CARTWRIGHT, Mark, The Hippodrome of Constantinople, published on 28 November 2017/ www.ancient.eu/article/1158/the-hippodrome-of-constantinople/ erişim tarihi: 29. 08. 2020.
- DEVECİOĞLU, Sebahattin, Spor Federasyonlarının Özerkliği ve Seçimler,13.10.2016. www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/125-sebahattin-devecioglu/ erişim tarihi: 29.05.2020. www.ekospor.com/spor-federasyonlari-secimi/erişim tarihi: 23.10.2020.
- GEMALMAZ, H., Burak, Türkiye Futbol Federasyonu İçin Kritik Gün: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Tarafından 28 Ocak 2020 Günü Karara Bağlanacak Başvurular, www.blog.lexpera.com.tr/tff-ve-aihm/erişim tarihi: 23.09.2020.
- HARGRAVE, Marshall, What is a Public Limited Company (PLC) www.investopedia.com/terms/erişim tarihi: 18. 07. 2020.
- HELVACI, İlhan, Tüzel Kişiliğin Kazanılması, TMK. m. 59 www.ilhanhelvacidersleri.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-59/ erişim tarihi. 07. 05. 2020.
- KASAPOĞLU, Mehmet Muharrem (Spor bakanı), Sporda Devrim Yaptık! Fotomaç gazetesinde *Burcu Eken* tarafından spor bakanı ile gerçekleştirilen. 13 Ekim 2020 tarihli röportaj. www.fotomac.com.tr/futbol/2020/10/13/spor-bakani-mehmet-muharrem-kasapoglu-sporda-devrim-yaptik/erişim tarihi: 25.10.2020.
- ÖZER, Uğur, Sporun Tüzel Kişi Sujeleri www.docplayer.biz.tr/62059118-Spor-hukuku-4-ders-yrd-doc-dr-ugur-oz.html/erişim tarihi: 18.05.2020.
- PAPALOUKAS, Marios, Policy, European Sports Law and Lex Sportiva (March 11, 2009), s. 10, Presented at the 14th World I.A.S.L. Congress, 27-29 November 2008. Available at SSRN. www.ssrn.com/abstract=1357783 tarihi: 30.05.2020.
- SEVER, Rabia, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Bakımından Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 2012.

SZYMANSKI, Stefan Insolvency in English Professional Football, Irrational Exuberance or Negative Shocks? International Association of Sports Economists, Working Paper Series, Paper No. 12-02, 2012 www.college.holycross.edu/RePEc/spe/Szymanski_Insolvency.pdf/erişim tarihi: 05.09.2020.

ŞEN, Ersan, 6222 Sayılı Kanun ve Sporda Ceza Sorumluluğu, [//www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1692923-6222-sayili-kanun-ve-sporda-ceza-sorumluluğu/](http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1692923-6222-sayili-kanun-ve-sporda-ceza-sorumluluğu/)erişim tarihi: 24.09.2020.

UKEssays. Analysis of the Bosman Case [Internet]. November 2018. [Accessed 23 May 2020]; Available from: <https://www.ukessays.com/essays/sports/bosman-case.php?vref=1>.

YANARDAğ, Fisün, “Anayasa’da Spor”, 05. 10. 2018. [www.sporbilimlerihaber.com / turk-spor-teskilatlanmasi /](http://www.sporbilimlerihaber.com/turk-spor-teskilatlanmasi/) erişim tarihi: 07. 04. 2020.

YAZICI, Öztürk, “İbra ve Spor kulüplerinde İbra” meselesi. www.ekohaber.com.tr/ekohaber-av-ozturk-yazici-15-12-2015-yazisi/erişim tarihi: 06.09.2020.

YETKİN, Murat, Siyasetin Futbola Derin Müdahalesi, Yetkin Report, 06 Ağustos 2020. [yetkinreport.com /2020/08/06/ siyasetin-futbola-derin-mudahalesi/](http://yetkinreport.com/2020/08/06/siyasetin-futbola-derin-mudahalesi/)erişim tarihi: 23. 10. 2020.

YARARLANILAN WEB SİTELERİ

www.aa.com.tr
www.aask.org.tr
www.acmilan.com/it
www.akcan.av.tr
www.alomaliye.com
www.ancient.eu
www.avrupakonseji.org.tr
www.news.bbc.co.uk
www.bloomberght.com
www.britannica.com
www.cbc.ca
www.clubsolutions.wales.com
www.coni.it
www.dernekdanismani.org
www.dfb.de
www.dictionary.cambridge.org
www.docs.neu.edu.tr
www.dosb.de
www.dw.com/tr
www.dunya.com
www.en.atleticodemadrid.com
www.europeanteamsports.com
www.ekspor.com
www.episcopalchurch.org
www.esportsobserver.com
www.fcbayern.com
www.fenerbahce.org
www.fifa.com
www.fifacolonialism.com
www.futbolekonomi.com
www.galatasaray.org
www.gazetevan.com
www.golcukyelken.com
www.haberler.com
www.haberturk.com
www.hukukihaber.net
www.iask.org.tr
www.ildirittosportivo.it
www.ilhanhelvacidersleri.com
www.ilo.org
www.istav.org
www.karadenizgazete.com.tr
www.karar.com
www.kararara.com
www.kazanci.com.tr
www.konyaspor.org.tr/erişim

www.kuluplerbirligi.org
www.lexpera.com.tr
www.maliyepostasi.com
www.milliyet.com
www.multisportclubs.eu
www.nedir.com
www.observatoridelesport.cat
www.olimpiyatkomitesi.org.tr
www.tesfed.gov.tr
www.platinonline.com
www.polepositionraceway.com
www.rhaajans.com
www.sabah.com.tr
www.sehrivangazetesi.com
www.shgm.gsb.gov.tr
www.sinerjias.com.tr
www.siviltoplum.gov.tr
www.societa-professionistiche
www.sozluk.adalet.gov.tr
www.sporbilimlerihaber.com
www.sportenglandclubmatters.com
www.sportif.galatasaray.org
www.tatsachen-ueber-deutschland.de
www.tcf.gov.tr
www.tedclub.org.tr/
www.tff.org
www.transfermarkt.com.tr
www.turkhukuk sitesi.com
www.wada-ama.org
www.venturebeat.com
www.yargitay.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Önder Ege

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mersin Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar ve Tarihleri: Serbest Avukat (Kendi Bürosu), 1995-2018

Yönetim Kurulu Danışmanı-Koluman Holding AŞ. 2018-